وروستی مورچل

٤

لیکوال: نسیم حجازي   ژباړن: محمد نبي "شفیق"

Ketabton.com

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ظهیر زوی یوسف

د عربو له بیابانونه د اسلام چینه وخوټیدله، او هغه شګلنې دښتې چې په پیړیو پیړیو د سیلاتیانو د پام وړ نه وې د زمانې د څار مرکز شوې.

د جهالت په تروږمیو کې سرګردانه انسانیت چې د لارښوونې د کوم لمر په انتظار ؤ هغه لمر د فاران له غونډیونه راپورته شو.

په هغه ورځ چې د آمنې په ګلاب، د عبدالله په بچي، او د عبدالمطلب په لمسي د محمد صلی الله علیه وسلم نوم ایښودل کیده د فطرت انځور ګرد نړۍ په نقشه کې نوی رنګ خپراوه، تقدیر د نړۍ د قومونو لارښونه عربو ته سپارله او د نړۍ تاریخ لیکونکو یو نوی باب لیکه، د رحمت پریښتو د غلامۍ او جهالت په زنځیرونو ترلي، تپی شوی انسانیت ته د آزادي، ورورولۍ او برابرۍ درس ورکاوه.

د عربو ساربانانو لات او هبل مات کړل او پر نړۍ د رحمت د وریځو په څیر خپاره شول، د دوی د توري او سپنو هره او سپینه غوځه کره، د دوی تهذیب، مدنیت او اخلاق پر ټولو تهذیبونو مدنیتونو او اخلاقو بري وموند، هغوی د نړۍ څخه د فساد د ونې جرړې غوځې کړې. او د انسانیت په بڼ کې یې پخپلو وینو د سولې او امن ونې خړوبې کړې، د کفر تیارې د ماسپښین د سیورو په څیر ورتولیدې، د قیصر او کسری د استبداد مانۍ ویجاړې شوې وې، د اسلام د غازیانو د برې جنډې یو لوري ته د البرز د غرونو په واورینو څوکو او بل لوري ته د افریقا په شګلنو دښتو کې رپیدې. د دوی اسونه په یوه وخت کې په ختیځ کې د هندوستان او په لویدیځ کې د هسپانیې په سیندونو اوبه څښلې، دیارلس سوه کاله وروسته اوس هم یو مورخ په حیرانۍ دا پوښتنې چې د عربو د اسونو تګ غیر-معمولي ګړندی ؤ او که قدرت د دوی په مخه کې ځمکې ته نغښتل ورښودلي وو؟

دا یو انقلاب ؤ، یو روښانه انقلاب، تقدیر د عربو د شګو ذروته ځلا ورکړه، او هغوی یې د نړۍ تیارو ګوټونو ته واستول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو شپږ سوه کاله وروسته یو بل انقلاب راغی، یو تیاره انقلاب!، بنایی د اسلام دیوی چی په پیړیو پیړیو کومی تیاری په مخه کړی وی له څلورو خواوو نه ورټولی شوی او د گوبی په صحرا کی یی پناه اخستی وه، بنایی د هغه اور سکروټی چی عربو په اوبو مړی کړی وی د گوبی د دښتو په سرو ریگونو کی پټی شوی او پټی پلیدلی او شپږ سوه کاله انتظار وی چی د اسلام ساتونکی کله ویده کیږی، حقیقت دا دی چی له یوی مودی راسی د اسلام د درمند ساتونکی خوب وړی وو او د کفر اور شپږ سوه کاله محکه مړ ؤ چی د لومړنیو پیړیو د غازیانو داستانونه دوی ته د اوبو د څاڅکو په څیر وو.

د اسلام دښمنانو ته د عباسیانو د دولت تش او وراسته محلونه هم د نه ماتیدونکو برجونو او کلاگانو په څیر ښکاریدل، چی د هغوی پلرونو په لومړی هجری پیړی کی د لویو لویو واکمنو تاجونه تر خپلو قدمونو لاندی کړی وو. نژدی شپږ سوه کاله وروسته د جبر او ظلم هغه هوس چی د روم او ایران د ماتیو په کنډوالو کی ویده ؤ د گوبی دښتی د یوه شپانه په وجود کی راویښ شو، د هغه شپانه نوم تموچن ؤ چی د چنگیز خان په نوم مشهور شو.

د نړۍ هغه فاتح چی د بخت بیړۍ یی د وینو په سمندر کی لامبو وهله چی دده برخه د تیارو د توپانو نو لارښوونه وه، ددغه چنگیز خان په مشری د منگولیا وحشی قبیلی د یوی سیلی په څیر پورته شوی، او د تهذیب هره دیوه یی مړه کړه د نړۍ په څلورو خواو خپاره شول.

شپږ سوه کاله دمخه چی کوم نسیم د عربو له دښتی نه راچلیدلی ؤ، هغه د انسانیت پر بڼ د رحمت غمی اوورلی وو، خو شپږ سوه کاله وروسته چی د گوبی له دښتی نه کومه تالنده رابښکاره شوه په هغو کی د نسیمونو پرځای د چاودلیو اورغورځوونکو غرونو تودوخه او اورونه وو. او ددی دو دونو د وریځی تر برستن لاندی د هغه اورنی مادی سیلاب ؤ چی ښارونه او کلی یی وسوځول او پری تیر شو، د بابل او نینوا د کنډوالو په لیدو چی د انسان روح د تقدیر په ویرانو، اعتراف کوی هغه د تاتاریانو د اورنی توپان په وړاندی هیڅ هم نه دی.

*****

(۲)

د مهلبی نړۍ لپاره د چنگیز خان د پوځونو د جگړی تاکتیك بلکل نوی ؤ، نړۍ هغوی ته یو پراخه ښکارځای ؤ، د شپنو قبیلو سره د اسونو هیڅ کمی نه ؤ، پر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسونو او وزو برسیره دوی د اسونو په غوښو او شیدو گوزاره کوله، پردې علاوه دوی د ځنگل د هر ځناور غوښه خوړله، د گوبي په دښته کې د ښارونو او کلیو نوم او نخښه نه وه، که به چیرته باران وشو نو دغه شپانه به همالته ولاړل، او ترڅو به یې څارویو د هغې سیمې تول شنه ونه خوړل دوی به هلته پاتې کیدل، او چې بیا به کوم چا دا خبر راوړ چې په فلانې ځای کې څو څاڅکي باران شوی دی نو دوی به همغه لوری ته مخه کړه، کله کله به د نویو څړځایونو پر سر د یوی قبیلې له بلې سره لانجه راغله، چې زور وری قبیلې به د کمزوری قبیلې د څارویو د اخستلو نه علاوه د هغوی نارینه او ښځې هم مریان کړل.

ځکه خو به کمزورو قبیلو یو له بله اتحاد وکړ او یو ځواکمن سړی به یې خپل مشر وټاکه، د ژمي په موسم کې به د شمال د سړې هوا په سبب دغه تپوله سیمه دوزخ ته ورته یخنۍ لاندې کړه، د ریگونو پر سر به د واورو څادر وغوړید د وښو د نه موندلو په وجه به یې د شیدو څاروی وچ شول، او دوی به د تودوخې په موسم کې د ذخیره کړی وچې غوښې په خوړلو مجبور شول، کله کله به توندې سیلۍ راوالوتې او د دوی کیږدۍ به یې ورسره والوزولې او څاروی به یې تری په یوه او بله کړل.

له طبیعت سره دایمي مقابلې له دې خلکو نه زیات کلك او د زغم خاوندان جوړ کړي وو، څو څو ورځې به د اسونو پرشا پاتې کیدای شوای، او په ورځو ورځو وږی جنگیدلی شوای.

چنگیز خان د لویو لویو سردارانو د ځپلو نه وروسته هغوی د ځان تابع کړل، بیایې د شپنو تاتاریانو په مخکې د هغو هیوادونو نقشې کښینښودې چې هلته شنه فصلونه، ښایسته باغونه او شنې ورشوگانې وې، د لوټمار هوس تول بربریان د چنگیز خان تر جنډې لاندې راټولیدوته وهڅول.

تاتاریان په گاونډیو هیوادونو د وږیو عقابانو په څیر ورپریوتل، او هغو اولسونو چې آرام ژوندانه تنبل او سست آموخته کړی وو د دوی د یرغلونو تاب رانه وړ، په څو کلونو کې د چنگیز خان پوځونو په شمال او ختیځ کې زیات هیوادونه ونیول.

گاونډې هیوادونه د هغوی گړندیو بریاوته حیران وو، دوی به په یوه یوه ورځ د څو ورځو پراوونه وهل، او په یوه وخت کې به یې څو ځایه پر نورو هیوادونو یرغل کاوه، د هغو هیوادونو پوځونه به په کوم یوه سرحد د دفاع لپاره راټول وو، د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنګیز خان د پوځ یوې ډلې به دهغوی مقابله کوله او نور پوځ به له مخالف لوري پر هیواد ورننه وتل، کلي او ښارونه به یې ونیول او د پاچاهي ټول نظام به یې شنډ کړ، کله کله به داسې هم وشول چې د کوم هیواد پوځي سالار به د تاتاريانو له یرغل نه خبر شو د دفاع لپاره به یې پوځ په سرحد کې پراو واچاوه ، د هغه جاسوسانو به هره ورځ دا خبر ورکاوه چې د مغلو د لښکر مخه په همدې لوري ده، خو بله ورځ به کوم استازي دا خبر راوړ چې د چنګیز نور لښکر په بله لاره هیواد ته راننوت او تخت او تاج یې ونیول.

د تاتاريانو د حیرانوونکي بریالیتوب راز د دوی په ګړندي حرکت کې ؤ، دوی به په شاتوري اس سپریدل، له هر سپاره سره به څو اسونه وو، کله به چې یو اس ستړی شو سپور به په بل پښه واړوله، د یرغل په وخت کې به چې کله کوم سپاهي لوږه احساس کړه نو د آس خیټه به یې په خنجر زخم کړه او د هغه څو غوړ په وینې به یې وڅښلې، د اوږده سفر لپاره هم تاتاريانو ډیر لږ سامان ورسره اخست، په ځنګل کې به یې اضافه اسونه خوړل، او د لارې له کلیو او ښارونو نه به یې خاروي ورسره وړل ، که به کوم ښار بیله جګړې دوی ته تسلیم شو نو مغلو به یوازې هغه خلك وژل چې جګړه یې کولای شوای، خو هر سپاهي د مات شوي قوم د تور سریو بې عزتي خپل حق ګانه.

که به کوم ښار له مقابلې وروسته فتحه شو نو کورونو ته به یې اور اچاوه ، او اوسیدونکي به یې وژل، د هر پوځ جنرال خپلو عسکرو ته د فتحې دیادګار جوړولو امر کاوه، او مغلو به پر ځوانانو برسیره د ښځو، بوډاګانو او ماشومانو له وژلو وروسته د هغوی سرونه غوځول او یادګاري څلې به یې ترې جوړاوه. بیا به چې د هر جنرال څلې لوی ؤ چنګیز خان به هغه ته شاباشي ورکاوه.

کله کله به د دوو سپاهیانو پر دې جګړه شوه چې ستا څلې دننه تش دی او نن زما سر تیرو ډیر خلك وژلي دي.

دا هغه قوم ؤ چې تقدیر د اسلامي نړۍ عبرتناکه تباهي د دوی په لاسو کښلې وه، د هغه اسلامي نړۍ بربادي او تباهي چې د غفلت په خوب ویده وه، چې د الهي احکامو د عمل پرځای یې د خپلو غوښتنو او هیلو په خاطر تاویلونه پکې کول، له هغوی سره د نیمې دنیا فتحه کوونکو پلرونو توري اوس هم وې، خو د هغو پلرونو ایمان ورسره نه ؤ.

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

د مدینې نه نژدې دوه نیم میله لرې د یوه وړوکي کلي په جومات کې د سهار له لمانځه نه وروسته شیخ احمد بن حسن د قرآن او حدیثو درس ورکاوه، طاهر بن یوسف جومات ته ورننوت او شیخ ته یې وکتل.

د طاهر عمر د ۲۲ کالو په شاوخوا کې ؤ، د هغه په دنګه ونه، مناسب اندام او ښکلې څیره کې زیات وقار او شان ؤ، په سترګو کې یې د شاهین په څېر بې باکي دده د هوښیارۍ ښکارندویه وه.

احمد بن حسن ترې وپوښتل : چمتو راغلی یې؟

: هوکې ! ما له مور جانې نه رخصت را اخستی او راغلی یم.

احمد بن حسن خپل زده کوونکي رخصت کړل، او جګ شو له ځوان سره له جومات نه ووت.

د جومات د دروازې سره د شیخ یوه نوکر اس تر جلب نیولی وه پر اس د سفر ضرروي سامان تړلی ؤ، احمد بن حسن اس په غاړه وټپاوه، اس غاړه اوچته کړه، غوږونه یې څك کړل، او مخکینۍ پښه یې په ځمکه ووهله.

احمد بن حسن وموسکل طاهر ته یې وکتل او ویې ویل : ستا اس وایي چې لمر تودیږي، موږ ته زر رخصت راکړه،

طاهره! زما په ذهن کې داسې کومه خبره نشته چې په وار وار مې تاته نه وي کړې، بغداد به تاته یوه نوې دنیا وي، هلته ستا غوندې زلمي د جوړیدو او بې لارې کیدو لپاره په زرګونو وسیلې شته، که غواړې د هغه ښې له ازغیو سره ونښله، او همالته پاتې شه، او که غواړې لمن دې له خوږبویه ګلانو نه ډکه راوړه، بغداد د ښیګنو او بدیو مرکز دی، خو اوس بدې پکې زیاتې شوې دي، او نیکي لږ، ته به له ډیرو ترخو شیبو سره مخ شې او ډېر حوصله ماتوونکي حالات به درته مخې ته شي، قاضي فخر الدین چې زما لیك ولولي خامخا به ستا دپاره ډېر څه وکړي، او امکان لرې چې د هغه په مرسته ته د خلافت دربار ته ورسیدای شې.

د خلافت په دربار کې د ایراني او ترکي امیرانو زور دی، هغوی به ستا د لارې ترلو هڅه ضرور کوي، خو زما ستا په استعدادونو اعتماد دی، تا د علم په ژورو سمندرونو کې غوټې وهلې دي، د مدینې غوره مغزونه ستا ذکاوت ته ګوته په غاښ دي، د مسلمان د ژوند دوهم جوهر سپاهي توب دی، او ته له توري سره هم په لوبو کې تکړه یې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس اسلامي نړۍ ستا تر علم نه تورۍ ته زياته اړتيا لري، په بغداد کې به قاضي فخر الدين تا ته غوره لارښود شي. که د هغه په واسطه ته کوم لوړ منصب ته ورسيدې نو په ياد ولره چې د امارت نشه ډيره بده ده، د خداى ج رضا د خليفه تر رضا مخکې وګڼه او تل دا خيال کوه چې ته د عبدالملک په شان نه د عبدالله پرځير جوړيدو ته پيدا شوى يې، د شتمنۍ په حساب به ته په بغداد کې د اميرو او شتمنو خلکو په کتار کې شماريږې، ما له هغو غميونه يودانه زرګر ته ورښکاره کړ هغه راته وويل چې ددې بيه له لس زره ديناره نه کمه نه ده، ماله هغې نه پنځه لوى غمي ايښې دي، او دا به ستا امانت وي، پردې سربيره مې ستا برخه په سوداګرۍ کې هم پريښې ده، که ستا اعتراض نه وي نو زه به يو بل درته واخلم.
ځوان ورته وويل : زه خو تا مجبور کړم که نه دومره دولت مې له ځانه سره نه وړ.
شيخ ورته وويل : په دې اړه ډير بحث وشو، کله چې ته بغداد ته ورسيدې نو ويه پوهيږې چې زما خبره سهې ده، هو تردې دولت زيات قيمتي څيز له تا سره د صلاح الدين ايوبي «رح» توره ده، او ته د هغې د حق په اداکولو پوهيږې. اوس ورځه درياندې ناوخته کيږي، امين چيرته دى؟
: «هغه له ما سره دتلو تينګار کاوه، ما هغه له نوکر سره ښار ته واستاوه، طاهر د اس جلب ونيو او شيخ ته يې د خداى پاماني لپاره لاس ور اوږد کړ خو شيخ د لاس ورکولو پرځاى غيږ خلاصه کړه او ور وړاندې شو ځوان يې په غيږ کې ونيو، بيا يې په ژړه غونې غږ وويل : زما بچيه ! ستا بيلتون موږ ته ډير سخت دى، خداى دې ستا په نيکو ارادو کې برکت واچوي.
له احمد سره د غاړه غړۍ کيدونه وروسته طاهر بيا هغه ته د خداى پاماني لپاره لاس ور اوږد کړ خو احمد وويل : ته په اس سپور شه.
ځوان پر اس سپور شو، او بيا شيخ د هغه د آس جلب ونيو.
ځوان له اس نه بيرته د پلې کيدو هڅه وکړه ويې ويل : نه نه، زه د اسې ګستاخي نشم کولى، خو احمد هغه په لاس ايسار کړ ويې ويل : زويه ! ما د يوه مجاهد د اس د جلب نيولو له نيکمرغۍ نه مه محرومو‌ه، که صديق اکبر «رض» د اسامه بن زيد د اس د جلب په نيولو له وياړه غاړه اوچته وړه، نو زه هم نن په خپله نيکمرغۍ وياړم. په بيا توب کې که څه هم زما کمزورۍ لاسونه توره نه شي اوچتولى خو ستا د اس د جلب نيولو توان لا پکې شته دى.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه قوم نیکمرغه دی چی خلک یې په ځوانۍ کې له تورو سره لوبې کوي، او په بوداتوب کې د خپلو بچیانو د اسونو جلبونه نیسي او دوی ته د غزا لاره ورښيي.

احمد بن حسن د طاهر د اس جلب نیولی د خرباله بڼ ته راووتل، هغه لږ لرې نور هم ورسره د تلو هیله من ؤ، خو طاهر ورته وویل : نور زحمت مه کوه ماته اجازه راکړه.

احمد بن حسن د اس جلب د طاهر په لاس کې ورکړ ویې ویل : طاهره ! اوریدلي مې دي چې د بغداد د ونو سیوري ډیر یخ دي، زویه ! چې هلته ولاړ شې ویده نه شې او پر زيندهم پام کوه هغه ډیر ساده سړی دی، د بغداد د امیرانو د هوښیارو او چالاکو نوکرانو سره یې مه پرتله کوه، د هغه سادگي کله کله د حماقت ترحده زیاته شي، خو د هغه زړورتیا او ایثار د هغه په هره خامۍ پرده غوړوي او جبرانوي یې.

طاهر وویل : ته ډاډه اوسه، زه هغه خپل ډیر غوره دوست گڼم، احمد بن حسن خدای پامان وویل او د اس جلب یې پریښود.

*****

(٤)

طاهر بن یوسف په هغه وخت کې زیږیدلی ؤ چې د صلاح الدین ایوبي توری د اسلامي نړۍ په لوری د اروپا د عیسویانو د ځواکونو مخه نیولې وه، په تیره پیړۍ کې یو لوري سلجوقي ترکانو د بغداد د عباسي خلیفه گانو له کمزوري نه گټه اخسته د طغرل بیگ، الپ ارسلان او ملک شاه په خبر فاتحانو په قومانده یې د ارمنستان، کوچني اسیا او شام پراخې سیمې په خپله لویه پاچاهۍ کې شاملې کړې. بل لوري یې د روم د بحیرې په څنډو له بازنطیني امپراتورۍ نه ډیرې سیمې لاندې کړې، په ٤٦٣ هـ کې سلجوقي ترکانو بازنطیني پوځونو ته په «ملازجرد» کې پریکنده ماته ورکړه، د سلجوقي ترکانو د پرله پسې پرمختگ له ویرې عیسوي پادري «دوهم اربن» په اروپایي هیوادونو غږ وکړ چې د اسلام د لښکرو د سیلاب د مخنیوي لپاره یوه شریکه جبهه جوړه کړي.

د پاپ غوښتنې تر یوې مودې پورې څه خاصه نتیجه ورنه کړه، د اروپا پاچاهانو د سلجوقیانو توروته د خپلو تخ‌تونو ډال کولو لپاره یوازې د ثواب او د آخرت وعدې کافي نه بللې، هغوی ته د دنیا د گټې په خاطر له سلجوقیانو سره جگړه د شاهین په ځاله د لاس ننویستلو نه کم خطرناک نه ؤ، خو په دې وخت کې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو فرانسوي راهب اوچت شو، او هغه ناځاپه د اروپا خلک د اسلامي نړۍ پرخلاف راوپارول، ددغه راهب نوم «پطرس» ؤ، هغه صلیب اوچت کړ په خره سپور شو او په ټوله اروپا راوګرځید د هغه له شلیدلیو زړوجامو او لوڅو پښو نه مظلومیت خوتیده، په سترګو کې یې د کسات لمبې وې، او په ژبه کې یې زهرجن نشترا هغه چې چیرته تلو خلک به پرې ورټول شول، هغه به په القدس کې د سلجوقیانو د ظلم خیالي داستانونه اورول، ده به پخپله ژړل او نوریې هم ورسره ژړول. اولس به ددې د هرې وینا له اوریدو وروسته پر صلیب د قربانۍ سوګندونه پورته کړل، چې د اولس جوش او جذبه یې ولیده د اروپا هره لویه او وړوکې پاچاهي د اسلامي نړۍ پرخلاف د پریکنده جګړې لپاره چمتو شوه.

د هلال پرخلاف د صلیب ټول غوسه ناک ځواکونه راټول او سره یو شول، خو د ملک شاه تر وفات پورې دا سیلاب ولاړ ؤ، د ملک شاه د وفات نه وروسته سلجوقي پاچاهي ټوټه ټوټه شوه، د دوی د زوال ګرندیتوب په هندوستان کې د اورنګزیب عالمګیر د وفات نه وروسته د مغولي حکومت له زوال نه هم ګړندی ؤ.

د اوو کالو په موده کې د لویدیځ په لوري د اسلامي نړۍ هغه دفاعي مورچل چې د اروپا عیسوي پاچاهانو نه ماتیدونکې باله پخپله دړې وړې شو، او په ٤٩١ هـ کې د عیسویانو سیلاب پر اسلامي نړۍ راواوښت.

په بغداد کې عباسي پاچاهانو د سلجوقي ترکانو پر زوال آرامه ساه واخسته، خو دوی د عیسویت د ویروونکي سیلاب په مقابل کې څه ونشو کولی، د یوه کال په دننه کې عیسویانو د سلجوقیانو پاتې ځواک هم تر پښو لاندې غوبل کړ او د بیت المقدس په شمول یې د شام ډیر مهم ښارونه او بندرونه ونیول، د فلسطین او شام سیمې یې سره شریکې کړې او یو عیسوي حکومت یې پکې جوړ کړ، دغه هیواد د اسلامي نړۍ په زړه د خنجر حیثیت درلود.

نږدې پنځوس کاله وروسته د اسلامي نړۍ د دفاع جذبه د عماد الدین زنګی «رح» د شخصیت په بڼه راڅرګنده شوه، او د هغه د سربښندونکو حملو په سبب د صلیب د علمبردارانو په زړونو کې د اسلام د غازیانو پخواني ویره راویښه شوه. د بغداد عباسي خلیفه لومړی د هغه حوصله لوړه کړه، او د هغه د میړانې داستانونه یې چې واوریدل د اسلامي نړۍ په زرګونو سربښندویان یې تر بیرغ لاندې راټول شول، خو د پاچاهي د داخلي ګډوډیو په وجه هغه خپل کار ترسره نکړای شو، او په بیت المقدس کې د عیسویانو بلې کړې ډیوې د ګل کیدو په حال کې له ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیدونه وژغورل شوی، خو په ۵۸٤ هـ کی په مصر کی د صلاح الدین ایوبی اقتدار د هغوی ډیوی ته د شمال وروستی څپه شوه القدس یو ځل بیا د اسلام د غازیانو د اسونو پښی بنکلولی، د اروپا عیسویانو ته د صلاح الدین ایوبی توره د سلجوقیانو له توری نه ډیره خطرناکه بنکاره شوه.

او پر فرانسی، جرمنی او انګلستان برسیره د اروپا زیاتره عیسوی پاچاهیو خپل زیات جنګیالی په ختیځ کی د عیسویانو د اقتدار، لویدونکو ستنو ته د تکیی ورکولو لپاره چمتو کړل.

عباسی خلافت دا ځل هم نیغ په دی جنګ کی ګډون ونه کړ، خو د صلاح الدین ایوبی د میرانی کارنامو ډیر زر اسلامی نړۍ‌ دده پلوی کړه، کله چی د اروپا د بی شمیره پوځونو له یرغل نه خبر شول د ترکستان، عراق او عربو زیات سربښندویان راغلل او د ایوبی تر بیرغ لاندی راټول شول.

*****

(۵)

د مدینی د څو نورو ځوانانو په څیر د صلیب په مقابل کی د هلال د جنډې اوچتی ساتلو جذبی احمد بن حسن هم له مدینی نه فلسطین ته ورساوه، د هلال او صلیب په معمولی جګړو کی احمد بن حسن د یوه بی نومه سپاهی په څیر ګډون کاوه، د هغه د ټولی منصبداران دده په زړورتیا قانع وو، خو هغه پر ځان باور چی د احمد بن حسن د بنی پالنی او تربیی نتیجه وه تر یوی مودی پوری دده د لاری خنډ وه د هر څومره لوی سری د خوبنی لپاره هم تر خپل نظر او رایی نه تیریده، او هغوی دده دا پرځان اعتماد دده پر غرور او ځان غوښتنی، تعبیر اوه، د دوی د پوځی ټولی سالار یو ترکی و.

د یوی ویاړمنی فتحی نه وروسته د شپی مهال د صلاح الدین پوځونو په یوه پراخ میدان کی پړاو واچاوه، یوی خواته د احمد بن حسن د ټولی قوماندان له څو نورو افسرانو سره د تیری جګړی د یادونو کیسی کولی.

هغه ناڅاپه له یوه سپاهی نه وپوښتل احمد بن حسن چیرته دی؟ سپاهی ځواب ورکړ : هغه د ونی لاندی د شمی رڼا ته کوم کتاب لولی.

ترکی افسر بیا وویل : که د هغه له کتابونو لوستلو سره دومره مینه نه وای نو بنه سپاهی تری جوړیدای شوای، ورمه ورځ کټ مټ د یوه سپاهی په څیر جنګیده، هغه پنځه تنه نصرانیان ووژل، او زما باور نه کیده چی دا د احمد وی، خو دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه به یې له کاره وباسي.

یو ځوان چې تر اوسه پورې چوپ ناست ؤ وویل : کېدای شي هغه د یوه سرتیري پرځای ددې لپاره پیدا شوې وي چې د پوځ لارښود شي، یو عام سرتیري ښایي له توري نه زیات څه شی ته اړتیا احساس نه کړي خو یو سالار او قوماندان کتاب ته له اړتیا څخه انکار نه شي کولی.

ترکي قوماندان په کرسنده خندا کې د ځوان د خبرو د تریخوالي پټولو هڅه وکړه ویې ویل : نو د بغداد اوسیدونکي ټول منصبداران او سالاران دي ! هغوی یوازې کتابونه لولي.

ځوان ځواب ورکړ: د اسلامي نړۍ بدمرغي ده چې د بغداد اوسیدونکي له کتاب سره د توري ضرورت نه احساسوي، که نه نو د اسلامي نړۍ هر سپاهي به د دوی تر قوماندي لاندې جګړه د ځان ویاړ بلله.

د مشال له رڼا نه د لړي والي په سبب ترکي سالار خپل مخاطب ونه پېژاند، هغه لږ په ترخه لهجه وویل ، دا د احمد بن حسن دوهم ملګری له کومه شو، ته لږ راوړاندې شه!

ځوان له ګوښې را اوچت شو او د سالار په مخکې ودرید، سالار ورته وویل : هې هې یوسفه نن دې ژبه ولې وچلیده؟ کښېنه! زه د هر توریالي په لیدو خوشحالیږم. تا په خپله لومړنۍ جګړه کې زموږ شاباسي ګټلې دي، خو دې ته دې پام لره چې دلته دبغداد د خلکو په باب له خلکو سره نیك نظر نشته.

یوسف جدي ځواب ورکړ : د خبرو په وخت زما ذهن کې د خلکو رایه نه وه بلکې ته وې، زه د بغداد خلك نه د ستاینې وړ بولم او نه مې یې ستاینه کړې ده. د هغوی یادونه هسې راغله، اصلي خبره دا وه چې سپاهي باید علم زده کړي که نه؟ زه دا وایم چې توره داسې سرشوخه اس دی چې د علم قیضه ورته په کار ده، د بغداد له خلکو سره یوازې قیضه ده اس ورسره نشته.

سالار ترې وپوښتل: زموږ په باب ستا نظر څه دی؟

یوسف ترې وپوښتل : زموږ نه ستا مطلب ځان دی او که د صلاح الدین ایوبي پوځ؟

ترکي سالار د هغه له سوال نه پریشانه شو د خبرې داړولو لپاره یې وویل : دغه ځوان په خبرو کې د احمد بن حسن استاذ ښکاري هغه هم راوغواړئ!.

یو سپاهي جګ شو احمد بن حسن یې راوغوښت، ترکي سالار ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمده ! تـه ورمـه ورځ کټ مټ د يـوه سپـاهي پـه څير جنګيدلی، زما لـه تانـه هيڅکله هم دا تمه نه وه.

کښنينه!

احمد بن حسن ځواب ورکړ : ته بايد له خپلو سپاهيانو نه بدې هيلې ونه لرې.

ترکی افسر لږ خجالت غوندې شو ويې ويل : ته له يوسف سره پيژنې که نه دې زموږ نوی ملګری دی.

احمد ځواب ورکړ : زه ورسره معرفي شوی يم.

: نن دې څه لوستل؟

: ما د خالد «رض» بن وليد د فتحو پيښې لوستې.

ترکي افسر وپوښتل : د خالد «رض» بـن وليد بر ياوی زياتـی دی کـه زمـوږ د پاچا ؟

زما پـه ګومان د هغـه زمانې جګړې زموږ د وخت لـه جګړونـه ډيرې معمولي او ساده وې.

احمد بن حسن ځواب ورکړ : ستا نظر سهي نه دی، زه بی علمی د بخښنې وړ بولـم، خو ريا کاري د بخښنې وړ نه بـولم، ته بنايي د پاچا پـه مخکې کـه دغسې خبرې وکړې نو هغه بـه خوښ کړې ، خو هغـه اوس دلتـه نشتـه، زه دا منم چې لـه کتـابونو نه دې کړکه ده، خو دانـه شم منلی چې يوې مسلمانـي موربه د لوی خالد «رض» د فتحو کيسې نه وې درتـه اوروليی، او تاتـه بـه يې د هغـو سترو غـازيانـو نوم په درناوی او وياړ يا دولو درس نـه وی ښودلی، چې پـه ګيډو بـه يې ډبرې وتړلې، شړې بـه يې واغـوستلې او د قيصر او کسرى تختونـه يې تر پښو لاندې کړل. د خالد «رض» د وخت زياتره جګړې داسې وې چې د مسلمانانو د يـوې توري په مقابل کې به د دښمن لس توری دريدلې وې.

زما په خبرو به ته خامخا خفه کيږې. تاسو زما مشر ياست، د جګړې پـه ډګر ستـا هره اشاره ماتـه د حکم پـه معنی ده، خو هغـه هم ددې لپاره نـه چې زه ستـا او يا پاچا صلاح الدين ايوبي خوښې وغـواړم، او کـه دپاچا درنـاوی زمـا پـه زړه کې شتـه يوازې ځکه لپاره چې هغه هم زما پـه څير د اسلام يو سربښندوی دی، د داسې غلطو خبرو په سبب بنايي کوم د تاريخ زده کوونکي بې لارې نه شي، خو د پاچا پـه وړاندې داسې چاپلوسي ممکن د ځان خوښونې هغـه جذبـه پـه هغـه کې راويښـه کړي چې د هغې له سببه د بنی عباس خليفه ګان د اسلام لپاره د بې کاره بدن پـه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځیر شول.
نن ورځ اسلامي نړۍ له سلطان صلاح الدین ایوبي نه ډېرې هیلې لري، ځکه خو تاسو هغه اوس له خالد «رض» او عبیده «رض» سره په برابرۍ کې له راتلونکي نه مه بې پروا کوئ. هغه ته دعا وکړئ چې د ډېرو سترو بریونه وروسته هم داسې احساس کړي چې اوس یې نوی سفر پیل کړی دی.
احمد بن حسن نور هم څه ویل غوښتل چې د ونې له څنګه یو مول وهلی، (نقاب پوښ) رابنکاره شو، هغه را وړاندې شو ویې ویل : خدای ج دې صلاح الدین د اسلامي نړۍ د هیلو پوره کولو ور کړي. او له چاپلوسانو یې دې وساتي.
د هغه په غږ کې غوسه، جلال او هیبت ؤ، اوریدونکي وارخطا شول هغه ته یې وکتل هغه چې د مشال رڼا ته نژدې شو نقاب یې لرې کړ، ترکي سالار وارخطا شو ویې ویل : سلطان!
ټول پاڅیدل، صلاح الدین ترکي افسر مخاطب کړ ورته ویې ویل : ما ستا خبرې واوریدې ډېر خفه شوم.. ته نا پوه یې ، ستا سزا دا ده چې تر شپږو میاشتو پورې به دې له ملګرونه ځانګړې کېنیني او تاریخ به لولې شپږ میاشتې وروسته زه پخپله ستا ازموینه اخلم، که تا زه ډاډه کړم نو رتبه دې لوړوم که نه نو په یوازیتوب کې به دې دناستې سزا نوره هم اوږدوم. احمد او یوسف ته سلطان اشاره وکړه ویې ویل : تاسو دواړه را نژدې شئ، دوی ور نژدې شول او له سلطان سره نژدې ودریدل.
سلطان تري وپوښتل : له کومه ځایه راغلي یاست؟
احمد بن حسن ځواب ورکړ : زه له مدینې نه راغلی یم، سلطان یوسف ته وکتل ، هغه ځواب ورکړ : زه له بغداد نه.
: تاسو څه وخت زما په پوځ کې شامل شوي یاست؟
احمد ځواب ورکړ : زما نژدې شپږ میاشتې وشوې او د یوسف پنځمه ورځ ده.
سلطان صلاح الدین ورته وویل : ته زما په باب د غلطو اټکلونو ګناهکار یې. زه څه سزا درکړم؟
احمد وویل : که تا زما ټولې خبرې اوریدلې وي نو زه د ځان سپینولو په اړه هیڅ نه وایم.
سلطان د احمد پر اوږه په مینه لاس کېښود ویې ویل : سمدستي زه ستا له ژبې اغېزمن شوم، ماته ستا د پوځي کمالونو معلومات نشته، ځکه خو تا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوولسو تولیو مشر تاکم، او یوسفه ! ستا په غږ کی د یوه پوځی پر ځان اعتماد دی، امکان لری ته ځان ورروسته د لویی ذمه واری اهل ثابت کړی، خو سمدستی تا د پنځو تولیو مشر تاکم، تاسو دواړو ته داډ درکوم چی زما په وړاندی یوازی میړانه او زړورتوب ارځښت لری چاپلوسی نه، او د حضرت خالد «رض» په اړه بنایی زه خپل احساسات بیان نکړای شم، کاشکی زه د مصر د سلطان پرځای د ستر مجاهد «رض» د پوځ یو عادی سرتیری وای. ماته نه یوازی هغه غازیان بلکی هغه خلک هم د قدر او ویاړ وړ دی چی د عراق او شام په ډګرونو کی یی د ستر خالد «رض» د پوځ ګردونه لیدلی دی چی دوی به پکی له سترګو پناه شول، زه تر ځانه د اسلام غازیانو ته د اوبو رسولو په ترڅ کی شهیده شوی بودی غوره بولم.

*****

(٦)

څو ورځی ورروسته د سلطان صلاح الدین په پوځ کی داسی څوک نه وو چی احمد بن حسن او یوسف بن ظهیر یی نه پیژندل، یو کال ورروسته یوسف بن ظهیر د سلطان د سرتیرو قوماندان او احمد د شوری غړی تاکل شوی وو. دواړو یو بل ته ډیر زیات درناوی او عقیدت درلود، که د جګړی پر ډګر احمد پر چا زیات ویاړ کاوه نو هغه یوسف ؤ، او د علماو په ډله کی یوسف د خپل دوست په علم اعتراف کاوه.

یوسف او احمد بن حسن عهد کړی ؤ چی تر څو پر بیت المقدس بیرته د صلیب پرځای د هلال بیرغ ونه رپیږی دوی به رخصت وانه خلی، په هغو ورځو کی چی سلطان پر یروشیلم د ورروستی پریکنده برید لپاره تیاری نیوه له بغداد نه د سلطان د پوځ څو تنه رضا کار سرتیری چي رخصت تللی وو بیرته راستانه شول د هغوی نه یو تن د یوسف خیمی ته ورغی او د هغه د میرمن لیك یي ورکړ.

یوسف هغه ته د کښیناستلو اشاره وکړه او لیك یی خلاص کړ یی ولوست، بیا یی سرخوړند کړ او په سوچونو کی ډوب شو، لږ څند ورروسته یی سرپورته کړ او سرتیری ته یی وکتل،

سپاهی ورته وویل : ما خپله میرمن ستا کوزته استولی وه، هغی ستا د میرمنی حالت خراب بشوده، ستا زوی می ولید هغه روغ و، ما می خپلی میرمنی ته ویلی دی هغه به ستا د میرمن خدمت کوی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوسف په شونډو غمجنه موسکا خپره شوه ویې ویل : خدای دې تاته خیر درکړي، او بیا یې له سره یو ځل بیا لیك ولوست.

لږ ځنډ وروسته یوسف په خپله خیمه کې یوازې په ناکراری قدم واهه، له پنځه شپږ ځله لوستلو وروسته یې د لنډ لیك متن یاد شوی ؤ.

: زما آغا! زما خاونده! له ډیر انتظار وروسته دې لیك راغی، کاشکی ماله تا سره یوځای پر بیت المقدس د اسلام بیرغ رپیدل لیدلی وای، زه لږ ناروغه یم، خو ته چورت مه وهه، د یروشیلم د فتحې خبر چې واورم روغه به شم، هو! دا ضرور زما هیله ده چې د بیت المقدس د فتحې زیرې تر هر چاوړاندې ته راته واوروې. خپله وعده تر سره کړه، زه شپه او ورځ خدای ج ته دعا کوم، چې پر یروشیلم د اسلام د بیرغ رپولو ویاړ ستا په نصیب کړي، طاهر ډیر خوښ دې او د محسن میرمن زما ډیر خیال ساتي، ماته هیڅ ډول تکلیف نشته.

یوسف په خیمه کې قدم واهه او دغه الفاظ یې کله په لوړ غږ او کله کرار تکرارول، د هغه د زړه درزا کله ګړندی او کله کراریده، د هغه زړه او دماغ په دوو سره بیلو خیالونو او ارزوګانو کې را ګیر شوی او په کشمکش کې ؤ، د هغه په وړاندې دوی ذمه واری وې، یوه لوری ته ځوانه او ښکلې میرمن چې له واده نه وړاندې دې بلکل یوازې ؤ، او له واده نه وروسته د هغې یوه حیاناکه موسکا ده ته د نړۍ تر تولو خزانو غوره او قیمتي وه، هغه ناروغه وه، او په لیك کې د تسلۍ پر الفاظو برسیره د هغې حالت د اندیښنې وړ ؤ، ځکه چې په معمولي ناروغۍ کې هغې ته د محسن د میرمنې د خدمت ضرورت نه ؤ، هغه باید ځان کورته رسولی وای، دې به د خیال په برېښنا ته ورته ګړندي اس پښه واړوله، بغداد ته به ورسید او خپل کورته به ننوت:

زاهدې! زاهدې! ته څنګه یې؟ زه راغلم راته وګوره! هغې به تکان وخوړ ده ته به یې وکتل او په ناکراری به یې ورته وویل : ته! ایا په یروشیلم د اسلام بیرغ ورپیده؟ دا پوښتنه به د خیال اس ته د متروکې په شان شوه، او دې به د بغداد له آرامو کوڅو نه د القدس د جګړې ډګر ته راورسید.

او لاس به یې ومروړل په لوړ غږ به یې ویل : زه به خپله وعده ترسره کوم، زه د یروشیلم، «القدس» د فتحې خبر هغې ته وروړم، بیا به د غشو په باران کې له خندق «کندې» نه تیر شو، د کلا دیوالونه به یې سوری کړل، د صلیب نښانونه به یې ځیری کړل، او د هلال له جنډې‌سره به د کلا لوړ برج ته وخوت، بیا به یې د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحي ناره اوچته کړه پر خپل برښنا دوله ګړندي اس به سپور شو او بغداد ته به ورسيد.

د کور په مخکې به له اس نه پلي شو، او په منده به کورته ننوت ويل به يې : زما ګراني، زما اروا، زه راغلم، يروشيلم فتحه شو، ما پخپلو لاسو د کلا په ترټولو لوړ برج د اسلام بيرغ ټينګ کړ، او د زاهدي ښکلي او معصومه څېره به له خوښي نه وغوړېده...

بيا دده وروستي پريکړه دا شوه چي : زه به ولاړ نه شم.

احمد بن حسن يې کوټې ته ورننوت او ورته ويې ويل : يوسفه! له بغداده څو تنه سپاهيان راغلي دي. ستا له کوره يې څه پيغام راوړي دي؟

: د ميرمنې ليك مي راغلي دی، يوسف د موسکې کيدو هڅه وکړه ويې ويل .

: ته انديښمن يې خيرت خو به وي؟

: هغه لږ ناروغه ده!

احمد بن حسن په څېر دده څېرې ته وکتل او له يوې شيبې چورت وروسته يې وويل : ته يې ورغوښتې يې؟

: نه ته ليك ولوله، دايې وويل او بيا يې د خپلې ميرمنې ليك د احمد په لاس کې ورکړ.

احمد د ليك له لوستلونه وروسته وويل : له ليك نه خو د انديښنې خبره نه ښکاري، بيا هم ته پريشانه يې، زه درته يو زيرى اوروم.

يوسف په ناکرارى وپوښتل : د څه زيرى! ايا په القدس زر حمله کيدونکې ده؟

: هوکې! بل سبا ته به د القدس ديوالونه ور ړنګوو، او انشاء الله ته به د بغداد خلکو ته د القدس د فتحې د زيرى اورولو لپاره په يوه هفته کې چمتو شې، زه به هم څو مزله درسره ملګرى وم.

يوسف بيا وپوښتل : ستا باور دی چي بله ورځ به حمله کوو؟

احمد ځواب ورکړ : زه همدا اوس د سلطان له دربارنه راغلى يم.

د يوسف زړه درزيدو، بيا يې دوست ته وکتل او د موسکا هڅه يې وکړه ويې ويل : کاشکې دغه حمله نن واى!

احمد له لږ سوچ وروسته بيا وپوښتل : زه د ليك د راوړونکي نوم پوښتلی شم؟

: دغه ليك محسن راوړى دى زما ګاونډى دى.

: په کوم ټولي «رساله» کې دى؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: هغه د حملې د پوځ د اتلسم ټولۍ د سالار مرستیال دی.

ماښام مهال احمد بن حسن یوسف ته ووېل : یوسفه! ماله محسن سره ولیدل، د هغه له خبرونه معلومیده چې ستا د میرمنې حالت ښه نه دی. که غواړې چې ولاړ شې زه به له سلطان سره ستا د رخصت خبره وکړم.

یوسف ځواب ورکړ: نه د ناروغې د خدمت او علاج فرصت به بیا هم په لاس راشي، خو د یروشیلم د فتحې فرصت ښایي بیا په لاس رانه شي.

* * * * *

(۷)

اته ورځې وروسته د مسلمانانو پوځ له څلورو خواو پر القدس حمله وکړه، سلطان صلاح الدین په یوه سپین اس سپور ؤ او د پوځ لارښونه یې کوله، سلطان چې لومړنی سپاهي ولید چې پر دیوال یې کمند ور وغورځاوه یوسف ؤ، له پاسه د دتیږو او غشو باران ؤ او یوسف ډال پر سر نیولی ؤ او د ځان ساتنه یې کوله، د دیوال سرته د ختلو امکان یې ډیر لږ ؤ، سلطان له ځانه سره ووېل که دی د دیوال سرته وخوت زه به مې خپله توره وربخښم، یوسف د دیوال سرته ورسید او څو نورو ځوانانو هم دده په تقلید کمندونه وغورځول، د یوسف توري څو تنه په مرگ وسپارل، سلطان خپل جنرال ته ووېل : « اوس دی زما د آس حقدار هم دی».

څو تنه نور غازیان هم د حصار سرته وختل او له شانه یې پر یوسف د پهره دارانو د یرغل مخه ونیوله، یوسف په خپلو پرله پسې حملو شپږ، اوه سپاهیان وارخطا کړل، صلاح الدین د خوښۍ او احساساتو له جوشه ویل : ځوانه! زه تا دیرغل کوونکې ډلې اعلی سالار ټاکم، د لږ څنډ لپاره د سلطان پام بل لوري ته واوښت او چې کله یې دویم ځلې هماغه حصار ته وکتل نو دده پوځیانو پرې قبضه کړې وه، خو یوسف هلته نه ؤ، هغه له خپلو نژدې کسانو څخه وپوښتل : یوسف چیرته ولاړ؟

هغوی د دروازې پرسر تر ټولو لوړ برج ته اشاره وکړه ویې ویل : هلته گوره یوسف ډیر خطرناک ځای جگړه کوي.

سلطان پورته وکتل، د یوسف توره په یوه وخت کې له درې تورو سره جنگیدله، د سلطان دوه سپاهیان یې مرستې ته ور رسیدلي وو، د یوسف د تورې په یوه گوزار د صلیب نښان لاندې راولوید، د سلطان په سترگو کې د خوښۍ اوښکې راغلې ویې ویل : ته زما زوی یې: زه تا ددې ښار والي ټاکم. خو د یوسف له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه توره لوليدلې وه، او يوه ځوان هغه ته تکيه ورکړې وه، سلطان هغه وپيژاند هغه احمد بن حسن ؤ.

د سلطان پوځ دننه ننوت او دروازې يې خلاصې کړې دښمن وسله غورځولې وه، سلطان اس وزغلاوه او کلا ته ننه ووت له اس نه پلې شو او د څو تنو نورو افسرانو سره په بيړه برج ته وخوت، د يوسف پر بدن ډير زخمونه وو، احمد له خپل پټک نه اوبه ورڅښلې، سلطان په ځمکه ګونډه ووهله او ده ته نژدې کښيناست د هغه زغره يې وويستله زخمونه يې وکتل، او د هغه په نبض يې لاس کيښود، په غمجنه لهجه يې وويل : بچيه ته ما ددې ښار والي ټاکلی يې، بنايي ستا حکومت ډير لنډ وي، که د ښار د خلکو لپاره څه حکم کوې نو بيړه کوه!

يوسف لومړی سلطان او بيا احمد ته وکتل او بيا يې سترګې د صليب پر نيم ځوړند بيرغ ميخ پاتې شوې.

احمد بن حسن وويل : ددې ښار د حاکم هيله ده چې پردې ښار د فتحې بيرغ ده په لاس ټينګ شي، سلطان له دې خبرې سره د يوسف په سترګو کې غير معمولي ځلا وليده، هغه يې بيا نبض وکوت او يوه سپاهي ته يې د بيرغ د راوړو امر وکړ، يوه سپاهي د صليب مات نښان وغورځاوه، سلطان صلاح الدين ايوبي او احمد بن حسن يوسف ته تکيه ورکړه او جګ يې کړ، د يوسف په مړ ژواندو لاسونو کې ناڅاپه ځواک پيدا شو، بيرغ يې ټينګ کړ، پر شونډو يې موسکا وغوړيده، هغه موسکا چې يوازې د خدای «ج» په لار کې د شهيد کيدونکو پر شونډو غوړيږي، ناڅاپه يې له خولې نه ووتل : زاهدې ! القدس فتحه شو!.

د سلطان په حکم يې يوسف يوې کوټې ته ورساوه، د ځنکدن په وخت کې يې چې احمد بن حسن ته څه وويل هغه دا وو:

احمده ! زما د ميرمنې ددعا يوازې يوه برخه قبوله شوه، ما د يروشليم د فتحې خبر ورونه رسولای شو، خو د تقدير په يوه راز اوس زه پوهيږم، زاهده په بغداد کې نشته په کوم بل ځای کې زما انتظار کوي، که هغه ژوندې وای زه به خامخا بغداد ته رسيدلی وای، د بيرغ د ټينګولو په وخت کې مې داسې احساسوله چې هغه ماويني، ته بغداد ته ولاړ شه، که هغه تر اوسه ژوندۍ وي نو د القدس د فتحې زيرې تر هر چا ړومبې ددې حق دی چې وايې ورې. که هغه ژوندۍ نه وه نو زه مې خپل زوی تا ته سپارم! هغه دا وويل او سترګې يې پټې کړې او په کمزورې غږ يې تکرار کړه: زاهدې ! زه راغلم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یروشیلم «بیت المقدس» فتحه شو، د بری بیرغ ما پخپلو لاسونو تینګ کړ، هغه بیا سترګی وغړولی.

سلطان او احمد ته یې وکتل ، او بیا د یوی اوږدی ساه نه وروسته ده د سترګو مخې ته د مرګ پردی وغوړیدی.

سلطان وویل : ته زر تر زره بغدا ته د تلو لپاره چمتو شه، زه د یوسف د میرمن لپاره څه پیسی درکوم، که هغه خدای «ج» مه کړه مړه شوی وه، نو زه د هغوی د بچی پالنه تا ته سپارم.

احمد بن حسن وویل : زه چمتو یم، که ستا اجازه وی نو د بغداد یو سپاهی چی د یوسف دوی ګاونډی دی له ځانه سره ملګری کوم.

*****

(۸)

لږ ځنډ وروسته د سلطان د هستوګنځی په مخه کی د دوی اسونه تیار وو، په دی کی یو هغه اس هم ؤ چی لږ وراندی سلطان صلاح الدین ایوبی پخپله پری سپور ؤ، د رخصت په وخت کی سلطان احمد بن حسن خپلی خیمی ته ور وغوښت او د څرمنی یوه کڅوره یی ورکړه ورته ویی ویل : په دی کی پنځه زره طلایی سکی دی، په دی کی زر سکی ستا دی، پاتی نوری د یوسف د کونډی دی.

که خدای «ج»، مه کړه هغه ژوندی نه وه نو دغه پیسی د یوسف د زوی په روزنه کی ولګوه، او د هغه د راتلونکی لپاره زه نور مال درکوم، دا واخله!

سلطان په یوه وریښمینه ټوټه کی غوټه احمد ته ونیوه ویی ویل : خلاصه یی کړه ویی ګوره!

احمد بن حسن غوټه پرانستله، په هغی کی قیمتی غمی ځلیدل، سلطان وویل : دا جواهر هغه وخت ورکړه چی زلمی شو.

احمد بن حسن وویل : د یوسف د زوی لپاره ستا هر بخشش روا دی خو زه دلته د دولت په موندلو پسی نه یم راغلی خدای «ج» ماته هر څه ډیر راکړی دی.

سلطان وویل : که ستا دی ته اړتیا نشته نو د مدینی د بی وزله ماشومانو لپاره یی یوسه.

د سلطان لهجه او خبری داسی وی چی احمد انکار ونکړای شو.

سلطان بیا ویل : دوه نور شیان چی زه تاته سپارل غواړم هغه یو زما اس دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سپاهي به تر بغداده دغه اس درسره بوزي. په بغداد کې يې خرڅ کړه او پيسې يې د يوسف کونډې ته ورکړه، زما هيله ده چې د بغداد خلك به زما اس په بنه بيه واخلي دوهم شي زما توره ده، هغه به د يوسف د زوی تر ځوانيدو پورې له تا سره وي.

احمد وويل : محسن له ما سره درومي.

سلطان وويل : ما هغه نه دی هير کړی، د هغه تر راستنيدو پورې به د غنيمت په مال کې د هغه برخه خوندي وي، بيا هم دده د لاری د خرڅ لپاره يو څه ورکوم.

سلطان محسن دننه ور وغوښت او پنځه سوه طلايي سکې يې ورکړې. بيا يې له دواړو سره خدای «ج» پاماني وکړه ويې ويل : اوس تاسو درځئ! زما هيله ده چې په بغدادکې د القدس د فتحې د زيرې لومړی اوريدونکې د يوسف ميرمن وي، خدای «ج» مو مل شه!

له څو اونيو مزله وروسته احمد بن حسن چې بغدا ته ورسيد ورته معلومه شوه چې د يوسف ميرمن د القدس له فتحې نه څلور ورځې دمخه وفات شوی وه او د محسن ښځې د هغې ماشوم کورته بيولی ؤ، احمد بن حسن چې کور ته ورسيد د ماشوم د ليدو هيله يې وکړه، او چې محسن يو دوه نيم کلن ښکلی ماشوم راوړ او د هغه په غيږ کې يې واچاوه دده زړه را ډك شو، احمد بن حسن د ماشوم پر سر د ميني لاس راښکود، هلك لاس ور اوږد کړ دده پزه يې ونيوله او ويې ويل : غازي ... پلار ... غازي!

احمد هغه سينې ته ور جوخت کړ، په سترګو کې يې اوښکې راډنډ شوی ويې ويل : بچيه ! پلار دی شهيد شو!

پلار ! ... ماشوم په حيُر احمد ته وکتل!

: پلار شهيد ! احمد يې تندی ښکل کړ ورته ويې ويل ، ماشوم دده په غيږ کې په توپونو شو ويې ويل :

پلار شهيد!

تر مابنامه په بغداد کې د صلاح الدين ايوبي د اس غوري کيدی، د بغداد اميرانو هريوه غوښتل چې دغه اس د خپلې طبيلې زينت کړي، په دوی کې دير داسې کسان وو چې پر اس د سپريدو پرځای يې د اس سنګارول ښه زده وو.

د خليفه په باب دا مشهوره وه چې څومره به د يو شي د پيرلو لپاره ناكرار ؤ هومره به يې لاس هم په خپل جيب کلك نيولی ؤ. او بيا به چې کوم سوداګر ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه وراندیز د منلو ور نه ؤ نو امیرانو به د هغه د پیرلو جرئت نه کاوه، خو خلیفه هغه وخت پری خبر شو چی د چین سفیر دغه اس د لس زره درهمه په ارځښت جواهراتو پیرلی ؤ.

سبا ته احمد بن حسن د یوسف بن ظهیر زوی ورسره واخست او مدینی ته روان شو.

*****

(۹)

د یوسف د کم عمره زوی نوم طاهر احمد ؤ، احمد بن حسن چی کور ته ورسید هغه یی خپلی ښځی ته وسپاره او ورته ویی ویل : سعیدی! دا د یوه مجاهد زوی دی، او زما درباندی اعتماد دی چی ته به دغه وړوکی میلمه په خدمت کی د مدینی د انصارو په روایتونو عمل وکړی.

ماسپښین مهال چی کله د احمد بن حسن اوه کلن زوی طلحه له مدرسی نه راغی د مور په غیږ کی یی یو ښکلی ماشوم ولید ویی ویل : موری ! دا څوک دی؟

سعیدی ځواب ورکړ : زویه دا ستا کشر وررور دی.

ماښام مهال د کلی تولو ماشومانو ته طلحه خپل وړوکی وررور وربښودلی، پنځه کاله وروسته یوه ورځ احمد له سعیدی نه وپوښتل : رښتیا ووایه پر تا طلحه ډیر گران دی که طاهر؟

سعیدی په ځیر دواړو ته وکتل او له لږ سوچ وروسته یی وویل : نه پوهیږم!

د احمد بن حسن په کور کی تر ۱۲ کلنی پوری د طاهر ژوند یو خوږ خوب ؤ. احمد بن حسن د هغه د استعدادونو په روزنه کی هیڅ کمی نه کاوه، د مدینی د علماو او د جنگی فنونو د ماهرینو اتفاقی رایه دا وه چی دی د کوم لوی کار لپاره پیدا شویدی، احمد بن حسن او سعیدی ته دی له خپل زوی طلحه نه کم گران نه ؤ، او طلحه هم د خپل ژوند ډیری شیبی ورسره گډی کړی وی. د اومی هجری پیړی په لومړنیو کلونو کی د هلال او صلیب ترمنځ جگړی له سره پیل شوی. د اروپا عیسوی ځواکونو په فلسطین او شام کی د صلاح الدین ایوبی «رح» له لاسه د پرله پسی ماتو ځخه وروسته قسطنطنیه خپل مرکز وتاکه د بازنطینی امپراتوری د غځولو لپاره یی یو ځل بیا هڅی پیل کړی، د مصر پوځونو یو ځل بیا د اسلامی نړی په لوری د عیسوی پوځونو د سیلاب په مخ کی د وروستی کمره رول

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوباوه، خو په بغداد کی عباسی سلطنت یو ځل بیا د غفلت په خوب ویده شوی ؤ، د شام د سوداګرو یوه قافله مدینی ته ورسیده او د هغوی له خولی چی احمد بن حسن د نصرانیانو د نویو حملو خبر واورید نو جهاد ته یی دروانیدو اراده وکړه.

له رخصتیدو نه یوه ورځ وړاندی طلحه وویل :

پلار جانه ! زه هم درسره ځم، احمد بن حسن هغه په غیږ کی ونیو او تندی یی ور ښکل کړ ورته ویی ویل : زه ستا له خولی ددی خبری اوریدو ته ناکراره وم.

تا دی مورته یادونه کړی ده؟

: هو هغی اجازه راکړی ده.

طاهر ته د طلحه بیلتون ګران ؤ، خو هغه ولاړ، لس میاشتی وروسته احمد بن حسن بیرته راستون شو او میرمنی ته یی وویل : سعیدی! ما ډیر دردوونکی خبر راوړی دی.

هغی په سترګو سترګو کی تری پوښتنل او تر خوله یی ووتل : طلحه ...!!

: هوکی موږ دواړه د یوه هدف په خاطر روان شوو، د هغه شهادت نصیب شو او زه تش لاس بیرته راستون شوم.

سعیده : انا لله و انا لیه راجعون ط او بیا چوپه شوه.

راتلونکی کال ته احمد او سعیدی ته خدای «ج»، بل زوی ورکړ چی امین یی نوم ورباندی کیښود.

څو کاله وروسته چی کله د اسلامی نړۍ د نورو ښارونو په څیر د مدینی خلك هم پر اسلامی نړۍ له لویدیځه د عیسویت د یرغل پرځای له ختیځه د یوه تور توپان د را الوتو نخښنی احساسولی احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه ! اوس تر مدینی زیات بغداد تاته ارتیا لری، ستا بیلتون زه او امین نشو زغملی، خو زه دا احساسوم چی ته زما د بوډاتوب د لکنۍ پرځای د اسلامی نړۍ یوه ستنه کیدای شی، ته بغداً ته د تلو لپاره چمتو شه،

په مدینی کی له احمد بن حسن نه پرته چاته د طاهر د شتمنی هیڅ معلومات نه وو خو هیڅوك داسی نه وو چی له ده سره یی مینه نه وه، کله چی خلك خبر شول چی طاهر بغداد ته روانیږی نو تولو تر دی پوری ویل چی د عباسی واکمنی ګر ده غوره صدر اعظم نشی موندل کیدای.

بغداد ته د طاهر له استولونه وړاندی احمد بن حسن هغه ته د یوه اعتمادی ملګری د پیدا کولو ضرورت احساس کړ، ددوی د کلی نه نژدی دری میله لری د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید په نامه یو سړی اوسیده، هغه څو کاله د احمد بن حسن د باغونو ساتونکی ؤ، زید یو ساده او دینداره سړی ؤ، احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه زه تاته د یوه دینداره او مخلص خدمتګار اړتیا احساسوم، سملستی ماته تر زید غوره او مناسب څوك تر نظر نه راځی، که یی مناسبه بولی نو هغه درسره ملګری کړه.
طاهر ځواب ورکړ : کله چی زه د اتو کلونو وم نو هغه له ما نه وعده اخستی وه چی زه لوی شم دی به بهر ته راسره بیایم، له همغی وروسته چی کله هغه ما وینی خپله وعده رایادوی.
احمد بن حسن وویل : نو هغه راوغواړه ! زه هغه په څو خبرو پوهول غواړم.
طاهر موسکی شو ځواب یی ورکړ : هغه نن سهار راهیسی په جومات کی ناست دی، هغه ویریږی چی زه به یی پریږدم او ولاړ به شم.
: راویی غواړه!
طاهر لږ څند وروسته یو د منحنی قد څواکمن سړی راوست ، د هغه عمر د څلویښت کلونو په شاوخوا کی ؤ او په څیره یی بی دریغه معصومیت او سادګی وه.
احمد بن حسن وویل : زیده! ته چی له طاهر سره تللی نو ماته دی ولی نه ویل؟
زید په سادګی ځواب ورکړ : رښتیا خبره خو دا ده چی د لوی عمر تږول خلك ماکم عقل ګڼی، زه ویریدم چی ته به هم ما دغسی وګڼی او زما پرتلو به خوښ نه وی.
«نو ته چمتو یی؟»
: زه له شلو کالو راهیسی بغداد ته د تګ لپاره چمتو ناست یم، خو کله چی څوك له مدینی نه هلته ځی ماته وایی چی ته د میږو د ځرولو لپاره پیدا شوی یی په بغداد کی به څه وکړی؟
احمد بن حسن ځواب ورکړ : خو زه تاته په پوره داډ وایم چی په بغداد کی تاته اړتیا شته.
: ګوره له ما سره توکی مه کوه، زه غریب ضرور یم خو په سینه کی زړه لرم.
که مې له طاهر سره نه لیږی نو صفا راته ووایه، زه پوهیږم چی زه یو بی کاره سړی یم، احمد بن حسن وخندل طاهر ته یی وویل : بچیه ! ده ته څه تکلیف ونه رسوی! او بیا یی زید ته مخ واړاوه ویی ویل : زیده! طاهر به بله ورځ له دی ځایه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

روانیږي. ته تیار شه او ځان رارسوه، زه درسره وعده کوم چې دې به تا ورسره بیایي.

طاهر وویل : دده کلي زما د لارې پر سر دی، زه به دې له همغه ځایه راسره ملګری کړم. د هغه دلته راتګ ته اړتیا نشته.

زید وویل : زما هم دا هیله وه، زموږ د کلي خلك غواړي دې ووینې، ما ورته ویلي دي چې دده پلار ته سلطان صلاح الدین ایوبي خپل اس او توره وربخښلي وو، یوه بله خبره هم ده، هیڅوك هم دا نه مني چې زه بغدا ته روان یم. دوی وایي چې زه به څو ورځې په یوه او بله وګرځم او بیرته به راستون شم. که دې هلته راشې نو زه به خپل کلیوال لږ خبر کړم.

احمد بن حسن وویل : ښه ده ولاړ شه، طاهر به بله ورځ سهار تا ته دروسیږي، اوس تا ته دلته د پهرې اړتیا نشته، زما پر وعده باور وکړه.

: ستا وعده ؟ زه ریښتیا وایم که ته له ما سره وعده وکړې چې ما به اسمان ته رسوې نو زه به پرې باور وکړم، احمد بن حسن زید ته اس او د سفر نور ضروري سامان ورکړل او رخصت یې کړ.

*****

(۱۰)

طاهر چې د احمد بن حسن نه رخصت واخست د زید د کلي مخه یې ونیوه، زید د کلي په مخه کې د ونو سیوري ته دده د ورتګ انتظار کاوه ، د هغه پر شاوخوا ماشومان ورټول وو، یو اس په ونه پورې تړلی و، او زید د جګړې په ټولو ضروري او بې ضرورته شیانو سنبال ؤ، د هغه چاغ بدن په زغره کې ډېر تنګ ؤ، او د وینې د ډب کیدو په وجه یې مخ سور او ښتې ؤ، د هغه لاسونه په نیزه او ډال بند وو. په شایې دوی د غشو کڅوري تړلې وې، په ملا یې یوه توره او دوه خنجرونه ځړیدل، لینده، کمند «پرې» او خوراکي شیان یې د اس پر زین تړلي وو.

زید چې طاهر ولید جګ شو ویې ویل : انتظار راباندې اوږد شو، خلك دې په انتظار ستړي شول او کورونو ته ولاړل.

طاهر وویل : اوس دې پر اس سپور شه چې ناوخته کیږي، زید پر اس سپور شو یوه هلك ته یې وویل : ابراهیمه ! ستا پلار په ما ترټولو زیاتي ملنډې وهلي، ورشه ورته ووایه چې زه بغداد ته ځم که یې باور نه کیږي را دې شي ودې ګوري. او سلیمانه! ته دې هم باباته ووایه هغه هم نن ویل چې ته احمق یې تا به بغداد ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک بیایی! دایی وویل او بیا یې طاهر ته وکتل:
اصلاً دغه خلك هم ملامت نه دي زه ځو ځله بغداد ته د تلو په نیت وم خو بیا په پاتې شوم.
طاهر موسکی شو ويې ويل : اوس راځه لر توديږي.
کله چې بغداد ته ورسیدې کلیوالو ته دې لیك راواستوه باور به يې راشي.
طاهر او زید آسونه پونده کړل، له کلي نه چې لږ وراندې تیر شول طاهر زید ته شاته راوکتل ، د هغه مخ تر پخوا زيات سور خوتیدلی ؤ، هغه د اس جلب راکش کړ ويې ويل : زیده! ستا زغره تنگه ده.
زید ځواب ورکړ : زغره تنگه نه ده، زه ډیر چاغ يم.
دا زغره دوه کاله دمخه ما د بغداد د تلو په نيت د ډیرش وزو په بدل کی پیرلی وه.
طاهر وویل : دا خو تاته زیات تکلیف نه درکوی؟
زید د ځان د هوسایی هڅه وکړه ويې ويل : نه زما بدن دومره نازك نه دی.
خو دوه دری میله له مزله وروسته يې ورو وویل :
طاهره ! زما په بدن کی میږیان گرځي.
طاهر ځواب ورکړ : دومره زر ستړی شوی، راځه لږ وراندې به دمه جوړه کړو.
زید لږ ځنډ وروسته بیا وویل : طاهره! زما وجود اور اخلي!
طاهر د ونو يوه پراخ بڼ ته اشاره وکړه ويې ويل : راځه هغه د خرما په بڼ کی به ودريږو ، هلته اوبه هم شته غرمه به هملته تیره کړو.
د زید زغم پای ته رسیدلی ؤ، هغه د دريم ځل لپاره بيا اس ودراوه، اوپه چیغه یې وویل: طاهره! ودريږه، زه مرگ ته نژدې يم، او بیایی د طاهر انتظار ونه کړله اس نه پلی شو او په تودو ریگونو پریوت.
طاهر وخندل ويې ويل : تا خو ويل چې بدن دې دومره نازك نه دی، زید غابنونه چیچل او د زغری د ویستلو ناکامه هڅه یې کوله.
ويې ويل : دا خو نه وزی د خدای «ج» په خاطر مرسته وکړه، داسی محسوسوم لکه په زرگونو لرمان می چی چیچی، طاهر له اس نه پلی شو ډیر په زحمت يې له هغه نه زغره وویستله، زيد وويل : خدای «ج» دی اجر درکړي. زما تمه نه وه چې وبه وزی نن دری تنو ډیر په زور را اغوستې وه.
طاهر وویل : بنه زغره ده خو پر تا لږ تنگه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید وویل : لږ تنګه ! ولی داسی نه وایی چی یوه بی عقله فیل د موږك په غار د ننوتلو سزا ګاللی.

طاهر وویل : ښه ده اوس یی راواخله، زه چی بغداد ته ورسیدم تاته به ډیره ښه زغره واخلم، دا به کوم بل چاته ورکړو.

زید په دواړو لاسونو په ریګونو کی غار جوړ کړ ویی ویل : زه دا همدلته ښخوم، زه به داسی وګڼم چی دیرش وزی می په ناروغی مړی شوی‌او نوی زغره زه نه غواړم. زه په دی اوسپنیز کپس کی د ساه ورکولو پرځای پر لوڅ تڼر غشی ښخیدل ښه ګڼم. زید د زغری لپاره قبر وکینده خو د طاهر په وینا یی بیرته په توبره کی واچوله او ورسره روان شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغــداد

په تیرو پنځو پیړیو کی د عباسی خلیفه‌ګانو د امن ژوند له بغداد نه د شاعر خوب جوړ کړی ؤ، د دجلی سیند هغه په دوو برخو ویشه، او په دواړو لوریو کی د ویالو او سرکونو جال خپور شوی ؤ، د بغداد مانیو او باغونو د تیرو پنځوسوو کلونو د معماری د فن د لوړتیا او کمال داستانونه ویل، د نړۍ‌ډیرو غوره مالیارانو په دی خاوره د جنت تصور را ژوندی کړی ؤ، د شلو لکو انسانانو دغه کلی په ښکلا، زړه وړونکو منظرو او ښایست کی د نړۍ‌له غوره ښارونو نه یو ؤ.

خو د بغداد د ښار نه جوړیدو سره یی زوال پیل شو، د اسلام هغه تمدن چی د عربو د دښتی په توندوخو صفا شمالونو کی یی وده کړی وه، اوس په دی عجمی زانګو کی خوب کاوه.

د خلافت په دربار کی د عربو رسوخ چی د مامون الرشید له وخته په کمیدو شو اوس بلکل په نشت حساب ؤ، خو د حکومت له تالارونو نه بهر د بغداد په علمی مرکزونو کی د عربو ارځښت په هیڅ صورت لږ نه ؤ، هغوی په هندسه، ریاضی، تاریخ، جغرافیه، کیمیا، طب، جراحی او طبیعی علومو کی زیات نوم وګاټه، په ګرامر، ژبو او ادب یی کتابونه ولیکل، خو د بغداد قانعو او تنبلو اوسیدونکو له دی علومونه د خپلی بیا رغاونی پرځای د ذهنی عیاشی پلمه جوړه کړی وه، د ایران، شام، ترکستان له لری لری ځایونو نه د لطیفه فنونو استادان بغداد ته راتلل او د بغداد امیرانو د هغوی پالنه کوله.

په بغدادکی په سلګونو کتابتونونه له کتابونو ډك پراته وو، د هغو کتابونو د څیړنی لپاره غوره نقادان وړنخو داسی څوك چی ویی لولی او عمل پری وکړی ډیر لږ وو، پخپله د خلیفه په دربار کی به ځینی وختونه له یوه سهی عالم او پوه نه د یوه توکمار او خندوونکی قدر او عزت ډیر کیده، او د خدای ج او رسول د حکم بیانولو پرځای به یی هغه څوك دشاهانه انعامونو حقدار بلل چی خلیفه او واکمن

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به یې د ذمه وراېو نه ترسره کولو تأویلونه کول.

د ښار په منځ کې د «خلد» د ماڼۍ په نامه یو شاندار محل و چې عباسي خلیفه ګان پکې اوسیدل.

شاوخوا ته د امیرانو او وزیرانو ماڼۍ وې، د لوړې طبقې علماؤ ته هم د هغو محلونو دروازې خلاصې وې، او دا به تر هغه وخته خلاصې وې تر څو به د دوی نظریات د خلیفه له سیاسي مسلك سره په ټکر کې نه وو، د «خلد» له محل نه لرې د ښار په یوه څنډه د سیند پر غاړه یوه پراخه بندیخانه وه، او ددې بندي خانې تر تولو تنګې او توري کوټې د هغو سترو او عزتمندو علماؤ او د پاچاهي د مشرانو لپاره ځانګړې وې چې د فتوی ورکولو په وخت کې یې د عباسي خلیفه ګانو خیال نه ساته، او یا به یې دوی د اسلام په محك تلل.

د حکومت په نظر هغه مفتیان د قدر وړ وو چې د ګناه کار پرخلاف یې د پریکړې نه وړاندې له هغو د نسب او ټبر او د خلافت له مقام سره د اړیکو پوښتنه ضروري بلله، د یوه عام سړي لپاره د قتل سزا قتل وه، خو خلیفه له دې سزا نه جلا و، کله کله به خلیفه د پاچاهي د درناوي وړ امیران په یوه دسترخوان راټول کړل، او د خلیفه نوکرانو به کله کله د لوښو او دسترخوان له ټولولونه وړاندې د ځینو عزتمندو د مړو ځای پرځای کولو دنده ترسره کوله، عباسي خلیفه ګان د زوال په وخت کې د خپلو مخالفینو په زهرو وژلو کې کمال ته رسیدلي وو.

دوی داسې زهر هم پیدا کړي وو چې خوړونکي به څو ورځې وروسته پرې پوهیده، هر میلمه به په بلنه کې له ګډون نه وړاندې خامخا دا سوچ کاوه چې کوم وخت خو به یې خلیفه ناراضه کړی نه وي؟ تر سزا لاندې خلك به د بلنې له احوال سره سم وپوهیدل چې وروستی وخت یې را رسیدلی دی، خو کله کله به څو هوښیار امیران چې سره یو شول نو خلیفه ته به د ځان ژغورل ګران شول، د اقتدار په جګړه کې به چې کوم خلیفه ماته وخوړه نو د ترکي او ایراني امیرانو د لاس آله کیدل.

په وروستیو وختونو کې چې څومره عباسي خلیفه ګانو له شعر او شاعرۍ سره مینه درلوده هومره له مذهبي زده کړونه پردي اولري وو. د مذهبي چارو د ترسره کولو لپاره به یې یو بې غرضه او عاجز غوندې عالم ته ذمه واري وسپارله او هغه به یې د «شیخ الاسلام» په لقب ونمانځه، سیاسي امور به خلیفه پخپل لاس کې واخستل، د سیاست او مذهب دغه ویش د اسلام لپاره یوه لویه فتنه وه، د شیخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الاسلام قلم د خلیفه د توزی تابع شوی ؤ.

د عزت او ښې تنخواه تمی ډیر عالمان د شیخ الاسلام د لقب گټلو په فکر کی کړی وو او ددی هدف ترلاسه کولو لپاره یی له نورو سره تکر کاوه او د هغوی نظریات به یی باطل بلل او هر ډول تورونه به یی یو پر بل پوری کول.

په تیرو پیړیو کی د دینی علماؤ په اجتهاد کی د دین د خدمت جذبه د دوی نګیزه وه، هغوی د بغداد په نوم ورکو ګوټونو کی ناست وو او اسلام ته یی د قدر وړ خدمتونه ترسره کړل، خو وروسته د کرسیو او لقبونو مینه وال علما را پیدا شول چی یایی د ربښتینو علماو له فتوا ګانو نه د ځان په ګټه کار اخست او یایی د هغو علماؤ مخالفت کاوه د بل مسلك د علماو تائید به یی کاوه او یو بل ته به یی د مناظری لپاره بلنه ورکوله، دغه مناظری به د بغداد په عامو څلور لارو او له ګنی ګونی ډکو ځایونو کی وی،د بغداد وزګارو او لتو اوسیدونکو د شاعرانو او ټوکمارو تر مجلسونو د دغو علماؤ د مناظرو مجلسونه ډیر بدرګه کول او ډیر یی خوښول. د مناظرو پیل به د یو بل د پوهیدو په نیکو هیلو ؤ، یوه .. به وینا کوله او بل به په پوره داد اوریده، او بیا به هغه کښیناست د مخالفی ډلی نه به یو پورته شو او ځواب به یی ورکاوه، بیا به د دواړو لوریو ژبی ورو ورو توندی شوی تر دی چی خبره به کنځلو ته ورسیده، یوه لوری به د مخالف لوری اوه پښته حساب کړل او وبه یی ښکنځل، مقابل لوری به ددوی تر شلم پښته وشمیرل او وبه یی ستایل، یوه لوری به په دری ژبو کنځلی تکرار کړی، بل به بیا څلورو ژبو ... او بیا به وروستی پړاو دا ؤ چی دواړو لوریو به د تکبیر له نعرو سره په مقابل لوری حمله کوله او د سترګو په رپ کی به د دوی د مړو او ټپیانو انبارونه جوړ شول، بیا به د پولیسو او پوځ متروکو دغه لوبه ودروله، حکومت دغه مناظری بندی نه کړی خو دا شرط یی پکی کیښود چی باید هلته څوك وسله وال ولاړ نه شی.

ددی مناظرو په ترڅ کی به مشهور علما دربار ته ورببلل کیدل او کله کله به یی په دربار کی مناظره کوله خلیفه به معمولاً د هغه عالم په لوری ؤ چی د خلیفه لپاره به یی ترټولو ښه او غوره الفاظ او القاب راټول کړی وو.

که پردی ټولو بدمرغیو د بغداد خلیفه ګانو د عربو هغه سپاهیانه شعار چی ترنیمی نړۍ‌زیاته برخه یی د دوی تر قدمونو لاندی کړه نه وای شاته کړی نو بنایی بغداد داسی له تباهی او ویرانی سره نه وای مخ شوی، د ولید بن عبدالملك په زمانه کی چی د عربو پوځ په سند، ترکستان او هسپانیه کی څومره هیوادونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحه کړل، له عباسیانو سره د زوال په وخت کی هم له هغوی نه دری چنده زیات پوځ ؤ او هغوی پر اسلامی نړیډ هری لویی حملی مخنیوی کولای شوای، خو د اموی او عباسی خلیفه ګانو ترمنځ توپیر همدا ؤ چی لومړنیو خپل پوځونو د هیواد وروستی بریدته لیږل، خو عباسی خلیفه ګان سره له دی چی دوی پخپله د بغداد د محلونو په څلورو دیوالونو کی اوسیدل بیایی هم د ځانونو د ساتنی لپاره دری لکه توری وهونکی ورسره لازمی بلل.

عباسی خلیفه ګان یو دبل سره په جګړو او یو د بل د وینو تږی وو، د حسن بن صباح فتنه د دوی د زوال وروستی پړاو شو.

*****

(۲)

طاهر چی بغداد ته ورسید څلور ورځی یی له قاضی فخر الدین سره تیری کړی، په دی موده کی یی د بغداد په کوڅو کی د ټو مدرسو او کتابتونونو ځایونه هم معلوم کړل.

د قاضی فخر الدین په کتابتون کی هم ترپنځه زره ټوکو زیات کتابونه موجود وو. پر فقه، تاریخ او منطق ده پخپله هم څو کتابونه لیکلی وو، دغه کتابونه د قاضی فخر الدین لپاره د بنی نفقی برابریدو وسیله وه، طاهر د خپل پلار د پخوانی ملګری محسن پوښتنه وکړه، ده ته بیا څرګنده شوه چی د هغوی کورنی مصر ته تللی او هلته میشته شوی دی.

د فخر الدین په کور کی د طاهر او زید د اسونو لپاره ځای نه ؤ، هغه دا اسونه د خپل یوه ګاونډی سره ولیږل، طاهر چی څنګه راغی ځانته یی د یوه ځانګړی کور د ضرورت په اړه ورته ووېل خو هغه تر څلورو ورځو ځنډاوه.

په پنځمه ورځ یی خپلو شاګردانو ته د طاهر لپاره د یوه کرایی کور د موندلو وویل، یوه یهودی دلال هغه ته دوه کورونه ورو ښودل او ورته ویی ویل چی که یی اخلی نو ارزانه بی یی ورته واخلم.

د بغداد ځینو امیرانو د هندوستان، خوارزم، مصر او اندلس د امیرانو نوکری نیولی وی او د هغوی ښکلی محلونه په ارزانه بیه خرڅیدل. طاهر او زید چی څومره مانی ولیدی په هغو کی یوه هم داسی نه وه چی زید یی دی په پیرلو کی ناکراره شوی نه وی، خو طاهر د قاضی فخر الدین مشوره ضروری بلله، او کله یی چی مابنام مشوره ورسره کوله هغه ووېل : د تشو کورونو بیه ډیره رالویدلی ده،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا خپله راتلونکی له بغداد سره تړلې، دلته د لوړې طبقې خلك په کرایه اوسیدونکو ته زیات ارځښت نه ورکوي، خلك ستا د علم او کمال له لیدونه وړاندې ستا کور وینی، که ستا سره د کور د اخستلو لپاره پیسې وي نو خامخا کور واخله، خو د کور د بیې نه پرته باید له تاسره د درې، څلورو کلونو د لګښت پیسې هم وي، د صلاح الدین ایوبي «رح» توره به تا د بغداد لویو امیرانو ته ور وپیژني، خو دغه خلك له مفلس سړي سره تر ډېره دوستي نه کوي، په بغداد کې چې کوم منصب شخصي استعداد او وړتیا نشي اخستلای هغه سوغاتونه اخستلای شي طاهر له خپل جیبه کڅوړه راوایستله او جواهر یې په مخکې ورته تویې کړل ویې ویل : ماته ددې سهې بیه نه ده معلومه، ته دا د یوه کور او څو کلونو لګښت لپاره بس بولې که نه ؟

قاضي یوه شیبه جواهرو ته حیران وکتل بیا یې وویل : که دا غمې بدل نه وي نو ته د «خلد» له ماڼۍ نه پرته د بغداد هره ماڼۍ پیرلی شې، خو علم او پوهه او مال او دولت هیڅکله هم نه سره را غونډیږي. تا دا له کومه کړل؟

طاهر ځواب ورکړ : دا هم سلطان صلاح الدین ایوبي راکړي دي، قاضي فخر الدین څو غمې په ورغوي کې واخستل او په ځیر ځیر یې له لیدو وروسته وویل : ته د بغداد له ډېرو شتمنو کسانو څخه یو یې، تاته به د پرمختګ یوه دروازه هم بنده نه وي، خو ګوره واوره له تانه پرته خو به ددې غمیو په باب څوك خبر نه وي؟

: یوازې احمد کاکا خبر دی.

: او زید؟

: هغه ته هم ما څه نه دي ویلي خو که ورته ووایم هم هغه اعتمادي سړی دی چاته به ونه وایي.

فخر الدین په بیړه جګ شو د کوټې دروازه یې بنده کړه او بیرته راغی پر خپل ځای کیناست ویې ویل : بچیه! ته باید دا غمې پټ وساتې.

طاهر حیران شو ویې پوښتل : ایا په بغداد کې غله هم شته؟

قاضي ځواب ورکړ : په بغدا کې د غلو لاسونه غوځیږي خو تاته له داسې عصري داکوګانو نه خطر دی چې د هغوی لاسونه بنکل کیږي.

: ستا مطلب؟

: زه د کوم خاص سړي نوم اخستل نه غواړم، د دربار د امیرانو په ډله کې څو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته داسی دی چی ددی غمیو د ترلاسه کولو په هوس کی د هیڅ اخلاقی بندیزونو پروا نه کوی، او تر څو ته دلته بلدیږی له داسی خلکو نه باید هوښیار وی.
: ایا هغوی به یی په زور له مانه اخلی؟.
قاضی ځواب ورکړ : هغوی دومره احمقان نه دی، ایا دوی پردی نه پوهیږی چی د زور خبره ډیره زر رسوا کیږی.
: ایا خلیفه له داسی خلکو نه ښه پوښتنه نه کوی؟
: که خلیفه له داسی خلکو نه پوښتنه وکړه نو داسی قیمتی غمی به بیا دربار ته څوک وروړی؟ لو بیا دا هم ضروری نه ده چی د هر سړی فریاد دی د خلیفه تر غوږو وروړسیږی، اولس خو هغه بوازی د اختر په ورځ لیدای شی، هغه هم له لری، په بغداد کی ستا هیڅ ملاتړ او رسوخ نشته، امیران ستا پرخلاف ډیری دسیسی جوړولی شی، مثلاً وایی د خوارزم شاه جاسوس یی، او بی له محاکمی به دی خلیفه د وژلو فرمان صادر کړی.
: ایا په داسی حالاتو کی به د سلطان صلاح الدین ایوبی رح توره زما بی گناهی ثابته نکړای شی؟
: د هغی په اړه هم ویلای شی چی د مصر حکومت ته د بغداد دپاچاهی د تختی اړولو لپاره را استولی یی، طاهر له لږ سوچ وروسته وویل : زما له مال او دولت سره مینه نشته زه بغداد ته د یوه لوی هدف په خاطر راغلی یم، زه د خلافت دربار ته ځان رسول غواړم او د خلیفه د یو نیک نیتی مشاور په حیث د دوی بهرنی پالیسی بدلول غواړم، اسلامی نړی له هر لوری د خطرناکو توپانونو سره مخ ده، په تیرو صلیبی جگړو کی د بغداد بی طرفی او بی پروایی د اروپا صلیبیانو ته ډیر جرئت ورکړ، سلطان صلاح الدین ایوبی دوی ته عبرتناکی ماتی ورکړی له فلسطین او شام نه یی وایستل ، خو د هلال او صلیب په هغو پریکنده جگړو کی د بغداد بی پروایی ډیره مایوسوونکی وه، پر ماتی برسیره د اروپا خلکو ته دا ثابته شوه چی خلیفه له بغداد پرته د اسلامی نړی د نورو برخو په اړه بی پروا دی او هغه دیر مهم محاذ ته هم له خو رضاکارانو پرته هیڅوک هم نشی استولی، ځکه خو هغوی له سره سنبال شوی دی او د مصر د لاندی کولو نیت لری، دغه هیواد د نصرانیانو د سیلاب په وراندی وروستی دیوال دی امکان لری چی دغه هیواد ددی سیلاب مخه واړوی، خو په شمال ختیځ کی د چنگیز خان په نامه یو نوی توپان را الوتی دی که دغه توپان د خوارزم د پاچاهی له حدود ونه اخوا ونه دروول شو نو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ به بغداد هم د خځلو او خاشاکو په شان ورسره واخلي، د بغداد په چونې کې ډېر لوی پوځ پروت دی، خو بغداد د پوځ د سردارانو د سازشونو مرکز شوی او دا ځکه چې د دوی ټولو په مخکې کوم شریك دښمن او رقیب او کوم لوړ او سپیڅلی هدف نشته، د دوی ژوند د هغو ماڼو ګانو ژوند نه دی چې له کوره د نویو هیوادونو او نویو لارو د موندلو په اراده وزي او له خپلو ملګرو سره د کینې او کرکې پرځای هغوی خپل مټ او بازو ګټي او ساتنه یې کوي، خطرناك توپانونه او ویروونکي ګردابونه د دوی د یو والي او اتفاق اړیکې نوری هم مزبوتوي، خو د بغداد خلك د هغو وړوکو کبو نیوونکو په څیر دي چې د وړوکې ډنډ د کبانو پر سر یو له بل سره جګړې کوي. او داسې څوك نشته چې ورته ووایي دا دنیا د ډېر پراخه سمندر په شان ده، چې ځنډې یې نه ښکاري، او که دوی د یوې څپې په څیر سره راپورته نشي نو د سمندر د توپانونو څپې به پرې برلاسي شي، زه دوی ته دا ویل خپل فرض بولم، ددې فرض احساس زه بغداد ته راوستی یم، له کوره د راوتلو نه لږ وړاندې ماته معلومه نه وه چې زه د دومره لوی دولت خاوند یم چې ستونزې پرې اسانه کړم، د سلطان ایوبي د وینو او خولو هرڅاڅکې د اسلام د سر لوړی لپاره وقف ؤ، زه غواړم چې د هغه د رابخښلې شتمنې په واسطه د اسلام خدمت ترسره کړم، ځکه خو له ځانه سره ددې مال د سنبالولو دومره شوقی نه یم څومره یې چې د اسلام په لاره کې د لګولو هیله من یم.

که زه دا حس کړم چې د کوم امیر نظر پرې لګیدلی نو زه به دغه ټول د بغداد په بې وزلو خلکو وویشم خو د کوم زرپالونکي امیر خزانو ته به یې پرې نږدم، کوم هدفونه مې چې درته وویل دی ته د رسیدو لپاره د خلافت دربار ته زما رسیدل ضروري دي، په تیرو څلورو ورځو کې چې ما په بغداد کې تیرې کړې زه دې نتیجې ته رسیدلی یم چې خلك اوس هم په یوه سهي هدف راټولیدای شي، یوازې د امیرانو رغول ضروري دي، ددې کور دیوالونه او غولې سهي دي یوازې په چت کې سورې شوي دي او بام ته د رسیدو لپاره ستا مرسته ضروري بولم.

قاضي فخر الدین وویل : خدای دې ستا نیکې ارادې ترسره کړي، زه پوهیږم چې په دې حال کې تاته لومړنې ضرورت د یوې ښکلې بنګلې دی، ستا په طبیله کې باید غوره اسونه وي، که تا د بغداد پر میدانونو په نیزه بازي او اس ځغلولو کې نوم وګاټه ، نو ډېر زر به د امیرانو تر نظره راشي، له هغه وروسته د یو دوو غمیو سوغات به تا د خلافت دربار ته ورسوي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته به ته د خپل علم جوهر وښيي، او که خدای ج ته د بغداد د ښې راتلونکي پريکړه منظوره وه نو د خليفه اعتمادي به شي، خو سملستي خپلې ارادي چاته مه ښيه، خوارزم شاه خليفه ترټولو بد دښمن گڼي، او ددي دښمنۍ پړه پر هغوی هم لويږي.

طاهر وويل: زه پوهيږم هغه چې پر بغداد حمله وکړه دايي ستر حماقت ؤ خو که خليفه د خوارزم د پاچاهي د ماتولو په خاطر د چنگيز خان ملاتړ وکړ نو دا به نه جبرانيدونکې غلطي وي.

قاضي فخر الدين يو غمي اوچت کړ ويې ويل: زه په غميو نه پوهيږم، خو زما باور دی چې يوازې همدغه يو غمي به په بغداد کې تا د يوې ډيرې ښې ماڼی خاوند کړي، يو ارمني سوداگر زه ډير ښه پيژنم، راځه چې هغه ته ورشو، نور غمي پورته کړه له ځان سره يې وساته، هغه سوداگر اعتمادي سړی دی خو هغه ته دا مه وايه چې له تاسره داسي نور غمي هم شته.

د مازديگر له لمانځه نه وروسته طاهر او قاضي فخر الدين ارمني سوداگر ته ورغلل، هغه غمي واخست له يوې شيبې ليدو وروسته يې وويل: دا غمي دې له کومه کړي دی؟ د طاهر پرځای قاضي ځواب ورکړ: دا د يوه ډير لوی سړي سوغات دی.

سودا گر وويل: زه ښايي ددې ټوله بيه اوس درنکړای شم خو که ستاسو خوښه وي نيمايي بيه به يې اوس او نيمايي به يې سبا ته درکړم.

قاضي وويل: څومره کيږي بيه يې؟

سوداگر غمي دوه دري ځلي په غور وکوت بيايي وويل: زه ددې پنځوس زره ديناره بيه درکولای شم.

قاضي په حيراني وويل: پنځوس زره! سوداگر د هغه د حيراني نه سرچپه تعبير وکړ او غمي يې بيا وکوت ويې ويل: گوره ته زما دوست يې، تر شپيته زره پوري درکوم، له دې زيات قيمت يې په بغداد کې څوك نه درکوي.

قاضي د بغداد د مشهور يهودي زرگر نه د زياتي بيې ورکولو تمه هم درلوده خو ده دغه غمي داسي ځای پلورل نه غوښتل چې هلته د خلافت د دربار جاسوسان وي، ددې يوه غمي بيه يې چې واوريده پردې وپوهيده چې طاهر دده له اټکل نه څو چنده زيات شتمن دی. له يوې شيبې سوچ وروسته هغه وويل: ته يې لږ په غور وگوره ددې غمي بيه تر اويا زره ديناره بايد لږ نه وي سوداگر له لږ چنو وهلو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته په ٦٤ زره او پنځه سوه دیناره بیه راضي شو او پردی فیصله وشوه.

*****

(۳)

د شپی مهال چي کله قاضي فخر الدین له طاهر او خو نورو دوستانو سره په دوډی کښیناستل نو زید یې ونه لید، فخر الدین له خپل خادم نه د هغه په باب پوښتنه وکړه، هغه ورته وویل چي د مامونیه په چوك کي یوه لویه مناظره ده او زید د ماښام له لمانځه نه سمدستي وروسته ډوډی وخوړه او هلته ولاړ، د ماسختن، له لمانځه وروسته طاهر په خپله کوټه کي کیناست او د شمعي رڼا ته یې کتاب لوست، څومره چي شپه تیریدله د زید په باب د هغه اندیښنه زیاتیدله، کله کله به جګ شو له دروازی نه به یې بهر ته وکتل او بیا به بیرته په کتاب لوستلو بوخت شو، د یوی شمعي د خلاصیدو نه وروسته یې بله بل کړه او له کرسۍ نه جګ شو په بستره پریوت، څو ځلي یې په زړه کي وروګرځیدل چي د مامونیه چوك ته ورشي او زید وګوري، خو د زرګونو تنو په منځ کي به یې د زید موندل ناممکن ویلل او بیرته به له خپل تصمیم نه واوښت.

نژدی نیمه شپه چا دروازه وټکوله، بیا طاهر په بل کونج کي د قاضي غږ واورید چي یوه نوکرته یې ویل جګ شه دروازه خلاصه کړه ښایي زید راغلی وی. او خادم ځواب ورکړ چي ته یې پخپله ولی نه خلاصوی؟

یوه شیبه وروسته طاهر د دروازی خلاصول او د قاضي د خدمتګار کرس کرس خندا واوریده، هغه وویل: حمیده جګ شه! لږ د زید مخ ته وګوره! شکر باسه چي سترګی دی روغی پاتي دی، طاهر زر په لټ واوښت او مخ یې په څادر کې پټ کړ یوی سترګی ته یې یو سوری پریښود او د دروازی لوری ته یې وکتل، زید له ځانه سره په کنځلو کوټی ته ورننوت د هغه کمیس شلیدلی ؤ، یوه سترګه او باړخویی پړسیدلی وو، او له کیڼي سترګی نه لاندی یې د یوه مزبوط سوك ګوزار توره نخښه وه، زید لږ ځنډ پر خپله بستره له کیناستلو وروسته جګ شو او په دیوال راځړیدلی هنداری ته ودرید، د خپل مخ له لیدلو وروسته یې وویل: آشنا! اوس دی زه هم ډیر په ګرانه پیژندلی شم، ښه د سیل دپاره تللی وی! دایی وویل او خپل پړسیدلی باړ خوبی وموښلو بیرته راغی پر بستره کیناست.

طاهر خپله خندا راقابو کړه ویی ویل: زیده راغلی؟

زید تکان وخوړ او هغه ته یې وروکتل، او داسی ګومان یې کاوه چي تر اوسه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې څادر پرمخ دی او دې يې نه دی ليدلی، په بيره جګ شو شمه يې مره کړه، او پر خپله بستره وغځېده وېې ويل : هو راغلم.
: هلته دې ډير ځنډ وکړ، څه دې پکې زده کړل؟
زيد په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : کنځلي!.
: ستا غړ ډير غمجن دی خير خو دی؟
: زيد په يوه مايوسه خندا وويل :'زه بلکل روغ يم.
طاهر وويل : ستا له غږ نه داسي ښکاري چي په پزه کي دی څه ستونزه ده.
زيد له بستري نه جګ شو وېې ويل : له پزې نه مې سترګه زياته په تکليف ده.
طاهر په کرس کرس وخندل.
زيد له لږ سوچ وروسته وويل : پر يوه مسلمان بې سببه لاس پورته کول خو ګناه ده که نه!
طاهر ځواب ورکړ : په هر سړي بې سببه لاس اوچتول ګناه ده.
خو که څوك بې سببه په غاړه کي درولوېږي نو بيا ؟
: نو بيا به دسترګي په بدل کي سترګه او د غاښ په بدل کي د غاښ په قانون عمل کيږي، خو بخښنه او عفوه ډيره غوره ده،
ما زياته حوصله وکړه، خو پر پزه چي انسان ګوزار وخوري بيايي په طبيعت کي آرامي نه پاتي کيږي، ما هغه ته نور سوکونه وروبخښل خو د پزې او سترګي په اړه مې بې پروايي ونکړای شوه ما ټول عمر غشي ويشتل او توره وهل زده کړي وو، خو دلته چي راغلم پوه شوم چي په بغداد کي د اوسيدو لپاره سوك وهل او غيږې نيول زده کول هم ضروري دي.
طاهر وويل : داسي ښکاري چي تا د مناظرې په ورورستي لوبه کي بشپړه برخه واخستله او راغلې!
: ماته معلومه نه وه چي ددې پای به دغسې وي، خو باور وکړه د لاس اچولو په وخت زه له ګنې ګوښې نه بلکل ګوښه او لرې ولاړ وم، که څه هم زما د هغه چاغ او غوښن او د بد غړ خاوند پرځای خواخوږي له هغه نرې او ډنګر ملا سره وه، بيا هم د فساد پروخت زه لرې او ځانګړی ودريدم. خو کله چي دوه د لويو لويو ژيرو خاوندانو يو د بل ژيرې نيولې وې او کنځلي يې يو بل ته کولې ماته را نژدې شول زما صبر ونه شو د دواړو منځ ته ورغلم، په ډير زحمت مې دواړه يو له بل نه بيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل، خو دوی بیا هم همغسی یو بل ته کنځلی کولی ما د دواړو د پخلا کولو هڅه وکړه، په دې کې دری نور زلمیان راغلل او هغوی له دې دوو بوډاگانو نه پریوه ورکیوتل، زما په منځگړیتوب خو هغه وتښتید او په نهر کې یې ځان واچاوه، خو هغه دری زلمیان پرما راوگرځیدل، ما ورته چیغې کړې چې زه یو مسافر یم، خو چا زما خبره وانه وریده او ما داسی احساس کړه چې بې دریغه وډبول شوم. هغه بل بوډا چې دده په گومان ما د هغه رقیب ته د تیښتی موکه برابره کړه زما گریوان وشلاوه، ماتر ځو پر سترگه اوپزه گوزار نه ؤ خوړلی پر دوی می وار نه کاوه، بیا زما ځوسوکونه تش ولاړل، بیا هم زما په څپیړه یو تن په ځمکه کښیناست، بل می په سوك ورواهه ولویده، دریم چې زما سوکونه خطرناك وگڼل راسره غیږ په غیږ شو، هغه زه دری ځلی په ځمکه وویشتم، څلورم ځل دواړو یو بل تیل وهل د خوړ غاړې ته راغلو، هغه زما، خوړ ته دغورځولو په هڅو کې پخپله هم راسره ولید له نیکه مرغه اوبه لږې وې که نه زه به پکې ډوب شوی وم، په خوړکې می هغه دوه دری سوکه ورواهه او بالاخره یې ماته ومنله، اوس دې خدای وکړی چې زما سوکونه دده پر پزه او سترگه لگیدلی وی.

: طاهره ! زما په گومان دلته لامبو زده کول هم ضروری دی، ایا ستا لامبو زده ده؟

طاهر ځواب ورکړ : ډیره لږ، خو زما ارداه ده چې زه هر سهار په سیند کې ولامبم، د یوه سپاهی لپاره ضروری ده چې ښه لامبوزن وی.

: زه به یې هم زده کړم.

: له لږ چوپتیا وروسته زید وویل : طاهره! ته خوبه له مانه خفه نه یې!

: پر څه خبره؟

: زه له پوښتنی پرته مناظری ته تللی وم.

: که دا تجربه درته گټوره شی نو زما د خفگان سبب نشته.

: گټوره ! ... ... زه وعده کوم چې بیا به په ټول عمر کې د مناظری لپاره ولاړ نه شم، خو له تانه یوه پوښتنه کوم.

: څه پوښتنه؟

: هغه دا چې نن ددی مناظری څلویښتمه شپه وه، څلویښت ورځې هری ډلې د مخالف لوری د دلایلو په ردولو او د خبرو په کمزوری کولو کې خپل زور وازمویه، خو بیا یې هم یو بل قانع نکړای شو ددی سبب څه دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر ځواب ورکړ : داسی خلك به زر کاله هم یو بل قانع نکړای شي.
: مګر ولی؟
طاهر ځواب ورکړ : ددی لپاره چی دوی یو د بل د پوهولو او یو د بل د خبری اوریدو له نیکو هیلو سره نه ځي، د دوی هدف د خپلی وینا او ژبی د زور ښودل دی.
د اسلام هغه اماما ن چی د دوی په نامه دغه جګړی کیږی هغوی یو پر بل داسی د کفر فتوی ګانی نه ورکولی، د هغوی هدف دا و چی په اسلام کی د اجتهاد دروازی خلاصی کړی او د هر وخت او ځای لپاره یی د ژوندی غورځنګ په بڼه جوړ کړی، او دغه خلك د هغوی نومونه اخلی خو په اسلام کی د نفاق او تیت پرك کیدو زړی شیندی.
: نو د دوی چاره څه وړ کیدای شي؟
: د دوی علاج او چاره دا ده چی د امن خوښوونکو خلکو لپاره دکړو وړو عملی ډګر پیدا شی که زموږ په مخکی د څه کولو میدان ؤ نو دغه علما چی اوس د ګډوډی او اختلاف پارولو په هڅو کی دی، بیا به د مسلمانانو د لیکو د سنبالولو او ځواکمن کولو په لارو کی ستومانه وی، تاریخ ګواه دی چی کله د فتحو په شوق مسلمانان له کورونو وتلی دی نو دوی د اعتقاداتو په باب هیڅکله اختلاف نه دی کړی، پر کفر د اسلام د بری هیلی تل دوی سره یو او متحد ساتلی دی. یوه زمانه داسی وه چی د مسلمانانو پوځ په یوه وخت کی په سند، اندلس او ترکستان کی جنګیده، خو موږ نه دی اوریدلی چی هغو مسلمانانو به کله مناظری ته اړتیا احساس کړی وی، او نن چی موږ د اسلامی نړۍ پر افق د توپانونو علامی وینو زموږ علماؤ له شاو خوانه سترګی پټی کړی دی او په خپل کور کی یی درزونه اچولی، د کوم اولس چی توره په تیکی ننوزی نو قلم یی هم کړه لاره غوره کوی.
زید وویل : په بازار کی توده آوازه وه چی د اروپا نصرانی پاچا پر مصر د یوی کلکی حملی تیاری کوی، او امکان لری چنګیز خان هم پر خوارزم یرغل راوړی.
که خلیفه د هغوی پرخلاف د جهاد اعلان وکړ نو زه به تر ټولو ړومبی هغو دوو علماؤ ته ورشم ورته وبه وایم چی زه بادی کفن اغوندم او د جګړی ډګر ته ځم، تاسو چی په مامونیه چوك کی له اسلام سره کومه مینه او خلوص ښکارولو راځی اوس یی یوه ورځ د جګړی په ډګر هم وښیی، تاسی هم له ماسره د یوی زغری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وعده کړی وه.

: زما خپله وعده په یاد.ده، خو تا د زغرې له‌اغوستلو نه ګرکه کوله.

: هغه مهال مې بدن خوږیده، نن ما د زغرور پوځ څو تنه ولیدل نوی زغره پر سرې ډیره ښه ښکاری.

: زه به سبا ته نوی زغره درکړم.

: خول هم!

: خول به هم درکړم.

: ته به لامبو هم ماته را زده کوې؟

: هغه به هم دروښیم،

: زید لږ څند وروسته بیا ووېل : طاهره! ماتاته یوه خبره ونه کړه.

: کومه خبره ؟ طاهر په اړخ واوښت ویې ویل.

: کله چې زه له خوړنه راووتم په لاره کې مې هغه بوډا چې زما ګریوان یې شلولی ؤ ولید، ما بې له دې چې سوچ وکړم پر مخ پر څپړ وواهه.

: ډیر بد دې کړی دی، که دې کله ولید بخښنه ترې وغواړه.

: د بخښنې د منونکو نه خو دی هم نه دی، خو زه پرې پښیمانه یم.

: ښه ده اوس ویده شه.

*****

(٤)

درې میاشتې وروسته طاهر د بغداد د امیرانو په منځ کې د ښه شهرت او عزت خاوند شوی ؤ، ددجلې د سیند په غاړه یې یوه ښکلې ماڼی اخستې وه، له زید پرته یې څلور نور خدمتګاران او درې خدمتګارې درلودې، په طبیله کې یې د وزلوبې او نیزه وهلو لپاره اسونه وو، کله چې د قاضي فخر الدین له میلمستون نه خپلې ماڼۍ ته ولاړ تر تولو ړومبی یې د علماؤ پام.ور واړاوه، په لومړی ورځ ده ته یو پر بل پسې د علماو پنځه ډلې ورغلې او د هرې ډلې د علماو دا هیله وه چې د دوی په ډله کې ورشامل شي، طاهر تولو ته همدغه یو ځواب ورکړ چې: که تاسو ما اسلام ته وربولی نو زه داد درکوم چې مسلمان یم، او اسلام په سمې معنی پیژنم، زما په مخکې هغه مسألې مه بیانوی چې له تیرو پنځو پیړیو راسې تاسو پرې پوه نشوی، ځینې علماو غوښتل دې بحث ته ورکښیکاږي، خو د طاهر څو خبرو دوی پر دې باوري کړل چې له دې ځوان سره یوازې سره او سپین نه بلکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم خزانه هم شته.

له دی وروسته ورو ورو د علماؤ پام ور واوښت، په اس ځغلولو کی کمال هم د یوه عرب ځوان میراث ګڼل کیږی، په مدینه کی احمد بن حسن د طاهر د روزنی او پوځی پالنی لپاره غوره استاذان ګومارلی وو، ځکه خو په ۱٦ کلنی کی د مدینی ټولو ځوانانو په نیزه وهلو او توره چلولو کی د ده پر کمال اعتراف کاوه، خو چی کله طاهر بغداد ته راغی نو ورته معلومه شوه چی دلته وزلوبی ته زیات ارځښت ورکول کیږی.

د شاهی ماڼی په مخه کی یو لوی میدان ؤ، چی پوځی رسم ګذشت، د اسونو ځغلول، نیزه بازی او وزلوبه به پکی ترسره کیده، ددغه میدان یوه لوری ته د صدر اعظم او دولت د نورو لویو لویو امیرانو محلونه کتار وو، د ښار مخور او امیران به د لویو امیرانو په دی ماڼیو کی په برنډوکی ناست وو او د «پولو» او اس ځغلولو لوبو ننداری به یی کولی، ښځو ته به په لوړو پوړونو کی ترکړکیو لاندی ځانګړی ځایونه جوړ شوی وو.

په دی ډګر د لوبو انتظام د یوه ځانګړی سری ذمه واری وه، طاهر له دي سری سره تر پیژندلو وراندی له دغو لوبو سره د بلدیدو هڅه ضروری وبلله، د وزلوبی لپاره په ښار کی څو نور میدانونه هم وو، طاهر په یوه کی د دی لوبی زده کول پیل کړل او په څو اونیو کی په ښار کی ددی لوبی د مینه والو په منځ کی د یوه داسی ځوان آوازه شوه چی پلار یی په میرانه کی له صلاح الدین ایوبی رح نه توره په بخشش کی اخستی وه، د اولس غږ د امیرانو غوږونو ته ورسید، امیرانو لوی وزیر خبر کړ، او لوی وزیر کوتوال راوغوښت تری ویی پوښتل : موږ تر اوسه له دی ځوان سره ولی نه پیژنو؟

تر دی چی یو سهار طاهر په سیند کی لامبو وهله زید په منډه ورغی او په خندا ورته ودرید چیغی یی کړی : په بیړه راووزه د ښار کوتوال درسره لیدل غواړی!

طاهر راووت جامی یی واغوستی ویی پوښتل : ستا یقین دی چی هغه کوتوال دی؟

: هغه پخپله ویل چی کوتوال یم، له هغه سره شپږ تنه وسله وال سپاهیان دی، هغه ما په میلمستون کی کښینولی او راغلی یم، خدای دی وکړی چی هغه په نیک نیت راغلی وی، طاهر وویل : د چا په نیت بیځایه شك کول ښه نه دی.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

کله چې کورته ستون شو طاهر ته معلومه شوه چې کوتوال د لوی وزیر د ملاقات د بلنې احوال راوړی دی.

طاهر ورته وویل : زه به اوس چمتو شم او ځو به، بیا بلې کوټې ته ننوت، لږ ځنډ وروسته یې یوه ګران بیه چپنه اغوستې وه او له کوتوال سره ملګری شو.

د بغداد له صدر اعظم افتخار الدین سره د طاهر لومړنی لیدل ډیر لنډ وو، افتخار الدین له هغه نه څو پوښتنې وکړې چې: ته بغداد ته کله راغلی یې، د څه لپاره او له کومه ځایه راغلی یې؟

طاهر د هغه د پوښتنو په ځواب کې وویل : زما د راتلو څو ورځې دپاسه درې میاشتې کیږي، له مدینې نه راغلی یم او د اسلام د خدمت په خاطر راغلی یم.

لوي وزیر په بې پروایۍ وویل : د ډیر نیک هدف لپاره راغلی یې، خو دغه هدف ته د عباسي خلافت په خدمت کې ترلاسه کول غواړې که د کوم پټ تولګی د غړي په توګه؟! ما اوریدلي دي چې د سلطان صلاح الدین ایوبی رح د توری په سبب خلک ستا ډیر درناوی کوي.

: دا د هغه غازي میړه د توری درناوی کیدای شي، زه تر اوسه ځان د څه درناوي وړ نه بولم، پاتې شوه د عباسي دولت د خدمت خبره نو عرض کوم چې که زما په زړه کې دا جذبه نه وای نو خپل راتلونکې به مې پر بغداد نه تاړه، زه د عباسي دولت سهي خدمت د اسلام خدمت

: له سهي خدمت نه ستا مطلب څه دی؟

طاهر ناڅاپه احساس کړه چې له دې نرۍ لیدونکې او تجربه کار سړي سره باید په خبرو کې زیات پام وکړي، له لږ سوچ وروسته یې ځواب ورکړ : د بهرنیو ګواښونو له احساس سره د بغداد دفاعي ځواک مزبوتول د عباسي دولت سهي خدمت ګنم.

افتخار الدین وویل : آیا ستا په نظر د محمد خوارزم شاه له بیرته ستنیدو سره بهرني ګواښونه لرې شوي نه دي؟

: خو د چنګیز خان خطر ورځ په ورځ زیاتیږي.

افتخار الدین په داډ منه لهجه ځواب ورکړ : زموږ لپاره نه بلکې خوارزم ته.

: آیا تاسو به د مغلو توپان ته خوارزم یوازې پریږدی؟

: دا په حالاتو پورې اړه لري، تر اوسه پورې خوارزم شاه له موږ نه بخښنه نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده غوښتي، نه يې مرسته غوښتې ده او نه زموږ پر دې باور دی چې چنګيز خان به د څو سوداګرو د بدل لپاره پر خوارزم حمله وکړي، ځکه هغه سوداګر هم زياتره د بخارا مسلمانان وو.

: مګر ما اوريدلي دي چې د عباسي دولت له خوارزم سره بيرته اړيکې عادي شوي او د هغوی سفير هم دلته را رسيدلی دی؟

افتخار الدين زر تری وپوښتل : تا د خوارزم له سفير سره ليدلي دي؟

طاهر يو ځل بيا احساس کړه چې نه تدبير نه يې کار نه دی اخستی ځواب يې ورکړ : نه، زما له هغه سره څه کار دی؟

افتخار الدين وويل : ستا د شتمنۍ چې ما کوم داستانونه اوريدلي دي، که هغه سهي وي نو ته بايد په بغداد کې ډير پام وکړې، زموږ حکومت د کرنلاري په اړه له بهر نه هرې مشورې ته د شك په نظر ګوري او امير زاده ګان په دې اړه غير مسوولانه ګام اوچتوي.

طاهر ځواب ورکړ : تاسو ډاډه اوسئ له ما سره چې څه دي هغه به د عباسي حکومت په خدمت کې لګوم، که اجازه وي زه يو سوغات ستا په حضور کې وړاندې کوم.

افتخار الدين په بيړه وپوښتل : د صلاح الدين ايوبي توره؟

: نه : توره ښايي ستا په وسله تون کې يو اضافي شی وي.

طاهر وويل او بيا يې له جيبه د طلا يو ډبلی راوويست سرېيې بيرته کړ او لوی وزير ته يې ورکړ.

افتخار الدين له ډبلي نه يو ځليدونکی غمی راوويست په ځير ځير يې ورته وکتل ويې ويل : ماته د سوغاتونو د ترلاسه کولو په هوس دلته نه يې راغوښتی، دادی له ځان سره وساته.

طاهر وويل : که تا سو زه د ليدو لپاره نه وای راغوښتی هم دا غمی ما ستاسو لپاره ساتلی ؤ او يوه ورځ به مې درته وړاندې کاوه، تاسو دغه وړوکی سوغات ومنئ، لوی وزير د غمي ډبلی پر ميز کېښېښود او لاسونه يې وپړکول يو څوك کوټې ته ورننوت، څو ګامه وړاندې راغی په ملا خم شو او بيا د حکم په انتظار شو.

صدر اعظم ورته وويل : دې زموږ طبيلي ته درسره بوزه او چې کوم اس يې خوښ شو هغه ورته زين کړه او ورته ويې سپاره، بيا يې طاهر ته لاس ورکړ ورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وبی ویل :سبا ماښام ته زما میلمه یې، او زه به پرېکړه کوم چې عباسي دولت له تانه کوم خدمت واخلي؟

طاهر له لوی وزیر سره خدای پاماني وکړه تری روانیده چې یو زلمی ورننوت، لوی وزیر وویل : طاهره! دا زما زوی قاسم دی.

طاهر له هغه سره تاوده ستړي مشي وکړل، قاسم د شل دوه ویشت کلونو پنډ تازه زلمی ؤ، د هغه په څیره کې د نورو امیرانو د زامنو په څیر د آرامۍ، تنبلۍ او بې حسۍ علامې وې، له سترګونه یې دا احساسیدله چې په خپل لوړ نسب د حماقت ترحده پورې ویاړي، په شونډو یې موسکا وه، خوله دغه موسکا نه د نرمۍ او سادګۍ پرځای وحشت او چالاکي اورېده، د قاسم په لاس کې یوه نرۍ توره وه چې د توری وهلو په زده کړه کې کارول کیږي، هغه خول پر سر کړی او زغره یې اغوستې وه.

قاسم وویل : زه د توري وهلو زده کړې ته روان وم چې دلته ستا له راتګه خبر شوم، زه ستا تر لیدو د سلطان صلاح الدین ایوبي د توري لیدو زیات لیوال وم.

صدر اعظم زر تر زره د موضوع د بدلولو اړتیا احساس کړه ویې ویل : قاسمه ! دی به زموږ له طبیلې نه یو اس غوره کوي، دا مشهوره ده چې یو عرب د اس په پیژندلو کې اشتباه نه کوي ته ورسره ولاړ شه وګوره دی کوم اس خوښوي.

خو قاسم د اس د غوره کولو مسئله مهمه ونه بلله بیایې طاهر ته وکتل ویې ویل : که یې ته پلوري زه د صلاح الدین ایوبي رح توره پیرم! پلار جان به ددې توري دروند قیمت ورکړي، ته له جامونه یو عالم ښکاریږې ته به یې څه کړې؟

صدر اعظم خجالت شو او طاهر په خپلو پریشانیو د قابو کیدو هڅه وکړه ویې ویل : د داسې شي خرڅول ددې توهین او سپکاوی دی زه به یې له څه بیې او قیمت پرته در وبخښم، خو په یوه شرط.

: په کوم شرط؟

: هغه دا چې ته ځان تر ما ددې امانت ښه حقدار ثابت کړې، قاسم هیله من شو ویې ویل که ته یو عالم یې او زه یو سپاهي په توره تر تاز زما حق زیات دی. که نه نو راځه ویې ازمویه!

: ډیر ښه که تا په توره وهلو کې زه مات کړم نو دا توره ستا شوه.

په توره وهلو «شمشیربازي» کې قاسم د حماقت تر حده پر ځان ویاړه ؤ، د هغه دا غرور بې ځایه نه ؤ، هغه د لرې لرې استاذانو نه دغه فن زده کړی ؤ، دده ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه دوه شیان وو، «پولو» او «توره وهل».
په پولو کې څو نور ځوانان هم دده سیالان وو، خو په توره وهلو کې تول دده پر کمال قانع وو، ځکه خو چې کله طاهر ده ته د سیالي بلنه ورکړه نو قاسم په کړس کړس وخندل او صدر اعظم طاهر ته په حیراني وکتل ویې ویل : دا لوبه به ډیره په زړه پورې وي، خو زه غوارم چې نور خلك هم له دې ننداري نه خوند واخلي، ښایي د مسلمانانو خلیفه ته هم دغه مقابله په زړه پورې وي، مګر نن نه سبا ته به غوره وي، تاسو سبا سهار ته راشئ، د غرمې او ماښام ډوډۍ او ډوډۍ وختونو ډوډۍ به له موږسره وي، قاسمه! ته اوس ده ته اسونه وروښیه.

*****

(۶)

له لوی وزیر سره د دوهم ځلي خدای پاماني نه وروسته طاهر له قاسم سره له محل نه راووت، په پراخ انګړ کې د مرمر ډېرو سرك دواړو خواوو ته ډرنو اونو ونډونه او شرشرې وې، د ونډونو یوې او بلې خواته شنه چمنونه وو، څو ګزه وړاندې ددغه چمن او ونډونو نه اخوا یو ښکلی بڼ ؤ او د ونډونو اوبه په دوو ویالو کې بهیدلې، له دې ویالونه هر لوري ته په بڼ کې لښتې غځیدلي وو او باغ پرې اوبیده.
هغه میدان چې د پولو او آس ځغلولو لوبه پکې ترسره کیده د محل د همدې برخې نه لاندې ؤ چې طاهر ورننوتلی ؤ.
په دوهمه دروازه بڼ پاې ته رسیده او له هغه نه وړاندې د لوی وزیر د خدمتګارانو کوروته په یوه لویه څلور دیوالي کې جوړ شوې وو د همدغو کورونو سره یوه لویه طبیله هم وه چې دوه نیم سوه اسونه پکې وو، او دا ټول د لوی وزیر وو، طاهر په طبیله کې درې ځله چکر وواهه، ځنې اسونه یې سرسري او ځنې یې په ځیر ځیر وکتل، بالاخره یې د یوه آس شا وټپوله ویې ویل : زما دا خوښ دی.
قاسم وویل : دیر ښه، زه ستا ذوق ستایم، خو دا کله کله په دوو پښو دریږي ددې دوه میاشتې کیږي چې طبیلې ته راغلی دی، دومره یاغي دی چې زه هم ونه توانیدم چې ویې روزم.
یوه حبشي خدمتګار پر اس زین کیښود او له طبیلي نه یې انګړ ته راویوست، قاسم د اس جلب ونیو او طاهر ته یې ورکړ ورته ویې ویل : سباني وعده دې هیره نه شي! طاهر د خدای پاماني لپاره لاس ور اوږد کړ ویې ویل : ته داده اوسه زه به

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

توره له ځانه سره راوړم.

قاسم يو خادم ته اشاره وکړه راويې غوښت ورته ويې ويل : دا آس دده کره بوزه.

خادم د اس د جلب نيولو لپاره راوړاندې شو خو د طبيلي د دروازې نه بهر يې د اسونو د پښو غږ واوريد او د سترګو په رپ کې دوه اسونه راننوتل، طاهر د اسونو سپروته وکتل، هك پك پاتې شو.

دا دواړه ځواني نجونې وې، دواړو د سپينو وريښمو تنګې جامې او پر غميو انځوري شوي سپينې خولې پر سر کړې وې، د سترګو او تندې نه پرته يې نور مخ په تور نرې نقاب کې پټ ؤ، اسونه ډير بدسيليدل، دوی له اسونو پلي شوې، خادم د طاهر د اس جلب پريښود د هغوی اسونه يې ونيول د سترګو په رپ کې بل خدمتګار راغې او د طاهر د اس جلب يې واخست، نجونو طاهر ته په سواليه نظر وکتل او وړاندې تيرې شوې او قاسم هم له طاهر سره خدای پاماني وکړه او په هغوی پسې ورغی.

کله چې طاهر له خادم سره د طبيلي له انګړ نه راووت د محل د برنډې له مخې سره تيريده دواړه نجونې په زينه کې ولاړې وې او طاهر ته يې کتل او قاسم طاهر ته اشاره کوله او څه يې هغوی ته ويل.

د ورستي دروازې نه له راوتلو وروسته د طاهر په مخکې يو پراخ سرك ؤ، د هغه يو لاس ته دجلې سيند او بل ته د بغداد /د اميرانو د کورونو کتار ؤ، نژدې پنځه سوه ګامه وړاندې پر سيند پل ښکاريده.

د هغو نجونو نومونه سکينه او صفيه ؤ، سکينه د قاسم خور وه، او صفيه د هغه د مرحوم تره لور.

له طبيلي نه دوتلو نه وروسته سکينې صفيې ته وويل : صفيې! تا خو دا ځوان وليد پر ځيره يې خومره سادګي وه، ته يې چې وليدې وارخطا غوندې شو.

: ما خو هغه ته وروته کتل، ستا په ليدو به وارخطا شوی وی.

: صفيې ! هغه د بغدادد اميرانو سره ډير توپير درلود ، موږ يې چې وليدو زر يې سترګې ښکته کړی.

صفيې ځواب ورکړ : زه د قاسم د ټولو دوستانو په باب يو دول نظر لرم.

: مګر ما هغه د قاسم سره کله نه دی ليدلی.

صفيې وويل : هو هغه له ځيرې نه د علم خاوند ښکاريده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم له داسې خلکو سره ناسته ولاړه نه لري.

کله چې دوی پر زينو ختلی قاسم پرې غوږ کړ او دواړه يې ودرولې، هغه چې ورنژدې شو ويې ويل : صفيې! يو ځناور ګوري!

صفيې ځواب ورکړ : تا چې د ورځې يو ځل وينم نو د کوم ځناور د ليدو هيله به مې په زړه کې کله پيدا شي؟

قاسم په موسکا کې د خپلې غوسې د پټولو هڅه وکړه ويې ويل : زه يوازې ستا تر نظره ځناوريم، خو زه اوس څوك درښيم چې تر سبا پورې يې د بغداد ټول خلك ځناور وبولي.

سکينې تا هم وليد ! هغه ځوان چې په طبيله کې زما ترڅنګ ولاړ ؤ، د هغه پلار د ميړانې په انعام کې د سلطان صلاح الدين ايوبي توره ترلاسه کړې وه، نن هغه ماته بلنه راکړه چې که مې په توره وهلو کې ترې لوبه وګټله هغه توره به زما وي.

په دې مهال طاهر د برنډې له مخې سره تيريده، قاسم هغه ته په لاس اشاره وکړه ويې ويل : ددې سارايانو خوې هم ډير عجيب دی، که يې په ژوند کې توره په لاس کې نه وي اخيستې هم ځان به د توري وهلو د فن استاذ بولي، سبا ته به ډيره عجيبه ننداره وي، د پلار جان هيله ده چې دغه ننداره بايد د مسلمانانو د خليفه په مخکې وي.

صفيې وويل : که له هغه سره د سلطان صلاح الدين ايوبي توره وي او دې رښتيا هم سارايي وي نو زه ويريږم چې دده پر ځای ته د خلکو د خندانه شې، راځه سکينې! سبا ته به دالوبه هم وګورو! زما ويره ده چې دی د صلاح الدين ايوبي توره ترلاسه کړي پښه به يې په ځمکه نه لګيږي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر نوی دوستان او دښمنان

په همدې شپه له لمانځه نه لږ وروسته طاهر په خپله د مجلس کوټه کې ناست و، یو کتاب یې لوست چې د کور په مخکې یې د څلورو اسونو یوه ګاډۍ ودریده، وروسته یې یوه خدمتګار خبر راوړ چې یوه پوځي منصبدار د لښکر د مشر پیغام راوړی دی، طاهر کتاب وتاړه ویې ویل هغه دننه راولئ.

خادم ووت او لږ ځند وروسته یو د لوړ قد مزبوتو متو خاوند چې له رعبه ډکه څیره یې وه راغی، د هغه عمر د دیرشو کلونو په شاوخوا کې ښکاریده، له څیرې نه یې خلوص، ذهانت او زړورتیا له لرې ښکاریده، طاهر ورجګ شو لاس یې ورکړ ستړی مشی یې ورته وویل او بیا یې هغه له ځان سره نژدې پر کرسۍ کښیناوه.

نوی راغلی ځوان وویل : زما نوم عبدالعزیز دی، زه دې په غیاب کې پیژنم، اوس مې د لښکر د مشر پیغام راوړی دی، هغه غواړي له تا سره ووینې خو ما غوښتل شخصاً هم له تا سره ووینم، ددې لپاره فرصت ته ضرورت دی، سمدستي زه په همدې کفایت کوم چې درته ووایم ته ما خپل دوست وبوله، او زه تا ته د دوستۍ لپاره لاس په دې خاطر نه در اوږدوم چې ته ډیر شتمن یې، او یا له تاسره هغه توره ده چې پلار ته دې صلاح الدین ایوبي «رح» وربخښلې ده، بلکې ددې په خاطر چې ستا په زړه کې د خپل زړور پلار د نښې د حقدار ثابتولو جذبه او هیله ده، تا قاسم ته د مقابلې بلنه ورکړې ده.

طاهر ځواب ورکړ : هوکې! ما ته معلومه نه وه چې په بغداد کې به دغه توره دومره ارځښت پیدا کړي، زما په خیال ددې سهي حق دا نه دی چې د یوه امیر د زوی د وسله تون ګانه شي، ځکه ما هغه ته د مقابلې بلنه ورکړه.

عبدالعزیز وویل : تر کومه چې د توری چلولو خبره ده تا قاسم د یوه امیر زوی ګڼلی نو دا دې اشتباه کړې ده، زه پخپله تر اوسه د هغه په استعداد اعتراف ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارنه یم، خو د خلد د مانۍ په شاوخوا کې د امیرانو زامن د هغه په کمال اعتراف کوي، ځکه خو ته لږ پام کوه دا به درته غوره وي، که ته لوړه بایلې ښایي تا ته د توري بایلل دومره مهم نه وي، خو د بغداد په پوځ کې به یو ډیر غلط منصب زیات شي، څو ورځې وړاندې چې کله د علاوالدین خوارزم شاه پوځونه بغداد لوري ته رانږدې کیدل زموږ پوځونه یې د مخې نیولو لپاره وړاندې ورغلل، د صدر اعظم په هڅه یې د هغه زوی د شلو ډلګیو د ښې لاس پوځ قوماندان وټاکه، خو په تړوله لاره دا حالت ؤ چې که به د هغه په خیمه د شپې لخوا شل تنو پهره کوله د ورځې به ده څلویښت تنه پهره دار غوښتل.

د هر سالار سره به یې ګستاخي کوله ویل به یې چې زه د عباسي دولت د صدر اعظم زوی یم، موږ تولو احساس کړه چې په بغداد کې دغه زلمی په پخو تورو څومره د لوبې شوق پوره کاوه هومره د جګړې په میدان کې د اصلي تورو له مقابلې نه ویرېږي.

ځکه یې په څلورم منزل پرسر درد راغی، او په پنځم پړاو یې رخصت واخست او کور ته راستون شو، دده نیکمرغي وه چې د خوارزم پوځونه له نیمې لارې بیرته وګرځیدل او ده د خلیفه په وړاندې د غلر موکه ومونده، اوس د پوځ د مشر سره دا اندیښنه ده چې د سلطان صلاح الدین ایوبي توره دې د خلیفه په نظر د کوم مهم منصب حقدار او وړ ثابت نه کړي، زه هم دا اندیښنه لرم، خو د لښکر د مشر په څیر پریشانه نه یم، زه پوهیږم چې د بغداد د پرمختګ ورځ ګرځیدلې ده، او د لسګونو نا اهله مهمو منصبدرانو په منځ کې د یو نیم ښه زیاتیدل دومره مهم نه دي، زه بغداد ته له ډیرو هیلو او امیدونو سره راغلی وم خو ...!

تر دې ځایه یې وویل او بیا عبدالعزیز چوپ شو او په څیره یې مایوسي خپره شوه.

: خو څه ... ؟ طاهر وپوښتل.

عبدالعزیز وویل : زه نا امیده شوی یم، ما نور دلته اوسیدل نه غوښتل ، او که ته هم د اسلام د خدمت په هیله دلته راغلی وی نو ته به هم ډیر پاتې نه شې.

اوس مهال په مصر کې د هلال او صلیب جګړه بیا توده شوې ده، زه غواړم هلته ولاړ شم، هلته ماته اړتیا ده، هلته د اسلام هر مجاهد ته اړتیا ده، زما څو تنه نور دوستان هم مصر ته تلو ته چمتو دي، زه تا ته هم بلنه درکوم، او که ته هلته نه ځې نو لږ تر لږه موږ ته یو پیژند لیک راکړه، په مصر کې ښه خلک پیژنې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پیژند لیك ددی لپاره نه غوارم چی خلك ارځښت راکړی بلکی ددی لپاره یی غوارم چی د بغداد هر سړی ته هلته د شك په سترګه ګوری، تردی چی که زه د لښکر د مشر لیك یوسم هم پر موږ به اعتماد ونه کړی او جاسوس به مو ګڼی.

طاهر وویل : پر نصرانیانو د ملك عادل د پرله پسی بریو خبر به دی. اوریدلی وی، زما په ګومان د مغلو فتنه د اسلام لپاره تر هغو څو چنده زیاته او خطرناکه ده.

عبدالعزیز مایوسه شو ویی ویل : ما هم دا لږ خطرناکه نه بلله، خو افسوس! په خوارزم کی چی کوم سړی زموږ له وروستی مورچل نه دفاع کوی هغه کاشکی دومره احمق نه وای، هغه یوازی پر خپل ځواك د غلط اټکل له لامله له ټولی نړۍ سره مقابلی ته چمتو دی، هغه یوازی د بغداد خلك نه بلکی ټول بهرنی د خلیفه جاسوسان بولی، د چنګیز خان ځواك ته یی د زور ازمویلو بلنه ورکړی، خو د داسی ویروونکی توپان سره یی د مقابلی په خاطر د اسلامی نړۍ د مرستی اړتیا احساس نه کړه، د خلیفه ناصر هم دا باور دی چی د چنګیز خان څخه د ژغورنی نه وروسته به هغه بیا پر بغداد حمله کوی، ځکه خو ... خو اوس ددی خبرو وخت لا نه دی راغلی، بیا به ګورو، اوس راځه، د لښکرو سالار به دی انتظار کوی.

طاهر وویل : ته ولی چوپ شوی پر ما اعتبار وکړه.

عبدالعزیز په ځیر ځیر طاهر ته وکتل ویی ویل : زه یوازی یو سپاهی یم او سپاهی په سیاسی معاملو کی د مداخلی حق نه لری.

: ودریږه! طاهر دا وویل او زر جګ شو له بلی کوټی نه یی د صلاح الدین ایوبی توره راوړه او د عبدالعزیز په مخکی یی په موټی بنی لاس کیښود ویی ویل : زما پلار د وینی وروستی څاڅکی تویی کړل او دغه توره یی په انعام کی وګټله زه پر دی لاس ږدم او په هر نیك هدف کی له تاسره د وفاداری وعده کوم، ددی په بدل کی زه له تانه کومه وعده نه اخلم، ستا پر څیره چی زما لومړی ځل سترګی ولګیدی وپوهیدم چی په بغداد کی ته خدای «ج» ماته د ملګرتیا لپاره را استولی یی.

عبدالعزیز د هغه په لاس لاس ورکیښود او د طاهر په څیره یی سترګی وګنډلی ویی ویل : ښایی زه هم د چا په لټه کی وم، په بغداد کی ډیر خلك د چا په لټه کی دی، آیا تقدیر د بغداد په آرام ژوند کی د ځپو او غورځنګونو پیدا کولو لپاره ته غوره کړی یی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددي ونډولاړي اوبه د هوا توندي ځپی ته انتظار کوي، دي ویده مجلس ته د اسرافیل شپیلي پوکلو اړتیا ده، که هغه ته وي نو زه له تاسره د ژوند تر وروستي سلګی د وفا وعده کوم، ما تیره شپه یو خوب ولید او اوس یی لکه چی تعبیر وینم، زه له ډیرو خلکو سره په یوه کښتی کی سپور وم، په کښتی کی یو سوري ؤ چی ورو ورو اوبه تري ننوتلي او موږ پری باوري وو چی ډوبیږی به، موږ له ژوند څخه مایوس شوي وو، ناڅاپه له اوبو نه یو کمر راښکاره شو، کمر جګ شو او لوی شو یاغی ځپی به ورسره جنګیدلی او بیرته به ماتی شوی کله کله به یی د لړ شیبی لپاره کمر په غیږ کی پټ کړ، په موږ کی یوه ځوان د کښتی جلب ونیو ویی ویل : دا کمر زموږ وروستی تکیه ده، خو موږ داسی احساسوله چی دغه کمر تر ډیره ددي ځپو تاب نشي راوړاي، ځینو ماڼوګانو دده مخالفت وکړ او د هغه نه یی د بیړی جلب واخست، هغه مایوسه شو په اوبو کی یی ورټوپ کړل، او په لامبو کمره ته ورغی وروخوت، ما او څو ملګرو می هم هغسی وکړل، خو نور مسافر په کښتی نښتی وو، موږ په کمره پاتی شوو او کښتی د اوبو ځپو د یوه خس په څیر په ډیکو ډیکو لری یووړه، عجیبه دا وه چی ځینی خلك له دی کمره نه ښکته شول او کښتی ته ورغلل، زما سترګی وغړیدلی او د کښتی پای می ونه لید چی څه شوه؟

طاهر له لږ سوچ وروسته وویل : ایا ته د خوارزم هیواد د مغلو د سیلاب په مخکی وروستی کمر نه ګڼی؟

عبدالعزیز ځواب ورکړ : هغه زموږ د دفاع وروستی مورچل کیدای شوای خو په اوسنیو حالاتو کی دا نشم ویلای چی د علاوالدین محمد شاه په مشری به د خوارزم پوځونه د مغلو، د سیلاب په وړاندی وروستی کمر ثابت شی.

هغه یو ځان غوښتونکی، مغرور او خیال پالونکی سړی دی، کله چی هغه پر بغداد حمله وکړه، د بغداد پر اوسیدونکو د مایوسی وریځی راخوری وی، او دا اندیښنه وه چی دده د بری د امکان په تصور به د خلیفه هغه پوځونه او منصبداران چی ترکان دی له هغوی سره یوځای شی، خو په لاره کی واوره واوریده، ده دا الهی عذاب وګاڼه او بیرته ستون شو، زما اندیښنه ده چی له چنګیز خان نه د لومړنی ماتی نه وروسته دا ونه وایی چی نور زموږ د بخت ستوری لویدلی دی، او دغه کمر به که یو ځل ډوب شو بیابه راښکاره نه شی.

طاهر وویل : نو ایا په دی صورت کی د بغداد په خلکو کی دا احساس

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوېښول ضروري نه دي چې ددې وروستي مورچل د ماتيدو په صورت کې به د مغلو سيلاب پر بغداد ور اوړي او مونږ ته به رانژدې کيږي؟ آيا د شريکي دفاع په خاطر د خليفه او خوارزم شاه ترمنځ د اختلافونو د لرې کولو هڅې د يوه باتدبيره او هوښيار سړي ذمه واري نه ده؟

زما يقين دی چې که د خوارزم د هيواد او عباسي خلافت ترمنځ اتحاد وشي د نړۍ تر وروستي کونجه پر چنګيز خان پسې تلای شو، زه د همدې هدف په خاطر بغداد ته راغلی يم او د همدغه هدف په خاطر ما د اميرانو او خليفه دربار ته د رسيدو لپاره ډېرو شرموونکو لارو غوره کولو ته مجبور وی، زه دوی له خوبه راوېښول غواړم، او که خدای مه کړه زه بريالی نه شوم نو دوهم پړاو به مې مصر او يا خوارزم وي.

عبدالعزيز وويل : نو په خوب کې د کېنتي نه د کمره په لورې د لارې ښوونکی بل څوك نه ؤ ته وی، زه له تاسره ملګری يم زما څو تنه دوستان به هم له تاسره ملګري وي، که ته په بل څه مصروف نه وي نو دوی به سبا شپې ته راولم.

طاهر وويل : سبا شپې ته زه د صدر اعظم ميلمه يم بله شپه يې دلته راوله.

عبدالعزيز وويل : که سبا شپې ته ته د لوی وزير سره ميلمه يې نو بل ماښام به دې د لښکر مشر ميلمه کوي بيا به د نورو اميرانو نوبت وي او بيا ښايي خليفه هم تا د مهرباني د نظر وړ وبولي، خو رښتيا ووايه تا په لوی وزير څه جادو کړی دی؟ هغه د کوم عادي سوغات پروا نه لري.

د طاهر په دوه زړېتوب عبدالعزيز وويل : ما دا پوښتنه له تانه ځکه وکړه چې خبر دې کړم، د لښکر مشر به نيغ درنه ونه پوښتي خو په پوښتنو کې به دا راز درڅخه معلوموي، خو ته دده د ځنډولو هڅه کوه او ترټولو غوره سوغات دی خليفه ته وساته!

طاهر وويل : ما لوی وزير ته يو غمی ورکړ، که مناسبه بولې نو د لښکر مشر ته به هم يو غمی ورکړم.

عبدالعزيز وويل : ښه وو چې له مانه دې مشوره وغوښته د لښکر مشر د سوغاتونو په سبب د منصبونو ترلاسه کولو څخه بده مني، هغه د سوغاتونو پرورکوونکو تل بد ګومانه وي، اوس راځه هغه به ډيرانديښمن وي.

طاهر او عبدالعزيز يو بل ته لاسونه سره ورکړل او له محل نه راووتل په ګاډي کې سپاره شول، په لاره کې عبدالعزيز وويل : ستا د ميلمستياو لړۍ ښايي څو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځی اوږده شي، ځکه خو که مناسبه بولی نو زه به می له ملګرو سره بله ورځ سهار راشم، بله ورځ جمعه ده او موږ رخصت یو، له ماتڅه نه وروسته به موږ پر اسونو یا په کښتی کی په چکر ووزو.

لږ وراندی چی ولاړل طاهر وپوښتل : تا دا راته ونه ویل چی د لښکر مشر ماته د ملاقات شرف ولی راوباخښه؟

عبدالعزیز وموسکل ویی ویل : کوم نوی راغلی سړی چی له لوی وزیر سره ګوری د لښکر مشر لیدل ورسره ضرور بولی، او له تاسره دلیدلو لپاره د هغه د ناکراری یو سبب دادی چی تا قاسم ته د مقابلی بلنه ورکړی ده، هغه دا احساسوی چی د قاسم نوی شهرت به په پوځ کی د هغه د یوه لوړ منصب سبب شی، ځکه غالباً هغه تاته وایی چی بچیه! که په توره وهلو نه پوهیږی نو د اسونو بندوبست زه درته کوم ته همدا نن شپه له بغداده ووزه، په کومه سیاسی موضوع له هغه سره مه ګړیږه، هغه هر سیاست پوه د بغداد لپاره خطرناک ګنی، د هغه په وراندی ځان یو ساده سپاهی وښیه ته به د هغه د پاملرنی او خواخوږی وړ وګرځی، که د علاوالدین محمد شاه یادونه راغله نو دامه وایه چی هغه د واوری اوریدل بد شګون وباله او بیرته ستون شو، هغه یوازی پر دی اوریدو خوښیږی چی په خوارزم شاه د ده ویره او هیبت خپور ؤ. که له دی وروسته دی جګ شو د هنداری مخی ته ودرید خپل بریتونه یی تاو کړل نو ته خامخا دا ورته ووایه چی د خوارزم ګیدړ د بغداد د زمری مخی ته د راتلو جرئت کله کولی شی؟

د لښکر د مشر د کور په مخه کی ګاډی ودریده، طاهر او عبدالعزیز دواړه پلی شول، یوه پهره دار دواړه پاسنی پوړ ته بوتلل، د ملاقات د کوټی په مخه کی یو وسله وال ساتونکی دریدلی ؤ، هغه له دواړو سره ستړی مشی وکړل عبدالعزیز ته یی وویل : ته ډیر ناوخته شوی، ته همدلته ودریږه زه به دی دننه ورسوم.

*****

(۲)

ساتونکی د طاهر دننه له پریښودونه وروسته راغی له عبدالعزیز سره په خبرو اترو بوخت شو، لږ ځنډ وروسته یو حبشی غلام بهر ته راووت عبدالعزیز ته یی وویل : سالار دی دننه غواړی، عبدالعزیز کوټی ته ورننوت د لښکر سالار ورته وویل:

عبدالعزیزه ! دی یی کورته ورسوه او سبا ته دی دلته له راوستلو نه دمخه ښه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وازمویه، قاسم ما نن ولید چی له خپل یونانی استاذ سره یی تمرین کاوه، تاته معلوم دی دغه یونانی څوک دی؟

عبدالعزیز ځواب ورکړ : د هغه په باب زه زیات معلومات نلرم مګر اوریدلی می دی چی هغه تیره اونی د خپل پاچا له طرفه خلیفه او صدر اعظم ته سوغاتونه راوړی وو، او ددی دعوه کوی چی په صلیبی جګړو کی یی د مسلمانانو پرخلاف د زړورتیا ښودلو په سبب د فرانسی له پاچانه انعامونه اخستی دی، قاسم د ښی تنخواه په بدل کی هغه استاد نیولی دی.

د لښکرو بوډا مشر په غوسه شونډی وچیچلی ویی ویل : اوس به هغه له بیرته ستنیدو وروسته وایی چی د بغداد د امیرانو زامن د توری چلولو د فن زده کولو لپاره د لویدیځ عیسوی استادانو ته اړ دی، ایا په تاسو کی داسی څوک نشته چی هغه ته وروښیی چی مسلمان په توره چلولو کی د چا ښوونی ته اړتیا نه لری؛ دغه د کمتری احساس به موږ دوب کړی.

عبدالعزیز وویل : په دی اړه زموږ احساس له تا سره توپیر نه لری، خو کاشکی هغه سړی یوازی یونانی وای، هغه د صدر اعظم د زوی استاد هم دی، یو عام پوځی هغه ته د مقابلی بلنه کله ور کولی شی؟ که له هغه سره د مقابلی لپاره د یوه امیر زوی ته ضرورت نه وای نو تر اوسه به د هغه بدګومانی لری شوی وه، که طاهر دوی د یوه امیر زوی نه ګڼلی هم دده سره د صلاح الدین ایوبی توره کافی ده چی د قاسم په زړه کی د رقابت جذبه پیدا کړی.

د لښکر مشر وویل : مګر دا لوبه به د خلیفه مخکی کیږی، د قاسم له استاد سره د فرانسی د پاچا ستاینلیك دی، که یی شاګرد لوبه وګټله او د صلاح الدین ایوبی توره یی ترلاسه کړه نو څوك ویلای شی چی څو کاله وروسته به د بغداد د پوځونو قیادت د څه ډول خلکو په لاس کی وی؟

عبدالعزیز وویل : زه د طاهر په باب ډاډه یم، که د شاګردنه وروسته په څه ډول استاد هم میدان ته راووت نو امکان لری دغه لوبه نوره هم په زړه پوری شی.

:«له شاګرد نه وروسته استاد!» ځوانه ته په سوچ او لری فکر کولو کی زموږ د بهرنیو چارو له وزیر نه په هیڅ صورت کم نه یی، له نن نه وروسته دی نوم د خپلو ذهینو سالارانو په لست کی لیکم.

له استاد نه وروسته شاګرد!

عبدالعزیز د خپلی موسکا د پټولو هڅه وکړه ویی ویل : صیب «له شاګرد نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته استاد!».

هوکې د شاګرد نه وروسته استاد! سالار په کړس کړس وخندل، که دغه ځوان زموږ هيلې ترسره کړي نو د هغوی دواړو ځيرې به د ننداري وړ وي.

ګرانه تا خو ډير لرې فکر کړی دی، اوس به تر ډيره ماته خوب رانه شي. نن صدر اعظم دا اندېښنه ښکاروله چې که نن کوم قصيده ويونکی شاعر راغی نو خليفه به ددې په زړه پورې لوبې وعده هيره کړي او را به نه شي، زه به هڅه کوم چې نن دې خواته کوم شاعر را نه شي، خو ... ! هغه بيا يو ځل جدي شو، زياته يې کړه : سبا ته دغه ځوان ښه وازمويه ويې ګوره اوس يې کورته ورسوه تری راځه.

د لښکر د مشر له کوره چې راووتل په ګاډۍ کې دواړه سپاره شول عبدالعزيز طاهر ته وکتل ويې ويل : له استاده نه وروسته شاګرد!

طاهر په موسکا وويل : ستا اټکل بلکل سهی ؤ سالار له ماسره د ستړې مشی پر وخت زما متې وکتلې ويې ويل : ځوانه متې خو دې ښې مزبوتې ښکاری خو که په توره چلولو کې دې پرځان غلط حساب کړی وی نو زما غوره اسونه شته چې تا تر کوره ورسوي. بيا يې وپوښتل: د قاسم د يوناني استاد نوم څه دی؟

عبدالعزيز وويل : لوګس، خو اندېښنه مه کوه زما باور دی چې استاد تر شاګرد غوره نه دی.

طاهر په حقارت آميزه لهجه وويل : زه دې ته نه يم پريشانه، زه افسوس په دې کوم چې کاشکې زما او دده مقابله په داسې دوستانه چاپيريال په پڅو تورونه وای.

عبدالعزيز د سپوږمۍ په رڼا کې د طاهر ځيرې ته کتل، په هغه زړه وړونکې ځيره کې څه شيبه وړاندې د يوه عالم سړي وقار او سنجيدګۍ ترسترګو کيده، اوس د يوه پوځي هيبت او وقار هنداره وه.

د طاهر د کور مخې ته چې ورسيدل عبدالعزيز هغه ته وويل : کوز شه ستا کور ته راورسيدو، خو هغه په کوم ژور چورت کې ډوب ؤ عبدالعزيز يې ورو په اوږه لاس ور کيښود ويې ويل : په څه چورتونو کې ډوب يې؟ آيا هغه يوناني ته دې د تورې وهلو سبق ورکاوه؟

طاهر تکان وخوړ ويې ويل : نه نه! زما لپاره دا مسئله دومره مهمه نه ده، ما څه نور سوچونه کول، ما سوچ کاوه چې چنګيز خان به اوس څه کوي؟ په ترکستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی سلطان علاوالدین څه کوی، په مصر کی څه کیږی او موږ په بغداد کی څه کوو، موږ له ژونده څومره لری یو.

طاهر له گادی نه پلی شو، له دروازی نه بهر زید د هغه انتظار کاوه. طاهر وویل : زیده! ته تر اوسه نه یی ویده شوی؟

زید د غوسی شکایت او مینی په لهجه ورته وویل : دا کله کیدای شی چی ته تش لاس د زمریانو غار ته ولاړ شی او ماته خوب راشی.

*****

(۳)

د شاهی محل په مخکی په یوه نیمه دایره کی د سیوری تر چترونو لاندی په دوو کتارونو کی امیران په کرسیو ناست وو، په دریم کتار کی د لاندی درجی منصبداران ولاړ وو، په مخ کی لږ اوچت په یوه تخت د ولی عهد ظاهر او د هغه ځوان زوی مستنصر کرسی وی، د ظاهر او مستنصر په مخکی په یوه طلایی پتنوس کی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره وه، د چتر او شاهی محل د برنډی ترمنځ یوه تکه سره قالینه غوړیدلی وه، د محل په پاس برنډه کی د وریښمینو پردو ترشا د شاهی کورنی او امیرانو ښځی ناستی وی، د مانۍ په دوهم پوړ کی د یوه پراخ دالان له یوه ښکلی محراب نه لاندی یوه زرینه کرسی ښکاریدله او تر چترونو لاندی د ناستو ټولو خلکو سترگی د همغه کرسی په لوری وی، د ولی-عهد ښی لاس ته د صدر اعظم او د شهزاده مستنصر ترڅنگ د پوځ د مشر کرسی وی، او نور امیران بهرنی سفیران او د هیواد چارواکی د خپلو رتبو او منصبونو په تناسب ناست وو، د چنگیز خان د سفیر کرسۍ د صدر اعظم ترڅنگ وه، او د علاوالدین محمد شاه سفیر د عماد الملك «د پوځ د مشر» ترڅنگ ناست ؤ.

په لومړی کتار کی په یوه سرکی د قاسم کرسۍ وه او په هغه پسی په دوهم کتار کی طاهر ناست ؤ، د طاهر نه دری کرسۍ لری د قاسم یونانی استاد، او د طاهر شاته په دریم کتار کی عبدالعزیز ناست ؤ، طاهر عبدالعزیز ته مخ ورواړاوه او ویی ویل : آیا زموږ مقابله به پردی قالینه وی؟

عبدالعزیز په موسکا ځواب ورکړ : دا قالینه یوازی ددی لپاره ده چی ستا مقابله د صدر اعظم له زوی سره ده، که ستا مقابله د شاهی کورنی له کوم غړی سره وای نو بیا به په دی قالینه گلان هم غوړیدلی وو.

طاهر په موسکا ځواب ورکړ : آیا د چوگان «اس ځغلولو» په لوبه کی به هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

قالینی غوروی؟

عبدالعزیز ورو د هغه په غوږ کی وویل : نه، خو که زموږ د زوال همدغه حالت وی نو دا هم رواج وبوله، «لوګس» دی ولید ستا کیڼ لوری ته په څلورمه کرسی ناست دی، طاهر کیڼ لوری ته وکتل او ویی ویل :

دی خو له پوره تیاری سره راغلی دی.

عبدالعزیز وویل : ته به دی هر وخت په همدغه جامه کی وګوری، ښایی دی به په همدی جامه کی ویده کیږی هم، ته همت وکړه، د شاګردنه وروسته خامخا د استاد نوبت راځی، لکه چی د پوځ سالار له مستنصر سره په همدی خبره ګرمیږی.

طاهر د پوځ د مشر خواته وکتل هغه په ټیټ غږ د مستنصر په غوږ کی څه ویل ، قاسم، طاهر ته مخ ورواړاوه او په لوړ غږ یی وویل : ته اندیښنه مه کوه زه به دا لوبه زر پای ته ورسوم.

ددی په ځواب کی د طاهر پر چوپتیا لوګس په ماته ګوډه عربی وویل : دومره بیړه مه کوه، که تا دا ننداره زر پای ته ورسوله نو لیدونکی به مایوس شی.

د شاوخوا ناستو کسانو سترګی د طاهر لوری ته ور اوښتی هغه مخ عبدالعزیز ته ور واړاوه د طاهر د تندی هغه رګ چی عبدالعزیز سهار څو ځلی لیدلی ؤ بیا راپورته شوی ؤ، یوه شیبه طاهر عبدالعزیز ته وکتل او بیا یی لوګس ته مخ ورواړاوه ویی ویل : ته ډاډه اوسه لیدونکی به نه مایوسه کیږی ښایی ته هم مایوس نه شی، ترڅو ته په خپله ونه غواړی دا لوبه دوام لری.

د طاهر په خبرو کی بی اندازی اعتماد ؤ، او د خپل استاد په څیر قاسم هم پر خپل بدن یوه سپکه لړزه احساس کړه، بل لوری ته د وریښمینو پردو شاته د ښځو په دله کی صفیی، سکینی ته ویل : مانه درته ویل چی د قاسم ژبه تر توری تیره ده.

سکینی وویل : هغه به څه دوستانه خبره کوی.

صفیی وویل : که کومه دوستانه خبره وای نو له خبرو لږ وروسته به د ځواب تر حده نه غځیده. د قاسم له خولی به کومه تونده خبره وتلی وی، د هغه یونانی استاد به ورسره تائید کړی وی او اوس یی چی ځواب واورید دواړه د لمدو پیشوګانو په څیر غلی شول.

سکینی وویل : زما ورور خو د یوه زمری په څیر ناست دی، ته هره خبره په اټکلونو کوی، له تا سره څه دلیل دی چی قاسم به هغه ته کومه تونده خبره کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، له دومره لري نه ته خبره اوريداى شي او نه زه، اوس به لږ ځنډ وروسته داسي پريکړه وشي چي د قاسم ژبه ډيره تيره وه که توره! قاسم به هغه ته داسي درس ورکوي چي بيا د توري نوم وانه خلي.

صفيي وويل : که يې قاسم ته داسي درس ورکړ بيا ؟

سکيني وويل : صفيي له خدايه ښه دعا وغواړه، ستا له دي پردي سره دومره خواخوږي پر څه ده؟

صفيي تکان وخوړ ويې ويل : زما له پردي سره نه د هغه غازي له زوي سره خواخوږي ده چي په بيت المقدس يې د فتحي بيرغ ورپاوه او په انعام کي يې توره وګټله زه نه غواړم چي د هغه زوي په دي ډك مجلس کي د پلار ددي سپيځلي امانت نا اهله ثابت شي، او قاسم چي دا توره ترلاسه کړي هم څه به پري وکړي؟

: ايا هغه يو سپاهي نه دی؟

: سپاهي ! د لښکر د مشر له لور نه وپوښته چي هغه څه ور سربښندوی سپاهي دی، که يې زيات پيژندل غواړي د عبدالملك د ميرمني نه پوښتنه وکړه، هغه يوازي پر قالينه د غيږنيولو پهلوان دی، پر ډيرينو لارو له څلور پړاوه مزله وروسته بيرته د لښکرو د مشر کورته راستون شو.

له نيکه مرغه د خوارزم پوځونه بيرته ستانه شول او ده د خبرو جوړولو لپاره پلمه وموندله، که نه ما اوريدلي دي چي ده به د شپي لخوا چيغي وهلي چي : ترکان راغلل تښتي ځانونه خلاصوی!

زه ريښتيا وايم که هغه ستا د ورور پرځاى د يوه عام سړي زوی وای نو له ده سره به يې داسي سلوك کاوه چي له جګړي نه راتښتيدونکو سره يې کوي.

سکيني وويل : دا ټول دلښکر د مشر شرارت دی، هغه د خليفه تر نظره د قاسم د سپك ښکارولو په خاطر داسي کيسي مشهوري کړي خو نن به هغه ته هم معلومه شي چي د بغداد د پوځ د مشرتابه اصل حقدار څوك دی؟

صفيي څه ويل غوښتل چي نقيب له پاسني پوړ نه کوم يو درجن القاب وکارول او ويې ويل چي د مسلمانانو خليفه را روان دی، د چترونو لاندي ناستو اميرانو پاسني کرکی ته وکتل او جګ شول په درناوي يې سرونه ښکته کړل. خو ظاهر د سر ټيټولو پرځاى نيغ سر حيران سپين ږيري خليفه ته کتل چي څيره يې د ډيرو ګونځونه سمه نه ښکاريدله، دوو حبشي غلامانو خليفه په طلايي کرسي کښيناوه ناڅاپه د کړکيو پر دي ولويدي او جارچيانو خلکو ته پر خپلو ځايونو د کيناستلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم وکړ.

*****

(٤)

یو پوځی افسر د دریځګری او ریفری په حیث میدان ته راغی یوه حبشی غلام ځو توری چی په لوبه کی کاریدلی، په یوه زرین پتنوس کی راوړی او ورانډی راغی ولوبغاړی «ریفری» په اشاره طاهر او قاسم یو بل ته مخامخ ودریدل له خپلو کرسیو څخه پاڅیدل او له پتنوس څخه یی یوه یوه توره واخستله، قاسم د خپل خول نقاب پر مخ راتیټ کړ طاهر هم د هغه په تقلید همداسی وکړل، په ننداړچیانو کی چوپتیا خوره شوه.

د تورو شرنګهار ورو ورو اوچت شو او له دی شرنګهار سره سره د ننداړچیانو خولی هم چوله شوی.

امیرانو چی په خپلو کرسیو ددی وهلی وی آرام ناست وو، ورو ورو مخی ته راخم شول، د قاسم حملی ګرندی کیدلی او طاهر یوازی د هغه د ګوزارونو په دفاع بوخت ؤ. ننداړچیانو که یو لوری ته د قاسم په ګرندی توب او چالاکی اعتراف کاوه نو بل لوری ته یی په دفاعی جګړه کی د طاهر کمال ستایه، صدر اعظم په خپله کرسی‌کی په یوه اړ بله ده کیده او د کیناستلو هڅه یی کوله او د پوځ سالار په کرسی کی د پښو پرسرولو ناست ؤ، د قاسم استاذ لوکس د هغه د پرلپسی حملو ناکامی ونه زغملی شوه په فرانسوی ژبه څه وویل ودرید، خو له شانه یوه د ځواکمنو متو خاوند په اوږو لاس ورکیښودل او په زور یی بیرته پر خپل ځای کیناوه، هغه لږ ځند وروسته بیا د جګیدلو هڅه وکړه خو لوکس پر خپلو اوږو تر پخوا زیات فشار احساس کړ.

بلی لوری ته د ښځو په ډله که صفیی سکینی ته وویل : سکینی! ایا ستا په ګومان د بغداد د یوه مهذب ځوان د مدینی غرنی ځوان ته د مقابلی بلنه غلطی نه بولی؟ قاسم خو ویل چی تر پنځوسو شمیرلو پوری به لوبه پای ته ورسوی او ما خو اوس تر دری سوه پوری حساب کړی دی.

سکینی د صفیی د ځواب پرځای ځان ته د تسلی په دود وویل : لیونی ما هغه ته وویل چی لوبه اوږده کړه، هغه دی د یوه ماشوم په څیز لوبوی.

: زه ویریږم چی کله هلک لوبه ورسره پیل کړی نو دده حالت به د رحم وړ وی.

سکینی وویل : ته د لس ورځی تمرین نه وروسته پردی پوهیږی چی ته ددی فن

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاده یی، ته د نارینه ؤ په لویه څه پوهیږې!
صفیي وویل : زه پر ځان ستا د وروړ پر غوره والي او برلاسي اعتراف کوم، خو دلته دده مقابله یوه نارینه سره ده هغه هم له سارایي سره چې له مقابلې پرته ماته نه مني، وګوره! قاسم اوس بې اختیاره وارونه کوي، او هغه بل تر اوسه پورې دفاع کوي، سکینې چې ظاهر په دفاع کې ولید چې شاته درومي په خوښۍ راپورته شوه ویې ویل : څوك چې په وار کولونه پوهیږي هغه به له دفاع پرته نور څه وکولی شي؟
صفیي وویل : که وایې تر پنځوسو له سره حساب پیل کړم؟
سکینې ځواب ورکړ : نه اوس لږ څُنلو سترګې پټې کړه، زما وروړ له نظره نه کړي، کله چې ستا دغه سارایي توره وغورځوله او کښیناست بیا سترګې وغړوه.
صفیي سترګې پټې کړې، په دومره خبرو کې تر اوسه دوی له هغوی دواړو نه یوه ته هم دعا ونه کړه خو چې دې سترګې پټې کړې دعا ته یې اراده وکړه نو معلومه وه چې دا به د چا د بری دعا کوي.
قاسم ددې د کاکازوی ؤ، ددې د کورنۍ د ټولو غړو امیدونه پر هغه پورې تړلي وو، پردې برسیره قاسم له صفیي سره مینه هم درلوده، او ددې هم له قاسم سره یو څه علاقه وه او تر هغه پورې چې هغه له پوځ سره نه و تللی او د بې زړه توب او بې غیرتي کیسې یې نه وې مشهورې شوې ددې کرکه نه ترې کیده، او کله چې هغه د خوارزم شاه د مقابلې لپاره له پوځ سره پر اس سپور له کوره ووت صفیي د زړه له کومې وویل : قاسمه خدای (ج) دې روغ رمټ بیرته راستون کړه، او کله چې د بغداد خلك په میدان کې ستا د میړانې د کارنامو په ویاړ په غاړه کې د ګلونو امیلونه اچوي زه به د خپل بڼ ډیر ښکلي ګلونه ستا لپاره غوره کوم او که بیا سکینه راته وایي چې صفیي قاسم دې خوښ دی؟ نو پر ما به بده نه لګیږي.
خو کله چې قاسم بیرته راستون شو او د هغه د بې غیرتۍ له کیسو سره دده د شرابو څښلو کیسې هم عامې شوې نو دې دا احساس کړه چې له پیله یې ترې کرکه کوله، او د قاسم لخوا د مینې اظهار ددې په زړه کې د نفرت او کرکې دغه ریښې نورې هم مزبوتې او ژورې کړې، خو اوس ددې د تره زوی قاسم له یوه پردي سره مقابله کوله.
هغه ناپیژندوی چې دې همدومره پیژاند چې د یوه زړور پلار زوی دی او د هغه سره د صلاح الدین ایوبي (رح) توره ده، د هغه پلار هم د صلیب او هلال، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله کي د صلاح الدين ايوبي د يوه نومورکي سپاهي په حيث برخه واخستله، ځکه يې د هغه نوميالي مجاهد سره مينه وه او هماغې مينې خواخوږي پيدا کړې وه، خو آيا ددې د خواخوږې يوازينى سبب همدا ؤ چې له دغه پردې سرې سره د ايوبي توره وه؟

صفيې په وار وار له خپل زړه نه پوښتل، او هر ځل ددې زړه دا ځواب ورکاوه چې نه! که له کوم بل زلمي سره دغه توره واى ښايي پردې يې هيڅ اغيزه نه واى کړې، صفيې ته هم د ځوانو نجونو نه يوه يې، هغوى هم د لوبې له پيليدو نه وړاندې د طاهر د ښکلي ځواني په ليدو په زړونو کي دده د برې دعاگانې کوې.

ناڅاپه د نندارچيانو خپ خپ گونگوسې په زور ورو نارو بدل شو خو صفيې دسترگو غړولو پرځاى په تصور کي د دوې ځيرې ليدلې، د يوې شيبې لپاره دې قاسم وليد چې مغرور ولاړ دى او ماته خوړلى طاهر بې کسه ورته ولاړ دى، خو په دوهمه شيبه کي يې خپل د تره زوى ليده چې سر کښته گورې طاهر يې په مخکې برېمن ولاړ دى، د وينو رشتې جوش وخوړ او زړ يې دعا وکړه : يا الله ! قاسم فاتح! ... خو بيايې ژبه ودريده، هغه ناپېژندوى چې د لومړي ځل لپاره يې ددې په زړه کي نرى نرى څرېکې راپورته کړې وې په ډېره بې وسۍ ... ترې پوښتل آيا دا زما گناه ده چې زه ستا د تره زوى نه يم؟!

د ننداړ چيانو زيات شور صفيه مجبوره کړه چې سترگې وغړوې د طاهر دفاعي حالت اوس په حمله بدل شوى ؤ او قاسم وارخطا شاته تلو او په ميدان کي يې چکر واهه، قاسم درې ځلې په شاتگ کي وغورځيده، خو طاهر د هغه په تېر د تورې ور اېښودلواو په هغه د ماتې د منلو پرځاى ددې انتظار کاوه چې بېرته راپورته شي، څلورم ځل چې هغه ولويد د بېرته جگيدو پرځاى يې توره وغورځوله او چې طاهر ور وړاندې شو هغه ته يې لاس وړکړ چې راپورته يې کړي قاسم د طاهر لاس لرې کړ او جگ شو ولاړ په خپله کرسى کښيناست هغه خول هم له سره لرې کړ او په غېږ کي يې ونيو، د سترې اس په څير سبليده، پر مخ يې خولې راماتې وې، لوکس ورجگ شو د مخ د خولو پاکولو لپاره يې دسمال ور وړاندې کړ، خو قاسم د هغه لاس هم څنډ واهه او هغه ته يې ډيکه ورکړه کله چې لوکس پرېشانه پخپله کرسى کښېناستلو عبدالعزيز ور ټيټ شو په غوږ کي يې ورته ووېل : دا دسمال د ځان لپاره وساته، تر اوسه د خلکو تسلي نه ده شوې هغوى ستا د لوبې او کمال د ليدو هيله هم لرې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوکس ته د خپلو شونډو ژوولو نه پرته بله چاره نه وه.

*****

(٥)

د بغداد امیرانو کرار کرار پر طاهر آفرین وایه خو د خوارزم سفیر ورجګ شو وړاندی ورغی او طاهر ته یی لاس ورکړ ویی ویل : ځوانه زه درته مبارکی وایم! د صلاح الدین ایوبی «رح» د زړورو سپاهی له زوی نه زموږ همدغسی هیله وه.

طاهر خول له سره لری کړ د هغه مننه یی وکړه، عماد الملك د هغه خول تری واخست او د خولو وچولو لپاره یی یو دسمال ورکړ، طاهر د هغه له لاسه دسمال واخست او خولی یی پری پاکی کړی، چی له پاسه جارچی بیا جارچی غږ وکړ : د مسلمانانو خلیفه بیرته ځی! حاضر خلك ټول په احترام پاڅیدل، لږ شیبه وروسته جارچی د خلیفه د تللو اعلان وکړ او خلك ټول بیرته په خپلو خپلو ځایونو کښیناستل، طاهر د عماد الملك له لاسه خول واخست او خپلی خولی یی پاکولی، پر خپل ځای کښیناست، د پاچاهی د امیرانو سترګی پر صدر اعظم ښخی وی هغه خپل ذهنی درد د یوی سیاسی موسکا تر پردو لاندی د پټولو هڅه وکړه ویی ویل چی:

: زه د مسلمانانو د خلیفه، د خلافت د ولی عهد شهزاده مستنصر او د بغداد د امیرانو له لوری طاهر بن یوسف ته د مبارکی هدیه وړاندی کوم، او هیله کوم چی دغه توره چی دغه زلمی یی ځان دیر ښه حقدار ثابت کړی دی د عباسی سلطنت غوره خدمت وکړای شی.

دی وینا د حاضرینو دوه زره توب لری کړ او یو پر بل پسی راجګ شول طاهر ته یی لاسونه ورکړل.

د لښکر مشر یو ځل بیا له مستنصر سره په غوږ کی څه وویل او جګ شو په لوړ آواز یی وویل :

د شهزاده مستنصر بالله هیله ده چی په خپل لاس د طاهر په ملا د ایوبی «رح» دتوری د تړلو نه وړاندی یو ځل بیا هغه وازمویی زموږ په عزتمندو میلمنو کی یو داسی څوك شته چی دا دعوه کوی چی په دنیا کی د هغه نه ښه تورزن نشته، که طاهر زیات ستړی نه وی نو زه هیله کوم چی هغه زموږ د عزتمن، میلمه بلنه ومنی ځکه چی که له طاهر سره د صلاح الدین ایوبی «رح» توره ده نو زموږ له میلمه لوکس سره د فرانسی د پاچا ستاینلیك دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوکس چې دا واوریدل نه یې څه وویل او نه یې ولیدل سملمستی یې په سرخول کښېښود او په دګر ودرید. طاهر د اوبو پیاله پر سر واړوله په موسکا ودرید، عبدالعزیز په بېړه ورغی ویې ویل : ته ډېر ستومانه یې، د لوبې د زر پای ته رسولو هڅه وکړه.

طاهر په داد خول پر سر کښېښود ویې ویل : له ده سره به زما لوبه ډېره لنډه وي، ته چورت مه وهه.

حبشي غلام ژاوړاندې شو توره یې ورته وړاندې کړه، لوکس د یوې پرڅای دوې توري واخستلې او یوه توره یې طاهر ته ور وغورځوله، طاهر تری ونیوله او د هغه د حملې انتظار یې وکړ، لوکس د طاهر د حملې طریقه لیدلې وه، هغه ده له ستوماني نه د ګټې اوچتولو هڅه وکړه، او حمله یې پېل وکړه، خو ددې پرڅای چې طاهر په توره د هغه د ګوزار دفاع کړې وای یو قدم شاته شو او د هغه ګوزار تش ولاړ، بیا چې کله د لوکس د تورې څوکه په ځمکه ولګیده طاهر په ډېر زور په توره د هغه په توره وار وکړ، د لوکس له لاسه توره ولویده او دی تش لاس په میدان ودرید او د خلکو کړس کړس خندایی اوریده.

شهزاده مستنصر د ولي عهد طاهر په اشاره له میز نه توره پورته کړه او ور وړاندې شو د طاهر تر ملا یې وتړله، طاهر ته یې لاس ورکړ ویې ویل : زموږ په وسله تونونو کې تر دې زیاتې ښکلې او زیاتې تیرې توری شته، خو کاشکې ستا غوندې څو سپاهیان هم وای، تاسو له دې ځایه مه ځې موږ درته ضرورت لرو،

طاهر ځواب ورکړ : تر څو ستاسو ماته ضرورت وي زه به همدلته یم.

: راځه له پلار جان سره وګوره!

طاهر د ولي عهد کرسۍ ته نژدې شو، ولي عهد لاس ورکړ او ورته ویې ویل : ځوانه! زما د طبیلې غوره اس چې تر اوسه پورې یې ما د سپارلې ارمان پوره نکړای شو او زما د وسله تون غوره توره زه تاته په انعام کې درکوم نن به دغه شیان تاته در ورسیږي. دایي وویل او بیایې خپل زوی ته وکتل، ویې ویل : مستنصره ! د میلمنو رخصتول نورستا کار دی زه ځکه طبیعت مې خراب دی.

د ولي عهد له تلونه وروسته مجلس لږ نور هم بې تکلفه شو، هر یو راوړاندې کیده او له طاهر سره یې ستړي مشي کول، د نورو په لیدو د چنګیز خان نماینده هم طاهر ته لار ورکړ . خو له هغه سره په ستړي مشي کې طاهر په خپل بدن کې کمزوري لړزه احساس کړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلس ورو ړنګ شو، صدر اعظم چې رخصت شو طاهر ته یې وویل :زویه ! زما د شپې میلمستیا هیره نه کړې.

قاسم تر اوسه په کرسی ناست ؤ، صدر اعظم هغه ته لاس ونیو له کرسی نه یې پاڅاوه او له ځانه سره یې د محل په لوری بوتلو.

د تولو په پای کې د لښکر مشر او نور افسران د طاهر شاوخوا پاتې شول، د لښکر مشر عبدالعزیز ته وکتل ویې موسکل او ویې ویل : له استاد نه وروسته شاګرد!

عبدالعزیز وویل : له شاګرد نه وروسته استاد!

سالار په کرس کرس وخندل ویې ویل : عزیزه! ته د ښکار ډیر شوقی یې؟

زه سر له سبا تاته دری ورځې رخصت درکوم طاهر هم درسره بوزه! خو له اتو تنو زیات به نه ځی، د پردې تر شاصفیې سکینې ته ویل : سکینې ودې لید هغه سارایی.

سکینه چوپه وه، او کله چې صفیه له دې سره یوځای د خپلې مانې په لوری روانه وه دې په زړه کې په تولو لاره د سارایی کلمه تکراروله، دې ته ددغې کلمې معنی بدله شوې وه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفيه

د شپې مهال د صدر اعظم پر دسترخوان د هغه څو د نظر وړ خلك حاضروو، د قاسم د غياب په باب صدر اعظم له طاهر نه بخښنه غوښتله، ويې ويل : قاسم د کوم دوست کره تللې دی، هغه پر خپل چلن ډير پښيمانه ؤ، زما هيله ده چې سبا يا بله ورځ هغه پخپله تاته درشي، او زما هيله ده چې تاسو دواړه به يو د بل ډير ښه دوستان شی.

طاهر وويل : دی به ما د خپلې دوستۍ وړ ومومي.

د ډوډی پر وخت له نورو ميلمنو سره د يوې او بلې خوا خبرو اترونه وروسته صدر اعظم له طاهر نه وپوښتل: ايا تاته د لښکر مشر د کوم منصب وړانديز نه دی کړی؟ ما اوريدلی دی چې ولی عهد او شهزاده مستنصر ستا سپارښت کړی دی؟

طاهر ځواب ورکړ : د لښکر سالار په دی اړه له ما سره هيڅ خبره نه ده کړې. او نه زه د ولی عهد او مستنصر د سپارښت نه خبر يم.

صدر اعظم په ځير ځير طاهر ته وکتل ويې ويل : که ته پوځ ته ځې نو زه دی پخپله د لښکر سالار ته خبره کوم، خو د پوځ په لوړو منصبونو ترکان مقرر دی، له هغوی نه وروسته ايرانيان دی، ځکه خو د يوه عرب منصبدار لپاره د پرمختګ ډير چانس نشته.

طاهر وويل : زه د کوم منصب په تمه نه يم، زه يوازې د مسلمانانو د خدمت لپاره فرصت غواړم.

وزير اعظم وويل : يوه معمولی منصبدار ته په عام دول د خپلو لوړو افسرانو د خوشحالولو مسأله دومره مهمه وی چې دوی خدمت نشی کولی، زه غواړم چې ستا له استعداد نه پوره پوره ګټه واخستل شی ته په دی نازك وخت کی د عباسی خلافت لپاره شاندار خدمتونه ترسره کولی شی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر دا احساس کړه چې صدر اعظم پردې سربيره چې د قاسم پلار دی يو ښه او د قدر وړ انسان دی، او دده په اند چې د بغداد خلکو کوم نظر دی هغه د تعصب او کينې پر بنياد ولاړ دی، هغه وويل : ما به د بغداد د خلافت لپاره هرې لويې قربانۍ ته چمتو وګورې.

صدر اعظم وويل : سمدستې د بغداد بهرنۍ معاملات ډېر ګډوډ دي او موږ ته د بهرنيو چارو لپاره هوښيارو، ذهينو او د اعتماد وړ خلکو ته اړتيا ده، طاهر ناڅاپه د خپل منزل زينه وليده، ويې ويل : زه د خپل عقل او هوښياري په باب څه دعوه نشم کولی، خو پر ما اعتماد کولی شی.

لوی وزير وويل : زه به سبا ته د بهرنيو چارو له وزير سره وګورم، کيدای شي په څو ورځو کې تاته يو ډېر مهم مسئوليت وسپارل شي، ښايي قاسم هم ستا د کار ملګری وي، ته د خوارزم د سفير سره د اړيکو هڅه وکړه، او که ممکنه وي ته هغه ته دا باور ورکړه چې ته له هغو خلکو څخه يې چې پر خوارزم د مغلو يرغل نشي زغملی.

طاهر وويل : ايا هغه ته ددې باور ورکولو هم ضرورت دی؟

د اسلامي نړۍ کوم ذليل ترين سړی به هم پر خوارزم د مغلو يرغل ونه زغملی شي، خو ايا ستا ګومان دی چې چنګيز خان به پر خوارزم حمله وکړي؟

صدر اعظم لږ سوچ وکړ او ځواب يې ورکړ:

تر څو چنګيز خان د بغداد په بې طرفۍ داده نه شي حمله به ونه کړي، او که د دوی پوځونو پرمختګ پيل کړ امکان لري موږ ورته ووايو چې پر اختلاف برسيره پر کوم اسلامي هيواد ستاسو يرغل نشو زغملی، تازه خبرونه داسې دي چې د چنګيز خان لښکرې د خوارزم په شمال کې راټوليږي، امکان لري موږ دا پيغام ور واستوو چې که ستاسو پوځونه پرمخ راغلل موږ به د خوارزم ترڅنګ ودريږو. خو د خوارزم شاه د عمالو دا حالت دی چې له بغداد نه د مغلو هيواد ته تلونکي سوداګر هم جاسوسان بولي تر دې چې زموږ سفيران تلاشي کوي، دا څو ورځې کيږي چې له بغداد نه هيڅ ته هم د تاتار يانو هيواد ته د تلو اجازه نه ورکوي، زه ويريږم که د هغوی دغه حال وي نو د خوارزم سره به زموږ اړيکې د پخوا په څير تياره وي. او امکان لري چې موږ د ضرورت په وخت کې چنګيز خان ونه ويرولی شو.

ځکه خو که په دغه نازکو حالاتو کې د خوارزم له سفير سره ستا خوندی ځوان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

له اړیکو نه څه گټه واخستلای شو نو په دی کی به د خوارزم او بغداد دواړو خیر وی.
د هغه له تاسره د صلاح الدین ایوبی (رح) په واسطه زیاته مینه پیدا شوی ځکه خو ته له دی فرصت نه گټه واخله، نن هغه ستا تر اغیزی لاندی راغی.
ترټولو د مخه هغه مبارکی درکړه، زما باور دی چی ته د خوارزم د هیواد په اړه بنی هیلی څرگندی کړی هغه به د ځان دوست کړای شی.
طاهر ځواب ورکړ : د خوارزم په باب د نیکو ارادو ښکارول به زما د زړه غږ وی، او زما یقین دی چی زه به دی په خپل اخلاص تر اغیزی لاندی راولم.
او که تازه د چنگیز خان د تنبیه لپاره تاکلی یم نو زه دا خپله نیکمرغی بولم.
لوی وزیر وویل : تر اوسه دا پریکړه نه ده شوی چی دا مسئولیت چاته وسپارل شی، خو که ته د خوازم د سفیر اعتماد ترلاسه کړی نو دا به ستا ډیره لویه کامیابی وی. ځکه چی د خوارزم دلارو بندیدلو په صورت کی به زموږ استازی د ختیځ د لورو غرونو له سختو لارونه تیریږی او یوه اوږده لاره به یی په مخ کی وی. او دغه لاره د وحشی او لوټمارو قبیلو په سبب نوره هم خطرناکه ده.
له دوی خبرلو او لږ او ډیرو نورو خبرو وروسته چی صدر اعظم طاهر رخصتولو ورته ویی ویل: زما هیله ده چی زما او ستا ترمنځ چی څه خبری وشوی هغه به نورو ته نه رسیږی.
طاهر وویل : که تاسو له ماڼه دا وعده وانه خلی هم زه دا خبری چاته نه کوم. په هر صورت اوس ستا د تسلی لپاره وعده کوم او زما وعده د یوه سیاستمدار وعده نه ده د یوه سرتیری وعده یی وبولی.
د صدر اعظم په اشاره د هغه یو ملازم له ماڼی نه د طاهر بهر ته رسولو لپاره ورسره ملگری شو، له لویی دروازی نه چی ووتل، او په هغه کی یی پښه کیښوده طاهر خدمتگار ته وویل : ته ورځه ماته لاره معلومه ده.
هغه لاس ورکړ ورته ویی ویل : ستا د کور ته رسولو لپاره به د دروازی نه بهر گاډی ولاړه وی.

*****

(۲)

طاهر د گلانو په منځ کی ورو ورو روان ؤ، د گلانو له ږومو دکی تازه او صافی هوا دده زړه او دماغ ته تازگی او خوښی وربخښله، دغه ورځ دده د ژوند ډیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بختوره ورځ وه، ده له سهاره تر اوسه د خپلو ډيرو خوبونو تعبير ليدلی ؤ.
د توری وهلو مقابلی ده ته ډيری د هدف دروازی خلاصی کړی وی، د ولی عهد غوره توره او اس ده ته رارسيدلی وو، شهزاده مستنصر يی پر ځان مين کړی ؤ، د بغداد اميرانو يی پر کمال اعتراف کاوه، بيا هم هغه دا انديښنه درلوده چی صدر اعظم يی خفه کړی دی. د هغه په باب يی اوريدلی وو چی ډير د کسات اخستونکی مزاج خاوند سړی دی او د هغه يو تدبير دده په ټولو ارادو اوبه اړولی شی، خو پر دسترخوان د صدر اعظم ورين تندی او ښه چلن دغه تصور رد کړ، د هغه له خبرو دا ثابته شوه چی هغه يی تر ټولو ښه دوست او خواخوږی دی، د بغداد دغه جهان ديده سياست پوه چی ده يی تر اوسه په لسګونو عيبونه اوريدلی وو اوس ده ته د انسانيت د غوره صفتونو يوه مجسمه او تصوير ښکاريده، طاهر ته قاسم ورپه ياد شو او په زړه کی يی وويل : کاشکی په ميدان کی می هغه دومره نه وای ذليل کړی، صدر اعظم له دی پراخ نظری سره سره دده پلار دی او هغه به خامخا پری خفه وی، پر دسترخوان د قاسم نه موجوديت ددی خبری دليل دی چی هغه تر اوسه په غوسه او ناراضه دی، طاهر ته د صدر اعظم دا خبری ورپه ياد شوی چی قاسم به تر سبا يا بلی ورځی پخپله تاته درشی.
طاهر د لومړی ځل لپاره د قاسم په باب پخپل زړه کی د وروری احساسات حس کړل. ده فکر وکړ چی ښايی پلار يی پردی مجبور کړی چی ماته راشی، خو بيا به يی هم په زړه کی يو څورونکی احساسوی، غوره داده چی زه پخپله ورومبی شم، پخپله ده ته ورشم او ورته ووايم: قاسمه! زه ستا دوست يم، د بغداد او د عباسی خلافت په خاطر دواړه بايد يو د بل دوستان شو، کاشکی ما اوس کورته د تګ نه وړاندی قاسم ليدلی وای، خو دومره په بيړه نه، د قاسم غوسه بايد سړه شی، سبا ته به زه له عبدالعزيز سره ښکار ته له تلو نه دمخه له ده سره ګورم، او لوکس دده استاد دی په دی ښار کی پردی مسافر دی، زه به د هغه تسلی هم کوم.
ناڅاپه طاهر پر خپل لاس د چا د لاس تودوخه احساس کړه او له شانه يی واوريدل : ودريږه!
طاهر ټکان وخوړ لاس يی د توری په موټی کلک کړ او شاته يی مخ وګرځاوه، مخی ته يی کوتوال ولاړ ؤ، کوتوال پر خوله لاس کيښود ده ته يی د چوپتيا اشاره وکړه او ورو يی ورته وويل :

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ماپسی راځه!

طاهر د یوی شیبې لپاره سوچ وکړ او بیا ورپسی روان شو د کومی ناڅاپی حملی سره د مخ کیدو په خاطر یی ښی لاس د توری په موټی کلك نیولی ؤ. د گلونو له پټیو نه وړاندی له کوتوال سره په گڼو ونو ورننوت، کوتوال ورته وویل: همدلته ودریږه. او هغه بیا دیوی ونی شاته ورك شو د کوتوال له تلو نه وروسته ناڅاپه ده احساس کړه چی د خپلی لاری نه په راګرځیدو یی اشتباه وکړه، هغه د احتیاط لپاره توره وکښله او د ونو په منځ کی یی لږ خلاص ځای پریښود او د یوی ونی شاته غلی ودرید.

*****

(۳)

لږ ځنډ وروسته د ونو پانی وخوځیدی او یوه ځوانه نجلی د ونو د تیاره سیوری له منځه رابښکاره شوه پرهغه ځای ودریده چی څه شیبه وړاندی طاهر دریدلی ؤ.

د سپوږمی رڼا د پانو له منځه تیریده او پردی لویدلی وه، هغه ښکلی وه، طاهر د سپوږمی په وړانګو کی د گلانو په سپینو پانو کی دومره تازگی او ښایست نه ؤلیدلی خو دا څوك وه؟ طاهر د یوی شیبې لپاره په حیرت کی ډوب شو او د ښکلا دغه ساده او معصوم تصویر ته یی کتل.

ځوانه نجلی پریشانه شوه یوه او بله خوایی وکتل، بالاخره یی زړه نازړه وویل: ته چیرته یی؟

طاهر توره په تیکی ننه ویستله او دونی له شاه نه رابهر شو نجلی زر پر مخ پرده وغوړوله او له یوی شیبې وروسته یی وویل ته زما په اره څه بدگومانی ونه کړی، زه ستا د ښیگڼی لپاره یو څه درته وایم.

طاهر د نجلی د الفاظو د بخښنی نه زیات د هغی د غږ تر اغیزی لاندی راغی، نجلی له لږ ځنډ وروسته بیا وویل: تاسو په بغداد کی یو مسافر یاست کیدای شی دلته ستا دوستان هم وی خو دوستانو ته ورته دښمنان به دی دیر وی، او امکان لری له کوم سړی نه چی ته په لاس کی د گل تمه لری هغه درته یو زهرجن نښتر ساتلی وی، له قاسم سره پام کوه ستا په باب د هغه ارادی خطرناکی دی.

طاهر ځواب ورکړ: پرون ما له هغه سره لږ زیاتی وکړ، هغه به خامخا له مانه خفه و، خو زما باور دی چی زه به هغه بیرته راضی کړم، تاسو داده اوسی ماته د قاسم لخوا هیڅ خطر نشته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلی وویل : په بغداد کې ستا غوندې خوشباوره سړی ته ځای نشته، تاسو ځان ته داسې ځای وګورئ، چې هلته د زړه ورونکي موسکا تر شا کینه، چل او دوکه نه وي غلی شوی، هلته چې د زړه او ژبې ترمنځ د ریا پردې نه وي، قاسم زه له تانه ښه پیژنم تاته به د هغه دوستي تر نیغې دښمنۍ زیاته خطرناکه وي.
طاهر له لږ سوچ وروسته ځواب ورکړ : نیک زړې نجلی! په دې مانۍ کې اوسیدونکي تر ما باید له قاسم سره زیاته مینه او خواخوږي ولري، زه پوښتلی شم چې ته څوک یې؟
نجلی ځواب ورکړ : ته باید پردې د پوهیدو هڅه ونه کړې زه یقیناً قاسم ته نژدې یم، خو زه دا نه خوښوم چې هغه له تا سره کیوزي.
: زه ددې سبب پوښتلی شم؟
: ددې سبب! نجلی پریشانه شوه ځواب یې ورکړ :
ددې سبب ماته معلوم نه دی، خو ته پرما اعتبار وکړه ستا ژوند په خطر کې دی، ته ځان ته د بغداد هیڅ ګوټ هم خوندی مه ګڼه.
: ته زما په باب دومره مه پریشانه کیږه، زما متې زما ساتنه کولی شي، او له دې نه پرته زه هیڅکله له مرګه نه یم ویریدلی. نجلی په غمجنه لهجه وویل : ښایي دلته زما د راتګ سبب همدغه وي چې ته له مرګه نه ویریږې. او زه تا له مرګه ویرول هم نه غواړم، خو ته دې په خپلو متو دومره اعتماد هم مه کوه، د توریالي توره له شانه د خنجر د ګوزار دفاع نه شي کولی.
طاهر وویل : ما قاسم دومره نامرد نه ګاڼه!
نجلی وو یل : قاسم نا مرد نه دی خو د کسات په جوش کې هغه هر څه کولی شي.
: زه به دده د کسات جوش سوړ کړم.
: زه به ستا د بري دعا کوم.
: ستا پر نصیحت عمل به کوم، خو دومره پوهیدل غواړم چې ته څوک یې؟
: ددې پوښتنې ځواب ما درکړی دی، ته ما یوه مسلمانه نجلی وبوله، چې په زړه کې یې د خپل اولس د توریالیو بچیانو لپاره عزت او درناوی دی. ستا په باب زه دومره پوهیږم چې ته د یوه زړور پلار زوی یې. له دې زیات زه نه پوهیږم او نه غواړم چې وپوهیږم. ته هم زما په باب د زیات څه پوهیدو هڅه مه کوه.
په ژوند کې زموږ لارې سره بېلې دي، ما دا احساس کړی چې ستا د ژوند

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښتی گرداب ته نژدی شویده، ضروری می وبلله چی سترگی دی خلاصی کړم، ما خپله ذمه واری ترسره کړه، زه ځم، ته لږ ودرېږه زه کوتوال درته، رااستوم هغه به دی لاری ته ورسوی.
نجلی طاهر حیران دریان په ونو کی پرېښود او دا د ونو تر شا ورکه شوه، لږ شیبه وروسته کوتوال راښکاره شو، طاهر ته یی وویل چی په ده پسی ورځی، چی د گلانو پټیو ته ورسیدل کوتوال وویل : نور خو په لاره بلد یی ما ته رخصت راکړه!
د طاهر په زړه کی له کوتوال نه د هغی نجلی په اړه د پوښتنی هیله راپیدا شوه خو ژبی یی دزړه تائید ونه کړ.

*****

(٤)

طاهر د ډول ډول خیالونو په یرغل کی له مانی نه راووت د دروازی په مخکی گاډی ولاړه وه، کوچوان خم شو سلام یی ورته وکړ، او دی بیله دی چی څه ووایی په چوپه خوله په گاډی کی سپور شو.
طاهر له خپل زړه نه په وار وار دا پوښتنه وکړه چی : هغه څوك ده؟
پرون یی د طبیلی په مخکی دوی نجونی لیدلی وی، هغه غالباً له هغو دوو نه یوه وه، خو هغی دده په باب دومره اندیښنه ولی ښکاروله؟ هغه پر قاسم ولی دومره بدگومانه وه؟ ناڅاپه د طاهر په مغزونو کی یو خیال راوگرځید او پریشانی یې لری شوه، هغی نجلی ده ته داورښودل غوښتل چی په بغداد کی اوسیدل ورته خطرناك دی، اوددی ادعا دثبوت لپاره یی دبغداد دخلکو ډیر بدتصویر ورته وراندی کړ، آیا دا دقاسم شرارت نه دی ؟آیادادەی لپاره نه دی چی دی بغداد پرېږدی اووبرېږی تری ولاړشی؟
آخر دصدراعظم په مانی کی اوسیدونکی یوه نجلی چی خامخا به دقاسم څه خپلوی ورسره وی اویابه خدمتگاره وی له ده سره دومره خواخوږی اوهمدردی پرڅه ولری؟
خوهغه خادمه نه وه، هغه یوه شهزاد گی ښکاریده دطاهر په سترگوکی دهغی ښکلی ځیره راوگرځیدله هغه به خامخا دصدراعظم له کورنی سره اړیکی لری، دهغی په الفاظو کی خلوص ؤ، په ځیره کی یی ساد گی وه، داله فریب اوریانه ډیره ناخبره ښکاریدله کیدای شي له قاسم نه په څه خبره خفه شوی وی، خو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرصورت هغه پردې ژ اودلوړو کورنيو خلك دګور معاملې پرديوته نه وايي، نو بيادي ته څه معلومه شوه چې دی ديوه توريالي پلار زوی دی، دې به داټول معلومات له کوم نارينه نه ترلاسه کړي وي اودغه سړي له قاسم نه پرته څوك کيدای شي ؟ قاسم به دکومې پردې شاته ناست وي اوله صدراعظم سره به يې دده خبرې اوريدلې وي، او چې صدراعظم يې ده ته ډير مايل ليدلی نو دده دلاري نه لرې کولو لپاره به يې دادسيسه جوړه کړې وي ، دغې نجلې ته به يې خبرې وربنودلې وي اودده دتيروستلو لپاره به يې را استولې وې اوس به نجلې قاسم ته ورغلې وي او ورته وايي به چې ماهغه ډير وويراوه هغه به تاته راشي اوبخښنه به درنه وغواړي، ستا به وړاندې به په زنګنو کښيني اوددوستی لاسونه به درته را وغځوي.

ددې خيالونو نه طاهر دوې نتيجې واخستلې ، يو داچې قاسم دخپل پلار دترټنې اوګواښ په سبب پرخپل پخواني چلند پښيمانه دی اوجبران ته يې چمتودی.

خواوس غواړي چې ددوستۍ لپاره زه وروړومبی شم، ددې مقصد په خاطر هغه زما په زړه کې دځان په نسبت هيبت او ويره پيدا کوي.

دوهم داچې که له دې پيښې وروسته طاهر رومبی ددوستی لاس ور اوږدوي نودې به ګومان کوي چې ددې نجلې دګواښونو په وجه وويريده، څکه خوده داغوره و بلله چې دقاسم د دروازې ور تکولو پرځای دهغه په انتظارشي.

دې نجلې چې څومره دقاسم دخطر ناك ښودلو هڅه وکړه په همغه اندازه هغه ساده اوبې آزاره ښکاريده اوطاهر چې کورته ورسيد دقاسم په اړه يې داسې احساس ژ لکه مشر وروريې چې دسرکشه او کشر وروړپه اړه لري، د ځواني نجلې په اړه دده احساس داژ چې د اميرانو د لوڼو نه يوه وه چې ټول عمر يې په ريا اومکر کې تيريږي او دروغ ريښتيا ثابتول ورته کمال ښکاري، خو د شپې له ويده کيدو نه دمخه کله چې دی په خپله بستره وغځيد په دې ټولو پيښو يې له سره غور کاوه، په زړه کې يې له ځانه وپوښتل:

آيا هغه ساده او معصومه نجلې دومره دروغ ويلې شي؟

ددې سوال د ځواب په اړه سوچونو به دی له داسې ذهني کيفيت سره مخ کړ چې د زړه او دماغ سره مختلف غږونه انسان کومې پريکړې کولو ته نه پريږدي.

*****

(۵)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا ورځې ته له سهاره تر ماسپښين پورې قاسم له کوره ورک ؤ، صفيې به لږ ځنډ وروسته د ماني له خدمتګارانو نه دده په هکله پوښتنه کوله، ماسپښين مهال دې ته معلومه شوه چې قاسم راغلی دی او له خپلو پنځلس شل تنو ملګرو سره د محل په ختيځ لورې يوه کوټه کې ناست دی.

د محل دغه کونج د سيند لورې ته ؤ، او د برنډې نه د مرمرو زينې د سيند تر غاړې پورې غځيدلې وې. د اوبو له مخ نه لږ پاس د اوسپنو پنجرې د زينې پرورستې پله تينګې وې، پردې اوسپنيزو ميخونو وړوکې ښکلې کښتې ترلې وې، د زينې له دې پوړ نه د سيند غاړه د خلافت ماني او د پوځې اعلى سالار له مانۍ سره د نورو اميرانو مانې ښکاريدلې چې د سيند په غاړه په يوه ليکه جوړې شوې وې، او د هرې مانۍ په مخ کې د سيند په غاړه زيات شمير کشتې ښکاريدې.

صفيه د قاسم له ارداو نه خبره وه، اوس يې چې دا واوريدل چې له خپلو پنځلس شل تنو دوستانو سره ناست دی ددې انديښنه نوره هم زياته شوه، له لږ سوچ وروسته د مزبوتې ارادې سره د محل ختيځ لورې ته ور روانه شوه، په دې کونج کې به په پاسنې پوړ کې ماښام مهال کله کله ښځې راټوليدلې او د دجلې د سيند په زړه پورې منظرو ننداره به يې کوله، په دريم پوړ کې يو لوی دالان ؤ، له دوهم او دريم پوړنه لاندې د سيند تر غاړې تاو راتاو زينې ښکته شوې وې، او ددې زينو، دروازه د سيند خواته برنډې له کونج سره وه.

صفيه د دريم پوړ له دالان نه تيره شوه برنډې ته ورسيده، په تنګو زينو ښکته کوزه شوه، د لاندې کوټې له چت نه لږ لاندې د هغو زينو دروازه وه چې لاندې يوه دهليز ته تللې وې، ددې دهليز مخه د بڼ په لورې وه، او قاسم به کله کله همدلته له کوم انديوال سره د سطرنج لوبه کوله.

له پاس او لاندې لورې دغه دهليز تهٔ له دې زينو پرته بله لاره نه وه، په کومه کوټه کې چې قاسم ؤ د هغې يوه کړکې همدې دهليز ته خلاصيدله ، صفيه د يوې کړکې ترڅنګ کښيناستله پرده يې لږ يوې خواته کړه او لاندې يې کوټې ته وکتل.

قاسم له پنځلس شل داسې کسانو سره په مجلس بوخت ؤ چې د بغداد شريفو خلکو له دوی نه ښه خوښه نه وهله، صفيې هغوی تل له قاسم سره ليدلې وو، په هغوی کې لوکس هم ؤ خو نن د پخوا پرخلاف زيات انديښمن او په چورتونو کې دوب ؤ.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : د بدنامی داغ په ویتو مینځل کیدای شی، هغه ماته دوکه راکړه، په پیل کی یی داسی وښودله چی هغه په ګوزار کولو نه پوهیږی او ما یوازی په دی ګومان چی دا لویه زر پای ته ونه رسیږی بی پروایی وکړه.

که زه پوهیدای چی زما د متو له شل کیدلو وروسته به هغه په دومره ګړندی حمله پیل کوی نو ما به لومړی دا لویه زر پای ته رسولی وای، او له لوکس سره هم هغه دوکه وکړه، پر لوکس یی د اتکل پرخلاف فشار زیات راوړ، خیر اوس به سره ګورو!!

لوکس وویل : لږ تر لږه زه د ځان په اړه نه وایم چی له ما سره یی دوکه وکړه، د هغه بری د برلاسی نیتجه وه، زه چی پر څه خفه یم هغه دا چی موږ د میږنیو په څیر خپله ماته ولی ونه منله او د دوستی لاس مو ور اوږد نه کړ.

د لوکس له خولی ددی خبری اوریدل تولو ته حیرانوونکی وو او تولو په حیرانی ورته کتل.

کوتی ته یو بل تن ورننوت او اوس تولو د لوکس پرځای هغه ته کتل.

قاسم پوښتنه وکړه : څه خبر دی راوړی دی؟

نوی راغلی سړی وویل : هغوی د سیند په همدی غاړه له دی ځایه پنځه میله لری خیمی ودرولی، اوس دوی ښکار ته وتلی دی، او دشپی مهال ...!

قاسم د هغه خبره ورپوره کړه ویی ویل : د شپی مهال به په خواړه خوب ویده وی، پردی غاړه پاس لوری ته که لاندی؟

: لاندی ځنګل ته نژدی.

:دوی څو تنه وو؟

: تول اته تنه!

: نور څوك څوك دی؟

: عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك، او افضل، نور پوځی افسران دی، د هغوی نومونه می نه دی زده، هو یو یی د طاهر خدمتګار ؤ.

قاسم وپوښتل : ستا په ګومان موږ په اسونو ولاړ شو.که به په کښتیو کی تګ راته غوره وی؟

هغه ځواب ورکړ : که په اسونو ولاړ شو نو دا به زاز پاتی نه شی، موږ په کښتیو کی په شپه شپه کی بیرته راستنیدای شو.

قاسم لوکس ته وکتل، که ته له موږ سره ملګری نه کوی، همدلته پاتی شه په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه تن زما په گومان څه فرق نه راځی.

لوکس ځواب ورکړ : زه د هغو خلکو څخه نه یم چی په غلطو او خطرناکو لارو خپل دوستان یوازی پریږدی. زه له تاسو سره یم خو دا ضرور وایم چی تاسو چی کوم کار کوی، بدا د میړنیو لاره نه ده. لږ تر لږه به پر ویده دښمن په حمله کی زما توره له تیکی راونه وزی.

قاسم په خندا وویل : ستا گومان دی چی موږ اتلس تنه د هغو اتوتنو په ویدو د وژلو په اراده روان یوا نه ا موږ به هغوی راویښ کړو مخ او لاسونه به مینځی او ښې به وسلی را اخلی او مقابله به ورسره کوو، که له دی وروسته دوی بیا وتښتیدل نو زه نه غواړم چی په وینو یی توره سره کړم. زه د هغوی وژل نه غواړم غواړم ویی تښتوم او وزغلی، زه چی له ځانه سره ډیر سری بیایم غواړم هغه وویروم چی وتښتی.

لوکس وویل : که هغه مقابلی ته چمتو شی نو بیا ؟

قاسم ځواب ورکړ : بیا.به له دوی سره هماغه سلوك کیږي چی څوك یی د خپل مقام نه پیژندونکو سره کوی.

تا اوس ماته شکایت کاوه چی عبدالعزیز به په زور پر کرسی کښینولی؛ که تاته د ځان عزت نه وی نو له ماسره یی ضرور شته، د طاهر د یوه دوست لخوا دا یوه مقدمه ده، که موږ د دوی د سترگو خلاصولو لپاره څه ونه کړل نو د بغداد هرلم لوړی مست به زموږ په اوږو راسپریږی.

: مگر ستا پلار جان!

: که پلار جان ته زموږ ارادی معلومی شی نو بنایی د سیاسی مصلحتونو په وجه مو ایسار کړی، خو زما باور ... چی زه د خپل بریالی پروگرام نه وروسته ورته کیسه وکړم نو دی به تاسو ټول میلمانه کړی.

لوکس لږ په غمجنه لهجه وویل : نو زه له تا سره یم.

قاسم خپل ټول دوستان مخاطب کړل ویی ویل : په یاد ولری په هر صورت طاهر باید له بغداده کوچ وکړی دا زموږ په گټه ده، هغه د پوځ د اعلی قوماندان او خلافت دربار ته لاره پیدا کړی ده، او که هغه کوم لوی منصب ته ورسید نو په هر ډگر به خپل دوستان رامخی ته کړی، موږ ټولو ته به بیا د پرمختگ لاری بندی شی.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

صفیي چې پر څه د پوهیدو هڅه کوله هغه ورته ځرګند شول جګه شوه او په خپ خپ تګ له دهلیز نه زینو ته ورسیده او پاس وختله، د هغې په ذهن کې په وار وار دا الفاظ راګرځیدل، : د سیند پردې غاړه، له دې ځایه نژدې پنځه میله لرې، لاندې لورې ته، د هغې د زړه ټکانونه کله تیزیدل او کله ورو کیدل، د خیالونو تر احساساتو لاندې کله دریدله او کله به یې ګړندي ګامونه واخستل، هغې یو ځل بیا د طاهر خبرول غوښتل.

غوښتل یې ژوند یې وژغوري، مګر د څه لپاره؟

آیا ددې لپاره چې هغه یو زړور ځوان ؤ؟

یا ددې په خاطر چې په بغداد کې مساپر ؤ، یو سارایي مساپر، بیایې سارایي سارایي څو واري په زړه کې تکرار کړل. او یو خوږ والی ، یوه خوښی او یو، لذت یې پکې احساس کړ، دې په زړه کې وویل : کاشکې زه هم یوه سارایي وای، او د دښتې په تونډ شمال کې مې د هغه لمن نیولې شوای، دې ته د مرمر ډبرو دغه شانداره ماڼۍ د سارایي له کیږدیو نه نیمګړې ښکاره شوه، دې په هغو زړه ورونکې فضا کې ساه اخستل غوښتل چې د آزادي په ښونو کې د مینې چینې پکې خوټیږي، هلته چې مکر او ریا لا د انسانیت ډیره نه ده مسخه کړې، هغې بیا په زړه کې وویل : صفیي خپل زړه ته دوکه مه ورکوه، د هغه او ستا د نرۍ ترمنځ، یو داسې سمندر دی چې څوك تري پورې وتلی نه شي.

هغه یو عام سړی دی او ته د صدر اعظم وریره یې، ته د هغه ژوند وژغوره نو دا یو د خیر کار دی. له دې نه زیات داسې خوبونه مه وینه چې تعبیر نه لري.

صفیه د سکینې په لټون پسې یوې کوټې ته ورننوته سکینې تکیې ته ډډه وهلې وه او یو کتاب یې لوست، هغې صفیي ته وکتل ویې ویل : صفیي چیرته تللې وې؟ ما ډیره ولټولې راشه ماته ددغو شعرونو مطلب ووایه!

: سکینې ! راځه نن پر اسونو چکر ووهو!!

سکینه حیرانه شوه ویې ویل : اوس ؟

صفیي وویل : نه لږ وروسته!

سکینې کتاب ته وکتل او په بې پروایي یې وویل : ماښام به ولاړې شو.

صفیه سکینې ته نژدې کیښناستله ویې ویل : نن به موږ د میدان پرځای د سیند پر غاړه ځو، سکینې ځواب ورکړ : ستا مقصد دا دی چې د بغداد خلك مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښې وپېژني او پلار جان مو د اس له سپارلي هم ایساګکړي، په یاد دي نه دي چي یو ځل موږ د دجلي څنډو ته تللي وو پلار جان څومره غوسه شوی ؤ.

صفیې وویل : په پرده کی موږ څوك پېژني؟

: زموږ آسونه خوپېژندل کیږي.

دایی چي واوریدل صفیه په چورتونو کی ډوبه شوه، او هغې په دی اړه زیات بحث لازم ونه ګاڼه.

ترماښامه سکینی څو ځلی تری وپوښتل : صفیې ته ډیره غمجنه یې، ته ووایه په څه خبره دومره پریشانه یې؟

خو هغی هر ځل دا ځواب ورکاوه : سکینی نن می بدن خوږیږي. پر اس د یوې اوږدی منډی نه وروسته به می طبیعت ښه شي.

د صفیې په ټینګار سکینه تر ماښام لږ د مخه تګ ته چمتو شوه، کله چي دوی پر اسونو سپرې شوی او له مانۍ نه بهر ته راووتلې نو صفیې د خپل اس جلب راکش کړ او څو ځلی یې لغتی ورکړې چي ښه یې یاغې کړ ویې ویل : راځه سکینې د سیند په غاړه یوه منډه ووهو. زر به بیرته راوګرځو، په دی غاړه هسې هم د ښار د خلکو تګ راتګ لږ دی. که بیا هم څوك زموږ اسونه وپیژني د شکایت جرئت به ونکړای شي، په دی کی بیا څه بدی ده؟

آخر هغوی هم زموږ میندی وی چي له نارینه ؤ سره اوږه په اوږه په غزاګانو کی شریکې وی.

سکینې وویل : د سیند په غاړه خو څه جګړه نشته، صفیه بې ځوابه شوه ویی ویل : زه وپوهیدم ته ویریږې. خو زه داد درکوم زما خنجر به ستا ساتنه کوی.

سکینې وویل : زه ولی له چانه وویریږم. آیا له ماسره خنجر نشته ؟ راځه!

د سکینې د ارادی د بدلیدو له ویرې صفیې سمدستی اس د سیند غاړې په لوری راوګرځاوه او د سترګو په رپ کی دوی دواړې د اباديو نه ووتلي، لږ وړاندی چي ولاړل سکینې چیغې کړه صفیې ودریږه!

وړاندی تګ خطرناك دی صفیې ! صفیې!

آیا تا د حسن بن صباح جنت ته د رسیدو اراده کړی ده؟

د صفیې تدبیر کامیاب شوی ؤ، هغې همداسی غوښتل چي سکینه تر لږ ځنډه ورسره ملګری شی هغې هیله دی چي اس ودروی مخ راوګرځاوه او دی ته یې داسی وښودله چي د اس درولو او راګرځولو هڅه کوی په لوړ غږ یی وویل : سکینی !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اس نن لږ سرکشه شوی غوندی دی. زه یې لږ مزاج ور برابروم، ته که له وړاندې تلو نه وېره لرې ودرېږه زه به اوس بیرته راوګرځم.

سکینې وویل : ته څومره احمقه یې! مانه وو درته ویلي چې پردی اس یوازې قاسم سپریدلی شي.

ته مه ورنژدې کیږه!

صفیي مخ راوګرځاوه ځواب یې ورکړ : اوس به ددې جوش سوړ شي. زیات نه زیات نو دوه میله نور به وزغلي.

سکینې تر لږ نوري لارې ورسره ملګرې وکړه بالاخره یې اس ودراوه او د ډېرې پریشانۍ په حالت کې یې د صفیي ګړندي اس ته کتل چې ترشا پاتې ګردونو کې پټ او د سترګو په رپ کې پناه شو، او سکینې ورپسې کتل او تر ډېره پورې په همغه ځای ولاړه وه.

تر لمر لویدلو پورې ډېر وخت ؤ، سکینې چې د سیند په غاړه شاوخوا د بزګرانو څو کلي ولیدل نو خطر یې احساس نه کړ.

څو ځلې ښه غوسه ورغله او وې غوښتل چې بیرته ستنه شي، خو بیا به یې په زړه کې وروګرځیدل، چې کورته ولاړه شي څه به وایي؟ بیا به یې اراده بدله شوه، ناڅاپه یې ذهن ته ورغلل چې په یوه ځای دریدل یې ښه نه دي، نو په عادي تګ یې اس پرېښود نژدې نیم میل وړاندې یې اس بیا راوګرځاوه او تر نیم میل پورې یې بیرته ښار ته لاره ووهله او بیا یې اس ودراوه.

د لویدیځ پر افق د شفق سرخي خپریدله، دونو سیوري په تیزۍ سره اوږدیدل، مرغان له فصلونونه د خپلو ځالو په لوري راالوتل، د سکینې اندېښنه ورو ورو زیاتیدله، بیایي هم خپل زړه ته تسلي ورکوله چې : هغه دومره نا دانه نه ده خامخا به ډېره لرې نه وي تللې، دا به زما د پریشانه کولو په خاطر چیرته د کومې ونې ترشا پټه شوې وي، که زه بیرته ستنه شم نو دا به اس وزغلوي او له ماسره به ملګرې شي او بیا به په کرس کرس وخاندي او بیا د هغې په ذهن کې وروګرځیدل چې که خدای (ج) مه کړه هغې ته څه پیښه شوې وي نو بیا!

بیا هم زه باید ولاړه شم، زه به پلار جان ته ووایم چې د هغې اس یاغي شو او دسیند په خنده وړاندې ولاړه.

له ډېر فکر وروسته سکینې د بیرته تلو پریکړه وکړه خو بیا یې هم په دې تمه چې صفیه به راشي اس ودراوه او شاته به یې وکتل، او په انتظار به شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قاسم کسات

طاهر د عبدالعزیز له دوستانو عبدالملك او مبارك سره ډېر زر بلد شو مبارك یو څواکمن او ساده زړی سپاهی ؤ، په تعلیم کی هم هغه له ټولونه وروسته ؤ، د دوستانو په مجلس کی به هم هغه د خبرو په وخت زیات شرمیده، خو په سیند کی په لامبو، په ګڼو ونو کی د هوسی په ښکار او په هوا د مارغانو په غشو ویشتلو یی د طاهر پام ځان ته ور واړاوه، طاهر په زید او مبارك کی ډېر صفتونه شریك ولیدل، زید چی څومره له نورو خلکو سره په خبرو کی د خجالت احساس کاوه هومره زر له مبارك سره په مجلس بلد شو.

افضل یو نیك خویه ځوان ؤ، په خبرو کی هغه زیات هوښیار ؤ، خو د نورو په نسبت د تنبلۍ او آرام طلبۍ روحیه طاهر د هغه په باب څه ښه رایه نه درلوده، په ښکار کی افضل تر ټو لاری له ملګرو سره یوځای ؤ، بیایی اس په یوه ونه وتاړه او په درانه خوب ویده شو، ماسپښین مهال یی چی په سیند کی لمبل زید پردی خبره خوبښ ؤ چی له ژورو اوبونه لری یی یو بل ملګری هم پیدا کړ.

طاهر چی د کوم زلمی نه اغیزمن شو هغه عبدالملك ؤ، په قد له عبدالعزیز نه ټیټ خو په بدنی لحاظ مزبوت ؤ، مخ یی لږ اوږد او بیضوی ؤ.

پراخه تندی، تورو غټو سترګو د هغه بڼی ته ځانګړی وقار او ښکلاورېخښلی وه. هغه د بغداد په غوره مدرسو کی روزل شوی ؤ او د بغداد په رواجی او معمولو علومو کی یی پوره لاس درلود. او څومره چی طاهر د هغه د پخو نظریاتو نه تر اغیزی لاندی ؤ تر هغه څو چنده زیات هغه د طاهر په ښه ذهانت او علمیت اعتراف کاوه.

طاهر او عبدالملك چی لږ شیبه له یو بل سره مجلس وکړ داسی یی احساسوله چی له ډیری اوږدی مودی راسی یو بل سره پیژنی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسی او نصیر سوچه سپاهیان وو، د هغوی له علم او ادب سره هیڅ اړیکی نه وې، پوازې د عبدالعزیز شخصیت او خلوص هغوی تول سره راغونډ کړي وو او د دوی په ډله یې ور شریك کړي وو او کله به چې نور ملګري د ونو تر سیورې لاندې ناست وو په مهمو مسایلو به یې خبرې اترې کولې، دوی دواړه به لږ لرې یو له بل سره په جګړه بوخت وو.

موسی وویل : ما چې کومه هوسۍ ښکار کړې ده هغه ستا له هوسۍ نه په وزن کې زیاته ده، او ښکر یې ستا له هوسۍ نه ښکلي دي.

نصیر به د هغه د دروغجن ثابتولو هڅه کوله ویل به یې : تا به په خوب کې هم ما غوندې هوسۍ نه وې ښکار کړې.

زید ته به د دوی جګړه د هغو علمي بحثونو نه زیاته په زړه پورې وه جګ به شو دوی ته نژدې به کښیناست، هغوی دواړه چې پر یو بل د خپلې خبرې منلو نه مایوس شول نو زید یې حکم غوره کړ. زید د هوسۍ تر ښکلا او دعوی زیات د نصیر له جوش نه اغیز من شوی ژ او د هغه په پلوی یې پریکړه وکړه.

موسی هغه دې ته چمتو کاوه چې پر خپله پریکړه له سره غور وکړي، خو نصیر وویل : بس نور د دریم ګړي له پریکړې نه وروسته ته د خبرو حق نه لرې. موسی پر زید خپل قهر داسې سوړ کړ کله چې دوی په سیند کې لمبل موسی په ټوکه د زید سر دوه درې ځلې په اوبو کې ډوب کړ او غوټې یې ورکړې، زید له اوبو نه را بهر شو او ده ته یې د غیږو بلنه ورکړه. او کله چې موسی دغه بلنه ومنله او له اوبو نه راووت مبارك، افضل، او عبدالعزیز طاهر او عبدالملك پریښودل او تر دوی راچاپېر شول. زید موسی راوغورځاوه او پرشایي کښیناست ویې ویل : اوس ددې تولو د وړاندې ووایه چې زما پریکړه سهي وه، موسی تر لږ ځنډه د لاس او پښو له وهلو وروسته په خندا وویل : زه اعلان کوم چې ستا پریکړه بلکل سهي وه.

زید وویل : وعده وکړه چې بیا به په اوبو کې ماته غوټې نه راکوې!
موسی وعده وکړه او زید بیا هغه پرېښود.

*****

(۲)

د مازدیګر له لمانځه نه وروسته دې خلکو د غشو ویشتلو تمرین پیل کړ، خو طاهر، عبدالعزیز او عبدالملك د سیند د غاړې په چکر ووتل، لمر ډوبېدو ته نژدې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ، او دوی بیرته خیمو ته د راستنیدو اراده وکړه چې له لرې یې یو سپور ولید چې پر ګړندي را روان ؤ، سپور چې رانژدې شو عبدالعزیز وویل : دا خو کومه ښځه معلومیږي، او د طاهر په زړه کې څه اندیښنه راوګرځیده، او چې اس نژدې ورغی دغه اندیښنه نوره هم زیاته او په پریشانی بدله شوه.

دا صفیه وه، د تندي او سترګونه پرته یې نور مخ په پرده کې پټ ؤ، هغې لږ وړاندې اس ودراوه، او په مذبذب حالت یې دوی درې واړو ته یو پر بل پسې وکتل، له یوې شیبې چوپتیا نه وروسته یې اس څو ګامه نور هم ور وړاندې کړ او په طاهر یې سترګې ښخې کړې، ددې سترګو د څه ځورونکي احساس ترجماني کوله، د مجلې له دوه زړه توب نه عبدالملك اغیزمن شو طاهر ته یې وویل : هغه تاته څه ویل غواړي ورشه!

طاهر ور وړاندې شو تری ویې پوښتل : ته ماته څه ویل غواړې؟

مجلي پر خپلې ژړ ژړ ساه اخستلو د قابو کیدو هڅه کوله ویې ویل : هو زه ددې لپاره راغلم چې تاته ووایم چې قاسم ... نن شپه ...؟

طاهر په طنزیه لهجه د هغې خبره ور بشپړه کړه ویې ویل : موږ به ووژنی، ځکه خو باید د بغداده سل میله لرې ولاړ شو، زما په ګومان ما پخوا هم له تا سره د ملاقات شرف ترلاسه کړی، د صفیې په زړه دروند ګوزار وشو، هغې په لړزیدلی او زخمي غږ وویل : ماته د بغداد له توکمارو او حاضر ځوابو ځوانانو نه بیل بللی، په هر صورت زه خپل فرض پوره کوم، قاسم د شپې مهال له خپلو پنځلس شل تنو ملګرو سره په کېښتیو کې راځي او پر تاسو حمله کوي، تاسو له دې ځایه ولاړ شی او یا د تفریح لپاره بل ځای وټاکی په دې کې ستاسو خیر دی، که نه نو بنایی په بغداد کې څوك دا ونه پوښتي چې څوك ووژل شول او چا ووژل؟

د طاهر شك په یقین بدل شوی ؤ، هغه وویل : ستا د زحمت څخه مننه! تاسو قاسم ته ووایی چې یو هوښیار سړی دوه ځله یوه حربه نه ازمویي، ما تاته پخوا هم ویلي وو چې زه د دښمنۍ پرځای د هغه دوستی کول غوره ګڼم، خو چې هغه زما دویرولو لپاره کومې لارې غوره کوی دا د هر سلیم فطرت خاوند انسان ته بدی ښکاري. زه هغه ته تر غاړې وتو ته چمتو یم. خو د هغه په پښو کې لویدوته هیڅکله نه یم تیار.

صفیې ته د طاهر هر تکی په زهرو ککړ یو نشتر ؤ، دې ته د خپل خلوص او ایثار مسخره کیدل له زغم نه وتلی وو، له غوسې نه په ریږدیدلی غږ یې په زوره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل : ته یو وحشی، جاهل او مغرور سارایی یې، ته دا ګڼې چې زه قاسم را استولی یم، او زه د هغه په وینا دلته راغلی یم، پرون هم تا زما په باب دا اټکل کاوه او ولاړې چې زه د هغه د لاس اله یم او ستا د د ویرولو لپاره دروغ درته وایم. ما ستا په پیژندلو کې اشتباه کړې وه، ته له قاسم سره توپیر نه لرې. ... زه بې عقله وم ... اوس زه درته وایم چې په خیمه کې دې ډیوه بله کړه، او آرام ویده شه چې قاسم ته دې په موندلو کې زحمت نه وي.

صفیې دومره وویل او په سلګیو شوه، او طاهر ددې د الفاظو تر تریخوالي ددې د سلګیو او د سترګو د اوښکو د څاڅکو نه زیات تر اغیزې لاندې راغی. هغه د کوم ګل پر پاڼو د شبنم په څاڅکو کې دومره ښکلا او جذابیت نه ؤ لیدلی لکه ددې له ښو نه په ځلیدونکو غمیو کې یې چې لیده، سوچ یې وکړ چې که ددې نجلۍ په اړه یې اټکل غلط وي نو بیا ؟

صفیې د یوې شیبې لپاره سترګې په خپل لستوني کې پټې کړې او بیا یې په داسې نظر طاهر ته وکتل چې غوسه هم پکې وه، او رحم هم د اس جلب یې راوګرځاوه خو عبدالملك چې د دوی خبرې اوریدلې وي او یوې نتیجې ته رسیدلی ؤ ګړندی ورغی او د اس جلب یې ونیو ویې ویل : عزتمندې! زه لتا سره د خبرو حق نه لرم، خو په داسې موکه له څه ویلو پرته نشم پاتې کیدای، ماته دانه ده معلومه چې ته او طاهر له څه وخت راسې سره پیژنې، په هر صورت ستا اوښکې ستا د اخلاص شاهدې وایي. طاهر ستا په پیژندلو کې اشتباه کړې ده، خو ته دا اشتباه د بخښنې وړ وبوله، دې په بغداد کې مساپر دی، ددې ځای له حالاتو نه خبر نه دی ستا په باب د غلط اټکل سبب یې غالباً دا دی چې طاهر قاسم یو میړنی ځوان ګڼي او د هغه په اړه بد اټکل نشي کولی. هغه ته دانه ده معلومه چې د بغداد د امیرانو ذهنیت او سوچ څومره مردار دی، زه قاسم پیژنم او د طاهر لخوا له تانه معافي غواړم، ته به د طاهر په خبرو خامخا آزرده شوې وې خو که نن شپه د قاسم په اړه دده خوشباوري لرې شوه نو بیا به دې چې څومره په پښیمانۍ ستا سره مخ کیږي د هغې اټکل ته نه شې کولی. زه پوهیږم چې ته به په څومره ستونزو دلته رارسیدلې وې. تا پر موږ زیات احسان وکړ، زه تاته داد درکوم، چې موږ به له دې خطر نه د ځانونو ژغورلو هڅه وکړو. او زه دا داد هم درکوم چې طاهر به هم احسان هیروونکی ونه ګوري، که ګستاخي نه وي نو زما په ګومان ته صفیه یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفیې ځواب ورکړ : هوکې! خو که ستا سوسره زما په اړه دلته په راتلو څه بدګومانی پیدا شوې وی له خپلی بنځی نه دی پوښتنه کولی شی، که ته عبدالملک یی نو ستا میرمن ما ډیره ښه پیژنی.

عبدالملک وویل : ته داړه اوسه، زه ستا په باب هیڅ بدګومانی نشم کولی.

د صفیې د غوسی اور سوړ شوی ؤ، طاهر یی د پښیمانی او خفګان په سبب ځوړند سرولید ویی ویل : که دی په خپل چلن پښیمانه وی نو زه هم د خپلو تونلو خبرو معافی غواړم. زه یو ځل بیا وایم چی قاسم د شپی مهال راځی. تاسو خبر اوسی، او زه دا هم غواړم چی قاسم ته څه زیان ونه رسیږی تاسو وعده وکړی!

عبدالملک وویل : زه وعده کوم چی د قاسم د سرېو ویښته به هم ضایع نه شی.

طاهر سرپورته کړ ویی ویل : که زه ووایم چی پښیمانه یم ته می د بخښنی وړ بولی؟

صفیې وویل : نه، اوس نه! او بیایی اس ته پونده ورکړه.

طاهر خجالت شو تر سترګو پناه کیدونکی اس ته یی کتل، عبدالملک د هغه په اوږه لاس ورکښیښود ویی ویل : ته دا نجلی پیژنی؟

طاهر ځواب ورکړ : نه !

: زه پوښتنه کولی شم چی دا دی لومړی چیرته او کله لیدلی؟

: پرون شپه د صدر اعظم د مانی په بڼ کی، خو دا څوک ده؟

: د قاسم د تره لور صفیه!

: پردی سربیره ته ګومان کوی چی زما رایه غلطه وه؟

: ستا اټکل ځکه غلط دی چی دا د قاسم د تره لور وه، او ددی پلار د بغداد له تولو امیرانو سره توپیر درلود، اوس راځه د لمانځه وخت دی.

طاهر ورسره روان شو، عبدالعزیز چی تردی شیبی پوری چوپ ؤ، طاهر ته یی وویل : ته باید دومره پریشانه نشی، هغی ستا بخښنه رد نه کړه بیایی عبدالملک ته وویل : ستا په نظر موږ باید څه وکړو؟

د جګړی په صورت کی که څه هم موږ اته کسه یو خو دوی ته مو ښه سبق ورکولی شوای خو تا وعده وکړه چی د قاسم د سر یو ویښته به هم نه ضایع کیږی، خو چی کله توری تیکر شی بیا د مقابل لوری د ویښته زیانیدو لحاظ ساتل ګرانیږی.

عبدالملک وویل : ما له هغه سره د قاسم د ځان ساتنی وعده کړی، خو دا وعده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي نه ده کړې چې د هغه په غاړه کې به د ګلونو امیل وراچوو!
عبدالعزیز وویل : نو نن به هغه ته داسې درس ورکړو چې ټول عمر یې په یاد وي. خو ستا باور دی چې قاسم به د شپې مهال پر موږ حمله وکړي؟
عبدالملك ځواب ورکړ : ددې مجلې په باب چې ماته څه معلومات دي زه د هغې په رڼا کې که ددې پر خبره باور ونه کړم ګناه یې ګڼم، قاضي عبدالرحمن دې ته د قرآن او حدیثو درس ورکړی، زما میرمن هم د هغه شاګرده وه. ځکه دواړه یو بل ښې سره پیژني زما میرمن د دوی په باب ډیر غوره نظر لري.
عبدالعزیز پوښتنه وکړه : تا هغه څه وړ وپیژندله؟
: ستا پام نه شو دا د قاسم پر اس سپره وه.

* * * * *

(۳)

صفیې سترې شوې اس کله تیز او کله ورو زغلاوه خپل کورته نژدې نیم میل لرې یې سکینه را لاندې کړه، سکینې په دریدو دریدو کې په لاره کې څو څو ځله هغې ته کنځلې وکړې او بیا به له مینې مجبوره شوه ددې د سلامتۍ دعا به یې وکړه.
کله به یې ویل : صفیې ! که ته په خیر او خیریت را ستنه شې نو دومره دینار به خیرات ورکړم.
او کله به یې شونډې وژوولې وبه یې ویل : صفیې ته یو ځل راشه زه به درسره داسې سلوك کوم چې ټول عمر دې په یاد وي. ستا سره چکر ته راوتل خو پریږده زه به درسره خبرې هم نه کوم.
صفیې ! لیونۍ، بې عقلې، ناپوهې! ماېام شو، ته چیرته ولاړې، زه چې کورته ولاړه شم څه ځواب به وایم، تر سبا پورې به په ټول ښار کې دا مشهوره شي چې صفیه ورکه شویده.
او چې کله صفیه دې ته نژدې شوه ویل یې : خورجانې سکینې! دا کیدای شي ته له مانه خفه شې؟ لږ ماته راوګوره زه صفیه یم ، ستا کشرۍ صفیه! نو سکینې ته دا پریکړه ګرانه شوه چې هغې ته څه ووایې؟
صفیې بیا وویل : خورې! زما خورې! ستا د دومره خفه لیدو پرځای خو دا ښه ده چې له اس نه غورځیدلې او مړه شوې وای.
سکینې وویل : ته ډیره بې عقله یې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا یې په سترګو کې اوښکې راډنډ شوې، لږ وړاندې چې ولاړل سکینې وویل : که د حسن بن صباح کوم سړی په مخه درغلی وای بیا به دې څه کول؟
صفیې په خندا ځواب ورکړ : ما به ورته ویل چې ستاسو په جنت کې د حورې جوړېدو حقداره زه نه یم سکینه ده.
سکینې وویل : که د کور خلکو زموږ لټون پیل کړی وي څه پلمه به ورته کوو؟
صفیې په داډ ځواب ورکړ : تر اوسه ماښام دی د سپوږمۍ په شپو کې څو ځله موږ ماسختن کور ته راستنیدلو.
د سیند پله ته چې نژدې شول صفیې دوې کېښتې ولیدلې د فاصلې د زیاتوالي په سبب دې په کېښتې کې سپریدونکي ونه لیدل خو د کښتیو ګرندي تګ یې چې ولید وپوهیده چې قاسم او ملګري یې دي.

*****

(٤)

قاسم له خپلو ملګرو سره تر مشورې وروسته د طاهر دوې له خیمو نه دوه سوه ګزه لرې د سیند پر غاړه کېښتې ودرولې.
د سیند پر غاړه چې پلي شول ټولو پر خپلو مخونو پردې راکش کړې او د سپوږمۍ د رڼا نه د ځان ساتنې لپاره د وړاندې ونو منځ ته ولاړل او غلي غلي د خیمو په لورې ورغلل، خیمو ته نژدې د یوې ګڼې ونې په سیورې کې ودریدل، او له لږ غوږ نیولو وروسته یو تن وړاندې ورغی هغه په خپ خپ تګ تر خیمې چارپېر راوګرځیده او بیا یې خیمې ته وکتل او بیرته خپلو ملګرو ته راغی ورې ویل : دننه په یوه کونج کې اور بل دی او هغه څادر ورېاندې غوړولی او په درانه خوب ویده دي، زموږ لپاره همدغه غوره موکه ده.
قاسم وویل : مګر د دوې اسونه نه ښکاري!
یو تن ځواب ورکړ : که اسونه دوی په ځنګل کې د څریدو لپاره خلاص نه وي پریښي نو بیا به چا په غلا بیولي وي اوس موږ باید وخت ضایع نه کړو.
د قاسم په اشاره ټولو تورې وایستلې لوکس ور وړاندې شو قاسم یې تر مټ ونیو ورې ویل : تا وعده کړې وه چې ویښوی به یې او د تیښتې او یا مقابلې موکه به ورکوې.
قاسم ځواب ورکړ : که ستاسو نه څوک راسره ملګرې نه کوې نو جلا کیدای شې، که درته اړتیا شوه نو راوبه دې غواړو خو په یاد ولره! ته زموږ په دې کار

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی راسره شریك یی، که دی دا راز ونه ساتلای شونو کوم جرم چی پر موږ په گرانه ثابتیدای شی پر تا به اسانه ثابت شی، که ته په بغداد کی پاتی وای نو له دی جرم نه به دی ځان ژغورلی وای، خو ما د همدی لپاره راسره راوستی، که اوس بیرته ستون شی هم دانشی ثابتولای چی ته له موږ سره یوازی د یوه ننداړچی په حیث ملگری وی، که توره نه شی کښلی نو دا وعده به ضرور کوی چی خوله به دی چوپه وی.

لوکس څه سوچ وکړ او ویی ویل : ما د یوه دوست په حیث خپل فرض ادا کړ، نور که ستا دا پریکړه ده زه درسره یم.

قاسم وویل : زما له تانه همدا تمه وه، اوس زه غواړم چی دغه لویه لښ په زړه پوری کړو، ستا به هم دا اعتراض نه وی چی موږ هغه راویښ نه کړ. امکان لری هغه له مقابلی پرته تیښتی ته چمتو شی او موږ ته هسی دده په وینو د تورو سروکولو ضرورت نه شی، که هغه دا وعده وکړه چی بیا به بغداد ته نه ځی نو امکان لری هسی لږ تپی هم نه شی، زه دا غواړم چی د هغه خیمه وغورځوو موږ باید بیړه وکړو.

د قاسم پردی وړاندیز دده ځینو ملگرو هغه وستایه او آفرین یی پری ووایه، دوی د ونی له سیوری راووتل په، رغړیدو د خیمی شاوخواته ورسیدل، د قاسم په اشاره یی په یوه وخت د خیمی تنابونه غوڅ کړل، یوه لوری ته یی کش کړه او لرگی یی وغورځول. د یوی شیبی لپاره د هغوی ټولو زړونه په زوره زوره درزیدل، د یوی شیبی لپاره د دوی غوږونه په ځمکه د غورځیدلی خیمی نه لاندی د ډول ډول غږونو د اوریدو په انتظار وو، او لږ شیبه وروسته د دوی سترگی د ویډو په لټ اوښتلو په ځار ښخی وی،

خو د قاسم او ملگرو اندیښنی ورو ورو په تشویش او پریشانی بدلی شوی، ټولو یو بل ته په معنی دار نظر وکتل، څو ځایه د خیمی د رخت راوتلی برخی ددی لپاره کافی وی چی خیمه تشه نه ده.

لوکس غلی قاسم ته وویل : کیدای شی دوی موږ لیدلی یو او زموږ له شمیر نه ویریدلی وی، ته ورته غږ وکړه او د سر د امن وعده ورکړه زما باور دی چی د بغداد پریښودلو ته به چمتو شی.

په خیمی کی یوه لوری ته اوریلیده، د قاسم یو ملگری ورجگ شو اور ته یی اشاره وکړه ویی ویل : که دوی د سوی په خوب ویده وای هم د اور تودوخه به یی

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساسوله.

قاسم په لوړ غږ وویل : نور په دوکه کار نه کیږي، که ځان ژغورل غواړي نو د، بغداد پرځای کوم بل لوری ته روان شه، ستا پرسر اتلس توری ولاړي دي، خیمی اور اخستی دي، د بغداد د پریښودو وعده کوی که نه؟

کله بی چی څه ځواب وانه ورید قاسم ور وړاندی شو د توری په څوکه یی یو راوتلی ځای وکوت، پردی هم چی ویده شوی پروانه کړه نو یی توره لږه په زوره چوخ کړه، خو دا یی احساس کړه چی لاندی د انسان پرځای کوم کلک شی دی، دده په لیدو دده نور ملګری هم پر خیمه وروختل یو تن یو بل راوتلی ځای په لغتو وواهه او ویی ویل : لاندی ډبری دی انسان نه شته. هغوی پر ډبرو څادرونه غوړولی او موږ یی تیر ایستلی یو، ځی له دی ځایه ځانونه باسی.

قاسم دوه دری راوتلی ځایونه په تورو ووهل او ویی ویل : دوی زموږ له راتګه خبر شوی او تښتیدلی دی.

خو څوګامه وړاندی یی یو دروند غږ واورید: موږ دلته یو تاسو د تیښتی کوشش مه کوی!

د قاسم ملګري د کومی ناڅاپی حملی د مقابلی لپاره تیار شول خو شاوخوا هیڅوک نه ښکاریدل.

چا بیا وویل : تاسو ټول اوس زموږ د غشو تر دم لاندی یاستی او باور وکړی زموږ د یوه هم نخښه بی ځایه نه لګی.

قاسم احساس کړه چی خبری کوونکی د مخامخ ونی ترشا دی، هغه خپلو ملګرو ته د سیند په لوری ورو ورو د شا تګ مشوره ورکړه.

د ونی له شانه بیا غږ اوچت شو : د تیښتی هڅه بی ګټی ده، ستاسو شاته سیند دی، مخامخ، ښی او کیڼ لوری ته زما غشی ویشتونکی ناست دی. که ستاسو باور نه راځی نو هر لوری ته چی غواړی څلور ګامه واخلی بیا وګوری، نه تاسو موږ لیدای شی او نه مو وسلی رارسیږي.

قاسم د ډیری وارخطایی له امله چیغی کړی:

ته څه غواړی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی وو توکی مو کولی.

: موږ هم هسی د ساعت تیری لپاره په ونو ختلی یو.

: زما په خبره باور وکړه ما هسی ته ویرولی!.

: ته زما پر خبره باور وکړه هسی تاسو ویروو!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : ایا دا به مناسبه نه وی چې له ونې نه راکوز شي او دلته دراړه خبرې سره وکړو!

د ونې له شانه غږ راغی : د لاندې راکوزیدو له بلنې نه دې مننه! زه هم دلته ډیر تنګ ناست یم. خو پخواله دې چې زه درکوز شم ته به یو زحمت باسې!

: هغه څه؟

: ته دې ملګرو ته د تورو غورځولو امر وکړه!

قاسم وویل : ایا ، دا به ښه نه وای چې تا د خبرو په وخت کې د ځان او ما د رتبې خیال ساتلی؟

د ونې له شانه آواز راغی : ګستاخي معاف!

ستا په مخ پرده ده او زه دې له غږ نه نه پیژنم!

قاسم وویل : نو ددې مطلب دا دی چې تاسو زموږ د راتګ له خبریدو نه پرته دومره احتیاط کوی؟

له لږ ځنډ نه وروسته آواز راغی: موږ د سیند په غاړه ناست وو د سپوږمې د شپې ننداره مو کوله، ښایې دا به ستاسو بدمرغي وه چې موږ ستاسې کښتۍ ولیدې د خطر په احساس کې مو اشتباه ونه کړه.

په خیمې کې د اور شغلې ژبغړاندې شوې وې، قاسم خپلو ملګرو ته وویل : تاسو دلته څه کوی نه ګوری خیمې اور اخیستی، کش یې کړی اوبو ته یې وغورځوی!

له ونې نه درونډ آواز اوچت شو: ودریږی!

که تاسو کوم یو لږ د یوې اوبلې خوا کیدو هڅه وکړه نو درته ښه به نه وی، موږ د خیمې پروانه لرو، که تاسو موږ ددې بار د بیرته وړلو نه خلاص کړو نو موږ به هم تاسو د کښتیو له بیرته بیولو نه وژغورو، توپیر یوازې دا دی چې زموږ د خیمو ایرې به د چا درد دوانه کړي خو ستاسو له کښتیو نه به کب نیوونکي کار واخلي.

اوس تاسو د کومې بلې کیسې له پیلولونه دمخه تورې وغورځوی، قاسم خپلو ملګرو ته وکتل او توره یې وغورځوله، خو له ونې نه غږ راغی : تاسو له موږ نه لرې نه یاست زه غواړم چې له تاسونه هر سړی په نوبت راشي ددې ونې په بیخ کې توره وغورځوی او بیرته پر خپل ځای ودریږی.

قاسم وویل : موږ د داسې ماتې له منلو نه مقابله غوره ګڼو که په تاکې جرئت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی نو راکوز شه او مقابله وکړه.
د ونی نه غږ راغی : د خدای ج احسان دی چی تا موږ د مقابلی وړ وبللو، خو زه په باور درته وایم چی زموږ توری پڅی نه دی. تا زموږ د تورو د تیره والی او د خپلو سرونو د قیمت غلط اټکل کړی دی، که بیا هم تاسو د مقابلی بلنه راکوی تیار یو، په تاسو کی کوم سړی چی ځان زورور گڼی راوړاندی دی شی!
له موږ نه به هم یو تن در کوز شی، همدغسی به یو پر بل پسی له تاسو سره د زور ازمویلو موکه ومومی، خو که په دی کی خپله گټه نه گوری نو زه د خپلو ملگرو لخوا دا وعده درسره کوم چی د وسلی له غورځولو وروسته به تاسو ته د تلو اجازه وی!
قاسم خپلو ملگرو ته وکتل او له څه سوچ وروسته یی یوه تن ته اشاره وکړه، بیا وړاندی ورغی او د ونی لاندی یی توره وغورځوله بیرته ولاړ پر خپل ځای ودرید، پر هغه پسی دوهم او بیا دریم او همدغسی ټول ولاړل دونی لاندی یی توری و غورځولی او بیرته په خپلو ځایونو ودریدل.
وروسته بیا یو تن له ونی نه کوز شو، دا عبدالعزیز و توره یی وکښله وړاندی ورغی او د قاسم او ملگرو په مخ کی ودرید، له لږ سوچ وروسته یی وویل : زه د غږ په پیژندلو کی اشتباه نه کوم زما په گومان زه د صدر اعظم د زوی سره په ملاقات مشرف یم؟
قاسم له خپل مخ نه نقاب لری کړ او ویی غورځاوه، عبدالعزیز غږ وکړ : طاهره! عبدالملکه!
راځی کوز شی دا قاسم دی، موږ گومان کاوه چی کوم دښمن راباندی یرغل راوړی دی.
د عبدالعزیز ملگری یو پر بل پسی توره ایستلی دوی ته ورنژدی شول.
قاسم وویل : ته ډیر هوښیار یی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی یو.
عبدالعزیز وویل : ستا ډیره مهربانی ده، موږ ستا خبری واوریدی.
قاسم وویل : تاسو له موږ سره وعده کړی وه چی موږ توری وغورځوو نو تاسو به مو لاره نه نیسی؟
عبدالعزیز ځواب ورکړ : زه پر خپله وعده ولاړ یم، خو ما ستا ملگری نه وو لیدلی، تاسو دوی ته ووایی چی نقابونه لری کړی.
د قاسم په اشاره هغوی لږ څند دوه زړی وو او بیایی نقابونه لری کړل. عبدالملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ ور وړاندې شو په هغوی کې یې څلور تنه پوځي منصبداران وپېژندل ورته یې وویل :
عزیزه ! د قاسم نفوذ تر پوځ پورې رسېدلی دی دوی پېژني ! زما په ګومان
ددې څلورو تنو له موږ سره د مېلمنو په حیث پاتې کېدل ضروري دي.
عبدالعزیز ځواب ورکړ : ما د دوی ټولو د امن وعده کړې ده، قاسمه ته تلای
شې خو یوه خبره ښه واوره! که ته له خپلو ارادونه وانه وړې نو ډېر به درته تاوان
وکړي.
که د طاهر یو وېښته زیانمنېږي نو زه به د صدر اعظم د ماڼۍ مخې ته پنځوس
زره سپاهیان راولم، او زموږ سره به ستاسو توري دا شاهدي وايي چې زموږ دښمن
څوک ؤ؟
که د صدر اعظم لپاره زموږ په زړونو کې درناوي او عزت نه وای، نو نن به
ستاسو سره زموږ چلن بل ډول ؤ، که د دجلې اوبه زموږ مړي خوندي اوغلي کولی
شي نو ستا مړي هم خوندي کولی شي.
په هر حال اوس ولاړ شه او که دې بیا په زړه کې د انتقام اور لمبې کولی نو دا
په یاد ولره چې تر سبا پورې به په بغداد کې پنځلس شل تنه نور هم داسې ځوانان
پیدا شي چې له ډېر لوی قوت نه به زموږ کسات واخستلای شي.
دایې ووېل بیا عبدالعزیز خپلو ملګرو ته پام واړاوه ورته یې وویل : زید او نصیره!
تاسو هغه توري پورته کړي. زید او نصیر د ونې لاندې توري اوچتې کړې،
عبدالعزیز خپلو نورو ملګرو ته اشاره وکړه او یوې خواته روان شول. قاسم او د
هغه ملګرو د بې شانه مایوسې په حالت کې د ونو په منځ کې دوی ته کتل چې
ورو ورو یې له سترګو پناه کېدل.
په ځنګل کې تر نیم میل مزله وروسته عبدالعزیز او ملګري یې هغه ځای ته
ورسېدل چې اسونه یې تړلي وو له لږ خبرو او مجلس وروسته یې پردې اتفاق راغی
چې دوی باید په بېړه بغداد ته ستانه شي او بیا په اسونو سپاره شول.

*****

(۵)

لمر راختلی ؤ چې قاسم یوې نوکرې وخوځاوه او له خوبه یې راویښ کړ، هغه په
لټ واوښت، وغځېد سترګې یې وغړولې نوکره یې ورټله او بیرته یې سترګې پټې
کړې.
نوکرې ورته وویل : جګ شه ماسپښین کېدونکې دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

آغا دې غواړي ! هغه حکم کړی دی چې ژر تر ژره ورته حاضر شي.
قاسم وغورمبیده جگ شو او د صدر اعظم کوټې ته ورغی، صدر اعظم ديوې کړکۍ مخې ته ولاړ ؤ بهر ته یې کتل، مخ یې راواړاوه او قاسم ته د کتلو نه پرته یې وویل : قاسمه! ته د شپې چیرته وې؟ د یوې شیبې لپاره قاسم ددې خبرې ځواب ور نکړای شو، هغه پر خپله پریشانی راقابو شو ویې ویل : د شپې له یوه دوست سره میلمه وم، هلته په خبرو اترو کې راباندې ناوخته شوه.
وزیر اعظم مخ ورواړاوه او ورته ویې کتل، قاسم دده د کتو تاب رانه وړ سترگې یې ښکته واچولې، وزیر اعظم دده په لاس کې یو لیك ورکړ ویې ویل : زویه ! ته تر اوسه د دروغو په فن کې دومره نه یې هوښیار شوی چې ماته دوکه راکړای شې دا ولوله!
قاسم د لیك له لوستلو نه وروسته پلار ته وکتل د هغه په کتو کې دا پوښتنه وه چې اوس ستا څه حکم دی؟
صدر اعظم په یوه وړوکې میز پرتې تورې ته اشاره وکړه ویې ویل : طاهر له دې لیك سره ستا توره هم را استولې ده، دا د هغه شرافت دی که نه نو ولی عهد او شهزاده ته هم ور رسیدای شي.
قاسمه ! تا ډیر بد کړي دي، تا باید په داسې هوښیاز سړي داسې کوډ گوزار نه وای کړی.
قاسم ځواب ورکړ : پلار جانه ! دا هسې توکې وې، طاهر دومره هوښیار نه دی. دا یوازې د عبدالعزیز له لاسه وشول.
صدر اعظم وویل : هغه څوك دی؟
: هغه د پوځ یو معمولي افسر دی.
: خو د پاتې اوولس تورو په وراندې کولو به د هغه اهمیت ډیر زیات شي. په پوځ کې پخوا هم ستا په باب چا ښه نظر نه درلود، اوس دې پخپله په لاره کې نوې ازغې وکرل، قاسمه! تا ډیر بد وکړل ما غوښتل طاهر ستا د پرمختگ د لارې یوه زینه شي، هغه به ما د ځان نائب معرفي کاوه او ته به د چنگیز خان دربار ته د سفیر په حیث تللی وې. خو اوس ... !
قاسم لږ اندیښمن شو ویې ویل : نو اوس ؟!
: اوس له دې پرته بله چاره نشته چې دې بهر ته چیرته واستوو او تاته په بغداد کې لاره خلاصه شي. تاته معلومه نه ده چې ولي عهد یې سپارښت کړی دی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په پوځ کې هغه ته مهمه ذمه واري وسپارل شي، قاضي فخر الدين خليفه ته ددې ځوان په ستاينه کې ځمکه او آسمان سره يو کړي دي. د دې ټولو خبرو نتيجه به دا وي چې په بغداد کې به د ده د ملګرو پرمخ په هر ډګر د پرمختګ لارې خلاصې وي، او ستا لاره به تړلې وي.

قاسم وويل : نو ته دې په کوم مهم کار پسې ولې نه استوې؟

: زه دا کولی شم، خو له دې نه دمخه ستا ددې حرکت په سبب چې ده په زړه کې کوم شك پيدا شوی دی هغه بايد لرې شي، که نه نو هغه به ماته هم تل په شك ګوري، تر اوسه پورې هغه زما په باب نيك ګومان لري، همدغه سبب دی چې هغه ستا شکايت د بل چا پرځای ماته راوړ.

قاسم وويل : ته دا غواړې چې زه بخښنه ترې وغواړم!

: نه داسې نه! هغه به پرتا نور هم بدګومانه شي، غوره دا ده چې هغه زه ځانته راوغواړم، د هغه د وړاندې له تانه پوښتنې وکړم. خو زه له دې نه دمخه ستا څخوا اطمينان غواړم چې کوم حماقت به نه کوې، له پوځ نه چې کوم ځوانان ستا سره تللي وو د لښکرو سالار ته د هغوی په باب ليکم چې زر تر زره يې برطرف کړي.

: خو پلار جانه! هغوی زما دوستان دي زما مرسته يې کوله په دې کې د هغوی څه ګناه ده؟

سمدستي له ما سره دا مسئله مطرح نه ده چې دوی ګناهکار وو که نه، طاهر د ولي عهد، شهزاده او د پوځ سرلښکر تر درباره رسيدلی دی، د طاهر دوستانو ته زه بايد دا وښيم چې زه له دوی سره څه دښمني نه لرم، خليفه که طاهر د مصر د پاچاهي جاسوس ونه ګڼي نو امکان لري چې له ما سره د مشورې پرته يې په کوم مهم منصب وګوماري، په دې صورت کې به بيا ده د مخالفينو پرخلاف ده ترټولو ستره وسيله د ده شتمني وي. او زه دا نه غواړم چې داسې سړي دې دښمن شي چې خدای ج يې په متو کې د غرونو د تل څيرلو او له آسمانه د ستورو راشکولو ځواك ايښې دی.

هغه يو د قدر وړ او مخلص زلمی دی، د داسې سړي دوستي ګټوره او دښمني يې خطرناکه وي، هغه ته زما ضرورت دی او د هغه پرخلاف ستا کوم سپارښت نشم زغملی. امکان لري له مانه وروسته همدغه زلمی د بغداد صدر اعظم شي. او ته به په خپلو حماقتونو پښيمانه يې، او دا هم امکان لري چې هغه د کوم بل امير پلوي شي او زما د عظمی صدارت منصب رانه واخلي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر بن یوسف تیاری

چنګیز قراقرم خپل مرکز تاکلی ؤ، د هغه هیواد ډیر پراخه او پوځونه یې بې شمیره وو، خو پر اسلامي نړۍ یې د حملې په مخ کې یو نه تسخیریدونکی دیوال لیده، دغه مورچل چې د مغلو د لښکرو د سیلاب د څپو حوصله ورماتوله د علاو الدین محمد خوارزم شاه ستره واکمني وه چې بریدونه یې یوې خواته تر هندوستان او بغداد او بل لوري ته د اورال تر بحیرې او فارس خلیج پورې رسیدل.

کله چې د بغداد واکمنی د امن په زانګو کې ویده وه، د لویدیځ او ختیځ یرغلګرو ته د خوارزم او مصر توریالي په مخ کې ولاړ وو، چنګیز خان د خوارزم د هیواد د سهي څواك نه خبر نه ؤ، ځکه خو هغه له یرغل نه وړاندې له خوارزم شاه سره ښې اړیکې غوښتې چې د تولو هسکو تیتو او څواك نه یې معلومات ترلاسه کړي. ځکه خو د دواړو هیوادونو ترمنځ د امن تړون وشو چې بیا د همدې تړون په سبب د دواړو لوریو ترمنځ د سوداګرۍ لارې پرانستل شوې.

له خوارزم شاه سره د مغلو د سوداګرۍ اړیکو په سبب د مغلو لپاره د جاسوسانو استولو کار ډیر اسانه شو، خو ډیره موده نه وه تیره شوې چې د خوارزم د سرحد یوه والي د بخارا د څو تنو سوداګرونه مالونه واخستل او دوی یې په دې تور ووژل چې دوی د چنګیز خان جاسوسان دي او د خوارزم د حالاتو د معلومولو لپاره را استول شویدي.

چنګیز خان خوارزم شاه ته خپل استازي واستاوه او د والي پر دې چلند یې احتجاج وکړ، خو د بخارا سوداګر د خوارزم شاه رعیت ؤ له هغوی سره د چنګیز خان خواخوږي د خوارزم شاه دا بدګوماني نوره هم زیاته کړه چې مغل کوم کار له خپلو خلکو نه نشي اخستی هغه د بخارا د سوداګرو په واسطه ترسره کوي. ځکه خو هغه په غوسه شو او د چنګیز خان د ایلچي د وژلو امر یې وکړ، ځینو امیرانو د هغه د پوهولو هڅه وکړه چې که هر څه وي د استازي وژل روا نه دي، خو سلطان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

علاو الدین محمد خوارزم شاه یو خپلسری واکمن ؤ هغه د چا خبره ونه منله. استازی یی وواژه او د هغه د نورو ملگرو ږیری یی ورووسوځولی او بیرته یی چنگیز ته واستول.

چنگیز خان دا سپکاوی ونه زغملای شو، دا پیښه یی چی واوریده جگ شو په یوه غونډی وخوت او تر ډیره وخته لمر ته په سجده پروت ؤ. «مغلو لمر ځانځه او دوی به لمر او سپوږمی ته د راختلو او پریوتلو پروخت سجدی کولی».

بیا یی په لوړ غږ وویل: په بی زواله اسمان کی دوه لمرونه نشته، نو پردی ځمکه هم دوه خاقان باید نه وی!

د چنگیز خان او خوارزم شاه ترمنځ جگړه حتمی وه خو چنگیز د خوارزم تر پوځونو زیات له دی نه په ویره کی ؤ چی که د لمر پالو پرخلاف خدای پال ټول سره یو شول نو دوی به د گوبی په دښته کی هم د پناه ځای ونه مومی.

*****

(۲)

له دی پیښو نه وړاندی د خلیفه ناصر او سلطان خوارزم شاه ترمنځ زړه بداوی پیدا شوی ؤ، خوارزم شاه له خلیفه نه غوښتی وو چی د بغداد په جوماتونو کی دده نوم هم په خطبه کی د خلیفه له نامه سره یوځای یاد شی. خو کله چی دا غوښتنه ونه منل شوه نو په خپله واکمنی کی یی د خلیفه نوم له خطبی نه وغورځاوه او پر بغداد یی یرغل وکړ، په لاره کی پری د اتکل پرخلاف واوره واوریده او ده هغه یو بد شگون وباله او بیرته راستون شو، له دی وروسته که څه هم د دوارو هیوادونو ترمنځ اختلافات لری شوی وو خو خلیفه د بغداد په بریدونو د یو ځواکمن گاونډی موجودیت ځان ته یو لوی گواښ باله.

چنگیز خان له دی اختلافونونه خبر ؤ، خو د هغه دا باور نه ؤ چی د دوی د حملی په صورت کی به د بغداد اولس د بی طرفی حالت وساتلای شی، هغه له دی نه ویریده چی که خلیفه خپل اختلافات هیر کړل او د خوارزم په ملاتړ یی د جهاد اعلان وکړ نو له افریقا نه تر هندوستانه د ټولو اسلامی هیوادونو لښکر به د دوی د غوبل کولو لپاره راټول شی، ددی اندیښنو په پام کی نیولو سره چنگیز خان په قراقرم کی په پراخه پوځی تیاری بوخت شو.

له خوارزم شاه سره د اړیکو تر خرابیدو وړاندی چنگیز په دی فکر کی ؤ چی د خوارزم د هیواد له نیولو پرته دده د نړی نیولو خیال سم تعبیر نه لری.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که خوارزم شاه هغه ته پلمه په لاس نه وای ورکړی هم له څو کلونو زیات ده د یرغل انتظار نه شو کولی او د مغلو په لاس د خوارزم تباهی به څو کاله ځنډیدلی وه، د څواکمن ګاونډی نه بی پروایی او یا په کمزوری ګاونډی رحم د چنګیز خان د مسلك خلاف ؤ.

له صدر اعظم سره د طاهر د لومړنی ځل لیدونه څو هفتی پخوا خلیفه ناصر ته د خوارزم شاه په لاس د چنګیز خان د استازی د وژلو خبر رسیدلی ؤ او په څو ورځو کی دغه خبر په بغداد کی ډیر مشهور شو.

طاهر چی له ښکار څخه راستون شو د خوارزم میلمستون ته ورغی.

د خوارزم سفیر عماد الملك څومره چی د طاهر د توری چلولو تراغیزی لاندی راغلی ؤ تر هغو څو چنده یی د خبرو تر اغیزی لاندی راغی، د طاهر د لوړو ارادو نه د خبریدونه وروسته یی وویل :

کاشکی په بغداد کی ستا په څیر نور څو ځوانان هم وای!

طاهر ځواب ورکړ : په بغداد کی زما په څیر ډیر ځوانان شته خو افسوس کوم چی ستاسو حکومت چی څرنګه پر خلیفه بدګومانه دی همغسی د بغداد پر اولس هم بد ګومانه دی.

او د خلیفه په باب هم زه دا ویلای شم چی که خدای ج مه کړه په خوارزم څه مصیبت راغی نو هغه ته به بی طرفه پاتی کیدل ممکن نه شی، لږ تر لږه د صدر اعظم په باب زما دا باور دی چی هغه سره له دی چی د قاسم پلار دی، په سینه کی یی د یوه مسلمان زړه دی او خلیفه ته به غلطه مشوره ورنکړی.

عماد الملك وویل : ستا غوندی خوش باوره انسان باید پنځه شپږ سوه کاله پخوا پیدا شوی وای، اوس دنیا ډیره بدله شوی ده.

طاهر وویل : کیدای شی د خلیفه په باب زما رایه سهی نه وی خو د صدر اعظم په باب زه په پوره باور ویلی شم چی د خوارزم په اړه یی نیت خراب نه دی.

د عماد الملك پر شونډو یوه حقارت آمیزه موسکا وغوړیده ویی ویل : که زه د صدر اعظم په باب ستا غلط فهمی لری کړم نو بیا ؟

: تاسو به ما د ځان د اصلاح لپاره هر وخت چمتو وګوری او بیا به زما ځای د بغداد پرځای خوارزم وی.

: تاسو وعده کوی چی دغه راز به له تا سره وی؟

: زه وعده کوم!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عماد الملك جگ شو یو وړوکی صندوق یی خلاص کړ او د یوی نری څرمن ټوټه یی پورته کړه د طاهر په لاس کی یی ورکړه پر هغی دا مطلب لیکلی ؤ
د مسلمانانو خلیفه د خوارزم شاه په لاس د مغلو د خاقان «تولواك» د استازی وژل یو نه بخښونکی جرم بولی او دا یقین درکوی چی که تاتاری خاقان دغه ظالم پاچا ته د څه سزا ورکولو اراده لری نو د اسلامی نړی لخوا به د هغه په ملاتړ غږ اوچت نه شی او د اسلامی نړۍد روحانی پیشوا دعاگانی به د خاقان په حق کی وی.
ستاسو مخلص وحید الدین د بهرنیو چارو وزیر.
له دی مطلب نه لاندی په چینی ژبه څو حروف لیکل شوی وو طاهر په هغو گوتی کښیښودی له عماد الملك نه یی وپوښتل :
دا څه لیکل شویدی؟
عماد الملك ځواب ورکړ : دا د چنگیز خان د سفیر تصدیق دی، هغه لیکلی دی چی ستا خاص خدمتگار خلیفه خپل همنظره کړی دی.
طاهر له لږ چورت نه وروسته وویل : ستا په گومان دغه خاص خدمتگار څوك دی؟
عماد الملك ځواب ورکړ : وحید الدین دی نور څوك دی!
طاهر وویل : نه دا بل څوك دی، د خلیفه داسی اعتمادی چی په بغداد کی چنگیز خان ته جاسوسی کوی.
عماد الملك وویل : که وحید الدین نه وی نو بیا صدر اعظم دی.
: نه زما په گومان له صدر اعظم او وزیر خارجه نه پرته کوم بل څوك دی ته دا لیك پیژنی؟
: نه زه نوم لوستی شم!
: خو پوښتنه دا ده چی د بهرنیو چارو وزیر د مغلو له سفیر نه ددی لیك د تصدیق پرځای ولی ددغسی پیغام استولو غوښتنه نه ده کړی؟
عماد الملك ځواب ورکړ: ددی دوه سببه کیدای شی، یو دا چی له کومه وخته را په دی خوا چی د جاسوسی په تور سوداگر پانسی شوی دی زموږ حکومت له چنگیز خان سره د بغداد د تاتاری سفیر د لیکونو او پیغامونو لاره تړلی ده، هغه څو ځلی قراقرم ته د تلو لپاره د لاری اجازه وغوښته خو زموږ حکومت انکار کړی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د چنگیز خان د ایلچي وژل کیدل د هغه د پیغام او یا دده پخپله تلو امکانات بلکل ختم کړی دی، زموږ له هیواد نه د تیریدو نه پرته هغه دوی نوری لاری لري، لومړی دا چې د اروپا او روس له لاري چین ته واوړي او له هغو دنګو غرونو نه تیر شي چې اوسیدونکو یې د مغلو وحشت او بي رحمی لیدلی ده، هغوی به کوم تاتاري او یا د هغوی پیغام وړونکی بي پوښتنی ووژنی، بله لاره دا ده چې دوی د سمندر له لاري هندوستان ته ولاړ شي او له هغه ځایه قراقرم ته مخه وکړي، په دې لاره به دوی له هغه دنګ غره سره مخ شي چې مرغه پر پکی نشي وهلی.

طاهر وړوښتل : دغه لیکنه ستالاس ته څه وړ درغلی؟

عماد الملك ځواب ورکړ : د خلیفه ناصر هوښیاری موږ دې ته مجبور کړو چې خبر شو، هغه ددغه خدمت لپاره یو ترکی نسبه خوارزمی غوره کړی ؤ. دغه ځرمن یې د هغه د حیلې دننه ایښی وه، خو زموږ د سرحدونو څارونکی د جاسوسانو په پیژندلو کې ډیر مهارت لري، د سرحد والي استازی وژلی دی او ددې لیك نقل یې پاچاته او اصل یې ماته راواستاوه.

: خلیفه پردې پیښو خبر دی؟

: ما له صدر اعظم سره ولیدل، هغه ته ما دا نه دي ویلی چې اصلی لیك ماته رارسیدلی دی، خو ما یو نقل هغه ته هم ورکړ.

: وزیر اعظم تا ته څه ځواب درکړ؟

: هغه بې شمیره سوګندونه خوړل، د بهرنیو چارو وزیر ته یې کنځلی کولی زه یې په خپله مانی کې ایسار کړم پخپله خلیفه ته ورغی، بیرته چې راغی راته ویې ویل چې خلیفه د بهرنیو چارو وزیر غوښتی دی، د خلیفه اراده ده چې هغه محل ته ور وغواړي او ویې نیسي، له دې نه وروسته په همدې ماښام زه وزیر اعظم دویم ځلی ورروغوښتم او راته ویې ویل چې د بهرنیو چارو وزیر چیرته غلی شویدی او لټون یې دوام لري.

: هغه تر اوسه پیدا شوی دی که نه؟

: نه !

: پر دې سربیره ته لا وایې چې خلیفه او صدر.اعظم په دې دسیسه کې نه دي شریك؟ ماته خو داسې ښکاري چې د بهرنیو چارو وزیر یو لوری له اسلامی نړی او بلی خواته له خلیفه او صدر اعظم سره غداري کوي، دده دورکیدو سبب هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدغه کیدای شي.
عماد الملك وويل : کیدای شي ستا نظر سهي وي او ماسپښین مهال د خلیفه د استازي دي غوښتني چي زر تر زره له ما سره ولاړ شي . اشتباهي کړي وي، خو دا هم امکان لري چي هغه خلیفه ته ورغلي وي او خلیفه او صدر اعظم د خپلي بدنامي له ویري هغه چیرته غلي کړي وي، امکان لري ده له هغه شریتونه کوم غوړپ څښلي وي چي د څکلو نه وروسته یي څوك د خلیفه د محل د کړو وړو لارونه ژوندی نه شي راوتلی.
: که ستا دا نظر سهي وي چي ده هر څه د خلیفه او صدر اعظم په خوښه کړي وي نو دا بیا څه وړ کیدای شي چي هغه ته دي زهر ورکړي او ویي وژني؟
: د داسي مهم پلان له ناکامي وروسته خلیفه هغه د کوم نیك چلن مستحق نه گڼي.
که یي د وژلو پرځای چیرته غلي کړي وي نو معني یي دا ده چي خلیفه او صدر اعظم ددي پیښي د برالا پلټني نه ویریږي، زما د تسلي لپاره به یي سزا ورکوله، خو هغه چي توره په لاس جلاد لیدلي وای نو د خلیفه او یا صدر اعظم راز به یي نه ساته هر څه به یي پخپله افشا کول.
طاهر وویل : ته یوازي د تصویر یو مخ گوري، داسي ولي نه وایي چي دا دسیسه یوازي د بهرنیو چارو د وزیر وه، او هغه د سزا له ویري چیرته غلي شوی دی؟
: زه ددي خبري له امکان نه انکار نه کوم خو حالاتو د هري خبري د تیارو گوټونو د اړخونو په لیدو عادت کړي یو.
طاهر : ته پر ما اعتماد لري؟
عماد الملك ځواب ورکړ : پر تا د اعتماد لپاره همدا بس دي چي ته یو میړني زلمي یي، د یوه مجاهد زوی یي، زه د داسي سړي د ایمان شهادت چي صلاح الدین ایوبي «رح» توره ورکوي په خلوص کي د شك جرئت نشم کولی.
: ستا باور دی چي چنگیز خان به پر خوارزم حمله وکړي؟
: که د وزیر خارجه دغه پیغام ور رسیدلی وای نو تر اوسه به یي حمله کړي وای.
: او که د صدر اعظم له لوري دا پیغام ور ورسیږي چي که پر خوارزم حمله وکړي د بغداد هر مسلمان به د خوارزم تر بیرغ لاندي راټولیږي نو بیا؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: بیا خو زما باور دی چی چنگیز خان به د اسلامی نړی په لوری د سترگو اړولو جرئت هم ونکړای شی:

: که زه د صدر اعظم نه داسی پیغام ترلاسه کړم نو ته له ما سره د خوارزم له خاوری نه د تیریدو مرسته کوی؟

:زه به د صدر اعظم هر اقدام ته د شك په سترگه گورم خو که تاسو دغسی پیغام ترلاسه کړی نو زما باور دی چی قراقرم ته ورسیږی هم ددی پیغام مفهوم به بدل نه شی.

خو ته ددی خبری څه هیله لری چی صدر اعظم به داسی پیغام هم واستوی او تا به د استازی په توگه استوی؟

دی پوښتنی طاهر د یوی شیبی لپاره وارخطا کړ، د هغه په زړه کی شك پیدا شو چی که ورته ووایی چی صدر اعظم د چنگیز خان دربار ته د ده د استولو اراده څرگنده کړی ده نو د عماد الملك بدگومانی به زیاته شی، هغه ځواب ورکړ:

زه به له صدر اعظم نه وغواړم او که هغه ځواب راکړ نو بیا به د بغداد په جامع جوومات کی اعلان وکړم چی خلیفه او صدر اعظم اسلامی نړی پر چنگیز خان پلورلی، تاسو به وگوری چی زما دغه غږ به د هر ځوان او بوډا غږ شی، زه به له تانه هغه وخت لیك وغواړم چی له ماسره به د صدر اعظم لیك وی او تاته به یی درښیم.

عماد الملك ځواب ورکړ : زه د صدر اعظم د لیك د لیدو پرته تاته د اجازه لیك درکولو ته تیار یم.

طاهر جگ شو هغه ته یی لاس ورکړ ویی ویل : نه اوس نه !

زه له صدر اعظم سره د خبرو اترو نه وروسته بیا درته راځم، طاهر د عماد الملك د کور نه راووت پر سړك یی زید ولید چی را روان دی، زید په غوسه وویل : زه ستا په لټون ستړی شوم، د وزیر اعظم استازی راغلی و ته یی ورغوښتی یی، هغه ویل چی تا هر ځای ولید سمدستی یی راواستوه، عجیب بی عقل سړی ؤ، ماته یی ویل چی ته خو بلکل سارایی ښکاری او چی کله ما د غیږی نیولو چلینج ورکړ په کړس کړس یی وخندل او ولاړ.

طاهر وویل : هر چاته د غیږی نیولو بلنه مه ورکوه.

*****

(۳)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ورځې وروسته یو ماښام له لمانځه وروسته عبدالعزیز او عبدالملک د طاهر کورته ورغلل، طاهر په یوه کوټه کې ناست ؤ او یو کتاب یې لوست، عبدالعزیز چې کوټې ته ورننوت ویې ویل : زما ګومان ؤ چې ته به د سفر په تیاري بوخت یې!

طاهر ورجګ شو، ستړې مشې یې ورسره وکړل او ویې ویل : د سفر لپاره خو له پرون راسې تیاري نیسم، خو نن صدر اعظم ته خلیفه دا فرمان واوراوه چې بله ورځ د روژې میاشت پیلیږي او په روژه کې ماته سفر ګران دی. ځکه خو به د اختر په سبا ماته د روانیدو اجازه راکوي.

عبدالعزیز وویل : عجیبه ده خلیفه ستا د تکلیف دومره خیال ساتي، ایا تا د چنګیز خان په نوم د هغه لیک ترلاسه کړی دی؟

طاهر ځواب ورکړ : هغه لیک د صدر اعظم سره دی ما یې متن لوستی او د خلیفه مهر مې هم پرې لیدلی دی، وزیر اعظم هغه لیک عماد الملک ته هم وربښودلی دی هغه ماته ویلي چې د رخصتیدو په ورځ به یې درته وسپارم.

عبدالملک وویل : مګر ستا د سفر د ځنډیدلو لپاره د روژې د میاشتې پلمه ماته چندان دادمنه نه ښکاري، آیا تاونه ویل چې ماته په سفر کې روژه نیول ګران نه دي؟

طاهر وویل : ما خو ډیر ټینګار وکړ، ما وویل چې څوک د عربو په تبجنو ریګونو کې روژه نیولی شي د شمال ختیځ د غرونو په ساړه شمال کې به یې په سفر کې روژه ډیره اسانه وي. له دې نه پرته ددې سفر ارځښت دومره زيات دی چې معمولي زحمتونه باید پکې په پام کې ونه نیول شي خو صدر اعظم وویل چې د اختر په ورځ خلیفه د نیزې وهلو او اس ځغلولو لوبه ګوري، د هغه هیله ده چې زه هم په دې لوبه کې شریک وم.

عبدالملک وویل : دا پلمه له هغې بلې نه هم زیاته نامعقوله ده، عزیزه! ته راته ووایه په داسې حال کې چې د چنګیز خان لښکرې د خوارزم په شمال ختیځ کې راغونډیږي او خلیفه د هغه ګواښ ضروري بولي نو بیا د یوې میاشتې لپاره د طاهر ایسارول په څه مقصد کیدای شي؟

عبدالعزیز په خپله پراخه تنده لاس راتیر کړ ویې ویل :

د خلیفه او صدر اعظم په مصلحت پوهیدل ګران دي، کیدای شي د رمضان ترپایه دې خپله اراده بدله کړي، د بوداتوب په سبب خلیفه د پریکړې حوصله له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه ورکړي، د داسې لوی توپ د وهلو لپاره هغه ته د يوه کال او يا يوی میاشتې فکر کولو فرصت دومره لویه خبره نه ده. هو زه له يوی خبری اندیښمن یم، طاهره! له تا سره نور څوك روانیږي؟

طاهر ځواب ورکړ :

ما د تاسو دوارو په اړه ورته وویل خو وزیر اعظم ونه منله هغه راته وویل چې ته له ځانه سره دری څلور تنه نوکران بیولی شې.

عبدالعزیز ځواب ورکړ : دا اندیښنه د خوارزم سفیر هم ښکاروله چې زما کوم بل ملګری هلته د خلیفه کوم بل پیغام يو نه سی. خو زه نه پوهیږم چې د خلیفه لیك په لیدو به څنګه چنګیز خان د يوه معمولی نوکر پر خبره اعتبار کوی، له دی پرته به د احتیاط په خاطر عماد الملك د لاری تولو پهروته خبر ورکوی چې له ما نه پرته به نور ټول تلاشی کوی زه هم د دوی څارنه کوم.

عبدالملك وویل : که له دوی نه کوم يوه د مغلو د سفیر کومه نخښه هلته وراندی کړه نو بیا ؟

طاهر وویل : تاسو ددی فکر مه کوی، ما تر دی پوری بندوبست کړی دی چې د مغلو حکومت ته ترننوتلو دمخه به د دوی جامې او پایزار ټول بدلیږی.

عبدالعزیز وویل :

بیا هم ته هوښیار اوسه، داسې نه شی چې د خوارزم له حدودو نه له تیریدو وروسته ته په کوم سرای کې ویده وی او چې کله سهار راپاڅې نو ملګری به دی د خلیفه له لیك سره تری تم وی، ته به دوی لټوی او دوی به قراقرم ته رسیدلی وی.

طاهر تر لږ خندا په چورتونو کې دوب شو بالاخره یې وویل : ته فکر مه کوه له دوی سره به لږ تر لږه دا احساس ضرور وی چې له ما پرته بیرته نشی راتلای.

: مګر دا هم کیدای شی چې دوی ته د قراقرم اوبه او هوا له بغداد نه ښه ورولګیږی، څکه خو زید خامخا له ځانه سره بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زید خو زه د کور د ساتنې لپاره دلته ضروری بولم، تاسو داډه اوسی له دی ځایه چې له ماسره هر دول خلك ولاړ شی هغوی به له يوه پړاو مزله وروسته د لوی وزیر یا خلیفه پرځای زما تر اغیزی لاندی وی، که د انعام هوس کوم څوك غدار کولی شی نو له هغه نه زیات انعام یې بیرته سمې لاری ته هم اړولی شی.

عبدالملك وویل : زه اوسنی د بهرنیو چارو وزیر مهلب بن داؤد یو خطرناك سړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بولم، دوه کاله پخوا هغه په بغداد کې بلکل نا آشنا ؤ، خو په څو میاشتو کې یې دا حالت دی چې د ورځې یو ځل خامخا له خلیفه سره ګوري، د وحید الدین له غلی کیدونه دمخه یې دی مرستیال ؤ، خو عجیبه دا ده چې له وحید الدین نه دده لیده کاته له خلیفه سره زیات وو.

په ځینو ملاقاتونو کې به یې د چنګیز خان استازی هم ورسره بیولی ؤ، ځکه خو دا غوره ده چې د هغه یو سړی هم ورسره بو نه زي.

طاهر وویل : زه به دا خبره په پام کې نیسم، تاسو ته معلومه ده چې مهلب بن داود له کوم ځایه راغلی دی؟

عبدالملك ځواب ورکړ : دا چاته معلومه نه ده خو داسې ویل کیږي چې بې حسابه دولت ورسره دی او خلیفه او شهزاده مستنصر ته یې ډیرې ګران بیه تحفې ورکړې دي.

*****

(٤)

صفیه سهار وختی له درانه خوبه راویښه شوه، په کوټه کې یې په خپه روښنایی کې یوې او بلې خواته وکتل غمجنه غوندې شوه او بیرته یې سترګې پټې کړې، نن یې بیا یو خوږ خوب لیدلی ؤ، نن بیا په ډیره په زړه پورې فضا کې الوتلې وه، هلته چې آزاد مرغان د مینې بدلې وایي دي په چوپ کتلو کې چاته زارې کړې وې او هغه ددې د زاریو په ځواب کې ویلي وو: صفیې! ساده کیږه مه زموږ د ژوند لارې سره بیلې دي.

د صفیې پر شونډو غمجنه موسکا وځلیده وې ویل : زما سارایی ! ته ډیر ضدي یې!

هغې دویم ځلې سترګې وغړولې جګه شوه بلې کوټې ته ولاړه اودس یې وکړ او په لمانځه ودریده، د لمانځه نه وروسته یې لاس په دعا اوچت کړل او د پخوا په شان یې د دعا وروستی الفاظ دا وو: زما الله! هغه له هر آفت نه په امان کړه!

د دعا له پای نه وروسته صفیه جګه شوه خپلې کوټې ته ولاړه او کړکې یې پرانستله بڼ ته یې وکتل. بیا یې له ځانه سره یوه خوږه سندره زمزمه کوله او بل لوري ته د یوې هنداري مخې ته ودریدله، ددې غوږ چې د پسرلي د موسم د مرغانو له غارونه زیات خوږ ؤ، ورو ورو جګیده.

خو لږ وروسته یې په هنداره کې کوم بل څوك ولیدل ناڅاپه چوپه شوه، په بیره

بی شاته راوکتل قاسم ته یې وکتل ویې ویل : قاسمه!
قاسم په موسکا وویل : صفیې ته ولې چوپه شوې ستا غږ ...!!
صفیې په ترخې لهجې د هغه خبره ورغوځه کړه ویې ویل:
زما غږ ډیر ښه دی خو ته د غلو په څېر زما کوټې ته د راتلو هیڅ حق نه لرې... ورځه که نه سکینې ته نارې کوم.
قاسم وویل : صفیې! ما څه گناه کړې ده، ستا له مانه ولې دومره کرکه ده! که ستا دا سندرې زما لپاره نه دي نو د چا لپاره دي؟
صفیې! ما دومره مه رټه! ته پوهیږې چې زه له تاسره څومره مینه لرم!
صفیه له غوسې نه تکه سره شوه ویې ویل : قاسمه! ولاړ شه تر اوسه دې پر ماغزو د شپې د شرابو اغیزه شته.
قاسم خپله غوسه راقابو کړه ویې ویل : صفیې! تاته معلومه ده چې ما شراب پریښې دي، که بیا هم زما کوم بد عادت وي هم د ژوند په اوږده سفر کې دواړه د یوې کېښتې سپاره یو، ځکه خو ماته دومره د بې قدرۍ په نظر کتل پرېږده، دا به د دواړو په خیر وي.
صفیه په تنگ شوه ځواب یې ورکړ : قاسمه! ورځه!
زه ستا په کېښتې کې د سپرېدو پر ځای د سیند په گرداب کې ډوبیدل غوره گنم.
قاسم خجالت شو ویې ویل : دومره سره وضعه ښه نه ده، په ما کې به په زرگونو کمزورۍ وي خو زه ستا یم، زه ستا د یوې موسکا لپاره له مرگ سره لوبیدلی شم، په اور کې ورغورځیدای شم، له غرونو سره جنگیدای شم، زه ستا لپاره...!
صفیې وویل : هوا! هوا! ولې ودریدې؟ ووایه زه ستا لپاره د آسمان ستورې راشکولی شم، د سمندر په تل کې غوټې خوړلی او غمې راویستلی شم، د لویو لویو ظالمو پاچاهانو له سرونو تاج اخستلای شم، له تندرونو سره دغرې وهلی شم، له توپانونو سره لوبیدلی شم، خو یو انسان کیدای نه شم، قاسمه دا بدگومانی کله درته پیدا شوې چې ته شاعر هم یې؟
قاسم پر خپله بې عزتۍ د قابو کیدو هڅه وکړه ویې ویل :
صفیې ! زما احساسات مه توهینوه، زه شاعر نه یم.
: ستا احساسات! هغه خو ددې ورهم نه دي چې توهین کړای شي، ته که دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تم کیدو تینګار کوی نو زه درنه ځم، خو که په ما پسی راغلی نو نیغه کاکا ته ورځم!

صفیی دا وویل قاسم ته یی په کرکه او نفرت وکتل له کوټی نه ووتله د محل له باغ نه یی خو ګلان وشکول او بیا د ګڼو ونو منځ ته ولاړه، له ښاخونو نه د شبنم څاڅکی راتوئیدل خو دی یی احساس نه کاوه. دا هغه ځای ؤ چی له طاهر سره یی لومړی ځل پوازی دیدن شوی ؤ. او له کومی ورځی راسی چی طاهر د خلیفه له پیغام سره د قراقرم په لوری رخصت شوی ؤ، د بڼ دی ګوښی ته ددی پام ور اوښتی ؤ، ددغو ونو پاڼی او ګلان دی ته د نورو ونو نه بدل او په زړه پوری ښکاریدل.

نن د قاسم سره د خبرو اترونه وروسته پر زړه له درانه بوج سره راغلی وه، د لمر لومړنی وړانګی د ونو د پاڼو نه په جل بل ځلیدلی او ځمکی ته رسیدلی، صفیی آسمان ته وکتل او په ډیره غمجنه لهجه یی وویل:

طاهره! تاته ښایی دا معلومه هم نه وی چی زه څوك یم او ته زما لپاره څوك جوړ شوی یی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیفه استازی

د خوارزم له بریدونو نه چې تیر شول طاهر او ملګري یې د مغلو د هیواد په برید کې په سرحدي پهره کې لږ ایسار کړل، د پهرې مشر د دوی د آرام او راحت هر ممکن کوشش کاوه، بیا هم طاهر او ده ملګرو داسې ګڼله چې دوی یې په یوه خیمه کې تر څارنې لاندې نیولي دي، دوی ته په شاوخوا غونډیو کې د ګرځیدو اجازه نه وه، طاهر به چې په ماته ګوډه تاتاري ژبه له کوم سپاهي نه څه پوښتنه کوله نو ځواب یې نه ورکاوه. د پهرې له افسر نه پرته له دوی سره چا د خبرو حق نه درلود، د مغلو جاسوس به د سیوري په شان له دوی سره یو ځای ګرځیده، طاهر افسر ته څو ځلې وویل چې هغه د چنګیز خان په نامه د بغداد د خلیفه مهم پیغام راوړی دی خو هر ځل یې دا ځواب اوریده چې : لوی خان ته پیغام استول شوی دی چې هدایت وکړي تاسو به ور واستوو.

نږدې دری اونۍ وروسته یو مغل افسر له څو سپاهیانو سره دې پهرې ته ورغلل هغوی له طاهر نه د تکلیفونو بخښنه وغوښتله او ورته ویې ویل :

لوی خان تاسو ته په حضور د مشرف کیدو وياړ درکوي.

له دغه افسر سره څو هفتې په سختو غرنیو لارو له مزله وروسته یوه ورځ طاهر او ده ملګري د قراقرم هغې دری ته ننوتل چې د سترګو تر څاره د مغلو د لښکر خیمې پکې دریدلي وي، د دری څلورو خواو ته دنګ غرونه ولاړ وو.

وزیر اعظم له بغداد نه له طاهر سره دری تنه استولي وو، یو تن کمال نومیده د دوهم نوم ابو اسحق و او دریم چې عراقي ؤ جمیل نومیده، دری واړو د صدر اعظم له هدایت سره سم په لاره او سفر کې د طاهر ښه درناوی او اطاعت کاوه، په لاره کې څو ځلې د هغوی تلاشي وشوه ځکه خو طاهر په دې داده شو چې که په دوی کې کوم یو د خلیفه او یا وزیر اعظم ځانګړی پیغام راوړی وی هم د خپل ربښتینتوب لپاره به څه نخښه او دلیل وړاندې نکړای شي او چنګیز خان به داده نکړای شي، خو کله چې د مغلو هیواد ته داخل شول طاهر په دې خبره پریشانه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو چې ابو اسحق په تاتاري ژبه ښه پوهيږي، او هغه د چنگيز خان تر هستوگنځي پورې تر رسيدوله‌تاتاري سردار سره ښه بلد شوی ؤ، په مزله کې طاهر څو ځله ابو اسحق له تاتاري سردار سره له نور کاروان نه وړاندې يا وروسته په راز دارانه خبرو اترو او روغبړ ولید.

د خيمو ښار ته له رسيدلو سره سم چې چنگيز خان د نړۍ د نيولو لپاره په تياري بوخت ؤ، مغل سردار د يوی لويې خيمې مخې ته ودريد له اس نه پلي شو او طاهر ته يې وويل : تاسو په دې خيمه کې استراحت وکړئ زه به لوی خان خبر کړم.

له دې نه وروسته يې څو سپاهيانو ته چې له خيمې نه بهر ولاړ وو او د دوی لاره يې څارله اشاره وکړه، هغوی راوړاندې شول د طاهر او د هغه د ملگرو د اسونو جلبونه يې ونيول، دوی هم له اسونو نه پلي شول او د يوه تن په لارښونه خيمې ته ننوتل.

خيمه په بخملي پردو او ايراني قالينو ښکلې شوی وه طاهر او ملگرو يې د مازديگر لمنځونه ادا کړل، له دعا نه وروسته طاهر له ابو اسحق نه وپوښتل : تا په لاره کې له هغه مغل سردار سره څه خبرې کولې؟

ابو اسحق په يوه معنی داره موسکا خپلو ملگرو ته وکتل او ويې ويل : هغه ماته د چنگيز خان او ما هغه ته د خپل خليفه په باب خبرې کولې.

: تا په ټوله لاره له مانه دا خبره ولې پټوله چې ته په تاتاري ژبه پوهيږې؟

: که تا له مانه پوښتلې وای ما به ځواب درکړی ؤ.

: صدر اعظم ته معلومه ده چې ته په تاتاري ژبه پوهيږې؟

اسحق لږ وارخطا شو ويې ويل : صدر اعظم د ما غوندې معمولي خلکو د پيژندنې زحمت کله گالي؟

که ستا دلته زما په خبرو څه اعتراض وي نو زه به هيڅکله هم له چا سره ونه گړيږم.

: زه ستا پر خبرو اعتراض نه لرم خو که څوک له تانه د بغداد په اړه څه پوښتنه وکړي نو ښه فکر کوه او بيا ځواب ورکوه.

ابو اسحق ځواب ورکړ : زه خپله ذمه واري احساسوم. لږ ځنډ وروسته تاتاري سردار د دوی خيمې ته ورننوت او طاهر ته يې وويل :

لوی خان به سبا سهار ته له تاسو سره گوري، ما ستاسو د خوراك، څښاك

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندوبست یوه ایرانی نوکر ته سپارلی هغه ستاسو مسلمان ورور دی تاسو ته به هیڅ تکلیف نه وی.

کله چی طاهر له مغل سردار سره خبری کولی ابو اسحق له خیمی نه بهر ووت او کله چی تاتاری سردار هم له خیمی نه بهر ته ووت طاهر جګ شو او د خیمی نه یی بهر ته وکتل، ابو اسحق څو ګامه لری له تاتاری سردار سره خبری کولی.

ماښام مهال د طاهر دری واړه ملګری د چکر په پلمه بهر ته ووتل او هغه وخت بیرته راستانه شول چی طاهر د ماسختن لمونځ ادا کړی ؤ او د ویده کیدلو په تکل ؤ.

طاهر چی دوی ښه ورتل نو ابو اسحق وویل : زه درنه بخښنه غواړم، بیا به داسی غلطی نه کوو، دغه مغل ډیر وحشیان دی، موږ د چکر لپاره ووتو د یوی خیمی ترڅنګ تیریدلو چی څو تنو مغلو سپاهیانو را ایسار کړو او په زور یی سرونه راباندی وخریل کوپړی یی راباندی توری کړی، د خدای ج شکر دی چی ته راسره نه وی، ابو اسحق دا وویل او بیا یی پګړی له سره لری کړه او زیاته یی کړه:

وګوره موږ یی په څه حال اخته کړی یو!

د ابو اسحق او د هغه د ملګرو سرونه یی زښتیا خریلی وو، او د ویښتانو پرځای تور غوری پری څلیدل.

طاهر وویل : دغه خلك ډیر احمق دی، زه به چنګیز خان ته د دوی پر دی سلوك احتجاج کوم.

ابو اسحق وویل : دلته سر خریل کومه خبره نه ده یوه سپاهی ویل چی د سر خریل هم د میلمه پالنی په دود کی شامل دی، د خدای ج شکر دی چی دوی د خپلو خنجرونو د تیغ د تیره توب ازمویلو لپاره زموږ ویښتان غوره کړل، که نه نو د یوه تاتاری لاس دومره شاه رګ ته نژدی له خطره خالی نه وی.

*****

(۲)

سبا سهار طاهر د چنګیز خان له استازی سره شاهی محل ته روان شو، د شاهی محل په دره کی په یوه مناسب لوړ ځای څو بنکلی او شانداری خیمی وی، د غونډی پر لوری تللی لاری یوی او بلی خوا ته د انسانی کوپړیو څلی دریدلی وو او د لاری په اوږدو کی دواړو خواو ته کتار کوپړی ایښی وی. د طاهر له بنی نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مغلي سردار وپوهيده ورته ويې ويل :
دا يوازې د لويو لويو سردارانو ګکرې دي، دوی يې د خپل حيثيت په مناسبت دلته ايښې دي، د ټيټې طبقې کګرې مو دلته نه دي راوړې، پاس به تاسو د لوی خان د خيمې په مخکې د هغو واکمنو او پوځي سردارانو د ګکرو انبار ووينې چې زمونږ د عظمت په وړاندې يې له سرټيټولو نه ډډه کوله، د لوړو کورنيو د ښځو او نجونو کوپړې چې د لوی خان او شهزاده ګانو له خدمت نه يې سرغړاوه د هغوی د ګکر يو وړوکی منار د ملکې د خيمې مخې ته دی.
په غونډۍ چې وختل مغل سردار يوې بلې غونډۍ ته اشاره وکړه ويې ويل :
هلته وګوره دلوی خان شانداره ماڼۍ هلته جوړيږي.
په وړاندې غرونو کې ډيره عالي ډبره لړه ده، ما اوريدلي دي چې د بخارا، سمرقند، او بغداد په ماڼيو کې ډيرې غوره سپينې او سرې ډبرې کاريدلي دي.
طاهر ځواب ورکړ : هغه ډبرې پر دې سربيره چې ښکلي دي ډيرې کلکې هم دي، ستاسو لوی خان ولې د کوپړيو ماڼۍ نه جوړوي؟
: که د انسانې کوپړيونه د خښتو کار اخستل کيدای شوای نو موږ ته دا مشکله نه وه، په شمال ختيځ او شمال لويديځ کې په ډيرو ښارونو کې د کوپړيو ډير انبارونه بې کاره پراته دي.
د غونډۍ په څوکه په يوه پراخه ميدان قيمتي غالي غوړيدلې وه، او د ميدان درې لوريو ته د خيمو کتارونه وو ځای پر ځای ايستلي توري پهره داران ولاړ وو، استازې د يوې خيمې په مخکې ودريد او طاهر يې بهر پريښود پخپله خيمې ته ننوت، له لږ ځنډ وروسته هغه بيرته راووت او طاهر يې دننه ورسره بوت. له دوو پراخو کوټونه چې تير شول طاهر او همراغه استازی يوې وړوکې بلې کوټې ته ننوتل، په کوټه کې يوې خواته نژدې څلور لوېشتې لوړه چوتره وه چې قيمتي غالي پرې غوړيدلې وه، د چوترې نه لاندې کتار څو تاجونه ايښې وو.
په کوټه کې يو سړی چې له چينې او پګړۍ نه مسلمان ښکاريده ولاړ ؤ، هغه راوړاندې شو طاهر ته يې د سترې مشې لپاره لاس وراوږد کړ او ويې ويل : زه د مغلو د لوی خان په دربار کې خپل يوه مسلمان ورور ته ښه راغلاست وايم، طاهر چې هغه ته لاس ورکړ په بدن يې لړزه احساس کړه، او له لږ دوه زړه توب وروسته يې ووېل : ته دلته څه کوې؟
: زه دلوی خان په دربارکې دعربي او فارسي ترجمان يم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ته تر دې ځایه څه ډول راورسېدې؟
: لوی خاقان جوهر پېژندونکی هم دی او سخي هم، زه هم د سوداګرو له یوې قافلې سره دلته راغلم، د لوی خاقان یوه ترجمان ته اړتیا وه، هغه زه څو میاشتې له ځان سره ایسار کړم، خو له هغه وروسته د دوی قدردانۍ زه د همدې ځای کړم او د تل لپاره یې واخستلم، لوی خاقان د تشریف راوړو په حال کې دی زه خو خبرې غواړم درته وښیم. هغه زیاته چاپلوسي نه خوښوي خو بې تکلفي او بې پروایي هیڅکله نه بخښي، که ته ورسره په تاتاري ژبه پخپله خبرې وکړې ډېر پرې خوښېږي که ته په تاتاري نه پوهېږې نو د هغه چینايي ژبه هم زده ده، له دې دوو ژبو وروسته لوی خان فارسي غوره بولي، هغه د فارسي څو جملې زده کړې هم دي خو له عربي ژبې نه یې وحشت دی.
طاهر ځواب ورکړ : ستا د مشورې نه مننه، خو زه په تاتاري ژبه نه پوهېږم، په فارسي پوهېږم خو زه وېرېږم چې هغه ستا پر ترجماني برسېره پخپله هوښیاري زما د خبرو په مطلب غلط ونه پوهېږي، که تا ته د عربي ژبارې ستونزې لرې بیله خبره ده که نه نو زه د خپل مطلب د پوهولو لپاره عربي غوره او مناسبه ګڼم، که دې په ترکي پوهېږې نو زه په ترکي ژبه هم ښه پوهېږم.
: ګوره دا غضب ونه کړې! له کومې ورځې راسي چې خوارزم شاه د لوی خان استازي وژلي دي د هغه له ترکي ژبې نه سخته کرکه پیدا شویده.
هو! د خبرو پر وخت دا خیال ساته چې ستا غږ د لوی خان له آواز نه اوچت نه شي، ته ډېر بختور یې چې لوی خان په داسې ځانګړي ځای کې د ملاقات شرف درېبخښلو، په داسې تخلیه کې د هغه مبارک لاس له دربار نه زیات له فیضه ډک وي.
طاهر ووېل : زه ستا له نیکو مشورو نه یو ځل بیا مننه کوم خو ته زما په باب بدګوماني مه کوه، زه دلته د خیتې په خاطر نه یم راغلی.

*****

(۳)

ترجمان د خپل خجالت د لرې کولو په خاطر څه ویل غوښتل خو د چوترې له شانه وره پرده اوچته شوه هغه ورو طاهر ته ووېل : لوی خان تشریف راوړې!
یوه شیبه وروسته پر چوتره طاهر هغه جابر او ظالم انسان لیده چې د وحشت او بربریت افسانې یې په ختیځ او لویدیځ کې مشهورې شوې وې. ترجمان دواړه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه پرسینه نیولي وو او د رکوع په حالت ولاړ ؤ، چنگیز خان په غوسه طاهر ته وکتل او په چوتره کښیناست ترجمان هم نیغ ودرید، د هغه په کتو کې پړې خفګان له ورایه ښکاریده چې طاهر ولې دده تقلید ونه کړ، طاهر هماغسې چنگیز-خان ته کتل او دا داسې ګستاخي وه چې په ډک دربار کې ښایي چنگیز خان نه وای زغملې خو په دې ګوښه کې یې ترجمان له زغملونه ناتوانه ؤ بالاخره یې ورو وویل : سترګې ښکته واچوه! خو پر طاهر دې ګواښ هیڅ اثر ونه کړ، څو شیبې له چوپتیا نه وروسته د بغداد د خلیفه د استازي او د چنگیز خان خبرې داسې پیل شوې:

ترجمان چنگیز خان ته په خطاب کې : د بغداد د خلیفه استازي د لوی تولواك او د تاتار خاقان اعظم په دربار کې چې د هغه د لورینې او مهربانۍ لاس دوستانو ته د رحمت سبب دی او توره یې د دښمنانو پر سرونو د تندر په څیر راپریوزي په ډیر ادب او احترام سلام وړاندې کوي.

چنگیز خان : زه د بغداد د استازي په لیدو خوښ شوم، ده ته داډ ورکړه چې دلته به یې سر ته هیڅ خطر نه وي.

ترجمان : طاهر ته په عربي ژبه په خطاب کې : لوی تولواك ستاسو په راتګ خپله خوښي څرګندوي او دا هم فرمایي چې دلته ستاسو ویره بې ځایه ده، له تاسو سره به شاهانه مهرباني وشي او بیرته به مو خوښ واستوو.

طاهر : زه د انعامونو په هیله دلته نه یم راغلی، که د تاتار پاچا دومره مهربانه وي نو ماته دې د خلیفه د لیك له وړاندې کولو نه وروسته د اسلام د تبلیغ فرصت راکړي.

دا به زما لپاره لوی انعام وي.

ترجمان : د خلیفه استازي د لوی خان د مهربانۍ مننه کوي او د بغداد د خلیفه د لیك وړاندې کولو اجازه غواړي.

چنگیز خان : اجازه ده.

ترجمان : لوی خاقان حکم درته کوي چې د خلیفه لیك وړاندې کړه!

طاهر ور وړاندې شو په وریښمین توکر پیچلی لیك یې وړاندې کړ، چنگیز خان هغه پرانیست او ترجمان ته یې ورکړ او د اورولو امر یې ورته وکړ په عربي ژبه د لیك لنډ مضمون داسې ؤ:

«د تاتاریانو پاچا چنگیز خان باید وپوهیږي چې پر موږ د خدای ج او د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول صلی الله علیه وسلم له لوری د اسلامی نړۍ د ټولو مسلمانانو د عزت، آبرو او آزادی دفاع فرض شوی ده، د خوارزم له پاچا سره زموږ څه اختلافات شته، خو پر اسلامی نړۍ له بهر نه د کومې حملې او ګواښ په خاطر موږ نه یوازې د خوارزم شاه په ملاتړ مجبور یو بلکې د هغه تر بیرغ لاندې به د یوه معمولي سپاهي په څیر جګړه د ځان لپاره نیکمرغي بولوو، که دا رښتیا ده چې د تاتار پاچا د خوارزم پر سرحدونو پوځونه راټولوي نو موږ ګواښ کوو چې د خوارزم پر خلاف د جګړې اعلان به د ټولې اسلامي نړۍ پرخلاف د جګړې اعلان وبلل شي، ددې لیک په ځواب کې موږ د مغلو له پاچا نه دا اورېدل غواړو چې دوی به په خوارزم حمله نه کوي.

د مسلمانانو د خلیفه ابو العباس احمد ناصر الدین لخوا.

ترجمان د څه ځانګړې تغیر او تبدیل پرته لیک په تاتاري ژبه وژباړه، طاهر حیران ؤ چې د چنګیز خان تندی معمولي تریو نه شو، هغه په پوره اطمینان پر خپل ځای ناست ؤ او په معنی داره موسکا یې طاهر ته کتل.

د هغې په سترګو کې دا لوستل کېدل چې ده ته دغه لیک له یوې په زړه پورې ټوکې پرته هیڅ اهمیت نه لري.

چنګیز خان : خپل خلیفه ته زموږ له لوري دا پیغام ورسوه چې موږ له اسلامي نړۍ سره، د دښمنۍ اراده نه لرو، خوارزم شاه له موږ سره ډیر زیاتی کړی دی، بیا هم موږ پر هغه د تیرې او حملې اراده نه لرو.

ژباړن : تاسو خلیفه ته د خاقان اعظم لخوا دا پیغام ورسوئ چې ستا په سپارښت خاقان اعظم د خوارزم شاه تیروتنه بخښي او پر اسلامي نړۍ له حملې نه ډډه کوي.

طاهر : زه به دا پیغام خلیفه ته ورسوم، له دې نه پرته باید عرض وکړم چې د خلیفه لیک د بغداد د اولس د احساساتو ترجمان دی ستا په اړه دا مشهوره ده چې په زړه کې دې د خپل پوځي ځواک د ښکارولو اراده پر هرې وعدې او تعهد برې مومي، خو که تاسو پر خپلې دې وعدې پابندي ونه کړه او پر خوارزم مو حمله وکړه نو ټول بغداد او له ختیځه تر لویدیځه ټوله اسلامي نړۍ به د سارایي توپان په څیر ستا سو په مخکې راپورته کیږي.

ترجمان : د خلیفه استازي په ډیر ادب او درناوي عرض کوي چې د اعلیحضرت دغه پیغام به خلیفه ته اوروي، ستا دا وعده د اسلامي نړۍ د تسلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کافی ده، خو که تاسو پر خوارزم حمله وکړه نو د بغداد او نورو اسلامی هیوادونو خلك به خپل حکومتونه د خوارزم پر ملاتړ مجبور کړی او هغوی ټول به د مغلو د لښکر د سیلاب په مخ کی له دردناکی تباهی سره مخ شی.

چنگیز خان : موږ چی چاته دوست ووایو، بیا د هغوی له لوری بی اعتمادی نه خوښوو.

ترجمان طاهر ته وکتل ویی ویل : لوی خان پردی بی اعتمادی ښکارېدلو سخت خفه شو، ځکه خو مهربانی وکړه چوپ شه.

طاهر : ډیر ښه! اوس زه د لوی خان په مخکی د تبلیغ اجازه غواړم.

ترجمان : په دوه زره توب، د خلیفه استازی د تاتار د اولس د مذهبی عقایدو نه زیات اغیزمن دی، او هغه ددی اجازه غواړی چی د اسلام په اړه څه ووایی.

چنگیز خان :ده ته زموږ لخوا ووایه چی موږ له وفادارو مسلمانانو څخه کرکه نه کوو.

ترجمان : طاهر ته په خطاب کی : لوی خان ډیر مصروف دی او تاته د رخصت اجازه درکوی او دا هم فرمایی چی له وفادارو مسلمانانو سره دښمنی نه لری.

طاهر پرېشانه شو ترجمان ته یی وکتل او ویی ویل : که هغه اوس مصروف وی ماته دی بل وخت د تبلیغ موکه راکړی.

چنگیز خان وپوښتل : د خلیفه استازی څه غواړی؟

ترجمان وویل : دی د جناب عالی مننه کوی او عرض کوی چی که تاسو په څه خبره خفه شوی یاست بخښنه غواړم.

چنگیز خان وویل : زه افسوس کوم چی مصروفیت می نور د ناستی اجازه نه راکوی که څه هم د خلیفه استازی ډیر په زړه پوری سړی ښکارېږی، له ده نه وپوښته چی کله روانیږی؟

ترجمان طاهر ته په خطاب کی وویل : خان اعظم فرمایی چی موږ زیات مصروف یو ځکه خو د بیا لیدو امکان نشته د یخنی موسم راروان دی غوره دا ده چی ته زر تر زره بغداد ته روان شه، دلته ډیر مسلمان علما شته چی موږ ته د اسلام په اړه معلومات راکوی.

چنگیز خان د شا کوټی ته ولاړ.

*****

(٤)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خیمی نه بهر د چنگیز خان څو زامن او څو تنه مغل سرداران په یوه قالینه لمر ته ناست وو پخپلو کی سره گړیدل، د یوه ځوان په پوښتنه ترجمان له طاهر سره معرفی کړل، هغوی طاهر له خان سره کښیناوه او د بغداد په باب یی تری پوښتنی پیل کړی، طاهر د ځینو پوښتنو ځوابونه ورکړل او چی کله هغوی د بغداد د پوځ او د کلاگانو د څواکمنی په اړه وپوښتل ده ورته وویل چی زه ددی پوښتنو له ځوابونونه ناتوانه یم.

د چنگیز خان یوه زوی وویل : تاته لکه چی بدگومانی پیدا شوه موږ دغه پوښتنی په څه بد نیت نه دی کړی، له بغداد سره زموږ اړیکی دوستانه دی. او موږ د خپلو دوستانو په اړه ضروری معلومات خپل فرض گڼو، دا هم باید درته ووایو چی له بهرنی نړۍ نه زموږ معلومات لږ نه دی دا وگوری!

د چنگیز خان زوی له جیبه یو دسمال راوایست او د طاهر په مخکی یی وغوړاوه او ویی ویل : ښایی تا د بغدادتر دی بشپړه نقشه پخوا هیڅ نه وی لیدلی.

پر دسمال نقشه واقعاً دومره بشپړه وه چی طاهر په حیرانی کی ډوب شو.

یوه مغلی سردار طاهر ته په معنی داره موسکا وکتل ویی ویل : اوس ته له موږ سره په بی تکلفی خبری کولی شی، طاهر لا نقشی ته کتل چی یو خدمتگار راغی په تاتاری ژبه یی څه وویل او دغه خلك ټول جگ شول د خیمی په لوری روان شول، طاهر چی کله دسمال بیرته ورکاوه د چنگیز خان زوی وویل : که دا نقشه ستا خوښه شوی وی درسره وایی خله له ما سره نوری هم شته.

طاهر ځواب ورکړ : نه! د بغداد نقشه زما پر زړه لیك ده.

کله چی دغه خلك یوی خیمی ته ننوتل ترجمان طاهر ته وویل : ته هم غضب کوی! ددی سړی په زړه کی چی د ککرو منارونه دروی د اسلام لپاره ځای له کومه شی؟

طاهر ځواب ورکړ : زه ده په بی پروایی افسوس نه کوم، خو پر دی خفه یم چی ما خپله ذمه واری پوره نکړای شوه.

ترجمان وویل : تاسو زما احسان په یاد ولری، چی لوی خان ته می ستا د ډیرو ترخو الفاظو تریخوالی وررونه بنود.

طاهر ټکان وخوړ ویی ویل : ستا مطلب دا دی چی تا زما د خبرو مفهوم بدل کړی دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمان د یوی منافقانه موسکا سره ځواب ورکړ : نه! ما ستا ځینی خیالونه په مهذبه طریقه څرګند کړل.

طاهر وویل : له مهذبی طریقی نه ستا مطلب د چاپلوسانه طریقی څخه دی؟

ترجمان ځواب ورکړ : د مهذبی طریقی څخه مطلب هغه لاره ده چی اوس یی په دیکه له درباره راونه ایستلو ستا سره یی بنایی څه رعایت کړی وای خو پر ما به یی خامخا غوسه سړوله.

طاهر وویل : کله چی ما ویل چی د مسلمانانو پر یوه حکومت به د تاتاریانو پر حمله د ټولی نړی مسلمانان متحد شی، د چنګیز خان موسکا دا ثابتوله چی یا هغه پر خپل پوځی ځواک زیات ویاړی او یا زما خبری هسی تش ګوابښونه ګڼی.

ترجمان وویل : لوی خان د مرګ په دروازه ولاړ هم د موسکا همت لری، پردی علاوه هغه پوهیږی چی د اولسونو د برخلیك پریکړی پر الفاظو نه بلکی په عمل کیږی، که زه ستا پرځای وای بیرته به بغداد ته تلم او د مغلو د پوځی ځواك په اړه به می د خلیفه غلط فهمی لری کول خپله ذمه واری بلله، تاسو تر اوسه هیڅ نه دی لیدلی تاسو له ما سره راځی!

طاهر له ترجمان سره د غونډۍ بلی ډډی ته ولاړ هغه لوری ته هم د غونډۍ نه لاندی په دره کی ورې ورې زیاتی خیمی دریدلی وی، ترجمان یو ځای ودرید هلته ودریدلیو خیمو ته یی اشاره وکړه ویی ویل : ته نه پوهیږی چی د غرونو دغه لری تر کومه ځایه رسیدلی ده، او ماته دا هم نه ده معلومه چی د تاتاریانو پر پوځ څومره نوری دغسی دری ډکی دی زه دا هم نشم ویلی چی مغل به پر خوارزم حمله وکړی که نه، یوازی دومره پوهیږم که لوی خان له خوارزمیانو نه د بدل اخستلو پریکړه وکړه نو د نړۍ هیڅ قوت یی پریکړه نشی وریدلولی، او که د ټولی اسلامی نړۍ پوځونه هم د تاتاریانو مخی ته راووزی هم د دوی د لښکرو سیلاب به یی دخاشاکو په څیر ورسره په مخه کړی.

هغه غونډۍ به د ریګونو یو بند ثابتی شی ځکه خو که ستا له بغداد سره خواخوږی وی نو خلیفه ته له داسی سړی سره د ډغرو مشوره مه ورکوه چی پر خپلو غلیمانو د خدایی قهر په څیر رانازلیږی

طاهر غوسه شو ویی ویل : ته له ضرورت نه زیات د مغلو د نعمت حق ادا کوی، ماته د دی ټولو لارو معلومات دی چی چنګیز خان یی د خپلو حریفانو ویرولو لپاره کاروی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دا منم چې د اختلاف په سبب اسلامي نړۍ ډېره کمزورې شويده، خو پردې کمزورۍ برسيره موږ کلونه کلونه د نصرانيانو لويو لويو په وسلو سنبال پوځونو ته ماته ورکړې ده، د چنګيز خان لښکرې له هغوی نه زياتې نه دي، او نه د خوارزم او بغداد پوځونه د مصر او شام له پوځ نه لږ دي. د لويديځ د سترو په وسلو سنبال لښکرو د يرغل مقابلې ته د شام، فلسطين، او مصر نه تر پنځوس زره تنو زيات لښکرنه دي ور وتلي، خو د تاتاريانو مقابلې ته به د بغداد درې لکه او د خوارزم څلور لکه تنه لښکر د جګړې ډګر ته راوزي، که تا زه د خليفه خواخوږی بللی يم او له تاتاريانو نه د ويرې مشوره راکوې نو زه تاته د چنګيز د وفادار په توګه مشوره درکوم چې د اسلام د دفاعي ځواک په اړه دده غلط فهمي لرې کړه.
ترجمان ځواب ورکړ: چنګيز خان د ځان کم ګڼلو د احساس له خاوندانو څخه نه دی، خو د بغداد خليفه د ځان کم ګڼلو احساس ښکاره کړيدی، له خليفه سره نه يوازې دا احساس دی چې خوارزم شاه به د چنګيز خان د يرغل تاب رانه وړی بلکې د هغه دا باور هم دی چې خليفه به يې هيڅ مرسته ونه کړای شي، که د هغه د بغداد او خوارزم پر ځواک اعتماد وای، نو چنګيز خان ته به يې ستا په لاس دا پيغام نه را استاوه چې پر خوارزم حمله ونه کړې، يو ځواکمن انسان هيڅکله هم خپل حريف ته نه وايي چې پر ما حمله مه کوه که نه نو نيتجه به يې درته ښه نه وي، هغه پردې داده وي چې د وخت په راتلو به د لوټي ځواب په تيره ورکوي.
طاهر ورېل: په دې پيغام کې د خليفه هدف دا ؤ چې د خوارزم شاه او بغداد د اولس دا بدګوماني لرې شي چې عباسي خلافت د خوارزم شاه پرخلاف له مغلو سره څه معامله کوي.
ترجمان يو ځل بيا په منافقانه موسکا طاهر ته وکتل ويې ويل: د خوارزم شاه په اړه نشم ويلی چې بدګوماني به يې لرې شوې وي که نه خو تا د لوی خان يوه بدګوماني لرې کړه، راځه زه دې خيمې ته ورسوم.
طاهر په ډېره تړې وپوښتل: ته لومړی دا ووايه چې ما کومه بدګوماني لرې کړه؟
ترجمان ورېل: تاته به راتلونکي حالات د دې ځواب درکړي.
: نه نه ته به يې راته وايې!
: نه تا ورېل چې زه د چنګيز خان وفادار يم، او زما د وفادارۍ غوښتنه دا ده چې دا راز ښکاره نه کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمان دا وویل او بیا یې یوې او بلې خوا ته وکتل او ویې ویل :
ستا ځینې خبرې ماته له زغم نه بهر وې خو نه پوهیږم ولې له تا سره د خواخوږۍ احساس کوم، زما مشوره تاسو ته دا ده چې له کوم بل چا سره د بلدیرو هڅه مه کوه، او چې څومره زر کیدای شي له دې ځایه روان شه، نور له مانه ځه پوښتنه مه کوه، راځه!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو راز

په بیرته راستنیدو کی طاهر او د هغه ملګری د مغلو د سرحد نه له تیریدو وروسته د خوارزم په سرحد کی یوه وړوکی ښار ته ننوتل، دا ښار له خوقند نه نژدی سل میله جنوب ختیځ لوری ته د خوشحاله کروند ګرو او سوداګرو د هستوګنی ښار و، د شاوخوا سرحدی پهرو لپاره په ښار کی پنځه زره تنه پوځ ژ طاهر چی له بغداده قراقرم ته تلو هم له دی ښار نه تیر شو د ښار حاکم او څو نور مخور له ده سره ښه بلد شوی وو، د ښار حاکم د پخوا په څیر دی په خپل کور کی ایسار کړ، د ښار اوسیدونکی د مغلو نه په اندیښنه کی وو، ځکه خو یی چی د طاهر د بیرته راستنیدو خبر واورید څو تنه لوړ رتبه افسران او سرداران د حاکم کورته راغلل.

طاهر دوی ته ټول حال لنډ لنډ بیان کړ، دوی ته یی داډ ورکړ چی که د خلیفه پر ګواښ برسیره یی پر خوارزم حمله وکړه نو بغداد به په خپل ټول توان د دوی ملاتړ کوی.

یوه سوداګر وپوښتل : ستا د چنګیز خان پر وعده باور دی؟

طاهر ځواب ورکړ : نه! همدغه سبب دی چی زه بغداد له دی حالت نه خبرول غواړم او غواړم چی زر تر زره هلته ځان ورسوم.

حاکم پوښتنه وکړه : که بده نه منی زه یوه خبره درته کوم.

: روایه!

: د ځینو خلکو دا ګومان دی چی د زحمت په وخت کی به خلیفه له نیکو دعاګانو پرته له موږ سره نور هیڅ مرسته ونکړای شی، له موږ سره به دده دا هم ډیره مرسته وی، خو ځینی خلك دا ګومان هم کوی چی خلیفه دا پیغام ځکه د چنګیز خان په نامه واستاوه چی دده لومړنی پیغام چی چنګیز خان یی پر خوارزم برغل ته لمسولی ژ نیول شویدی له خلیفه سره دا ویره وه چی که دده لومړنی پیغام په اسلامی نړۍ کی مشهور شی نو دا لږ ډیر پاتی عزت به یی هم ورسره ختم شی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې د بغداد په اولس کې به هم ناکراری راشي، ځکه خو یې له یوه پلوه په بغداد کې د خوارزم د سفیر او تاسو غونډې خلکو د داد لپاره دوهم پیغام واستاوه او اوس هغه ښایي په مناسبه موقع بل پیغام چنګیز خان ته واستوي چې زه له وضعې نه په دې مجبور شوم چې تاته ګواښ وکړم، ته زما له لوري داده اوسه.

طاهر ځواب ورکړ:

د خلیفه په اړه داسې بدګوماني له تاسو سره نه ښايي، بیا هم که خدای ج مه کړه ستاسو بدګوماني او اندیښنه پرځای وي هم زه دا داډ درکوم چې حالات به خلیفه پر خبره ټینګ پاتې کیدو ته اړ کړي، ما په قراقرم کې د انساني ککرو ځلې لیدلي دي، اوس به د بغداد په جوماتونو کې ماته دا آسانه وي چې ووایم چې مغل څومره د انسانیت ستر غلیمان دي، او که پرځوکوم سیلاب راغی څپې به یې بغداد ته هم راوړي، او که ما د خلیفه او یا صدر اعظم پرنیت څه شك راغی نو زه به د بغداد په جوماتونو کې دا اعلان کوم چې ستاسو ساتونکي له چنګیز خان سره ستاسو د عزت او ناموس معامله کړې ده، خو زما باور دی چې خبره به تر دې پورې راونه رسیږي، که خلیفه له خوارزم سره خواخوږي ونه لري هم نو د بغداد د ژغورنې لپاره به له خوارزم شاه سره په مرسته مجبور وي.

سبا ته طاهر روانیده خو د ښار حاکم ورته وویل:

نن د جمعې ورځ ده د ښار اوسیدونکي هیله لري چې د جمعې لمونځ ستا په امامت ادا کړي ځکه خو نن خامخا پاتې شه، په دې ځنډ کې به د لارې پهره دارانو ته ستا لپاره د تازه نفسه اسونو تیارولو موقع هم په لاس ورشي، د والي په ټینګار طاهر په یوه ورځ نور پاتې کیدلو راضي شو.

د جمعې له لمانځه نه وروسته والي له هغه سره ډیر تود روغبړ وکړ ویې ویل: ستا په ژبه کې جادو دی، کاشکې د بخارا او سمرقند د جوماتونو خطیبان هم نن دلته وای.

خلکو له طاهر سره د مینې په خاطر دې د والي تر کوره بدرګه کړ.

* * * * *

(۲)

همدغه ورځ طاهر د مازدیګر له لمانځه نه وروسته له جومات نه د والي د کور په لوري روان ؤ چې په لاره کې یې د ښار کوتوال ولید، هغه ورته وویل: ته ما د والي په کور کې لټولې زه ستا لپاره راغلم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر : خیریت دی؟

کوتوال : کومه خاصه خبره نشته، که درته زحمت نه وی له ما سره یو ځل ولاړ شه، طاهر له خپلو خواخوږو او عقیدت مندانو نه چې ورسره را روان وو رخصت واخیست او له کوتوال سره ملګری شو، څو ګامه چې ولاړل پوښتنه یې وکړه : آیا داسې کومه خبره ده چې ته یې دلته ماته نه وایې؟

: ما د خلکو د وړاندې تاته نشو ویلی، کوتوال له جیبه د وریښمین توکریو وړوکی دسمال راوېوست او طاهر ته یې په لاس کې ورکړ ویې ویل:

ته دا پیژنې؟

طاهر وویل : نه په دې که څه شي ذی؟

کوتوال ځواب ورکړ : ته یې خلاص کړه پخپله یې وګوره، ښایې داسې څه پکې وینې چې پیژنې یې.

طاهر دسمال خلاص کړ ویې کوت، دری غمی پکې وځلیدل، طاهر په سوالیه نظر کوتوال ته وکتل، هغه چې د طاهر اندیښنه احساس کړه ویې ویل :

دا غمې ستا له یوه نوکر سره وو.

طاهر اندیښمن شو ویې ویل : تا د هغه تلاشي اخستې ده؟

کوتوال ځواب ورکړ : ته بده مه منه دا زما ذمه واري وه، ستا یو نوکر همدا اوس د یوه زرګر په دوکان کې ولاړ ژ او دایو غمې یې ور ښودلو چې څومره ارځښت لري، هغه سوداګر پرون او نن ستادوینا او ملاقات تر اغیزې لاندې راغلی، هغه شکمن شوی ژ چې له داسې معمولي سړي سره دومره ګران بیه غمې له کومه شول، ماته راغي خبر یې، راکړ چې ښایې هغه دا غمې له تانه غلا کړی وي، ځکه خو زه دده په لټون پسې ووتم، هغه د یوه بل سوداګر په دوکان کې غمي بیه کاوه، د بیې په اړه دده ناکراري ښودله چې دا ده همدا اوس ترلاسه کړي دي، ځکه هغه ما ونیوه او بندیخانې ته مې بوته، هلته مې یې چې تلاشي واخستله دوه نور غمې هم ورسره راووتل.

طاهر وویل : تا تري وپوښتل چې غمي دي له کومه کړل؟

کوتوال ځواب ورکړ : هغه تر اوسه پورې څه ځواب نه راکاوه او ستا له خبرولو نه دمخه مې پر هغه څه زور راوستل مناسب ونه ګڼل.

طاهر په یوه ژور سوچ کې ډوب شو.

د امنیې قوماندانې ته چې نژدې شول طاهر وویل : تا د هغه د نوم پوښتنه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه؟
کوتوال ځواب ورکړ : هغه خپل نوم کمال ښيي .
طاهر وويل : غوره دا ده چې زه يوازې خبره ورسره وکړم.
کوتوال وويل : ته زما کوټې ته ولاړ شه زه به يې همالته درولم.
طاهر يې په کوټه کې کېنېناوه او کوتوال لږ ځنډ وروسته کمال ور ووست له طاهر سره يې پرېښود او دې ترې بيرون ته ووت.
طاهر کمال ته وکتل، د هغه حالت د يوه لوټ شوي سوداګر نه توپير نه درلود، يوه شيبه يې سترګې وغړولې طاهر ته يې وکتل او ويې ويل : هغه غمې زما خپل وو.
طاهر ورجګ شو د غميو دسمال يې د هغه په لاس کې ورکړ او ويې ويل : ويرېږه مه، زه يوازې پردې پوهيدل غواړم چې دا دې له کومه کړل؟ ما، ما... ما دا غمې د مغلو په خيمه کې وموندل.
: نو دا بيا ماته راکړه، د مغلو مال بايد بيرته هغوی ته ورسوو.
:نه، نه، دا زما دي، دا زما دي.
: نو بيا ووايه چې چا درکړي دي؟
: چا نه دي راکړي په لاره کې مې وموندل.
طاهر په يوه لاس د هغه مرۍ کلکه کړه او پر بل لاس يې په خوله څو څپېړې ورکړې ويې ويل : رښتيا ووايه که نه د سر خير دې نشته.
کمال د خپلې مرۍ د ژغورنې هڅه وکړه ويې ويل : زه بې ګناه يم، ماته هيڅ معلوم نه دي.
طاهر پرمخ يوه بله څپېړه وواهه ويې ويل : داسې ولې نه وايې چې دا غمې چنګيز خان درکړي دي!
کمال چيغه کړه ويې ويل : د خدای په خاطر په ما رحم وکړه ابو اسحق به مې ووژني!
طاهر وويل : اوس زما لاس د ابو اسحق له لاسه ستا شاه رګ ته زيات نژدې دی. ته به وايې!
: ماته دا د چنګيز خان يوه نوکر راکړل.
طاهر يې مرۍ پرېښوده ويې ويل : ايا دا سهي نه ده چې په هغه ورځ مو سرونه خريلي وو له چنګيز خان سره مو وليدل؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمال خپله خولې پر سر برابره کړه ويې ويل : نه موږ له هغه سره نه دي ليدلی.
طاهر وويل : خولې دې لرې کړه!
کمال د هغه د حکم د منلو پرځای دوه گامه شاته شو.
طاهر ور وړاندې شو او د هغه له سره يې د خولې د لرې کولو هڅه وکړه، خو هغه خولې پر سر کلکه کړه ويې ويل : پرما ورحميږه! د خدای په خاطر ابو اسحق به مې ووژنې! طاهر په خوله يوه بله څپيړه ورکړه ويې ويل : شورمه کوه، او د هغه له سره يې خولې لرې کړه، د کمال له سره تور غوږې لږ لرې شوې وو، او په ورو ويښتانو کې په سره رنگ طاهر څو عجيبې ليکې وليدې، په ځير يې چې وکتل دا د عربي څو حرفونه ښکاره شول، څو شيبې د طاهر وينې په رگونو کې وچې شوې، د سره رنگ له تول ليک لوستلو نه وړاندې ده دا احساس کړه چې له بغداد نه د اسلامي نړۍ په وينو کې د لمبولو دسيسه بشپړه شويده.
او دې يې له تول پام او احتياط سره سره ددې ناولې هدف لپاره د لاس آله گرځولې.
هغه خپلې شونډې وچيچلې د کمال خولې يې د هغه پر سر ور کيښوده تر مټ يې ونيو او بهر ته يې را ويوست، کوتوال بهر ولاړ ؤ، طاهر ورته وويل :
زه ستا مننه کوم اوس که ستا اعتراض نه وي زه دې له ځانه سره بيايم.
کوتوال وويل : ته د خپل واک يې چې خپل مجرم ته سزا ورکوې او که يې بخښې، خو زه مشوره درکوم چې له داسې ملگرو سره پام کوه.
طاهر ځواب ورکړ : ته باور وکړه چې زه د داسې گناهګارانو پر بخښنه عادت نه يم.
چې بهر ته راووت د والي د محل سره نژدې طاهر يو خوړ وليد يوې او بلې خواته يې وکتل بيايې کمال ته وويل : سر دې دلته ومينځه!
کمال لږ ځنډ دوه زړې ودريد، خو طاهر خنجر راوکيښ او په درانه غږ يې ورته وويل : زر کوه که نه زه به ددې گران بيه ليک د لوستلو لپاره ستا د سر په رغړولو هم صرفه ونه کړم.
کمال په ويريدلې لهجه ورته وويل : دغه غوږې په اوبو نه پاکيږي.
نو سر دې په ريگونو ومښه!
لږ ځنډ وروسته طاهر د کمال د سر ليک په دې مفهوم پوهيدو بريالی شو:
په اسلامي نړۍ کې ناکارې خوره شويده، خوارزم شاه ته د تياری موقع مه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوه، د مسلمانانو د خلیفه او د بغداد د خلکو دعاګانی له تاسو سره دی، استازی به ددی پیغام د ځنډیدو سبب درته ووایی، د خلیفه له لوری چی طاهر څه وایی د هغه نه غلط مطلب وانه خلي، هغه یوازی د لاری د ستونزو په خاطر در استول کیږی.

د عباسی دولت نعمت خوار او ستاسو خاص خادم وحید الدین «د بهرنیو چارو وزیر»

*****

کله چی طاهر کمال ته بیرته خولی ورپرسر کړه او له ځانه سره یی روان کړ هغه په عجز ورته وویل :

ماته نه ده معلومه چی پر سر می یی څه لیکلی دی، هغوی له سهاره تر مابنامه په تیرو ستنو زما پر سرڅه لیکل، چی له ډیر درده تر دری شپو پوری ویده نه شوم، له ما سره یی تر بیرته راستنیدو وروسته د انعام وعده کړی، زه بی ګناه یم پرما ورحمیږه!

طاهر وویل : ته یوازی په رښتیا ویلو ځان د رحم وړ ثابتولای شی.

: تاسو زما د سرد خیر وعده وکړی. زه هر څه ویلو ته چمتو یم.

: زه به ستا د سر د ساتنی هڅه وکړم، ووایه په دی دسیسه کی کوم کوم شریک دی؟

: زه نه پوهیږم! ابو اسحق زما پر سترګو پټی کیښودی او یو کورته یی بوتلم، هلته یی په یوه سمڅه کی واچولم، له جمیل سره می په همغه سمڅه کی ولیدل، زموږ د دواړو سرونه یی راباندی وخریل او څه یی پری ولیکل او چی بیرته لږ ویښتان پری راشنه شول نو ابو اسحق وویل : کله چی درته ضرورت شو زه به تاسو د یوه مهم پروګرام لپاره راسره بیایم، سمدستی مو له وزیر اعظم سره په ملازمت تاکم، بیا موږ د صدر اعظم په طبیله کی د اسونو د پاللو لپاره وګومارل شوو، هلته چی ورغلو وپوهیدو چی د طبیلی سرپرست ابو اسحق دی، هغه موږ ته پنځه پنځه سوه دیناره راکړل او ورسره یی دا ګواښ هم وکړ چی که دا راز چاته څرګند شو نو ستاسو سرونه به غوڅ شی.

طاهر پوښتنه وکړه : په دی موده کی مو کله له صدر اعظم سره څه ملاقات وشو؟

: هغه مو ولیدلو خو ناڅاپی، خبری اتری می نه دی ورسره کړی، یوازی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی ورځ چې ته ورسره ناست وې ابو اسحق مورړ وروستلو خو چې څه مو ورسره وويل ته يې ګواه يې، په طبيلې کې له مزدورۍ نه وړاندې چې تاسو په کومه سمڅه کې وې هغه د صدر اعظم له کوره څومره لرې وه؟

: مورړ يې د شپې له هغه ځايه راوايستلو او په سترګو يې پټې راتړلې وه، خو دومره ويلای شم چې هغه کور د سيند پر بله غاړه ؤ.

: ته پخوانی د بهرنيو چارو وزير وحيد الدين پيژنې؟

: زه يې نه پيژنم خو د جميل ګومان دا ؤ چې په سمڅه کې چا زموږ پر سرونو ليك کړی هغه د بهرنيو چارو وزارت د يو مهم منصب خاوند ؤ، په طبيله کې له ګومارل کيدو وروسته دې کله هغه بيا ليدلی دی؟

: نه!

: ابو اسحق کله تاسو صدر اعظم ته ور وستلی ياست او ستاسو پر سر ليکنی يې وربشکاره کړی دی؟

: نه! مورړ له همغې يوې ورځې پرته چې ته هم موجودوې هغه ته نه يو ورغلی.

د طاهر د زړه بار لږ راکم شو، لږ تر لږه يې دا داډ وشو چې صدر اعظم په دې دسيسه کې شريك نه دی او دغه دسيسه د صدر اعظم نه پټه د بهرنيو چارو د وزير لخوا په کار اچول شوې ده چې د صدر اعظم د طبيلې سرپرست هم پکې شريك ؤ، د رخصتيدو په وخت کې هغه ته صدر اعظم ويلي وو چې له بهر نه د کوم سړي د استولو پرځای زه له خپلو نوکرانو نه دوه درې تنه درسره استوم، د وحيد الدين يوه دسيسه افشا شوې وه، خو پخوا له دې چې هغه ځان غلی کړي د بلې دسيسې جال يې خپور کړ، طاهر د خليفه په اړه هم زړه ته تسلي ورکوله چې هغه هم د وزير اعظم په څير له دې دسيسې نه ناخبره دی، خو د هغه په ذهن کې دا د تصوير دوهم مخ ؤ، هغه چې هر څومره پر دې اړه سوچ کاوه هومره يې پريشاني زياتيده کله يې چې خوشباورۍ په بدګومانۍ بدليده نو سوچ به يې کاوه چې دا هر څه لکه چې د صدر اعظم په اشاره شويدي، او د احتياط په خاطر به يې دغه خلك له ځانه لرې ساتلي وي چې که د لومړي ايلچي په څير ونيول شي نو داسې ثبوت به نه پريږدي چې د صدر اعظم په سازش کې شريکيدل ثابت کړي، خو دده د زړه سخا به په داسې سازش کې د صدر اعظم شريکيدل رد کړل.

هغه بيا له کمال نه وپوښتل : په دې موده کې دې کله له خليفه سره ليده کاته شويدي؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

:نه!

: په هغه ماښام یې تاسو چنګیز خان ته وروستی؟

: هوکې! ابو اسحق موږ د چنګیز خان مسلمان خدمتګار ته وروستلو، هغه سرونه راباندې وخریېل او بیایې چنګیز خان ته بوتلو.

: تا به د جمیل او ابو اسحق پر سر لیکلی مطلب لوستی وي؟

د جمیل پر سر ددې لیکنې فارسي ژباړه ده، او د ابو اسحق پر سر په چینې ژبه څه لیکل شویدي، هغه هم بنایي د همدې ژباړه وي.

طاهر وویل : ته ولاړ شه زه له شانه درپسې راځم، خو که دې ابو اسحق ته څه خبره وکړه او یادې د تیښتې هڅه وکړه نو درته ښه به نه وي.

کمال له څه ویلو پرته چوپه خوله په مخکې شو.

طاهر په ژورو سوچونو کې ورو ورو ګامونه اخستل د ښار د حاکم ماڼۍ ته ورننوت او د خپلې کوټې پرځای د بلې کوټې له وره سره چې نور ملګرې یې پکې وو ودرید، د دروازې یوه پله ترلې او بله خلاصه وه، طاهر کمال ته اشاره وکړه او هغه دننه ورننوت ابو اسحق چې ولید په زوره یې ورته وویل : ته ډیر احمق یې، موږ ټول ښار درپسې وکوت ته چیرته ورك وې؟

کمال په ویریدلې لهجه ځواب ورکړ : زه همدلته وم.

: تا طاهر لیدلی دی؟

: طاهر ... هغه دلته نشته؟

: ستا چې چیرته زړه وغواړي دروځې، که په موږ څه مصیبت راغی نو ستا له لاسه به وي.

طاهر غلی کوټې ته ورننوت ابو اسحق ژر وویل : موږ ستا په اړه خبرې کولې، تاسو چیرته وې موږ ډیر درته په اندیښنه کې وو.

طاهر ده د ځواب پرځای وویل : ستا او ستا د ملګرو له پاکې سره ولې دومره کرکه ده؟ تا او ملګرو دې تر اوسه د سر هغه تور تیل نه دي مینځلي؟

ابو اسحق پر خپله پریشانۍ د قابو کیدو هڅه وکړه ویې ویل : موږ د مغلو دغه سوغات بغداد ته رسول غواړو. که هلته کوم تاتاري پیدا شو د بغداد له خلکو نه به هیله وکړو چې همدغسې سلوك ورسره وکړي.

طاهر وویل : ته دې لږ خولې له سره لرې کړه!

ابو اسحق له لږ دوه زړه توب وروسته خپله خولې له سره لرې کړه او بیایې ژډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته پر سر کړه ویې ویل:

زما له احتیاط سره سره دغه غوړي زما له سره پاك شوي دي.

: په بغداد کې تور تیل لږ نه دي ته دې سر ومینځه هلته به یې له سره غوړ کړي، او جمیله! ته راشه، یو ځل ستا سر هم گورم.

جمیل ابواسحق ته وکتل د هغه اشاره یې ولیده زر یې خولۍ له سره لرې کړه او بیایې بیرته پر سر کړه.

طاهر کمال ته وویل : تا هم تر اوسه سر نه دی مینځلی!

کمال یو پر بل پسې ابو اسحق طاهر او جمیل ته وکتل او د طاهر په اشاره یې له سره زړه نا زړه خولۍ لرې کړه.

ابو اسحق او جمیل د یوې شیبې لپاره هك پك ودریدل طاهر وویل:

ابواسحاقه! لکه چې د کمال پر سر څه لیکل شوي دي ته یې ولوله او ماته یې واوروه!

ابو اسحق وویل : نو ته په هر څه پوه شوی یې؟

طاهر وویل : نه! تر اوسه ستاسو د کوړیو لیك له مانه پټ دی.

ابو اسحق جگ شو د هغه یو لاس د خنجر په موټی ؤ، طاهر په بیړه خپل خنجر راویوست او په درانده غږ یې وویل : کښینه! ستا جوش او احساسات زما دا نظر نشي بدلولی چې خاین، بې زړه وي.

ابو اسحق اوس د طاهر پر ځای خپلو ملگرو ته کتل، د کمال بې حسی دده له زغم نه لوړه وه، جمیل څو ځلې د جگیدو هڅه وکړه خو د طاهر کتو هغه په ناستې مجبور کړ.

طاهر وویل : د خوارزم د پاچاهۍ لپاره ستا سر ډیر قیمت لري، که یې هغه ضبط کړ نو وعده کوم چې نور بدن به دې بغداد ته ورسوم.

کمال وویل : مگر تا خو له ما سره وعده کړې.

طاهر د هغه خبره ورغوڅه کړه ویې ویل : ته چوپ شه.

ابو اسحق په ویریدلي غږ وویل : تاسو او موږ ټول د خلیفه خدمتگاران یو، په کوم نیك نیت چې تا خپل درسپارل شوي مسئولیت ادا کړ په همغسې نیك نیتی ما خپله ذمه واري ترسره کړه، دا غوره نه ده چې موږ دلته له یو بل سره د جگړې پرځای بغداد ته ولاړ شو او خپله لانجه خلیفه ته وسپارو؟

طاهر وویل : ته دروغ وایې، خلیفه ستا او د بهرنیو چارو وزیر په دسیسه کې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شريك نه دی.

: ايا دا به غوره نه وي چې دلته د څه غلط اټكل پرځای بغداد ته ولاړ شي او له خليفه نه پوښتنه وكړی؟ كه د هغه گواهي ... ابو اسحق د طاهر تر شا په دروازه كې څوك وليدل چې ولاړ وو، ودريد او بيا يې لهجه بدله كړه ويې ويل : ته د خوارزم نه د انعام په تمه موږ نشي رانښكيل كولای او ځان نشي ژغورلای.

تا د خليفه نه د انعام د ترلاسه كولو لپاره موږ د خپلو ناولو اهدافو لپاره استعمال كړو، اوس د خوارزم له پاچا نه د انعام په تمه موږ پلوري!

كاشكې موږ ته پخوا معلومه وای چې زموږ په ككريو څه ليكي؟ تا موږ ته يوازې دومره ويلي وو چې تاسو د بغداد لپاره ډير قوي خدمت ترسره كوی، او موږ يې په بدل كې تاسو په سرو او سپينو پالو.

طاهر ور وړاندې شو د ابواسحق پر خوله يې د سوك وار وكړ ويې ويل :

چوپ! ذليل انسانه، ته دا چاته ثابتول غواړي چې ستا په دې ناولې دسيسې كې زه هم شريك وم؟

ابو اسحق ځان راقابو كړ ويې ويل : تاته! چې موږ ته دې د پيسو تمه راكړه او د ذلت او رسوايي تل ته دې وغورځولو، زه به ددې ښار واكمن ته ورشم فرياد به وكړم چې دا په جوماتونو كې ويناكوونكې د خپل وخت د اسلام ډير ستر غليم دی.

طاهر وويل : ته به دې اوتوبو تو ما ويرولی نشی، كه ستا غوندې غدار په سزا رسولو لپاره زه پخپله هم غرغره شم پروا نشته.

د كوټې دروازه خلاصه شوه او د ښار حاكم له څو تنو سره ورننوت خپلو ملگرو ته يې وويل :

دوی تړل ونيسی، بيا يې طاهر ته مخ ور واړاوه او ويې ويل : ما ستا ټولې خبرې واوريدلې، باور وكړه چې ددې هر څه له اوريدو سره سره ستا په باب زه د رايي بدلولو په سبب زيات خفه كيږم، بيا هم ستا په نظربندی مجبور يم.

طاهر وويل : نو اسحق ته د دروازې ترشاو وليدلې چې لهجه يې بدله شوه، ته چې ماهر ځای ته بيايې، بيولې مې شي خو زما په باب د څه رايي وركولو نه وړاندې زما يو څو خبرې واوره!

كه ته د خپلو ملگرو تورونه رد كړای شي نو زه به روحاً آرام شم، خو د داسې درنې دوسيې پريكړه يوازې د قوقند حاكم كولی شي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(٤)

د ښار حاکم خپلو ملګرو ته امر وکړ چې د طاهر ملګرو ته زولنې واچوي، او دي له طاهر سره بلې کوټې ته ولاړ.

د طاهر د اوږدو خبرو له اوریدونه وروسته هغه د کمال د حاضرولو امر وکړ، له هغه نه یې د څو پوښتنو نه وروسته طاهر ته مخ واړاوه ویې ویل : تر کومه چې په ما پورې اړه لرې ستا په باب زما بدګوماني تر ډیره حده لرې شوې ده خو ما مخکې هم عرض کړې دي چې زه د قوقند د لوی حاکم د امر له ترلاسه کولو پرته هیڅ نه شم کولی، زه نن خپل استازی هغه ته استوم. ستا سره دومره مراعات کولی شم چې تاته زولنې دروانه چوي، خو په کلاکې به تر ځارنې لاندې خامخا وی.

ستا د ملګرو د سرونو له کټنې نه وروسته به دوی بندي خانې ته واستوو.

ماښام ددې ښار د حاکم ایلچي د قوقند په لور روان شو، حاکم په خپل لیک کې د طاهر د بې ګناهۍ په اړه وضاحت کړی و.

نږدې یوه نیمه اونۍ تر نظر بندۍ وروسته طاهر یوه ورځ د ایستلو تورو په پهره کې د ښار حاکم ته واستول شو، هغه طاهر ته وویل چې د قوقند د لوی حاکم تیمور ملك ځواب راغلی دی ته باید هلته ولاړ شې.

: زما ملګرې به څه کوي؟

: د ښار حاکم ځواب ورکړ : هغوی ډیر لرې رسیدلي دي.

: ستا مطلب څه دی؟

: زما مطلب دا دی چې تیمور ملك د دوی پرځای د دوی سرونه غوښتي وو او زه د هغه د حکم په عملي کولو مجبور وم.

: نه! ته له بیړې نه کار مه اخله، په بغداد کې ددې دسیسې د ټولو کردارونو د نیولو لپاره د دوی ژوندي پاتې کیدل ضروري دي.

: ما وویل چې ما هغه امر عملي کړی دی.

: مګر کمال او جمیل ښایي ددې سزا حقدار نه وو.

: زه د دوی په بدل کې د خپل سر غوڅولو ته تیار نه وم پر دې علاوه ستا ښه هم په دې کې ده، ته هسې د خپلو ملګرو سپیناوی کوې، تیمور ملك په خپلو سترګو د لیدو نه وروسته په غوږو د تائید ضرورت نه احساسوي، که ته دا ګومان کوې چې کمال ستا د بې ګناهۍ تصدیق کولای شوای د هغې کمی ما پوره کړی دی، ما تیمور ملك ته بل لیك لیکلی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك

علاوالدین محمد خوارزم شاه ډیر ضدی او خپلسری پاچا ؤ، د خوارزم په شمالی او ختیځو بریدونو یی چی د تاتاریانو د یوی یوی غلچکی حملی او لوټ او تالان خبر واورید دوه لکه تنه لښکر یی راټول کړ او وړاندی تگ یی پیل کړ، جلال الدین د ده زلمی، زړور او هوښیار زوی دده له دی پریکړی سره مخالف ؤ، هغه د هیواد د امیرانو په غونډه کی اوچت شو خپل پلار ته یی وویل : که ته ماته د خپل پوځ د یوه سپاهی په حیث د خبرو اجازه راکوی نو وایم چی موږ باید له دغه لښکر سره په سرحدی سیمو کی تم شو، که ته د تاتاریانو د یوی نیمی حملی نه وروسته د دوی تیښته د کمزوری سبب گڼی داسی نه ده، د دوی هدف دا دی چی موږ وپاروی او هغو سختو غرنیو لارو ته ورشو چی تنگ او دنگ گړنگونه او لاری یی دوی ته د برجونو او مورچلونو په څیر دی، په هوار ډگر به موږ دوی د خس او خاشاك په څیر راسره واخلو خو په غرنیو سیمو کی وړاندی تگ موږ ته زیات له خطرو ډك دی.

هغوی به په شا درومی او په یوه داسی ځای کی به تر موږ راتاو شی چی زموږ وړاندی او وروسته به له تباهی پرته بل هیڅ نه وی.

تجربه کارو پوځی جنرالانو هم د جلال الدین نظر تائید کړ، خو خوارزم شاه د ځینو چاپلوسو امیرانو تر اغیزی لاندی ؤ له دی نظر سره یی مخالفت وکړ، د هغه لومړی او وروستی دلیل دا ؤ چی ډاکوگانو ته په سزا کی دوه زره توب که وښیونو نړی به داسی وانگیری چی موږ کمزوری شوی یو، او تر ننه موږ هر غلیم ته دا ښودلی ده چی موږ کمزوری نه یو، زموږ باور دی چی که مغل وزر وکړی او والوزی هم موږ به وربانډی بریالی شو.

کله چی جلال الدین په هیڅ ډول هم د خپل پلار رایه بدله نکړای شوه ویی ویل : نو که ستا دا اراده وی نو زه غواړم چی ما ددی عملیاتو لپاره واستوی او ته له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور پوځ سره په هیواد کې پاتې شه.

خوارزم شاه د خپل هوښیار زوی دغه رایه هم ونه منله او ده ته یې د هیواد د اداري مسئولیت وسپاره پخپله له پوځ سره د شمال ختیځ په لور وخوځید.

د جلال الدین اندیښنې سمې شوې، د دوه لکه مسلمانانو په مقابل کې د مغلو تیت او پرک ډلګۍ راټولې شوې او له څلورو خواونه یې شاته تګ پیل کړ، خوارزم شاه د خپل ځواک په نشه مغرور د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او پرمخ ولاړ.

دده د حوصلې ټینګولو په خاطر څو ځایه د مغلو لښکر له لږ مقاومت وروسته په شا وتښتیده، د تاتاریانو دغه چل پاچا نور هم بې پروا او په خپل زور مغرور کړ، تر دې چې یو سهار په یوه دره کې چې درې لوریو ته یې اوچت غرونه او یوې خواته یې ګڼ ځنګل ؤ د خوارزم لښکر د مغلو له څو ډلګیو سره مخامخ شول د مغلو پوځې ډلګۍ په جګړه جګړه کې په شاو ولاړې او ځنګل ته ننوتلې خو له دریو لوریو نه د غرونو نه د تاتاریانو منظم پوځونه رابښکاره شول، خوارزم شاه په خپله اشتباه هغه وخت وپوهیده چې له څلورو خواوو پرې دغشو باران جوړ شو، په تنګه دره کې ترکې نیزه وهونکو ته د خپل کمال ښودلو هیڅ مجال نه ؤ، له ګڼ ځنګله پرته دوی ته د پناه بل ځای تر سترګو نه شو، د غشو پر باران برسیره د تاتاریانو بې شمیره پوځ په دره ورپریوت او د خوارزم په لښکرو یې مرګو ګډه کړه، د دې تباهي نه د ژغورنې لپاره دوی ځنګل ته پناه یوړه، خو هلته هم د هرې ونې شاته یو مغل پوځې سنګر نیولې ؤ، تر قضا ماسپښین پورې د مغلو لښکر په ځنګل کې د خوارزم پوځونه پاک کړل او تاتاریان ورو ورو بیرته غرونو ته وختل، خو د خوارزم د پوځ تباهي دومره زیاته وه چې ماښام یې افسرانو د مړو د شمارلو پرځای ژوندي شمارل.

له دې ماتې او تباهي وروسته خوارزم شاه د نور پرمختګ جرئت ونه کړ او چې بیرته راستون شو په لاره کې خبر شو چې د تاتاریانو لښکر د قوقند په لورې پرمخ روان دی، د قوقند والي احوال ورکړ چې اوس له ما سره یوازې پنځه زره تنه پوځ دی خو زه باور لرم چې تر یوې مودې پورې به د تاتاریانو توپان تم کړای شم، خو که پاچا ماته شل زره تنه پوځ راواستوي نو زه به د اسلامي نړۍ په اړد د مغلو ارادې د تل لپاره بدلې کړم.

خوارزم شاه د تیرې ماتې نه دومره وارخطا او په غوسه شوی ؤ چې له غوسې نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې د تیمور ملک لیک څېرې کړ، استازي ته یې ووېل : که تیمور ملک دا فکر کوي چې تر موږ زیات د تجربې خاوند دی نو هغه احمق دی.
خو د ځینې افسرانو د مشورې په نتیجه کې خوارزم شاه تیمور ملک ته پیغام واستاوه چې زه د شل زره تنو د راستولو نه وړاندې تا ازمویم چې په پنځه زره تنو تر کومه د تاتاریانو د لښکر مخه نیولی شې.

*****

(۲)

د قوقند په بندیخانه کې د طاهر دوې میاشتې تیرې شوې، د بندیخانې له سرپرست نه هغه څو ځله وغوښتل چې د ښار حاکم ته یې ورولي، خو هر ځل یې دا ځواب اوریده چې کله هغه فرصت ومومي پخپله به یې وروغواړي، طاهر له سرپرست نه د لیک لیکلو اجازه وغوښته خو ځواب یې واورید چې د جاسوسی په تور بندیانو ته دا اجازه نه ورکول کیږي، طاهر ته له نورو بندیانو سره د لیدو او خبرو اترو اجازه هم نه وه، له زندان نه د بهر نړۍ نه بې خبره ؤ، هغه به ناکراره شو او له ځان سره به یې ویل: ولې مې نه ورغواړي؟ له زندان نه بهر څه تیریږي، ایا مغلو یرغل راوړی دی؟!
لوی حاکم زما په اړه د سوچ فرصت نه لري، ایا هغه زما له خبرو اوریدو پرته د عمري بند سزا راکوي؟
یوه ورځ څو پهره دارانو د ایستلو تورو په سیوري کې هغه له زندان نه راویوست او د ښار د والي تیمور ملک ماڼۍ ته یې بوت، تیمور ملک یو نیک خویه او د ورین تندي خاوند سړی ؤ، د هغه د توري او زړورتیا داستانونه تر لرې لرې پورې مشهور وو، د طاهر توله کیسه یې په آرامې واوریده، هغه د کیسې له اورولو وروسته د خوارزم د سفیر لیک ورکړ چې په هغه کې یې د طاهر په نیک نیتي اعتماد ښکاره کړی ؤ، په دې لیک کې د صلاح الدین ایوبي د توري یادونه هم شوې وه.
تیمور ملک تر لږ ځنډه سر ښکته واچاوه او په فکرونو کې دوب شو وروسته یې سر پورته کړ طاهر ته یې عقابي سترګې ورواړولې ویې ویل : تر کومه چې زما په رایه پورې اړه لري زما رایه ستا پرخلاف نه ده، خو د پاچا امر دا دی چې دغسې دوسیې ماته راواستوي، ستا د نیولو خبر هغه ته رسیدلی دی او زه د هغه د امر انتظار کوم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : زما په زندان کی دوی میاشتی تیری شوی، اوس ماته دا معلومات هم نشته چی بهر په نړۍ کی څه تیرېږي، زه ډیر زر غواړم بغداد ته ځان ورسوم، هلته باید خلك له سهی حالت نه خبر شي، زما زړه گواهي راکوی چی مغل به یوه ورځ ستاسو پر هیواد یرغل کوی، او زما دا باور دی چی د بغداد په مداخله به دا یرغل دریږي، که داسی ونه شول نو لږ تر لږه به زه د خوارزم له خلکو سره د مرستی لپاره هلته خلك راټول کړای شم، ماته یوازی څو ورځی رخصت راکړه، زه وعده کوم چی د بغداد خلکو ته د پیغام له رسولو وروسته بیرته تاسو ته حاضر شم، د یوه بندی له خولی ښایی داسی غوښتنه درته خندنی ښکاره شي، خو زه تاسو ته څه ور دا باور درکړم چی زه یو مسلمان یم او د مسلمانانو عزت او ابرو تر ځانه راباندی گران دی! د خدای په خاطر زما پر وعده باور وکړی، که نه نو لږ تر لږه می زر خوارزم شاه ته واستوی.

تیمور ملك ځواب ورکړ : ځوانه! له تاتاریانو سره زموږ جگړه پیل شویده، او تر اوسه پوری زموږ د ډیری بدی ماتی خبر بغداد ته هم ښایی رسیدلی وی او امکان لری پر اسلام د کفر د لومړی بری په ویاړ بغداد په چراغونو رڼا شوی وی، په دی حالت کی زه پوهیږم چی که ستا نیت رښتیا سهی وی نو د بغداد د خلیفه ماڼۍ‌ته د قوتنند له زندان نه زیاته خطرناکه ده، هغوی چی له تانه کوم کار اخستل غوښتل وایی خست، ښایی هغوی ستا د ژوندی پاتی کیدو ضرورت احساس نه کړی او د پاچا حضور پر زړه او دماغ چی تازه ماتی کومه بده اغیزه کړی ده د هغی له مخی زه دا خطر احساسوم چی ښایی هغه د جاسوس د نامه له اوریدو سره دخبری پوره اوریدو ضرورت احساس نه کړی.

طاهر چی د ماتی خبر واورید تر یوی شیبی پوری حیران ودرید، د هغه حالت هغه چاته ورته ؤ چی د خوب په حالت کی سیند ته غورځیدلی وی. لږ ځنډ وروسته پر خپلو اعصابو راقابو شو ویی ویل : زه د خپل مرگ پروا نه لرم خو خدای شاهد دی چی زه بی گناه یم.

ماته یی دوکه راکړی، زه یوازی دا غواړم چی لـه مرگه وړاندی دغه اشتباه جبران کړم، او زه بغداد ته له رسیدو نه پرته دا کفاره نه شم ادا کولی، ستاسو اصلی مجرم پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین دی، که هغه ژوندی ؤ زه وعده کوم چی په څو ورځو کی به یی سر درته راوړم که نه نو زما سر به حاضر وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : زموږ اصلي مدعیان خلیفه او صدر اعظم دی، د بهرنیو چارو وزیر یوازې د هغه د لاس اله کیدای شي.
که ته د هغه د سر راوړو وعده کوې نو زه به ستا د خوشي کیدو په باب څه فکر وکړم.
طاهر په زوره چیغه کړه : نه نه! هغوی داسې نشي کیدای، زه د هغوی په اړه په داسې خبرو باور نشم کولی، په کومه ورځ چې د اسلامي نړۍ دغه ستنې دوړه خامې شي په همغه ورځ به د نړۍ هیڅ ګوټ زموږ لپاره په امن نه وي، آیا هغوی پردې هم نه پوهیږي چې خوارزم د مغلو په وړاندې وروستی کمر دی، که دا کمر پریوت نو بغداد به هم له تباهی نه ونه ژغورل شي.
تیمور ملك وویل : یا ته هم ناپوه یې او یا له مانه ناپوه جوړوې.
ایا ته نه پوهیږې چې تر اوسه د خلیفه څو تنه جاسوسان نیول شوي دي؟
طاهر ځواب ورکړ : په هغو ټولو دسیسو کې د وحید الدین لاس ؤ، زما باور دی چې خلیفه او صدر اعظم هیڅ خبر نه دی.
تیمور ملك وویل : که تا د پاچا حضور په وړاندې داسې په جرئت د خلیفه او صدر اعظم د بې ګناهی دفاع وکړه نو زما باور دی چې سمدستي به دې له خپلو درې نورو ملګرو سره یوځای شي.
طاهر ځواب ورکړ : زه د ځان له ویرې د چا پرخلاف په دروغو شهادت نشم ورکولی.
تیمور ملك د هغه په ځواب کې څه ویل غوښتل خو یو پوځي افسر دننه ورغی او وې ویل چې د پاچا استازی د راتلو اجازه غواړي ، تیمور ملك وویل : دننه یې راوله.
لږ ځنډ وروسته یو ترکي پوځي افسر دننه ورغی تیمور ملك ته یې یو لیك ورکړ، تیمور لیك ولوست بیایې لومړي استازي او بیا طاهر ته وکتل او په غمجنه لهجه یې وویل:
ستا په باب د محترم پاچا حکم راغی، زه افسوس کوم چې نور زما په وس کې هیڅ نشته، ته یې پخپله لوستلی شې.
تیمور ملك لیك طاهر ته وراوړد کړ، خو طاهر د لیك له اخستلو نه پرته وویل : زه د لیك مطلب ستا په تندي کې لولم، زه یوازې دا پوښتنه کوم چې تر څه وخته ژوندی یم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملک وویل : تر سبا پورې، او بیایې سر ښکته واچاوه، د طاهر پر شونډو یوه درناکه موسکا وغوړیده، تیمور ملک لږ څنډ وروسته سر پورته کړ په خوله یې څه ونه ویل خو ستر ګو یې ویل : ځوانه! زما له تا سره خواخوږي ده خو بې وسه یم.

طاهر وویل : که دا وروستی پریکړه وي نو ایا زه د یوه با عزته مرګ هیله کولی شم؟

تیمور ملک ځواب ورکړ : د لوی سلطان حکم دی چې تا د خلکو په وړاندې غرغره کړو.

تیمور ملک د نوري څه خبرې کولو نه پرته جګ شو او بلې کوټې ته ولاړ.

*****

(۳)

طاهر یې د لوڅو تورو په سیورو کې له محل نه راوبوست، د دروازې د زینو نه لاندې د خلکو ګڼه ګوڼه وه، خلکو چې هغه ولید د کسات او بدل احساساتي نارې یې اوچتې کړې: د قوم غدار، د خلیفه جاسوس! د اسلام دښمن ویې نیسې ویې وژنې!

سپاهیانو چې ګڼه ګوڼه زیاته ولیده ودریدل، له ګڼې ګوڼې څو تنه زلمیان راووتل په زینو وختل خو سپاهیانو په تورو ویرول او ویې شړل، بیا هم د ګڼې ګوڼې شور او احساسات شیبه په شیبه زیاتیدل، یو چا ډبره وویشتله خو هغه د طاهر پرځای ذ یوه سپاهي په تندي ولګیده او هغه سر په دواړو لاسو ونیو او کیښناست.

څو نورې ډبرې راغلې او درې څلور تنه نور سپاهیان هم ټپیان شول، یو پوځي سالار مخې ته شو هڅه یې وکړه چې خلك پوه کړي چې ددې د اعدام امر شویدی خو د هغه غږ د خلکو په شور ماشور کې ورك شو او پر هغه د یوې ډبرې له لګیدو وروسته یې چیغې کړې: بندي بیرته محل ته بوزې او دروازه وتړې.

خو طاهر د پهره دارانو د لوڅو تورو پرځوړنه کره یو ګام وړاندې شو دواړه لاسونه یې اوچت کړل او په لوړ غږ یې وویل :

مسلمانانو! د یوه غدار او جاسوس پرخلاف د نفرت دغه احساسات په تاسو کې د ژوند ثبوت دی، خو تاسو ته بیایې معلومه نه وي چې زما د مرګ حکم شوی دی، ما به سبا ته ستاسو په مخکې په غرغره راوځوړي او له هغه نه وروسته به زما دوسیه هغه لوی عدالت ته وړاندې شي چې هلته هر مظلوم د عدالت تمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري، د خلکو شور ماشور ورو ورو کراریده او دوی د کرکې او نفرت سره له طاهر نه څه اوریدل غوښتل خو یوه سپاهي د طاهر په ورمیږه توره ورکینبوده ویې ویل : ته د خلکو په مخکې د خبرو کولو حق نه لرې.

څوك له شانه راغلل او د سپاهي لاس یې ونیو، سپاهي چې شاته وکتل تیمور ملك یې په مخکې ولاړ ؤ، ټول سپاهیان د والي په مخکې په ادب او درناوي ودریدل.

یوه شیبه وروسته ورو ورو د خلکو شور ماشور بیا اوچت شو، تیمور ملك ور وړاندې شو لاس یې اوچت کړ او ویې ویل : د لوی پاچا په حکم به دغه سړی سبا ته ستاسو په مخکې پانسي شي، ایا داسې سړي چې یوازې د یوې ورځې میلمه دې ستاسو له خوا د ښه سلوك حق نه لري؟

تیمور ملك پهره دارانو ته په ده پسې د ورتلو امر وکړ او په زینو کې ښکته شو، څو گامه چې ښکته شو خلکو ته یې وویل : زه ډیر مصروف یم د سرحد نه اخوا د تاتاریانو پوځونه لیدل شوي دي، زه ویریږم چې د جنوب د نورو ښارونو په څیر په قوقند هم ناڅاپي یرغل رانه وړي، ځکه خو دا د نارو مهال نه دی، د تورو تیرولو وخت دی، تاسو زما درې ځلور تنه سپاهیان ټپیان کړل، تاسو پوهیږئ چې زما سره زیات سپاهیان نشته، که تاسو وعده وکړئ چې نور به په لاره کې سپاهیانو نه آزاروی نو زه به بیرته ستون شم او په مهمو چارو به غور وکړم، که نه نو تر زندان پورې باید زه پخپله ورسره ولاړ شم.

یو زلمي په لوړ آواز وویل : ورونو! دا څه ناپوهي ده! موږ په دې نازك وخت کې خپل گران حاکم ته تکلیف ورکوو او وخت یې ضایع کوو، اوس ستاسو داد حاصل شو چې گناهکار ته به عبرتناکه سزا ورکول کیږي، نور څه غواړئ ځئ له دې ځایه!

خلك په وړو وړو ډلگیو سره تیت او پرك شول، تیمور ملك د محل په لور بیرته وگرځیده سپاهیانو ته یې وویل : بندي ته هیڅ ډول تکلیف ونه رسیږي.

پر آسمان وریځې را خپرې وې، د شمال په سړه هوا کې د طاهر بدن ریږدیده، یوه سپاهي خپل پوستین راواخست او هغه ته یې ور واغوست، طاهر هغه ته د مننې په نظر وکتل او پوستین یې بیرته هغه ته ورکړ ویې ویل : مننه، د یوې ورځې میلمه ته نور ددې ضرورت نشته.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٤)

سباته د قوقند بازارونو د واورو برستن اغوستي وه، طاهر له بندي خاني نه بيرون د يوې چوترې پر سر ولاړ ؤ، د هغه لاسونه شاته په كلك پرې تړل شوي وو، له ده نه دوه گامه لرې د پانسي پړې راځړېدلې ؤ. شا و خوا ته د واورې اوريدو سره سره په سلگونو تنه ولاړ وو.

د مرگ دومره نژدې ليدو سره سره د طاهر په څيره غير معمولي سكون ؤ، د زندان د سرپرست په اشاره جلاد په چوتره ور وخوت د غرغرې پړې يې په لاس ونيو او طاهر ته يې دلرگي په تخته د دريدو اشاره وكړه، طاهر په تخته ودريد يوې او بلې خواته يې وكتل په ننداره كوونكو كې اوس هغه پخواني جوش او احساسات نه وو، جلاد د غرغرې پړې د طاهر په غاړه كې ورواچاوه، د بندي خاني سرپرست ور وراندې شو ويې ويل : ستا لپاره دا ورروستى فرصت دى كه ستا داسې كومه هيله وي چې موږ يې ترسره كولى شو.نو ويې وايه!

طاهر وويل : ما ددې خبرې ځواب پخوا هم دركړى په داسې مهال خداي پالونكي له انسانانو نه هيلې نه كوي، ما چې څه غوښتل له خپل خداى (ج) نه مې غوښتي، كه زما دعاگانې د هغه په دربار كې قبولې شوې وي نو ماته د كوم انسان په مخكې د لمن غوړولو ضرورت نشته، او كه د هغه په دربار كې زما دعاگانې نه وي قبولې شوې نو ته زما لپاره هيڅ نشې كولى.

د زندان سرپرست بې ځوابه شو ويې ويل: بيا هم كه ته په بغداد كې كوم خپلوان ته څه پيغام استول غواړې ښايي موږ يې بندوبست وكړاى شو.

طاهر ځواب وركړ : د خداى (ج) او رسول (ص) هر نوم اخستونكى زما خپل او عزيز دى، او ما دوى هر يوه ته يو پيغام وركول غوښتل، كه خداى (ج) ته له مانه د څه كار اخستل منظور وي نو ماته به خامخا موقع راكړي كه نه نو زما باور دى چې له مانه ورروسته به يو غوره انسان ددې هدف لپاره وټاكي.

: زه پوښتلى شم چې هغه پيغام څه دى؟

: هغه پيغام دا دى چې اوس كفر د اسلام په مقابل كې خپل ټول ځواكونه تنظيموي، پر مسلمانانو فرض دى چې د دين د ساتنې لپاره سره يو او منظم شي.

سرپرست وويل : اوس يوازې څو شيبې وخت لرې كه څه دعا غواړې وې غواړه!

طاهر په سپينو وريځو پټ آسمان ته مخ واړاوه او هغه دعايې چې د شپې يې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو ځلی تکرار کړی وه بیا تکرار کړه:

زما پروردګاره! آیا زه ستا د دین په هیڅ درد نه خورم، ما ستا په لار کی د جهاد په نیت له تورو او نیزو سره لوبی زده کړی، ایا زما په برخه له یوه هیبتناك مرګ پرته هیڅ نشته، ما د صلاح الدین ایوبی «رح» د توری حق هم ادا نکړای شو؟

زما خاونده! د انسانانو د غلطو پریکړو ماتول تاته هیڅ نه دی، جلاد لاندی د تختی د لری کولو لپاره د سرپرست د حکم انتظار کاوه، په ننداره چیانو کی اوس ډیر داسی هم وو چی طاهر ته یی د بی پروایی او یا غوسی د نظر پرځای په خواخوږی کتل.

ناڅاپه د ښار له لوری د خلکو چیغی او فریادونه اوچت شول، څو سپاره په تراټ راغلل په هغوی کی یوه په لوړ غږ وویل : مغل راغلل! د ښار د ساتنی لپاره چمتو شی! دغه اعلان د یوی شیبی لپاره خلك هك پك کړل، او یوه شیبه وروسته ټولو د، مغل راغلل، مغل راغلل په چیغو سره د خپلو خپلو کورونو په لوری روان شول، لږ څنډ وروسته چی د زندان د سرپرست اعصاب پرځای شول او خپله ذمه واری یی بیاور په یاد شوه نو میدان تش شوی ؤ، هغه یوه شیبه دوه زړی شو خو بیایی جلاد ته د تختی د کش کولو امر وکړ خو له یوی خوانه یو له رعبه ډك غږ اوچت شو: ودریږه!

د تیمور ملك غږ یی چی وپیژاند د زندان څارن شاته وکتل، تیمور ملك پر اس سپور ؤ له هغه سره څو نور سپاهیان هم وو، هغه چوتری ته نژدی له آس نه پلی شو په چوتره وختوت د طاهر له غاړی نه یی د غرغری پری لری کړ، او بیایی په خنجر د هغه د لاسونو پری غوڅ کړ، طاهر زر پوښتنه وکړه: تاتاریان څومره لری دی؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : نژدی لس میله به وی! تاته له ښار نه د وتلو پوره فرصت شته.

: چیرته د تلو لپاره! طاهر په داړ منه لهجه وپوښتل؟

: بغداد لوری ته! تا غوښتل چی بغداد ته ولاړ شی که نه؟

: نه اوس له بغداد نه دلته زیات کار دی.

: ډیر ښه ته له ماسره ولاړ شه، تیمور ملك دا وویل او یوه سپاهی ته یی امر وکړ چی خپل اس او توره طاهر ته ورکړی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(۵)

د خوارزم شاه د لومړي ماتې نه وروسته د سرحدي نورو ډېرو ښارونو په څېر د قوقند زيات اوسيدونکي د لويديځ ښارونو ته ليږديدلي وو، له هغه وروسته چې تيمور ملك ته سلطان د نورو پوځونو د ور استولو نه انکار وکړ نو هغه پاتې خلك هم له خطرنه سم وپوهول او دا مشوره يې ورکړه چې ماشومان، تورسري او بوډاگان له ښار نه وباسي او کوم خوندي ځاى ته يې ورسوي، خو پردي سربيره د قوقند د ښار درېمه برخه خلك لا په ښار کې پاتې وو، د ځينو خلکو لا تر اوسه دا گومان ؤ چې د خوارزم شاه ماته اصلاً د غزني سيمې او د لارې له هسکو تيتو سره د نابلدي په سبب وه او تاتاريان به پر بري برسيره د قوقند په لوري راوړاندي نشي، خو د مغلو د راتگ خبر په ښار کې گډوډي جوړه کړه، او خپل ماشومان او تور سري يې راوويستل د واورې اوريدو سره سره يې په يوه او بله خوا منډې وهلې، تيمور ملك او ملگرو يې په شا وخوا غونډيو کې مورچل ونيول او د مغلو د لښکر مخکيني ډلې يې تر درې ورځو ښار ته له ننوتلو ايساري کړې، د يرغل کوونکو مغلو شمير ورځ په ورځ زياتيده، په تيرو درې ورځو کې د تيمور ملك سربښندويانو په ميړانه د تاتاريانو يرغلونه په شا کړل، خو د هغوى د شمير زياتيدو په سبب يې نور مخه نيول ورته گران شول، په څلورمه ورځ چې له تيمور ملك سره يوازې زر تنه سربښندويان پاتې شول هغه ته يې جاسوسانو خبرو ورکړ چې د چنگيز خان زوى «زوچي» له يوه لوى لښکر سره پرمخ راروان دى.

اوس د تيمور ملك وروستي مورچل د سيند په منځ کې يو ټاپو ؤ، چې د ساتنې بندوبست يې له څو مياشتې پخوانه کړى ؤ، په يوه زمانه کې د قوقند واکمن او د لوړې طبقې خلك په دې ټاپو کې اوسيدل، پخواني کلا او څو ويجاړې کنډوالې اوس هم پاتې وې، د شپې مهال د ښار هغه اوسيدونکي چې له تيمور ملك سره يې د يو ځاى مرگ او ژوند ژمنه کړې وه په کښتيو کې دغه ټاپو ته ورسول شول او بيا يې څو سپاره پاچا ته د مرستې د وروستي غوښتنې لپاره واستول، ټاپو ته نژدې سيند دومره سورور ؤ چې له يوې څنډې نه ايله غشې بلې څنډې ته رسيداى شواى. تيمور ملك له څو مياشتو راسې دلته د څو مياشتو اذوقه او نور ضروريات هم ذخيره کړي وو.

زوچي دا احساس کړه چې دغه ټاپو به زر فتحه نه شي نو دغه قومانده يې خپل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه مرستیال ته وسپارله، نیمایی پوځ یې ورته پرېښود ، دې پخپله له نور پوځ سره د جنوب لوېدځ په لوري ولاړ.

تاتاریانو د شاوخوا کلیو بانډو خلک د مېږو او وزو په څېر راوستل او د سیند په غاړه یې تاپوته د ډبرو د لارې جوړولو لپاره وګومارل، په زرګونو تنه بوډاګانو، تورسریو او ماشومانو به د مغلي سپاهیانو د لوڅو تورو په سیوري کې ډبرې راوړې او په سیند کې به یې غورځولې، د سیند په غاړه د تاپو په لوري ورو ورو لاره جوړېده، تیمور ملك دغه خطر احساس کړهغه د څولویو لویو کښتیو پر څنډو د لرګی له تختو مورچې جوړې کړې او دننه یې خپل غوره غشي ویشتونکي پکې کښېنول د سیند پر څنډه په راټولو تاتاریانو یې حملې پیل کړې.

په دغو حملو کې لومړي مغلو زیات مړي ورکړل، کله کله به په زور دلارې جوړولو لپاره راوستل شویو هم چې تاتاریان د حمله راوړونکو په لوري متوجه ولیدل دوی به پرې پر ډبرو حمله وکړه او بیا به یې په سیند کې ورټوپ کړل، ځینې به د کښتیو د حمله راوړونکو په وجه وژغورل شول او ځیني به د مغلو د غیشي ویشتونکو د غیشو په یرغل کې ووژل شول.

ددې ستونزو په وړاندې تاتاریانو پر منجنیق د ډبرو پرځای سکروټې او یا د بل شویو تیلو لوښې پرکښتیو ورووېشتل او کښتیو ته یې اور واچاوه.

تیمور ملك د مغلو ددې حربې په وړاندې پر کښتیو چتونه ودرول او دننه د یرغل کوونکو لپاره یې وړوکې سورې پکې پرېښودل، خو ددې ټولو هڅو سره سره د تاتاریانو د بې شمیره پوځ په وړاندې تیمور ملك بې وسه شو او د سیند له غاړې نه د تاپو په لوري لاره ورو ورو نژدې کېده.

علاو الدین محمد خوارزم شاه د تاتاریانو له لاسه د ړومبي ماتې نه وروسته دومره بې زړه شوی ؤ چې د تیمور ملك د څو ځلي پیغامونو او غوښتنې سره یې هغه ته مرسته ورنه کړه، بلکې ځواب یې ور واستاوه چې د تاپو دفاع، پرېږدې او له دوی سره یوځای شې، خو د تیمور ملك غیرت دا نه خوښوله چې خپل ملګري یوازې پرېږدي، کله چې لاره تاپوته دومره نژدې شوه چې په منجنیق تاپو او د تاپو د څنډو مورچلونه تر برید لاندې راغلل نو تیمور ملك ته د تاپوله پرېښودلو پرته بله لاره پاتې نه شوه.

*****

(٦)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو مابنام تیمور ملك خپلو ملگرو ته د تاپو د خالي کولو حکم وکړ، د شپې مهال پر اسمان وریځې راخورې وې د تیمور ملك ټول ملگري په کښتیو کې سپاره شول او چې لږ وړاندې ولاړل اوربښت پیل شو تیمور ملك د وریځو له امله د شپې تیاره یوه غیبي مرسته بلله خو چې کله باران پیل شو او توري وېربښیدې نو دا اندیښنه ورته پیدا شوه چې د تورو په برېښنا کې د تاتاریانو پهره داران دوی ونه ویني که داسي وشول نو ډیر سخت زیان به ور واوړي، نږدې نیمه شپه هغه ته معلومه شوه چې د دوی اندیښنه بې ځایه نه وه، دوی د تورو په برېښنا کې د سیند دواړو غاړو ته تاتاریان پر اسونو سپاره ولیدل چې، لږ نور وړاندې ولاړل د پلیو سپاهیانو زیات شمیر یې ولیدل چې روان وو، له تیمور ملك سره د خپل پوځ وتلي افسران سپاره وو، ده ترې مشوره وغوښتله، د ټولو اتفاق پردې پریکړه راغې چې گڼ ځنگل ته ورسیږي نو کښتې به څنډې ته کړي، که په تیاره کې له تاتاریانو سره د دوی مقابله وشوه هم ځینې کسان به په تیاره کې په یوه او بل لوري ځان وایستلی شي، تیمور ملك د ټولو د رایې له اوریدو نه ورروسته وویل : طاهر تر اوسه چوپ دی زه د هغه رایه اوریدل غواړم.

د کښتې له یوې څنډې نه ځواب راغی: زما په نظر موږ ته دوی لاري په مخکې دي، یوه دا چې په یوه ځای کې څنډې ته شو او تر ورروستي سلگې پورې جگړه وکړو، که ځنگل وي او که هوار میدان دا ټوله سیمه له مغلو نه ډکه ده او زموږ لپاره د تیښتې چانس ډیر کم دی. په دې صورت کې که د یوه په بدل کې دوه نه وي نو یو خو ضرور وژنو، که په کوم ځای کې موږ پر څنډې پلي کیږو او بیا په یوه او بله تښتو او له شا د غشو نخښه گرځو زه دا غوره گڼم چې تر شا پر تېر غشي وخورو.

بله لاره دا ده چې تر هر میل ورروسته یوه کښتي شاته پریږدو، او چې کله نوري کښتې وړاندې تیرې شي دوی څنډې ته ووزي او پلي شي او تشې کښتې بېرته سیند ته ورټیل وهي، تاتاریان به خامخا له پاتې کښتیو سره پرمخ روان وي.او شاته چې کومې کښتې پاتې کیږي د هغو د ژغورنې امکانات ډیر دي.

د تاتاریانو د دوکې لپاره به موږ د برېښنا په پرق کې پر هغوی غشي اوروو، په دې ډول به موږ تر لمر ختو پورې په یوه او بل لوري د تیښتې فرصت ترلاسه کړو. ورروستیو څو تنو ته ښایي د کښتیو څنډو ته ایستلو فرصت په لاس ورنه شي ځکه خو هغوی باید ښه لامبوزن وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر له دوهم تجویز سره ټول سلا شول، خو تیمور ملك دا اندیښنه وښوده چې کله تښته کښېنتي بیرته سیند ته تیل وهل شي هغه د نورو کښېنتیو په څیر د سیند په منځ کې نشي تلای، د کښېنتیو د شمیرڼ برابر ساتلو لپاره د کښېنتیو ساتل ضروري دي، ددې هدف لپاره د نورو کښېنتیو تګ باید کرار شي خو دا هم ضروري ده چې هغه باید له ځنډې نه لرې وي، چې کښېنتي تښته شي نو دا دواړه صورتونه امکان نه لري.

د لږ بحث نه وروسته دا پریکړه وشوه چې په هره کښېنتي کې باید یو داسې رضا کار وي چې لامبو یې زده وي، او چې سپارلي پر ځنډه پلې کړي بیرته کښېنتي له کاروان سره یوځای کړي.

باران ودرید، د وریځو له تور شلیدلي څادر نه دلته هلته ستوري وځلیدل، په یوه ګڼ ځنګله کې یې لومړنۍ کښېنتي پریښودله او چې لږ ځنډ وروسته دغې کښېنتي د خپلو سپارلیو له پریښودونه، وروسته د کښېنتیو کتار ته ځان ورساوه، او د هغې رضا کار د خپلو سپارلیو په امن ښکته کولو پیغام راوړ دوهمه کښېنتي شاته شوه.

د شپې په وروستي برخه کې په کښېنتیو کې یوازې دیرش تنه رضاکاران سپاره وو، او نوره ټوله سپارلي په ځنډو پلې شوې وه، پر ځنډو د دوی په تعقیب پسې راوتلي سپاره همغسې ورسره غبرګ روان وو، تیمور ملك یو پر بل پسې رضاکارانو ته په سیند کې د ځان غورځولو او ځنډې ته د رسیدو امر وکړ، او کله چې ټولې کښېنتي تشې شوې نو خپل ملګري ته یې وویل : طاهره! نور وخت مه ضایع کوه، کښېنتي تیتیږي، که له دې نه کومه یوه ځنډې ته ولاړه نو مغل به خبر شي، که ستا لامبو نه وي زده نو یوه کښېنتي ځنډې ته بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زما لامبو زده ده خو ته به څه کوې؟

تیمور ملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : ما ته د ډوبیدونکې بیړۍ د ماڼو د ذمه واري پوره کولو موکه راکړه، کله چې ته ځنډې ته ووزې زه به هم د ځان ژغورلو هڅه وکړم.

طاهر یې چې دوه زړې ولید تیمور ملك وویل : زه له امر نه غاړه غړول ښه نه ګڼم زر کوه!

طاهر ځواب ورکړ: زه ستا د امر له منلو نه غاړه نه غړوم خو زما یوه هیله ده!

تیمور ملك وویل : زه نور د څه هیلې د پوره کولو اهل نه یم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

روایه څه وایی، وخت مه ضایع کوه سپیدی چوی!

طاهر ور ... : ته وعده وکړه چی که له دی وروسته په ژوند کی کله ماته له تانه د څه غوښتنی موقع په لاس راغله ته به یی نه ردوی!

تیمور ملک ځواب ورکړ : تا ځان د داسی وعدی اهل ثابت کړ، ورځه زه ستا د یوی پرځای دوی غوښتنی ترسره کوم.

طاهر خدای پامان وویل او ورو په اوبو کی ښکته شو او د څنډی په لوری یی لامبو ووهله، د شپی د سړی هوا او ستومانی په وجه یی بدن شل شوی ؤ، د سیند اوبه له زغم نه وتلی یخی وی، دی چی څنډی ته ورسید هلته له یوه بل مصیبت سره مخ شو، څو سپاره په څنډه روان وو، طاهر د یوی ونی ریښی ونیولی او په اوبو کی پاتی شو، اوچی سپاره تیر شول هغه د راوتلو هڅه وکړه خو هغه اوس پلی سپاهیان ولیدل، د هغه بدن بلکل کرخ شوی ؤ، کله چی پلی تیر شول له شانه یی په یوه واټن بیا د سپرو د اسونو د پښو ترپهار واورید، د طاهر حوصلی ځواب ورکړ ، زر له اوبو نه راووت د یوی ونی په تنه یی تکیه وکړه او ودرید، په څنډه د ونو او تیاری په سبب د تاتاریانو پوځ ګډوډ وړاندی روان ؤ، طاهر څه سوچ وکړ او توره یی له تیکی راوایستله، کله چی پنځلس شل تنه سپاره تیر شول هغه د ګڼو ونو په منځ کی د یوه آس د شنهار غږ واورید، ده د ښاخونو په منځ کی لاره وایستله او ورو ورو ورنژدی شو، طاهر په تیاره کی په ځیر ځیر وکتل او کوم لوری ته چی د سپاره د آس مخه وه همغی خواته ورنژدی شو او د یوی ونی شاته ودرید، د سترګو په رپ کی بیا د طاهر یو لاس د اس پر قیضه ؤ او پر بل یی سپور په توره وواژه په بیره یی د رپیدونکی مغل خولی او پوستین تری وښکل او پخپله یی واغوستل او پر اس سپور شو د سیند په غاړه روان شو.

*****

(۷)

د سهار د نخښو رابریدو لپاره لا څه وخت پاتی ؤ، تیمور ملک چی خپله کښتی پریښوده او په لامبو یی څنډی ته ځان ورساوه نو د ونی د تنی له شانه پری غږ وشو:

تیموره!

هغه تکان وخوړ یوه او بله خوایی وکتل او ژر تر ژره یی توره وایستله او د خطر سره یی د مقابلی لپاره ځان تیار کړ، د ونی د تنی له شانه بیا غږ اوچت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو: ویریږه مه زه یم طاهر!

تیمور ملك زر دونی شاته ځان ورساوه، طاهر د اس جلب نیولی ولاړ ؤ، تیمور ملك په بیړه ورته وویل : ددی آس په ترلاسه کولو سربیره ته لا دلته ولاړ یی؟

طاهر په ډاډ ځواب ورکړ: دغه اس ستا لپاره دی اوس بیړه کوه!

تیمور ځواب ورکړ : زه د خپل تقدیر نه د وتلو لپاره له چانه متروکه نه اخلم!

طاهر ځواب ورکړ: تا زما د دوو غوښتنو منلو وعده کړی ده، او زما لومړنی غوښتنه همدغه ده.

تیمور ملك بی ځوابه غوندی شو ویی ویل : دلته بحث کول ښه نه دی راځه له ماسره!

طاهر په لاس کی د آس قبضه نیولی وه او له تیمور سره روان شو، د سیند له غاړی نه نژدی دری سوه گزه لری تیمور ملك ودرید ویی ویل آیا ستا نیت له مانه د وعدی اخستو په وخت کی همدغه ؤ ؟

: هوکی؟

: ستا باور ؤ چی اس به په لاس درځی او ماته به یی راولی؟

: دا زما اراده وه د خدای (ج) شکر دی چی پوره می کړای شوه.

تیمور ملك د طاهر له لا. ه د اس قبضه واخستله او پری سپور شو بیایی وویل : ته زما تر شا سپور شه!

طاهر ځواب ورکړ: په دی ډول به دواړه پاتی شو.

تیمور ملك وویل : پر خدای دومره بهروسه درلودونکی انسان مایوسه باید نه شی، ښایی ستا په سبب زه هم وژغورل شم، زر کوه، د مغلو غړونه راځی لکه چی هغوی تشی کښتی ولیدلی.

طاهر د تیمور ملك ترشا سپور شو، نژدی دوه میله په ځنگل کی له مزله وروسته د غونډیو لړی پیل شوه، طاهر د آس ستومانی احساس کړه څو ځله یی غوښتل چی پلی شی خو تیمور ملك پرینښود.

د لمر له لومړنیو وړانگو سره دوی یوی تنگی دری ته ورسیدل، او چی طاهر شاته وکتل د تاتاریانو څو سپاره په تراټ پسی ورزغلیدل.

طاهر وویل : هغوی په موږ پسی راغلل، د خدای (ج) په خاطر ما دلته پلی کړه زه یی په همدی تنگی کی ایسارولی شم، تا ته به د ژغورنی موقع په لاس راشی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك بیله دی چی آس ودروی پوښتنه وکړه:
هغو ی څو کسه دی؟
:اوه!
: نو زه هم درسره پلی کیږم.
: خو ځوك ویلی شی چی په دوی پسی به لوی لښکر نه وی؟
: همدغه سبب دی که نه چی زه تایوازی نشم پریښودلای.
طاهر وویل : تا زما د دوو غوښتنو د منلو وعده کړی وه زما دوهمه غوښتنه همدا ده چی تاسو ما دلته پلی کړی.
: زه د ځان په خاطر ستا ددی قربانی سبب پوښتلی شم؟
: خوارزم د مغلو د سیلاب په مخ کی وروستی کمر دی، او دی کمر ته ستا په څیر ساتونکی په کار دی زه پر تا احسان نه کوم غواړم د اسلامی نړی یو خدمت ترسره کړم.
خوارزم شاه څو بی زړه مشاورینو له کاره غورځولی دی، ته په هغه کی د نوی ژوند ساه پوکلی شی.
تیمور ملك ځواب ورکړ : زه یوازی یو سپاهی یم، توره وهل می زده دی، په اولس کی د ژوند ساه پوکل ستا غوندی خلکو کار دی، ته ورځه زه له اس نه پلی کیږم او د هغوی لار بندوم.
طاهر وویل : خپله وعده مه هیروه، زما پر خدای (ج) تکیه ده، موږ دواړه به یو ځل بیا سره یوځای شو، طاهر دا وویل او له زغلیدونکی اس نه یی توپ کړل، تیمور اس ودراوه او ویی ویل :
په ځولی کی دی څو غشی دی؟
طاهر ځواب ورکړ : پنځه دانی!
تیمور ملك خپله د غشو «کڅوړه» ور وغورځوله او ویی ویل : شپږ به په دی کی هم وی، کاشکی د خوارزم په پوځ کی ستا په څیر پنځه سوه تنه سپاهیان نور وای.
تیمور ملك اس چارگام خوشی کړ، او طاهر د تنگی په یوه کنډو کی د غونډۍ په یوه لوړه اوږه د یوی ډبری ترشا مورچل ونیو.

* * * * *

(۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې لومړی سپور د کنډونه ور واوښت طاهر په غشي وویشت او هغه د اس له شانه لرې وغورځید، په دې ځنډ کې بل سپور له کنډونه راواوښت او د طاهر د غشي دم ته برابر شو، د هغه دوهم غشي هم په نخښه برابر ولګیدو خو درې تنه نور سپاره په یو ځل له کنډونه را واوښتل، طاهر له هغوی نه یو وویشت پاتې نورو اسونه ودرول او د بیرته ګرځیدو اراده یې وکړه، خو له پاسه دوه غشي نور راغلل او یو مغلي سپاهي بل تپې شو له اس نه ولوید، دوهم د اس تر شا ځان پناه کړ او ځان یې وژغوره او خپلو نورو ملګرو ته یې د خطر خبرداري ورکړ، ترڅو طاهر بل غشي په لینده کې ایښود تاتاري له اس نه پلي شو او د یوې ډبرې شاته یې پناه واخسته، هغه نورو ملګرو ته هماغسې چیغې وهلې او د خطر نه یې خبرول.

طاهر د ډبرې ترشا سنګر پریښود او د کنډو بل لورې ته د غونډۍ په اوږه ورواوښت، لاندې نژدې دیرش څلویښت ګزه لرې دوه سپاره ولاړ وو او د ناري وهونکي ملګري ځواب یې ورکاوه، طاهر د یوې ډبرې ترشا کښیناست.

دغو دوو مغلي سپاهیانو په خپله ژبه پخپلو کې څه سره وویل بیا له اسونو پلي شول اسونه یې په یوه بوټي وتړل او د غونډۍ داسې ځای ته ورسیدل چې هلته د پټیدو لپاره څه ځای نه ؤ، ناڅاپه د طاهر له لیندې نه یو پر بل پسې دوه غشي ووتل او هغې دوه تنه ولویدل او څو ګزه لاندې پریوتل، طاهر له ډبرې نه سر راپورته کړ لاندې یې وکتل چې په مخ کې یې یو سیوری ولید، ناڅاپه یې شاته را وکتل او غونې یې زیږه شول پنځه شپږ ګامه پاس یو تاتاري توره ایستلې ورته را روان ؤ، طاهر زر لینده وغورځوله او جګ شو، د هغه لاس لا د توري موټي ته نه ؤ رسیدلی چې تاتاري د تورې وار پرې وکړ، دې په بیړه یوې خواته خم شو او د مغلي پوځي توره په تیږه ولګیده. د هغه د بل وار نه د مخه طاهر یو ګام شاته شوی ؤ او توره یې ایستلې وه.

څو ځله د دواړو تورې یو له بل سره وجنګیدلې او تاتاري خپل حریف خطرناک احساس کړ او شاته تلو، هغه څو ځلې د پښې خرلو او مقابلې هڅه وکړه خو زور یې ونه رسید د ډبرې وروستي څنډې ته چې ورسید د طاهر توره یې پر سر ولګیده شاته ورغړید او په یوه ژوره ګړنګ کې ولوید.

طاهر د سترګو په رپ کې له غونډۍ نه راکوز شو او په بوټو تړلو آسونو نه په یوه سپور شو چې تر کنډو واوښت نو دده په غشو زخمي یو نیم ژواندی مغل یې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولید چې پر کمره یې خپل سر واهه، دی وروپلی شو غشي یې ترې راوکیښل او بیرته یې په خپله د غشو کڅوړه کې واچاوه او بیرته پر اس سپور شو.

طاهر اس چارګام وزغلاوه او د واورینو غرونو نه تیریده، په ځینو سختو لارو کې یې د اس رفتار ورو کاوه د لارې په باب یې هیڅ معلومات نه ؤ، د غرنیو خوړونو اوبه لږې نه وې خو له لوړې یې سیك ختلې ؤ، د شپې یخني یې وجود کرخت کړی ؤ، او اوس هم سره له دې چې لمر تود ؤ خو د ساړه شمال څپې یې پر بدن له زغم نه وتلې وې.

په لاره کې څو داسې کلې مخې ته ورته راغلل چې سوځیدلیو کورونو او د ماشومانو او ښځو بې ګور او کفنه مړیو یې د تاتاریانو د یرغل او وحشت ګواهي ویله.

ماسپښین مهال طاهر د یوه پراخ میدان نه تیریده، پر آسمان وریځې راخورې شوې او یخني هره شیبه زیاتیدله، قضا ماسپښین واوره اوریدل پیل شول، د طاهر آس نژدې له پښو لویدلی ؤ، غاړه یې ښکته اچولې وه او ورو ورو روان ؤ، دواورې په توپان کې د طاهر پام نه ؤ چې په کوم لورې روان دی، خو هغه د دریدو پرځای تګ غوره باله.

مازدیګر مهال اس په واوره وغورځید لغتې یې ووهلې او مړشو، طاهر پلې مزل پیل کړ، هغه به ایله دوه میله مزل کړی ؤ چې نور یې حوصلې ځواب ورکړ، د واورې توپان نور هم زوروړ شو شپه راتلونکې وه، پر طاهر د بیهوشي څپه راتله، زړه یې غوښتل چې په واوره وغځیږي او ویده شي، خو هغه ته معلومه وه چې دا به دده وروستی خوب وي، بیایې د زړه په زور څو ګامه ګړندي واخستل خوله څو ګامه وروسته یې بدن بیرته بې سیکه شو په واورو کښیناست، خو د انسان په فطرت کې د ژوندي پاتې کیدو هیله تر وروستې شیبې له مایوسیو سره جګړه کوي.

طاهر یو ځل بیا اوچت شو، آسمان ته یې وکتل او د ډیرې عاجزي په حالت کې یې دعا وکړه:

اې د ځمکې او آسمان خاونده! زما د ژوند یو ارمان هم تر اوسه نه دی پوره شوی، نور په ما کې دوراندې تلو همت نشته، تاته پناه دروړم او له تانه مرسته غواړم، خو که زما په برخه له مرګه پرته بل څه نشته نو ماته د یوه مؤمن حوصله راکړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددی دعانه وروسته طاهر داسی انگیرله لکه د ژوند له یوه بوج نه چی بی غمه شوی وی، کښیناستلو چی یو غږ یی تر غوږ شو او په رګونو کی یی سړیدونکی وینه بیرته توده شو، دا د یوه اس د شنهار غږ ؤ، طاهر یوه او بله خوا وکتل نژدی پنخوس ګامه لری یو اس څڅک غوږونه ولاړ ؤ او دده په لوریی کتل.

طاهر په منډه څان اس ته ورساوه، آس دوه دری ګامه ورته رامخی ته شو او د هغه په تټتر یی خپل مخ وموښلو، پر آس زین تړلی ؤ طاهر چی ولید وپوهیده چی دا د کوم مسلمان ؤ، له زین نه یی واوره وتوږله او پری سپور شو اس څو قدمه واخیستل خو بیا ودرید او په یوه راوتلی ځای یی پښه ووهله، طاهر ورکوز شو واوره یی یوه او بله خوا واړوله او د یوه انسان مړی یی راویوست د هغه په پوښتیو او خیټه دوه غشی ښخ وو، طاهر انا لله و انا الیه راجعون وویل او بیرته یی هغه په واورو کی وپوښه، اس یی پرور مېږ وتپاوه او پښه یی پری واړوله.

د ژوند نوی هیلی د طاهر په رګونو کی نوی تودوخه وزغلوله، چی لږ وړاندی ولاړ د اس پر زین تړلی یوی کخوړی ته یی پام شو لاس یی پکی دننه کړ د غوښی او پنیر یوه یوه ټوټه یی راوایستله، سمدستی یی وخوړلی او د مړیدونه وروسته یی په ځان کی د ځواك احساس وکړ اس ورو ورو په خپله طبعه روان ؤ، طاهر یی دمخ اړولو او په کوم بل لور د ګرځولو ضرورت نه احساساوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثـــريـــا

تیاره ماښام طاهر یوه ویجاړ کلی ته ورسید، کنډوالو شاهدی ویله چی د مغلو د سیلاب کومه څپه پردی کلی تیره شویده، د اس له مزله داسی ښکاریده چی شاوخوا نژدی کوم کور دده هدف نه دی، طاهر په څیر څیر کتل چی که د کوم کور له کړکی او یا وره نه څه رڼا ووینی، د زیاترو کورونو دروازی خلاصی وی او د واورو پنډی پنډی ډیری ددی ګواه وی چی دننه څوك پکی نشته، د یوه کور د تړلی دروازی مخی ته چی طاهر ورسید د توری په څوکه یی یوه پله دننه تیله کړه د پلی له خلاصدو سره سم د شهیدلیو مړیو له زغم نه وتلی بوی د طاهر لاره ډب کړه، اس غوږونه څك کړل غاړه یی کږه کړه او د وړاندی تلو اراده یی وه طاهر د اس پرورمیږ لاس راتیر کړ ویی ویل : زما دوسته ! زما حوصله ځواب راکوی که کومه امن ګوښه درته معلومه وی ځان رسوه.

کله چی اس له کلی نه بیرته بهر وتلو د طاهر په خیال کی وروګرځیدل چی ښایی د اس پر عقل باور هوښیاری نه وی، د شپی تیاره ورو ورو زیاتیدله، هغه اس یو ځل ودراواه او په زوره زوره یی چیغی کړی:

څوك شته! څوك شته!

د هغه غږ د شپی په غیږه کی چوپ شو، او له دی وروسته د لیوانو آوازونو دده تصور ور رد کړ، اس وشنیده ګواکی خپل سپاره ته یی ویل : ولی مایوسه کیږی منزل ته رارسیدلی یی.

طاهر اس بیا خپلی خوښی ته پریښود ، له کلی نه لږ لری په ګڼو ونو کی تیر شو او بیا په یوه لوړه غونډی وخوت د واوری اوریدو او تیاری له امله طاهر تر دوه ګزه وړاندی هیڅ نه لیدل، د غونډی پر سر له یوه دیوال سره په خوا کی اس وړاندی روان شو، څو قدمه وړاندی په یوه خلاصه دروازه ورننوت او په شنهار شو د طاهر په مخکی یو لوړ کور ؤ، هغه ارادی ځواك چی دی یی تر دی ځایه رارسولی ؤ نور ځواب ورکړ، د یوه نغری بل اور ته کښیناستل او ویده کیدل یی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس تر ټولو لویه هیله وه.

د کور دانګړ دروازه خلاصه وه، خو دننه د رڼا نوم او نخښه نه وه، ده فکر وکړ چې بڼایي په دې کور کې هم څوک نه وي ښایي اس دده د وروستی منزل لپاره ددې کنډواله کلي تر ټولو غوره کور ټاکلی وي، اس چې انګړ ته ننوت وردرېد طاهر تري پلی شو، د هغه پښې پرسیدلې وې او نور یې د بدن د بوج اوچتولو ځواك نه درلود، بیایي په خپل ټول زور چیغې کړې: څوک شته! څوك شته؟

دده غږ د دېرو له دیوالونو نه بیرته راغبرګ شو او آزانګې یې وکړې، ده اس پریښود او دواړه لاس یې په دیوال تکیه کړل او چیغې یې وهلې وړاندې ولاړ.

د دهلیز نه تیر شو او یوې کوټې ته ورغی، د کوټې د دیوال سره په څلورو خواوو کې راوګرځید، خو ده ته د خپل غږ ځواب راغبرګ نه شو، بیایي په خیال کې وروګرځیدل چې له شګونه د هیلو ماڼې جوړوي، که دلته کوم انسان پاتې وای نو د کور ټولې دروازې به خلاصې نه وې.

په زړه کې ورتیره شوه چې اوس د اور یوه سپرغۍ زما ځان ژغورلی شي خو د اور بلولو لپاره ورسره څه شی نه وو، ناڅاپه یې تر پښو لاندې نرم شی احساس کړل ورتیټ شو چې لاس یې پرې وواهه یو پوستین ؤ کښیناست او هغه یې زر واغوست، خو زر یې داسې احساس کړه چې‌د ده تللې تودوخه دغه پوستین نشی ورته راګرځولی، خو څو ساعته وړاندې یې اس یوه غیبي مرسته وګڼله، اوس هم دده ضمیر ددې منلو ته تیار نه ؤ چې الله ﷻ به یې یوازې پریږدي، باور یې ؤ چې الله تعالی په خپل رحمت تر دې ځایه را رسولی دی، ده خدای (ج) تـه د یوه ستر هدف لپاره د ژوند دعا کړې وه او دغه هدف تـر دې ځایه په رارسیدو نه پوره کیده، دا کور دده وروستی منزل نه دی، تقدیر یوازې دده امتحان اخلي، نهیلي د مؤمن له شان سره نـه لګیږي، دا شپه به تیره شي سهار به د لمر وړانګې ده ته د ژوند نوې تودوخه وروبخښي او دا هم امکان لري چې ددې کور په کوم ګوټ کې د الله کوم بنده اور بل کړې وي او دده د ورتګ انتظار کوي، په دې ذهني کش ر کړپ کې لمونځ ور په یاد شو، زر زر یې تیمم وواهه، او خپل ټول ځواك یې راټول کړ او راپورته شو.

د لمانځه نیت اراده یې چې کوله په زړه کې وروګرځیدل چې کیدای شي ددې کور په کومه ګوښه کې څوك د تاتاریانو له ویرې غلی شوی وي، هغه په لوړ آواز آذان وکړ او له لږ شیبې انتظار نه وروسته د.چا له راتګه مایوسه شو او نیت یې

وتاړه.

په لمانځه د بوختیدو نه وروسته یی د بدنی تکلیف احساس ورو ورو غلی شو، د لمانځه له ختمولو وروسته یی د دعا په وخت کی تتی رڼا ته پام شو، زړه یی په ټوپونو شو او زر یی شاته مخ واړاوه.

*****

(۲)

یو اته کلن ماشوم مشال په لاس کی ولاړ و، د هغه ترڅنګ یو بل زلمی ژ چی توره یی په لاس کی نیولی وه، د ځوان څیره ډیره زیاته جذابه او زړه وړونکی وه، د جامونه یو ترکی سپاهی ښکاریده طاهر په خپل ژوند کی تر اوسه دومره زړه وړونکی څیره نه وه لیدلی هغه د یوې شیبې لپاره حیران ورته کتل، د ماشوم او دی زلمی په څیرو کی زیات ورته والی و.

طاهر دا احساس کړه چی خدایځ دده د لارښوونی لپاره له اسمانه دوی پرښتی را استولی، دواړو د اندیښنی په حالت کی ده ته کتل، طاهر ورته وویل : السلام علیکم! ماشوم او ځوان دواړو په یوه غږ د هغه سلام ته وعلیکم وویل ، خو د ماشوم پرځای د ځوان د غږ ترنم زیات دده په غوږو کی راغبرګ شو ځوان په عربی وویل : که زه اشتباه نه کوم ته عرب یی؟

طاهر په حیرانی وویل : تا څه وړ وپیژندم؟

: ستا آذان می چی واورید لهجه دی عربی وه.

طاهر وویل : ستا لهجه هم له عربو نه زیاته بدله نه ده.

د ځوان پر شونډو پیکه او مایوسوونکی موسکا وزغلیده او ویی ویل زما مور عربه وه، خو اوس ددی خبرو مهال نه دی، ته د واورو له توپان نه راتیر شوی یی راځه له ماسره!

د ځوان په غږ کی ازانګی او موسیقی وه، داسی اغیزه وه چی له غوږونو نه تیریدی او زړونو ته رسیدی.

طاهر جګ شو له ځوان سره تلو ته چمتو شو ځوان له دوه دری ګامه اخستلو وروسته ودرید ویی ویل : ته د شپی مهال دلته څه وړ راغلی؟

طاهر ځواب ورکړ : ماته له دی ځایه څو میله لری په دښته کی په واورو کی پراته یوه مسلمان شهید آس په لاس راغی، هغه آس زه دلته راوړسولم.

د ځوان په څیره کی د غم او خفګان نخښی رابری شوی بیایی وویل : تا ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولید هغه تپی ؤ که د واورو توپان وژلی ؤ؟
: هغه تپی و، که هغه ستاسو عزیز او دوست ؤ نو افسوس کوم.
څوان وویل : هغه زموږ پخوانی خادم ؤ، ما نن له یوه ضروری پیغام سره سمرقند ته واستاوه... ستا شوندی نیلی شوی، راځه دغه ځای خوندی نه دی.
کشر ماشوم دیوه په لاس کی په مخکی شو له دوو کوټونه دننه تیر شول او بیا یوه تنګ دهلیز ته ووتل، څوان په دهلیز کی د ډبرو یوه تخته لری کړه، لاندی یو سوری ؤ چی یو سړی په اسانی تری کوزیدای شوای، د سوری نه لاندی د لرګو زینه ښکته شوی وه، لومړی کشری ماشوم او بیا وریسی طاهر سمځی ته وربښکته شول او د تولو په پای کی زلمی ور ښکته شو او سوری یی بیرته په همغه ډبره بند کړ.

د زیر زمینی په یوه کونج کی په نغری کی اوربل ؤ، پرغولی یوه ښکلی قالینه غوړیدلی وه، او یوی خواته دری څلور پوستینونه ایښی وو، څوان طاهر ته یوی خواته د کښیناستلو ست وکړ ویی ویل : ته به وږی یی زموږ سره د غوښو له څو وچو توتونه پرته هیڅ نشته.
: ما ستا سو د خادم له کځوری نه غوښه او پنیر واخستل، اوس زه له اور پرته بل هیڅ شی ته اړتیا نه لرم، دایی وویل او بیا طاهر خپلی موزی وایستلی او د اور خواته یی پښی وغزولی، کوټه ښه توده وه، طاهر ناست ؤ خو ورو ورو پریوت او لږه شیبه وروسته په درانده خوب ویده شو، څوان اوچت شو.پر هغه یی یو پوستین ور وغوړاوه.

*****

(۳)

د یوه خواږه او زړه وړونکی غږ په اوریدو طاهر سترګی وغړولی او د پریشانی په حالت کی جګ شو کښیناست او ویی ویل : زه چیرته یم او بیایی د شمعی په رڼا کی څوان ولید چی دی یی راپاځولی ویی پیژاند او سمدستی یی وویل : سهار شو؟
څوان ځواب ورکړ: اوس ماسپښین کیدونکی دی، ته دیر زیات ویده وی.
: تر اوسه خو پوره تیاره ده!
: ته د کور د لاندی په کوټه کی یی، د لمر رڼا دلته نه راځی، د طاهر له سترګو نه د خوب خومار ورو ورو لری کیدلو خو د تیرو ورځو بدنی ستومانیو درد

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې لا په بدن کې ؤ، هغه له لږ سوچ ورروسته ووېل:

د شپې مې له تانه ډېرې پوښتنې زړه غوښتي خو خوب رالاندې کړم، اوس تاسو راته ووایې دلته څه کوې؟ او هغه ستاسو نوکر چېرته تلو او تاسو یې چاته پرېښودې؟ زما په ګومان دلته پاتې کېدل ډېر خطرناک دي، موږ باید زر تر زره له دې ځایه ځانونه وباسو.

ځوان ځواب ورکړ : ما هم له تانه ډېر څه پوښتل غوښتل خو ښه شوه چې ته زر ویده شوې، زما پلار ددې ښار حاکم ؤ، د سلطان له ماتې ورروسته د شاوخوا کلیو په څیر په دې ښار کې هم ویره خوره شوه، خلکو له خپل ہال بچ سره بلخ، بخارا او سمرقند ته هجرت وکړ، ما له خپل پلار سره په اوسیدو ټینګار وکړ خو هغه زه د خپل وړوکې وررور سره یوځای له یوې قافلې سره بلخ ته په تلو مجبور کړم په بلخ کې زما بابایو مشهور سوداګر دي، زموږ د قافلې شمیر د دوو سوو تنو په شاوخوا کې ؤ، چې زیات پکې تور سرې او ماشومان وو، له دې ښاره نژدې شل میله لرې زموږ پر قافلې د تاتاریانو یوې ډلګې حمله راوړه، مېړونو په میدان مقابله وکړه، خو وسه یې ونه شوه، ټول یو یو ووژل شول، ځینو ښځو هم مقابله وکړه او ووژلې شوې او نورې ژوندې ونیول شوې، زما په مخکې ترټولو ستره مسأله د اسماعیل ژغورل وو، د ویرې له سببه د هغه کریکې ما نشواې اورېداې، پلار مې د طبیلې تر ټولو غوره اس راکړې ؤ، ما اسماعیل له کچه نه راکوز کړ او په شا پسې مې راسره سپور کړ، او اس مې چار ګام خوشې کړ، د شپې د تیارې او ګڼ ځنګل په سبب مغلو زه تعقیب نکړاې شواې، خو زما به د هغو خویندو زړه سورې کوونکې کریږې هیرې نه شي چې د تیښتې په وخت کې مې اورېدې.

ځوان چې تردې ځایه خبره راورسوله چوپ شو، د هغه په غټو غټو ښکلو سترګو کې اوښکې رارډنډ شوې، طاهر په ځیر ځیر ورته کتل، ماشوم چوپ په یوه کونج کې غلې ناست ؤ، د هغه په څېره کې هم د تیرو پېښو ځوروونکې نخښې او تار وو، طاهر په ناستې هغه ته غیږ وغوړوله، ماشوم لږ ورته وکتل او بیایې په منډه ځان ورته راورساوه او په غیږ کې ورولوید په سلګیو شو، تر لږ ځنډه یې شونډې بوڅې بوڅې کړې او بر ژړا د راڅابو کېدو هڅه یې وکړه، خو چې طاهر د هغه پر سر لاس راکش کړ او د تسلې ورکولو هڅه یې وکړه نو په زوره زوره یې وژړل.

طاهر ورته ووېل : مه ویرېږه موږ به ډېر ژر خوندي ځای ته ولاړ شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلك وویل : په لاره کی به مغلیان وی، هغوی ماشومان خوری.
: نه، نه تاته چا په دروغو داسی ویلی دی.
زلمی طاهر ته وویل : اسماعیل به ماته تسلی راکوله نن خدای (ج) خبر دی په ده څه وشول.
طاهر په غور ځوان ته وکتل او ویی ویل:
گومان کوم چی ته د اسماعیل خور یی!
د هغه ښه ناڅاپه زیړه شوه او سترګی یی ښکته واچولی.
طاهر وویل : ویریږه مه، ستا عزت او ساتنه زما ذمه واری ده، تا خپله کیسه تر اوسه پای ته نه ده رسولی.
کله چی نجلی بیا طاهر ته وکتل په سترگو کی یی اوښکی ځلیدلی، هغی په لستونی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : کاشکی ددی بی وسی او بی کسی په وخت کی زموږ د قوم له نجونو نه ځوانان جوړیدای. له تاتاریانو څخه د تیښتی نه وروسته بیرته خپل کور ته ولاړو، دریمه ورځ پلار جان ته دا خبر ورسید چی پر ښار مغل یرغل راوړی، له هغه سره تول څلور سوه تنه سپاهیان وو، ځینو افسرانو مشوره ورکړه چی له دی لږ پوځ سره له تاتاریانو سره مقابله د ځان وژنی په معنی ده، خو هغه ډیر غیرتی ؤ، د ښار پریښودل یی غوره ونه گڼل، پلار جان ته می جاسوسانو خبر راوړ چی پردی ښار د یرغل راوړونکو تاتاریانو شمیر ډیر نه دی د هغه باور ؤ چی څو ورځی به یی ایسار کړای شی، په دی ځنډ کی به له سمرقند یا بلخ نه څه مرسته راورسیږی، خو د قوقند په اړه چی کومی اوازی خپری شوی هغو د ښار دننه د خلکو زړونه وغورځول، ځینو افسرانو زما پلار جان ته ویل چی سلطان،تیمور ملك ته مرسته وانه ستوله، ته ولی د مرستی تمه تری کوی؟ د پلار جان ورستی ځواب دا ؤ چی زه به خپل فرض پوره کړم ماښام مهال یی پوځ ته امر وکړ چی سهار وختی له ښاره راووزی او پر مغلو یرغل وکړی خو تر سهاره نژدی دوه سوه تنه تښتیدلی وو، تردی چی زموږ د محل زیات خدمتگاران هم وتښتیدل.
سهار مهال له رخصتیدو نه دمخه پلار جان د لومړی ځل لپاره ددی سمڅی لاره راوښودله او علی یی راسره پریښود ، علی زموږ پخوانی خادم ؤ، پلار جان په دی سمڅه کی د څو ورځو خوراك هم پریښود ، موږ ته یی وویل چی که موږ ماته وخوره هم تاسو له دی کوټی نه د تیښتی هڅه مه کوی، ځکه چی مغل چاته د تیښتی فرصت نه ورکوی، د هغه دا هیله وه چی د خوارزم پوځونه به له تیاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورروسته دی خواته خامخا راځي.

له علي نه پرته نورو خدمتګارانو ته زموږ ددی غلی ځای درك معلوم نه ؤ، دوی ورځی دلته غلی وو، د محل نور پاتی خدمتګاران هم وتښتیدل، علی به موږ د بهر له حال نه خبرولو، دریم مانبام د پلار جان اس تش راستون شو، او په همدی شپه مغل ښار ته راغلل او پاتی ژوندی خلك یی ووژل.

تر دوو ورځو پوری دغه کور د مغلو مرکز ؤ او په شاوخوا کلیو کی یی لوټ او وژل پیل کړی ؤ او موږ لهٔ علی سره په دی کوټه کی غلی وو، دغه دوی ورځی موږ ته له کلونو ډیری اوږدی وی، دریمه ورځ هغوی ښار پریښود، په محل کی بشپړه چوپتیا وه خو موږ تر شپی پوری انتظار وکړ، د شپی مهال علی د سوری له لاری بهر ته ووت او خبر یی راوړ چی زموږ یو اس د طبیلی سره نژدی ګرځیده ما هغه ونیو او په طبیله کی می وتاړه، له دی نه وروسته موږ دا دعاګانی کولی چی د مسلمانانو کوم پوځ دی خواته راشی، ورمه شپه موږ دا پریکړه وکړه چی سهار وختی به دا ځای پریږدو او د بلخ په لور به خوځیږو، امکان لری چی په لاره کی د کومی پوستی پهره داران ژاسره مرسته وکړی، خو چی ماسپښین مهال د واوری اوریدل پیل شول نو ما د سمرقند د حاکم لپاره دا لیك ولیکه چی موږ له دی ځایه وباسی او بلخ ته مو ورسوی علی زما غوښتنلیك ورسره واخست او روان شو.

اوس چی ته پر کوم اس راغلی یی په همدی اس علی سپور وتلی ؤ، زما په ګومان هغه د کوم تاتاری د ظلم نخښه شویدی، اوس لکه چی خدای (ج) ته زموږ مرستی ته را استولی یی ته له کومی خوا راغلی یی؟

طاهر لنډ لنډ خپل داستان واوراوه او په پای کی یی تجلی ته وویل : زه لږ بهر وزم او د موسم حالت ګورم.

: محل ته د مغلو د راتګ خطر هر وخت وی ځکه خو د بهر ته وتلو لپاره دا لاره ډیره خوندی ده، دا یی وویل او بیا هغی په دیوال کی لګیدلی یو څرخ واراوه، د لږ غږ سره په یوه برخه کی دومره درز راپیدا شو چی یو سړی تری په اسانی تیریدای شوای.

تجلی وویل راځه زه لاره درته ښیم، اسماعیل تکان وخوړ ویی ویل : زه هم درسره ځم.

* * * * *

(٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمڅې د کوټې د ننني رڼا په پرتله غار ډېر تياره ؤ، نجلي او ورور يې زورپکي وړاندې تلل، خو طاهر ورو ورو پلونه اخستل، ځای ځای د غاړيوی او بلې خواته څمکي کيندل شوی وی او پراخي کوټې پکي جوړې شوی وی.
طاهر نژدې پنځوس گزه وړاندې لاره پرېښوده او په يوه کوټه ننوت، په دې څنډ کې نجلي او ورور يې نور هم وړاندې ولاړل، طاهر د پرېشانۍ په حالت کې د کوټې پر ديوالونو لاس واهه چې د نجلي غږ يې واورېد: ته چېرته يې؟
طاهر ځواب ورکړ: زه لاره نشم موندلی.
نجلي خپل ورور ته مخ وروگرځاوه ويې ويل : اسماعيله ورشه ترلاس يې ونيسه.
اسماعيل طاهر تر لاس ونيوه ويې ويل : زما سره راځه زه په تياره کې هم ليدای شم.
طاهر وويل : په دې کوټو کې ښه زيات پوځ اوسيدای شي،
نجلي وويل : هوکې! خو کاشکې له موږ سره کافي پوځ وای.
يو ځای ته چې ورسيدل نجلي ودريده ، ويې ويل:
اوس لږ پام کوه او راځه وړاندې چينه ده، اسماعيله ته زما لاس ونيسه!
درې واړو د يو بل لاسونه ونيول او وړاندې ولاړل څو گامه وړاندې تياره لږ شوه ښې لورې ته وگرځيدل او چې څوگامه نور ولاړل نجلي بيا ودريده. دلته رڼا زياته وه، طاهر وليدل چې د يوه وړوکي ډنډ پرځنډه ولاړ دی، د يوه کمره نه چينه را خوټيږي او اوبه يې په ډنډ کې راټوليږي، او د ډنډ زياتې اوبه له غار نه تيريږي، پنځه شپږ گامه وړاندې د غار خوله وه چې ډېره تنگه وه.
اوبه تر زنگنو ټيټې وې، اسماعيل او طاهر هم د نجلي په څيرله اوبو راوتليو ډېرو پيتې ايښودلی او د غار له خولي راووتل، د دوی په مخکې په ونو پوښلی دره وه، واوره اوس نه اوريدله خو وريځې لا خورې وې، ونې، ډبرې او د څمکې بوټي هر څه په واورو پوښلي او پټ وو.
د غار نه راوتليې اوبه په يوه لښتي که ښکته بهيدلي او د يوه خوړ سره چې ډيرې اوبه پکې بهيدلې يو ځای کيدلې، طاهر تر لږ ځنډه دغه په زړه پورې منظرې ته حيران ؤ، بيايې خپلو ملگرو ته وکتل، تر لږ ځنډه يې بې پامه سترگې د نجلۍ په څيره ميخ شوی، هغه ښکلې وه، په پرخه د مينځل شوی گل نه زياته ښکلي، د کايناتو انځورگر د واورې له تهوتی نه تراشلې او د وينو سرخي يې پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور زیاته کړی وه، خفګان او غم یې ځیره د وریځو تر نریو پردو لاندې سپوږمی په ځیر ښایسته کړی وه، نجلی مخ واړاوه او په بی پروایی یی وروړته وکتل، د طاهر له خولی بی اختیاره ووتل: نوم دی څه دی؟

: ثریا! هغې ځواب ورکړ او بیا یی په پریشانی طاهر ته وکتل، د هغی سترګو ویل : ګوره زه ستا په پناه کی یم خو د یوه غیرتی پلار لور یم.

طاهر په خپل وجود کی لړزه احساس کړه او مخ یی واړاوه، تر لږ ځنده یی سر ځوړند کړ او له سوچ وروسته یی وویل : زه باید زر تر زره بغداد ته ولاړ شم، خو له دی نه وړاندی باید تا بلخ ته ورسوم، چی اسمان شین شی له دی ځایه به وخوځیږو، له دی دری نه د وتلو لاره کومه ده؟

نجلی یوی خواته اشاره وکړه ویی ویل : هغی لوری ته د غونډۍ نه چی تیر شی لاره ده.

طاهر وویل : که لمر راوخوت نو موږ به سبا ته روان شو.

نجلی اسمان ته وکتل ویی ویل : اوس ښایی نوره واوره هم ونه ورېږي.

طاهر وویل : تاسو لږ ځنډ دلته ودرېږی زه پاس ځم او ګورم ښایی...؟

نجلی پوښتنه وکړه : ښایی څه؟

: هیڅ نه!

: ستا به ګومان وی چی که د مسلمانانو پوځ چیرته ښکاره شی، زه به هم سهار او ماښام په همدی تمه پردی غونډۍ ختم.

طاهر وویل : ستاسو دغه سمڅه خو ډیره خوندی وه خو د کلی له خلکو نه چاته معلومه وه که نه؟

ثریا ځواب ورکړ : نه ددی غونډۍ په شاوخوا کی به تل پهره ولاړه وه، پلار جان چی ماته دغه د تل کوټه او سوری راوښودل نو د هغو پهرو په هدف وپوهیدم.

: ډیر ښه! زه اوس بیرته راګرځم، طاهر دا وویل او په واوروکی یی ګامونه اوچت کړل ثریا زر ورته وویل : نه نه! ددی غار سره نژدی د ښو خاپونه مه پریږده، ته د خوړ له لاری ولاړ شه.

طاهر د ثریا په وینا په اوبو کی روان شو او چی لوی خوړ ته ورسید، په لویو لویو تیږو یی پښی ایښودلی او غونډۍ ته وخوت، د غونډۍ له څوکی نه یی ځلورو خواو ته وکتل خو دواړو له سپین څادر پرته یی هیڅ خو ځیدونکی څیز

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترسترګو نه شول، کله چې بیرته راکوز شو او خپلو ملګرو ته راورسید واوره بیا پیل شوه، طاهر لوږه احساس کړه،

چې کله بیرته د څمکې د تل کوټې ته ولاړل ثریا لږ لاندې «وچه غوښه» د یوې اندازې وچې میوې سره په پتنوس کې د طاهر مخې ته کښېښودل او وې ویل : ته به خامخا وږې شوی یې، تا د شپې مهال هم څه ونه خوړل.

طاهر ځواب ورکړ : ماته ستا سو د نوکر له کڅوړې نه پوره خوراکي شیان په لاس راغلل، خو له ما سره د اس غم دی ما هغه همداسې پرېښود.

: زه سهار وختې پاس ورغلی وم طبیلې ته مې بوت او هلته مې وتاړه، هلته وچ واښه ډیر دي.

بیا یې وروړته مخ ور واړاوه: اسماعیله! ته ورسره کښېنه وخوره!

اسماعیل ورسره کښېناست، طاهر د غوښې یوې ټوټې ته لاس ور وغځاوه، بیا یې بیرته راټول کړ ثریا ته یې وکتل او ورې ویل : ته څه کوې؟

ثریا ځواب ورکړ : ته زما فکر مه کوه، زه ډیر وختې سبا ناری کوم، اسماعیل ناوخته له خوبه پاڅي ځکه یې تر اوسه څه نه دي خوړلي، طاهر یوه ګړې په خوله کړه اسماعیل ته یې وویل : وخوره!

خو اسماعیل اندیښمن خورته وکتل.

ثریا لږ ور وړاندې شوه د ماشوم پرسر یې لاس راتیر کړ او ورې ویل : اسماعیله ولې یې نه خورې؟

د هلك په سترګو کې اوښکې راغلې او د ریږدیدلو شونډو راټولولو هڅه یې وکړه، دواړه لاس یې وغځول او ثریا ته ورتر غاړه وت.

زه یې نه خورم، زه یې نه خورم او په سلګو شو.

طاهر ترخې اوبه په خپل حلق کې احساس کړې، پتنوس یې اوچت کړ او د ثریا مخې ته یې کښېښود او ورې ویل :

ما خپله برخه وخوره.

ثریا : نه نه! وخوره ته وږې یې!

: د یوې عربې مور له لور نه زما همدغه تمه وه، خو زه اوس ستا میلمه نه بلکې ساتونکې یم، ما ماښام پوره خواره خوړلې وو خو تا بنایې ماښام هم څه نه وې خوړلې، طاهر جګ شو لینده یې واخستله، غشې یې د غشو په کڅوړه کې ورسره واچول او ورې ویل : تاسو دا وخورې، زه به انشاء الله زر بیرته راستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شم، که مې په کلي کې څه شي ونه موندل بهر ګوندي څه ښکار ومومم.
ثریا وویل : په کلي کې د انسانانو د مړیو نه پرته هر څه مغلو ورسره وړي دي، او په دې موسم کې ښايي ښکار هم ونه موندل شي.
طاهر وویل : زما باور دی چي خدای (ج) موږ دلته د لوږې د مرګ لپاره نه یو راټول کړي، زه به انشاء الله تش لاس نه راستنیږم، تاسو د ماښام غم مه کوی دا خواړه وخوري.
ثریا وویل : که ستا د خدای پر مهرباني دومره بروسه ده نو لږ تر لږه خو خپله برخه وخوره او بیا ولاړ شه.
طاهر ورتیټ شو د غوښې یوه ټوټه یې په خوله کې کښیښوده او ویې ویل : بس ! ما خپله برخه واخستله.
تجلي وویل : زه تا بهر ته رسوم بیرته راځم
:نه، ما لاره ولیدله، طاهر دا وویل او د غار له لارې بهر ته راووت.
د طاهر له تلو نه وروسته ثریا وویل : اسماعیله اوس یې وخوره!
کشرۍ ماشوم ځواب ورکړ : ستانه پرته یې نه خورم.
ثریا په پتنوس کې پراته خوراکي شیان درې برخې کړل او بیا یې یوه برخه جلا کړه ویې ویل : دا د هغه برخه ده چې بیرته راستون شي ډیر به وږی شوی وي، او دا نوره زما او ستا برخه ده.

*****

(۵)

ماسپښین مهال اسمان شین شوی و د لمر دوړانګو غبرګون پر سپینو واورو سترګې بریښولې، شمال دریدلی ؤ او په موسم کې یو په زړه پورې بدلون احساسیده. ثریا او اسماعیل د غار نه بهر لږ لرې په یوه ډبره ناست وو او د طاهر د راتګ انتظار یې کاوه، دواوړي د ویلیدو له امله د ونو ښاخونه اوتنې ورو ورو لغړیدې مخامخ د خوږ اوبه ورو ورو زیاتیدې.
اسماعیل وویل : خور جانې هغه تر اوسه رانه غی! په داسې لمر کې مخامخ ښکار موندل کیږي.
ثریا ځواب ورکړ : دعا کوه!
: هغه ډیر ښه سړی دی که پلار جان وای دې به یې د پوځ سالار ټاکلی ؤ، مګر خوري که هغه ته د ښکار پر ځای تاتاریان په مخه ورشي نو څه به کیږي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: خدایْ به یې مرسته کوي.
: که مو ړ دلته کوم مغلي ولیدلو نو بیا ؟
: دلته مو ړ له پاسه هیڅوك نشي لیدای.
: که هغه تاتاریانو ونیو او د ځان ژغورنې په خاطر یې موږ ورووښودلو نو بیا ؟
: چوپ شه، د میلمنو په باب داسې سوچونه څوك نه کوي.
: که بیا واوره ونه اوري نو موږ به له دې ځایه روانیږو؟
: انشاء الله!

اسماعیل چوپ شو، خو لږ وروسته یې چیغې کړې، هغه راغی!

هغه راغی، خوري ! خوري! هلته گوره غرڅه یې راوړ.

وگوره خوري! وگوره څومره لوی دی، هغه په ډېر زحمت په اوږه را اړولی، اور خو به نه وي گل شوی؟!

ثریا دوني له تنې نه لږ لرې شوه ویې کتل طاهر یو غرڅه په اوږه را اړولې ؤ او له خوږ نه راپورې ووت.

اسماعیل بیا وویل : خوري! اور خو به نه وي مړ شوی! زه ډېر وږی یم.

ثریا وویل : تا خو ویل چې زه ښه موړ یم!

: که ما دانه وای ویلی نو تا به خپله برخه هم نه خوړله، اوس خو دا دي خدای (ج) غرڅه رالیږلی دی، خوري دا ډېر ښه سړی دی.

طاهر د غار خولې ته نژدې شو دوی ته یې وکتل ویې ویل :

تاسو زر دننه ولاړ شئ. زه ویریږم چې شاوخوا چیرته د تاتاریانو کومه ډله نه وي، دغه غرڅه زما د غشي له نخښنه کیدلو نه دمخه تپي ؤ.

لږ ځنډ وروسته چې دوی ټول په تل خونه کې ناست وو ثریا غوښه کبابوله اسماعیل په وار وار ویل : خوري! اوس به پخه وي زر یې راکوزه کړه.

طاهر د تیرو ستومانیو او ځورنه وروسته اوس په دې تیاره او تنگه خونه کې د آرامۍ احساس کاوه، بیا یې هم د راتلونکې په باب ذهن د پریشانی احساس کاوه، کله کله به یې په ذهن کې ور وگرځیدل چې والوزي او بغداد ته ځان ورسوي، هلته په دنگو محلونو کې یوه هنگامه او محشر جوړ کړي او لکه په ولاړو اوبو کې د ژوند شور پیدا کړي، ده په خیال کې د بغداد په جامع جوماتونو کې له احساساتو ډکې ویناوې کولې.

کله به یې د بغداد له بې شمیره پوځ سره یوځای د خوارزم شاه تر جنډې لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاتاریانو مقابله کوله، کله به یې خلیفه او صدر اعظم ته راتلونکی خطرات بیانول خو چې له دوی به مایوس شو نو ترخې او توندې خبرې به یې ورته کولې.
او کله به یې په خیال کې وحید الدین د محاکمې په میز درولی ؤ او د خلیفه په مخکې به یې په لوړ غږ د هغه د جرم ثبوتو نه وړاندې کول.
د دې رنګارنګ خیالونو په یرغل کې به یې کله د اسماعیل په څواب کې د ثریا غږ واورید، هغه غږ چې د پسرلي د مرغانو له نغمونه ډیر خوندور او زړه وړونکی ؤ، ده به د اور له تت بڅرا سن نه هاخوا د هغې ښکلې څېره لیده، او د یوې شیبې لپاره به یې د زړه اندیښنې په لطیفو ټکانونو بدلې شوې، مخې ته به یې یوه بله دنیا وغوړیده، هغه دنیا چې انسان سترګې پټې وغړوې بیا د خوندې ګوښې په لټه کې شي، له ځانه پرته د یوه بل داسې چا په خاطر چې په موسکا کې یې د ژوند له توپانونو نه پناه اخلې.
د سهار په ګردونو کې پټ لمر د وړانګو په څیر د غم په وریځو کې د ثریا مخ نور هم زړه وړونکی ښکاریدو، د حیا په زرګونو پردو کې پټو د ثریا په غمجنو سترګو کې د طاهر لپاره رومبی او وروستي پیغام همدا ؤ چې موږ دواړه د یو بل لپاره یو، زموږ دواړو یو بل‌ته اړتیا ده، طاهر احساسوله چې دې ته ورته د یوې بلې څیرې تصویر هم له پخوانه ده په زړه کې شته، داسې غږ ده پخوا هم اوریدلی ؤ.
طاهر د ژوند د واټ په داسې پړاو کې ؤ چې سرې وروړسیږې نو د یو چا د ملګرې اړتیا احساسوي، هلته چې د کومې نجلې له شونډو لوټل شوې موسکا بیرته ورته راستنول سرې ته په کایناتو کې ترټولو ستره ذمه واري شي، خو دې له هغو کسانو څخه ؤ چې له ګلونو سره د لویدو پرځاې د ازغیو په موښلو د زیات خوند احساس کوي، د رباب له نغمونه د تورو و شرنګا پرې ښه لګیږې، او د ځان لپاره د ژوند پرځاې د بل لپاره مرګ سعادت ګڼې، او په کوم یوه ګل د خپلو سترګو یخولو او خوښولو پرځاې په خپلو وینو په زرګونو بوټې اوبول غوارې.
د ثریا په څیر د خوارزم د زرګونو نجونو د بې کسې تصور د طاهر بدن ولړزاوه، د قوم د هغو زرګونو میندو خویندو کریږې او فریادونه یې واوریدل چې لمنې ته یې د وحشي تاتاریانو لاسونه ورغځیدلي وو، هغوې چې اسمان ته په حیرت او حسرت کتل او ویل یې دا زموږ د عصمت او عزت ساتونکې په کومه ولاړل؟ زموږ په غیرتي بچیانو او زړورو ورونو څه وشول؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر تکان وخوړ ویې ویل : موږ به سبا ته ماسپښین مهال له دې ځایه روانیږو.
ثریا لږ ځنډ په سوچ کې شوه طاهر بیا وویل : موږ یوازې لومړی دوه درې پړاوه په خطر کې یو، وروسته ښایي له کومې پېښې نه مرسته وغواړو.
ثریا وویل : زما سره یوازې د اسماعیل غم دی، زموږ سره یوازې یو اس ؤ هغه هم مړ شوی دی.
: مړشویدی! تا څه وخت ولید؟
: کله چې ته ښکار ته تللی وې، زه هلته ورغلی وم، هغه ماته سهار هم ناروغ ښکاریدو.
طاهر په ژور سوچ کې ډوب شو، لږ ځنډ وروسته اسماعیل وویل : زما په باب اندیښنه مه کوی زه پلی درسره تلی شم.
ثریا وویل : ته دا امیدو نه لرې چې د خوارزم پوځونه به بیرته دلته راشي؟
طاهر ځواب ورکړ : کوم پوځ چې د تیمور ملك مرستی ته ونه رسیدای شو زما تري هیڅ تمه نشته، خو مصیبت انسان د تقدیر د معجزو په هیله کړي.
زه د خوارزم شاه له مرستې نه مایوس یم، خو د خدای (ج) له مرستې نه مایوس نه یم.
که موږ پلی غزنی لاره غوره کړو نو د دښتې له لارې نه به خوندې وې، په لاره کې د کوم تپی سپاهی د اس موندل هم له امکل نه لرې نه دی، له دې نه پرته زما ګومان دی چې تاتاریانو د شمال لویدیځ په لورې مخه کړې، جنوب ته د بلخ لاره به انشاء الله خوندي وي، موږ به سبا ته له خیره له ماسپښین وروسته له دې ځایه روانیږو.

*****

(٦)

کله چې ماښام طاهر له مانځه نه وروسته د دعا لپاره لاسونه اوچت کړل نو پاس یې د کور په انګړ کې د اسونو د پښو ترپهار واورید : ثریا جګه شوه د اور سکروټې یې په ډېرو پټې کړې طاهر له دعا وروسته ورته وکتل ثریا په ویریدلی لهجه ورو وویل : ښایي تاتاریان ؤي خو له پنځو شپږو اسونو نه زیات نه دی.
طاهر وویل : کیدای شي شاته لښکر وریسی وی.
اسماعیل په غمجنه لهجه وویل : اوس ښایي موږ بلخ ته ونه رسیږو، طاهر په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسلي ورته وویل : نه، انشاء الله مور به خامخا څو.
: کله؟
: ممکن نن!
: ثریا وپوښتل : نن به څو!
: هوکې له دې غوښې نه د دوو درې ورځو د خوراك په اندازه بیله کړه په یوه کڅوړه کې یې واچوه..
: مګر په واورینه لاره د شپې پلې مزل؟
: ته د پلې مزله په باب ولې سوچ کوې؟ ایا خدای (ج) اسونه راونه لیږل؟
ثریا وویل : ددې اسونو اخستل لږ ګران دي.
طاهر ځواب ورکړ : کوم کار چې ضروري وي د هغه په اړه دا سوچ څوك نه کوي چې ګران دی که آسان.
لږ ځنډ وروسته له پاسه د تك تك غږونه اوچت شول.
ثریا وویل : لکه چې په منځ کوټه کې د اور بلولو لپاره وروته ماتوي، او اسونه یې په طبیله کې تړلي وي، زه په زینه ورخیژم، د دوی له خبرونه د دوی د سهي شمیر معلومولو هڅه کوم.
: مګر پاس ډېره اوس مه خوځوه، ښایي کوم یو په هماغه کوټه کې وي.
: نه ته غم مه کوه، ثریا دا وویل په زینو وختله سوری ته نژدې یې غوږ ونیو او د غږونو د شمیر معلومولو په هڅه کې شوه لږ ځنډ وروسته راکوزه شوه او د طاهر له پوښتنې پرته یې وویل : هغوی شپږ او یا اووه تنه دي. دوی د تیمور ملك په لټه کې دي، امکان لري تر سهاره یې نور ملګري هم راورسیږي، زه د دوی په ژبه نه پوهیږم خو د تیمور ملك نوم په وار وار اخلي زما همدا ګومان دی.
هغوی اوس د پاس کوټې ښې لاس ته په دریمه کوټه کې دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سپاهي لور

په تل خونه کې شيبه په شيبه تياره زياتيدله، مغلو په خپله ژبه کومه راګ سندره ويله، طاهر د ماسختن د لمانځه نه وروسته تر ډيره وخته پر خپل ځای ناست ؤ، کله چې د تاتاريانو راګ ختم شو نو ثريا او اسماعيل ته يې د تياريدو وويل په زينو وروختوت او له چت سره يې غوږ ونيو، يوه تاتاري خبرې کولې او نورو غوږ نيولې ؤ، د دوی د ژبې څو لفظونه طاهر هم زده کړي وو، هغه پوازې دومره وپوهيده چې خبرې کوونکی خپلو ملګرو ته کومه کيسه کوي، طاهر ورو د ډبرې سرپوښ لرې کړ او پوی خواته يې کيښود، له سوري نه يې سر ويوست دايي احساس کړه چې په کوټه کې څوك نشته چې بهر راووت د ډبرې سرپوښ يې بيرته په سوري ورکيښود، په تياره کې له څوګامه اخستلو وروسته د طاهر لاس په دروازه ولګيد، هغه ورو دروازه تيله کړه خو کرچهار يې دې پريشانه کړ، زر يې پريښوده، او له ديوال سره نيغ ودريد، د دروازې د بيرته پورې کيدو په وخت کې نور هم غږ اوچت شو.

کيسې او روونکې تاتاري ناڅاپه چوپ شو، له يوې شيبې وروسته يې خپل يوه ملګري ته څه وويل او هغه په خوبوړې حالت کې وګرزيده څه يې وويل، دواړه چې د طاهر په ګومان يو کيسه کوونکی ؤ او بل يې اوريدونکی له يو بل سره په بحث شول بيا يې يو د منځ کوټې ته راغی او له ځانه سره يې کنځلې کولې.

طاهر وپوهيده چې له دې دوو تنو نه پرته نور کسان ويده دي.

مغل سرتيرې د منځ له کوټې نه تير شو او د طاهر د کوټې ور يې خلاص کړ د کوټې دواړه ورونه يو بل ته مخامخ وو څکه خو د دريمې کوټې د اور تته رڼا د طاهر کوټې ته هم رارسيدله.

هغه له ديوال سره جوخت چوپ دريدلی ؤ، تاتاري په بې پروايې د هغه کوټې ته ورننوت او پوی او بلې خواته يې له سرسرې نظر وروسته سترګې ومونښلې خپل ملګري ته يې کنځلې وکړې او د بيرته ستنيدو په تکل شو چې د طاهر اوسپنيز

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس یې پرورمیرپورپریوت، د لنډی تاتاری له خولی آه قدری هم ونه وتله، د سترګو په رپ کې طاهر هغه ووژه او وروپی څملاوه.

له دریمې کوټې نه د کیسې کوونکې غږ اوریدل کیده او هغه په بنایی د خپلې کیسې وروستی برخې اوروله ته ناکراره ؤ، طاهر زر توره له تیکی راوویستله او له دیوال سره ودرید په زوره زوره یې ساه وکښله.

د کیسې اوروونکې ګومان وکړ چې لکه چې ملګری یې په بله کوټه کې ویده شو، په خندا رااوچت شو یو بل شوی لرګی یې ورسره راواخست هماغه کوټې ته یې ځان ور ورساوه، خو تر څو یې سم وضعیت معلوماوه د طاهر توره یې په سینه ننخه شوه او په غولی پریوت، له دې سره یې له خولې یوه کریږه ووته په دریمه کوټه کې د دوی ملګری د هغه په چیغه راویښ شول او د یو بل پوهولو هڅه یې کوله، طاهر د سترګو په رپ کې ځان دریمې کوټې ته ور ورساوه، کوټه د اور په سبب پوره رڼا وه، تاتاریان پاڅیدل او توری یې را واخستلې خو د طاهر توره پرې د تندر په څیر راپریوته له هغوی نه دوه نور هم د سترګو په رپ کې ورپیدل په دې څنډ کې پاتې نور دری تنه راسنبال شول.

د طاهر توره څو ځله د هغوی دری واړو له تورو سره تکر شوه، تاتاریانو چې ولیدل حریف یې خطرناك دی هڅه یې وکړه چې سره تیت او له دری خواو حملې پرې پیل کړی، خو طاهر له یوه کونج نه دوی ته دا فرصت ورنکړ چې هلته دلته تری توپ کړی او تیت شی، څو شیبې وروسته له هغوی نه یو بل هم تپی شو او په ځمکه رپیده، د طاهر مټ هم لږ زخمی شوی ؤ، خو په مخامخ کونج کې یې چې په مخ کې یوازې دوه تنه حریفان لیدل نو د احساساتی حملو پرځای یې په داده زړه او آرامې مقابلې ته دوام ورکړ.

ناڅاپه طاهر شاته یوه کریږه واورید، ده زر ځای بدل کړ او شاته یې وکتل، شاته یې ثریا ولاړه وه چې په وینو سره توره یې په لاس کې وه او مخې ته یې یو بل تاتاری چې طاهر لا تر اوسه نه ؤ لیدلی په ځمکه تپی لغتی وهلې، په دې څنډ کې د طاهر دواړو حریفانو دوه لوری ونیول، ثریا د طاهر ، د څه اشاری د لیدو پرته د یوه مخې ته ودریدله، خو طاهر چیغې کړی : ثریا! ته زما له شانه لرې شه، طاهر د لومړی ځل لپاره د هغې نوم واخست، او دی ته یې د تاسو پر ځای ته وویل ، چې دا د ثریا لپاره دیر ستر انعام ؤ، هغې وویل : ته زما فکر مه کوه ما هم د یوې عربې مور شیدې رودلې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: مگر اسماعیل یوازی؟

: هغه هم زما ورور دی.

اوس طاهر او ثریا اوږه په اوږه ولاړ و او دواړه مغلي سرتیري بیا یوه کونج ته ایسار شول، ناڅاپه طاهر گام واخست او د سترگو په رپ کې د ثریا د حریف تاتاري مټ دده په توره غوڅ شو، په دوهمه شیبه کې د ثریا توره د هغه تر تټر بوته ختلې وه.

اوس د طاهر مخې ته یوازې یو تاتاري ؤ او ثریا په پوره داد د لویدلي دښمن په چپنه خپله توره پاکوله. تاتاری اوس د مرگ او ژوند نه بې پروا ؤ او د وحشي ځناور په څیر یې حملې کولې، ناڅاپه د طاهر پر شونډو موسکا خوره شوه، د یوه مجاهد موسکا چې د دښمن په غوږونو کې د مرگ هیبتناکه کرښنده خندا شي او کرنگیږي، د هغه توره د تاتاري پر سر وځلیده او بیا یې ترسیني پورې ورسیده.

د ثریا پر شونډو هم موسکا لویدله، هغه موسکا چې په لومړنیو پیړیو کې به د اسلام د لونو لخوا غازیانو ته تر ټولو لوی انعام ؤ.

طاهر څو شیبې له خپل چاپیریال نه پردی شو د هغې زمانې په ښکلیو خیالونو کې دوب شو چې یوې ساده عربي پیغلې به د اسلام د سربښندویانو ډله لیدله چې د دوی له کلې نه به تیریدله دوی به دا سندره ویله

د قوم غیرتي زامنو! ستاسو د اسونو د پښو گرد موږ ته له کهکشان نه گران دی.

زستاسو په گردونو کې پټ مخونه موږ ته له سپوږمی نه ښکلي ښکاري.

د طاهر لستوني چې ثریا په وینو سور ولید ویې ویل: ته ټپي شوی یې راشه زه دې ټپ وتړم.

: دا معمولي ټپ دی، دایي وویل بیا یې لستوني پورته کړ او مټ یې ثریا ته ورښکاره کړ، ثریا په دسمال د هغه مټ وتاړه ویې ویل: ما شپږ اوه تنه اتکل کړي وو دغه اتم لکه چې په طبیله کې ؤ له شانه یې غوښتل پر تا حمله وکړي.

: زه ستا مننه کوم که ته نه وای نو ماته به یې گوزار له شانه خامخا خطرناك ؤ.

: د خدای (ج) په خاطر داسې مه وایه زه یوازې خپل وکالت کوم زه هلته نشوای تمیدلی نو چې د روازې ته راغلم ومې لیدل چې هغه غلې له شا روان دی او پر تا حمله کول غواړي، زماله خولې چیغه ووته زه ډیره پرې پښیمانه یم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ثریا! تر هغو چې په اسلامي نړۍ کې ستا په څېر ځلمي ځوانې زیږي، په نړۍ کې مسلمانان هیڅ قوت نشي لاندې کولی، څو شیبې دمخه زه ډېر مایوس وم خو اوس مې زړه ګواهي راکوي چې هغه قوم چې ستا غوندې ځلمي ځوانې زیږولی شي باید په ژبه یې د مایوسۍ الفاظ نه وي هغوی که د ځمکې تل ته هم ولاړ شي نو په ستورو کمندونه اچولی شي.

انقلاب هغوی لاندې کولی شي خو ښخولی یې نشي، د حوادثو توپان یې سره پاشلی او تیت پرک کولی شي خو ورک کولی یې نشي، د مغلوتوپان ډېر زوړ ور توپان دی امکان لري دا د اسلامي نړۍ وروستي کمر هم ورسره په مخه کړي، خو ته اوستا په څېر نوري د قوم لوڼې په هره زمانه کې داسې معماران زیږولی شي چې شګې سره یوځای کړي او مضبوط او نه ماتیدونکي کمرونه تري جوړولی شي.

د ثریا په سترګو کې د مننې اوښکې ځلیدې، هغې وویل: ما هم څو شیبې وړاندې ګومان کاوه چې د قوم د ځلمیانو وینې سپینې شویدې خو نه. کوم اولس چې تا غوندې سرتیري لري د هغوی بیرغ هیڅ څوک نشي نسکورولی.

: ته ژاړې؟

: ثریا په خندا شوه!

په اوښکو لنده موسکا، په شبنم د لمبیدلي ګل موسکا چې د حورو بې شمیره کرسنده خنداګانې پکې غلې وې، هغې وویل: نه پوهیږم نن مې ولې غم هیر دی، ښایې ددې لپاره چې نن مې د قوم د غلیمانو نه یو تن وژلی دی.

: نه ددې لپاره چې تا د خپل قوم د یوه سرتیري ژوند ژغورلی، خو اوس راځه اسماعیل به اندیښمن وي، اسونه به هم زموږ انتظار کوي.

طاهر یو بل شوی لرګی ورسره واخست او د تل خونې په لوری له ثریا سره روان شو، کله چې هغه د سوري نه ډبره لرې کړه لاندې د اسماعیل غږ اوچت شو:

ودریږه! څوک یې زما نخښه نه خطا کیږي!

ثریا وویل: اسماعیله موږ یو!

هغه بیا له خوښۍ نه په ډکه لهجه وویل: اجازه ده راځئ!

کله چې طاهر او ثریا له بل شوی لرګي سره لاندې ورغلل اسماعیل یې ولید چې لینده او غشي یې په لاس کې ولاړ ؤ.

طاهر وویل: اسماعیله موږ بلخ ته روان یو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: څه وخت؟

: همدا اوس : ، ستا خو به ساره نه کیږي؟

: نه، خور جاني مې ویل چې ستا به ساړه کیږي ځکه چې ته د تاوده وطن اوسیدونکې یې.

ثریا د کباب شوي غوښې یوه ډکه کټوره طاهر ته ورکړه او بیا یې په یوه کوټ کې لرګي لرۍ کړل د څرمني یو وړوکی بکس یې راواخست او ویې ویل : زه د قوم امانت تاته سپارم زما خدای بخښلي پلار چې خطر احساس کړ، د بیت المال زیاته برخه یې سمرقند ته واستوله، دغه پاتې دوه زره اشرفۍ یې د جګړې میدان ته له تلو مخکې ماته راکړې، له اشرفیو نه پرته په دې بکس کې څو غمې د ده خپل مال ؤ، خو زه دا د قوم د شهیدانو د زامنو مال ګنم.

پلار جان به مې د خپلې تنخواه زیاته برخه زما نیکه ته ورکوله چې په سوداګرۍ کې یې په کار واچوي هغه اوس په بلخ کې زموږ لپاره ډیره ځمکه او جایداد اخستی دی.

طاهر دواړه کټورې ورسره واخستلې، ثریا په بل شوي لرګي یوه شمه بله کړه، دري واړه بیرته د زینو په لاره پاسني کوټې ته وختل، د کور له کوټونه ووتل او طبیلې ته ورغلل.

په طبیله کې د تاتاریانو اته اسونه تړلي وو، طاهر، ثریا او اسماعیل په درې اسونو سپاره شول، پاتې اسونه یې له کوره راوویستل او تیت پرك یې وشړل، دوی چې له کوټې نه وتل ثریا اس ودراوه او ویې ویل : لږ ودریږه زه له دې ځایه د وتلو نه دمخه یوه دعا کوم، طاهر او اسماعیل ثریا ته وکتل او اسونه یې ودرول.

ثریا د آسمان ځلیدونکو ستورو ته وکتل او په ډیره دردمنه لهجه یې دعا وکړه:

ای د عالم پالونکیه! زه ستا د محبوب صلي الله علیه وسلم د امت د زرګونو بې کسه نجونو څخه یوه یم، ته د دوی ټولو د ساتني په خاطر د قوم زامنو ته د خپلو پلرونو میړانه او همت ورکړې چې هغوی یو ځل بیا پردي محلونو د اسلام بیرغونه ورپورې، دغو چوپوکو څوته یو ځل بیا غازیان ورکړې، چې د اسونو د پښو ترپهار واوري، ددې ښار په ګوڼانو جوماتونو کې یو ځل بیا د الله اکبر ناري او ازانګې اوچتې کړې، پالونیکه ! ته د خپل دین شان اوچت کړې آمین!

طاهر او اسماعیل هم آمین ورسره غبرګ کړل، او بیا درې واړو اسونه پرېښودل چې مزل وکړي، لږ ځنډ وروسته دوی د ښار نه بهر د بلخ په لور په هسکو ټیټو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارو روان وو، اسمان شين ؤ او يخني له زغم نه وتلې وه، خو اسماعيل په وار وار دا ويل چې دير ښه موسم دی او زه په پوستين کې په تنګ شوی يم.

*****

(۳)

دريمه ورځ غرمه مهال طاهر د مسلمانانو د پهرې يوه وروکې ډلګۍ وليدله، کله چې وروورسيدل په پړاو کې د طاهر د پوښتنې په ځواب کې يوه سپاهي وويل د ختيځ سرحد له پرېښودلو نه وروسته اوس دلته څلور زره تنه پوځيان راټول شويدي او په يو دوو ورځو کې به دوی هم د سمرقند په لوري خوځيږي.

طاهر د پوځ له لوی افسر سره دليدو هيله وکړه، خو سپاهي ورته وويل چې دلته د هرو پنځوس، شپيتو تنو پر سر يو تن مشر ؤ خو پرون يو څوك راغي تول اوس د هغه تر هيبت لاندې دی او د حکم منلو ته يې غاړه ايښې ده.

طاهر وپوښتل : هغه څوك دی؟

سپاهي ځواب ورکړ : تيمور ملك.

تيمور ملك! هغه چيرته دی؟

: ته هغه پيژنې؟

: تيمور ملك څوك نه پيژني!

سپاهي د طاهر د اس جلب ونيو وېې ويل : راځې زه تاسو هغوی ته ورولم.

ثريا او اسماعيل په هغوي پسې روان شول، طاهر د يوې خيمې مخې ته ودريد دري واړه له اسونو نه پلی شول، سپاهي خيمې ته ننوت او خبر يې ورکړ لږ ځند وروسته تيمور ملك بهر ته راووت چې طاهر يې وليد غيږ يې پرانسته او ور وراندې شو او دواړه غيږ په غيږ شول.

تيمور ملك وويل : د خدای شکر دی چې روغ دې وينم، او بيا يې ثريا او اسماعيل ته پام شو، ثريا د نارينه ؤ جامې اغوستې وې، او نيمايي مخ يې په پوستين کې پټ ؤ.

تيمور ملك وپوښتل : دا څوك دی؟

طاهر وويل : دا زما ملګري دی، زه به د دوی کيسه درته واوروم خو موږ په لاره دير لږ آرام کړی دی، دا د ښځو خيمې ته واستوه، تيمور ملك په حيرانې وپوستل : د ښځو خيمې ته؟

طاهر وموسکل وېې ويل : دا نجلۍ ده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : ښاغلی تور سری! زه ستا په جامو تیر وتم، ته پریشانه نه شی کله چی د قوم د میړونو غیرت او میړانه ولاړ شی، د قوم لوڼی باید همدغسی جامي واغوندی.
ثریا سترگی ښکته کړی ځواب یي ورکړ : زه د قوم د بچیانو له میړانی نه مایوسه نه یم.
: تا یوازی طاهر لیدلي دی خو په قوم کی د داسی نامردو کمی نشته چی د تاتاریانو د نامه په اوریدو یی لاس او پښی شل شی، اوس د دی خبرو وخت نه دی تاسو استراحت ته اړتیا لری او ستا له پاره د ښځو خیمه مناسبه نه ده، ته به هری یوې ته د تسلي په خاطر باید خپله ټوله کیسه له سره واوروی، ځکه خو زه خپله خیمه درته پریږدم. زه او طاهر به په بله خیمه کی شپه تیره کړو، دابی وویل او بیا تیمور ملك یوه سپاهی ته مخ واړاوه ورته ویی ویل : دا دننه بوزه او د خوراك څښاك بندوبست یی وکړه، ثریا او اسماعیل د تیمور ملك پراخی خیمی ته ننوتل، او تیمور ملك له طاهر سره د یوه افسر خیمی ته ولاړل.

*****

(٤)

سهار وختی ثریا د درانه خوب په حال کی د آذان زره وړونکی تکبیرونه واوریدل، لږ ځنډ وروسته دی دغه آذان هم د شپې د ځینو ښو او ځینو وهمناکو خوبونو یوه برخه بلله، موذن چی آذان پای ته ورساوه دي سر راپورته کړ په تته رڼا کی یی یوه اویله خوا وکتل بیا یی په ویره غږونه وکړل اسماعیله، اسماعیله!
اسماعیل د دی ترڅنگ ویده ؤ په اړخ واوښت ثریا وخوځاوه او راویښ یی کړ، هغه راپورته شو سترگی یی ومښلی ویی ویل : زه تیار یم!
: چیرته د تلو لپاره تیار یی؟
: بلخ ته نور چیرته!
: بلخ ته ... اوف ماټوله شپه بیا ډیر عجیب او حیرانوونکی خوبونه لیدل. داسی گومان می کاوه چی تر اوسه په هماغه لاندی خونه کی یم، چی هغه چیرته دی؟
: څوك طاهر ! هغه له خپل ملگری سره په بله خیمه کی دی، تا چی د ماسختن لمونځ وکړ ویده شوی، هغه راغلی ؤ له بهر نه یی پوښتنه وکړه چی څه شی ته خو به ضرورت نه وی ما ځواب ورکړ چی نه، هغه ستا په باب پوښتنه وکړه ما ورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل چی ویده ده او دی بیرته ستون شو.
: زما په باب یی څه ویل؟
: هغه ویل چی خور ته خو به دی څه تکلیف نه وی؟
بیا یی ځواب ورکړ ؟
:ما ورته وویل چی هغه خو په درانه خوب پرته ده او خرپی!
: ډیر نالایق یی! زه کله خریږم، ریښتیا روایه تا هغه ته همداسی وویل ؟
اسماعیل په خندا ځواب ورکړ : نه مایوازی دومره ورته وویل چی هغه ویده ده.
: نور هغه څه ویل ؟
: هغه ویل ته هم ویده شه، سهار به د ملانځه نه وروسته موږ د بلخ په لور روانیږو.
هو ریښتیا خوری! د هغه له تلو وروسته خیمی ته څو ځوانی او ښځی راغلی او چی ته یی ویده ولیدلی بیرته ولاړی.
: تا به زه راویښه کړی وم.
: ما غوښتل، راویښه دی کړم خو هغوی زه منعه کړم، هغوی له مانه پوښتنه کوله چی ایا ریښتیا ستا خور یو تاتاری وژلی دی؟
ما ورته وویل هوکی، دا ریښتیا ده نو هغوی ټولی حیرانی شوی.
هغوی ویلی چی سهار به ستا له خور سره ګورو.
ثریا وویل : ته ولاړ شه له نارینه ؤ سره لمونځ وکړه.
زه هم لمونځ ادا کوم.
لږ ځنډ وروسته ثریا له لمانځه نه وروسته لاس اوچت کړل دعایی وکړه وروسته یی چی شاته وکتل څو تنه ښځی یی تر شا ولاړی وی، ثریا راجګه شوه یوی ځلی ورته وویل:
موږ د شپی مهال راغلی وو، ته ویده وی ویښول مو دی مناسب ونه بلل، موږ ستا کیسه اوریدلی ده او ټولی پر تا ویاړ کوو.
ثریا ځواب ورکړ : ستاسو له ستاینی نه مننه، مګر دا خو کومه لویه کارنامه نه وه.
یوی ښځی وویل : دوی ټولی له تاتاریانو .نه زیاتی ویریږی ته لږ نصحیت ورته وکړه.
ثریا وویل : زه په نصحیت.نه پوهیږم زه هم ستاسو په شان یوه ښځه یم، په هر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت زه ستاسو هیله نه ردوم راځي کښېني، نجونې کښېناستې يوې نجلۍ وویل لې ودرېږی، زه نوري ښځی هم را غواړم، دايي وويل او له خيمې نه ووتله لږ ځنډ ورروسته پراخه خيمه د ښځو او نجونو نه ډکه شوه ثريا شرمېدله او په دوه زړه توب يې خپله وينا پيل کړه:

زما مصيبت ځپلو خويندو! په تيرو پيړيو کی د اسلام په لونو داسې سختي هيڅکله هم نه وی راغلی، په خوارزم کی زموږ د دبد بی بيرغ را نسکوريږی او د تاتاريانو د وحشت او تيری توند او زوروَر سيلاب پر خوارزم برسيره د اسلامی نړۍ هر هيواد ته ګواښ پيدا کړی دی، په دی نازکه موقع کی تاسو ځکه مايوسی ياست چی د اسلام د زامنو هغه لومړنی ميړانه او زړورتيا پاتی نه ده، په دوی کی د لومړنيو پيړيو د غازيانو په څير د شهادت مينه نشته، خو زه پوښتنه کوم چی نن هغه ښځی چيرته دی چی خپل خاوند او يا ورور به يې د جګړی له ډګر نه په شا وليد نو د خيمی لرګی به يې وريسی راواخست او ويل به يې چی که دی تيښته وکړه د سر خير دی نشته!

زما خويندو! د رالويدونکی قوم ورروستی تکيه د هغوی لونی وی تاسو د قوم ورروستی تکيه ياست، تر څو ستاسو سينی د ايمان په نور روښانه دی ستاسو زامن، ستاسو ميړونه او ستاسی وروڼه د نړۍ هيڅ ځواک نشی ماتولی.

ترڅو پوری د قوم د ميندو سپيڅلی شيدی د قوم د لونو په رګونو کی د وينو په بڼه چليږی د دوی په زړونو کی به د شهادت هيله ژوندی وی، او ترڅو چی د اسلام د زامنو په زړونو کی د شهادت هيله وی دوی به د هر لوی دښمن په وړاندی د مرګ پيغام ثابت شی.

که قوم مړ شوی وی نو ستاسو سره د هغه د بيرته راژوندی کولو د ژوند اوبه «آب حيات» شته، قوم که ويده دی تاسو يې وخوځوی او راويښ يې کړی، تاسو د ميړونو د پښو زنځير مه کيږی، خپلو ميړونو ته ووايی چی د جګړی له ډګر نه سر لوړی راستانه شی، موږ به د کور په څلورو ديوالونو کی ستاسو د عزت او آبرو ساتنه کوو، خپلو وروڼو ته ووايی چی ميدان ته ووزی، د دښمن غشی دی په تټر وخوری او تاسو به په هغوی فخر او وياړ کوی، خپلو زامنو ته ووايی چی که تاسو بی زړه شوی او وينه مو د شاله خوا په ټپ ټويی شوه نو د قيامت په ورځ به موږ د حضرت رسول الله صلی الله عليه وسلم د رحمت لمن ونيسو او ورته وايو به چی يا رسول الله : زموږ د زامنو شفاعت مه کوه، هغوی زموږ د شيدو وقار نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ساتلي.

د ثريا غږ له خيمې نه بهر تر لرې لرې اورېدل کېده پر طاهر او تيمور ملك سربېره نور سپاهيان او افسران يو د بل په اشاره د خيمې نه بهر راټول شوي وو ځينې هك پك ولاړ وو او ځينو د احساساتو له زوره ژړل.

ثريا چې چوپه شوه تيمور ملك له بهر نه په لوړ آواز ووېل : درنې خورې! ستا دير وروڼه بهر ولاړ دي، په دوی کې ځينې داسې دي چې د تاتاريانو د نامه په اورېدو يې پښې په لړزه شي، ته دوی ته هم حوصله ورکړه.

ثريا په رېږديدلي غږ ځواب ورکړ:

څوك چې له تاتاريانو نه وېرېږي زه هغه خپل وروريې،نشم بللى، هغوی ته ووايه چې هيڅ يوه مجلې به چې د يوې مسلمانې مور پې يې رودلي وي دې ته تيارّه نشي چې داسې بې همته ته ورور ووايي.

كه دوی په خپله ذمه واری کې سستي وکړه نو موږ به خپل ټټګرې ور واغوندو او د دوی زنګ وهلې تورې به اوچتې کړو د تاتاريانو په مخکې به سينې سپر کړو.

زموږ مينه او اطاعت د مېړنيو لپاره ده د بې همتو لپاره نه، كه دوی زموږ د ابرو ساتنه نشي کولی نو د قيامت په ورځ دې د خدای (ج) د غيرتي بندګانو په کتار کې د دريدو تمه نه کوي، د اسلام لوڼې که نن چاته ورور وايي نو هغه به د محمد بن قاسم «رح» په څېر غازی وي، چې د قوم د يوې لور په فرياد يې په اوولس کلنې يو هېواد فتحه کړ، په هغه ورځ به هره مسلمانه مېرمن خپل بې همته مېړه هېر کړي د خپلې هغې خور په مېړه به فخر کوي چې چپنه يې د شهادت په وينو رنګ وي، په هغه ورځ به مسلمانې مېندې وايي چې زموږ زامن هغه بې همته او بې زړه نه دي چې د غليم د تورې واربې پر خپل ټټر وانه خست، زموږ زامن هغه غازيان دي چې مېرانې يې مسلمانې ښځې د ټولې نړۍ په ښځو کې سر لوړې کړې. كه دوی غواړې چې موږ يې په وياړ خپل وروڼه وبولو نو دوی ته ښايي چې پر خپلو چپنو د شهادت د وينو خاپونه راوړي، موږ ته دې خپل بدنونه راوښيي چې په تورو او نيزو ټپي وي.

ثريا چې خبرې پای ته ورسولې ښځې ورغلې او هره يوه بېله بېله ورتر غاړې وتله، له خيمې نه بهر تيمور ملك طاهر ته ويل:

تر څو زموږ په اولس کې داسې لوڼې وي موږ به د اسلام له دښمنانو سره تر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیړیو پیړیو جګړې وروسته هم ماته ونه منو، طاهره! ته ډیر نیکمرغه یې، زه دعا کوم چې ستاسو د ژوند لارې بلخ ته په رسیدو بیلې نه شي. د خپلو اوچتو ارادو د بشپړیدلو لپاره چې تاته د ژوند د کوم ملګرې اړتیاوه درته پیدا شو، ته دا تل د ځان ملګرې کړه.

طاهر چوپ ولاړ ؤ، د هغه په غوږو کې لا د ثریا د غږ انګازې وې، دې په تصور کې له ثریا سره په یوه لوړ برج ناست ؤ او لاندې یې په لکونو تنو ته د جهاد درس ورکاوه، د خیال په یوه بل توپ دې د یوې غونډې لمنې ته رسیدلی ؤ، هلته چې طبیعي ګلان غوړیدلي وو، خوږې ورمې چلیدې او د غرنیو خوږونو اوبو د نه ختمیدونکې خوږې سندرې ویلې، ثریا دلته هم ورسره وه، او هغه د خوږ په غاړه په ګلبوټو کې ډډه وهلې وه او زړه وړونکې سندره یې اوریدله.

د سترګو په رپ کې بیا دې د جګړې په میدان کې ؤ او ثریا یې پر زخمونو پټۍ ور ایښودلې. له ډیرو ورځو وروسته یې یوه بله نجلې په خیال کې وروګرځیده، هغه صفیه وه، ځکه چې د صفیې او ثریا یو څو ځانګړې صفتونه سره شریك وو، او یا د دې لپاره چې له ثریا نه وړاندې دده په ذهن کې د صفیې تت غونډې تصویر ؤ، د صفیې په اړه ده له دې زیات څه تصور نه ؤ کړی چې د هغې له ده سره ډیره زیاته خواخوږي او همدردي ده، یوه داسې خواخوږي چې د څه بختیني اړتیا نه لري، ده په زړه کې له څه ځانګړي احساس پرته د صفیې په اړه سوچ کولای شوای، خو د ثریا په اړه د ده احساسات بلکل بدل وو، هغې د خپل بې پایه تسخیرونکې ځواك سره د ده پر زړه او دماغ غلبه کړې وه، خو بیا هم دې داډه ؤ چې په بلخ کې به یې لارې سره جلا شي او دده په زړه کې به یوازې ښکلې یادونه پاتې شي او دغه یادونه به یې هم ښایي تر ډیره پریشانه نه کړي.

تیمور ملك تر لږ ځنډه هغه ته په ځیر ځیر وکتل بالاخره یې وویل: ته ولې اندیښمن یې؟ که غواړې زه به دې په دې معامله کې ملګرتیا او لارښوونه وکړم.

نه، نه! طاهر تکان وخوړ ویې ویل : اوس نه تر اوسه زما د ژوند ددې خبرو مهال نه دی راغلی.

*****

(۵)

د سهار د ډانځه نه وروسته ثریا او اسماعیل د سفر تیاري ونیو، تیمور ملك دوی ته د ستومانه اسونو پرځای درې تازه نفسه اسونه ورکړل، طاهر د بیت المال

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشرفی تیمور ملك ته وسپارلی، تیمور د لاری پهره دارانو ته دا لیك ولیکه چی دوی ته په لاره کی چی څومره امکان لری دومره اسانتیاوی برابری کړی، پردی سربیره یی تر دوو پړاوونو مزله پوری د خطر احساس کاوه له دوی سره یی د سپرو ساتونکو یوه ډله واستوله.

د رخصتیدو په وخت کی طاهر ته تیمور ملك لاس ورکړ ویی ویل : زما دا لیك به نه یوازی تر بغداده ستا د رسیدو په لاره کی په کار درځی بلکی که د وضعی نه مجبور شی چی بیرته دلته راشی نو دا به دی د بیرته راستنیدو په وخت هم په درد وخوری، دا ښه درسره وساته، بیا یی ثریا ته مخ واړاوه ویی ویل :

زما خوری! تاته به په لاره انشاءالله هیڅ تکلیف نه وی ستا د لاری ملګری یو داسی زلمی دی چی یو ځل یی زما ژوند ژغورلی دی.

: زه هغه پیژنم، ثریا دا وویل او طاهر ته یی وکتل بیا یی سترګی ښکته واچولی، د دی په څیره کی دهیا سرخی ویل : ته دی له مانه ښه نه پیژنی.

له ټولی ورځی مزله وروسته ماښام مهال دوی یوی چوکی ته ورسیدل، دوهمه ورځ یوه ښار ته ورسیدل طاهر ساتونکی سپاره بیرته رخصت کړل، د ښار حاکم چی د تیمور ملك لیك ولید د دوی یی ښه خدمت وکړ، سهار چی کله ثریا د ښار د حاکم له کوره راووتله نو د نارینه ؤ پرځای یی د ښځی جامی اغوستی وی.

کله چی دوی پر اسونو سپاره شول او له ښار نه ووتل نو ثریا په شرمناکه لهجه وویل : ما جامی ځکه بدلی کړی چی نور موږ ته خطر نشته، ما اوریدلی دی چی تاتاریانو په خپل ټول زور د بخارا او سمرقند په لور مخه کړی ده.

طاهر وویل : ځکه خو زه غواړم چی زر تر زره بغداد ته ځان ورسوم.

ثریا وویل : ته زما په خاطر ځنډیږی خو ماته نوږ په لاره کی خطر نشته، که ته مناسبه بولی نو زه به د راتلونکی ښار له حاکم نه وغواړم چی ما بلخ ته واستوی، ته له هغه ځایه نیغ بغداد ته روان شه. خو اسماعیل زر وویل:

: نه، نه! زه تا له بلخ نه وړاندی نه پریږدم چی ولاړه شی. دا اصلاً د ثریا د زړه غږ ؤ. طاهر وویل : ښه وروركیه، زه تر غزنی پوری ستا سره تلو ته تیار یم.

اسماعیل وویل : خدای دی ما له بلخه وړاندی په تلو نه مجبوروی پر اس د زیات سپریدو په سبب می پښتی شلی شوی دی، مګر په بلخ کی به ته څو شپی زموږ میلمه وی.

طاهر ځواب ورکړ : داسی نشی کیدای د بلخ دروازی ته چی ورسیدو زموږ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاری به سره بیلیږي.

اسماعیل ووېل : ته زموږ سره د بابا تر کوره نه ځې؟

: کاشکی له ما سره وخت وای.

: اسماعیل مایوسه شو ویې ویل : ته بیا بیرته کله نه راځې؟

: د اسماعیل په دی پوښتنه د ثریا زړه په درزا شو، طاهر له لږ دوه زړه توب وروسته ځواب ورکړ : که زما په ژوند کی د فرصت څه شیبی راغلی نو انشاء الله خامخا به راشم.

نو بیا خو په بلخ کی زموږ کور خامخا ووینه او بیا ولاړ شه.

: ستا د بابا نوم څه دی؟

: عبدالرحمن.

طاهر او اسماعیل تر ډیره خبری سره کولی او ثریا په زړه کی په وار وار د طاهر دا خبره تکراروله: که په ژوند کی کله ماته فرصت په لاس راغی نو انشاء الله خامخا به راځم.

او د هغی زړه په وار وار دا پوښتل چی آیا دا خبره هغه یوازی د اسماعیل د تسلی لپاره کوله او که نه ده ته معلومه ده چی له اسماعیل نه پرته بل څوك به زیات له بغداد نه د راتلونکو قافلو په انتظار وی تر اوسه پوری د طاهر له خولی داسی خبره دی نه وه اوریدلی چی دی ته دا ښکاره شوی وای چی د ژوند د لوړو منزلونو په لور د گام اوچتولو سره به د طاهر په زړه کی د لاری د یوه ورك منزل د ملگری یاد پاتی شی.

دی د طاهر په لوړو ارادو او هدفونو ویاړ کاوه، دی په هر لحاظ طاهر د، درناوی وړ باله، پردی خبره خوښه وه چی هغه د میړانی جوهر او کمال لری، د هغه په سترگو کی سپیڅلتیا، شرافت، او میړانه ځلیده، په ده کی ټول هغه څه موجود وو چی د اولس ورته اړتیا ده، او له دی سره ده هر هغه څه هم درلودل چی ثریا یی هیله کولای شوه.

*****

(٦)

څومره چی منزل ته نژدی کیدل هومره د دوی په زړونو کی اندیښنه زیاتیدله، ښایی دواړو به دا شکایت درلود چی تر اوسه ولی یو د بل د زړه له کیفیت نه بی خبره دی، دوی یو بل لیدل غوښتل، خو سترگو یی د پورته کتو نه انکار کاوه، د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ژبو څه ویل غوښتل خو ژبې یې گونگې وی.
بالاخره یوه ورځ دوی په هغه څلور لاری ودریدل چې د بلخ او بغداد لاری سره بیلې شوی وی. د اسماعیل اس څو گامه وړاندی ؤ هغه شاته راوکتل او ویې ویل:

تاسو ولی دریدلی یاست راځئ که نه!
طاهر وویل : ودریږه اسماعیله.
: زه نور پر اس نشم سپریدای دایې وویل او له اس نه پلی شو اس یی تر جلب ونیو او په یوه تیږه کښیناست.
ثریا طاهر ته وکتل او ویې ویل : د ده زړه داسې دی چې ته تر کوره راسره ولاړ شې.
طاهر وویل : ته زما له خوا دی وپوهوه زه به له دی ځایه تر ماښامه یو پړاو مزل وکړم.
ثریا په غمجنه لهجه وویل : زه به یې وپوهوم.
: ښه نو د خدای پامان!
د ثریا شونډې وریږیدې، د خدای پامان ویلو هڅه یې وکړه خو ستونی یې بند شو، ژبه یی ودریده او په سترگو کې یې اوښکې ډنډ شوی.
طاهر د آس د جلب د گرځولو اراده وکړه خو په لاسو کې یې سیک نه ؤ
: ولاړ شه! ثریا وویل .ډاو بیا یې له سترگو اوښکې وڅڅیدی.
طاهر وویل : ثریا! هغې ونې ته وگوره د تولو ونو پاڼې رژیدلی دی خو هغه شنه ولاړه ده.
ثریا مخ بل لوری ته واړاوه، طاهر وویل اوس ماته مخ راوگرځوه، زه له تا سره څه خبری کول غواړم.
ثریا وویل : ووایه! که ته زما د اوښکو تر اغیزې لاندې راغلی.وی نو باور وکړه دا د مننې او تشکر اوښکې دی، زه خپل مرستندوی ته له اوښکو پرته څه هدیه کولی شم!
طاهر وویل : ثریا ته داسې فکر مه کوه چې زه ستا له احساس نه خبر نه یم او دا گومان هم مه کوه چې زما په زړه کې ددی اوښکو هیڅ قیمت نشته، زما له سپینو خبرونه غلط مطلب وانه خلې، زه دا ددی لپاره وایم چې په دی له فتنو نه ډکی زمانې کې د ویلو او اوریدلو فرصت په وار وار نه برابریږی. زه سبا ته د بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو په تمه نن له تاته خدای پامانی اخلم، کیدای شی هغه سبا دیر زر راشی او دا هم کیدای شی چی ددی سبا په انتظار څو کلونه تیر شی، او دا هم امکان لری چی دغه سبا بلکل رانشی په هر صورت که تقدیر د ژوند په کومه څلور لاری کی یو ځل بیا سره یوځای کړو نو زه به د ژوند تر وروستی پړاوه ستا ملګرتیا د تقدیر یو دیر ستر انعام ګنم. سمدستی زه تاته ددی ویلو ضرورت نه وینم چی زما مسئولیت ما بغداد ته وربولی او له هغه وروسته به د تاتاریانو د مقابلی لپاره د خوارزم هر مورچل ته ځان رسول خپل فرض ګنم، ته د هغه وخت لپاره دعا کوه چی زه د فتحی خبر بلخ ته درته راوړم، چی زما چپنه په وینو رنګ وی او زما پر بدن د ټپونو نخښی او داغونه وی.

ثریا مخ ور واړاوه طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : زه به ستا انتظار کوم، کاشکی ما په هغو مورچلونو کی ستا ملګرتیا کولی شوای، ددی په سترګو کی د امید ډیوی بلی وی او طاهر احساسوله چی سپوږمی د وریځو له پردونه ناڅاپه راووتله، له یوی شیبی چوپتیا وروسته ثریا بیا وویل : اوس زه له تاته یوه هیله کوم.

: روایه!

: د بابا تر کوره خامخا راسره ولاړ شه، زه یو ځل یوازی هغه دروازه تاته دربنیم چی ستا په انتظار به تل خلاصه وی، او چی ته کله بلخ ته بیرته راشی نو زموږ د کور هیڅوك هم دا ونه وایی چی ته کوم پردی او نا آشنا څوك یی.

ته زموږ له بابا سره وګوره، هغه به خوښ شی، زه وعده درسره کوم چی که نن نه وی نو سبا سهار ته به دی خامخا، رخصتوو، زما باور دی چی ته زما لپاره د دوو ورځو مزل په یوه ورځ کی کولی شی.

طاهر وویل : درځی!

اسماعیل په ورو ورو شګو یوه ډیره نخښنه کړی وه او پری ویشتله یی طاهر او ثریا یی چی ولیدل ورنژدی شول جګ شو او پر اس سپور شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتیری او سوداګر

شیخ عبدالرحمن یو چاغ او د ډیرو شتو خاوند سړی ؤ، د هغه ماڼی د بلخ د څو شاندارو ماڼیو نه یوه وه، دده د سوداګری کار او بار تر لری لری هیوادونو پوری غځیدلی ؤ، د سوداګری قافلی یی له بخارا او بغدا نه تر ډیلی پوری تللی راتلی، د ده د هستوګنې د کور ترڅنګ په یوه لوی او پراخ بل کور کی د ده دفتر ؤ.

پر خوارزم د تاتاریانو د حملی نه وروسته هغه د کار او بار په راټولولو مجبور شوی ؤ د بخارا او سمرقند نه ده ته ډیر د اندیښنی وړ خبرونه راتلل، څو اونی وړاندی یی بلخ خوندی باله او خپل مال او شتمنی یی دلته راټول کړل، خو اوس یی خپل قیمتی مالونه غزنی ته استول.

طاهر یی چی په کومه کوټه کی ایسار کړی ؤ ټوله په قیمتی غالیو پوښل شوی وه او د اطلس او کمخواب پردی یی پر کړکیو راځړیدلی، هغه له اسماعیل سره په نژدی جومات کی د ماښام لمونځ ادا کړ او د ښار د ګنبی ګوڼی نه د ډک بازار له لیدو وروسته بیرته راستون شو.

هغه له اسماعیل سره خبری کولی چی کوټی ته یوه معمره ښځه «حنیفه» ورننوته، اسماعیل ژر جګ شو ویی ویل : انی راغله!

طاهر هم زر له خپل ځایه جګ شو او په ادب ودرید، د حنیفی له سترګونه د غم او خفګان څپنی څوتیدی، چی راغله بیله څه مقدمی یی وویل : زه ستا مننه کوم، تا په موږ ډیر لوی احسان کړی دی خدای (ج) دی اجر درکړی.

طاهر ځواب ورکړ : زه ځان د مننی حقدار نه بولم، دا زما ذمه واری او مسئولیت ؤ، زه د اسماعیل په پلار ډیر خفه یم.

حنیفی سر پورته کړ ویی ویل : هغه مړ شوی نه دی شهید دی، له هغه نه زما همدا هیله وه، ماته ثریا وویل چی ته به سهار وختی بغداد ته روانیږی، زه تاله ضروری کارنه نه ایساروم. خو که دی بیا په دی لاره کله مخه شوه نو دغه کور خپل کور وبوله، کله چی بغداد ته ورسیږی دا مه هیروه چی په بلخ کی یوی عربی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور تاته زوی ویلی دی.

بیا یی اسماعیل ته وکتل ویی ویل : زویه ستا بابا احوال کړی ؤ چی زه به له میلمه سره ډوډی خورم، خو ډیر زیات انتظار مه کوه، هغه ته زیات سوداګر راغلی دی امکان لری دلته راتګ یی هیر شوی وی، له کوټی نه د وتلو په وخت کی حنیفه بیا د کوټی په وره کی ودریده او طاهر ته یی وویل:

زویه ! سهار له رخصتیدو نه دمخه زما دعاخامخا درسره واخله او بیا روان شه.

لږ څنډ وروسته له بلی نږدی کوټی نه چا اسماعیل ته غږ وکړ او د طاهر په زړه کی درزا پیل شوه دا د ثریا غږ ؤ.

اسماعیل د دروازی نه پرده لری کړه کوټی ته ورننوت او لږ څنډ وروسته بیرته راغی ویی ویل : د خورجانی ګومان دی چی بابا جان نهایی ناوخته شی راځی تاسو ډوډی وخوری.

طاهر وویل : آیا دا به غوره نه وی چی لږ نور انتظار وکړو؟

اسماعیل ځواب ورکړ : د بابا هیڅ درک نه لګی، انا وایی چی هغه کله تر نیمو شپو پوری په دفتر کی بوخت وی.

: ډیر ښه! طاهر دا وویل او جګ شو له اسماعیل سره بلی کوټی ته ننوت.

*****

(۲)

په دسترخوان رنګ رنګ خواړه کتار شوی وو، یو حبشی غلام لاس په نامه په یوه ګوښه کی په ادب ولاړ ؤ، دغه دسترخوان د بغداد د کوم امیر له دسترخوان نه کم نه ؤ.

طاهر چی کښیناست له اسماعیل نه یی وپوښتل: نور میلمانه هم راځی؟

هغه ځواب ورکړ : نه د نورو میلمنو ډوډی یی بهرنی میلمستون ته ور استولی ده، خور می ویل چی ته استراحت ته اړتیا لری، هغو خلکو به تر ولده شپه له تانه پوښتنی کولی ځکه یی ستا لپاره دلته بندوبست وکړ.

د ډوډی له خوړولو وروسته طاهر له اسماعیل سره جومات ته ولاړ او د ماسختن لمونځ یی ادا کړ بیرته کوټی ته راستون شو اسماعیل ته یی وویل : اسماعیله! اوس به تا ته خوب درځی ولاړ شه ویده شه.

اسماعیل جګ شو د کوټی تر دروازی ولاړ خو بیا یی څه په زړه کی وګرځیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راوګرځید طاهر ورته وویل : ولی څه خبره ده؟
اسماعیل وویل : زه ویریږم چی ویده به می پریږدی او ولاړ به شی، طاهر هغه ته تسلی ورکړه ویی ویل : زه به له تا سره ویښ اوسم او بیا به روانیږم، ورځه ولاړ شه.
اسماعیل داده شو او بهر ته ووت.

خادم په نغری کی پر اور نور لرګی ور واچول او طاهر له کرسۍ نه جګ شو په بستره څملاست، لایی سترګو ته خوب نه ؤ ورغلی چی اسماعیل بیا راغی ورته ویی ویل : بابا می ستا د لیدو لپاره راځی:
طاهر جګ شو کېښیناست، لږ ځنډ وروسته یو لنډی مرنډی سړی کوټی ته ورننوت طاهر زر جګ شو او لاس یی ورکړ!
شیخ عبدالرحمن دوه دری ځلي له سره تر پښو پر طاهر نظر وزغلاوه او بیا یې له څه مقدمې پرته وویل:
: ستا نوم طاهر دی؟
: هو صیب!
: عرب یی؟
: هوکی!
د تاتاریانو د حملی پر وخت په قوقند کې وې؟
: هوکې!
: تا هلته څه کول؟
: زه د تیمور ملك یو سپاهی وم.
: عبدالرحمن په خواشینی سره وویل : هغه بدنصیبه هم یو سپاهی ؤ.
: څوك؟ طاهر وپوښتل.
: نصیر الدین، ددغو هلکانو پلار، ما خپلی میرمنی ته ډیر وویل چی زما لور یوه سرتیری ته مه واده کوه، کله چی هغه غریبه مړه کیده دغه ښاغلی په مصر کی د نصرانیانو پرخلاف په جګړه بوخت ؤ، بیا یی د خوارزم شاه د خدمت جذبه پر سر کیوته، اوس د هغه د اولادونو انا ژاړی، د داسی زوم په اړه له دی پرته د بل خبر راتلو تمه کیدای شی؟
سپاهي یا په جګړه کی مری او یا تپی کیږی اوس له ژړا څه ګټه؟
طاهر ځواب ورکړ : ویخښی د قوم د سربښندویو سپاهیانو په اړه زما نظر ستا له نظر سره یو شان نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن وویل : ته بده مه گڼه مانه غوښتل په دې اړه بحث وکړم زه یوازې دومره پوهېږم چې عمر مې ۶۰ کاله دی او تر اوسه مې پر بدن یو وړوکی زخم هم نشته، زه یو ګل له یوه سرشوخه اس نه لوېدلی یم، له هغه وروسته تر اوسه پورې پر اس له سپرېدو وړاندې د اس حسب او نسب پوښتم، خو زه هغه ځوانانو ته حیران یم چې په وار وار له تېږې کېدو وروسته بیا هم د توړو سره لوبېدل خوښوي.

طاهر وویل : د قوم عزت او آزادي یوازې د همدغسې ځوانانو په برکت دوام کوي، که د اولس ټول خلک ستا غوندې پر بدن د «ګرېډو» نه وېرېږي نو تاتاریان به په دې ځمکه مونږ ته ساه اخستل ګران کړي

: ته غلط پوه شوی، زه له عادي سر تیرونه نفرت نه لرم، زما یوازې له هغو خلکو نه ګیله ده چې په کور کې آرام وي خو دوی د خپلو عزیزانو او دوستانو د ژړولو لپاره د جګړې ډګر ته روانیږي، نصیر الدین له داسې کسانو څخه ؤ.

طاهر وویل : د قوم د عزت او ازادي لپاره جګړه د هر سړي ذمه واري ده، دلته د خاص او عام خبره نه ده، د خدای (ج) په وړاندې د امیر او غریب د وینو قیمت یو دی بلکې زه خو وایم چې که اولس آزاد وي نو امیران زیاته ګټه تري اخلي، ځکه خو د قرباني په وخت دوی باید له قوم نه وروسته نه بلکې وړاندې وي.

عبدالرحمن په بحث کې بې ځوابه غوندې شو او د موضوع د بدلولو لپاره یې اسماعیل ته وویل : اسماعیله بچو! ته ځان سرتیری کوې او که سوداګر!

: زه به سرتیری وم خو سوداګر به هم وم.

عبدالرحمن پریشانه شو طاهر ته یې وکتل او ویې ویل : ماته معلومه شوه چې ته سبا ته روانیږې!

: هوکې! زه نن روانیدم، خو ستا د لیدو په شوق پاتې شوم

: ډېر ښه، زه به سهار خامخا درسره ګورم دایي وویل او اسماعیل یې تر مټ ونیو او بهر ته ووت.

د بالاخانې پر زینو چې خوت بابا لمسي ته په لوړ غږ وویل : بې عقله ما خوارزمشاه ته دوه لکه دیناره وراستولې دي، په دې پیسو هغه زیات پوځیان وربللی شي، زما مقصد د سرتیرو توهین نه ؤ، زما مطلب دا ؤ چې سوداګر هم د خپل کار او بار په سمبالولو د هیواد او قوم ښه خدمت کولی شي، که ستا پلار د خوارزم شاه لپاره د وینو ورکولو پرځای زما سره د سوداګرۍ په کار او بار کې لاس کړی وای نو زموږ کار او بار به په لکونو دیناره نور هم پرمختګ کړی ؤ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارزم شاه ته به مو زیاته مرسته ورکړې وه.

اسماعیل ویل : پلار جان می د خوارزم شاه لپاره سرنه دی قربانی کړی، هغه زموږ د عزت او آزادی لپاره سر ورکړی دی، عبدالرحمن له غوسې نه په ډکه لهجه ویل : ځکه خو یې ته یوازې پریښودی او ولاړ، د خدای (ج) شکر باسه چې دغه ځوان یې مرستی ته دروليږه، که نه نو معلومه نه ده چې پر تاسو به څه راتلل مګر تاته دا بحث چا درښودلی راځه!

طاهر د دوهم ځل لپاره په زینه کی د هغوی د پښو غږ واورید او بیا موسکی شو او په بستره وغځید.

*****

(۳)

سهار چې طاهر له جومات نه بیرته راوګرځید اسماعیل په کوټه کی ؤ ورته ویی ویل : په بله کوټه کی سبا ناری تیار دی!

طاهر چې له سبا ناری نه وزګار شو یو نوکر ورته ودرید ویی ویل : صاحب دې غواړي!

طاهر د اسماعیل په لارښوونه له کوټی نه راووت یوی پراخی برنډی ته ووت خو ګامه لری په یوه زینه وخوت.او د دوهم پوړ یوی ښایسته کوټی ته ننوت.

عبدالرحمن یوی تکیې ته ډډه وهلی وه په مخ کی یی په یوه زرین پتنوس کی یوه کځوړه وه، ورجګ شو طاهر ته یی لاس ورکړ او بیا یی له ځانه سره نژدی کښیناوه ویی ویل:

ستا آس چمتو دی، ثریا ویلی چی ستا یوه ورځ ضایع شوه، ځکه خو زه له خپلی طبیلی نه غوره اس درکوم، ما د ښار له والی سره هم لیدلی دی، هغه د لاری د پهره دارانو لپاره دا لیک راکړی دی وایی خله.

طاهر د عبدالرحمن له لاسه د والی لیک واخست ویی ویل : ډیره مننه! خو زما سره د تیمور ملك لیك ؤ.

ماته ثریا وویل : خو د تیمور ملك ستوری په دی ورځو کی سرګردان دی، زما سره ویره وه چې ښایی د بلخ د والی سپاهیان د هغه لیک ته څه ارځښت ورنه کړی، د ثریا دا اندیښنه هم وه چی که تا د تیمور ملك ملګری وبولی نو د پهری پرسر سپاهیان به ډول ډول پوښتنې درنه وکړی او ستا ډیر وخت به ضایع کړی.

طاهر جګ شو ویی ویل : زه ستا ددی زحمت مننه کوم ، نور ماته اجازه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکړی!
: ودریږه! عبدالرحمن له زرین پتنوس نه کڅوړه راپورته کړه او د خپل دروند وجود توازن یې برابر کړ جګ شو ویې ویل : زه ستا د زحمتونو انعام نشم درکولی خو زما له خوا دغه سوغات ومنه.
د طاهر په ښکلی او پراخه تندی وړې وړې ګونځې را پیدا شوې د عبدالرحمن له لاسه یې پتنوس واخست پر ځمکه یې کښېښود او کڅوړې ته یې اشاره وکړه ویې ویل:
په دې کې څه شی دی؟
: دوه زره اشرفی! که یې ته لږ بولی نو دوه چنده به یې کړم.
: زما په اړه ستا ګومان غلط دی، ماته اجازه راکړه، دایې وویل او بیا یې د خدای پامانی لپاره عبدالرحمن ته لاس ور اوږد کړ، خو عبدالرحمن پریشانه شو په دواړو لاسو یې خپله چپنه موښله.
: ته خفه شوی، څه ډول بد ګومانی! زه ستا د هرې لویې هیلې پوره کولو ته تیار یم، زه به د ثریا او اسماعیل د وزن په اندازه غمی درکړم، د احسان او نیکی بدل نیکی ده، ته په پراخ زړه وغواړه زه به یې په پراخ زړه درکړم، پر خدای (ج) سوګند چې د ثریا او اسماعیل د ژوند ژغورونکی به زما له کوره خفه ولاړ نه شې، زه یو عرب یم.
طاهر وویل : ما ستا لپاره هیڅ نه دی کړي، که مې څه کړي هغه زما مسئولیت ؤ، که ته عرب یې زه هم یو عرب یم، خو تر عربی پخوا دواړه مسلمان یو، او مسلمان د چا اخلاص په پیسو نه تلی.
عبدالرحمن اوس خپله چپنه ډیره زیاته ګروله، هغه څه ویل غوښتل خو د شا د کوټې پرده وخوځیدله، ثریا ناڅاپه راښکاره شوه او د عبدالرحمن لاس یې ونیو.
بابا جانه! ثریا په ویریدلی لهجه زیاته کړه : انا دی غواړی عبدالرحمن بیله دې چې څه ووایې د ثریا سره د شا دروازې په لوری ولاړ، ثریا تر دروازې ورسره ده بیا ودریده یوه شیبه یې چوپه خوله طاهر ته وکتل او چې د پردې تر شا یې د دروازې بندیدو غږ واورید نو په غمجنه او هیله منه لهجه یې طاهر ته وویل : زه له تانه بخښنه غواړم، ما تولی خبری واوریدی هیله کوم چې زما بابا جان به یو ساده سوداګر وبولی او غلطی به یې ورمعاف کړی. هغه له سوداګری پرته نور په هیڅ نه پوهیږی، هغه ته تول نړۍ یوه منډه یې ښکاری، هغه چې د شپې پر آسمان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلیدونکی ستوری وینی هم گومان کوی چی هغه به په خپلو کی څه معامله کوی. د خدای (ج) په خاطر ته له دی ځایه خفه مه ځه! دا زما غلطی وه، ماته نه وه معلومه که نه ما به پوه کړی وای، روایه ته د هغه غلطی وربخښی که نه... زما لپاره؟

طاهر وموسکل او ثریا احساس کړه چی د ذهن له آسمان نه یی د غم وریځی لری شوی. هغه ورته وویل : ثریا! ته ولی پریشانه کیږی؟ ستا لپاره په زهرو ککړ غشی هم په تتر خوړلو ته تیار یم، او ستا بابا چی خو ماته هیڅ هم نه دی ویلی. زما په زړه کی د هغه زیات عزت دی هغه په خپل نظر کومه بده خبره نه ده کړی. فرض کړه که له ما سره څه نه وای زما د اړتیا احساس د هغه ذمه واری نه وه؟ ثریا موسکی شوه، او د موسکا سره یی اوښکی په سترگو کی راغلی.

طاهر په یوه وخت کی ددی په سترگو کی اوښکو او په شونډو موسکا ته حیران شو، هغه د لمر لوموړنیو وړانگو ته گلان لیدلی وو چی راپاڅیدله، هغه د گلاب پر پاڼو د پرخی غمی لیدلی وو، خو د ثریا سترگی په پرخه کی تر لمبیدلیو گلانو دیری زړه وړونکی وی د هغی شونډی د لمر وړانگو ته ترغوړیدونکو غوټیو زیاتی په زړه پوری او ښکلی وی.

یوه زړه وره تجلی د مرگ په وړاندی خندلی شی، خو د ناڅاپی خوښتی پیغام چی واوری کله چی په موسکا شی نو سترگی یی بی اختیاره د اوښکو خزانی شیندی.

ثریا وویل : ته لږ ځنډ دلته ودریږه، باباجان به دی خدای پامانی ته راشی، اسماعیله پری یی نژدی چی ولاړ شی. ثریا له کوټی نه راووته او د هغه کوټی په دروازه کی ودریده چی بابا او انا یی سره گړیدل، ثریا ودریده د دوی خبرو ته یی غوږ ونیو او چی د هغوی خبری یی واوریدی په خپلو باړخو گانو او غوږونو کی یی تودوخه احساس کړه.

شیخ عبدالرحمن ویل : ثریا هم دا غواړی؟!

د ثریا انا ځواب ورکړ : که ثریا داسې نه غوښتلی نو ما به هغه احمقه بللی وای، ته پخپله فکر وکړه که ته د ثریا پر ځای وای، نو ستا په زړه کی به ددغه ځوان په اړه یوه نه لری کیدونکی هیله نه راپورته کیده؟

عبدالرحمن له لږ فکر وروسته وویل : په دې کې شك نشته چې هغه ډیر نیك خویه دی، په دې کی هم شك نشته چې شریف دی، د لوړ نسب ښکاری، سترگی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې مړې دی، خو که د ثریا پرځای زه وای نو دواړه لپاره به می د داسی ځوان غوره کولو حماقت نه کاوه چی تل سر په تلی کی گرځی، په هر صورت اوس زما باور شو چی ته که نن نه وی نو سبا ته، که سبا نه وی نو بله ورځ به د ثریا په اړه پر ما خپله پریکړه منی ځکه خو زه وسله ایږدم، ته داده اوسه، زه همدا اوس ورځم، خو هغه تللی نه وی.

عبدالرحمن په زوره غږ کړ: اسماعیله، اسماعیله!

د اسماعیل غږ راغی : څه وایی؟

: میلمه شته دی!

: هوکی!

: ورته ووایه لږ ودریږه زه اوس درځم.

حنیفی وویل : مگر د خدای (ج) لپاره نوره سادگی ونه کړی، هغه په غوسه شو ویی ویل : ته اوس هم تینگار کوی چی د اشرفیو ور ورانډی کول زما ناپوهی وه.

حنیفی ځواب ورکړ : ناپوهی نه وه نو څه وو؟

: په خدای (ج) سوگند چی له کومی ورځی په سنه بده پوه شوی یم دا می لومړی سړی لیدلی چی له دولت نه کرکه لری.

: بنه اوس د خدایٔ لپاره ورځه خو سم پام کوه بیا غږیږه.

: نو ستا په گومان زه هسی بی پامه لگیا یم! په خدای(ج) سوگند په وینا کی یوازی ته یی چی ما پر خپل عقل قایله نکړای شوی، په بلخ، سمرقند، او بخارا کی داسی شاعر نشته چی زما په ستاینه کی یی بوللی نه وی ویلی.

: که دی نن کومه غلطی ونه کړه نو د تل لپاره به زه هم ستا په هوښیاری عتراف وکړم.

: نو بیا دروازی ته نږدی کښینه او زما خبری واوره.

ثریا له خپلی هیلی زیات څه واوریدل د یوی سارایی هوسی په څیر له کوټی نه وتښتیده، او خپلې کوټې ته ولاړه، په لویه هنداره کې یې خپله څیره ولیدله، د هغې باړخوگان تك سره اوښتی وو، زر یی قلم او کاغذ را واخیست پر قالینه کښیناسته او په لیك بوخته شوه، دا ددی لومړی لیك ؤ.

*****

(٤)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن په بله کوټه کې له طاهر سره ولاړ ؤ، هغه اسماعیل ته وکتل، ویې ویل : زویه! ته د لږ ځنډ لپاره بهر ته ووزه، اسماعیل جګ شو په برنډه کې ودرید عبدالرحمن طاهر ته وویل :

کښېنه زویه! په تا ناوخته کیږي خو زه یوه ضروري خبره درسره کوم، زیات دې نه ایساروم.

دواړه یو بل ته مخامخ کښېناستل، عبدالرحمن وویل:

د داسې خبرو لپاره خلك لنډې او اوږدې مقدمې ږدي خو ستا بیره ده، او زه هم مصروف یم، په میلمستون کې زیات سوداګران ناست دي، زما له هغوی سره ضروري خبرې دي ځکه خو زه دغه کیسه لنډوم، ماتاته دولت وړاندې کړ تا رد کړو دی نه مانه، او که یې رښتیا راباندې وایې زه پرې خفه شوم.

طاهر موسکې شو ځواب یې ورکړ: که ته تر اوسه پردې تېنګار کوې نو زه عرض کوم چې ته ماته کوم دولت راکوې هغه د خوارزم شاه بیت المال ته واستوه، قوم ښایي دې ته تر بل هر وخت زیات ضرورت ولري.

: زه ستا دا هیله نه ردوم، دغه پیسې به همالته واستوم خو زه درته د بل څه ویلو لپاره راغلی یم.

: وو ایه!

: ستا په زړه کې تر اوسه داسې هیله شته چې ماته دې نه ده ویلې، د عبدالرحمن میرمن د پردې تر شا ولاړه وه او شونډه یې چیچله.

طاهر وویل : ته ووایه هغه کومه هیله ده؟

: خبره دا ده چې تا د خپلو اخلاقو او شرافت په سبب ځان د یو لوی انعام حقدار ثابت کړی دی.

طاهر وویل : که دغه انعام طلا او نقره نه وي نو زه به یې حاصلول خپله نیکمرغي وبولم.

: ځوانه! ولې صفا نه وایې چې ته له ثریا پرته له مانه بل څه نه غواړې؟

طاهر سترګې ښکته واچولې.

: ولې څه نه وایې؟

: شریف ځوان په داسې وخت کې څه نه وایي، حنیفې دا وویل او د پردې له شانه کوټې ته ورننوته.

طاهر په ادب ودرید، عمر خوړلې ښځې د طاهر پر سر د مینې دواړه لاس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیول ویی ویل : ژوندی اوسی زویه! ثریا ستا ده، اوس ولاړ شه خو ژر د بیرته راتلو هڅه وکړه.

* * * * *

(۵)

د شمال په څیر د ګرندی اس هر ګام هغه د هغی ځمکی نه لری کاوه چی د هری ذری په سینه کی یی د مینی تکانونه احساسول، د شیخ عبدالرحمن له کور او د بلخ له بازارونو نه چی راووت داسی یی احساسوله چی په دی ښار کی دی مسافر نه ؤ، د یوه بلبل په څیر چی له یوه ګل سره د آشنایی نه وروسته تول بڼ خپل ګڼی طاهر ته هم د بلخ هر څه خپل ښکاریدل، لکه دی چی دلته ډیره موده اوسیدلی وی او په کلونو کلونو یی په دی فضا کی الوت کړی وی...

ثریا یی چی لومړی ځل په څیر وکتله داسی یی احساس کړه چی له پخوا یی تصویر په زړه کی ؤ، او د هغی غږ یی له کلونو کلونو راسی په غوږونو کی کرنګیده، او خدای (ج) خبر دوی له کومه وخته سره بلد وو.

طاهر ته ناڅاپه څه په ذهن کی وروګرځیدل او په یوه لاس یی هغه کڅوړه ولټوله چی له شانه یی پر زین تړلی وه، ښکلی کڅوړه ده پر آس د پښنی اړولو پروخت لیدلی وه او اسماعیل ورته ویلی وو چی خورجانی می دلته د خوراك شیان درته ایښی دی، له ښارنه د راوتلو پر وخت دی په خپلو خیالونو کی ډوب شو او ترڅو میله مزله پوری یی کڅوړه ور په زړه نه شوه.

دی چی ډاډه شو چی کڅوړه پر زین کلکه تړلی ده بیرته د خیالونو په نړی ورننوت د یوه خوړ غاړی ته چی ورسید له آس نه پلی شو په یوه ډبره کیناست.

د اوبو له څښلو وروسته اس د خوړ پرغاړه پرشنو وښو کی بوخت شو، طاهر هم د لوږی احساس وکړ، ورجګ شو کڅوړه یی زر خلاصه کړه او بیرته په ډبره کښیناست، د کڅوړی له خلاصولو سره یی په یوه وریښمین دسمال سترګی ولګیدی، دسمال یی راواخست د دسمال خوږ بوی او پکی د نغښتی کاغذ احساس د طاهر زړه په درزا کړ، هغه په دسمال کی نغښتی کاغذ پرانیست، توري او کرښې ورته ګلان شول او تر سترګو لاندی یی نڅیدل، فضا ټوله سندریزه شوه، داسی سندریزه چی تالونه یی ډیر اوچت وو، ورو ورو دغه نغمه کراره شوه او غځیدونکی ګلان بیرته تور توری او جملی شول، ده د ثریا لیك لوستل پیل کړل، لومړی ځل یی شونډی نه خوځیدلی، دوهم ځل یی شونډی وخوځیدلی او دریم ځل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې په لوړ غږ لیك ولوست: «زما مرستندویه! تا ویل چې په دې له فتنو ډکه زمانه کې په وار وار د ویلو او اوریدلو فرصت نه راځي زه دغه کرښې د همدې احساس له مخې لیکم، انا او بابا جان زما د دایمي ساتنې لپاره ته غوره کړې یې، زه ویریږم چې د خپلې ناکرارۍ په ښودلو به ځان د یوه مجاهد د خدمتګارۍ کیدو جوګه ثابت نه کړای شم.

کله چې تا بلخ ته نږدې له ما سره خدای پاماني کوله نو زما په سترګو کې اوښکې راغلې وې هغه مهال ماته دا احساس له زغم نه وتلی ؤ چې دواړه به یو له بله بیلیږو او د خپل خپل ژوندانه د کتاب نوې پاڼې به اړوو. زما دا باور نه ؤ چې تقدیر به مو بیا په یوه لاره سره روان کړي.

اوس زه په زړه کې دا تسلي احساسوم او تاته باور درکوم چې په راتلونکې کې به ته زما په سترګو کې اوښکې ونه وینې.

زه خامخا دا وایم چې د بغداد غونډې لوی او له ګنې ګوڼې ډك ښار ته چې ورسیږې دغه وړوکې ښار هیر نه کړې. خو له دې سره دا دعا هم کوم چې زما خیال ستا د لوړو ارادو په مخ کې خنډ نه شي، زما یادونه ستا د پښو زنځیر نه شي، خامخا به انا او بابا تاته بلخ ته د ژر بیرته راستنیدو ټینګار کوي خو زه دا هیله کوم چې ترڅو دې په بغداد کې مقصد نه دی ترسره شوی ته د بیرته راتلو اراده مه کوه.

زما فکر مه کوه، زه تل ستا یم، تر څو لمر نړۍ ته د سهار پیغام راوړي، او د شپې مهال پر اسمان ستورې ځلیږي زه به ستا انتظار کوم، ته چې هر چیرته وې زما لپاره همدا داړ بس دی چې ته زما یې.

«ثریا»

طاهر لیك په جیب کې واچاوه، د هغه لوړه لرې شوې وه، په نه زړه یې څو نمړې وخوړې او کڅوره یې بیرته پر زین وتړله او پر اس سپور شو.

اس له هوا سره خبرې کولې او د طاهر په غوږونو کې د ثریا داالفاظ د نغمې په څیر کرنګیدل، «ته چې هر چیرته وې زما لپاره همدومره کافي ده چې زما یې».

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملی اقدام ته بلنه

زید د پخوا په خیر د ماسختن لمانځه نه وروسته په طبیله راوګرځید، نوکران یې ورتلل او د کوریوی کوټې ته راغی کښیناست، لږ ځنډ وروسته د ډیوی چوپولو لپاره راپاڅید خو بیا یې څه چورت وواهه د کټ نه لاندی یې لاس یو وړ او د اوسپنې مزبوت صندوق یې وکوت په زوره زوره یې کولپ کش کړ او بیا دادہ شو ډیوه یې مړه کړه.

په دغه صندوق کې چې د طاهر شتمنی او د صلاح الدین ایوبی «رح» توره وه زید ته تر ځان ګران ؤ، د طاهر له تلونه وروسته هغه له کوره بهر ته نه ووت، او لوڅه توره به یې په بستره کی ورسره ایښودله او ویده کیده.

د شپې به یې چې ورو کی غږ واورید پری راویښ به شو او توری ته به یې لاس کړو د بغداد د هغو بی شمیرو غلو او لوټمارانو مقابلی ته به چمتو شو چې د ده په ګومان د طاهر له تلو وروسته ددې صندوق په لټه کې وو.

لومړی څو اونی خو به یې توره په لاس توله شپه په ناستی په پهره تیره کړه، له هغه وروسته یې د چپرکټ پر ځای پر صندوق بستره وغوړوله خو د صندوق سور او اوږده لږ وو ډیر ځله به چې په اړخ واوښت لاندی به ولویده، ورو ورو یې اندیښنه کمه شوه او بیا یې صندق تر چپرکټ لاندې کیښود، اوس د کور نوکرانو ویل چې د شپې مهال یې په خوب کې خریدل لږ شویدی.

زید اوس هم نه ؤ ویده شوی چې د دروازې ټک ټک یې واورید، او ورپسی سمدستی غږ اوچت شو، د دروازی د خلاصیدو ږغ یې هم واورید توره یې ورسره واخستله اوپه لوړ غږ یې چیغی کړی: څوک دی؟

چې ځواب یې وا نه ورید په تیاره کې د دروازې په لوری ور نژدې شو او په لنګ کې یې غوږ ونیو، یو اس له دروازی نه دننه راتلو او نوکرانو یو بل ویښول.

چا پوښتنه وکړه : زید چیرته دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زيد له خوښی نه زړه په ټوپونو شو، دا د طاهر غږ و کله چی پهره دار ورته وويل چی هغه ويده دی نو ده د څادر اغوستل هم ضروری ونه بلل زر يی دروازه خلاصه کړه او په منډه ورغی طاهر ته ور تر غاړی ووت.

: ستا په لاس کی دا توره د څه لپاره؟

: اوه ! زما لـه يـاده ووتـه، مـا گـومـان کـاوه چـی کـوم ډاکـو راغـی دا مـی راواخستله.

طاهر په خندا شو او زيد احساس کړه چی ناڅاپه دده نه د گيلی هغه په زرگونو جملی هيری شوی چی د انتظار په ناپايه شيبو کی به يی په يوازيتوب کی له ځانه سره تکرارولی، يوازی دومره يی وويلای شوای: تـه خو روغ يی؟ تپی خو بـه نـه يی؟ زه ډير درته انديښمن وم.

طاهر ځواب ورکړ : زه بلکل روغ يم.

: ما پرون له يوه نجومی نه ستا په اړه پوښتنه وکړه.

: هغه څه درته وويل؟

: اوس که هغه ماته په مخه راغی نو کتابونه به يی سيند ته ورغورځوم. دروغجن، دوکه باز، مکار!

: بيا هم هغه تاته څه وويل؟

: خدای (ج) يی دی خوار کړی، هغه ويل چی ستا ستوری سرگردان دی، او ته د تاتاريانو په زندان کی يی، او ترڅو چی د ستوری دغه سرگردانی پای ته ونه رسيږی را بـه نه شی. خو دغه سرگردانی به د يوه کال دننه ختمه شی، ما هغه بی ايمانه ته خوشی پنځه ديناره ورکړل.

هغه ستا په اړه نوری هم خوشی تشی خبری راته کولی.

طاهر وخندل پوښتنه يی وکړه : څه خبری؟

زيد چی نوکران بوخت وليدل ورو يی په راز دارانه لهجه وويل: راځه دننه!

طاهر دوډی پخوونکی ته وويل چی دوډی تياره کړی او له زيد سره دننه ولاړ، زيد ډيوه بله کړه، په رڼا کی د هغه سترگو د طاهر بلا اخسته، طاهر وويل ښه هغه خوشی خبری څه وی؟

: هغه ويل چی پر تا به يوه تاتاری شهزادگی مينه شی، او د هغی په سبب به د مغلو له زندان نه خوشی شی، که سبا تـه په مخه راغی نو داسی درس به ورکړم چی تول عمر ورته ياد وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : له مدینې نه کوم لیك راغلی؟
: احمد بن حسن پخپله راغلی ؤ، دوی هفتې یې تیرې کړې بیرته ولاړ، هغه ویل چې ته بغداد ته راشې خپل احوال په لیك کې ورته ولیکه.
طاهر د خپلو دوستانو په اړه وپوښتل زید ځواب ورکړ: مبارك هره ورځ راځي ستا پوښتنه کوي، عزیز او عبدالمالك دوهمه، دریمه ورځ احوال اخلي، نور کله کله راځي، هو یوه بوډۍ څو ځله دلته راغلې او هغه هم ستا په اړه پوښتنه کوي.
: هغه څوك کیدای شي؟
: ماته نه ده معلومه، یوه ورځ له شا پسې ورغلم، هغه د سینډ پر سر پله تیره شوه او بیا د صدر اعظم کور ته ننوته.
طاهر وویل : زه اوس یو مهم کار تاته سپارم ته همدا اوس عبدالعزیز ته ورشه ورته ووایه چې عبدالمالك او نور اعتمادي ملګري درسره راوله او دلته راشئ، که هغوی ویده وي هم ورته ووایه چې ضروري کار دی باید راشي زما لیك درسره یوسه.

*****

(۲)

طاهر چې د ډوډۍ له خوړلو نه فارغ شو زید، عبدالعزیز، عبدالملك او مبارك ورسره راوستل، زید بلې کوټې ته ولاړ او ویده شو، طاهر له خپلو دوستانو سره تر ډیره وخته خبرې کولې.
د عبدالعزیز په نظر خلیفه، صدر اعظم او وحید الدین درې واړه په دې دسیسه کې شریك ووه مبارك په دې اړه څه رأیه نه درلوده، هغه یوازې د عبدالعزیز خبرې ورسره تائیدولې.
عبدالمالك د څه وېلو پرځای په چورتونو کې ډوب وو، کله چې طاهر ترې رایه وغوښتله نو هغه له لږ سوچ وروسته وویل:
ستا ملګرې چې ددې دسیسې ثبوتونه یې وړاندې کولی شوای وژل شویدي وحید الدین تر اوسه پورې ورك دی، د هغه پرځای د هغه مرستیال مهلب بن داؤد کار کوي، تر څو موږ د وحید الدین احوال معلوم نه کړو پر چا څه جرم نه شو ثابتولی، که هغه وژل شوی او یا په کومه نا معلومه بندي خانه کې بندي پروت وي نو زه د هغه په اړه دا ویلی شم چې په دې دسیسه کې د هغه هیڅ رول نشته.
عبدالعزیز پوښتنه وکړه: ولې؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمالك ځواب ورکړ : په پرده کی د هغه د وژلو او یا بندی کولو علاقه له هغه چا سره ممکنه ده چی د هغه د راڅرګندیدو نه ویرېږی چی راز به یی افشا کړی، مثلاً خلیفه، یا صدر اعظم او یا کوم بل څوك چی دده په نامه یی دسیسه جوړه کړی ده، ددی پر خلاف که دی په خپله خوښه چیرته غلی شوی وی نو بیا دا خبره ثابته ده چی دی یوازی ددی خبرو ذمه وار او مسئول دی،ځکه خو تر څو موږ د وحید الدین د ورکیدو راز معلوم نه کړو ددی پیښو یادونه چاته باید ونه کړو.

طاهر وویل : دغه راز له دری تنو څخه څرګندیدای شی خلیفه، صدر اعظم او مهلب بن داود، زه مهلب ځکه پکی راشریکوم چی د وحید الدین د ورکیدو نه وروسته په عامو حالاتو کی خلیفه باید د هغه پر مرستیال اعتماد ونه کړی، پردی سربیره سملستی د هغه په وزیر کیدو هم شکونه را پیدا کیږی.

اوس پوښتنه دا ده چی له دی دری تنو نه لومړی له کوم یوه سره وګورم؟

عبدالملك وویل : تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وګوره، د خلیفه په محل کی په داسی رازونو پوهیدونکی د تل لپاره په ځمکه کی ښخیدای شی خو د صدر-اعظم په کور کی لږ تر لږه یو داسی څوك شته چی ته یی د ځان بللی شی.

طاهر وپوښتل : هغه څوك دی؟

عبدالملك په موسکا ځواب ورکړ : هیر دی شو؟ ما خو ستا لپاره هره دوهمه او دریمه ورځ خپله میرمن د صفیی د تسلی لپاره استوله.

طاهر وویل : له ما سره ستا همدردی خو به د اخلاقی حدودو نه بهر نه وی؟

: نه ما یوازی د یوه دوست ذمه واری ترسره کړی.

هغه ستا په اړه واقعاً ډیره پریشانه وه.

طاهر وویـل : زما پردی څه اعتراض نشته چی مشر ورور می یی، خو داده اوسه زما له دی نجلۍ سره هیڅ نشته.

: په هر حال د هغی له تا سره مینه ده، ډیره توده مینه او محبت.

زه پردی خوښ یم چي هغه ددی وړ ده، زما میرمن هم د هغی ډیره ستاینه کوی.

ځلور واړه ملګری بیا اصلی خبرو ته راوګرځیدل او تر ډیر بحث وروسته دا پریکړه وشوه چی طاهر دی تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وګوری، عبدالعزیز همالته ویده شو، عبدالملك او مبارك خپلو کورونو ته ستانه شول.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

سهار وختی له لمانځه وروسته طاهر د صدر اعظم کور ته ورغی، د کور د مخی په باغ کی یی دواړو خواو ته د گلونو پټی لیدل، ناڅاپه یی د گلونو په منځ کی یوه ښکلی نجلی ولیده هغی ورو ورو قدم واهه، په لاس کی یی څو گلان وو، هغه د یوه بوټی ترڅنگ ودریده، ور تیته شوه د یوه گل د راشکولو لپاره یی لاس ور اوږد کړ، خو چی د طاهر د پښو غږ یی واورید مخ یی ور واړاوه، طاهر په یوه نظر هغه وپیژندله، هماغه غټی غټی شرابی سترگی چی د دجلی د سیند په څنډه یی لیدلی وی، او هماغه ښکلی مخ چی د سپوږمۍ په رڼا کی یی د همدې ښځ په یوه څنډه کی لیدلی ؤ، هغه صفیه وه، هماغه صفیه!

د طاهر په لیدو د هغی څیره له خوښۍ وغوړیده، د یوې شیبې لپاره طاهر دوه زړی شو ودرید، خو بیا یی اوږده اوږده گامونه واخستل او وړاندی ولاړ.

صدر اعظم چی خبر شو دی یی دننه ورغوښت، ښه تود روغبړ یی ورسره وکړ او ویی ویل : ډیر ځنډ دی وکړ، زه درنه مایوس شوی وم، څه وخت راورسیدلی؟

طاهر لږ په تفصیل ددی پوښتنو ځواب ورکول غوښتل خو ډیر زر یی احساس کړه چی د صدر اعظم پام په بل لوری دی، تر مایوسی زیات هغه پریشانه شو، د هغه گومان ؤ چی صدر اعظم به د ابواسحق، کمال او جمیل پوښتنه تری کوی خو هغوی دده په یاد هم نه وو.

طاهر لا تر قراقرم پوری د رسیدو د حال تفصیل نه ؤ بیان کړی چی صدر اعظم یی خبره ورغوڅه کړه ویی ویل : د خلیفه لیك یی چی ولوست چنگیز خان څه وویل؟

: هغه وویل چی موږ پر خوارزم د یرغل اراده پریښوده.

: دروغجن، دوکه باز هغه شونډی وچیچلی.

طاهر لږ فکر وکړ بیا یی وویل : مگر د چنگیز خان له خبرونه داسی ښکاریده چی د خلیفه د بی طرفی نه ډاډمن شوی وی، نبایی په قراقرم کی داسی خلك وی چی چنگیز خان ته دا تسلی ورکوی چی د خوارزم شاه په اړه د خلیفه ظاهر او باطن یو شان نه دی.

: دا خو هر احمق ته معلومه ده او زه چنگیز خان احمق نه گنم، په هر صورت زه په دی خفه یم چی ته مو هلته واستولی، اوس نړیوالو ته ددی ویلو موقع په لاس ورغله چی موږ پټ چنگیز خان ته ډاډ ورکړ او د هغه حوصله مو مضبوطه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه، د لښکرو مشر له استعفی سره دغسی شکونه نور هم زور اخلی.
: د پوځ مشر استعفی ورکړه؟
صدر اعظم پردی پوښتنه تکان وخوړ ویی ویل : چاته تر اوسه په دی اړه څه مه وایه، زه هڅه کوم چی هغه خپله استعفی بیرته واخلی، اوس زموږ هغه ته اړتیا ده.
طاهر وپوښتل : د وحید الدین څه درک معلوم شو؟
: نه؛ او زما له دی خبرو سره اوس هیڅ دلچسپی نشته.
: زه له خلیفه سره لیدل غواړم، ته زما سره په دی اړه څه مرسته کولی شی؟
صدر اعظم په بی پروایی ځواب ورکړ : خلیفه د ځوانانو د احساساتو هیڅ پروا نه لری، ته به هغه ته وایی چی سمدستی د خوارزم شاه د ملاتړ اعلان وکړی، او ته به هماغه ځواب واوری چی د لښکر مشر یی مایوسه او استعفی ته مجبور کړ، او هغه ځواب دا دی چی ته موږ له کومه وخته راهیسی مشاور ټاکلی یی؟
: امکان لری زه د خلیفه په وړاندی د راتلونکو خطرونو سهی نقشه وکاږم او...
وزیر اعظم د هغه خبره ورغوڅه کړه : بچیه! په بغداد کی د پوهوونکو کمی نشته، ته ولاړ شه په مناسب وخت کی به دی راوغواړم ستا لپاره په یو مناسب منصب فکر کوم، تر څو ورځو پوری به خبر درکړم.
طاهر وویل : زه دی نتیجی ته رسیدلی یم چی په اوسنیو حالاتو کی د خلافت په دربار کی د کوم منصب په اخستلو څوک د قوم او اولس سهی خدمت نشی کولی، بیا هم زه تاته وعده درکوم چی د وخت په راتلو به زه ځان د اولس یو سرښندوی سپاهی ثابت کړم.

*****

(٤)

صفیی په لاس کی د گلو گیډۍ نیولی وه او په بڼ کی د تیری شوی ویالی په غاړه ولاړه وه، یو گل به یی په زړو بهیدونکو اوبو کی وغورځاوه او چی هغه به لږ لری ولاړ بیا به یی بل وروغورځاوه او ننداره به یی کوله، کله به یی چی گیډۍ خلاصه شوه د لنډو پڼیو نه به یی نور گلان راوشکول او بله گیډۍ به یی جوړه کړه او بیاپه همدی لوبه له سره راگرمه شوه.
د صفیی به دریمه گیډۍ نږدی خلاصه شوی وه طاهر یی ولید چی له درشل نه راووت، د دروازی په زینو کی لاندی راکوزیده، دا زر زر د مرمرو ډبرونه جوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی پله‌پرمس له وياړلي تيره شوه او د ګلانو له بوټونه يي ګلان شکول او ورو ورو طاهر ته ور نژدي کيدله.

صفيي يوي او بلي خواته وکتل هيڅوک يي هم شاوخوا ونه ليدل، بيا يي هم زړه درزيده، ورو ورو د ګلو له بوټونه را ووتله او سرك ته د وروتلو لپاره يي د مرمر ډبري په پله پښه کيښوده، خو په سترګو يي د حيا پردي راغلي دوه زړي شوه پښي يي وريږديدلي او بيا وښوييده نژدي وه چي په وياله کي ورپريوزي، طاهر ور وراندي شو او زر يي لاس ورته ونيو، صفيي په خجالت د هغه لاس ونيو د هغي پر څيره د حيا سرو او سپينو څپو نڅا کوله.

له شرم او حيانه وارخطا شوي صفيي په ورو وويل : شکريه!

طاهر وويل : افسوس دي ته خو به خوږ شوي نه يي؟

: نه!

طاهر دوه زړي شو او يو ګام يي واخست، صفيي زر ورته وويل، ما دا ګلان شکول واخله! بيا يي ګلان طاهر ته ونيول، طاهر هم په وارخطايي ګلان واخستل.

هغي وويل : په بغداد کي ستا د راتلو ډير انتظار کيده ته ډير ناوخته شوي!

: هوکي حالات داسي شول چي وځنډيدم.

طاهر له کومي بلي خبري پرته خپله لاره ونيوه او ولاړ، صفيه لږ ځنډ نوره هم هلته ولاړه وه، په بوټيو کي ګلانو خندل او د وياړلي رڼو اوبو په کړس کړس خنداکوله، هغي بيا څو نور ګلان وشکول او د مرمر ډبرو په تختو ودريده هغه يي يو يو وياړلي ته وغورځول.

سکينه پر درشل رابنکاره شو د مرمرو په زينو ودريده او ناري يي کړي : صفيي! صفيي ته نن کورته نه راځي؟

صفيي زر ځواب ورکړ : درغلم!

د محل نه له راوتلو وروسته د سيند د پله پر سر طاهر د لږ ځنډ لپاره ودريد، هغه ګلانو ته په ځير ځير وکتل او بيا د سيند د اوبو د بهير په سيل ورتيت شو، د يوه ژور خيال سره يي پر ګلانو لاسونه سست شول، ګلان سيند ته ولويدل او په څپو کي تري ورك شول.

طاهر وويل : ثريا! ثريا! زه ستايم، يوازي ستا!

او بيا له هغه ځايه روان شو، د هر ګام په اخستلو سره ګرندي کيده، په کور کي عبدالعزيز، عبدالملك، مبارك او افضل دده انتظار کاوه، هغوي چي دي وليد

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنې یې ترې پیل کړې، طاهر په داد پر کرسۍ کښیناست ویې ویل : زه حیران یم چې دا خبره تر اوسه زما ذهن ته ولې رانغله چې که موږ د هغه دسیسې اصلي مجرم ونیو هم د خوارزم مصیبت نشي رفع کیدای، امکان لري صدر اعظم ددې کار ذمه وار وي، دا هم کیدای شي چې د خلیفه پکې لاس وي، او دا هم امکان لري چې هغوی دواړه ذمه وار نه وي، خو دا وخت داسې نه دی چې باید ضایع کړای شي، د تاتاریانو سیلاب ډیر ګړندي پرمخ را روان دی، اوس تر هر څه لوی ضرورت دا دی چې د بغداد اهل د راتلونکو خطرونو نه خبر کړای شي، هغوی د غفلت له خوبه را بیدار کړای شي په بغداد کې یوې ډلې د بلې او یوې فرقې د بلې پرخلاف مورچل جوړ کړی دوی ته ددې ویلو اړتیا ده چې داسې یو محاذ هم شته چې د کفر ټول طاقتونه راټول شوي او مسلمانانو ته د ټولو قوتونو د یوکولو بلنه ورکوي.

زما باور دی چې یو شریک خطر موږ ټولنیز جهاد او هڅو ته اړ کولی شي، په داسې حال کې به هغه خلک چې غلي غلي د تاتاریانو ملاتړ کوي، براﻻ زموږ مخې ته راووزي.

زه غواړم چې اوس د بغداد د هر جومات نه یوازې یوه ناره اوچته شي او هغه دا چې د تاتاریانو د مقابلې لپاره موږ سره یو یو، تر ټولو دمخه زه د بغداد په لوی جومات کې دا ناره اوچتوم.

افضل وویل : خدای (ج) د وکړي چې بریالی شې، خو له تیرو دوو درې پیړیو راهیسې د بغداد مسلمانانو یوازې پخپلو کې د یو بل سر ماتول زده کړي دي، سني د شیعه دښمن دی او شیعه د سني د وینو تږي، حنفي، شافعي، او مالکي یو له بل سره لاس او ګریوان دي، او حنبلي‌ټ‌بل خواته ډنګوي!

تاسو کوم جومات ته ولاړ شې کومې ټولنې ته د خبرو له پاره پاڅیږئ له تاسونه به لومړی پوښتنه همدا وي چې جنابه ته له کومې مذهبي فرقې سره یې؟

طاهر ځواب ورکړ : زما سره ددې ستونزو احساس دی، خو زه ددې منلو ته تیار نه یم چې دغه حالات به نور هم دوام وکړي د شریک خطر احساس دغه اختلافات لرې کولی شي.

افضل وویل : ددې ذمه واری زموږ د هغو تنبلو او لټو علماؤ ده چې هیڅ هدف نه لري خو نن هغوی ته دا ویل کیدای شي چې د تاسو مقابله له داسې چا سره ده چې د هر کلمه ویونکي دښمن دی، ستاسو د خپلواکۍ ډیوه مړه کیدونکې ده، موږ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی علماؤ ته ویلی شو چی تاسو مسلمانان یو له بل سره وجنګول، اوس کفار په میدان کی درته د مقابلی چیغی وهی، زما باور دی چی خلك به هغوی میدان ته په زور راکش کړی.

عبدالعزیز او عبدالملك هم په دی بحث کی برخه واخستله، بالاخره دا پریکړه وشوه چی طاهر به د جمعی په ورځ د بغداد خلك د خوارزم د خلکو له حالت نه خبروی. او له دی نه وړاندی به دا خبره مشهورروی چی یو سړی د بغداد د اولس په نامه د خوارزم د مظلومو مسلمانانو پیغام راوړی دی.

له جګیدو نه وړاندی عبدالعزیز وویل : زما باور دی چی حکومت به موږ ته ډیر د داسی چارو اجازه رانه کړی، او په راتلونکو څو اونیو کی به زموږ منزل د خوارزم د جګړی ډګر وی، خو زموږ لپاره غوره دا ده چی حکومت زموږ له چارو څخه ناخبره وی، د طاهر د وینا نه وروسته به هغه کسان چی موږ یی په تاتاریانو پلورلی یو چوپ نه کښینی. له هغه وروسته موږ باید طاهر تر هغه وخته پوری پټ وساتو ترڅو د اولس احساسات د نه فتحه کیدونکی کلا په څیزنه دی راولاړ شوی، که د صدر اعظم یا خلیفه نیت خراب وی نو سمدستی به د طاهر د نیولو هڅه وکړی، په دی ورځو کی له بده شامته په موږ کی د غدارانو کمی نشته، ځکه خو زه ستاسو په مخکی له ټولو وړاندی له طاهر سره د وفاداری سوګند کوم، او له تاسو نه هم غواړم چی دغسی سوګند وکړی.

ټولو ملګرو قسمونه وکړل، بیا عبدالعزیز وویل: اوس که په موږ کی کوم یوه خیانت وکړ د نورو ملګرو به دا ذمه واری وی چی څټ یی ور پری کړی.

ټولو دوستانو ددی وړاندیز تائید وکړ او مجلس رنګ شو.

*****

(٥)

د جمعی نه وړاندی په ښار کی د هر جومات او مدرسی په وره دا اعلان ځړیدلی ؤ چی د جمعی له لمانځه وروسته به یو سړی د ترکستان د مسلمانانو پرسر د تاتاریانو د ظلونو په اړه د خپلو سترګو لیدلی کیسی اوروی.

قاضی فخر الدین د ښار څو ښا عمله علماؤ او د مختلفو مدرسو طالبانو د بغداد په کوڅو او واټونو کی دا شعارونه ورکول چی د بغداد د مسلمانانو په نامه د ترکستان مسلمانانو یو پیغام را استولی او ددی پیغام راوړونکی هغه ځوان دی چی پلار یی په بیت المقدس کی د هلال او صلیب په جګړه کی د مسلمانانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحې بيرغ رپولی ؤ او صلاح الدين ايوبي «رح» په انعام کی خپله توره وربخښلې وه.

د پنجشنبی په ماښام صدر اعظم طاهر کورته وروباله او تری وپی پوښتل چی ته د بغداد خلکو ته څه پيغام اورول غواړی؟

د صدر اعظم په باب د طاهر شکونه بيا تازه شول خو هغه د تدبير نه کار اخستل مناسب وبلل ځواب يې ورکړ:

ته پوهيږی چی د خوارزم هيواد د تاتاريانو وروستی هدف نه دی، که هغوی هلته بريالی شول نو دوهم هدف به يې عراق وی، کيدای شی د عباسی دولت سره د جنگيز خان اړيکی دوام وکړی خو کمزور ته د زورور په دوستی باور حماقت دی، ځکه خو زه غواړم چی د هر ډول بدو حالاتو لپاره چمتو اوسو، زه غواړم د بغداد ويده خلك راويښ کړم که دښمن يرغل راوړی دوی خو لږ تر لږه د خپل کور ساتنه او دفاع وکړی.

: تا ماته هغه ورځ ولی ونه ويل چی په جامع جومات کی خبری کول غواړم.

: هغه ورځ دا زما په ذهن کی نه ؤ، که ته زما پر ځای وای په داسی چارو کی به دی له چانه مشوره اخستل لازم نه وو بللی.

: زه ويريږم چی ته د خليفه په باب څه گستاخی ونه کړی؟

: مگر ددی پرخلاف زه فکر کوم چی په دی وينا زه خليفه او تاسو ته لوی خدمت ترسره کوم.

طاهر د صدر اعظم پر تينگار همالته ډوډی ته پاتی شو، پر دسترخوان قاسم هم ؤ، هغه په بی پروايی د خوارزم په اړه څو پوښتنی وکړی او چی کله طاهر له صدر اعظم نه رخصت واخست قاسم تر برنډی پوری ورسره راووت، طاهر ته يې لاس ورکړ او په طنز يې تری وپوښتل: آيا تر اوسه دی په کومه لويه غونډه کی وينا کړی؟

طاهر په موسکا ځواب ورکړ:

زه يوازی يو سپاهی يم.

له محل نه بهر عبدالملك او عبدالعزيز په ډيره ناکراری د طاهر انتظار کاوه، عبدالعزيز چی وليد وپی ويل : تا ډيره اشتباه وکړه موږ وويريدو چی صدر اعظم به تا خطرناك وگنی او بندی به دی کړی.

طاهر وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم ویریدم خو په دې کې مصلحت ؤ چې زه دوی تر سبا پورې د ځان په باب بدگومانه پرې نږدم، ځکه چې بیا به دوی د جومات په دروازو پهرې درولې وې.

*****

(٦)

د جمعې د لمانځه نه وروسته یو ځوان د منبر سرته پورته شو او خلکو ته یې طاهر ور وپیژاند، طاهر د خبرو لپاره پاڅید. د دومره لویې غونډې په مخکې هغه د لومړي ځل لپاره دریدلی و.

د قرآن کریم څو آیتونه یې تلاوت کړل، بیا یې په وارخطایي خبرې پیل کړې، د بغداد خلکو هره ورځ په مناظرو کې د لویو لویو اورژبو وینا کوونکو خبرې اوریدلې وې، تر لږ ځنډه دوی په بې پروایي ناست وو او پخپلو کې یې پسپسکې کولې، په دې غونډه کې داسې خلک هم ناست وو چې د بغداد په یو جومات کې یې پر منبر په خپل مخکې د کوم پردي خبرې د ځان توهین باله.

داسې خلک هم وو چې دا یې احساسوله چې کاشکې نن هم کومه مناظره وای.

یو مشهور عالم په ډیر ساده انداز اوچت شو وېې ویل : مهرباني وکړه ته کښینه هغه سړي ته د خبرو نوبت ورکړه چې له ترکستان نه راغلی دی.

پردې خبره ځینو خلکو وخندل. خو پر طاهر دې ټوکې بل ور اغیزه وکړه، هغه له یوې شیبې چوپتیا وروسته بیا خبرو ته دوام ورکړ:

زما دوستانو! دا ځای د ټوکو لپاره نه دی، بیا هم زه ستاسو ژوندی روحیې ستایم، کاشکې تاسو د جګړې پر ډگر هم دغسې ژوندی روحیه ولرئ، زه دلته ددې لپاره نه یم راغلی چې په وینا څوك راته شاباش ووایي، زه نه وینا کوونکی یم او نه داستان ویونکی.

زه یوازې یو استازی یم، د ترکستان د اسلام د هغو بچیانو چې له کورپرو نه یې تاتاریان د فتحې په ویاړ ځلې جوړوي، زه د اسلام د هغو لونو استازی یم چې د عصمت ساتونکې یې په خاورو او وینو کې شتیږي او اوس یې وروستی امید تاسو یاست.

زما سره کرسندې خنداگانې نشته، اوښکې دي.

ای په خپله جادویي وینا فخر کوونکو! اولس ته د الاهو ویلو او ویډه کولو وخت تیر شوی دی، زه تاسو د مرگ له خوبه رابیداروِل غواړم، زما خبرې په خلاصو غوږونو واورئ!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر غږ ورو ورو اوچتیده، بنده ژبه یې اوس د غرنۍ خوږ د اوبو په څېر روانه شوه، او بیا ورو ورو خلکو په دغه غرنی خوږ کی د سیند څپې احساس کړې، د هغه سیند چې بندونه یو پر بل پسې نړوي، خلك هم په همدې څپوکی ورسره بهیدل.

طاهر د ماضی له مخ نه پرده پورته کړه هغه هیر منزل ته یې اشاره کوله چې سارایي عرب د نړۍ د نیولو په اراده تری راوتلی وو.

هغه د تاریخ پاڼی چپه اړولې د هغو غازیانو داستانونه یې اورول چې په ختیځ او لویدیځ کی یې د اسلام نوم لوړ کړی ؤ، هغه د راتلونکی په پردو کی غلی توپان ته اشاره کوله او خلکو په چوپه، چوپتیا کی غوږ نیولی ؤ، د ځینو سترګی لمدې وې، یوه زلمی ډیر په زحمت خپلی اوښکی را ایسارولی طاهر ویل:

د اولس پر لمن د بدبختی داغ په اوښکو نه په وینو مینځل کیږي.

په یاد ولرئ!

څه وړ ژوند چې تاسو کوئ، دا له فطرت سره ملنډې دي، او فطرت له ځان سره ملنډې وهونکی هیڅکله نه بخښي، د مسلمانانو نښنښه دا ده چې دوی به د کفارو په وړاندې د اوسپنیز دیوال په څیر دریدل، مګر اوس چې کفار خپل ټول ځواکونه ستاسو پرخلاف سره یو کوی، ستاسو علما تاسو په څلور لارو کی راغونډوی او د یو بل د سر ماتولو مشوره درکوی.

پردې یو سړی چې د بغداد د مناظرو یو نوماند ویناوال ؤ جګ شو او چیغی یې کړې:

زه په ډیر ادب او درناوی پوښتنه کوم چې ته په کومه فرقه پورې اړه لرې.

طاهر هغه ته د کښیناستلو اشاره وکړه ویې ویل:

زه یو مسلمان یم.

: څه ډول مسلمان؟

: طاهر په غوسه ځواب ورکړ:

: تاسو له درې سوه کالو راسې د مسلمانانو ډولونه شمارې خو تر اوسه پورې مو د اصلی او بدل ریښتینی او دروغجن مسلمان پریکړه ونشوه، ددې سبب دا دی چې تاسو نور د اسلام په تله نه تلی، بلکی هر یوه مو ځانګړې او بیله تله پیدا کړې ده چې پر هغوی ستاسو له خپل ذات پرته نور هیڅوك پوره نه خیژی.

زما دوستهٔ! کیدای شی چې زه د یوه کم علمه سړی په بڼه ستا په څیر فکرونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړای شم، د خیالونو په وزرونو به ستا سره لوړ الوت ونشم کړای، او د نورو د ایمان تللو لپاره چې تا کوم محك جوړ کړی دی زه نهایي په هغه پوره ونه خیژم خو که ته د خوارزم په کوم میدان کې زما سره په ځنګ کې پراس سپور وای او بیا دې له مانه پوښتنه کړې وای چې ته څه وړ مسلمان یې نو ما به ځواب درکړی ؤ چې څو ګامه وړاندې د مؤمن د ایمان معلوموللو محك دی، که زه د کفارو د غشیو په باران کې موسکی شم، که د دوی د تورو په سیوری کې کلمه ووېلی شم که د مرګ لاس خپلې مرۍ ته نژدې ووینم مګر پښې می ونه لړزېږي، نو وپوهیږه چې مسلمان یم، که مې بدن د کفارو د اسونو تر پښو لاندې غوبل شي او د ځنکدن په وخت مې هم له شونډو دغه دعا اوریدی شي چې یا الله ! د خپل محبوب د دین جنډۍ اوچته وساته نو وپوهیږه چې زه مسلمان یم.

زما وروره! بده یې مه منه، د مؤمن د ایمان د پیژندلو تله هغه نه ده چې ته یې هره ورځ د بغداد په څلور لارو کې بیانوې. نه! د مؤمن د ایمان معلوموللو مقام د جهاد ډګر دی چې هلته د هر مسلمان د وینو رنګ سور وی که سنی وی او که شیعه، که حنفي وی، که مالکي، که ستا په څیر روښانفکر عالم وی او که زما په څیر کم علمه.

د امن په ځای کې که تر زر کلونو پورې هم مناظره او بحث سره وکړې دا به معلومه نکړای شی چې کوم یو دروغجن یاست او کوم یو رښتین! خو ما په قوقند کې پخپلو سترګو ولیدل چې د یوې ډلې مسلمانان د بلې ډلې لپاره سپر وو، د حملې په وخت کې د هغوی ناره یوه وه، د شهادت په مهال یې کلمه یوه وه هغوی ټول یو رنګ مسلمانان وو.

هو د جګړې له ډګر نه بهر مې څو رنګه مسلمانان لیدلی دي، په موږ کې داسې څوك هم شته چې وایي له زورور دښمن سره جهاد روا نه دی، په موږ کې داسې څوك هم شته چې د دښمن د نامه په اوریدلو تښتي، داسې څوك هم شته چې د چنګیز خان د رحم جلبولو لپاره اسلامي نړۍ پر تاتاریانو خرڅوي، او دا ستاسو په ښار کې هم چې هر عالم د بل د ایمان معلوموللو په خیال کې دی په دنګو محلونو کې اوسیدونکیو داسې ډله هم شته چې پر ترکستان د تاتاریانو د حملې ملاتړ کوي.

زما دوستانو او مشرانو!

ښایي ماته بیا په دومره لویه غونډه کې د خبرو فرصت په لاس رانه شي، زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبری په خلاصو غوږو واوري او زما پیغام هر هغه چا ته ورسوي چی د قوم د راتلونکی اندیښنه ورسره ده.

د تاتاریانو سیلاب معمولي سیلاب نه دي، اوس ددغه سیلاب مخی ته د خوارزم هیواد د وروستی مورچل او کمر په څیر پروت دی، که دغه کمر له منځه ولاړ داسي مه ګڼی چی دغه سیلاب به نور تم شی، د هغه یاغی څپی به یوه ورځ د بغداد د دنګو ماڼیو تاداوونه هم ورچوی. که موږ غفلت وکړ نو د دنیا له مخی نه به محوه شو، زه داسی نه وایم چی اسلام به ورك شی، اسلام ورکیدونکی شی نه دی، دا د خدای «ج» دین دی، که یی تاسو ساتنه ونه کړای شوای نو خدای «ج» به کوم بل قوم د ده د ساتنی لپاره غوره کړی، دا داسی بیړۍ‌ده چی هیڅ توپان یی نشی اړولی، تل تر تله به لامبو وهی، که تاسو د خدای «ج» دغه کښتي پریښوده او په نورو کی سپاره شوی نو پخپله به ډوب شی او نور اولسونه به پکی سپاره شي.

ستاسو بری په تولنیزو هڅو او جهاد کی دی او تولنیز جهاد او هڅو ته تر بل هر وخت زیات اوس ضرورت دی چی د کفر ټول څواکونه ستاسی د ورکولو لپاره چمتو شوی دی.

ما درته ویل چی د بغداد په دنګو محلونو کی اوسیدونکو ځینو خلکو د خوارزم په خلاف له تاتاریانو سره ګډه دسیسه جوړه کړی! یو تن جګ شو ویی ویل:

موږ غواړو د هغوی نومونه واورو!

طاهر ځواب ورکړ:

زه یوازی د دسیسي او خیانت په اړه معلومات لرم، تر اوسه کوم ځانګړی چاته اشاره نشم کولی، اوس پر موږ داسی مهال راتلونکی دی چی غلی منافقین په زغرده زموږ مخې ته راووزی.

د خلافت هغه امیران چی دلته حاضر دی، زه له هغوی نه غواړم چی خلیفه له اصلی حالت نه خبر کړی.

که د تاتاریانو «مغلو» په مقابل کی د خوارزم ملاتړ ونه کړو نو دا به زموږ د ځان وژنی په معنی وی.

د حالاتو غوښتنه دا ده چی د مسلمانانو خلیفه سمدستی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان وکړی، له هغه وروسته به د منافقانو د پلټلو اړتیا نه وی، هغوی به

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپله رامیدان ته شی، هغوی به هڅه وکړی چی زموږ مری خپه کړی او غږ مو چوپ کړی. دوی به د تاتاریانو په ملاتړ د خوارزم د مسلمانانو پرخلاف فتوی ورکړی.

زما مسئولیت دا ؤ چی تاسو ته لاره دروښیم، نور پری تلل او یا کرار کښیناستل ستاسو خپل کار دی، که تاسو منظم شی نو زما باور دی چی د مسلمانانو خلیفه د راتلونکو خطرونو څخه ناخبره نه دی د جهاد اعلان به کوی.

سمدستی زه دانه شم ویلی چی د بغداد په اوسیدونکو کی څوك دی چی له مغلو سره یی سازش کړی دی، له دی نه مخکی زه د خلیفه او صدر اعظم لخوا د یوه اعلان کولو په انتظار یم، که نه نو په باور سره ویلی شم چی په بغداد کی د اسلامی نړۍ ترټولو لوی دښمن څوك دی.

سمدستی په تاسو کی چی څوك د مغلو پرخلاف د خوارزم د مسلمانانو ملاتړ کوی، هغوی دی ما د خان ملګری وبولی، که هغوی دا لیدل غواړی چی د اسلام په محك د دوی د څیری رنګ څه دول راوزی نو د خوارزم میدان زموږ نه ډیر لری نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسیسه

څو ورځې وروسته د صدر اعظم د محل په یوه پراخه کوټه کې د هیواد پر حالاتو د امیرانو یو مجلس جوړ شو، د طاهر بن یوسف وینا د دوی د بحث موضوع وه.

یوه منصبدار وویل : هغه یو لیونی دی او له دی پرته بله چاره نه لري چې باید ونیول شي او چې خلیفه هم همدغسې امر کړی دی نو باید هیڅ سستي پکې ونه شي.

یوه بل وویل:

هغه نیغ پر چا تورونه نه دی لګولی، خو د بغداد د خلکو په نظر موږ ټول مجرمان یو، ددی باید سمدستي چاره وشي، زموږ لپاره د تعجب خبره دا ده چې د بغداد د هرې فرقې خلك پرې راټولیږي، په تیرو څلویښتو کلونو کې ما شیعه او سني په یوه لاره روان نه وو لیدلي خو اوس مې اوریدلي دي چې د هغه د کور په یوه دروازه سني پهردار ولاړ دی او پر بله شیعه، تیره شپه په مامونیه څلور لارې کې مناظره کیدونکې وه، زه هم هلته ورغلی وم، دی له تاکلي وخت نه مخکې راغی او خبرې یې پیل کړې او دا په تیرو دوو پیړیو کې لومړی ځل ؤ چې یو چا د ټولو فرقو خلکو ته تونده خبرې کولې خو اوریدونکي چوپ وو، او کله چې هغه دا پوښتنه وکړه چې تاسو اوس هم یو د بل دښمنان کیدل غواړئ نو زیاترو یې په نه ځواب ورکړ او دده له وینا وروسته تر ټولو عجیبه خبره دا وه چې سني او شیعه یو له بل سره تر غاړې وتل.

ځکه خو موږ که هغه ته لیونی ووایو ځان ته به دوکه ورکړو، که موږ هغه اوس بندي کړ، نو د بغداد خلك به بیا دا حق لري چې ووایي چې موږ ریښتیا هم د کومې دسیسې د رسوا کیدونه په ویره کې یو، زه ویریږم چې هغه به په آرامۍ زندان ته تګ هم غوره ونه ګڼي موږ باید د بیړې پرځای د تدبیر نه کار واخلو.

د بهرنیو چارو نوی وزیر مهلب بن داود چې پخوا د وحید الدین مرستیال ؤ یو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زملی ژړه خلکو د هغه پر علمیت اعتراف کاوه، د هغه په اړه دا هم مشهوره وه چې دیر لږی پام کوی صدر اعظم چې د هغه نه رایه وغوښتله هغه ووېل:

زما په گومان باید موږ دی د لومړی وینا نه وروسته نیولی وای، اوس یی زموږ له غفلت نه گټه اوچته کړه د ساده گانو یوه لویه ډله یی ورسره ملگری کړی ده، اوس د هغه نیول خطرناك خامخا دی خو له خطرنه د بغداد د ساتنی په خاطر دا خطر باید قبول کړو.

د ښار ناظم جگ شو ویی ویل:

که د بهرنیو چارو وزیر وایی چې دا غفلت له مانه شوی دی نو زه دا ویل ضروری بولم چې ما په هماغه شپه د ده په کور چاپه ووهله، خو هلته د ده له نوکرانو پرته نور څوك نه وو، راتلونکی شپه جاسوسانو خبر راکړ چې هغه د ښار په یوه جومات کی دی، ما دوه سوه تنه سپاهیان ور واستول خو هلته د ده د ساتنی لپاره دری زره تنه ځوانان تیار ولاړ وو.

د بهرنیو چارو وزیر ووېل :

مگر زموږ سره خو د سپاهیانو کمی نه ؤ

صدر اعظم ځواب ورکړ:

زموږ د افسرانو او سپاهیانو زیات شمیر د ده پلویان شوی دی، زما په کور کی چې په دی څو تیرو شپو ورځو کی څومره غونډی شوی ددی ټولونه هغه خبر شوی دی.

یو ماښام موږ ته خبر راغی چې طاهر د ماسختن له لمانځه نه وروسته په جومات کی وینا کوی، ما پنځه سوه تنه سپاهیان په عامه جامه کی هلته ور واستول، هدایت می ورکړ چې له وینا وروسته یی را ایسار کړی او چې کله له جومات نه راووزی ویی ونیسي خو هغه ته بیا احوال رسیدلی ؤ او جومات ته رانه غی.

اوس د خلیفه امر داسی دی چې هغه باید په هر صورت ونیول شی، موږ ته ددی امر له منلو پرته بله لاره نشته، پنځوسو مفتیانو نن فتوی ورکړی ده چې هغه باغی دی، سبا ته به دغه فتوی مشهوره کړای شی، بیا به د خلکو عکس العمل وگورو او مناسب اقدام به وکړو.

نور امیران ولاړل خو مهلب بن داود لږ ځند له صدر اعظم سره خبری کولی، مهلب وپوښتل:

تاته معلومه ده چې په بغداد کی د ده پخوانی دوستان څوك دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدر اعظم ځواب ورکړ:
قاسم ته ټول معلوم دي.
د مهلب په غوښتنه صدر اعظم يو خدمتګار ته وويل چي قاسم راولي، د قاسم په راتلو صدر اعظم جګ شو او بلی کوټی ته ولاړ قاسم او مهلب تر ډيره پوري خبري سره کولی.
قاسم ويل:
زما په ګومان د ده په دوستانو کی يوازي افضل داسی دی چي موږ کار تری اخستی شو، د هغه له طاهر سره علاقه شته خو د عبدالملك، عبدالعزيز او مبارك په خير يی دنده نه ده پريښی.
مهلب وپوښتل : که هغه سبا شپی ته دلته ميلمه کړی نو رابه شی؟
: هغه څو شپی ورلندی له ما سره وليدل، او زه ويلای شم چي زموږ اړيکی ډيری بدی نه دی، يوه ورځ هغه د خپلو تيرو ګستاخيو بخښنه هم وغوښته او ترڅو چي هغه د حکومت مامور وی موږ ډير شنه ياغونه ورښودلای شو.
که يی ته مناسب بولی نو دلته به يی د راوستلو ذمه واری د لښکر نوی مشر ته وسپارو.
مهلب جګ شو قاسم ته يی لاس ورکړ ويی ويل:
ډيره ښه ده! سبا ته ستا کره زه، د لښکر مشر او افضل ميلمانه يو.
صفيه نن هم د پخوا په شان د برندی په بام ولاړه وه او د کوټي د کړکی سره يی غوږ نيولی ؤ ډير څه يی اوريدلی وو، کله چي قاسم او مهلب بهر ووتل نو دا راکوزه شوه خپلی کوټي ته ولاړه، ترځنګ بلې کوټې ته يې ورکتل سکينه ويده وه، صفيی به د ويده کيدونه دمخه د ورځی د پيښو په اړه يو لنډ يادښت وليکه سهار به يی د دروازی پهره دار ته وسپاره، دی د پخوا په څير کاغذ او قلم راواخست کښيناسته خو د څو کرښو له ليکلو وروسته يی په زړه کی يو نوی خيال راوګرځيد . او دغه خيال ددی د زړه په چپو تارونو د مضراب کار وکړ، بيا ورو څو خوږی نغمی پورته شوی او دی داسی احساس کړه چي دغه نغمی يوه زړه ورونکی ترانه شوه چي ټول کاينات يی را لاندی او په غيږ کی ونيول، دا يو توپان ؤ چي دايی ورسره په هوا کړی وه، يو سيلاب و چي دايی ورسره په څپو کی په اوبو کړی وه، د وريځو شنهار او د توند شمال کريږی ويروونکی وی، خو له دی توپان سره په الوتلو دا نه ويريدله، د سيلاب څپی حوصله ماتوونکی وی، خو دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره بهیدل غوښتل، د وېرې زنځیرونه مات شول، د زندان دروازې وشړېدلې، د بغداد ډنګې ماڼۍ ددې له نظره پناه کېدلې، دا د طاهر سره د عربو د دښتې د خرما ژ په یوه بڼ کې وه، د احساساتو له زوره ددې له رېږدېدونکو لاسو قلم پرېوت، او داسې یې احساس کړه چې د ژوندانه د سندرې تار ناڅاپه وشلېده، پراخه کوټه د کپس په څېر ورته تنګه شوه، لوېدلی قلم یې بیا رااخست د لیکلو پرځای یې پر کاغذ کږې وږې کرښې کش کړې، او بیا یې څه په خیال کې وروګرځېدل او په تشو ځایونو کې یې طاهر بن یوسف ولیکل. بیا یې کاغذ وشلاوه او وې وغورځاوه. جګه شوه بسترې ته ولاړه پرې وغځېده هغې په وار وار ځان ته تسلي ورکوله:

زه به له هغه سره وګورم، وبه یې پوهوم چې نور دې په بغداد کې اوسیدل خطرناك دي، د هغه لمن به ونیسم ورته وبه وایم چې له دې کپس نه مې خلاصه کړه، زما دلته هیڅوك نشته، هغه ښايي دا خوښه نه کړي خو زه به یې د بغداد پر پرېښودو او خپل کورته په ستنېدو راضي کړم بیا به کاکا ته ووایم.. نه نه د سکینې په خوله به ورته ووایم او هغه به یې ومني که یې ونه مني نو زه یې بیا هیڅ پروا نه لرم، د بغداد کومه قافله به مې هلته ور ورسوي، خو په دې حالت کې خوبه هغه مارتې نه؟

نه، نه، هغه داسې نه دي، هغه زما دي، هغه زمادي طاهر سارايي، زما سارايي:

هغه ویده شوه خو په خوب کې یې هم پر شونډو یوه موسکا نڅېدله.

*****

(۲)

راتلونکې شپه د قاسم پر دسترخوان نوې د پوځ سالار، مهلب او افضل راغونډوو، د ډوډۍ له خوړلو وروسته د سیند په غاړه د قاسم کوټې ته ولاړل.

د ډوډۍ خوړلو په کوټه کې صفیې له کړکۍ نه د طاهر په باره کې څه وانه وریدل، کله چې هغوی بلې کوټې ته د تلو لپاره پاڅېدل نو دې له هغوی نه دمخه د تنګو زینو له لارې هماغې درېڅې ته ځان ورساوه، هلته کښېناسته تر لږ ځنډه له یوې او بلې خوا سره ګړېدل، بالاخره مهلب د پوځ سالار ته وویل:

د صدر اعظم نظر داسې دی چې افضل ته په پوځ کې یو لوی منصب وروسپارل شي، پرون قاسم زما د وړاندې د هغه صفت وکړ، په پوځ کې د لایقو او وفادارو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانانو اړتیا ده، د صدر اعظم له عبدالملك او عبدالعزیز نه ډیره تمه وه خو ما اوریدلی چې هغوی استعفا کړې او د طاهر بن یوسف ملاتړ کوي.

د پوځ سالار وویل:

که صدر اعظم غواړي زه د هغه خدمت ته چمتو یم.

مهلب وویل:

له دې نه علاوه په مصر کې موږ ته د نوي سفیر ضرورت دی، که د عبدالملك وفاداري شکمنه نه وای نو زما په نظر ددې منصب لپاره هغه ډیر مناسب ؤ خو افسوس چې طاهر بن یوسف ډیر ښه او ساده ځوانان بې لارې کړل، که څنګه قاسمه ته څه وایې که زه خلیفه ته سپارښتنه وکړم افضل ذمه واري قبلولو ته تیار دی؟

قاسم ځواب ورکړ:

زه د ده په استعدادونو اعتراف کوم خو ویریږم چې د عبدالملك او عبدالعزیز سره د دوستۍ په سبب به د بغداد پریښودلو ته تیار نه شي.

د افضل حالت هغه ماشوم ته ورته ؤ چې څوك یې په مخکې ډیر د لوبو سامان انبار کړي ، هغه د صدر اعظم په ماڼۍ کې د پوځ د سالار او د بهرنیو چارو له وزیر سره یوځای ډوډۍ خوړلې وه، په بغدادکې ده ته د لښکر د سالار د نبی لاس منصب او په مصر کې د سفیر کیدو دروازې په مخکې خلاصې شوې وې، هغه ته په ژوند کې د لومړي ځل لپاره د خپل ځان اهمیت معلوم شو، په شرمیدلي لهجه یې وویل:

که زه د بغداد لپاره کوم خدمت ترسره کولی شم د چا دوستي مې په مخکې خنډ کیدای نه شي.

مهلب سمدستي ځواب ورکړ : ته د بغداد لپاره ډیر څه کولی شې د خپلو دوستانو لپاره هم ډیر څه کولی شې، که ته عبدالملك او عبدالعزیز له دردناکې تباهۍ نه ژغورل غواړې نو یوازې یوه لاره لرې.

: کومه لاره؟

: هغوی وپوهوه!

: افضل ځواب ورکړ؟

زما ژبه د طاهر جادو نشي ماتولی!.

د طاهر په باب اوس موږ ته څرګنده شوه چې هغه د خوارزم په اشاره دلته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغداد کې بغاوت جوړول غواړي، په کومه ورځ چې د ده مقصد پوره شي په همغه ورځ به خوارزم ته ځي، خو د ده د کړو وړو سزا به د ده ملګرې وګالي.

افضل پوهيده چې دا د ظاهر پرخلاف يو دروغ تور دی، خو چې کله د انسان په زړه کې بدې هيلې راپورته شي نو د خپل ضمير د تسلی لپاره په دروغو خبرو هم باور کوي، ده ووېل:

که دا خبره وي نو تاسو څه فکر کړی دی؟

مهلب ووېل :

موږ د همغه نيول ضروري بولو، خو موږ نه غواړو چې له پوځ سره همغه خلك ټکر شي چې په دروغو خبرو همغه پر خپل ځان راټول کړي دي.

موږ دا هم نه غواړو چې د يوه مجرم د نيولو پر سر د څو بې ګناه خلکو وينې تويې شي، موږ له ظاهر سره هم سختي کول نه غواړو، غواړو چې همغه پوه کړو او له دې ځايه يې وباسو، د ده په تلو به دغه فتنه پخپله غلې شي.

د افضل زړه ګواهي ورکوله چې دا دروغ دي، دغه خلك د همغه د وينو تږي دي، خو د ده د ضمير لپاره دا يوه بله تسلی وه، همغه ووېل:

که تاسو ماته داد راکړی چې سختي به نه پرې کړی نو زه ستاسو سره مرستې ته چمتو يم.

مهلب ووېل :

پر همغه د تکليف راوستو سوال نه پيدا کېږي، زما خو پر دې هم باور دی چې د همغه نيت سهي دی، د خليفه او يا کوم بل مسئول سړي په اړه له ده سره د بدګومانی د راپيدا کيدو په سبب که د خلکو د پارولو پرځای نيغ موږ ته راغلی وای موږ به يې بدګوماني لرې کړې وای، خو اوس چې همغه ترڅو نيول شوی نه وي موږ خبره نه شو ورسره کولی، دا زما لپاره ډيره د خفګان وړ خبره ده چې داسې يو هوښيار او زړور ځوان د اولس د خدمت پرځای په اولس کې ګډوډي راولي همغه هم د يوې بدګومانی په سبب.

ما له همغه سره دليدو او د خبرو اترو هڅه وکړه، خو د همغه پټو مجلسونو ته ونه رسيدای شوم، که ته زموږ مرسته وکړې دا به ډير لوی کار وي.

د لښکر سالار ووېل : که افضل په دې هکله څه کولی شي نو خامخا به درسره مرسته وکړي.

قاسم ووېل : کوم سړي چې د مسلمانانو ژوند د سمون په خاطر له خپل سره د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیریدو همت لری هغه به د چا د دوستی پروا ونه کړي.

د افضل پر ضمیر اوس د ملامتی بار سپک شوی ؤ، هغه وویل:

خبره دا ده چی څرنګه چی ما تر اوسه له پوځه استعفی نه ده کړې هغوی پر ما زيات اعتماد نه کوی، د طاهر څو مرکزونه ماته معلوم دی، خو دا ماته معلو، ، نه ده چی نن به هغه چیرته وی؟

هغه یوازی د شپی د خوب په وخت کی نیول کیدای شی، د ورځی لخوا د هغه په شاوخوا کی ډیر خلك وی، زه به تر یو دوو شپو پوری د هغه د ځای درك درکړم چی په دی ورځو کی چیرته شپه تیروی.

مهلب وویل : که ته په دی ماموریت کی بریالی شوی باوری یم چی خلیفه او صدر اعظم به پخپله مننه درته وکړی، او امکان لری چی تا د ډیر مهم منصب لپاره مناسب وبولی.

افضل وویل:

مگر تاسو به دا وعده په یاد لری چی له طاهر سره به بد سلوك نه کیږی.

مهلب ځواب ورکړ : زه په دی وعدی ولاړ یم.

بیا هغه پاڅید. قاسم ته یی وویل : اوس صدر اعظم ته ددی خبرو په باب څه مه وایه.

قاسم ځواب ورکړ : نه! زه پخپله غواړم چی ترڅو موږ په خپل هدف کی بریالی شوی نه یو د منهږ رامنډو په باب مو باید څوك خبر نه شی.

*****

(۳)

قاسم د خپلو میلمنو د رخصتولو لپاره تر بهر دروازی پوری ورسره راووت، دروازی ته چی راورسیدل مهلب وویل : پرون صدر اعظم وویل چی ستاسو محل هم د هغه له جاسوسانو نه پټ نه دی، که نن هم چا زموږ خبری اوریدلی وی نو...!

قاسم په خندا ځواب ورکړ:

د هغی کوټی په چت کی یوازی د کوترو یوه جوړه ځاله لری چی غوږونه لری خو ژبه نه.

خو چی بیرته راوګرځید قاسم په دی خبره لږ اندیښمن شو فکر یی وکړ چی که طاهر د دوی له دی مجلس نه خبر شی نو راتلونکی وینا به یی زیاته تونده وی.

په لاره کی یی د ګلانو له پټیو نه څو ګلان راوشکول او چی د خپلی کوټی وره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسید لږ ودرید او په چرتونو کی شو او بیا یی وموسکل د صفیی د کوټی په لور ورغی په زړه کی یی په وار وار ویل:

خدای پوهیږی چی هغه له مانه ولی داسی ترهیدلی ده؟

که هغه ویده وای نو ظاهر به خپ خپ ورغلی وای او په بستره به یی ګلان ورته ایښودل، بیرته به تری تللی ؤ خو د هغه د کوټی له نیم کښ وره نه رڼا راوتله دی چی ورنژدی شو ودرید په څه فکرونو کی ډوب شو او بیا بیرته راوګرځید خو دوه دری ګامه چی ولاړ له کوټی نځیی ... د چا د ورو ورو غږیدو غږ واورید، سکینی او صفیی به د ویده کیدو په وخت کی یو بل ته کیسی اورولی، خو دغه غږ لږ درونډ ؤ، بیا هغه د صفیی غږ واوریده چی ورو ورو غږیده دی بیرته زر راوګرځید او دوره ترشا ودرید، دننه نه یی واوریدل:

ګوره دا د خبرو وخت نه دی، ته به بیرډه، ولاړه‌شه، بیا به تاته په وار وار زحمت نه درکوم، واخله دا زما ګوته، تاته به نور هم ډیر څه درکړم.

قاسم زر شاته شو او د یوی ستنی ترشا ودرید، ور خلاص شو او یوه نوکره ګرندۍ راووتله د قاسم سره نژدی تیره شوه.

قاسم په چوپو ګامونو له هغه ځایه په شا ولاړ او د یوی بلي لاري نه د مانۍ د دروازی زینو ته ورسید، نوکری چی هغه ولید هکه پکه ودریده.

قاسم تری وپوښتل : ته په دی ناوخته چیرته ځی؟

نوکره ووېریده په ویره یی وویل : صیب ... زه!

قاسم ډاډ ورکړ ویی ویل : زه خو دیو نه یم ته ولی ویریږی؟

بیا یی ورته وویل : دلته راشه!

قاسم هغه تر مټ ونیوله او خپلی کوټی ته یی بوتله.

: ووایه چیرته روانه وی؟

نوکری څه کړی وړی پلمی جوړی کړی خو قاسم یو ځلیدونکی خنجر راوېوست او ور ویی ښود هغی چیغی کړی:

ټول درته وایم ، ماته صفیی لیك راکړی دی.

: چیرته د چا لپاره؟

: د دروازی یوه پهره دار ته !

: څه ملنډی وهی قاسم بیا د خنجر څوکه د هغی پر ټټر ورکښیښود .

: نه، نه زه ریښتیا وایم، ماته معلومه نه ده چی پهره دار هغه لیك چیرته وړی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: لیك كوم دی؟
. نوکری له خپل لستونی نه یو وریښمین دسمال راویوست په هغی کی یي نغښتی کاغذ راویوست د قاسم په لاس کی یی ورکړ قاسم پانه ولوسته لنډ شانته لیك داسی ؤ:
ستا په اړه یوه خطرناکه پریکړه شویده، افضل ستا د نیولو وعده کړی ده، ډیری خبری داسی دی چی زه یی په خپله درته ویل ضروری بولم، قاصد به هغه ځای دروښیی چی هلته ته د څه خطر سره له مخامخ کیدو پرته له ما سره لیدلی شی، د خدای «ج» لپاره خامخا راشه!.
د غوسی نه د قاسم شونډی رپیدی، نوکری د هغه د بی رحمه کتو تاب رانه وړای شو او په ژړا شوه.
قاسم وغوړید ویی ویل : چوپه!
: زه بی گناه یم پر ما رحم وکړه، زه یوه نوکره یم، ما د صفیی د امر له منلو نه انکار کله کولی شوای ما وبخښه!
: ستا د خلاصون همدا یوه لاره شته چی له مانه خبره مه پټوه.
: زه هر څه ویلو ته تیاره یم.
: صفیی د ملاقات لپاره کوم ځای ښودلی دی او هغه پهره دار کوم دی چی ته لیك وروړی؟
: هغه سعید دی او ماته صفیی وویل چی سعید دې هغه جنوبی دروازی ته راولی.
: له دی نه وراندی یی کله سره لیدلی دی؟
: نه!
: پیغام یی ورته رسولی؟
: هوکی!
: ته خبره یی چی دا پیغام چاته ور وړی؟
: نه، پردی یوازی سعید او د جنوبی دروازی پهره دار خبر دی، صفیی ماته یوازی دومره ویلی چی زه یوازی د یوه بی گناه د ژوند ژغورل غواړم.
: ډیر ښه ته ولاړه شه دا لیك سعید ته وروړه، خو که دی دا ورته وویل چی ما لیدلی دی نو لاس او پښی به دی وترم او د دجلی سیند ته به دې وغورځوم، چی بیرته راغلی صفیی ته به هم دا خبره نه کوی، خو که هغی وویل چی تا ځنډ ولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ ځه خواب به ورکوی؟

نوکری له لږ فکر وروسته وویل : ما تر اوسه لمونځ نه دی کړی زه به ورته ووایم چی د لمانځه لپاره وځنډیدم.

: ته ډیره هوښیاره یې، واخله، تاته به نور هم ډیر ځه درکړم، او بیا قاسم ځو طلایی سکې هم د هغې په لاس کې ورکښېښودې.

*****

(٤)

سعید د بغداد د یوې ګڼ میشته ګوښې په یوه تنګه کوڅه کې تیریده بیا یې د یوه زاړه کور دروازه وشرنګوله، یو سړی راووت سعید یې وپیژاند هغه یې یوې بلې تنګې کوڅې ته بوتلو، هغه په لاره کې تری وپوښتل : کوم ضروری پیغام دی راوړی؟

: ډیر ضروری!

لږ ځنډ وروسته دواړه د یوه دری پوړه کور په دروازه کې ودریدل، د سعید ملګری پنځه ځلی له لږ ځنډ وسته دروازه وټکوله، چا د دروازې په منځ کې له یوې وړوکې کړکۍ نه راوکتل، او د سعید ملګري یې وپیژاند دروازه یې خلاصه کړه.

د سعید ملګری وویل : دی دننه بوزه؟

سعید چې دننه ولاړ پهره دار دروازه بیرته بنده کړه، لږ ځنډ وروسته چې طاهر، عبدالملك او عبدالعزیز د صفیې لیك ولوست له سعید نه یې ډول ډول پوښتنې کولې، سعید دا خبره تائید کړه چې افضل دننه مانۍ ته تللی ؤ، هغه دا هم وویل چې مهلب او د پوځ سالار یې هم دی مانۍ ته په تلو راتلو کې لیدلی دی، خو پر دی نه پوهیده چې صفیې طاهر د ځه لپاره وربللی دی.

دری واړو دوستانو لږ ساعت پردې بحث وکړ، د عبدالعزیز رایه دا وه چې د پوځ سالار، د بهرنیو چارو وزیر او صدر اعظم له افضل نه زموږ د اوسیدو ځایونه معلوم کړی دی او دوی به خامخا کومه خطرناکه پریکړه کړې وی، او صفیه د یوی ښځې په څیر ستا تر هدف ستا د سر خیر غواړې او ورته قیمتی ښکاری، هغه به په غالب ګومان درته وایی چې ته له ځلورو خواوو تر خطر لاندې یې ځکه خو د خپل ځان د ژغورنې په فکر کې شه.

عبدالملك وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د معلوماتو له مخی زه پر دی احتجاج کوم چی تاسو صفیه یوه عادی نجلۍ ګڼئ، که د هغی خپل ښځینه احساسات څرګندول هدف وای په دی لیک کی یی په څو کرښو کی کولی شوای.

عبدالعزیز وویل : مګر ددی د لیک له لنډون نه داسی ښکاری چی دی د لیک لیکلو فرصت نه دی موندلی.

عبدالملک وویل : یعنی څه مجبوری به یی په مخ کی وی؟ ددغی مجبوری په سبب یی طاهر ورغوښتی، اوس که طاهر ورنه شی نو هغه به څه ګومان کوی؟

طاهر اوچت شو توره یی سنبال کړه ویی ویل : هغی ماته د خدای «ج» نوم شفیع کړی دی. زه به خامخا ورځم، هغی یو ځل زما ژوند ژغورلی، که زما پر سر د هغی دا احسان نه وای هم ما به د قوم د یوی لور غږ ته لبیک وایه.

عبدالعزیز وویل : نو زه درسره ولاړشم.

طاهر قاطع وویل : نه! موږ باید پر هغی اعتماد وکړو، که څه خطر وای هغی به زه یوازی نه ورغوښتم.

*****

(۵)

د صدر اعظم د محل د جنوبی دروازی نه چی طاهر ورننوت د سپوږمۍ په رڼا کی یی صفیه ولیده، هغه د یوی ګڼی ونی لاندی ودریده، طاهر هغی ته ورنژدی شو ویی ویل:

: ووایه!

: زه افسوس کوم چی یو ملګری دی غدار شو.

طاهر وویل : دا خبر. دی په لیک کی کړی، زه هغه ضروری خبره پوښتم چی تایی په لیک کی یادونه کړی.

صفیی چی د الفاظو کومې ذخیری جوړی کړی وی د وچو پاڼو د هغه انبار په څیر چی بېرېوکۍ یی تیت پرک کړی داسی تری تیت او ورک شول، دی پخپله په زړه کی پوښتل چی : ما دی د څه لپاره راوغوښت؟

هغی بیا پر خپلو حواسو د راقابو کیدو هڅه وکړه ویی ویل : زما یوه غوښتنه ده.

: ماته ستا هره غوښتنه د امر په معنی ده.

: حکومت ستا د نیولو په تکل دی، که یی په څو ورځو کی په آرامه ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولی نو گومان کوم چی د زور له کارولو څخه به دریغ ونه کړی.

طاهر په داډ وویل : ماته معلومه ده.

: نو د خدای «ج» په خاطر له دی ځایه ولاړ شه، تاته هر وخت خطر دی.

: زه له خطرونه نه ویریږم، خو ستا له مشوری نه د مخه ما له دی ځایه د تلو اراده کړی وه.

: کله به ځی؟

: دیر زر!

: نو ما هم درسره بوزه!

طاهر تکان وخوړ یو گام شاته شو، خو صفیه ور وړاندی شوه تر لمن یی ونیو ویی ویل:

دا ماني،ماته یو زندان دی، په دنیا کی زما هیڅوك نشته، زه له دی ژوندنه په تنگ شوی یم، زه په مدینه کی په کومه څپره کی ژوند غوره گڼم، زما له بغداده کرکه ده، زما له دی مخلوقنو نه کرکه ده چی د انسان په جامه کی ماران پکی اوسیږی.

: تاته ښایی دا معلومه نه وی چی زما هدف مدینه نه خوارزم دی.

: زه هلته هم تلو ته تیاره یم.

: مگر د هغه ځای حالات تاته معلوم نه دی، هلته له پخوانه په زرگونو د قوم داسی لوڼی شته چی ساتونکی نه لری.

زه پر هغوی یوه بله نه ور زیاتوم.

نو زه به ستا تر بیرته راتلو پوری انتظار وکړم، ته وعده وکړه چی ما به نه هیروی.

د طاهر ثریا ور په یاد شوه په غمجنه لهجه یی وویل:

زما نه اشتباه وشوه، زما گومان ؤ چی ته زما له ارمانونو سره خواخوږی لری.

صفیه یو گام شاته شوه ودریده، بیایی په درناکه لهجه وویل : ورځه! ما داسی گڼله چی ستا په زړه کی له انسانیت سره همدردی ده، خو ته پر ځان مین یی، ستا یوازی له خپل ذات سره محبت دی.

طاهر وویل : کاشکی تاته معلومه وای چی زه په ازغیو کی د مزله لپاره پیدا شوی یم، زه تا له ځانه سره نه شم کشولی، تا چی له ماسره کوم احسان کړی ښایی زه یی بدل درونه گرځولی شم، زما ورمیږ به تل پری تیټ وی، زه ځان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتونکی نه یم خو د یوه سپاهی په ژوند کی داسی پراوونه راځی چی هغه د ژوند ډیری غوره هیلی قربانوی، هغه د چا د خولو په بدل کی د وینو توئیدلو ته چمتو کیږی خو د هغه ذمه واری هغه پردی مجبوروی چی د چا د اوښکو پروا هم ونه کړی او د جګړی ډګر ته روانیږی، ته په یوه شانداره ماڼۍ کی اوسی هم نفس دی تنګیږی. خو په ترکستان کی ستا په زرګونو داسی خویندی دی چی تر دی پراخ اسمان لاندی د سر پټولو ځای نشی موندلی، اوس زما د زیاتی پاملرنی حقداری هغوی دی.

د اسلام بدنصیبه لونی د عراق، مصر او عربو د نورو آرامو ښارونو اوسیدونکو خویندو ته فریادونه کوی چی که ستاسو میړونه، ورونه او دوستان زموږ مرستی ته را رسیدای شی نو د خدای «ج» لپاره یی لاره مه تړی!

صفیی خپلی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : ما وبخښه، ورځه خدای «ج» دی مرستندوی شه، ما پر تا غلط ګومان وکړ، زه یوه ښځه یم... ولاړ شه...!

دا تر دروازی ورسره ملګری وه، د سعید په اشاره پهره دار دروازه خلاصه کړه، طاهر یو ځل مخ ور واړاوه شاته یی ور وکتل، د هغی څیره تازه او پر شونډو یی موسکا وه، په اوښکو لمبیدلی، ښایسته او سپیځلی موسکا چی په یوه وخت اروا پاله هم وه او حوصله ماتوونکی هم.

: ته خو به له مانه خفه شوی نه وی؟ طاهر زړه نا زړه وپوښتل:

: هغی په خواږه آواز وویل : نه! ته خو به ما هیروی نه!

طاهر ځواب ورکړ : هیڅکله نه!

طاهر ګړندی له دروازی ووت او صفیه په دروازه کی ودریده، هغه یی څاره، هغه له زینو ښکته کیده چی ناڅاپه له ښی او کیڼی لوری دوی ډلی سپاهیان راښکاره شول، طاهر پخوا له دی چی توره وباسی د پنځلس شل تنو په منځ کی ایسار شوی ؤ.

صفیی په زوره وویل : سعیده وتښته.

سعید او دوه تنه پهره داران د ماڼۍ د یوه کونج په لوری په منډه ولاړل صفیه له دروازی راووتله خو قاسم په زینو کی ور وخوت او د هغی مټ یی ونیو ویی ویل : صفیی! تا نن ډیر لوی کار وکړ، ورځه اوس آرام وکړه، او هغه د ده په اوسپنیزو منګولو کی بی وسه وه ورسره روانه شوه، څو ګامه چی ولاړ ودرید سپاهیانو ته یی وویل : سعید لکه چی وتښتید هغه هم راونیسی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کور دننه قاسم صفیه خپلې کوټې ته ور تېله کړه او له بهر نه یې دروازه پسې زنځیر کړه.

چې بیرته راغی قاسم د مهلب په ډیر تینګار طاهر هغه ته وسپاره پهره دارانو د محل ټول ځایونه ولټول خو سعید او دوه تنه پهره د ان یې ونه موندل. بالاخره یوه سپاهي خبر ورکړ چې د ماڼۍ یوه کښتي ورکه ده. نو اوسه به دوی بلې غاړې ته رسیدلي وي.

د نیمې شپې نه وروسته چې کله مهلب طاهر د زندان ساتونکي ته سپاره سپهبد او د هغه ملګرو عبدالملك او عبدالعزیز ته خپله کیسه اوروله.

*****

(٦)

طاهر بن یوسف د دجلې د سیند په غاړه د لوی زندان په یوه تل خونه «زیر زمیني» کې قلف ؤ، سهار شوی ؤ خو په زندان کې لا تیاره وه، دوه تنه پهره دار راغلل چې دی یې ویده ولیده دوړی یې ورته کښیښوده او تري ولاړل، یو دوه ځله یې سترګي وغړیدلې خو چې تیاره به وه بیرته به په لټ واوښت او ویده به شو. بالاخره یې داسې احساس کړه چې څوك يي خوځوي او له خوبه یې پاڅوي.

هغه په اړخ واوښت ویې ویل : څوك یی؟

: کرار غږیږه!

: طاهر وویریده سترګې یې وغړولې او په تیاره کې یې په ځیر له کتلو وروسته یو بل څوك ولیدل چې نژدې ورته ولاړ ؤ جګ شو او کښیناست.

نا آشنا سړي ورته وویل : له کومې ورځې چې دا زندان جوړ شوی دی ښایي دومره د اوږده خوب خاوند نه وي ورته راغلی، اوس خو ماسپښین کیدونکي دی.

طاهر وویل : زه له ډیرو شپو راسې واده من نه یم ویده شوی.

: نو واده اوسه نور عمر به دلته په مزو ویده یی.

: ته څوك یی؟

: زه یو وخت یو څوك وم، اوس یو بندي یم.

: د شپې یې چې زه دلته راوستم زما په ګومان دلته څوك نه وو، ښایي ته یې همدا اوس دلته راوستلی یی؟

: نه زه له څو میاشتو را په دیخوا شاهي میلمه یم، زما او ستاد کوټې په منځ کې د یوه دیوال پرده ده، داسې ښکاري چې دغه د ځمکې د تل کوټې لومړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرې پراخې وې خو وروسته چې د بنديانو شمير زيات شو ديوالونه يې پکې پورته کړل او په دوو برخو يې وويشلې.

: نو ته په کومه لاره دلته راغلې؟

نا آشنا ځواب ورکړ : راشه زه يې دروښيم. په پيل کې دلته ليدل گران وې، ته زما مټ ونيسه، ويرېږه مه، ځو شپې وروسته به زما په څير ته هم په تيارو کې په ليدو بلد شې، طاهر له نا آشنا سره له يوه تنگ محراب نه د تيرېدو په وخت ووېل : دا خو ډيره پراخه لاره ده.

هغه ځواب ورکړ : نه تر اوسه تا د خپلې خونې اندازه نه ده اټکل کړې.

دا دروازه هغه په دوو برخو ويشې، زما کوټه هم دغسې ده، څو گامه چې نور ولاړل نا آشنا سرې ټيټ شو ځمکې لورې ته يې اشاره وکړه ويې ويل : وگوره! دا سورې زما کوټې ته ورغلې دې، له دې لارې تېرېدل بلديدل غواړي، ته ښايي تير نه شې لږ چاغ هم يې خوده ير زر به ما غونډې ډنگر شې، زه چې لومړې دلته راغلم ډير چاغ وم، تر يوې مياشتې پورې دلته د لنده بل له امله په سږې تبه راځې او اشتها سوځې.

: دا لاره تا څنگه وموندله؟

: کله يې چې زه دلته راوړم يو سږې په دې کوټه کې ؤ چې سر به يې له ديوال سره جنگاوه، تر دوو درې ورځو پورې مې څه پروا ونه کړه خو بيا مې يوه ورځ د ده په ځواب کې ديوال ور ودباوه، چې بيا لږ ځنډ وروسته زما په کوټه کې ديوال ته نږدې ځا له ځمکې سر راوېوست او وېې ويل :

السلام عليکم !

زه دومره ووېرېدم چې که د تيښتې لاره واې نو تښتيدلی به وم، هغه راته ووېل : مه ويرېږه زه ستا گاونډی يم، له لږ ځير وروسته مې وپيژاند، هغه قاضي ابو داود ؤ چې په يوه دوسيه کې يې د پخوانی صدر اعظم د خوښې سره سم له پرېکړې کولو نه انکار کړی ؤ، دا لاره هغه زما د راتگ نه ډير پخوا جوړه کړې وه، هغه ماته ووېل چې د بې کارې نه په تنگ شوم بيا مې د غولې دوې تختې لرې کړې ځجنه ځمکه مې د يوه مات لوښي په کودې وکيندله، هغه ويل چې په څو ورځو کې مې دغه سورې جوړ کړ خو چې په دې کوټه کې مې څوك ونه موندل ډير خفه شوم، په همغه لومړې ملاقات هغه زه پر ځان مين کړم خو دوه نيمې مياشتې پس هغه وفات شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پهره دار دلته سهار او ماښام دوه ځله راځي، له هغه وروسته به توله ورځ او توله شپه دواړه سره لیدای شو. یوازې د جمعې په ورځ هغوی د جاروکولو لپاره راځي، په هغه ورځ به دغه تختي پردې سوري ور ایږدي او غوره دا ده چې خپله جامه هم دلته وغوړوي. ته به هم خامخا زما په څیر په اوږده بند محکوم وې. ماته معلومه ده چې د جیل دې کوټو ته هغه څوك رالیږي چې بې ګناه دې، خو ته زلمی یې زه حیران یم چې حکومت ولې دومره مهم بللی یې؟ ما ښایي چیرته لیدلی یې! راځه هغه بل لوری ته ولاړ شو هلته تیاره لږه کمه ده.

طاهر له نا آشنا سره بیا کښیناست، هغه ورته وویل: ډوډي وخوره.

طاهر ځواب ورکړ : زما اشتها نشته.

هغه وویل : دا ریښتیا ده چې دلته هر بندي لومړی ورځ ډوډۍ نه خوري، ما هم درې ورځې ونه خوړه خو بیا ورو ورو سرې عادت کیږي.

ښه ته اوس دا ووایه چې ته تردې ځایه څه ور راورسیدلی، زه ستا نور څه درد نشم دوا کولی خو یو بل ته به خپل خپل داستان واورو او خپل غمونه به سره سپك کړو.

زما ګومان دی چې ته خامخا ما چیرته لیدلی یې، دلته چې سړی راشي حافظه یې ډیره خرابیږي.

: زما نوم طاهر بن یوسف دی.

: طاهر بن یوسف! ما دا نوم هم اوریدلی دی، ته په پوځ کې وې؟

: نه!

: نو په کومه اداره کې وې؟

: په یوه کې هم نه، زه بغداد ته د یوه لوی ارمان لپاره راغلی وم.

: نو بیا سهی ده دغه زندان د هماغو خلکو نصیب دی چې بغداد ته د لویو ارمانونو لپاره راځي، د خلیفه او نورو امیرانو د غضب ور هماغه څوك وي چې خدای «ج» ترې خوښ وي، ښه ده اوس ماته خپله کیسه واوروه!

طاهر بغداد ته د راتلو او له قاسم سره د توري وهلو له مسابقې نه خپله کیسه پیل کړه.

نا آشنا یې خبره ورغوځه کړه ویې ویل : رایاد شول ته همغه ځوان یې، ما هغه ورځ هم دعا کوله چې خدای «ج» دې له بد نظره ساته، ښه وړاندې څه وشول؟

طاهر د خوارزم له سفیر سره د خپل ملاقات یادونه وکړه چې هغه تکان وخوړ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويې ويل : ماته وګوره، زه وحيد الدين يم.
: ته ! طاهر ناڅاپه وپوښتل!

: هو! هغه بدنصيبه زه يم، زما له دې ځايه د خلاصيدو اميد نشته، او زه که خان درته بې ګناه ثابت کړم کومه ګټه نشم کولې، خو اوس دواړه ملګري يو ځکه زه ستا د تسلې او داد لپاره خدای پاک حاضر ګڼم او سوګند کوم چې ما چنګيز خان ته څوک نه دي ليږلي.

طاهر ورويل : زما پر تا باور دی، که هغوی پر تا څه جرم ثابتولی شوای نو په برالا محکمه کې به يې محاکمه کړې وای، زه يوازې دا پوښتنه کوم چې ته يې څه وخت او څه ډول دې بنديخانې ته راواستولې؟

لومړی دې ته خپله کيسه تمامه کړه، وروسته به زه ستا د ټولو پوښتنو ځواب درکړم، طاهر تر پايه خپله کيسه وکړه. وحيد الدين تر لږ ځنډه په ژورو فکرونو کې ډوب هغه ته کتل، بالاخره يې ورويل:

اوس زه ستا پوښتنو ته ځواب درکوم، ستا د کيسې له اوريدو وروسته زما دا شک په يقين بدل شو چې زه د مهلب بن داود په دسيسې کې رابنکيل شوی يم. دغه سړی په بغداد کې د چنګيز د سفير ملازم ؤ، د شهزاده مستنصر په سفارش ما په خپل دفتر کې راسره ونيو د ده د علم په اړه بايد ووايم چې زه يې اوس هم ستايم، د خپل عمر په تناسب هغه ډېر هوښيار دی، د شهزاده مستنصر په واسطه يې تر خليفه پورې اړيکې ورسيدې، او ما داسې احساسوله چې زه هسې تش په نامه د بهرنيو چارو وزير يم، د سپينو او تورو ټول اختيار له هغه سره ؤ، که زما ورځ نه وای ګرځيدلې نو مخکې مې بايد استعفی کړې وای، خو زما په برخه دغه ذلت ؤ، ما يو دوه ځله هغه ته د استعفی خبره وکړه. خو خليفه ته يې شکايت وکړ، خليفه پر ما پټکې وکړې، له هغه وروسته ما له هغه نه سترګې پټې کړې د چنګيز خان د عروج داستانونه چې مشهور شول نو هغه ماته مشوره راکړه چې له چنګيز خان سره د دوستی تړون لاسليک کړو او د خوارزم پر خلاف يو محاذ جوړ کړو. ما ددغه خبرې مخالفت وکړ اول هغه هم چوپ شو. ما صدر اعظم ته څو ځلې شکايت وکړ چې دغه سړی خطرناک دی خو هغه ددې خبرې پروا ونه کړه، يوه ورځ زه خليفه ووغوښتم امر يې راته وکړ چې د چنګيز خان په نامه د دوستی يو پيغام واستوم، خو ما دا عذر وړاندې کړ چې په اوسنی حالت کې زموږ استازی ته له خوارزم نه تيريدل او قراقرم ته رسيدل نا ممکن دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هغه په لاره کې ونیول شي نو د خلافت د دربار بدنامي به وي، خلیفه چې زما دلیل واورید هیڅ یې زور ورنه کړ، خو څو ورځې وروسته مهلب راته وویل چې نن صدر اعظم خلیفه ته یو لیک وړاندې کړ چې د خوارزم حکومت د بغداد د یو استازي د تلاشۍ نه وروسته له هغه نه ایستلی دی او په بغداد کې یې خپل ګټیزنه ته را استولی دی، هغه دا هم راته وویل چې په هغه لیک ستا لاسلیك دی ځکه خوښه دا ده چې ته چیرته غلی شه خو ما د هغه مشوره ونه منله ورته ومې ویل :

څرنګه چې ما داسې لیك نه دی لیکلی نو زما له پوښتنې او پلټنې څه ویره نشته، زه همدا اوس د خوارزم د سفیر، صدر اعظم او خلیفه په وړاندې خپله صفایي وړاندې کوم، خو چې کله زه له دروازې راووتم بهر نهه، لس تنه سپاهیان او کوتوال ولاړ وو. د مهلب په اشاره یې زه ونیولم اوس راته معلومه شوه چې مهلب زما په جعلي لاسلیك پیغام استولی او له ما وروسته چې خلیفه هغه سمدستي زما پرځای وټاکه دا معنی لري چې دا هر څه د خلیفه په اشاره شوي دي. هغه د بدنامۍ له ویرې زما د محاکمې کولو څخه ویریده او د خوارزم د سفیر د تسلی لپاره به یې زما له بندي کولو وروسته هغه ته ویلي وي چې مجرم چیرته تښتیدلی دی.

ستا په ګومان صدر اعظم په دې دسیسه کې شریك نه دی؟

: نه! که هغه شریك وای نو زما سره به مهلب هم دلته یوځای ؤ، زما په ګومان خو هغه زما له بندي کیدو څخه هم نا خبره دی، که نه نو هغه به برالا په محکمه کې زما په باب عرض کړی ؤ، زه دا منم چې هغه تر ورروستی حده چاپلوسي خوښوونکی دی. خو له مغلو نه یې کرکه ده، او هغه د خوارزم سره د ښو اړیکو پلوی ؤ.

د هغه تر ټولو ستره کمزوري له خپل نالایق زوی قاسم سره مینه ده.

طاهر وویل : مګر خلیفه چنګیز خان ته په پیغام استولو کې ستا نوم ولې استعمال کړ؟ هغه په آسانۍ ستا پر ځای مهلب او یا بل څوك ټاکلی او د خپل لاس آله ګرځولی شوای.

: دا ددې لپاره چې د استازي د نیول کیدو په صورت کې په داسې چا تور ولګیږي چې خدمتونو ته یې نور خلیفه ضرورت ونه لري، زما په اړه د خلیفه یقین راغلی ؤ چې زه به په دې مسأله کې راز ونه ساتلای شم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور او وینی

علاو الدین محمد خوارزم شاه د لومړی ماتی نه وروسته شمال لویدیز ته مخه کړه او د سیحون «آمو» په غاړه یی واړول، د جنوب له ښارونو نه د نورو پوځونو د ور رسیدلو په انتظار شو، د قوقند له فتحی وروسته چنګیز خان د آمو سیند په بهیر کی د شمال لویدیز پرځای د لویدیز لوری ته مخه کړه او خپل زیات پوځ یی جنوبی لوری ته واستاوه.

هغه له دی محاذه د خوارزم شاه د پام اړولو لپاره خپل دوه زامن په شمال کی «اترار» لوری ته واستول، خوارزم شاه په خپل ګومان د چنګیز خان زامنو ته د سیحون، پر غاړه د یوی سختی ماتی ورکولو لپاره بی دریغه پوځی تیاری نیولی ؤ، خو ناڅاپه یی خبر واورید چی د چنګیز خان پوځ د جنوب ختیځ څخه د آمو سیند په بهیر د سمرقند او بخارا په لوری را روان دی، محمد شاه ته سمدستی دوی اندیښنی پیدا شوی لومړی د خپلی حکمرانی دوی مضبوطی کلاوی د ده له لاسه د وتلو اندیښنه له بله پلوه که دغه دوه مضبوطي کلاوی د ده له لاسه ووزی نو د آمو سیند څخه د ارال تر جهیل پوری به ټوله پراخه سیمه په ډیره آسانی د دوی له لاسه و وزی او په جنوب کی به د مرستی او اذوقی لاره پری بنده شی.

محمد شاه په دی وخت کی هم د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او په یوه محاذ پر خپل ټول ځواک د مغلو د مقابلی پر ځای ئی د لښکر زیاته برخه د مختلفو ښارونو د دفاع لپاره واستوله، څلویښت زره تنه پوځ یی د آمو د سیند پر غاړه آبادو ښارونو د ساتنی لپاره پریښودل او هغه بخارا ته مخه وکړه، دیرش زره تنه یی هلته پریښودل او له پاتی لښکر سره سمرقند ته ورسید.

په دی موده کی د چنګیز خان یو زوی تر آمو پوری ووت او په اترار یی یرغل کړی ؤ، د ښار والی تر وروستی سلګی وجنګید او چی مغلو برجونه او دروازی ور ونړولی او د ده پاتی پوځونه یی هم تر تیغ تیر کړل هغه په یوه برج وخوت او یوازی یی پر مغلو د غشو باران جوړ کړ، چی غشی یی خلاص شول بیا یی پر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبتو ویشتل.
بالاخره هغه ژوندګ ونیول شو او د چنګیز خان دربار ته یې بوتلو، چنګیز خان یې په غوږونو او سترګو کې ویلې شوی سرب ورو څڅول او ویې واژه.
د چنګیز دوهم زوی تاشقند ونیو، بیا د مغلو لښکر په څو برخو وویشل شو او د آمو «سیحون» د سیند په غاړه یې څو وړوکي ښارونه لاندې کړل.
چنګیز خان له خپل یوه زوی «تولای» سره د بخارا په لور وړاندې ولاړ او په لاره کې پراته کلي یې په وینو او اورونو کې راونغښتل، خوارزم شاه په سمرقند کې د هغه د پرمختګ خبر واورید، د پوځ د سردارانو اوس هم دا نظر ؤ چې د چنګیز خان سره باید یو پریکنده جنګ وشي، خو خوارزم شاه بیا هم د بخارا برجونه او مورچل مضبوط ویلل د دوی رایه یې رد کړه او د ښار د ساتنې لپاره یې نور پوځ هم ور واستاوه، پردې سربیره یې د جنوب له ښارونو نه سمرقند ته د لښکر استولو امر وکړ، خوارزم شاه دا هیله درلوده چې مغل به د بخارا په نیولو څو میاشتې تیروي او په دې موده کې به دی د خپل سلطنت شړیدلی نظم او اداره بیرته راسمبال کړي.
چنګیز خان د ښار له کلابندۍ نه څو ورځې وروسته دا احساس کړه چې د ښار نتحه کول دومره اسانه نه دي، په تیرو فتحو کې هغه د وسلو جوړولو ډیر مسلکي ماهرین نیولي وو، چې په هغوی کې ځینو د دوی خدمتګاري قبوله کړې وه، د یوه سرې په مشوره چنګیز خان پر ښار اور لرونکې غشي ور وویشتل، د اورنیو غشو له امله د ښار په یوه ګوټ کې اور بل شو، چې په ټول ښار کې له دې پیښې نه ګډوډي او وارخطایي ګډه شوه.
ترکي پوځونو له مجبورۍ نه له ښار نه بهر مقابله او جګړه پیل کړه، خو ماته یې وخوړه، مغلو هغوی له ځلورو خواو را ایسار کړل او ټول یې تر تیغ تیر کړل.
د ښار مخور چې له پوځ نه محروم شول چنګیز خان ته یې د یوه هیأت استولو پریکړه وکړه، د ښار یو منلی سپین روبی امام زاده رکن الدین له دې پریکړې سره مخالف ؤ، هغه د ښار د سپین روبو په مخکې احساساتي خبرې وکړې ویې ویل : موږ لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پورې د ښار نه دفاع کولی شو، زما باور دی چې د سمرقند پوځونه به په دې حالاتو کې دلته را ورسیږي، اوس به چنګیز خان د ښار د دروازو د خلاصولو په خاطر زموږ هر شرط ومني، خو دمغلو په باب دا ګڼل چې دوی به د کومې ژمنې پابند پاتې شي د ځان تیر ایستل دي. کله چې د مغلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځونه ښار ته ننوزي نو هماغسي سلوك به درسره کوي چي د اترار او تاشقند له اوسېدونکو سره یې کړی.

خو د امام زادهٔ غږ د صحرا فریاد ته ورته شو چي هیچا وانه ورید د ښار د مشرانو استازو چي له چنګیز خان سره ولیدل پر ښاریانو یې دا زیری وکړ چي ستاسو سرونه، عزت او مال خوندي دي، د ښار نوی حاکم به هم مسلمان وي او د ښار دروازي بیرته شوي.

*****

(۲)

رکن الدین سهی ویلی وو، د بخارا خلکو وحشت او ستم پر خپلو سترګو لیده، هغه مدرسي چي د قرآن زده کړه به پکي کېدله د مغلو پوځیانو اسونه پکي وتړل او طبیلي یې تري جوړي کړي، چنګیز خان د بخارا د لوی جومات په مخکي له اس نه پلی شو، له یوه سړي نه یې وپوښتل:

دا ستا سو د پاچا کور دی؟

: نه دا د خدای «ج» کور دی.

چنګیز خان جومات ته ننوت حاضرو خلکو ته یې په خطاب کي وویل : زما پوځونه ستومانه شویدي هغوی خوب او خوراك ته اړتیا لري، هغوی ته د خپلو کورونو دروازي خلاصي کړي، او زمونږ د اسونو لپاره دغسي پراخ ځایونه خالي کړي او واښه هم ورته تیار کړي، په یاد ولري چي تاسو د خدای «ج» له قهر نه ویرېږي او زه دریاندي د خدای قهر را نازل شوی یم.

چنګیز خان خپل یوه ترجمان ته وویل چي دغه خبري دوی ته ووایه او بیا له جومات نه ووت، دا یې پیل ؤ وروسته بیا چي د بخارا اوسېدونکو څه ولیدل د دوی له اټکل او تصور څخه ډېر زیات وو، د شپې مهال نارینه ؤ ته خپلو کورونو ته د ننوتلو اجازه نه وه، دوی به بهر د کورونو په مخ کي ولاړ وو او د کورونو دننه یې د مغلي سرتیرو وحشیانه خنداګاني او د خپلو تورسریو زړه ریږدوونکي کریږي اوریدی، که به د چا غیرت په جوش راغی او خپل کور ته به یې د ننوتلو هڅه وکړه د پهره دارانو د توري په ګوزار به پر خاورو او وینو کي راپرېوت.

د امیرانو پر مانیو د مغلو پهرې له دې نه هم سختي وي، هغوی ته به یې ډول ډول شکنجي ورکولي او د پټو خزانو پوښتني به یې تري کولي، چي کله به دوی کومه خزانه ور وښودله نو ورته وبه یې ویل چي تا نور هم ډېر څه غلي کړي دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی به چی څه درلودل ټول به یی ورکړل خو تاتاریانو به تر مرګه نه پرېښودل.
د بخارا د اوسیدونکو په لاس به یی بیلونه ورکړل او د امیرانو د ماڼیو تاداوونه به یی پری کیندل. او کله چی دوی پوه شول چی په بخارا کی څه د کار شی پاتی نه دی نو د ښار اوسیدونکی یی یوه پراخ میدان ته راوستل، نور له چا سره شك نه ؤ چی له دوی سره به څه کوی.
هر لوری ته د ماشومانو او ښځو زړه بوږنوونکی کریږی اوچتی وی، د نارینه ؤ په سترګو کی اوښکی وی، ښځی په کریږو چیغو او ژړا له نارینه ؤ نه جلا کړای شوی د بی کسانو سترګی اسمان ته اوچتی وی، له هغوی نه آزادی اخستل شوی وه او په ښار کی د دوی له کورونو نه اوړونه او لمبی جګی شوی وی، اوس د دوی ښځی هم تری اخستل شوی وی، هغه پرده داری ښځی چی تر اوسه یی مخ لمر نه ؤ لیدلی، تاتاریانو د دوی د زامنو او میړونو د وراندی د دوی پر عصمت تیری کاوه، د نارینه ؤ مخی ته د مغلو د سپرو د نیزو دیوال ولاړ ؤ او له هغوی نه وسلی ټولی شوی وی.
امام زاده رکن الدین چیغی کړی : بی غیرتو! څه ته ګوری! له څلورو لوریو د تکبیر چیغی اوچتی شوی او د بخارا اوسیدونکی د مغلو پر لښکر ور پریوتل، د تشو لاسو او دتورو مقابله پیل شوه، خو په څو شیبو کی زیاتو خلکو په تش لاس له مغلو نه نیزی، توری او خنجرونه اخستی وو، هغو سرتیرو چی د تورسریو بی عزتی یی کوله زیاترو د توری سنبالولو او پر اس سپریدو فرصت ونه موند، خو د مغلو زیات لښکر پر اسونو سپاره او هر ډول مقابلی ته چمتو وو هغوی په څو حملو کی د مړیو انبارونه جوړ کړل، بیا هم دوه زره تنه مغلی عسکر وژل شوی وو، هغوی په غوسه شول او په څو ساعتونو کی یی ټول ووژل او ډګر یی صاف کړ، یوازی څو تنه تور سریی پاتی شوی د هغوی لاسونه یی په رسیو وتړل او بیا یی د اسونو پر زینونو باندی وتړلی او د سمرقند په لوری یی کوچ وکړ، پر اسونو تړلی ښځی تر ډیره لا اسونو سره سمی نه شوا ځغستلای، هغوی به وغورځیدی او چی ساه به یی ورکړه مغلی سپاره به په خنجر له زین نه پری پری کړ.
چنګیز خان د بخارا په فتحه دومره خوښ نه شو لکه چی د خپلو دوه زره جنګیالیو په مرګ چی خفه ؤ.

*****

(۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمرقند په دفاعی لحاظ د خوارزم شاه تر ټولو مظبوط ښار ؤ، د ښار د ساتنې لپاره یو لك اولس زره تنه پوځ تیار ؤ، خو د مغلو په لاس د بخارا د فتحې د خبر له اوریدو سره د سلطان اعتماد ولړزیده، د ښار قومانده یې څو سردارانو ته وسپارله او پخپله د بلخ په لوري ولاړ، پوځ چې له دوو لویو شخصیتونو څخه د سهې لارښوونې هیله درلوده هغوی په سمرقند کې نه وو، د پاچا زلمی زوی چې د خوارزم زمرې یې ورته ویل، د هیواد په شمال لویدیځو برخو کې پوځ راټولاوه، هغه خپل سرتمبه پلار ته استازی واستاوه او سمرقند ته یې د راتلو اجازه تری وغوښتله خو د سلطان له طرفه دا ځواب ورغی چې : ته زما څخه زیات د تجربې خاوند نه یې. چې کله درته ضرورت شو راوبه دې غواړم.

دوهم تیمور ملك ؤ چې د قوقند په جګړو کې یې ټول ترکستان پر میړانه او توره اعتراف وکړ، د هغه په باب د سمرقند زاړه او واړه دا رایه وه چې په یو لك اولس زره پوځ مغلو ته په هر میدان ماته ورکولی شي. خو چې سلطان سمرقند ته راغی هغه یې د بلخ شاوخوا جنګیالیو قبیلو د منظم کولو لپاره ولیږه.

کله چې خوارزم شاه هم له سمرقند نه ووت نو په ټول لښکر کې مایوسي خپره شوه، سرداران او امیران له پخوانه د رقابتونو په سبب په مختلفو ډلو او ټولګیو ویشل شوي وو، چې دیوه با نفوذه سړي له سر مشرۍ نه محرومیت د دوی ترمنځ اختلافونه نور هم زیات کړل.

د کلابندۍ په دوران کې د چنګیز خان یو زوی چې د سیحون «آمو» د سیند په شاوخوا کې یې ډیر ښارونه او ښارګوټي ونیول له زیات شمیر بندیانو سره له خپل پلار سره یوځای شو، د سمرقند برجونه او دیوالونه ډیر مظبوط وو، د وولس اوه سپینږی دروازې چې په برجونو کې یې ساتونکې ناست ؤ نه فتحه کیدونکې وې.

چنګیز خان د دیوالونو او برجونو په شاو خوا بندیان د مورچلو پر جوړولو وګومارل او د اوږدې کلابندۍ تیاری یې پیل کړ، د ښار ساتونکي پوځ دا احساس کړه چې تر دوو میاشتو پورې به تاتاریان په شاوخوا سیمه کې دومره پښې ښخې کړي چې بیا که له بهر نه له موږ سره مرسته کیږي هم نو ښار ته به یې را رسیدل امکان نه لري، د مورچلونو د جوړولو لپاره له شاوخوا کلیونه د بندیانو نوري ډلې راوستل شوي.

ددغو حالاتو سره د مقابلې په خاطر د پوځ سردارانو پریکړه وکړه چې بهر ورووزي او مقابله وکړي، ترکان ډیر په میړانه جنګیدل او په هماغه شیبو کې چې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مغلو د لښکر پښې په لړزيدو شوی څو تنه پوځی سرداران چې پخوا يې له چنګيز خان سره معامله کړې وه له ډيرش زره پوځ سره له هغوی سره يوځای شول.
د فتحی نه وروسته چنګيز خان په لومړی ورځ د دوی خاطر وساته، دوی ته يې د اغوستو لپاره د مغلی پوځيانو جامې ورکړې، خو کله چې په ښار کی له عامي وژنی نه بيغمه شول هغه ديرش زره غداران يې له سردارانو سره يوځای په خوب ويده په مرګ وسپارل. چنګيز خان د دښمن له غدارانو نه د کار اخستو قايل ؤ خو د هغوی په ژوندی پريښودو نه ؤ.
د سمرقند له فتحی نه وروسته چنګيز خان خپل ډير غوره سپاره په خوارزم شاه پسې ور واستول. چنګيز خان ګومان کاوه چې که خوارزم شاه فرصت ومومند نو په څو ورځو کی به نور لښکر تيار کړی. ځکه خو هغه تعقيب کوونکو پوځيانو ته حکم وکړ چې په هره بيه د خوارزم شاه درك ولګوی او چې په کوم ښار کی دی هغه کلابند کړی، له نورو ښارونو نه لاره کړه کړی او په خپل حال يې پريږدی.
خوارزم شاه ته هم معلومه شوه چې چنګيز خان د نورو ښارونو له نيولو وړاندی دده د نيولو لپاره هڅې کوی. هغه له مختلفو ښارونو څخه تير شو او نيشاپور ته ورسيد، تاتاريانو د لاری ښارونه پريښودل او هماغه ورپسی ور ورسيدل، خوارزم شاه همدان ته مخه کړه خو مغل د سيوری په څير ورپسی وو، په يوه ځای کی يې را لاندی کړ او د خوارزم شاه نه پرته يې د هغه نور زياتره ملګری تر تيغ تير کړل خوارزم شاه پخپله په غشو زخمي وتښتيد، اوس په دې دنيا ده ته تر ټولو ستره مسأله د ځان ژغورل وو، د هغه خپل ملګری تری په تنګ شوی وو، او چې له څلورو خواو نه مايوس شو د خزر بحيری په غاړه يې واړول، د ټولو قبيلو سردارانو ته يې خلك واستول خو هيڅوك يې مرستی ته وورنه رسيدل.

*****

(٤)

خوارزم شاه نور په دنيا کی په هيچا اعتماد نشو کولای، د مغلو په څير يې هر وخت له خپلو ملګرو نه هم د ځان ويره احساسوله، ده به د ځان لپاره څو خيمې درولی، خو له يو دوو غلامانو نه پرته به هيچا ته دا معلومه نه وه چې نن شپه به هغه په کومه خيمه کی ويده وی. يوه شپه دی له خپلی پراخی خيمی څخه راووت او په يوه وړوکی خيمه کی ويده شو سهار لومړی خيمه په غشيو سوری سوری وه.
يو ماښام د سمندر په غاړه ولاړ ؤ، چې له ليری يې ګردونه وليدل چې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، شك ورته پيدا شو چې مغليان راغلل، خو يو سپاهي راغی خبر يې ورکړ چې دا د مسلمانانو لښکر دی، لښکر چې را نژدې شو ودريدل هغوی يوازې پنځه زره تنه وو، خوارزم شاه مايوس شو يو سپور وړاندې راغی او خوارزم شاه يې له ليرې وپيژاند اس يې ور وزغلاوه نژدې ورغی

دا جلال الدين ؤ.

يوه شيبه پلار او زوی يو بل ته کتل، خوارزم شاه وويل:

جلاله ! له اس نه نه پلې کيږې!

: نه زه بايد ډير لری ولاړ شم، زه يوازې ددې پوښتنې لپاره راغلی يم چې زه دې د څه لپاره رابللی وم؟

: نو ته زما مرستې ته نه يې راغلی؟

: په دې ويرانه کې تا ته د څه شي خطر دی؟ زه د مرگ په لټه پسې ځم، له مرگه د تښتيدونکو به څه مرسته وکړای شم؟

خوارزم شاه ور وړاندې شو د جلال الدين د اس جلب يې ونيو وې ويل : نه نه زه تانه پريږدم چې ولاړ شې، ځکه پر ما تنگه شوې ده، ته زما وروستی تکيه يې، راځه زه خپله خيمه دربښيم چې په غشو سورې سورې ده، نن ټوله دنيا زما دښمنه ده، ايا زما زوی هم زما مرسته نه کوی؟

جلال الدين ځواب ورکړ: کاشکې تا له دنيا سره څه ښيگنه کړې وای ستا په سبب هيواد ته د يوه وحشي غلامې ور په برخه شوه، تا يوازې د ځان د ژغورلو په خاطر ټول هيواد ليوانو ته وسپاره، اولس ستا د اشتباهاتو سزا گالې، مسلمانان ستا په خاطر د مغلو له لاسه د خپلو خويندو او نږورانو بې پتي گورې، نن ته دا پيغام ور استوې چې راشې زما پر خيمه پهره وکړې خو په کومه خوله؟

جلاله ! جلاله زه ستا پلار يم.

: کاشکې زه ستا د کور پرځای د يوه غريب خو غيرتي په کور کې زيږيدلی وای.

جلاله ! زما زړه مه خپه کوه!

: کاشکې ستا په سينه کې زړه وای. خو تقدير هلته د غوښو يوه بې حسه ټوټه ايښې.

: آخر له دې خبرونه ستا مطلب څه دی؟

: هيڅ نه، دا زما له تا سره وروستی ملاقات دی. او زه تا ته له دې غوښتنې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره راغلی يم چې خزانه ماته وسپاره، زه غواړم چې د بخارا او سمرقند د خزانو په څېر دا هم د دښمن په لاس کې ونه لوېږي. زه د نويو پوځونو راټولولو لپاره يوې يوې تنګۍ ته اړتيا لرم.

: نو ستا ګومان دی چې له مغلو سره جنګېدلی شې؟

: زما له پيله دا ګومان ؤ خو تا مې لاره بنده کړې وه.

: جلاله! له تاتاريانو سره جګړه ليونتوب دی، او زه په دې مصيبت کې له پاتې شتمنۍ ځان خلاصول نه غواړم. د خدای «ج» لپاره زما ملګری شه، پر ما تر ځانه ستا ژوند ډېر ګران دی، ددې آسمان لاندې داسې ځايونه شته چې موږ پاتې ژوند په آرامه پکې تېر کړای شو. موږ به مصر ته ولاړ شو، اندلس ته به ولاړ شو.

: زه له بې غيرتو سره د ژوند تېرولو پرځای له مېړنيو سره مرګ غوره ګڼم، هغه اولس چې ستا د تخت لپاره خپلې وينې بهولې، نن هغه زما وينو او خولو ته ضرورت لري، زه هغوی ته شا نه شم کولی!

: مګر په دې پنځه زره کسانو به ته څه وکړای شې، مغل د شګو له ذرو نه هم ډېر دي.

: په داسې وختونو کې يو سر تيرې له برې او ماتې نه بې پروا ډګر ته په ور ننوتلو مجبورېږي، زه به خپله ذمه واري پوره کړم، برې او ماته د خدای (ج) په لاس کې دي، خو په ژوند پر ما ته اعتراف د يوه مسلمان له شان سره نه ښايي. زما پردې هم باور دی چې که زه دغه پنځه زره تنه پوځ ته د مېړنيو مرګ ور زده کړم نو ټول قوم به ژوندی او راپاځي، ته مصر ته ولاړ شه زما دا خزانې په کار نه دي، زه به په نس ډبرې وتړم او بدن به په ږيروکو پټ کړم ويه جنګيږم، او زما باور دی چې اولس به راسره ملګری شي.

جلاله الدين اس راوګرځاوه او پونده يې کړ،

: جلاله‌ودرېږه! ما دلته مه پرېږده! دلته زما هيڅوک نشته ماله ځانه سره بوزه.

جلال الدين اس ودراوه ويې ويل : راځه!

: چېرته ؟

: د آزادۍ په لټه پسې په مرګ پسې!

: نه نه! زويه زما خبره واوره موږ له مغلو سره نه شو جنګېدای.

: ستا حکم ماته د خدای «ج» او رسول «ص» له حکم نه معتبر نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ لارې او هدفونه سره بیل دي خدای پامان!

څو ورځې وروسته خوارزم شاه ته چا خبر راوړ چې تاتاریان راغلل او هغه د خزر بحیرې یوې جزیرې ته پناه یو وړه، او بیا هماغلته په نوموړکې مړ شو.

*****

(۵)

د مغلو سیلاب د ترکستان، خراسان او ایران پراخه میدانونو ته مخه کړه، د اور او وینو ددغه توپان په مخکې غرونه، سیندونه، او کلاګانې هیڅ هم نه وې، په شمال او لویدیځ کې د مغلو د سیلاب څپې د خوارزم له هیواده تیرې شوې او د دنیپر د سیند څنډو ته ورسیدې. د چنګیز خان یو زوی په روس کې د مسکو دروازې ورټکولې، بل زوی یې په ختیځه اروپا کې وړوکې وړوکې پادشاهۍ تر ناتار لاندې راوستې وې خو د خوارزم په پراخ هیواد کې تر اوسه یوه نه ماتیدونکې مورچه پاتې وه، د سیلابونو توندې او ګرندې څپلې څو ځلې پرې ور واوښتې خو هغه یې ونه لړزولې شوه، د خوارزم په ایرو کې لا تر اوسه یوې سپرغۍ لمبې وهلې، او چنګیز خان دا خطر احساساوه چې که یې دغه سکروټه مړه نه کړه نو د ایرو دغه انبار به یو وخت یو اور غورځوونکی غرشي، دغه اوسپنیز کمر او دغه بله سپرغۍ جلال الدین و، د یوه بې زړه پلار میړنی زوی. هغه له هغو کسانو څخه ؤ چې په ژوند یې ماته منل نه پیژندل او چې د ماتې او برې څخه بې پروا جګړه کوي، او چې د سمندر د ژوړ توب پروانه کوي او پکې ور بنکته کیږي.

جلال الدین د سرتیرو د ګوتو په شمیر یوې ډلې سره څو ځلې له مغلو سره مقابله وکړه، هغه به چې په یوه ځای ماته وخوړه وبه ووت او دوېمه ورځ به اوریدل کیدل چې دیرش څلویښت میله لرې یې د خپل هیواد کوم له لاسه تللي ښار بیرته نیولی دی، کله به له هغه سره پنځه زره تنه سپاهیان وو کله پنځه سوه او کله بیا له پنځو سوو نه هم لږ، خو هغه به جنګیده، د وړې زمرې په څیر به یې له شا یرغل راوړ، د شاهین په څیر به یې د مخې پر لښکر حمله وکړه او تاتاریانو به ورته کتل دوی به د سترګو په رپ کې په کوم غره او یا ځنګل کې الونیه شول.

د شپې مهال به د هغه سپرو د مغلو په چونۍ حمله وکړه، او د سترګو په رپ کې به د بلومشالونو په واسطه سلګونو خیمو اور واخست، هغه د تاتاریانو د بې شمیره لښکر نه ونه ویریده، پر فتحه شویو ښارونو او کلیو د مغلو د تیریو او ظلمونو داستانونو او نکلونو دده حوصله ماته نه کړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنوب د ښارونو اوسیدونکو چې د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو پر خلکو د مغلو د ظلم داستانونه واوریدل زیاتره اوسیدونکي یې ګاونډیو هیوادونو ته په هجرت اړ شول. د عراق، شام «سوریې» افغانستان او مصر په لوري تللیو لارو پر سر په لکونو کډوال له لوږې مړه کیدل، شتمن خلك د محمد شاه د لومړې ماتې د خبر له اوریدو سره ګاونډیو هیوادونو ته مهاجر شوي وو. خو د څو نورو ښارونو له فتحې وروسته چې کله د ټولو پردې باور شو چې مغل کوم داسې نارینه سړی ژوندی نه پریږدي چې توره اوچتولی شي نو غریبو او بې وسه خلکو هم خپل کلي او ښارونه پریښودل دغو قافلو او لارښوونکو ته یې ډېرو لږو ته دا معلومه وه چې د دوی هدف کوم ځای دی، خو دوی بیا هم روان وو، له شمال ختیځ نه د مغلو یرغلونو دوی د جنوب لویدیځ په لور خوځولي وو.

کومې قافلې به چې له مغلو سره مخ شوې په هغوی کې به له څو ښځو پرته ټول وژل کیدل.

د ازل له ورځې تر ننه د ورځې لمر او د شپې ستوریو د خدای «ج» په ځمکه پر خپلو سترګو داسې ظلمونه نه وو لیدلي.

د کډوالو زیاتره ډلې د مروې په لوري تللې، او دا هغه ښار ؤ چې شپږ پیړۍ پخوا د ترکستان لوی فاتح قتیبه «رح» بن مسلم باهلي پکې اوسیده، هلته د سلطان سنجر سلجوقي قبر هم ؤ.

د جلال الدین د عملیاتو له امله زیاتره کډ وال د مغلو له یرغل نه خوندي مروې ته ورسیدل، په څو میاشتو کې هلته څو لکه تنه کډوال راټول شول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهمې پرېکړې

د طاهر په بنديخانه کې لس مياشتې تيرې شوې وې، په لومړنيو څو هفتو کې خلك ډير احساساتي او پاريدلي وو، خو ورو ورو يې جوش او جذبه غلې شوه او مظاهرې بندې شوې، حکومت چې د اولس نه ډاډه شو د حکومت پر خلاف د بغاوت په تور يې د عبدالعزيز، عبدالملك او د دوی د نورو ملګرو د نيولو فرمان صادر کړ، خو د هوښيارو او د نفوذ خاوندانو يوه ډله بيا هم د دوی ملاتړې وه او حکومت ته په آرامه د دوی د نيولو فرصت برابر نه شو.

چې د بخارا، ترمز، سمرقند، طوس او رې په باب د بغداد خلکو دردوونکې خبرونه واوريدل بيا پر بل اړخ واوښتل او د طاهر پلويان زيات شول.

د کډوالو يو کاروان بغداد ته ورسيد، د هغوی نه چې د مغلو د اروا ځوړونکو ظلمونو کيسې خلکو واوريدې د بغداد په هر مجلس کې د خليفه او نورو اميرانو پر بې حسۍ مجلسونه تاوده شول، چې ايران ته يې د تاتاريانو د لښکرو ننوتلو خبر واورېد انديښنه او وارخطايي يې په ويره بدله شوه، او خلکو په وازکومې د خليفه، صدر اعظم او نورو اميرانو پرخلاف خپله غوسه څرګندوله.

يوه شپه د ښار د هر جومات په دروازه دا اعلان لګيدلی و چې:

«د غفلت پر خوب ويدو! وينښ شئ چې د مرګ اوبريادې توپان د بغداد دروازې ټکوي، کوم خلك چې تاسو خپل ساتونکې ګڼئ هغوی له مغلو سره ستاسو د عزت او ازادۍ معامله کړې ده، ايا تر اوسه د حکومت بې طرفي ددې ثبوت نه دی چې طاهر بن يوسف چې د خليفه او چنګيز خان په منځ کې د پټې معاهدې خبره رسوا کړه هغه رښتيا شوې ده. که د طاهر تور غلط و نو حکومت په محکمه کې ولې د دعوې جرئت نه کوي؟

که خليفه له علاوالدين محمد خوارزم شاه سره دښمني درلوده هغه خو مړ شو، اوس په ترکستان، ايران او خراسان کې د مغلو د بې دريغه ظلمونو د خبرونو له اوريدو سره ولې هغه د جهاد اعلان نه کوي؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بغداد خلکو! ستاسو غدار تاسو پر هغه دښمن پلوري چې رحم هیڅ نه پیژني، اوس ددې مهال را رسیدلی دی چې تاسو یوه پریکړه وکړی د بغداد په لوی جامع جومات کې به د جمعې د لمانځه نه وروسته یو پیغام واورول شي!»

د جمعې په ورځ په جامع جومات کې د ښځې ایښودلو ځای نه ؤ، پیغام اوروونکی عبدالملك ؤ، اوریدونکو دا احساسوله چې د طاهر بن یوسف روح د بندیخانې نه راوتلی او د ده په وجود کې دی، د هغه د وینا تر ټولو رومبی اغیزه دا وه چې کومو قاضیانو چې د طاهر بن یوسف پر خلاف د بغاوت فتوی ورکړې وه، د هغوی کورونه یې وسوځول، ماښام مهال پاریدونکو خلکو د صدر اعظم د کور په مخکې شعارونه ورکول.

*****

(۲)

د پاچهي مشران په یوه پراخه کوټه کې د خلیفه د تخت مخې ته پرکرسیو ناست وو، جاروهونکی د خلیفه د راتګ اعلان وکړ او امیران ټول ودریدل، یوه سپاهي د تخت تر شاه پرده پورته کړه، او خلیفه د څلورو توره ایستلو حبشي غلامانو د تورو په سیورې کې راښکاره شو پر تخت کېیناست، د جاروهونکي په بل اعلان امیران ټول پر خپلو کرسیو کېیناستل.

د خلیفه په امر د ښار ناظم جګ شو د ښار د تازه حالاتو په اړه یې خپل راپور وړاندې کړ، زیاترو امیرانو په نوبت د هغه په اړه خپل خپل نظر واوراوه دوی ټول پر دې تکې متفق وو چې د طاهر بن یوسف په زنداني کیدو خلك زيات پاریدلی دي، د ښار د لوی قاضي کور یوازې په دې سبب سوځول شوی دی چې ولې یې د هغه پرخلاف د بغاوت فتوی ورکړې وه، او کومو علماؤ چې د هغه د بې دینه کیدو اعلان کړی ؤ احساساتي خلك یې پر کورونو هره ورځ کاڼي اوروي. د ښار پر جوماتونو بې لاري ځوانانو قبضه کړې ده او د پاچهي هر امیر او منصبدار ته د منبر پر سر کنځلې کوي.

د ښار کوتوال وویل چې د عبدالعزیز او عبدالملك د هڅو په نتیجه کې د پوځ یو شمیر افسران پټ د همدغو باغیانو ملاتړ کوي، خلیفه ددې ټولو خبرو له اوریدو وروسته په ناکراري پر بل اړخ واوښت او ویې ویل :

د باغیانو د مصروفیتونو په اړه مو ډیر څه اوریدلي دي، زه دا پوښتنه کوم چې تاسو تر اوسه پورې څه کړي دي څومره کسان نیول شویدي؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتوال او د ښار ناظم پردی پوښتنه صدر اعظم ته وکتل، صدر اعظم جگ شو ویې ویل :

د امیر المؤمنین په اجازه دی پوښتنی ته زه ځواب وایم، خلیفه په اثبات سر وخوځاوه او صدر اعظم وویل:

خلك زیات پر دی پاریدلی دی چی موږ طاهر د محکمی د پریکړی نه پرته بندی کړی دی، هغوی په خپلو وینا گانو کی پر حکومت سخت تورونه لگولی دی. که هغه محکمی ته راوستل شی نو زما باور دی چی د کوم تور ثبوت به رانه وړای شی او د اولس ذهنیت چی نن زموږ پر خلاف دی سبا ته به تر دی ډیر زیات د هغه پر خلاف وی، موږ که نن بی دریغه نیول پیل کړو، نو د بغداد زندانو نه به ډك شی خو د باغیانو شمیر به لږ نه شی.

پردی سربیره د ترکستان په فتحه شویو سیمو کی د مغلو ظلمونه له چانه پټ نه دی، کله چی د اسلامی هیوادونو اوسیدونکو ته معلومه شی چی د بغداد خلك حکومت له مغلو سره په سازش تورن کړی دی، او حکومت د براﻻ محاکمی پرځای پر خلکو فشار راوړی او غږ یې خپ کول غواړی نو هغوی به پر دی حق په جانب وی چی دا سوچ وکړی چی زموږ حکومت ربنتیا هم مجرم دی.

طاهر په منبر دریدلی ؤ او دا اعلان یی کړی ؤ چی له ده سره کوم نوکران له دی ځایه تللی وو د هغوی پر خریبلو سرونو د پخوانی بهرنیو چارو وزیر او د حضرت امیر المؤمنین په لاسلیکونو داسی لیك و چی مغلو ته پر خوارزم باندی د یرغل هڅو نه شوی وه، خو موږ په آسانه دا ثابتولی شو چی دا هسی یوه افسانه ده، وحید الدین د خپلی لومړنی دسیسی له رسوا کیدو سره غلی شوی ؤ او تر اوسه پوری یی درك نشته. او طاهر د وحید الدین د غلی کیدو او ورکیدو نه یوه یوه نیمه میاشت وروسته قراقرم ته تللی. ځکه هغه دا نشی ثابتولی چی د ده ملگریو د وحید الدین څخه څه لیکنه او یا هدایت وړی دی.

له دی پرته هغه دری کسان وژل شویدی او سرونه یی خوارزم شاه ته وړاندی شویدی ځکه خو دی هغه لیك هم نشی وړاندی کولی، زما باور دی چی که هغه د قاضي مخی ته راوستل شی نو د بغداد تر ټولو ناپوهه سړی به یی هم دروغجن وبولی، ددی پرخلاف که بی له محاکمی هغه بندی وساتل شی او یا کومه بله سزا ورکړای شی د بغداد د خلکو ناکراری به ورسره زیاته شی.

د سلطنت زیاترو امیرانو د صدر اعظم له وړاندیز سره اتفاق او ملاتړ وښود،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه مهلب بن داود ته وکتل او هغه جگ شو په فصیحه ژبه یی وینا پیل کړه:
موږ د طاهر په باب دا اشتباه کوو چی هغه د عادی عقل خاوند دی. زما په گومان هغه د بغداد د فضا د تیاره کولو لپاره د خوارزم د حکومت په لاربښونو عمل کوی، د هغه د دولت او ښمنی کیسی پخوا هم مشهوری وی، اوس به یی ددی پروگرام له پاره نور هم ډیر څه راوړی وی، هغه نوکران چی له ده سره تللی وو ډیر معمولی خلك وو، امکان لری چی د دولت په تمه د هغه د لاس آله کیدو ته چمتو شوی وی، او دا هم امکان لری چی هغوی ژوندی وی. او طاهر دوی د بغداد په کوم گوټ کی غلی کړی وی، او د دوی د مرگ خبر یی د دی لپاره خپور کړی وی چی موږ یی لټهونه ونه کړو، تاسو یوازی پر دی اعتبار هغه محکمی ته راوستل غواړی چی د ده په ملاتړ د شاهدی ورکولو څوك نشته، خو که ناڅاپه هغه دری کسان له کوم گوټ نه را ووزی او عدالت ته راشی نو خلکو ته تاسو بیا دا نشی ویلی چی هغوی دروغجن دی.
پر دی علاوه دا هم امکان لری چی وحید الدین یوازی د دی سازش د پټولو لپاره غلی شوی وی، همغه د هغو دریو کسانو پر سرونو څه لیکلی او همغه د خلیفه جعلی لاسلیك کړی وی، چاته به د پخوانی د بهرنیو چارو وزیر د لاس لیکلو پیژندل گرانه نه وی، طاهر په یوه وینا کی ویلی وو چی په قراقرم کی یی د هغو نوکرانو سرونه خریبلی وو او لیکونه یی لوستی وو، ځکه خو داسی ښکاری چی هغوی یی له طاهر سره له بغداد نه د لیږلونه څه موده دمخه چمتو کړی وی.
وحید الدین یو عام سړی نه ؤ، هغه د حکومت یو مهم غړی ؤ، که په محکمه کی د هغه گناه ثابته شی نو اولس به موږ ټول ذمه وار وگڼی، ځکه خو محکمی ته د هغه راوستل له خطره خالی نه گڼم، که موږ له عقل نه کار واخلو دا ټولی ستونزی حل کیدای شی، حضرت امیر المؤمنین او د درناوی وړ صدر اعظم دی ماته اجازه راکړی زه دوی ته یوازی یو ځانگړی وړاندیز لرم.
خلیفه مازدیگر مهال صدر اعظم او مهلب ته د حاضریدو ویل او نوریی مجلس ړنگ کړ.
مازدیگر مهال چی کله صدر اعظم د خلیفه د مانۍدروازی ته ور ورسید نو د ښار ناظم او مهلب تری راوتل، د صدر اعظم د پوښتنی په ځواب کی مهلب وویل چی زه خلیفه له وخته وړاندی ور وبللم او ما خپل وړاندیز هغه ته وکړ، خلیفه زما سره پری متفق دی او اوس زه ستا حضور ته در روان وم، ما خلیفه ته دا مشوره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي چي طاهر ته له بنده د تښتيدو موقع ورکړي، د مغلو لښکر پر مروې حمله کړې ده، هغه او د هغه سربښندوي ملګري به ټول د جګړې ميدان ته ورووتښتي، چي ورروسته به بيا خلك په خپله آرام شي، د ده له نيولو نه ورروسته حکومتي جاسوسانو وويل چي که دي يو دوى ورځي نور نه واى نيول شوى نو بغداد به يې پريښي واى، اوس موږ هغه ته د خوشي کيدلو موقع ورکوو. په ښار کي به دا اعلان وکړو چي هغه څوك چي نوموړى بيرته ونيسي ډير لوى انعام به ورکړل شي. او د هغه له تللو نه دوى ورځي ورروسته به موږ دا مشهوره کړو چي طاهر د خوارزم شاه په اشاره په بغداد کي د لويي فتنې پيدا کولو لپاره راغلى ؤ.

صدر اعظم وويل : تا چي موږ ته دا لاره راوښودله د هيواد لوى خدمت دي وکړ، زه همدا اوس د جيل ساتونکي ته امر کوم چي د هغه د تښتيدلو بندوبست وکړي.

مهلب وويل : دا کار ماته وسپاره، زه سبا ته پخپله د ښار له ناظم سره د زندان مسئول ته ورځم او پر دى به يې پوه کړم چي څه وکړي.

صدر اعظم وويل : تا زه د يوه لوى ذهني کشمکش نه خلاص کړم زه ستا منته کوم.

مهلب ځواب ورکړ : دا زما فرض وو.

: خلك ډير احساساتي شويدي زما په ګومان بايد هغه زر له جيله راووزي.

: ته ډاډه اوسه هغه به تر سبا پوري آزاد شي.

* * * * *

(۳)

صفيه د سيند په غاړه د دوهم پوړ پرچت ولاړه وه، ماښام شوى ؤ، په لويديځ افق کي چي وريځو لمر په خپله غيږه کي نيولى ؤ تکى سرى ځليدى، مارغانو چي د آسمان مشال پټيدونکى ليده خپلو خپلو ځالو ته يې پناه وړله، د فضا د تياره کيدلو سره د سپوږمۍ ژيړه څيره روښانه کيدله، ستورو د آسمان له پيڅکو راکتل او غمجنو کائناتو موسکل، فضا ورو ورو سړيده، ټوله ورځ سرګردانه او ستومانه کب نيوونکيو په بله غڼده خپلى کښتي درولى، د اوبو پر مخ به کله کله کوم ناکراره کب ټوپ وواهه او بيرته به په اوبو کي ډوب شو.

صفيې د کوزيدو اراده کوله چي د چا د پښو غږ يې واوريد دى مخ ور واړاوه ويې ليد او بيرته يې په بې پروايي مخ واړاوه، هغه قاسم ؤ.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وويل : صفيې يخني ده څه دلاندي!

صفيې هيڅ ځواب ورنکړ، او ړاندي شوه د سيند په ننداره شوه.

: صفيې د خداى «ج» لپاره، چې څومره دي زړه غواړي ما ورټه، خو ستا دا چوپتيا راته له زغم نه اوچته ده، كه ماته معلومه شي چې د دي سمندر د لوري په بدلولو ستا موسكا راګرځولی شم نو په خداى «ج» سوګند چې ورته چمتو يم.

هغې چيغې کړې : ته دروغجن يې، مكار يې، د خداى «ج» لپاره ورك شه ما مه پريشانه كوه.

: بس زه د همدې اوريدلو لپاره راغلی وم، هغه د خپل خجالت د پټولو لپاره د موسكا هڅه وكړه.

د صفيې لهجه نوره هم ترخه شوه ويې ويل : ته ظالم يې، كينه كښ يې، د اولس غدار يې، ورځه كه نه نو له دي بامه به ځان وغورځوم.

قاسم ور ړاندي شو د هغې مټ يې ونيو ويې ويل :

صفيې رښتيا ستا له مانه دومره كركه ده؟

: زه تا د كرکې وړ هم نه بولم، او بيا يې د خپل مټ د خلاصولو هڅه وكړه.

قاسم په غوصه خپل غاښ چيچل ويې ويل : دا هر څه د هغه سارايي طاهر له لاسه دي.

: ماته تل د كركې وړ بللی.

: تـه دروغ وايې، تـا چې نـن پـلار جان، مـور او سـكينـې تـه وويـل تـول مـې واوريدل. زمانه دي د كركې سبب دا دي چې ته له هغه جاهل سره مينه لرې، خو ته به دي خپله پريكړه بدلوې، ته به پردې مجبوريږې چې زما په پښو كې سر كيږدې.

صفيې قاسم ته په سپك نظر وكتل ويې ويل : زه به مرګ غوره وبولم، او زه پر دې ويلو نه شرميږم چې زه له هغه سره مينه لرم، ما چې كاكا، كاكا ناوې او سكينې ته څه ويلي دي تولي دنيا ته يې ويلی شم، ته هغه ته تر تولو درنه د مرګ سزا ورکولی شې، خو ماته به د دې مانۍ نه د هغه د قبر خاوره ګرانه وي. ته له مانه هر څه اخستی شې خو د هغه مينه نشې رانه اخستی!

: تاته به د هغه د قبر خاوره ګرانه وي خو زه په باور درته وايم چې د هغه به قبر هم نصيب كې نه وي.

: زه د دې پروا نه لرم، زه بـه هغـه هر ځاى وليداى شم، د سيند په هغو څپو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې، د سپوږمۍ په رڼا کې، د ستوریو په ځلکا کې، هغه به هر وخت له ماسره وي. زه به په ګلانو کې د هغه موسکا وينم، د شمال په غږ کې به يې غږ اورم، ته هغه له مانه اخستی شي خو بيلولی يې نشې.

: نو د دې مطلب دا دی چې ستا د مينې په اړه ددې پروا نه شته چې هغه ژوندی وي که مړ، ستا د هغه د ژوند له لوړو ارمانونو سره هيڅ نشته؟

: ته د هغو اوچتو ارمانونو نه څه خبر يې، په يوه خير نه وياله کې رالوی شوی چينجی د آسمان له لوړو سره د خبرې کوونکې عقاب په خيالونو کله پوهيدای شي.

: نو ته دا خوښوې چې ستا د شاهين وزرونه يوازې ستا په خاطر غوڅ کړای شي؟ که ته دا غواړې چې هغه د خپل لوړ ارمان لپاره ژوندی پاتې شي نو ته هغه د مرګ له خولې ژغورلی شې، خو ته به يوه وړوکې قرباني ورکوې.

: زه د دې لپاره ډيرې لويې قرباني ورکولو ته چمتو يمه.

: خو ښه فکر وکړه ستا د ده له ذات سره مينه ده، د هغه د ارمان لپاره به تاته قرباني آسانه وي، ته به د خپلې مينې قرباني ورکوې، ووايه د دې لپاره تياره يې؟

وايه! ولې چوپه يې...! زه نن ستا د ازموينت لپاره راغلی يم، غوږونه دې ښه خلاص کړه، واوره! د هغه د وژلو پريکړه شويده، خو ستا يوه وعده د هغه ژوند ژغورلی شي، زه هغه ته له زندان نه د تښتيدو موقع برابرولای شم، دی ترکستان او يا بل هيواد ته تلاشی او د خپلو لوړو ارمانونو لپاره ژوندی پاتې کيدای شي.

صفيه لږ نرمه شوه ويې پوښتل:

ددې په بدل کې له مانه څه وعده غواړې؟

: ته به له ما سره د واده وعده کوې.

دواړو لږ ځنډ يو بل ته وکتل، د صفيې په غوږونو کې د طاهر دا خبرې کرنګيدلې: ته په يوه شانداره ماڼۍ کې اوسې هم خپله ساه بنده ګڼې، خو په ترکستان کې ستا په زرګونو داسې خويندې دي چې تر دې آسمان لاندې د سرپټولو ځای نه لري اوس تر تا زياتې هغوی زما د پاملرنې حقداري دي، د مسلمانانو هغه بد نصيبه لوڼانې په عراق، مصر او د عربو نورو په آمن ښارونو کې اوسيدونکو خويندو ته په چيغو چيغو وايي چې که ستاسو وروڼه، ميړونه او دوستان زموږ مرستې ته را رسيدای شي نو د خدای «ج» لپاره يې لاره مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندوی.

د هغه سیند وړی په څیر چی د ځنډی څو بوتی یی لاس ته ورغلی وی صفیی یوه ژوره ساه واخسته او ویی ویل : زه ... زه وعده کوم، خو زما ستا پر خبرو باور نشته، له زندان نه را خلاصول ستا د وس خبره نه دد.

قاسم امیدوار شو ویی ویل : ته واوره اوسه هغه به ډیر زر خلاص شی.

صفیه سر تر پایه عذر او هیله شوه ویی ویل : قاسمه زما سره چل مه کوه، اسلامی نړی هغه ته اړتیا لری، که ته مانشی بخښلی نو په خپلو لاسو می زندۍ کړه، په دنیا کی زما وجود اونه وجود برابر دی، خو د هغه مرگ ښایی د سلگونو انسانانو مرگ وی.

قاسم ځواب ورکړ : ته به ډیر زر واوری چی هغه خوارزم ته ورسید، راځه چی ښکته شو.

صفیه له هغه سره روانه شوه.

دا چی کوټی ته ورننوته سکینی ورته وویل : چیرته ورکه وی ډوډی سره شوه.

دا د ځواب ورکولو نه پرته پر بستره وغځیده او په بالښت یې مخ پټ کړ په سلگیو شوه.

سکینی راجگه کړه او ورته ویی ویل : صفیی، صفیی؟ په تا څه وشول، ووایه، د خدای «ج» لپاره ووایه!؟ خو صفیی د هغی لاس وشانده ویی ویل : سکینی ولاړه شه، ما یوازی پریږده.

*****

(٤)

ماښام مهال د بندی خانی په انگړ کی دننه د بندیخانی د ساتونکی د کور په یوه کوټه کی مهلب، د ښار ناظم او د زندان مسئول ناست وو، د ښار ناظم له مهلب نه وپوښتل :

که نن هم هغه ډوډی ونه خوری نو؟

: نو سبا ته به یی خامخا وخوری.

د زندان مسئول وویل : زما په نظر خو وحید الدین هم لږ خطرناک دی، زه ویریږم چی کله هغه زموږ پر ورمیږونو توره ثابت نه شی، ځکه خو زه غواړم چی هغه هم د زندان له ژونده خلاص کړای شی.

مهلب وویل : د هغه په باب به وروسته گورو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سپاهی دننه ور ننوت او مهلب ته یې ووېل چې قاسم له تا سره لیدل غواړي.
مهلب حیران شو ویې ویل : قاسم! رایې وله.
قاسم چې راغی په شا کی لهجه یې ووېل چې له څنګه یې لتوی، مهلب ترې وپوښتل: تاته چا ووېل چې زه دلته راغلی یم؟
: ماته ستا له کوره معلومه شوه چې د ناظم سره راغلی یې، د ناظم له کوره د دې ځای درک را معلوم شو، زه یوازې له تا سره دوې خبرې لرم.
مهلب ناظم او د زندان مسئول ته اشاره وکړه، هغوی دواړه جګ شول او بلې کوټې ته ولاړل، قاسم په یوه کرسۍ کښیناست مهلب ترې وپوښتل : ته اندیښمن معلومېږې ووایه خیریت خو به وي؟
: زه له تانه یوه پوښتنه کوم.
: وپوښته.
: د پلار جان له خولې راته معلومه شوه چې ته طاهر ته د تښتیدلو موقع ورکوې؟
: دا سهي ده خو ته دا خبره چاته مه کوه.
: زه د یوه دوست په حیث پوښتم چې آیا ته رښتیا داسې کوې؟
: دا بلکل سهي ده، خو که ستا دا خبره خوښه نه وي نو پریکړه بدلیدای شي.
قاسم ځواب ورکړ : نه، نه بلکې زه غواړم چې دا پریکړه بدله نه کړای شي.
مهلب وموسکل ویې ویل : ولې ته په خپل ضمیر څه بار احساسوې؟
قاسم وخندل ویې ویل : زما سره د بوج احساسولو ضمیر نشته.
: زه د داسې ضمیر له ستاینې نشم تیریدای، خو ماته ووایه چې ته داسې خطرناک سړی ولې آزادول غواړې؟ که هغه خلاص شي هم زما او ستا دښمن به وي.
: نو ددې مطلب دا دی چې ته هغه...؟
: ته ویرېږه مه، که ستا دا خوښه وي چې هغه دې ژوندی وتښتي نو زه د خپلې خوښې پر خلاف هغه ته د تیښتې موقع برابروم.
قاسم ووېل : زه تاته یو بل زحمت درکوم.
: که زه د خپل دوست لپاره څه وکولی شم نو پرې آرام به شم.
: زما کومه خبره له تانه پټه نه ده، ته پوهیږې چې زما له صفیې سره واده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیدونکی دی، طاهر موږ د هغې په مخکې ونیو، د هغې له طاهر سره یوازې پر دې مینه وه چې هغه د اسلام یو لوی خدمتګار دی، اوس هغه پر ما بدګومانه ده، که ته زما مرسته وکړې نو دې ته دا باور ورکولی شو چې د طاهر په خلاصیدو کې زما دیر لاس ؤ، او تا زما د دوستی په سبب خلیفه ته دا وړاندیز کړی ؤ، نبایی د هغې زما پر خبره باور راشي.

مهلب وویل : همدومره خبره! ما دا ګڼله چې ته به ماته د یوه لوی کار کولو ووایې، سبا سهار به دا زما لومړنی کار وي چې خو دا به غوره وي چې له دې سره د مخامخ خبرو پرځای زه له تاسره داسې ځای خبرې وکړم چې دا یې واوریدای شي.

قاسم ځواب ورکړ : ددې بندوبست به وکړای شي.

هغې ته یوازې دا باید معلومه شي چې زه له تا سره خبرې کوم، دا به یې خامخا د اوریدو لپاره راشي.

مهلب وخندل ویې ویل : په راتلونکې سیاسي ژوند کې به تاته داسې هوښیاره میرمن ډیره ښه مرستندویه وي، زه ستا پر سر د پوځ د سر مشر پټکې وینم.

: مننه، او ستا په اړه زما زړه شاهدي وایي چې زما د پلار نه وروسته به د عظمی صدارت منصب ستا په لاس کې وي.

: خو زما ستا په اړه اندیښنه ده چې په یوه مهال به د دواړو منصبونو چلولو هڅه وکړې!

: او د تا په باب زما اندیښنه ده چې د خلیفه نه به د تاج د اخستلو له هڅو هم دریغ ونه کړې.

مهلب وخندل او بیا یې جدي وویل : خو ته پوهیږې چې زه خلیفه ته وفادار یم!

قاسم جګ شو ویې ویل :

ما توکې کولې، ښه ده زه نو ولاړم، تاسو سهار ته د راتلو وعده په یاد لرئ.

: زه به خامخا درشم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقدیر لاس

طاهر د ماښام له لمانځه وروسته لاس پورته کړل او دعايي کوله چې پهره دار راغی د ډوډۍ لوښي يې کېښود او بېرته ولاړ، له تيرو دوو ورځو را په دېخوا د هغه صحت ښه نه و، ځکه خو يې د دعانه وروسته هم ډوډۍ ته پام ونه کړ، لږ څنډ په کوټه کې له قدم وهلو وروسته يې ديوال ته تکيه وکړه او کښيناست، بيا يې څه فکر وکړ جگ شو او د کوټې بلې خواته يې پر وحيد الدين ورغږ کړ:

نن ته نه راځې؟

هغه ځواب ورکړ : اوس درځم.

طاهر لږ څنډ د هغه په انتظار قدم وواهه، بيا د ماسخوتن په لمانځه ودريد، وحيد الدين چې د ده کوټې ته ورغی پوښتنه يې وکړه:

اوس څنگه يې؟

د طاهر ځواب يې چې وانه وريد ورنږدې شو او ويې ويل :

ته لمونځ ادا کوې!

هغه لږ څنډ ورسره ناست و بيا يې ناڅاپه وويل:

ستا په کوټه کې د پنير بوی دی.

طاهر د سنتو د ادا کولو نه وروسته هغه ته وکتل، وحيد الدين بيا په زوره پزه کش کړه ويې ويل : زه حيران يم چې نن د پنير بوی راباندې لگيږي.

طاهر ځواب ورکړ : زما د بويولو حس نن کار نه کوي، د دروازې سره زما خوراك دی كه پنير پكې وي خوړلی يې شي.

وحيد الدين بيا په زوره زوره د پزې کشولو سره وويل:

غوښه هم شته، زه چې له کومې ورځې راهيسې دلته راغلی يم ظالمانو يوازې په دوارو اخترونو کې غوښه راليږلې وه، د پنير خو مې تر اوسه کله تصور هم نه دی کړی، زما پر خبره باور وکړه په پهره دارانو کې خامخا ستا کوم خواخوږی شته، زه د غوښې او پنير هيله نه لرم خو په داسې وختونو کې دوستان يادول ضروري دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوف ته لا لمونځ کوې!

طاهر سلام وګرځاوه : او وېې ويل : ته هغه خوارېه ولې نه را اخلې! که پنير پکې وي ټول يې ستا ، که غوښه وي نيمايي يې ته وخوره او که سره ډوډۍ وي نو ټوله به ته خورې.

: په خدای «ج» سوګند ماته مې د بويولو حس دوکه نه راکوي، دايې وويل او لوښې يې راواخست او طاهر ته نژدې کښيناست:

خدای «ج» دې ستا خواخوږي ته خير ورکړي، غوښه هم شته او پنير هم، او ډوډۍ هم غوړه ده.

طاهر وويل : زما انتظار مه کوه، زه چې لمونځ بشپړ کړم بيا به درشريك شم.

: سهې ده په داده زړه دې لمونځ کوه، ډوډۍ زموږ له ضرورت نه زياته ده.

زه يې له پنير نه پيلوم خو ستا برخه به پريږدم، هغه ګمبړی ژووله او له ځان سره يې ويل:

دا به د کوم سخي سړي کار وي، په خدای «ج» سوګند که زه له بنده خلاص شوم او صدر اعظم شم د بغداد ټول سخيان به د بنديخانې ساتونکي کړم، او دا امر به ورته کوم چې بې ګناه بنديانو ته دوه وخته غوښې او پنير ورکوي. نه، بلکې شيدې، شات او ميوه هم، زه به د سرکاري باغونو ټولې ميوې د بنديانو لپاره وقف کړم.

طاهر لمونځ پای ته ورساوه او د دعا لپاره يې لاس اوچت کړل چې د وحيد الدين د زامو غږ ډير پرې بد ولګيد ناڅاپه دا غږ بيا چوپ شو او څو شيبې وروسته هغه په زحمت وويل : طاهره! ډوډۍ ته لاس ورنه وړې زهر پکې دي، زهر!

طاهر وارخطا شو ورته وېې کتل، هغه پر ځمکه ولويده او په ترپکو يې پيل وکړ وېې ويل : دوسته خدای «ج» پامان! وحيد الدين احساس کړه چې څوك يې په مضبوطو لاسونو مرۍ ورخپه کوي.

څو ځلې له اړخ په اړخ اوښتو وروسته هغه لاسونه پر غولې تکيه کړل او سر يې اوچت کړ او بيا يې په زوره په ځمکه وواهه، طاهر د هغه متې ونيوې او سر يې په خپله غيږه کې ونيو، ناڅاپه يې د وجود ټول رګونه ساړه شول او هغه د څو سلګيو نه وروسته ساه ورکړه.

طاهر هغه سړي ته ورته ؤ چې ناڅاپه د فلج حمله پرې وشي، هغه په خپل ژوند

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی دومره نه ؤ ویریدلی، څو شیبې یې د وحید الدین سر په غیږ کی ؤ او بې حرکته ناست ؤ، ورو ورو یې د زړه ټکانونه بیرته پرځای شول.

له ویرې دریدلی سترګی یې وخوځیدې یوه او بله خوا یې وکتل په لاسو کی یې حرکت پیدا شو وحید الدین یې وخوځاوه او غوږ یې پرې کاوه، بیا یې په زړه کی وویل :

ته مړ شوی یې، دا دوړی ستا لپاره راغلی وه او اوس؟

بو خیال یې د بریښنا په څیر په ذهن کی ور وګرځید او له دې سره یې ساه ګړندی شوه، زړه یې په درزا شو، په غوږونو کی یې کړنګهار شو.

لاس او پښې یې ورپسی مړه شول، له دروازې نه بهر یې په زینو کی د خلکو د پښو غږ واورید او د سترګو په رپ کی د ده ټول حواس بیرته را پرځای شول.

د وحید الدین مړی یې په اوږه کړله همغه سوری نه یې ور ننه ویست او د پاسه یې تختې پرې کښیښودې، د پښو غږونه نور هم رانژدې شول، هغه زر د خوراك د لوښو ترڅنګ پرمخې پریوت، خلك د دروازې سره ودریدل او له ځنډ یې خبرې سره کولې: بیا چا په زوره دروازه وټکوله او بیا په کولپ کی کلی وڅرخیده او د دروازې د زنځیر د خلاصیدو غږ اوچت شو، د دروازې د خلاصیدو او د غږ له اوریدو سره طاهر سترګی پټې کړې او ساه یې ونیوه.

مهلب، د زندان څارونکی او د ښار ناظم د پنځو تنو سپاهیانو سره دننه ورغلل د یوه سپاهي په لاس کی مشال ؤ.

د طاهر پر بدن د یوې لغتې له ګوزار نه وروسته مهلب وویل : ودې لیدل! تا ویل چې لږ نور انتظار هم وکړی، د دې زهرو یو څاڅکی د یوه پیل د وژلو لپاره بس دی، لږ مشال رانیژدې کړه، زه وګورم چې ده څه شی خوړلی دی. سپاهي مشال نیږدې کړ او مهلب وویل : وګوری! ما درته ویل چې دغه وحشی به لومړی پنیر خوری، له نیمایی نه زیات یې خوړلی دی، داسی معلومیږی چې له ژوولو پرته یې تیر کړی دی، د دې یوه نمړی هم بس وه دا نور پنیر درسره واخله سبا ته به د وحید الدین میلمستیا وی، راځی چې زما دلته نفس ایساریږی. نور کار سنبالول د سپاهیانو کار دی، ګوری له مړی سره ډیرې خامخا وتړی خو دومره درنې نه وی چې ځای پر ځای ډوب شی، او سبا ته یې کب نیوونکی راوباسی، داسې ډبرې ورسره وتړی چې مړی یوازې د اوبو پر سر معلوم نه شی خو اوبه یې ورسره یوسی.

د زندان مسوول وویل : ته غم مه کوه، دوی د دې په څیر په لسګونو مړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندی کړی دی دا زما خاص کسان دی.

مهلب څو د سرو زرو سکی را وایستلی پر سپاهیانو یی وویشلی او ویی ویل : دا ستاسو بخشش دی.

مهلب، د ښار ناظم او د زندان څارونکی ولاړل، سپاهیانو طاهر راکش کړ بهر ته یی راویوست او پر اوږه یی واړاوه روان شول، د سیند غاړی ته چی ورسیدل دی یی کښتی ته ور وغورځاوه، د طاهر ملا کلکه ولګیده خوله خولی یی غږ ونه خوت. دری تنه سپاهیان بیرته روان شول، او دوو تنو یی کښتی، اوبو ته ورتیل وهله او پکی سپاره شول.

یو سپاهی وویل : ته د ده پر ملا ډبره وتړه زه به پارو وهم.

دوهم یی ځواب ورکړ : ته ټول بد کارونه پر ما کوی.

: اوس له ده سره نور څه بد کیدای شی، ننن ته دا کار وکړه سبا ته به یی زه وکړم.

سبا ته به هم موږ دوه دوه اشرفی اخلو، خدای (ج) د وکړی چی د بهرنیو چارو وزیر پر څو نورو کسانو هم خپل زهر وازمویی خو آشنا! په دی کار چی وزیر د ښار ناظم او د زندان څارونکی څومره شی ترلاسه کوی د هغو زرمه برخه هم موږ ته نه راکوی.

پر کښتی، ټول ضروری شیان موجود وو، یوه سپاهی د طاهر تر ملا رسی راتاو کړه او یوه ډبره یی پری وتړله، یوه ګرداب ته چی ورسیدل دواړو طاهر له لاسو او پښو ونیو او ورو یی په اوبو کی ورو غورځاوه طاهر تر لږ څنډه ساه نیولی وه او د اوبو څپو ورسره یوور بالاخره یی د اوبو سرته د راپورته کیدو هڅه وکړه، ډبره یی پر ملا پخوا هم مظبوطه تړلی وه چی د لمدیدو سره درسی غوټی نوری هم کلکی شوی، بیا هم هغه احساس کړه چی دی د ډبری وزن ورسره اخستی او لامبو وهلی شی ترڅو کښتی ښه لری نه وه تللی تر هغو یی یوازی د ساه ایستلو لپاره سر له اوبو راوایست، هغه څو ځلی د ملا د بار نه د ځان خلاصولو هڅه وکړه خو د بری پرځای یی څو غوټی وخوړی، له جامو سره یوځای په اوبو کی لامبو ورته ګرانه وه او دایی احساس کړه چی له دی سره تر څنډی په لامبو ځان رسول آسانه نه دی، د ده مخه د سیند بله غاړه وه خو د اوبو د توندی له امله به چی یو ګز څنډی ته نژدی کیده نو څو ګزه به ښکته اوبو ورسره یووړ، ساه یی سوځیده، او غړی یی ورو ورو شلیدل، خو د تقدیر پر مرسته د ده نه لړزیدونکی باور د ده حوصلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتولو ته نه پرېښوده.

*****

(۲)

د شپې مهال له ویده کېدونه دمخه سکینه لږ ځنډ له صفیې سره کېښناسته له یوې او بلې خوا یې خبرې کولې، صفیې به په بې پروایی کله کله ځواب ورکړ او بیا به چوپه شوه.

صفیې سکینې ته وویل : ولاړه شه او بیا پر بستره وغځېده.

سکینه جګه شوه او ورو ورو بلې کوټې ته روانه شوه، پر ده یې جګه کړه او بیا یې څه فکر وکړ او صفیې ته یې راوکتل ویې ویل :

صفیې ! زه غواړم څه شی دروښیم.

: څه شی؟

: اوس یې راوړم.

سکینې له خپلې کوټې نه د نقرې یو وړوکی ډبلی راوړ او چوکۍ یې راکش کړه د صفیې د بسترې ترڅنګ کېښناسته.

سکینې په معصومیت وویل : په دې کې څه شی دی؟

: ماته څه معلوم دي!

: ته خو یې یو ځل وګوره! سکینې ډبلی خلاص کړ او صفیې ته-یې ور وراندې کړ.

صفیې په بې پروایی سر راپورته کړ یو نظر یې پرې واچاوه او بېرته یې سر پر بالښت کېښېښود.

سکینې له ډبلې نه ځلېدونکی امیل راوېوست هغې ته یې وروښود او ویې ویل : واخله! دا مې نن درته راغوښتی دی، غوښتل مې د واده په ورځ یې په تحفه کې درکړم خو زه تر هغې انتظار نه شم کولی، ته یې له ځانه سره وساته، زرګر ویل چې تر دې لوی غمی په ټول بغداد کې نشته، ما له هغه نه د یوه غمي ګوته هم غوښتې ده هغه ویل چې په بغداد کې به داسې غمی له چا سره نه وي واخله صفیې دا امیل راته واغونده او ویې ګوره!

صفیې بې حسه او چوپه خوله امیل ته کتل سکینې هغه تر مټ ونیوله او راپورته یې کړه او د هغې د ټینګار سره سره یې امیل په غاړه کې ور واچاوه.

صفیې د امیل د لرې کولو هڅه کوله، او سکینې هغه منعه کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې کشمکش کې پرهار د دوارو لاسونه کلك شول،
سکينې وويل : د خدای «ج» لپاره دا اميل مه لرې کوه دا بد شګون دی.
: نه زما ستا له اميل.او ستا له غميو نه کرکه ده، زما له دې مانۍ نه کرکه ده، زما له خپل ژوند نه کرکه ده، سکينې، سکينې! ما مه ځوروه!
په دې جنجال کې اميل وشليده، غمی څه پر بستره او څه پر غولي تيت شول،
د سکينې په سترګو کې اوښکې ډنډ شوې وې وېل :
ته ډېره ظالمه يې!
صفيه لږ نرمه شوه وې ويل : سکينې ما وبخښه، زه به سهار دغه غمی پخپله وپېيم او په غاړه کې به يې واچوم، خو يوازې ستا لپاره د بل چا لپاره نه.
مګر تا له قاسم سره د واده وعده نه ده کړې؟ تا د ډوډۍ خوړلو په وخت کې مورجانۍ ته خپله رضا ځرګنده نه کړه؟ زه پوهيږم ته يوازې ما ژړوې.
:سکينې زما مطلب دا و چې که ژوندی پاتې شوم له قاسم سره به واده کوم.
: ليونۍ، خلك په مرګ کله واده کوي.
: خو سکينې که دواده نه وړاندې زه مړه شوم نو؟
: جوته خبرې مه کوه ته به تر اتيا کلنۍ ژوندۍ وې.
سکينې غمی راټول کړل په ډبلۍ کې يې واچول وې ويل : زه به يې سهار پخپله وپېيم او بيا به يې ستا په غاړه کې واچوم، د قاسم، پلار او مورجانۍ په مخکې نه بلکې د ټولو سهيليو په مخکې!
سکينه خپلې کوټې ته ولاړه او ويده شوه، صفيه تر څه ځنډه پرته وه چت ته يې کتل، بيا يې کتاب راواخست او د لوستلو هڅه يې وکړه خو د څو پاڼو له اړولو وروسته يې کتاب بيرته کېښود، شمعه يې مړه کړه او د ويده کيدو هڅه يې وکړه، خو خوب ورنه غی، څو ځلې په يوه او بل لټ له اوښتو وروسته جګه شوه او په کوټه کې يې قدم واهه، په قدم وهلو کې بيا پر کرسۍ کيناسته او بيا يې دروازه خلاصه کړه او ورو ورو بهر ته ولاړه، د برنډو نه تيره شوه او د مانۍ بلې څنډې د سيند غاړې ته ورسيده، په لاره يې پام شو چې پښې لوڅې ده خو بيا يې پروا ونه کړه.
لږ ځنډ د کونج د کوټې په مخه کې په جګه چوتره ودريده او د سپوږمۍ په رڼا کې يې د سيند ننداره وکړه، بيا يې ورو ورو پر زينو پښې کېښودې لاندې ښکته شوه او په وروستي پايه چې د اوبو له مخ نه يو بالښت لوړه وه کښيناسته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم نن دا زیری پری کړی ژ چی طاهر به نن شپه خلاص شی، او سبا به د خلاصیدو سره له بغدا نه ووزی، هغه چی ځومره د ده په خلاصیدو خوښه وه، همدومره پر دی خبره خفه وه چی نور ژوند بـه تړل دې ته بغداد یـو ویده ښار ښکاری، د دی د ژوند موسکا ګانې به د تل لپاره تری واخستل شی کاشکی هغه له خلاصیدو وروسته همدلته اوسیدلای شوای کاشکی... دا له هغه سره تلای شوای، څو ګامه ورلاندی یوه کب توپ وواهه او بیرته په اوبو کی ورك شو، صفیی په زړه کی وویل : زما او د دی ماهی هیڅ توپیر نشته، هغه آسمان یو سمندر ګڼی او په یوه توپ ځان ور رسول غواړی، خپل وړوکی وړوکی پرونه چی ګوری دا یی په خیال کی ور تیریږی چی ښایی زه الوتلی هم شم، خو دی د اوبو له مخی نه لږ جګ سم لیدای هم نشی.

هغه ته دا معلومه نه ده چی د ده پرونه یوازی د لامبو لپاره دی د الوتلو لپاره نه دی، دی په اوبو کی غوټه وهلی شی او تر لاندی ختو پوری تلای شی، خو په شنه آسمان کی الوتلی نشی.

صفیی دا مانیؤستا لپاره یو زندان دی، تا ددی په دریدلیـو او بوینـو اوبو باندی د لامبو په وخت کی په آسمان کی یو آزاد مرغه په الوتلو ولید، تاله اوبو نه توپ واهه او د هغه ملګری دی زړه غوښته خو د الوتلو لپاره دی وزرونه نه وو، ستا ملګری له آسمان سره راز او نیاز کوونکی شاهینان نه بلکی، په دی بدبویه اوبو کی پالل شوی کیشپان دی، تا په دی ډنډ کی د پیدا کیدو سره سره ښایی له هغه شاهین سره ملګری کړی وای، خو ښکاریانو هغه راونیو او په کپس کی یی بندی کړ، او یو کشپ راغی تاته یی وویل چی که ته په دی بدبویه ډنډ کی له ماسره اوسیږی نو دغه شاهین به له کپس نه خوشی کړم، تا د شاهین د خلاصولو لپاره دا وعده وکړه، تا ډیر ښه وکړل، خو ایا ته به په دی ختو کی له دی کرکجن کشپ سره ژوند وکړای شی؟ تا یوازی مرګ له دی کشمکش نه ژغورلی شی، ځان وژنه، نه نه، دا ډیره بې غیرتی ده، دا د خدای «ج» له رحمت نه انکار دی، دا د انسانیت سپکاوی دی، د هغی په سترګو کی اوښکی ډنډ شوی اسمان ته یی وکتل او لاس یی پورته کړل ویی ویل :

زما پالونکیه ! همت راکړه، ماته صبر راکړه، یوه بی وسه ښځه چی په دنیا یې هیڅوك هم نشته نن ستا د رحمت تکیه غواړی.

* * * * *

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

دی د جګیدلو اراده وکړه چی په اوبو کی یی ځان ته نژدی څه شور واورید، تکان یی وخوړ یوی او بلی خواته یی وکتل، زینو ته څوګامه نژدی چا په اوبو کی ورو ورو لاس او پښی وهل له ویری یی زړه په درزا شو، څو زینی پورته وختله او ودریده، یو سری یی ولید چی په اوبو کی یی غوټې خوړلې او هغه د راوتلو هڅه کوله صفیی احساس کړه چی د هغه ځواک ختم شویدی څو ګزه لاندی وروستی پایی ته ورسید هغه دواړه متی وغځولی او سر یی پر پایه کینبود خو د هغه نور بدن په اوبو کی ؤ، یو ځل صفیی د تیښتی خیال وکړ خو بیا یی خواخوږی پر ویری غلبه وکړه په ویره ویره لاندی ورغله په ویریدلی غږ یی پوښتنه وکړه : ته څوك یی؟

هغه هیڅ ونه خوځید، ساه یی تونده چلیده، صفیی نور جرئت وکړ ور وړاندی شوه او له هغه نه دوی پایی پاس ودریده او ویی ویل : زه له تا پوښتم څوك یی او اوس دلته د څه لپاره راغلی یی؟

هغه د یوی شیبی لپاره سر راپورته کړ یو ځل یی صفیی ته وکتل او بیرته یی سر ښکته واچاوه.

د یوی شیبی لپاره صفیه ځای پر ځای هکه پکه ودریده په خپ غږ یی وویل : طاهر... طاهره !! ته ...! په دی حالت!!

هغه بیا سر راپورته کړ ویی ویل : څوك یی صفیه...!؟ صفیه ور وړاندی شوه هغه یی تر متو ونیو او پورته یی کش کړ، طاهر پر زینو وروپورته شو او بیا پریوت، صفیی چی د هغه پر ملا تړلی ډبره ولیده ویی ویل : ظالمه، دوکه بازه، مکاره!

: څوك ؟ زه؟ طاهر لږ سر راپورته کړ ویی ویل.

: نه نه، زه د قاسم په باب وایم، هغه له بنده ستا د ژغورنی وعده کړی وه.

طاهر جګ شو سر یی په خپلو لاسونو کلك ونیو ویی ویل :-دا ستا مانیږ ده؟

: هوکی!

زه ډیر لری راغلی یم، دی ډبری زه بلی دنیا ته ورتیل وهلم، زما نه غلطی وشوه باید له هغو دوو کسانو سره می په کښتۍ کی حساب خلاص کړی وای.

صفیی وویل : دلته خطر دی راځه له ماسره!

طاهر زنګیدلی له صفیی سره روان شو، دواړه د ځنګلی نه څو ګامه لری د یوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګنې ونې لاندې ودریدل.

صفيې پوښتنه وکړه : ته خو به تپی نه یې؟

: نه خو له ستومانی نه بی سیکه یم، ما له زندان سره نژدی له هغی ډبری سره لامبو پیل کړه، تا دلته څه کول؟

هیخ نه، راوړه زه دا ډبره خلاصه کرم، له ژوندیو خلکو سره ډبری ترل او سیند ته یی غورځول له قاسم پرته څوك کولی شی؟

: ما قاسم نه دی لیدلی او په سیند کی د غورځوونکو دا ګومان ؤ چی زه مړ یم.

: هغه څه وړ؟

: زه اوس درته وایم خو یوازی دومره راته ووایه چی د دی نوی زندان نه د وتلو لاره شته؟

: هلته وګوره کښتی ولاړی دی، ته کښتی چلولی شی که نه، که نه وی نو زه د مانۍ یو نوکر درسره استولی شم.

: نه زه کښتی چلولی شم، هغه ورځ خو به زما په څیر ستا هغه نوکر نیول شوی نه وی.

: نه هغه ما وتښتاوه، ستا د نورو دوستانو نه هم څوك ونه نیول شول، زما ویره وه چی ته به پر ما بدګومانه شوی وی، قاسم ستا د ځورولو لپاره ماته هغه خبری کولی، اصلاً خبره داسی وه چی قاسم هغه لیك له خدمتګاری نه اخستی او لوستی ؤ.

طاهر وویل : ستا د ځان سپینولو ضرورت نشته، زه قاسم ډیر ښه پیژنم، او ستا د داد لپاره وایم چی زه تا د بغداد د ټولو ښځو نه زیاته د درناوی او عزت وړ ګنم.

ته زموږ له دی ملاقات نه چاته څه مه وایه، دښمن له نن نه وروسته داسی ګڼلی چی زه مړ شوی یم.

امکان لری چی زه بیا بغداد ته راشم، ماته په بندی خانه کی هغوی زهر راکړل او زما د وژلو هڅه یی وکړه، خو زما پر ځای هغه ډوډی بل چا وخوړه، هغه زما د کوټې ترڅنګ په بله کوټه کې بندی ؤ، موږ د یوه تنګ سوری له لاری یو د بل کوټی ته تلای شوو، د شپی مهال هغه زما کوټی ته راغی، زما ډوډی ایښی وه هغی په زهرو ککړ پنیر وخوړ او مړ شو، ما هغه همغه سوری ته ور تیل واهه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپاسه می پری تختی کیښودی، بیا می ځان مړ وغورځاوه هغوی زه مړ وبللم او په سیند کی یی وغورځولم، ماته د زهرو راکولو په فریب کی د ښار ناظم، د زندان څارونکی او مهلب بن داود شریك وو، د قاسم په باب زه خبر نه یم.
: داسی ناولی دسیسه د قاسم نه پرته امکان نه لری، له ماښام نه لږ ورروسته هغه راته وویل چی مهلب او د ښار ناظم له ده سره ستا د خوشی کیدو وعده کړی ده، هغه ښایی تر اوسه بیرته نه وی راغلی.
طاهر وویل : زه په دی دسیسه کی د قاسم شریکیدل له اټکل نه لری نه بولم، اوس ستا په ذمه یو کار دی هغه دا چی ته له دی کیسو نه خپل کاکا خبر کړه.
: ستا مطلب دا دی چی زه هغه ته ستا په باب هم ووایم؟
: نه زما په اړه څه مه ورته وایه، هغه ته دومره ووایه چی د مهلب د زهرو په اثر پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین وژل شویدی او هغه چیرته غلی شوی نه ۀ پخپله مهلب بن داود بندی کړی ۀ.
چنګیز خان ته پیغام مهلب استولی ۀ، او د همدی خیانت د رسوا کیدو له ویری یی دوه بی ګناه نور ووژل، د دی ثبوت دا دی چی د وحید الدین مړی په هغه سوری کی پروت دی خپل کاکا مجبور کړه چی سهار پخپله زندان ته ورشی او هغه کوټی وګوری، که نه نو سبا شپی ته به هغه هم زما په څیر په سیند کی وغورځوی. ستا کاکا به ستا پر دی خبرو له باور نه د مخه دا پوښتنه درنه کوی چی ته د دی پیښو نه څه وړ خبره شوی؟
ته د هغه په ځواب کی ویلی شی یوه سپاهی دغه پیښی زما یو دوست ته ویلی او هغه ستا نوکر سعید نیمه شپه تاته را استولی ۀ، زما باور دی چی هغه به بیا د دی پیښو د پلټنی پرځای نیغه د زندان لاره ونیسی.
صفیی وویل : زه به د دی بندوبست وکړم، زه به سهار وختی پر اس سپره شم او میدان ته به ووزم له هغه ځایه به زر بیرته راستنه شم او کاکا ته به دا ټول حال ووایم چی ماته همدا اوس یوه ناپیژندوی دا حال ووایه او له ما نه یی وغوښتل چی زه زر تر زره تا خبر کړم.
: له دی ورروسته زما باور دی چی د خلیفه د ملاتړ سره سره به مهلب ته په بغداد کی اوسیدل ناممکن شی، ته دی کاکا ته مشوره ورکړه چی د ښار ناظم او د زندان څارونکی ته اخطار ورکړی هغوی به سمدستی د اصلی مجرم پرښودلو مجبور شی، خو له هر څه وړاندی دی د وحید الدین مړی خامخا راویاسی، زه اوس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځم، ښايي سبا شپې ته ترکستان ته روان شم، تا د هغو ځايونو په باب څه خبر اوريدلي دي؟

: هو ډير بد خبرونه، مغلو د بخارا او سمرقند نه پرته د شمال ډير نور ښارونه نيولي دي، اوس يې پوځونه د جنوب او ختيځ په لوري پرمختګ کوي.

: د بلخ په اړه دې څه اوريدلي؟

: پر بلخ حمله کيدونکې ده.

: ډير ښه زه ځم.

: صفيې د هغې لاره ونيوه ويې ويل : ما يو ځل رد کړې غوښتنه بيا تکراروم، نه غوښتل خو د ژوندي انسان لاس د اميد له لمنې نه نه جدا کيږي، زه دلته پاتې کيدل نه غواړم ، ما له دې ځايه درسره بوزه، که مې له ځانه سره نه بيا يې مدينې ته مې درسره بوزه، هلته به ستا انتظار کوم.

: نه نه، دا خبره مه راپلټه!

: مګر ولې؟ ته ما دومره د کرکې وړ ولې بولې؟

: زه تا د کرکې وړ نه ګڼم خو ويريږم چې په خپل نظر کې ځان د کرکې وړ نه کړم.

صفيې څه ويل غوښتل خو دوه پهره داران په خبرو کې له برنډې راووتل او په چوتره ودريدل.

يوه يې ويل : قاسم د شپې په کښتۍ کې بلې غاړې ته تللی تر اوسه بيرته نه دی راستون شوی.

دوهم وويل : وروره د واده تياری نيسي د کوم زرګر دوکان ته به تللی وي.

: دِ چا واده؟

د قاسم!

: له چا سره؟

: پر دې خو زموږ د طبيلې پاکوونکې هم پوهيږي، له صفيې سره!

: دروغ! پر صفيه خو د دې کور شاپرک «خفاشان» هم خبر دي چې د هغې د زړيدو له ورځې له قاسم نه کرکه کيږي.

: راځه شرط تړو!

: تا مخکې هم له ماسره څو شرطونه بايللي دي، لومړی د تير شرط څلور ديناره راکړه، بيا نوی شرط تړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

: هغه به سهار درکړم، خو مزه به هغه وخت وي چې ته له ماسره په شل دیناره شرط وتړې.
: بس سهي ده!
: مګر داسي نه، راځه د صادق په مخکي دواړه سوګند کوو.
: راځه!
سپاهیان ولاړل او طاهر ورو وویل : ایا دا ربښتیا ده؟
: هوکې ! قاسم د دې شرط په بدل کې ستا د خوشې کولو ذمه واري اخستي وه چې زه ورسره د واده وعده وکړم او ما ستا لپاره دا وعده وکړه . اوس د دې راز له افشا کیدو نه وروسته د دې وعدې پر پابندي مجبوره نه یم، خو پر دې سربېره که ته زما په سبب ځان ته په خپل نظر کم راځې نو ماته امر وکړه، په دې دنیا کې د ذلت هیڅ داسې کنده نه شته چې زه ستا په امر په پټو سترګو ځان ور ونه غورځولی شم، په دې مانۍ کې د اوسیدو لپاره زما په مخکي دوی لارې دي، له قاسم سره واده او بل په دې سیند کې ډوبیدل، که زما دا قرباني د اسلامي نړۍ بې کسه خویندو ته څه ګټه رسولی شي نو زه ورته تیاره یم، خو خدای «ج» زما ګواه دی زه یوازې تا غواړم او تر څو چې ژوندۍ یم ستا سره به مې مینه وي، که دا ګناه وي نو زه ګنهګاره یم، که د دې ګناه سزا مرګ وي نو د خدای «ج» په خاطر پخپلو لاسو مې مرې خپه کړه، ما له دې ډېرې سره وتړه او سیند ته مې وغورځوه، زه تا د ځان قاضي کوم، ستا نه د ځان په هکله فتوی غواړم، که ما په دې ختو او چټلې کې د پالل شویو چینجیو پرځای د خپلې د مینې لپاره د یو انسان موندلو ګناه کړې وي نو ووایه زما سزا څه ده؟
تا ویل چې د ترکستان میدان ډیر خطرناك دی، خو کاشکې دا درته معلومه وای. چې کومه ښځه چې له چا سره یې زړه غواړي د غشو په باران کې هم ورسره خوښه وي، خو له هغه پرته به د سرو زرو محل هم ورته زندان ښکاري.
هغې ژړل،طاهر دا احساس کړه چې د نړۍ د تسخیر ټول عناصر د دې تجلي په بدن کې راغونډ شویدي، هغه د لومړي ځل لپاره دې ښکلې مخ ته وکتل چې په زرګونو ډیوې پکې بلې وې، طاهر ځان راټینګ نکړای شو:
صفیې ! صفیې ! کاشکې ما ته مخکې معلومه وای، مجرمه ته نه زه یم. قراقرم ته له تلو نه مخکې ماته معلومه نه وه چې ته ما دومره د پاملرنې حقدار ګڼې، خو په دې سفر کې... طاهر دومره وویل او چوپ شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفیی لکه چی په ژورو اوبو کی ساه اخسته چی کله یی د طاهر له خولی خپل نوم واورید د امید خوشی کړی لمن یی بیرته راونیوله: ووایه په دی سفر کی څه وشول، ووایه؟

: ما له یوی نجلی‌ء سره د واده وعده کړی ده.

د طاهر دا گومان ؤ چی د دی خبری په اوریدو به هغه ده ته یو ځل په حقارت وگوری او په منډه به ولاړه شی، خو هغه ځای پر ځای ولاړه وه، د کرکی او نفرت پر ځای یی پر شونډو زړه وړونکی موسکا وه، د ترخې خبرې پر ځای یې په نرمه او خوږه لهجه وویل : نو تا له مانه کرکه نه کوله؟

: زه څه وړ له تا کرکه کولی شم؟

: هغه ښکلی ده؟

: هوکی!

: خامخا به تر ما ډیره زیاته ښایسته وی؟ .

: نه ماته معلومه نه ده.

که تا له هغی سره د واده وعده نه وای کړی هم زما زاری به دی نه وی منلی او له ځانه سره به د زما له بیولو نه انکار کاوه؟

: هوکی ! په اوسنیو حالاتو کی به خپلو ذمه واریو زه انکار ته مجبورولم، زه به دگر ستا د ساتنی پرځای د دی ښار او هیواد پر بریدونو پهره آسانه بولم.

: د هغی نوم څه دی؟

:ثریا.

: چیرته ده ؟

: په بلخ کی .

: که هغی ته څرگنده شی چی د دی په څیر په بغداد کی هم داسی یو څوک شته چی له تا سره مینه لری نو ایا دا به یی د ځان پر حق تیری وبولی؟

: نه هغه له حسد نه ډیره اوچته ده.

: یوه ښځه د بلی مجبوری ښی پیژنی، ته ورسره واده وکړه، زه به په دی تمه ژوندی وم چی یوه ورځ به له دی نه د مینی سوال وکړم او تاته به ځان ورسوم، موږ به دواړه د ځان لپاره ستاسو پراخه وړینو، زه به د دی په نوکری‌ء کی هم خوښه یم.

ما یوازی دا معلومول چی ته خو به له مانه کرکه نه کوی، دا زما لپاره ډیر ستر انعام دی، یوه لویه تکیه ده، پر دی لویه تیره چی ودریږم زه له تولی نړی سره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله کولی شم، زه به اوس کاکا، کاکاناوی او قاسم ته ځواب ورکولی شم زما له هیڅا نه ویره نشته.

طاهر وویل : صفیی زه وعده کوم چی له ترکستان نه وزګار شم دلته به راځم، تر هغه وخته ښایی ستا د کاکا نظر هم زما په اړه اوښتی وی او زه به د یوه لوی انعام لپاره خپله لمن وغوړوم، زه داډ درکوم چی زما د مینی پر اسمان به تل دوه ستوری ځلیږی او زما په نظر کی به ستا او ثریا درجه یو شان وی.

: زه به ستا د لمنی ګرد واوسم او له تا سره به واوسم، په بلخ کی اوسیدونکی زما خور ته زما سلام وایه او هغی ته زما یوه نښه ور وړه.

صفیی له ګوتی نه یوه ګوته راوویسته د طاهر په لاس کی یی ور کیښوده ویی ویل : زه به ستا سو دواړو انتظار کوم، که تاسو څنګ وکړ نو ښایی تقدیر ما دړولی، په نړۍ کی هیڅ داسی خلیج نشته چی د مینی په کښتۍ کې دې څوک تری پوری نشی وتلای.

په اوبو کی دوی د کښتی د پارو ګانو غږ واورید دواړو سیند ته وکتل صفیی وویل : لکه چی قاسم راغی؟

دواړه دونی ډډته ودریدل، کښتۍ څنډې ته ورسیده قاسم او دوه تنه نور تری کوز شول او مانی ته دننه ولاړل.

صفیی وویل : هغه ښایی ماته ستا د خلاصیدو خبر راوړی وی، اوس ورځه زه به تر هغی دلته ولاړه یم چی تر څو دا کښتی ښکاری، خو لږ ودریږه پهره دار راغی.

پهره داران راغلل او تر لږ ځنډه یی په چوترا خبری کولی او بیرته ولاړل، د دوی د خبرو موضوع تر اوسه پوری د قاسم اوصفیی د واده په اړه وه.

: آخر په قاسم کی څه کمزوری ده چی صفیه له هغه سره واده نه کوی؟ هغه ړوند دی، کوڼ دی، ګوډ دی او یا ستا په څیر بی عقل دی؟

: بس هر څه چی دی زما باور دی چی صفیه له هغه سره واده نشی کولی، د پاچاهی کوم ولی عهد او شهزاده د هغی سره جوړیږی.

صفیی وویل : اوس ولاړ شه!

طاهر تیټ شو د یوی وړوکی کښتی پړی یی پرانست او پکی کیناست پاروګان بی ونیول او ویی ویل : صفیی خدای پامان! صفیی کښتی اوبو ته ورتیل وهله ویی ویل : خدای پامان!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر هغو چې کېښتې یې له نظره پناه کېدله دې له ځانه سره ویل خدای دې مل شه، خدای دې مل شه!

*****

(٤)

سهار وختي صدر اعظم د صفيي د تولو خبرو له اورېدو وروسته وویل : که دا خبره رښتيا شوه نو د يوې خبرې داډ درکوم او هغه دا چې زما د وړيرې واده زما د ناوړه زوی سره نشي کیدای، زه پوهیدم چې طاهر یو مخلص ځوان دی، زه د ده د نیولو مخالف وم، ځکه مې ده او د ده ملګرو ته د تیښتې موقع ورکول غوښتل، ماته د ده ملګرو چې پیغام راکړ دا یې بل د اخلاص ثبوت دی که نه نو د وحید الدین نه وروسته ښايي په بې خبرۍ کې زما وار وای هغه بد معاش نن ماته وویل چې د خلیفه په امر زه نن طاهر ته د تیښتې موقع برابروم اوس ورځم!!

صفیه خپلې کوټې ته ولاړه هلته قاسم له سکینې سره خبرې کولې، هغه چې صفیه ولیده ویې ویل : صفیې ما یو لوی خبر راوړی دی، مهلب همدا اوس ماته خبر راکړ چې طاهر له بندیخانې نه تښتیدلی دی، ما له هغه نه تول تفصیل نه دی پوښتیدلی، ما تا ته خبر راوړ او دلته راغلم زه اوس هغه ته ورځم هغه د سیند سره په برنده کې ناست دی چې بیرته راستون شوم تول احوال به درته ووایم.

سکینې وویل : له شاهي زندان نه د طاهر د تښتیدو داستان به ډیر په زړه پورې وي، راځه صفیې موږ به د کوټې د پردې ترشا کښینو او وابه یې ورو، ځکه قاسمه! موږ ته اجازه ده چې ستاسو خبرې واورو؟

: مګر په دې شرط چې تاسو څه واورئ چاته به نه وایی، خبره داسې ده چې د هغه د تښتیدو په پیښه کې زما د څو ملګرو لاس دی.

: واه واه موږ څه ساده ګانې یو!

قاسم له کوټې نه ووت.

سکینې صفیې ته وویل : راځه صفیې! زما د هغه د تیښتې د کیسې له اوریدو سره مینه ده.

صفیې چې په څه پوهیدل غوښتل پرې پوهیدلې وه، خو بیا یې څه چرت وواهه او له سکینې سره تلو ته تیاره شوه، د سیند پر غاړه کوټې ته ورسیدې د دروازې د پردې ترشا ودریدې مهلب ویل:

اوس زه ویریږم چې که هغه چاته څه وویل زموږ خیر نشته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : نه، هغه ستا په څیر نیکی کوونکی ته دوکه نشی ورکولی.
مهلب وویل : د هغه نیکی کوونکی خوته یی، ما دا ټول ستا لپاره وکړل، او ما هغه ته وویل هم چی تاته مو د قاسم په سپارښتنه د تیښتی موقع درکړه.
: مگر هغه څه ډول وتښتید؟
: ایا هغه پنځه سوه دیناره چی تا ماته راکړی وو د بندیخانی د پنځو تنو پهره دارانو لپاره بس نه وو؟
قاسم وویل : تا هغه چیرته ورساوه؟
مهلب ځواب ورکړ : د بندیخانی نه بهر مو پریښود هغه به خامخا خپلو دوستانو ته ورغلی وی، زما امید دی چی زر تر زره به له بغداده ووزی، هغه له ماسره وعده کړی چی له یو دوو تنو ملگرو پرته به له چا سره نه گوری او د شپی به له بغداده ووزی.
نو د ذی مطلب دا دی چی موږ به نور د هغه په اړه څه نه اورو!
: زه افسوس کوم چی د حکومت ځینی امیران پری بدگومانه وو که نه هغه یو د کار زلمی دی په هر صورت هغه ستا په باب له بد نظر سره نه دی تللی.
د صفیی د زغم او صبر دیوالونه ونړیدل، پر مخ یی پرده راوغوړوله او د دروازی پرده یی پورته کړه برنډی ته ورغله ویی ویل : تاسو دواړه څوک غواړی تیر باسی، دا خبره اوس په نیمایی ښار کی مشهوره شوی ده چی کب نیوونکو له نیمی شپی نه وروسته له سیند نه یو مړی را ایستلی دی او هغه د طاهر مړی دی.
د قاسم او مهلب رنگونه تك سپین وتښتیدل، او په ړدو ړدو سترگو یی صفیی ته کتل. صفیی وویل : او کاکا جان د شپی په وروستی برخه کی پخپله د پلټنی لپاره زندان ته ورغلی هلته یو بل مړی هم ؤ چی په خوله کی یی په زهرو ککړ پنیر ؤ، هغه د پخوانی وزیر خارجه وحید الدین مړی ؤ.
او پر دی پوهیږی چی کاکا ته د زندان څارونکی څه ویلی دی؟ د شپی د بغداد د یوه لوی غدار په حکم دوو تنو ته زهر ورکړل شول، یو هغه ؤ چی اوس تاسو د هغه په اړه خبری کولی چی مړی یی اوس هم د بغداد په کوم څلور لاری کی د بدل فریادونه کوی، دوهم هغه چی د بندی توب نه یی یوازی ستا دوست او د هغه له څو تنو ملگرو پرته نور څوك خبر نه وو.
مهلب پاڅیدلو او ودرید، صفیی چیغی کړی:
ځمکه به تا غوندی بد چاری انسان ته ځای ورنکړی، په ښار کی ستا لټون

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان دی.

د دې ماڼۍ پر هرې دروازې پهره داران دریدلي دي، د بغدا د هر بچي ستا د بوټيو شکولوته تيار دي.

قاسم صفيه تر مټ ونيوله او تکان يې ورکړ ويې ويل : صفيې ! دا ته څه وايې په هوش کې خبرې کوه.

: ما پرېږده! زما له تانه کرکه ده، ته بې غيرته او مکار يې.

قاسم په مخ پرڅپړ ووهله او په کشولو يې دننه بوتله، هغې چيغې کړې: بې غيرته سړي د ښځو له وهلو پرته نور څه کولی شې؟

سکينه ور وړاندې شوه ويې ويل : صفيې پر تا څه وشول؟ قاسمه پرېږده نن يې دماغ سم نه دی.

صفيه سره اوسپينه شوه ويې ويل : آخر د ده خور وختې!

ته هم مايوه څپړ ووهه!

سکينې ورويل : صفيې د خدای «ج» لپاره لږ چوپه شه.

هغه عزتمن سړی به څه فکر کوي!

صفيې ورويل : غل، ډاکو، قاتل! د خدای «ج» لپاره سپاهيان راوغواړې. کاکا جان په هغه پسې گرځي، چې ونه تښتي!

قاسم هغه له کوټې نه وايستله او په کشولو يې د ماڼۍ بل کونج ته بوتله. صفيې چې خواجه سرا، نوکران او مينځې وليدل چوپه شوه، او بيا يې په نرمۍ ورويل :

ما پرېږده خپلې کوټې ته ځم، ما تاته د خپلو دروغو سزا درکوله خو د کاکا تر راتگه دې ملگرې ايسارې کړه.

قاسم د انديښنې او پريشانۍ په حالت کې د بخښنې او عذر مناسب الفاظ او تکې لټول او د برنډې په لور ور روان ژ خو هلته مهلب نه ژ، يوه کښتۍ د سيند د غاړې په لوري گرندۍ روانه وه او هغه پکې سپور ژ.

ماسپښين مهال په ښار کې دا اعلان کيده چې هر چا د مهلب ځای معلوم کړ پنځه زره اشرفۍ به انعام ورکړل شي، ماز ديگر چې قاسم له خپل پلار سره له اوږده مجلس وروسته راووت نو څيره يې تروشه او خوږينه وه، اوسکينې صفيې ته ويل : تا واوريدل پلار جان قاسم ته وويل چې تر څو زه د بغداد صدر اعظم يم ته بايد دلته ونه اوسې هغه سبا ته مصر ته روانيږي، پلار جان د مصر پاچا ته ليکلي دي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ته په پوځ کې کوم معمولي منصب ورکړی، خو چې کله یې غوسه سړه شوه راوبه یې غواړي.

سبا ته په ښار کې دا خبره مشهوره وه چې د شپې مهال زر تنه سپاره د مغلو پرخلاف په جګړه کې د خوارزم شاه د ملاتړ لپاره له بغداده ولاړل.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوارزم زمری

جلال الدین د افغانستان له شمالی سرحد نه د مروی والی ته پیغام واستاوه چی لښ تر لښه څلور اونی له مروی نه دفاع وکړی، په دی موده کی به دی له بلخ، هرات او نوروښارونو څخه نوی پوځ راټول کړی او مرستی ته به یی ور ورسیږی.

د مروی روزل شوی منظم پوځ لږ ؤ خو د پناه اخستونکو په لکونو توری موجودی وی، هغوی تولو تصمیم نیولی ؤ چی دلته به د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو اشتباهات نه تکراروی، ښځو د غشیو ویشتلو تمرین کاوه، هلکانو د کورونو پر بامونو دبری غونډولی، تر دی چی د مروی هر کور یو مورچل ؤ او د اولس دا باور و چی نه یوازی دا چی له ښار څخه به ساتنه کوی بلکی له مغلو نه به د تیرو تولو ظلمونو بدل هم اخلی.

په جوماتونو کی د هر لمانځه نه وروسته خلکو ویناوی اوریدلی، او د مروی د ساتنی لپاره یی د وینو د وروستی څاڅکی تویولو پریکړی کولی.

یو سهار چی د ښار موذن خلك د لمانځه لپاره راببلل د مغلو بی شمیره لښکر د ښار د برجونو مخی ته راڅرگند شو، د سترگو په رپ کی غشی ویشتونکی د ښار د دیوالونو تر شا اوږه په اوږه ودریدل او هلته د پښی ایښودلو ځای نه مونډل کیده د مغلو د لښکر قومانده د چنگیز خان د کشر زوی تولای په غاړه وه، چنگیز خان ته تولای په زړورتیا او تر زړورتیا هم په چل او دوکه زیات گران ؤ. د مروی د دیوالونو تر شا د خلکو بی دریغه راټولیدل د ده د پریشانی او اندیښنی لپاره بس وو.

تولای زړه نا زړه ولاړ ؤ د ښار څو تنه غدارانو چی د دوی د راتلو د خبر له اوریدلو سره ورسره یوځای شوی وو دا خبر ورکړ چی د دیوالونو تر شا په مورچلو کی تر نارینه ؤ ښځی زیاتی دی، تولای چی دا واوریدل د یوی توپانی حملی امر یی وکړ خو د ښار د دیوالونو له شانه د غشو او دبرو باران د مغلو غاښونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړيښول، د ديوال په بيخ کې په زرګونو تنه تاتاريان انبار شول، تولای چې دا حالت وليد پوځ ته يې د شاته کيدو حکم وورکړ او د ښار نه په يوه واټن کې يې واړول، تر پنځو ورځو پورې تولای ته د ښار د نيولو هيڅ تدبير اغيزمن نه شو، د زور له استعمال نه چې مأيوس شو له معمول سره سم يې د چالاکی او فريب څخه کار واخست، او د ښار يو غدار يې والي ته ورواستاوه له هغه سره يې دليدو هيله وکړه، او په پيغام کې يې دا هم ورته وويل چې موږ د والي نه د ځينو وعدو له اخستلو نه وروسته بيرته ستنيږو، خو باتدبيره خلک تولای ته د والي له ورتګ سره مخالف وو، خو والي هغوی وپوهول چې زه د هغه د مکر او فريب تر دام لاندې نه راځم، دوی به چې ډير څه وکړي نو ما به ووژني، خو زما په نه راتګ به هغه خلک هم داده شي چې له مغلو سره د مقابلې پرځای د سولې هيله من دي، زه به دا هڅه وکړم چې تر څو د جلال الدين پوځ راځي له مغلو سره به د سولې خبرو اترو ته دوام ورکړو.

تولای د والي ډير تود هرکلی وکړ او هغه يې له ځان سره کښيناوه ويې ويل : زما په زړه کې د ميړنيو لپاره عزت دی، سهار چې خبرې اترې پيل شوې نو تولای وويل:

موږ يوازې دا وعده غواړو چې ستاسو پوځ به په موږ پسې له شا څخه نه راځي، موږ بيرته شاتګ ته چمتو يو پردې سربيره دې وعدې ته هم چمتو يو چې که له جلال الدين سره زموږ اړيکې هر ډول وي موږ به پر «مرو» بيا يرغل نه کوو. د دې په بدل کې تاسو ته يو معمولي تاوان ادا کول په کار دي، والي په هره بيه د مهلت ترلاسه کول غوښتل هغه لږ سوچ وکړ او بيا يې وويل:

زموږ خزانه که څه هم تشه ده، بيا به هم د ښار له خلکو نه تاسو ته پوره مبلغ راټول کړم او دربه يې کړم.

: ستا دا پريکړه به د ښار ټولو خلکو ته د منلو وړ وي؟

: زه د ښار والي يم.

: دا سهی ده مګر ته تاوان يوازې پر خپله ذمه ولې اخلې ايا دا به غوره نه وي چې ته د ښار مخور او مشران دلته راوغواړې، که د هغوی په موجوديت کې تړون وشي د هغوی اعتراض به بيا نه وي، تاسو د هغوی په نامه يو مکتوب واستوی.

زما په ګومان به موږ ډير زر يوې پريکړې ته ورسيږو.

والي د ښار د لسو تنو سپين ږيرو په نامه ليک وليکه او ويې ليږه، د والي د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیك په لوستلو هغوی د ډیرو خلکو د مشوری پر خلاف هلته ورغلل، تولای له هغوی سره هم په ورین تندی وکتل خو د تاوان د پیسو په اړه یی وویل چی موږ د ښار له اوسیدونکو سره د مشوری پرته کومه پریکړه نه شو کولی.

تولای وویل : ماته معلومه ده چی د ښار خزانه تشه ده، ماته ستاسو مجبوری معلومه ده، تاسو ولاړ شی سبا ته به بیا سره گورو، غوره دا ده چی تاسو سبا ته د ښار د هری دلی یو استازی درسره راولی.

تاتاریانو والی او د هغه ملگری په درناوی د ښار تر دیوالونو پوری ورسول، د شپی مهال په ښار کی پردی خبره جشن جوړ ؤ چی سبا ته به سوله وشی او مغل به ولاړ شی. خو هغو پناه اخستونکو چی د مغلو له تولو چلونو او مکرونو نه خبر وو د ښار خلکو ته د هوښیاری تلقین کاوه، د ښار د مشرانو سره هم د مغلو په اړه څه غلط فهمی نه وه، خو والی پردی ټینگار کاوه چی موږ باید د سولی خبری اتری جاری وساتو او څه مهلت ترلاسه کړو سبا ته نژدی شلویښت کسان تولای ته ورغلل.

ماسپښین مهال له هر یوه مشر نه په زور اوجبر د ښار د نورو مشرانو په نامه لیکونه واخستل شول چی غدارانو هغوی ته ورسول او مازدیگر مهال او یا تنه نور مشران هم د تولای قرارگاه ته وررسیدل.

ماښام مهال مغلو له والی، د لښکرو مشر او د هغوی دری تنه نورو ملگرو پرته ټول ووژل، د شپی یو سل اولس تنه تاتاریانو د والی د وژل شویو ملگرو جامی واغوستی او والی او ملگرو ته یی خنجرونه وروښودل او په مخکی یی د ښار په لور روان کړل، وراندی وراندی څو تنه د ښار غداران هم وو چی له والی سره یی په عربی او فارسی ژبه په زوره زوره خبری کولی، د دروازی مخی ته چی ورسیدل هغوی په برجونو کی ناستو پهره دارانو ته د سولی مبارکی ورکړه او د دروازی خلاصولو امر یی ورته وکړ، د دروازی یوه پهره دار له کړکی نه سر راویوست او چی دوی یی ولیدل نو دروازه یی خلاصه کړه. دننه زیات خلك راټول وو، د دروازی د خلاصیدو سره یو سړی بهر ووت او پوښتنه یی وکړه : تاسو ډیر ناوخته شوی. څه خبر مو راوړی والی څه شو؟ او بیا ور وراندی شو په تیاره کی یی سترگی خلاصی کړی او د دوی د لیدو هڅه یی کوله تکرار یی کړه : تاسو څوك یاست، والی چیرته دی؟

د غدرانو نه یوه شاته اشاره وکړه ویی ویل : هغوی را روان دی، په دی کی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه شپې تنه نور هم بهر ته راووتل:

والي منده واخستله او وړاندې ولاړ او چیغې یې کړې: دروازې وتړی مغل راغلل! زرکوی!

یو تاتاري هغه په توره وواهه او پر ځمکه یې وغورځاوه، درې څلور نور غړونه هم اوچت شول: دروازې بندې کړی تاتاریان حمله کوی! خو هغوی هم نورو کسانو ووژل، د یوې شیبې لپاره پهره داران حیران ودریدل، او کله چې د دوی دروازې ته پام شو د مسلمانانو په جامه کې مغل دروازې ته ورننوتي شوي ووه پهره دارانو داسې گومان کاوه چې مغل له شانه پر دوی غشي اوروي دروازه یې ورته خلاصه کړه او دننه یې ننوتلو ته پریښودل، چې کله یې د مشالونو په رڼا کې نا آشنا څیرې ولیدلې چیغې یې کړې خو د سترگو په رپ کې تاتاریانو پنځوس شپیته تنه ووژل، څو تنه مغلان چې دننه په ننوتلو بریالي نه شول د ډبرو او غشو په باران کې بهر ووژل شول، خو نورو یې د هره شیبه زیاتیدونکو پهره دارانو سره مقابله پیل کړه، ناڅاپه بهر د زیاتو اسونو د پښو ترپهار واوریدل شو، پهره دارانو دننه ورننوتلي مغلي سرتیري تول ووژل خو څو یې دروازه ترله د سترگو په رپ کې د سپرو یوه ډله تر دروازې ورننوتل.

لږ څند وروسته د ښار اوسیدونکو په بازارونو کې د ډبرو او غشو د باران سره د دښمن یوه ډله سپاره لیدل چې گزمې یې کولې.

تر نیمې شپې پورې په ښار کې غوغا گډه وه، د شپې تر دریمې برخې پورې مغلو د ښار په څو نورو دروازو هم قبضه وکړه، او ډیرو کورونو ته یې اور واچاوه، تر سهاره دغه اور ډیرې پراخې ساحې ته خپور شوی ؤ، هغه خلك چې له اوره د ژغورنې په خاطر بهر ته راوتل د مغلو ذ تورو سره مخ شول تر پنځو ورځو پورې په ښار کې قیامت جوړ ؤ.

شپږمه ورځ تاتاریانو د مروې په دروازه کې د خپلې فتحې یادگارونه «د کوپړیو څلې» جوړول، دغه څلي تر نورو پخوا نیو تولو دنگ وو، خو د مغلو د مړیو له شمیرلو نه وروسته تولای وویل : مرو په کومه لویه جگړه کې هم دومره تاوان نه ؤ گاللی، او بیا یې د دې تاوان او زیان جبران داسې وکړ چې په «مرو» کې یې یو لوی اورتون تیار کړ بیا به یې دوه دوه تنه بندیان په پړیو کلك ترلي راوستل او پر اوچت تخت به یې یو د بل په مخ کې د هغوی لاسونه او پښې په نوبت ترې غوڅ کړل، بندیانو به تر پکې وهلې او ساه به یې ورکړه او مغلو به له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښیو نه چیغی وهلی، اتڼ به یی کاوه، او اورته به یی هغوی ورواغورځول.
د کوهړیو د شمیر د زیاتولو لپاره به یی حامله ښځی راوستلی، او گیډه به یی په برچه څیری کړه، یوه حامله ښځه په لوړ تخت وغورځیده او بچی یی وزیږاوه، تولای وویل : وگوری د دښمن ښځی زموږ پرخلاف نوی پوځ تیاروی!
یو تاتاری ور وړاندی شو او غوښتل یی ماشوم تر پښو لاندی غوبل کړی خو د مور مینه د مرگ په مخکی هم صبر نه شوه ښځی زوی راواخست او په سینه پوری یی کلك کړ، مغلو مور او زوی دواړه اورته وروغورځول، هغی تر وروستی سلگی د لمبو په منځ کی د زوی د ژغورلو هڅه کوله خو دواړه پکی سکاره شول.
یو دوولس، دیارلس کلن هلك تر سترگو لاندی د خپلی خور بی عزتی ونه زغملای شوه پر دوو مغلی افسرانو یی حمله وکړه او یو یی تری ووژه، وژل شوی د تولای د کابل سری ؤ، کشری هلك یی د تولای په مخکی حاضر کړ، د چنگیز خان په څیر تولای هم د دښمن د کمزوریو او ښو صفتونو د پیژندلو عادت درلود، هغه هلك ور وغوښت او تری ویی وپوښتل : ته پوهیږی چی د یوه تاتاری منصبدار د وژلو سزا څه ده؟
هلك ځواب ورکړ : زه پوهیږم ستاسو په محکمه کی گناهکار او بی گناه دواړه تر یوه میچن لاندی دل کیږی.
: که موږ تا له ځانه سره بوزو چی لوی شی سپاهی کیلو ته چمتو یی؟
: ته ذلیل یی زه پردی ځای مرگ قبلوم.
: مرگ یو دردناك شی دی.
: مگر مظلوم ته نه ظالم ته!
تولای خان وویل : دی زما په مخکی غرغره کړی، ته پوهیږی چی غرغره څومره دردناکه وی؟
زړور هلك ځواب ورکړ : ته ما غرغره کولی شی زما اولس نشی غرغره کولی، ستاسو نیزی به ماتی شی، ستاسو توری به پڅی شی، متی به مو شلی شی، خو زما د اولس په رگونو کی به د شهادت وینه چلیږی.
د تولای په اشاره یی هلك ته ډیری بدی شکنجی ورکړی او حلال یی کړ، په دی ماښام تولای خپلو څو مشاورینو ته ویل : موږ له یوه خطرناك دښمن سره لاس او گریوان یو، د کوم اولس میندی چی ددغی هلك په څیر زامن زیږولی شی هغوی تر ډیره د چا غلام نشی پاتی کیدای.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه داسې هلکان تر جلال الدين لږ خطرناك نه بولم، د مروي د هر كور تلاشي پيل شوه، د كورونو د څمكې د تل له خونو نه غلي شوي خلك راوايستل شول او ټول ووژل شول، تولاى ته د ښار غدارانو د شتمنو خلكو ئست وركړ، هغوى چې له ژوند نه نا اميده شول خپلې ټولې پټې خزانې يې تاتاريانو ته وروښودلې، خو د هغوى تسلي په ونه شوه او د زياتو مالونو د راپيدا كولو په هڅو كې يې هغوى ته ډول ډول شكنجې او عذابونه وركړل او بيا يې ووژل، بيا يې د هغوى كورونه له بيخه ونړول او ويې لټول.

جوماتونو، مدرسو او كتابتونونو ته يې اور واچاوه يوازې څلور سوه تنه هغه خلك مغلو له ځانه سره ژوندي بوتلل چې په معمارۍ او وسله جوړولو كې يې كمال درلود، د كوچ نه لږ دمخه چا تولاى ته ووېل چې په ښار كې په ځينو ځايونو كې تر اوسه هم په پټو خونو كې ښځې او نارينه غلي دي، تولاى دوه زره تنه پوځ په مرو كې پرېښود او امر يې وكړ چې ښار ښه وپلټي، د هغو سپاهيانو افسرانو ته يې ووېل : ما لوى خان ته پيغام استولى چې له دې څو كسانو پرته چې ماته د كار خلك ښكاري او ژوندي مې راوستلي نور په مرو كې د دښمن يو تن هم ژوندى نه دى تښتيدلى، زه نه غواړم چې زما خبرې دروغ شي، ځكه خو تر څو ستاسو ښه تسلي نه وي شوې لټون ته دوام وركړئ.

دغو سپاهيانو د يوه جومات موذن له كوم ځايه را پيدا كړ او ويې نيوه، هغه ته يې عذابونه وركړل او په دې يې مجبور كړ چې په جومات كې آذان وكړي.

د آذان په اوريدو جومات ته نژدې په يوه پټه خونه كې غليو شويو خلكو گومان وكړ چې مغلي پوځونه تللي دي راووتل او مغلو ټول ووژل.

په دې ډول هغه په هره محله كې آذان كاوه او بهر ته راوتلي خلك به ټول تر تيغ تير شول، تر دې چې نور په ښار كې د شهيدليو او خوسا شويو مړيو له لاسه داسې بدبويي خپره شوه چې تاتاريان پردې داده شول چې اوس دلته د چا د ژوندي پاتې كيدو امكان نشته او ترې ولاړل.

*****

(۲)

له بغداد نه چې طاهر او د هغه ملگرې وتښتيدل مروې ته يې مخه كړه، په لاره كې د ايران د ښارونو اوسيدونكو چې له يوې مودې پر خپلو ماتو اعتراف كړې ؤ د دوى د اروا پالو ويناو نه بې اغيزې پاتې نه شول، په هر نوي پړاو د رضاكارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غازیانو یوه ډله ورسره یوځای کیدله، تر دې چې د دوی شمیر درې زرو تنو ته ورسید، له مروې نه سل میله لرې طاهر د دې ښار د تباهی خبر واورید او د جلال الدین په اړه یې د معلوماتو ترلاسه کولو نه وروسته د جنوب ختیځ لاره ونیوه.

یو ماسپښین د رضا کارانو دغه پوځ د ختیځ په تونډو غرنیو لارو تیریده د مخې ډلګی مشر عبدالعزیز ؤ، د هغه د لارښوونې لپاره یو ایرانی زلمی ګومارل شوی ؤ، له یوه تنګ پیچومی نه چې تیر شول ایرانی ځوان په لاس د دریدو اشاره وکړه او بیا یې لاندې تنګی ته اشاره وکړه.

عبدالعزیز چې لاندې وکتل چیغه یې وکړه : بیدار اوسی! افسرانو د سترګو په رپ کی دغه پیغام تر وروستی سپاهی پورې ورساوه، طاهر او عبدالعزیز د لښکر له زره نه راووتل او د پیچومی پر سر ودریدل لاندې یې تنګی درې ته وکتل، په یوه نژدې یو میل سورروره او درې میله اوږده دره کی سخته جګړه روانه وه، یوه ترکی په ځیر ځیر د هغوی له لیدو وروسته وویل :

مغلو مسلمانان له څلورو خواو را ایسار کړی دی، د شاله غونډیو نه د مغلو نور پوځونو هم درې ته ورښکته کیږی، د مسلمانانو شمیر تر پنځو شپږو زرو زیات نه دی، خودمغلوتر دوی درې چنده زیات دی، د شاله غونډیو نه نور هم ورکوزیږی، زما په ګومان دا د مغلو د لوی پوځ دمخې ډلګی ده، او م دغه لې پوځ دومره په میړانه جنګیدونکی له جلال الدین پرته بل څوك نه دی!

طاهر وویل : د مغلو د کلابندی کړی پر دوی راتنګیږی که تر لږ ځنډه نور پوځ ور ورسیږی بیا به یې ژوندی پاتی کیدل نا ممکن شی.

ترکی وویل : جلال الدین ته کومه خبره له امکان نه وتلی نه ده، خو دا ځل ډیر بد راګیر شویدی.

د طاهر ملګری د ده په هدایت په وړوکو وړوکو ډلو وویشل شول او د مختلفو لارو نه لاندې درې ته ورښکته شول، د درې په مخه کی د یوې وړوکی غونډۍ تر شا راټول شول، په میدان کی ځینو مغلی سر تیرو دوی ولیدل هم، خو له لرې یې داسی ګومان وکړ چې دا د دوی د مرستندویو توپانی ډلګیو څخه دی.

په همغه مهال چې مغلو ډیره تونده حمله کړې وه د دوی یوه سالار نویو ټولګیو ته د لارښوونی په خاطر له میدان نه راووت او اس یې د هماغه غونډۍ په لوری وزغلاوه، خو چې کله نژدې ورغی د خپل غږ په ځواب کی یې الله اکبر ناری واوریدلی، له دې سره سم یې پر سینه یو غشی ننوت، راغلی پوځ په دوو برخو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وريشل شو او د غونډۍ له دواړو خواوو نه پر دره ورښکته شو، مغل تر څو پوهيدل د دوی زره تنو سپرو نيزې يې تټرونو ته رسيدلې وې، د هغوی پښې يو ځل بيا وښويدې او بيا راټينګي نه شوې، ترډې دمخه جلال الدين پخپل لاس څلويښت تنه د مرګ په خوب ويده کړي وو، د هغه مټې شلې شوې وې، کله يې چې پر خپل بري باور شو له ميدان نه ووت له اس نه پلی شو په يوه وړوکې کمره وخوت او د ډبرې سيورې ته کښيناست، ساه يې لنډه لنډه کيده خول يې له سره راکوز کړ او يو طرف ته يې ترڅنګ کيښود. د مخ خولې يې پاکې کړې لينده يې راواخسته او بيا يې پر مغلو د غشو باران پيل کړ، هغه حيران ؤ چې دا نوې مرستندوی يې څوك دي!

مغلو لس زره مړي په ميدان پريښودل او وتښتيدل، سرتيری د شهيدانو په ښخولو او د ټپيانو په پټې تړلو مشغول شول، طاهر له اس نه پلی شو، خول يې له سره لرې کړ او له يوه ترکي نه يې وپوښتل : سلطان چيرته دی؟

د ده په ځواب کې يو سپور له اس نه راکوز شو او ورترغاړې ووت:

طاهره ! آخر راغلې، زه حيران وم چې نن خدای «ج» زموږ لپاره مرستندوی له کوم لوري را واستول. زما له تانه همدغه تمه وه.

: تيمور ملك ! طاهر د خول د چاکونو نه د هغه سترګو ته کتل او ويې ويل.

هغه خول له سره لرې کړ او يوه سر تيرې ته يې ورکړ ويې ويل : هوکې زه يم.

د تيمور ملك د نامه په اوريدو د طاهر ملګري پرې ورتول شول، طاهر عبدالعزيز، عبدالملك، مبارك او د خپل پوځ نور افسران معرفي کړل.

تيمور ملك له هغوی سره تاوده ستړې مشې وکړل ويې ويل :

زه ستا ملګرو ته ښه راغلاست وايم.

عبدالعزيز پوښتنه وکړه : پاچا چيرته دی؟

تيمور ملك خپلو ملګرو ته مخ واړاوه او پوښتنه يې تکرار کړه: پاچا چيرته دی؟

هغوی په حيرانی له يو بل نه پوښتل : پاچا چيرته دی؟

يوه افسر د هغه کمره په لوري اشاره وکړه ويې ويل: هغه پاس پر کمره د يوې ډبرې سيورې ته ناست دی.

: راځئ زه مو ورولم.

د طاهر څو ملګرې او د سلطان د پوځ څو تنه افسران پر کمره وختل. پاچا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ډبره سر لګولی ؤ او په درانه خوب ویده ؤ.

تیمور ملك هغه تر مټ ونیو او غوښتل یی راویښ یی کړی خو طاهر په بیړه ور وړاندی شو د هغه لاس یی ونیو:

نه ! د داسی سپاهی خوب ډیر ګران وی. خدای خبر دی چی له څو ورځو وروسته ویده شوی دی.

تیمور ملك وویل : د تولای خان لښکر له دی ځایه یوازی څلور پړاوه لری دی موږ باید زر تر زره وخوځیږو.

تیمور ملك بیا د هغه مټ ونیو ورو ورو یی وخوځاوه او ویی ویل : اعلیحضرته! جګ شه!

جلال الدین سترګی وغړولی، او کښیناست او ویی ویل : تیموره! ته خو می کله لږ خوب ته پریږده.

: اعلیحضرته ! د تولای خان لښکر له موږ نه ډیر لری نه دی،

ستا په ګومان زما دی خبری ته پام نه ؤ، ماته له څو ورځو وروسته یو مهال د خوب فرصت په لاس راغی هغه هم تا رانه واخست.

ماته اوبه راکړی!

یوه افسر خپل پتك ور وړاندی کړ، جلال الدین د څو غوړپه اوبو له څښلو وروسته ودرید، طاهر او د هغه ملګرو تر اوسه د ده نه زیات د رعب او دبدبې خاوند سړی نه ؤ لیدلی، هغه ریښتیا هم یو کمر غوندی و.

پوښتنه یی وکړه : دا پوځ له کوم لوری راغلی؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : له بغداده.

: له بغداده ! نو خدای «ج» زما دعا واوریده.

اوس موږ د نړۍ د هر ځواك مقابله کولی شو، که د بغداد خلك راویښ شوی وی نو زما باور دی چی د ټولی اسلامی نړۍ خلك به راپورته شي، او موږ به د دنیا تر وروستۍ څنډې د دې وحشی کام مقابله وکولی شو.

سلطان اسمان ته کتل او په سترګو کی یی د شکرانی اوښکی وی.

: ددی پوځ مشر څوك دی!

: تیمور ملك طاهر ته اشاره وکړه ویی ویل : دی دی نوم یی طاهر بن یوسف دی، دا همغه څوك دی چی قوقند نه د تیښتی په وخت کی یی زما ژوند وژغوره، ما تا ته ویلی وو چی په بغداد کی یو ځوان زموږ لپاره ډیر کار کوی، دا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغه ځوان دی!

جلال الدین طاهر ته ډیر تاوده لاس ورکړل او ویې ویل : د عقابانو په نړۍ کی آرامی ځالی نه وی، زما سره چی اوسیږی نو په داسی ډیرو به په خوب عادت کیږی، زه په دی کمره کیناستم او ستاسو د جګړی کمالونه می لیدل. ستاسو د ځینو سرتیرو د روزلو اړتیا ده، څو تنه هسی د بی ځایه احساساتو په وجه ووژل شول، له یوه زلمی نه زه ډیر اغیزمن شوم هغه بلکل د یوه عرب په څیر جنګیده، د هغه اس نیم تور او نیمایی سپین ؤ، په مخکینی پښه یی د غشی لګیدو په وجه لړلړنګو ښیده هم زه هغه ته شاباشی ورکوم.

تیمور ملک وویل : هغه همدی دی مایی اس لیدلی دی.

جلال الدین وویل : زه تاته مبارکی درکوم. او له خپلو دریو غوره اسونو څخه یو نن تاته درکوم.

تیمور ملک وویل : طاهره! ته څومره نیکمرغه یی، سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» ستا پلار ته خپله توره ورکړی وه او د خوارزم لوی مجاهد تاته خپل اس درکړ.

جلال الدین وویل : د سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» توره!

: هوکی ! د ده پلار ته ایوبی د زړورتیا په انعام کی خپله توره ورکړی وه، څنګه طاهره! هغه دی درسره راوړی که دی دا ځل هم په بغداد کی پریښی ده؟

: هغه توره اوس له ما سره ده او ما د لومړی ځل لپاره نن وچلوله.

جلال الدین وویل : زه یی لیدای شم؟

طاهر توره وکښله او وروړاندی یی کړه، سلطان یی پر موټی د صلاح الدین نوم ولید توره یی ښکل کړه ویی ویل:

نیکمرغه دی هغه زوی چی پلار یی دومره لوی انعام حاصل کړی دی، کاشکی زما پلار هم د خوارزم د پاچا پرځای د هغه ستر مجاهد د پوځ یو سپاهی وای او ما هم ستا په څیر فخر وړاندی کولی شوای.

طاهر وویل : که یی تاسو ومنی زه دا سوغات تاسو ته وړاندی کوم.

: مننه! زه یی حقدار نه یم او نن ته ما ولیدی چی د حق په ادا کولو یی ډیر ښه پوهیږی.

پاچا دا وویل او توره یی بیرته طاهر ته ورکړه.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

چې پوځ د کوچ لپاره تیار شو سلطان وویل : طاهره ته به بغداد ته زموږ لاربښوونه وکړې؟

: طاهر په حیرانۍ وپوښتل : بغداد ته ؟

: هوکې بغداد ته ! د خلیفه په چلن کې د دغه بدلون نه وروسته اوس زما ذمه واري ده چې پخپله یې په خدمت کې حاضر شم او د هغه بدګومانۍ لرې کړم.

زما امید دی چې موږ هلته ځو ورځې پاتې شو د مصر، شام او عربي هیوادونو په مرسته به یو لوی پوځ تیار شي زما باور دی چې ستاسو له را استولو نه وروسته به هغه د تاتاریانو پرخلاف د جهاد اعلان کړی وي.

طاهر په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : تا غلط ګومان وکړ، له بغداده زما سره راغلي پوځیان حکومت باغیان بللي دي، زه پخپله له زندان نه راتښتیدلی یم، له بغداده یوازې زر تنه له ما سره ملګري شوي دي، دا نور رضا کاران په لاره کې له موږ سره ملګري شوي دي.

د سلطان پر شونډو غمجنه موسکا راغله ويې ویل : نو د دې مطلب دا دی چې زما دعا تر اوسه پوره نه ده قبوله شوې خو زه مایوس نه یم، ستا سو راتګ د دې خبرې ثبوت دی چې بهر مسلمانان زموږ له مصیبتونو نه نا خبره نه دي، هغه مهال به راشي چې د دې ستري فتنې په مقابل کې به ټوله اسلامي نړۍ راپاځي او زه به تر همغه وخته خپلې ذمه واري ترسره کوم.

تر څو چې کیدای شي زه به د اسلامي نړۍ د ساتنې ذمه واري پر اوږه اخلم، تر څو د مغلو اسونه زما پر مړي تیر نه شي زه به په هر ګام مقابله ورسره کوم، زه به نړۍ ته دا ثابته کړم چې کوم اولس پخپله د ورکیدو پریکړه ونه کړي د دنیا هیڅ ځواک یې نشي ورکولای، زه به د اسلامي هیوادونو د هر واکمن دروازه ورټکوم، زه به د اسلامي نړۍ په لرې پرتو هیوادونو کې ویده کیدونکي سپاهیان راپاڅوم او زما باور دی چې زما غږ به د بیابان کریغه نه وي، تیموره!

لښکر ته د روانیدو حکم وکړه زموږ منزل افغانستان دی.

طاهر د تیمور له خولې د هرات او بلخ د عبرتناکې تباهۍ داستان اوریدلی ؤ، تیمور ملك د هغه د اندیښنې د سبب پوښتلو نه وروسته دا تسلي هم ورکړه چې د بهار دیر اوسیدونکي له حملې نه دمخه وتلي وو.

په پوځ کې د بلخ څو تنه وو، د طاهر د پوښتنې په ځواب کې هغوی ټولو وویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې شیخ عبدالرحمن له خپلې شتمنۍ او مال سره پر بلخ له یرغل نه څو اونۍ دمخه په کومه خوا ولاړ.

بیا هم په هر پړاو طاهر تیمور ملك ته ویل چې زه باید بلخ ته ولاړ شم، تیمور ملك هر ځل دا ځواب ورکاوه چې هلته به له سوځېدلیو کوروڼو او خوسا شویو مړیو پرته هیڅ هم ونه وینې، د ښار له زغم نه وتلې بدبویي به تاله دوه میلې نه بیرته راستون کړي.

چې جلال الدین ته د طاهر د اندیښنې معلومات وشو نو هغه د بلخ ټول سرتیري راوغوښتل او د بلخ په باب یې ترې پوښتنه وکړه، په دوی کې ناڅاپي یو سړي داسې پیدا شو چې ورور یې له شیخ عبدالرحمن سره مزدور ؤ، هغه وویل چې شیخ عبدالرحمن له جګړې نه څلور هفتې دمخه له خپلې ټولې کورنۍ سره ووت او ورور مې راته وویل چې سمدستي د هغه مخه غزنۍ ته وه، ښایي له هغه وروسته بیا بل لوري ته مخه وکړي.

سلطان طاهر ته تسلي ورکړه ویې ویل : د تقدیر لاري ناڅاپه یو له بل سره ټړل کیږي، مونږ د مروی په لوري روان وو خو اوس ښایي ستا لپاره غزنۍ ته ولاړ شو.

په لاره کې ځای ځای د سلطان په لټه پسې وتلې د تاتاریانو ووړکې ګروپونه په مخه ورتلل خو سلطان به هغوی تر تیغ تیر کړل او غزنۍ ته ورسیدل.

په غزنۍ کې امین الملك له پنځوس زره عسکرو سره د ده هرکلی وکړ، په څو ورځو کې شمس الدین اغراق هم له څلویښت زره تنو سره ورسره یوځای شو چې بیا د افغانستان له هر ګوټ نه د ملکانو او سردارانو خپله خپله ډله غزنۍ ته ور ورسیدله.

*****

(٤)

غزنۍ ته چې ورسیدل طاهر ته معلومه شوه چې شیخ عبدالرحمن له دوو هفتو تم کیدو وروسته هندوستان ته مخه کړې ده، دایي هم واوریدل چې شیخ په اوسنیو حالاتو کې یوازې مدینه خوندي بلله او دایي ویلې وو چې ډیر ژر به خپله کورنۍ مدینې ته واستوي.

طاهر ته همدومره داډ بس ؤ چې هغوی له خطر نه ډیر لرې دي، اوس د هغه ټول پام جګړې ته واوښت، د غزنۍ په جومات کې له څو ځله ویناؤ سره ده د خلکو احساسات راپارول او یوه نوې ساه یې پکې پوه کړه، د افغانستان علماؤ پخوا د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جهاد فتوی ورکړی وه، اوس یې د طاهر په غوښتنه دلری لری سیمو دوره وکړه او خلك یې د جهاد لپاره راټولول په یوه جمعه له طاهر نه وروسته عبدالملك هم خبری وکړې، د هغه خبرې چې څومره لنډې وې هومره اغیزمنې وې، سبا ته سلطان د غزنی د جیدو علماؤ دوی ډلې جوړې کړې او طاهر او عبدالملك یې ورسره واستول چې په شاو خوا سیمو کې د جهاد تبلیغ وکړي.

غیرتی افغانانو د جهاد بلنې ته لبیك ووایه او ډله ډله د سلطان په پوځ کې شاملیدل، په دې دوره کې طاهر له عبدالملك نه زیات بریالی ؤ، د دې سبب یو د ده ښه وینا وه، بل دا چې له هغه سره د یوه داسې غازی توره وه چې د میرانی کیسې یې د خلکو په زړه کې وې، افغانان د اسلامی نړۍ هر باتور سپاهی خپل دوست او عزیز گڼی.

سلطان جلال الدین د خپل څواك د شمیر له معلومولو وروسته چنگیز خان ته چې په هغو ورځو کې په تالقانو کې ؤ د څو تاتاری بندیانو په لاس دا پیغام واستاوه:

تا د بې خبری په حالت کې پر موږ یرغل راوړ، تا تر زور زیات په مکر او فریب زموږ ښارونه ونیول، ستا سپاهیان له یوی مودی راهیسی زما په لټه کې سرگردانه دی، زه اوس په افغانستان کې یم او تاته د مقابلې چلنج درکوم او داړ درکوم چې دا ځل به ستاسو تورو ته د بې کسه تور سریو د ورمیږونو پرځای تورې وی، که همت لری نو د مقابلې لپاره راځه!

چنگیز خان د «شیگی توتو» په مشری یو لوی پوځ د جلال الدین د مقابلې لپاره واستاوه، سلطان له غزنی نه څو میله وړاندی د هغوی مقابله وکړه، تر دری ورځو پورې سخته جگړه روانه وه، ترکان او افغانان یو تر بل پر میرانه او زړوتیا کې مخکې کیدل، په څلورمه ورځ د تاتاریانو پښې ولړزیدې، سلطان تر څو میله دوی تعقیب کړل او بیا یې را ایسار کړل او داسې یوه تنگی ته یې برابر کړل چې سلطان هلته خپل غوره غشی ویشتونکی کښینولی وو.

«شیگی توتو» له ډیر لږ پوځ سره په تیښته بریالی شو خو سلطان یې تعقیب جاری وساته او د کابل تر سیند پورې یې وزغلول، شیگی توتو په سیند کې ځان وغورځاوه او ځان یې وژغوره او چې د غشو په باران کې یې بلې څنډې ته ځان ورساوه نو یوازې اته کسه پاتې وو.

په افغانستان کې د جلال الدین د بری خبر د بریښنا په څیر خپور شو، چنگیز-

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان له دې خبر سره سم دا هم واوريدل چې د هندوکش له غرونو نه د مرغاب تر غاړو پورې ټول قبايل راپورته شوي دي او په لارو کې يې د مغلو ټول پهره داران وژلي دي.

چنګيز خان د لومړي ځل لپاره په يوه محاذ د خپل ټول ځواك راټولولو ضرورت احساس کړ.

د ښې تيارۍ نه وروسته يې د بلخ او هرات ترمنځ د پراخې سيمې د بربادولو نه وروسته د مرغاب د سيند پر غاړه واړول، او د فرغانې نه تر آذربايجان پورې د تيت پرك پوځ د راغونډيدو انتظار يې وکړ، خو دا لومړی ځل ؤ چې چنګيز خان پر خپل بري باوري نه و او دا انديښنه ورسره وه چې که ماته وخوري نو د ټولو فتحه شويو سيمو خلك چې تر اوسه پورې د مغلو د ظلمونو له ويرې غلي دي ښايي د دوی پر خلاف راپورته شي او جلال الدين به يې د ځمکې تر وروستی ګوټ پورې وزغلوي.

*****

(۵)

لکه چې تقدير د جلال الدين د عزم او ارادې يو بل ازموينښت هم اخست، د راتلونکې پر افق د رڼا د ليدو نه وروسته يې يو ځل بيا تياري وليدې، يوې غمونکې پيښې د خوارزم شاندار بري په ماته بدل کړ، د «شيګی توتو» له ماتې وروسته چې کوم مال د غنيمت په توګه د سلطان لاس ته ورغی په هغو کې يو ښکلی اس هم ؤ، ددې اس پر سر د امين الدين الملك او سيف الدين اغراق ترمنځ خبره سره واوښته، د سيف الدين له خولې کومه ترخه خبره ووتله او امين الدين په غوسه شو هغه يې په څپړ وواهه، د سيف الدين ورور سمدستي توره وکښله او پر امين الملك يې حمله وکړه، خو د امين د پوځ يوه تن له شانه په توره سرتري قلم کړ.

د پوځ د دوو ميړنيو سردارانو ترمنځ جګړه حتمي شوه، د سيف الدين اغراق خلويښت زره او د امين الدين پنځوس زره تنه پوځ يو د بل په مخکې صفونه وتړل.

سلطان په خپله خيمه کې دا خبر واوريد په منډه ورغی او د دوی ترمنځ شو او د دواړو د پوهولو هڅه يې وکړه، د افغانستان عالمان او ملکان هم د دغو دوو پوځونو ترمنځ شول او کتار ودريدل، د سلطان په امر امين الدين ملك د بخښنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتلو ته چمتو شو خو سیف الدین ته د خپل ورور وژل کیدل هسې عادي خبره نه وه، د هغه لومړنی او وروستی غوښتنه دا وه چې امین الدین دی ده ته وسپارل شي.

سلطان پر دوو کې حیران ؤ له یوې خوا پوهیده چې که په امین الدین ملك زور راوړي د هغه پنځوس زره پوځ به یې ملګري پریږدي او ترې ولاړ به شي، بل لورې ته د سیف الدین د خفه کیدو په صورت کې د هغه د څلویښت زره ترکانو د بدورګی کیدو او تلو خطر ؤ.

د سولې ټولې هڅې ناکامې شوې، د سیف الدین پردې د سلطان پر نیت شك ؤ چې امین الدین لور ورکړی وه، په دې نازك مهال نه د علماو زاریو څه ځای ونیو او نه د طاهر او عبدالملك ویناګانو څه اغیزه وکړه.

سیف الدین په صفا الفاظو وویل چې موږ د مغلو د مقابلې لپاره د سلطان مرستې ته راغلي یو د سلطان د خسر له لاسه خپلې بې عزتۍ ته تیار نه یو. ځکه خو هغه د شپې له خپلو څلویښت زرو تنو سره کرمان ته کوچ وکړ او په دې توګه د سلطان یو مضبوط مټ مات شو.

چنګیز خان چې د جلال الدین په لښکر کې د درز لویدو نه خبر شو د باد او باران په څیر د غزنې په لور راوالوت سلطان له غزنې نه څو پړاوه مخې ته ور ووت او د چنګیز خان د لارې په هره غونډۍ، ګرنګ دره او د هر خوړ او ویالې په پله یې پهرې ودرولې.

له چنګیز خان سره یو بې ساری ځواك ؤ، هغه د لارې په هرو ستونزو برې موند، د مقاومت هر کمر یې راغورځاوه او ګام په ګام یې د خپلو پوځونو مړي پریښودل او پرمخ روان ؤ.

د جلال الدین چریکي ډلګې به ناڅاپه له یوې غونډۍ رابښکاره شوې او د هغه د پوځ په یوه برخه به یې حمله وکړه غشي او ډبرې به یې پرې واورول او بیرته به ورك شول.

جلال الدین په کوم یوه ډګر د پریکنده جګړې پریکړه ونه کړه، د چنګیز خان د منظمو پوځونو د ده د معمولي پوځ سره هیڅ مناسبت نه درلود، د څلویښت زره ترکي پوځ پر تلو یې د پوځ مورال نور هم راپریوت، یوازې د پنځلس، شل زره تنو په اړه د ده باور ؤ چې له ده سره تر وروستي سلګۍ جګړې ته تیار او د ماتې او برې نه بې پروا دي، د نور پوځ په باب د ده دا ګومان ؤ چې په یو ځل ماته به بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر شا راونه گوري او په خپله مخه به ځي.

ده د پوځ زیاته برخه امین الملك او تیمور ملك ته وسپارله او پخپله د خپلو سرښندویانو د توپاني ډلګیو سره پرمخ ولاړ او د چنګیز خان د پوځ د مخي پر ډلګیو یې حمله وکړه هغوی ته یې ماته ورکړه او پنځه زره تنه یې تر تیغ تیر کړل.

کله چي چنګیز خان د مخي ډلګیو د سردارانو په ملامتولو او رټلو بوخت ؤ خبر ورغی چي د جلال الدین توپاني ډلګۍ د غرونو تر شا یوه اوږده لاره ووهله او د لښکر په وروستیو ډلګیو یې حمله کړي ده او د اکمالاتو زیات سامان یې نیولی دی.

له وړوکي ډلګۍ سره د جلال الدین دغو بریالیتوبونو یو ځل بیا د ده په پوځ کي نوی روح پوه کړه، خو چي کله جلال الدین د مغلو د ځواك سهی اندازه ولګوله پریکړه یې وکړه چي د سند تر دریا به باید په شا ولاړ شي، او په دي موده کي به له یوی خوا هغه ته د زیاتي تیاري زمینه برابره شي او له بله پلوه به له شانه د چریکي ګروپونو حملي او د مغلو پوځ ته زیات تاوان [...] مغوی دي ته اړ باسي چي د غرونو په دي نه ختمیدونکي لړۍ کي د نور وړاندي تلو پرځای بیرته شاته ستون شي او په نتیجه کي به د چنګیز خان د پوځ برخلیك د شیګي توتو په څیر شي.

خو د ګوبي د بیابان تجربه کار لیوه په دي خطرونو پوهیده هغه ته معلومه وه چي د خوارزم زمري دي خپل خطرناك ښکار ځای ته ورېولي، خو هغه د وړاندي تلو پر ځای شاته تلل ډیر خطرناك ګڼل او ګام پر ګام یې د سختو تاوانونو پروا ونه کړه او پرمختګ یې ګړندی کړ.

جلال الدین امین الدین ملك او تیمور ملك ته امر وکړ چي سمدستي خپل ځای پریږدي او پوځ ختیځ لوری ته بوزي او پخپله یې له اتو زرو سرښندویانو سره د مغلو د لښکر درفتار کرارولو فکر کاوه.

یو سهار چي کله تاتاریان راختونکي لمر ته په سجده پراته وو جلال الدین د یوه غره له شانه راښکاره شو او د دوی د لښکر پر کینه خوایي حمله وکړه. او تر ځو نور پوځ د کیڼ لوري د یرغل د ځواب لپاره هلته ورسیدل جلال الدین دري زره تنه مغل له تیغه تیر کړي وو او په غرونو کي چنګیز خان په جلال الدین پسي د پوځونو استولو پرځای د حملي ډلي ته د تیمور ملك او امین الملك په مشری شاته تلونکي پوځ د تعقیب او څارني حکم وکړ او د نور پوځ رفتار یې هم چټك کړ،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدین ته یوه بله موقع هم په لاس ورغله او هغه ماسپښین مهال رانبکاره شو د اکمالاتو په کاروان یی برید وکړ د شاتنی برخی پوځونه ودریدل او د حملی پرځای یی دفاعی جګړی ته دوام ورکړ او خپل مزله ته یی دوام ورکړ.
جلال الدین د اکمالاتو د کاروان کچری تیت پرك کړی او تر لری لری ځایونو یی مغل وزغلول غشی یی پری واورول بالاخره د شپی په دریمه برخه کی هغه پوځ ته ددریدلو امر وکړ او یوه افسر ته یی وویل:
خدای «ج» دی خیر کوی، ماته داسی ښکاری چی امین الملك کوم حماقت کړی دی.

هغه چی د تاتاریانو د حملی ګروپونه لیدلی دی زما د امر پرخلاف یی جګړه ورسره پیل کړی، که داسی نه وی نو له شانه د حملی سره سره د مغلو دنه دریدلو سبب څه دی؟
ترکی افسر ځواب ورکړ : امین الملك دومره ناپوه نه دی او که وی هم تیمور ملك غوندي تجربه کار او جهان دیده سپاهی ورسره دی.
سلطان وویل : مغلو ته یو کچر مال تر سلو سپاهیانو زیات ارځښت لری خو نن هغوی ترشا هم ونه کتل، له دی نه دوی خبری په ډاګه کیږی، یا امین الملك جګړه ورسره پیل کړی او یا هغه د دوی تر کلابندی لاندی راغلی دی. موږ یی باید سمدستی مرستی ته ور ورسیږو.

*****

(٦)

د جلال الدین اندیښنی سهی ثابتی شوی، د چنګیز خان د حملی ګروپونو له شل میله مزله وروسته امین الملك را لاندی کړ امین الملك ګومان وکړ چی د دوی شمیر لږ دی او له شانه به د جلال الدین دیر غلونو په سبب د چنګیز خان نور لښکر ډیر کرار پر مخ را روان وی. هغه خپل پوځ ته د دریدلو امر وکړ او د حملی تصمیم یی ونیو خو تیمور ملك د دی ارادی مخالفت وکړ او هغه یی وپوهاوه چی د حمله کورنکی دلی د دومره ګرندی لیږلونه د چنګیز خان هدف له دی پرته بل څه نه شی کیدای چی له موږ سره جنګ پیل کړی او د پاتی پوځونو تر راتګه مو مشغول وساتی، غوره دا ده چی زه د دوی د مخی نیولو لپاره له دوه زره تنو سره پاتی شم او ته شاتګ ته دوام ورکړی.
خو امین الملك دا مشوره ونه منله شاته ور وګرځید او په تاتاریانو یی حمله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، مغل د لږ تېنګار نه وروسته په شا وتښتېدل، امين الملك لښکر ته دوهم ځلې د روانيدو امر وکړ تيمور ملك ته يې ووېل : ودې ليدل! زما باور ژ چې دا د چنګيز خان د لښکر د حملې ګروپونه نه دي بلکې له کوم بل لوري دې خواته راښيدلي وو، که د چنګيز لښکر هر څومره ګړندي راشي هم نو له موږ نه به لس ميله لرې وي.

تيمور ملك ځواب ورکړ : کيداى شي ستا ګومان سهي وي خو موږ بايد بيړه وکړو.

امين الملك لښکر ته د کوچ امر وکړ خو ناڅاپه يې د درې زرو تنو په شاوخوا کې تاتاري لښکر وليد چې له يوې غونډۍ نه راښکته کيدل، دا ځل تيمور ملك ډير په کلکه د هغه د ايسارولو هڅه وکړه، خو څومره چې د تيمور ملك شکونه زيات شوي وو هومره د امين الملك يقين چې دغه لږ پوځ له کوم بل لوري نه راغلي دي او د چنګيز خان د منظم پوځ برخه نه ده چې د ده په ګومان تر اوسه په ميلونو له دې ځايه لرې ژ، امين الملك د تيمور ملك د انديښنې پروانه کړه او پر تاتاريانو يې يرغل وکړ او په څو شيبو کې يې هغوى تر پښو لاندې کړل، خو د هغوى شمير د کميدو پرځاى ډيريده، له غرونو نه د هغوى نورې ډلې يو پر بلې پسې درې ته راکوزې شوې. له يوه ځاښت جګړې وروسته امين الملك وليدل چې د دښمن په ليکو کې لس دوولس زره تنه پوځيان راټول شويدي، هغه په انديښنه له تيمور ملك نه وپوښتل: اوس موږ بايد څه وکړو؟

تيمور ملك په غوسه خپله شونډه وژووله ويې ويل : موږ اوس څه کولى شو؟

د چنګيز خان د پوځ د مخکينې ډلې ټول لښکر د درې په شاوخوا کې راټول شويدي، د شاوخوا غرونو او غونډيو نه د دوى د شړلو نه پرته موږ نور پرمخ نشو تلاى. کاشکې تا زما مشوره منلې واى، مګر اوس پر اشتباهاتو د خفګان وخت نه دى د جبرانولو وخت دى.

: نو ته مو لارښوونه کوه ما يو سپاهي وبوله.

تيمور ملك امين الملك ته ديرش زره تنه پوځيان ورکړل او ورته ويې ويل چې د شاوخوا غرونو او غونډيو سرونه ونيسي پخپله يې د پاتې لښکر سره درې ته دوړ کوز شوي لښکر سره مقابله پيل کړه، مازديګر ته نژدې شاوخوا غرونه او غونډۍ د مغلو د لښکر نه تشيدلي خو په دې مهال د چنګيز خان منظم پوځ ور ورسيد، امين الملك له خپل ديرش زره لښکر سره له غونډيو نه راښکته شو او په يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دره کې یې د چنګیز خان د لښکر په ښې اړخ حمله وکړه، د هغه دغه حمله د بری له هیلې نه زیاته د خپلې غلطۍ د جبران لپاره وه.
په بله دره کې چې تیمور ملك جنګیده چنګیز خان له خپل پوځ «مقدمة الجیش» سره وروررسید، تیمور ملك په میړانه مقابله کوله خو په دې څند کې د چنګیز خان د کیڼ اړخ لښکرې هم درې ته ورننوتلې، تیمور ملك د ماښام له تیارونه د ګټې پورته کولو په تمه جګړه کوله.
په بله دره کې د امین الملك پښې ښوییدلې وې خو د جلال الدین د ناڅاپي ور رسیدو سره پاتې پوځیانو د تیښتې اراده پریښوده، او په سرښندویانه حملو یې لاس پورې کړ، جلال الدین په څو حملو کې میدان صفا کړ امین الملك ته ور نژدې شو ترې ویې پوښتل: ماته ستا د حماقت سزا راکول کیږي که تقدیر زما د بدمرغیو د زیاتولو لپاره د تیمور ملك غوندې تجربه کار زمرې په دماغ کې هم د جنون اغیزې پیدا کړې؟
امین الملك په پښیمانې سر ښکته واچاوه ځواب یې ورکړ:
دا زما غلطي ده تیمور ملك زه ایسار کړم،ما د هغه خبره ونه منله، زما باور و چې مغل به ډیر لرې وي.
: خدای «ج» دې هر انسان ستا غوندې ساده لوحستي نه وژغوري. اوس زه یو کار درسپارم ته زر تر زره غزنې ته روان شه، او زما د ښځې او ماشومانو سره کوم خوندي ځای ته ولاړ شه، د ښار خلکو ته هم دا مشوره ورکړه چې د هندوستان د سرحد په لوري ځانونه وباسي.
جلال الدین په دې دره کې پاتې پوځ منظم کړ او د څو غونډیو نه له تیریدو وروسته یې له تیمور ملك سره پر جګړه مشغول پوځ حمله وکړه، د تیمور ملك پر شاوخوا راټول پوځیان یې کلك وځپل او له هغه سره یوځای شو.
کله چې د ماښام په تیارو کې د دوست او دښمن پیژندل ګران شول جلال الدین په یوه لوري زور وره حمله وکړه او له اته زره تنه پوځیانو سره له درې نه ووت، خو د چنګیز خان په امر د هغه پوځونه پسې ورغلل، د شپې د ده ډیر پوځیان د زخمي اسونو په وجه ترې پاتې شول او ډیر یې په یوه او بله سرګردانه ووتل،ځینو له ډیرې مایوسۍ نه د هغه ملګرې پریښوده، تر سهاره له ده سره یوازې شپږ زره تنه پاتې وو.
د طاهر له ملګرو نه هم زیات شمیر شهیدان شوي وو، عبدالعزیز او موسی خو ده په خپله ولیدل چې په میدان کې ولویدل، تر څو ورځو پورې مغل د سیوري په څیر په جلال الدین پسې وو تر دې چې دې په جګړه جګړه کې د سند دریاب غاړې ته ورسید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی وطن

یوه ورځ جلال الدین له لږ شمیر پوځ سره په یوه داسی کمره دریدلی ؤ چی له دری لوریو نه د مغلو تر کلابندی لاندی ؤ او څلورم لوری ته نژدی لس گزه لاندی د سند دریاب غرمبیده او څپاند ؤ.

چنگیز خان امر کړی ؤ چی جلال الدین په هر صورت ژوندی ونیسی د کمره په شاوخوا د جلال الدین سرښندونکی یاران د مقابلی لپاره ولاړ وو، د مغلو کلابندی ورو ورو کلکیده، د هغوی له پوځ نه یو سپور چی له څیری او جامو څخه مسلمان عالم ښکاریدو له سپین بیرغ سره راووت او وړاندی راغی چی کمره ته نژدی شو په لوړ غږ یی وویل : لوی سلطانه! که تاسو وسلی وغورځولی نو لوی خان ستاسو د ژوند د بخښنی وعده کوی.

سلطان ځواب ورکړ : که دی په لاس کی سپین بیرغ نه وای نو د دی خبری ځواب به می په غشی درکړی ؤ، ورشه دی ډاکو ته ووایه چی زه د ذلت له ژوند نه د عزت مرگ غوره گنم.

طاهر د چنگیز خان استازی په یوه نظر وپیژاند هغه مهلب بن داؤد ؤ.

چنگیز خان ځو ډلگیو ته امر وکړ، د جلال الدین د سپاهیانو د غشو او ډبرو په باران کی د کمره نه لاندی د مغلو لاشونه انبار شول. چنگیز خان چی دا ولیدل نور پوځیان یی ورواستول، د جلال الدین سرتیری هم یو یو وژل کیده او ورو ورو په شا تلل تر دی چی د کمره وروستی څنډی ته ورسیدل. سلطان تیمور ملك ته وویل : تیموره! تقدیر موږ په اور او اوبو کی د یوه په غوره کولو مجبور کړی یو. ستا رایه څه ده؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : زما باور دی چی د اوبو څپی به د اور د لمبو په څیر ظالمی نه وی.

: ډیر ښه زه درته لاربنوونه کوم ته سپاهیانو ته د تیاري امر وکړه، سلطان درنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغره وایستله او ویې غورځوله اس یې مخکې کړ يو ځل يې ويروونکو څپو ته وکتل او بيا يې اس ته پونده ورکړه. تيمور ملك له څو تنو پرته نورو ته په درياب کې د ورکوزيدو امر وکړ او کله چې د ده وار راغی نو سترګي يې پر طاهر ولګيدې هغه څوګامه لرې سر د اس پروړمېږ ور ايښی ؤ. په زغره کې يې څو غشي نښتي وو او د هغه وفادار نوکر زيد په نيزه له دوو تاتاريانو سره مقابله کوله.

تيمور ملك اَس ور وړاندې کړ او د مغلو نه يې د يوه سر والوزاوه بل يې زيد راغورځولی ؤ. په دې کې څو تنه نور هم وروورسيدل تيمور ملك طاهر راکش کړ په خپل اس يې ورسره سپور کړ زيد او نورو پوځيانو ته يې امر وکړ چې په اوبو کې أسونه ور وغورځوي، پخپله يې هم اس پر درياب ور پونده کړ. عبدالملك د سيند په غاړه مذبذب ولاړ ؤ، خو چې طاهر يې د تيمور سره وليد هغه هم په اوبو کې ځان وروغورځاوه چنګيز خان د جلال الدين د ژوندی نيولو په تمه خپلو لړو سپاهيانو ته پر کمره دورختلو امر کړی ؤ، کله چې تاتاري سربازان د کمره پر سر ودريدل او د سيند په لوري يې اشاري کولې او چيغې يې وهلې نو دې په منډه ورغې په کمره وخوت.

د جلال الدين زيات ملګري د تاتاريانو د غشو او د سيند د څپو خوراك شول، خو جلال الدين د غشو له دم نه لرې شوی ؤ. هغه بلې غاړې ته ورسيد په يوه لوړه تپله ور وخوت او ډاډه کښيناست.

چنګيز خان خپلو زامنو او سردارانو ته په خطاب کې وويل:

هغه پلار ډير بختور دی چې جلال الدين غوندې زوی لري، او مبارکي دې هغه ميندې چې داسي زامنو ته شيدې ورکوي.

د چنګيز خان ځينو سرتيرو غوښتل د جلال الدين د تعقيب لپاره په درياب کې ځانونه وروغورځوي خو ده ورته وويل:

دا درياب د ترکستان د وړوکو وړوکو سيندونو نه ډير توپير لري او د دښمن کځوړي له غشو نه تشې نه دي.

تيمور ملك طاهر د درياب په څنډه څملاوه زغره يې ترې وايستله په زخمونو يې پټې وروتړلې او ويې ويل : طاهره اوس څنګه يې؟ هغه جګ شو کښيناست ويې ويل : زه بلکل روغ يم له سهاره مې اوبه نه وې څښلې د تندې او لوږې په وجه بې سيکه وم، په سيند کې مې يخې او خوږې اوبه بنې ډيرې وڅښلې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوه سوه تنو سپاهیانو په شاوخوا کې کسان له سیند نه پورې وتل او له جلال الدین سره یوځای شول، سلطان په شاوخوا کلیو قبضه وکړه خوراکي مواد او څو اسونه یې پیدا کړل او د «نمك غر» په شاوخوا کې یې په یوه وړوکې سیمه تسلط ټینګ کړ، په څو ورځو کې د دوه د پوځ تیت او پرك نور سرتیري هم ورسره یوځای شول.

چنګیز خان څو میله ښکته ولاړ او څو کښتۍ یې ومونډې، له یوه تجربه کار جنرال سره یې د پوځ غوره سپاره له سیند نه پورې غاړې ته واستول. جلال الدین د مایوسۍ په حالت کې د ډیلي په لور مخه کړه، تاتاریانو د هند په زغم نه وتلي ګرمۍ کې هغوی تر ډیره تعقیب نه کړای شول په ملتان، لاهور او شاه پور سیمو کې له لوټمار وروسته بیرته راستانه شول.

په راستنیدو کې چنګیز خان د پیښور له ویجاړولو وروسته بیرته د سمرقند په لور مخه کړه، د تباه شوي افغانستان له سیمو نه چې بیرته تلل د دوی له لومړي تاړاك نه پاتې ټول انسانان یې ووژل او زیاتې ښځې یې ورسره بوتلې.

د سند له دریابه د خزر تر بحیرې پورې پر ټوله اسلامي نړۍ د تاتاریانو واکمني شوه، د افغانستان نه د کسات اخستلو نه وروسته چنګیز خان داده شو چې نور په اسلامي نړۍ کې د سر راپورته کولو څوك نشته، یوازې جلا الدین یو داسې غلیم ؤ چې ده له ټولې نړۍ نه خطرناك ګانه خو هغه ته نه هیواد وریاته شوي ؤ او نه پوځ، د اسلامي نړۍ د دفاع وروستي برج رالویدلی ؤ، پیښور ته نژدې د هغه میرمن او اولادونه هم چې امین الملك ورسره وو ووژل شول، د تکشي کورنۍ هغه وروستي د سترګو تور چې د پاچاهۍ حدود یې څوکاله وړاندې د البرز له غرونو نه د سند تر غاړو پورې رسیدل د یوه بې کوره مسافر او یوه نابلل شوي میلمه په څیر د ډیلي د واکمن سلطان شمس الدین التمش په هیواد کې پناه غوښته خو د هرکلي امید یې نه ؤ.

جلال الدین د ډیلي نه څو پړاوه لرې واړول او د یوه تجربه کار مشاور عین الملك او طاهر بن یوسف په لاړښونه یې سلطان التمش ته یو هیأت واستاوه.

*****

(۲)

عین الملك او د هغه ملګري یې په شاهي میلمستون کې ځای پر ځای کړل، سلطان التمش له درې ځلي ملاقاتونو وروسته دوی ته په څو ورځو کې د ځواب

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو وعده ورکړه.

له خپلو ټولو پوځي افسرانو او مشاورینو سره له مشورې وروسته یوه ورځ هغه طاهر بن یوسف ته د ځانګړې ملاقات بلنه ورکړه او له اوږده ملاقات وروسته یې وویل : موږ د جلال الدین له مرستی نه انکار نه شو کولی خو زموږ مجبوریتونه له تاسونه پټ نه دي. موږ ته دچنګیز خان پیغام را رسیدلی دی، هغه لیکلی چې که تاسو سلطان جلال الدین ته پناه ورکړه او یا مو له هغه سره د مغلو پرخلاف څه ترون وکړ نو موږ به پر هندوستان یرغل وکړو، موږ د داسې ګواښــونو پروا نه لــرو. خو بیــا هـم سلطــان جلال الدین باید دا خبره درک کړي چې په دې هیواد کې د مسلمانانو شمیر په اوړو کې د مالګې هومره دی، که مغل دلته راشي نو نور قومونه بنایي له موږ سره د ملاتړ پرځای له هغه سره یوځای شي، موږ ته څو هندي راجه ګانو دا وعده راکړې ده چې د مغلو د یرغل په صورت کې به د کور د دفاع په وخت هغوی زموږ ملاتړ وکړي، خو که چنګیز خان هغوی ته دا پیغام واستوي چې د هغه مقصد یوازې د جلال الدین نیول دي نو دوی به خامخا له موږ نه دا غوښتنه کوي چې موږ باید دې میلمه ته په پناه ورکولوسره د هندوستان د تباهۍ سبب نه شو.

که زموږ سره زیات پوځونه وای نو موږ به له نیمایي لښکر سره د جلا الدین تر بیرغ لاندې له هندوستان نه بهر د تاتاریانو مقابله کوله. او نیمایي نور لښکر به مو د هندوستان د دفاع لپاره پریښود، خو اوس معامله سرچپه ده، څو ورځې وړاندې د تاتاریانو څو ډلګي تر لاهور او ملتان پورې راغلي له لوټمار او بربادۍ وروسته بیرته ستنې شوي، موږ د هغوی د پرمختګ د مخنیوي پرځای په دې ویره کې وو چې زموږ نامسلمان رعیت باغي او ورسره یوځای نه شي، عین الملك موږ ته پیغور راکوي چې له مغلو نه ویرېږو، موږ د هغه ځواب د نورو په وړاندې نشو ورکولی خو تاته وایو چې زموږ د ویرې سبب دا نه دی چې بې زړه یو سبب یې دا دی چې پر خپل رعیت ډاډه نه یو.

طاهر وپوښتل : نو زه سلطان جلال الدین ته دا ځواب ور وړم چې دوی په هندوستان کې ستا پاتې کیدل نه غواړي؟

: نه! تاسو زموږ په باب غلط فکر وکړه، که زموږ لخوا د سلطان جلال الدین د لیك کوم ځواب وي نو یوازې دا دی چې موږ د خپل دغه مصیبت ځپلي ورور لپاره د وینو د وروستی څاڅکي تر توییدلو پورې چمتو یو، خو په دې وخت کې له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده سره د مرستی همدا یوه لاره ده چی موږ د دی پاچاهی نه لاس پر سر شو او خپل پوځ سلطان ته وسپارو، له تاتاریانو سره د هندوستان پرځای په یوه بل داسی هیواد کی پریکنده جگړه وکړو چی اولس یی زموږ ملگری وی، اوله شانه به زموږ اندیښنه نه وی چی څوك به مو په خنجر ووهی، په داسې صورت کی که د جگړی نتیجه زموږ په گټه وه نو هندوستان به بیرته هم ترلاسه کړای شو او که موږ ماته وخوړه نو د نورو هیوادونو په څیر به هندوستان هم وبایلو.

طاهر وویل : موږ د هندوستان په ساره او اوږدو کی ستاسو د پوځی څواك اندازه لگولی وه، د سلطان جگړه د ځان لپاره نه ده د ټولی اسلامی نړی لپاره ده. هغه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړی چی دغه هیواد چی د لکونو ایرانی، ترکستانی او افغانی کډوالو د پناه ځای دی د مسلمانانو له لاسه ووزی.

د سند دریاب پرغاړه له مغلو سره د ده جگړه د دی لپاره وه چی تاتاریان د هند په دروازه کی ایسار کړی. په خراسان او ایران کی د هغه جگړی د مصر،شام او عراق د دفاع لپاره وی، زموږ هدف یو دی او هغه د لاسه وتلیو اسلامی هیوادونو بیرته نیول او د پاتی هیوادونو د مغلو له قبضی نه ژغورل دی.

د دی هدف د ترلاسه کولو لاره هم یوه ده، او هغه دا چی موږ د جمنا د سیند له څنډو نه تر جبل الطارق پوری په یوه کتار کیودریږو، زموږ هر هیواد په دی ټولنیزو هڅو کی خپله ونډه واخلی، د سلطان جلال الدین دا نظر ؤ چی هغه به هندوستان د خپلو فعالیتونو مرکز کړی او یو ځل بیا به ټولو اسلامی هیوادونو ته د شریك اقدام بلنه ورکوی؛ که اسلامی نړی د ده بلنی ته لبیك ووایه نو په لږه موده کی به دلته زیات پوځ راټول شی.

سلطان التمش وویل : موږ دلته هر سپاهی ته په راتلو هرکلی وایو، خو ایا دا به غوره نه وی چی سلطان پخپله دلته د تم کیدو پرځای په ټولی اسلامی نړی راوگرځی، او چی د هغه بلنی ته څوك لبیك وایی، د هغوی د راټولیدو ځای هندوستان وی.

څومره سپاهیان چی هغه راټول کړی او دلته یی راواستوی موږ به د هغو ټولو د اړتیاو پوره کولو ذمه واری اخلو، د دی غوره اغیزه به دا وی چی هند به د تاتاریانو له پامه وتلی وی، او موږ به د تیاری فرصت ترلاسه کړو.

د دی پرخلاف که سلطان پخپله په هند کی پاتی شی نو تاتاریان به هره شیبه له دی ځایه خبر اخلی، زموږ له خوا به د خطر احساس کوی او پر هندوستان به هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یرغل وکړی. تاسو زما پر تولو خبرو په سره سینه چورت ووهی، او سلطان هم وپوهوی، که بیا هم پر دی تولو خبرو برسیره ،سلطان دلته د اوسیدو پریکړه وکړی نو زه داډ درکوم چی زما د محل یوه برخه به د ده لپاره تشه وی، که هغه دلته د یوه میلمه په حیث اوسیدل نه خوښوی نو موږ اجازه ورکوو چی ددی هیواد د هغو برخو نه چی تر اوسه زموږ په ولکه کی نه دی هره برخه یی چی زړه غواړی فتحه کړی، موږ به یی په پته ملاتړ هم کوو، او د مغلو د لری ساتلو په خاطر به داسی وایو چی سلطان زموږ له خوښی پرته زموږ هیواد ته راننوتلی دی.

طاهر وویل : زه نن سلطان ته ورځم او تر څو ورځو پوری به یی ځواب درته راوړم.

شمس الدین التمش وویل : غوره به دا وی چی ته دا تولی خبری په لیک کی سلطان ته ولیکه او له خپلو ملګرو نه کوم یو ور واستوه عین الملک سر له اوسه زموږ له امیرانو سره سازشونه پیل کړی دی، ته سلطان ته دا هم ولیکه چی د عین الملک موجودیت به دلته د دوارو په زیان تمام شی، غوره دا ده چی هغه ور وغواړی او پرځای یی تیمور ملک راواستوی.

هغه نیک نیتی هم دی او په معامله هم پوهیږی، زما باور دی چی ډیر زر به کومې پریکړی ته ورسیږو. سلطان ته چی ته د خپلو ملګرو له ډلی نه هر څوک استوی هغه ته به د اسونو بندوبست موږ وکړو او هغه به تر دری ورځو پوری د سلطان له ځواب سره بیرته راستون شی.

له دی ملاقات نه وروسته د طاهر په زړه کی چی د سلطان التمش په اړه څومره بدګومانی وی هغه تولی لری شوی، هغه چی میلمستون ته بیرته راغی تولې خبرې یی عین الملک ته وکړی او سلطان جلال الدین ته د لیک لیکلو لپاره کیناست.

*****

(۳)

سبا ته طاهر د ښار په یوه جومات کی د سهار لمونځ ادا کړ او بهر ته راووت چی په زینو کی چا له شانه د هغه لمن ونیوله.

طاهر شاته وکتل، پوښتنه یی وکړه : څوک یی؟

یو کم عمره هلك په موسکا په مخکی ورته ودرید او ویی ویل : مانه پیژنی!؟

: اسماعیله ته! طاهر ورتیټ شو په غیږ کی یی ونیو او د احساساتو په توپان کی یی پوښتنی ورته کتار کړی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته دلته څه وخت راغلی، بابا دی چیرته دی؟ انا دی څنګه ده او ثریا خور دی چیری ده؟

: راځه هغوی ټول په کور کی دی.

: چیرته؟

: په همدی ښار کی ډیر نژدی.

د طاهر زړه په درزا شو ویی ویل : زمادلته یوه هفته کیږی کاشکی راته معلومه وای چی تاسو دلته یاست، زه چی بلخ ته نژدی شوم، راته معلومه شوه چی تاسو غزنی ته تللی یی.

اسماعیل وویل : پرون شپه ماته په همدی جومات کی ولیدلی خو زه ډیر لری وم ښه می ونه پیژندی او چی درپسی شوم ته د خلکو په ګڼه ګونه کی راووتلی، ما چی خور ته وویل هغی راته وویل چی سر له نن سهاره پرجومات پهره وکړم.

راځه! طاهر له اسماعیل سره روان شو، د مینی د منزل په لور یی کله پل ګرندی او کله کرار پورته کیده.

هغه له اسماعیل سره یوه ښکلی محل ته ننوت.

ثریا د کور په انګړ کی د ام د ونو لاندی ولاړه وه طاهر چی هغه ولیدله ودرید بیا زړه نا زړه وړاندی ورغی او څوګامه لری ودرید، د دواړو سترګی له یوی شیبی سرګردانی وروسته یو پر بل میخ شوی، دواړه چوپ وو او د الفاظو ضرورت هم نه ؤ، د دواړو زړونه او ذهن سترګو ته راغلی وو، دواړو یو د بل د څیری رنګونه لیدل چی بدلیدل، تر یوی شیبی پوری یی له ځانونو پرته پر نړۍ د نور چا د موجودیت احساس نه کاوه، د دوی د زړونو له درزا پرته د کایناتو د ژوند ټولي هنګامي ویدي شوي وي.

اسماعیل وویل : خوری ودی نه پیژاند، دا طاهر ورور دی!

ثریا وموسکل او له یوی شیبی وروسته ور وړاندی شوه اسماعیل یی په غیږ کی ونیو ویی ویل : زما په ګومان تا هغه نه دی پیژندلی دا به بل څوك وی.

اسماعیل اندیښمن شو طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : په خدای (ج) سوګند دا هماغه دی!

ثریا وخندل او طاهر ته یی وکتل په سترګو کی یی د خوښی اوښکی راټم کری او د کور په لور یی منډه واخیسته، چی د برنډی زینو ته ورسیده نو نوره هم ګړندی شوه هغه بیا د یوی دروازی ترشا ودریده ویی ویل : انا! هغه راغی! بهر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسماعيل حيران حيران طاهر ته کتل.

: ته لږ ډنګر شوی يې نور په څيره کې بلکل هماغه يې، عجيبه دا ده چې خور جانی مې ونه پيژندی، ته راځه دننه راسره ولاړ شه انا به دې خامخا وپيژني اسماعيل دا وويل او بيا يې طاهر تر لاس ونيو کور ته يې کش کړ.

طاهر په خندا وويل : که هغې هم ونه پيژندلم نو بيا ؟

اسماعيل يو ځل بيا په ځير ځير ده ته وکتل ويې ويل : زه رښتيا وايم ستا په څيره کې هيڅ بدلون نه دی راغلی، په تندي دی يوه د تپ نخښه ده، خو پر دې څه فرق نه دی راغلی انا به دې خامخا وپيژني.

په دې څنډ کې شيخ عبدالرحمن بهر ته راووت، څو تنه نوکران هم ورسره وو او هغه په لوړ آواز ويل : تاسو ډير ناپوه يې ميلمه بهر ولاړ دی او ماته خبر هم نه راکوی. او هغه اسماعيل ناپوه ته وګوره معلومه نه ده چې له کوم وخته هلته ولاړ دی.

طاهر ور وړاندې شو عبدالرحمن ته يې لاس ورکړ شيخ داسې سيليده لکه يو ميل منډه يې چې وهلی وي.

هغه وويل : راځه دننه دلته بهر ولې ولاړ يې؟

اسماعيل وويل : بابا جانه تا وپيژاند چې دا څوك دی؟

: چوپ شه ساده!

شيخ طاهر تر مټ ونيو او د کور په لور روان شول، د برنډې په مخ کې د مرمر ډبرو په زينه کې د هغه پښه وښوييده خو طاهر زر راونيو، اسماعيل په خندا ولاړ د يوې ستنې تر شا پټ شو.

شيخ چې ځان را ټينګ کړ ويې ويل : دا د مرمروزينې ډيرې خطرناکې دي، دا څلورم ځل دی چې زه پکې ښوييږم. اسماعيل چيرته ولاړ، هغه ناپوه به خامخا چيرته غلی شوی وي او راپورې خاندی به، ای صابره! شوکته! نن معماران راوغواړې ورته ووايې چې همدا نن دغه مرمر لرې کړی نورې زيږې ډبرې دی ولګوی، خو ودريږه! نن نه بيا به بله ورځ ګورو!

*****

(٤)

شيخ، طاهر په يوه ښکلې کوټه کې کښيناوه او ويې ويل : زه ستا په باب مايوسه شوی وم. زه ډيرې پوښتنې درنه کوم، هو! لومړې دا ووايه چې ته ډيلی ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه وړ راغلی؟ وعده دی کړی وه چی زر بلخ ته راستون شی بیا دومره ولی وځنډیدی؟

طاهر د دی پوښتنو په ځواب کی خپله توله کیسه لنډه لنډه واوروله، شیخ وویل : اوس خو به بیرته د تیښتی اراده نه لری؟

: زه د جلال الدین ملګرتیا نشم پریښودلای، که هغه له دی ځایه وخوځیږی نو زه به هم ورسره ملګری کیږم.

خو اوس لږ تر لږه تر یوې هفتی پوری زه همدلته یم.

: ما په نژدی وخت کی د ډیلی د پریښودو اراده کړی وه.

: چیرته به ځی؟

: مدینی، بغداد او یا دمشق ته ، ثریا تینګار کوی چی مدینی ته ولاړ شو خو ماتر اوسه پریکړه نه ده کړی ستا په ګومان کوم ښار ډیر خوندی دی؟

: مدینه په هر دلیل ښه ده.

: ستا کور هم هلته دی که نه؟

: هوکی! مدینی ته ډیر نژدی، که ته زموږ په کور کی اوسیدل ومنی نو زه د خپل نوکر استولو ته درسره تیار یم.

: شکریه ! خو دوه کاله پخوا ما په مدینه کی یو کور او یو بڼ پیرلی دی، دوه تنه نوکران می بغداد او دمشق ته هم استولی دی هغوی به هم هلته کورونه راته اخستی وی، اوس د یوی خبری پریکړه پاتی ده. هغه دا چی ته دی خپله میرمن له ځانه سره بیایی که یی سمدستی له موږ سره استوی.

طاهر په اندیښنه وویل : زما میرمن!

: هوکی ستا میرمن! زما مطلب دا دی چی له واده وروسته!

شیخ خپله خبره پوره نکړای شوه د شاته کوټی دروازه خلاصه شوه او د شیخ بوډی میرمن دننه ورغله، طاهر جګ شو سلام یی وکړ، هغی په مینه او شفقت ورته وویل : کښینه بچیه!

شیخ وویل : هو ما ویل چی!

حنیفی په غوسه ورته وکتل او ویی ویل : ښایی تا دا ویل چی نور باید بیله ځنډه د طاهر او ثریا واده وشی.

: نه! ما دا ویل چی دی غواړی ثریا له موږ سره واوسی که یی له ځان سره بیایی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: نو دا هم څه د پوښتني خبره ده، تر څو دی له جګړی نه بېغمه شوی نه وی ثریا به له مورېږ پرته چیرته اوسیدای شی؟

: زه همدغه وایم. زما مطلب دا ؤ چی د واده نه ورروسته یی که د ثریا له ځانه سره بیولو اراده وی چی زه یی پری بدله کړم.

: مګر تا خو تر دی وختـه دا پریکړه نه ده کړی چی واده باید څه وخت وی؟

: ما پریکړه کړی ده.

حنیفه پریشانه شوه ویی ویل : څه وخت؟

: د شپی چی کله اسماعیل وویل چی هغه په جومات کی طاهر لیدلی دی، ما په خپل زړه کی دا پریکړه کړی وه بلکی قسم می خوړلی چی که دی پیدا کړم نو ژر تر ژره بـه یی واده کـوم، اوس کـه د ده څـه اعتـراض نـه وی نـو نن بـه قاضـی راوغواړم.

طاهر لـه حیانـه سـترګی ښکتـه واچولـی ځواب یی ورکړ: زما بـه په دی څـه اعتراض وی.

حنیفی وویل : خو په تیاری او په میلمستیا لږ تر لږه دوی ورځی لګیږی.

شیخ وویـل : دوی ورځی؟ ته له همغی ورځی په تیاری بوخته یی په کومه ورځ چی طاهر له بلخه روان شو، د میلمستیا لپاره ته راتـه ووایه د ماښام نه دمخه به ټول ښار دلته درته راولم.

: مګر لږ تر لږه دوی ورځی دمخه باید خلك خبر شی، د ښار د امیرانو ډیری نجونی د ثریا ملګری «سهیلیانی» شوی دی.

هغوی هم لږ تر لږه یوه ورځ باید وړاندی راوغوښتل شی.

شیخ له یوه اوږده بحث ورروسته ماته ومنله ویی ویل : ډیر ښه سبا نه بله ورځ سهی ده، بله ورځ سهار به نکاح تړل کیږی.

* * * * *

(۵)

د ډوډی د خوراك نـه ورروستـه شیخ تینګار کاوه چی طاهر ورکره پاتی شی خو هغه وویل : اوس ماته اجازه راکړه، په شاهی میلمستون کی به زما ملګری زما په انتظار وی. ماښام به بیا راشم.

د شیخ له اجازی ورروسته طاهر چی له کوټی راووت په برنډه کی اسماعیل ورته په انتظار کی و هغه وویل : ته ځی!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که لږ نور دی ځنډ کړی وای زه به هم درسره تللی وای، استاذ راته ویلی چی د سبق له ویلو نه وړاندی به رخصت نه درکوم.

شیخ چی د اسماعیل غږ واورید بهر ته راووت او ویی ویل : ورځه بچیه! خپل سبق دی ووایه دی ماښام بیرته راځی.

اسماعیل وویل : دی ښایی په لاره بلد نه وی.

شیخ وویل : ودی لیدل، دی هر څوك تر ځان کم عقله ګڼی.

طاهر په موسکا وویل : اسماعیله! ته ولاړ شه سبق دی ووایه، زه چی ماښام راغلم بیا به دواړه چکر ته ولاړ شو.

اسماعیل په نه زړه خپلی کوټی ته ولاړ، او طاهر له کوره راووت او لاندی باغ ته ووت، پر اسمان وریځی را خپری شوی، په لاره کی یوی خواته د ام ونی ولاړی وی او په دی ګڼو ونو کی دننه په یوه وروکی حوض کی فواره وه، د بتو یوی جوړی په اوبو کی لامبو وهله او ثریا د مرمر په ډبرو ناسته وه.

طاهر چی د هغی له څنګه تیریده ودرید، او هغی چی دی ولید جګه شوه.

: ته ځی! ثریا په شرمناکه لهجه وپوښتل، هغی اوس طاهر ته د تیغ کتلو پرځای سترګی ښکته اچولی وی، طاهر خپله لاره پریښوده دی ته نژدی ورغی ویی ویل:

زه په شاهی میلمستون کی خپلو ملګرو ته ورځم. ترماښام پوری به بیرته راشم.

: اسماعیل درسره واستوم!

: نه هغه سبق وایی، ماتاته یوه ضروری خبره کوله.

: ووایه!

: خبره داسی ده چی ... طاهر په فکرونو کی ډوب شو

: ثریا تکان وخوړ هغه ته یی وکتل او ویی ویل :

ووایه ولی چوپ شوی؟

: زه پر دی فکر کوم چی دغه خبره څه ډول پیل کړم؟

ایا دا غوره نه ده چی ته نن ماښام یا سبا سهار څه وخت راکړی، دی خبری ته د فرصت او یوازی توب ضرورت دی.

: که خبره دومره مهمه وی نو بیا خو یی زه همدا اوس اوریدو ته تیاره یم، تر ماښامه ښایی زما څو سهیلیانی راشی او بیا به ماته د یوازی کیدو فرصت نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي.

: لومړی ماته دا وعده راکړه چې ته به له خفه کېدو نه دمخه په سړه سینه زما پر خبرو غور کوې.

: که څه داسې خبره وي، چې په هغې ته له مانه د خفه کېدو اندېښنه احساسوې نو بیله څه تذبذبه راته ووایه زه وعده کوم چې خفه به نشم.

طاهر وویل : خبره دا ده چې له بلخ نه بغداد ته تر رسیدو وروسته ځینې داسې پیښې رامخې ته شوې چې له تا سره دواده نه دمخه پرې خبرې خپل اخلاقي فرض بولم.

ثریا حیرانه شوه طاهر ته یې وکتل او ويي ویل :

ووایه له بلخه چې بغداد ته ولاړې څه درپیښ شول؟

: ماته معلومه وه چې...!

: ته مه ویرېږه، زه وپوهیدم، زه ستا له خوښې پرته تا په تیرو پریکړو پابندې ته نه مجبوروم.

: وګوره ته سر له اوسه بدګومانه شوې، ما یوازې د دې لپاره تاته څه ویل غوښتل چې سبا ته بیا دا شکایت ونه کړې چې په بې خبرې کې دې پر غلطه پریکړه مجبوره کړم.

ثریا وویل : په نړۍ کې یوازې ته یې چې زه ترې هیڅ شکایت نه لرم، خو ستا له دې حالت نه زه ناکراره ضرور یم.

زما له دې سره هیڅ کار نشته چې بغدا ته ورسیدې له څه ور پیښو سره مخ شوې، زما دا تسلي ده چې له هر څه سره مخ شوې یې ښه شوې، که ته ماته دا هم ووايي چې زه هلته له بل چا سره په واده مجبور شوم نو خدای (ج) ګواه دې چې زه به له تانه څه ګیله ونه کړم، زه یوازې دومره پوهیږم چې ته به زما وې.

که هغه داسې څوك وي چې ستا په مینه کې د بل چا ور شریکیدل یې خوښ نه وي نو زه تا په واده نه مجبوروم، که ته د دې لپاره په خبرو کې دوه زړی یې نو زه په خپله مینه کې د بل چا را شریکیدل خوښ نه کړم نو بیا خو پردې خبره افسوس کوم، ځکه چې دا به په ما ستا بدګوماني وي.

: مګر تا ولې دا فکر وکړ چې ما واده کړی دی؟

: د تاسو پرځای چې ثریا تا واوریدل له خوښې یې ځیره وغوړیده ويي ویل : نو له دې پرته تا بل څه ویل؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: بنه فرض کړه چې ما همداسې ویل غوښتل نو؟
: نو څه؟
: نو تا به څه ځواب راکاوه؟
: ما به له ځوابه وړاندې څو پوښتنې درڅخه کولې؟
: څه ډول پوښتنې؟
: ما پوښتل چې هغه څوك دئ، څه ورږ دئ؟ له تا سره يې کله وليدل،څه ډول يې درسره وليدل، هغې څه درته وويل ، تا څه ځواب ورکړ، تا چې زما يادونه وکړه نو هغې څه وويل هغه زړه سواندې ده که جګړه ماره او ثريا وخندل.

: ثريا واوره! طاهر جدي شو هغه چوپه د حوض په غاړه کيناسته په غاښونو کې يې ګوتې وهلې په سترګو کې يې يوه شوخه موسکا وه.

طاهر له هغه سره د صفيې د لومړنې پاملرنې نه نيولې تر وروستي ليدو کتو پورې ټولې پيښې ورته بيان کړې، په پای کې د ثريا په سترګو کې اوښکې ډنډ شوې ويې ويل : راوړه هغه ګوته چيرته ده؟

طاهر له جيبه ګوته راوويستله ثريا ته يې په لاس کې ورکړه، ثريا له خپلې ګوتې ګوته را ؤايستله او د صفيې يې په ګوته کړه ويې ويل:

ما وبخښه، ته مې پريشانه کړې، واخله دا زما ګوته له ځان سره وساته او کله چې له هغې سره ګورې نو زما له خوا يې ورکړه، زما له طرفه دا هم ورته ووايه چې زه به د هغې د نوکرې په حيث ژوند هم د ځان وياړ وبولم.

*****

(٦)

د طاهر د واده نه وروسته سبا ته تيمور ملك ډيلي ته ور ورسيد خلکو د هغه د سرښندنې داستانونه اوريدلي وو، او چې کله د ښار دروازې ته ورغی نو د ښار د اميرانو نه پرته ډير خلك د ده هر کلي ته درېدلي وو، کله چې هغه د شاهي ميلمستون په لوري روان شو د خلکو يوه لويه ډله د هغه تر شا روانه و.

طاهر له سلطان التمش سره د خپلو تيرو ليدو کتو بشپړه کيسه ورته وکړه او ويې ويل: زه افسوس کوم چې ته يوه ورځ وروسته راورسيدې، که نه نو دواده په ميلمستيا کې به شريك شوې وای.

: د چا دواده په ميلمستيا کې؟
: زما، زما واده وشو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

: چیرته، څه ور واده وشو؟
: پرون، ستا به په یاد وی چی د بلخ په لاره می درسره ملاقات وشو، یوه نجلی زما سره ملگری وه، او تا چی د هغی خبری واوریدلی ماته دی یو نصحیت وکړ ما ستا په نصیحت عمل وکړ.
: نو هغه له بلخه دلته را رسیدلی؟ ته ډیر نیکمرغه یی.
: زما گومان ؤ چی له تا سره به عبدالملك هم راشی او دواړه به زما په واده کی گډون وکړی.
: عبدالملك بغداد ته روان شوی دی.
: څه وخت؟
: ستا د لیك له رارسیدو وروسته سلطان شوری راوغوښتله او زموږ د ټولو پریکړه دا شوه چی ټولو اسلامی هیوادونو ته استازی واستوو او ټول د تاتاریانو «مغلو» پرخلاف یوه واحد سنگر ته راوبولو، د سلطان رایه دا وه چی بغداد ته تا واستوی خو ما دا رایه ورکړه چی ده ته په ډیلی کی هم اړتیا ده.
طاهر وویل : خو زما په څیر د عبدالملك په باب هم د خلیفه نظر ښه نه دی، زه ویریږم چی هغه هلته بندی نه کړی.
تیمور ملك ځواب ورکړ: نه هغه د سلطان د استازی په حیث هلته تللی دی. خلیفه به دومره رذالت نه کوی، سلطان جلال الدین نورو اسلامی هیوادونو ته هم استازی واستول.
یو افسر دننه ورغی خبر یی ورکړ : سلطان تاسو د ملاقات لپاره وربللی یاست.
تیمور ملك جگ شو ویی ویل : انشا الله چی زه بیرته راغلم تا ته به دواده په خاطر یو سوغات درکړم.
ماسپښین تیمور ملك د سلطان له لیدو وروسته بیرته راستون شو نو طاهر یی خپلی کوټی ته ور وغوښت او ویی ویل : ما تاته د یوه سوغات درکولو وعده کړی وه زه خپله وعده ترسره کوم، هغه سوغات دا دی چی ته به تر بل امر پوری په ډیلی کی وی، او تر څو سلطان جلال الدین په هندوستان کی وی تاته به دوهم امر نه کیږی، زه سبا ته روانیږم، ته به په ډیلی کی د سلطان د سفیر په حیث اوسیږی.
ددی ویره ده چی ځینی ترکی سرداران به سلطان التمش زموږ د پاچا پرخلاف

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوپاروي، خو تا چې په څو ملاقاتونو کې پر سلطان څومره اغیزه کړې ده د هغې په پام کې نیولو سره زما باور دی چې ستا په موجودیت کې به څوک د هغه اراده وانه ړولای شي، ته خپل کار ته دوام ورکړه او د مغلو پر خلاف د پاچا، امیرانو او اولس د یوه واحد سنګر ته تیارولو لپاره خپلې هڅې کوه، سلطان التمش پرې خوښ شو چې دایي واوریدل چې ته به د ده په دربار کې د سلطان جلال الدین سفیر یې، هغه ستا د خلوص او نیك نیتۍ نه ډیر اغیزمن دی.

ماښام مهال شیخ عبدالرحمن د تیمور ملك په ویاړ د ښار عزتمن رامیلمانه کړل، د ډوډۍ له خوړلو وروسته تیمور ملك وویل : طاهره! ما ستا د میړمنۍ لپاره هم یوه ډالۍ راوړې.

حاضرینو په پوره پاملرنه تیمور ملك ته کتل، تیمور ملك له خپلې غاړې نه حمایل راوېوست طاهر ته یې ور وړاندې کړ ویې ویل : زه ستا میرمنې ته تر دې غوره ډالۍ نشم وړاندې کولی، دا قرآن کریم زما د پلار په ګوتو لیکل شوی دی.

په ډیلي کې د څو نورو ورځو تیرولو نه وروسته طاهر ته د سلطان التمش د اندیښنو سببونه معلوم شول، التمش د ډیلي تخت د خپل بادار قطب الدین ایبك د مرګ نه وروسته د هغه له ناپوه زوی نه په زور ونیوه، ترکي سرداران په خاص ډول ایبك پردې خوښ نه وو، هر یوه داسې ګنله چې د ډیلي پر تخت تر التمش د دوی زیات حق دی، سرکش امیران د التمش پولادي پنجو ایل کړي وو، خو د شمال لویدیځ له لورې هغه ته له مغلو نه خطر ؤ او په جنوب کې راجپوت تنظیم کیدل، په داسې حالاتو کې د التمش دا اندیښنه بې ځایه نه وه چې که د تاتاریانو او یا راجپوتانو سره د جګړې وخت راشي نو د ده د پوځ ځینې ترکي سرداران چې تر اوسه داده نه دي ښایي له غلیم سره یوځای شي.

کله چې عین الملك ډیلي ته ورسید او د سلطان له باغي سرادارانو سره یې جوړ جاړي پیل کړل، نو سلطان یو نوی خطر احساس کړ، تیمور ملك له سلطان سره تر لیدو وروسته له عین الملك سره سخت چلند وکړ، له رخصتۍ نه وړاندې هغه د څو وتلیو سردارانو سره ولیدل، هغوی یې د راتلونکې خطر نه وویرول او دوی ته یې د اتحاد او یووالي لارښوونه وکړه.

د تیمور ملك له تلو وروسته طاهر د امیرانو د یو والي او متحد کولو هڅو ته دوام ورکړ، په څو ورځو کې د سلطان د مخالفو امیرانو له ډلې نه څو تنو چې د طاهر وېناوې واوریدې دا لوړه یې وکړه چې د خطرې په مهال به د سلطان سره بې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفايي نه کوي، له هغه وروسته طاهر اولس ته پام واړاوه، د ډيلي په جوماتونو کې د هغه د څو ويناګانو نه وروسته څو اميرانو هم دا احساس کړه چې که موږ ځانګړي او يوازې پاتې شوو نو د اولس ذهنيت به يې پرخلاف شي او سلطان به يې په آساني وځپي، ځکه خو هغوی هم له سلطان سره د وفاداري اعلان ته مجبور شول، د طاهر د دې برياليتوبونو يو ستر سبب د ثريا هڅې وې، له طاهر سره دواده نه دمخه د ډيلي د اميرانو ميرمنو او لونو هغه يوازې د يوه شتمن سوداګر ښکلې لور بلله خو د دې په واده کې د پاچا او ملکې ګډون دا د ټولو لويو کورنيو د پام وړ وګرځوله، اوس دوی ته د ثريا د ژوند ډير نور روښانه اړخونه معلوم شول، ددې په باب به په هر مجلس کې خبرې کيدلې او چې چيرته به ځلور ښځې راټولې شوې د دې په باب به يې څه ويل.

يوې به ويل : ما اوريدلي دي چې ددې بابا يوازې يو ساده سوداګر دی چې د روپيو ګټل يې زده دي.

بلې به ويل : مګر د هغه انا ډيره هوښياره ده، د ډيرو اميرانو ښځې آن د صدر اعظم ښځه يې مشره مور بولي، ځوک چې د هغې په خبرو تر تأثير لاندې رانشي هغه ته ګران بيه سوغاتونه ورکوي او تابع کوي يې.

ما اوريدلي دي چې ملکې ته هم هغې يو هار ورکړی دی ځکه خو ملکې هم د ثريا په واده کې د زيوراتو يوه ډکه صندوقچه هغې ته ورکړه.

: ما اوريدلي دي چې د ثريا پلار د کوم ښار حاکم ؤ، چې له مغلو سره په جګړه کې شهيد شو.

: هغه ډيره نيکمرغه ده له بابا سره يې ډيره زياته شتمني او دولت دی.

پلار يې يو زړور او سرښندوی سرتيری ؤ ، او خاوند يې د سلطان جلال الدين سفير او زموږ د پاچا ډير نږدې دوست دی. وايي چې له ځيرې نه بلکل پرښته ښکاري او په غږ کې يې جادو دی.

د ډيلي د بانفوذه اميرانو په سره يو کولو کې چې ثريا د طاهر سره مرسته وکړه او کوم برياليتوبونه يې وګټل د هغې په سبب هغه د طاهر د ميرمنې او د شيخ عبدالرحمن د لمسۍ پرځای د قوم د يوې درنې لور په حيث وپيژندل شوه.

هغې يوه ورځ د ښار د عزتمندو کورونيو ښځو ته ميلمستيا وکړه هغوی ته يې د مغلو د ظلمونو له بيانولو وروسته وويل چې خپل ميړونه او ورونه د غفلت له خوبه راپاڅوی که نه نو د وحشت او بربريت دغه توپان د ګاونډيو هيوادونو د تباه کولو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وروسته اوس د هندوستان دروازې تهکوي، د ټولنيز خطر د دفاع لپاره ټولنيز جهاد ته اړتيا ده.

ثريا هغوی وپوهولې چې که د قوم لوڼې خپله ذمه واري وپيژني نو په نارينه ؤ کې يو هم د خيانت او غداری جرئت نشي کولی.

ښځې خپلې ميرونه، خويندې خپل ورونه او ميندې خپل زامن د اولس په ملاتړ مجبوروولی شي، يوازې د نارينه ؤ اتحاد او يو والی کولی شي د اولس د لوڼو او ميندو ساتنه تضمين کړي.

ثريا د هندوستان پر حالت د تبصرې په ترڅ کې دوی ته ووېل که د پاچا او اميرانو اختلافونه لرې نه شول، نو د مغلو په اشاره به د دې هيواد په لکونو نا مسلمان خلك زموږ پرخلاف راپورته شي.

د ثريا خبری دومره اغيزمنې وې چې ټولو ښځو د خپلو خپلو نارينه ؤ د پوهولو ژمنې وکړې، دا پيل ډېر اميد وارکوونکی ؤ، له دې وروسته د هرې محلې ښځو ثريا ته د تبليغ بلنه ورکوله، نژدې هر ماښام به په کوم کور کې د ښځو غونډه وه او ثريا به هغوی ته وينا کوله.

شيخ عبدالرحمن د طاهر په موجوديت کې د ډيلي پرېښودلو اراده وځنډوله. سلطان جلال الدين خوارزم شاه د سند په ساګر سيمه کې واړول او د بهرنيو پيغامونو د ځواب په انتظار شو.

طاهر او ثريا په څو اونيو کې د ډيلي په مسلمانانو کې نوې ساه پوه کړه، له هغه وروسته دوی د سلطان التمش په غوښتنه نورو ښارونو ته مخه کړه، په هر ښار کې د دوی ډېر تود هرکلی وشو. ثريا به ښځو ته تبليغ کاوه او طاهر به په نارينه ؤ کې د ايمان جذبه راژوندی کوله.

هغه به په جوماتونو کې وينا کوله، د پوځيانو چونيو ته به تلو او د سرتيرو مشقونه به يې ليدل، له هغوی سره به يې د توری وهلو، نيزه بازی او غشي ويشتلو په تمرين کې ګډون کاوه.

د خبرو او عمل دغه غازي څو مياشتې وروسته بيرته ډيلي ته راورسيد، سلطان التمش يې مننه وکړه ورته ويې ويل :

اوس زما باور دی چې د سند له دريابه تر بنديا چل پورې ټول بغاوتونه چوپولی شم، اوس که مغلو هند ته د راتلو جرئت وکړ نو انشاء الله له هغوی نه به يو هم ژوندی ولاړ نه شي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو ورځې وروسته د سلطان جلال الدین استازي ډیلی ته ورسید دا خبر یې راوړ چې د خلیفه له لوري د خپلې غوښتنې په ځواب کې د حوصله ناك ځواب له اوریدو وروسته سلطان د هندوستان پرځای بغداد د خپلو فعالیتونو مرکز گرځوي.
د دې خبر نه وروسته طاهر ته استازي د تیمور ملك لیك وسپاره چې داسې ؤ:
د خلیفه له خوا د امید واروونکي ځواب له راتلو وروسته سلطان بغداد ته د تلو پریکړه کړې ده، موږ به په څو ورځو کې ملتان ته ورسیږو، د سلطان امر دی چې ته هم هلته راشه، سلطان د سند او مکران له لارې بغداد ته درومي، سلطان التمش ته دا پیغام ورسوه چې کله بغداد ته ورسیږو موږ به د مصر، شام او عربي هیوادونو د ملاتړ ترلاسه کولو نه وروسته تاسو له خپلو ارادو او راتلونکی عزم نه خبروو، تر هغه وخته مو لیندې جوړې او تورې تیرې کړې.
طاهر د تیمور ملك له لیك سره د ثریا کوټې ته ورننوت، ثریا چې ولید پوښتنه یې وکړه: استازي پیغام راوړی؟
طاهر لیك د هغې په لاس کې ورکیښود ویې ویل: واخله پخپله یې ولوله.
ثریا د لیك له لوستلو وروسته هغه ته وکتل او تری ویې پوښتل:
تا څه وخت د تلو پریکړه کړې ده؟
: سبا یا بله ورځ.
: مگر ته لږ اندیښمن یې، زما په باب چورت مه وهه.
: ثریا! په دې کې شك نشته چې له تانه بیلتون ماته اسانه نه دی، خو اوس زما د اندیښنې سبب بل څه دی.
: خبره داسې ده چې زه له خلیفه نه داده نه یم، زه ویریږم چې بغداد ته د سلطان تگ د ده د زحمت سبب نه شي.
کیدای شي چې د خلیفه په باب زما رایه غلطه وي، خو د نورو امیرانو په منع کې ځینې داسې دي چې په هر وخت کې خلیفه په غلطه لاره بیولی شي، زما دا اټکل دی چې تر اوسه به مغلو د بغداد زیاتره وتلي امیران پیرلي وي.
ثریا وویل: مگر د عبدالملك په باب خو ستا رایه دا وه چې هغه ډیر هوښیار سړی دی. که څه د خطر خبره وای نو خامخا به یې سلطان ته د بغداد د تلو مشوره نه ورکوله.
طاهر وویل: خدای دې وکړي چې د هغه د نیك نیتی په باب د طاهر خبره دروغ شي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښام چې کله شیخ ته د طاهر تیاری معلومه شوه نو هغه وویل زه یوازی ستا په خاطر په ډیلی کی پاتې وم، اوس زه مدینې ته روانیږم، هلته به د حج نه وروسته دمشق او یا کوم بل لوری ته د تګ پریکړه وکړم.

حنیفي طاهر ته تسلی ورکړه وی ویل : زویه‌ا ترڅو ته بیرته نه یې راغلی موږ به په مدینه کی اوسیږو، موږ به ستا کور هم وینو.

طاهر وویل : زه زید له تاسو سره پریږدم چې ولاړ شی، هغه به تاسو زموږ کور ته بوځی، او زما باور دی چې تاسو به لږ تر لږه، یوه موده د ده میلمستیاومنی.

حنیفي وویل : که د ثریا خوښه وه موږ به یې هملته پریږدو.

شیخ وویل : ثریا ماته ویلی چې سلطان جلال الدین د پوځ لپاره پیسو ته اړتیا لری، په بلخ، بخارا او سمرقند کی زما زیات تاوان وشو، بیا هم زه یو لك دیناره ورکوم، ته دا سلطان ته ور وړه.

سلطان التمش هم ماته د هغه د مرستی وویل.

د رخصتی په ورځ سلطان التمش د جلال الدین د مرستی لپاره د اشرفیو صندوق ورکړ او تر ملتان پوری یې د طاهر د رسولو او د اشرفیو د صندوق د ساتنی لپاره یوه دلګی سرتیری ورسره واستول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیانت

په لاره کې د کرمان، اصفهان او نورو ځایونو امیرانو د مغلو په لمسون د خپلواکۍ اعلان کړی ؤ، سلطان جلال الدین په راتلونکي کې له دوی نه د وفادارۍ ژمنې واخستلې او تیر اشتباهات یې ور وبخښل او جګړې ته یې د تیاریدو امر ورته وکړ پخپله بغداد ته روان شو.

عبدالملک چې له بغداده بیرته راستون شو سلطان ته یې داډ ورکړ چې سلطان د مغلو خطر نژدې احساس کړی خپله رایه یې بدله کړې ده، او هغه د خوارزم شاه د مرستې لپاره لښکر تیاروي، د خلیفه لیك هم ډیر امیدواروونکی ؤ، خو طاهر، تیمور ملك او د سلطان څو نور ملګرې پوره داده نه وو.

تیمور ملك پاچا ته مشوره ورکړه چې دی دې له بغداده بهر څو ورځې پاتې شي څو تنه به بغداد ته واستوو نوی وضعه به معلومه کړو امکان لري چې خلیفه ستا د لرې اوسیدو په صورت کې مرستې ته چمتو وي خو بغداد ته ورتګ دې خوښ نه کړې.

ددې ټولو اعتراضونو په ځواب کې پاچا وویل:

خلیفه د دښمن پرخلاف د یو کیدو بلنې ته لبیك ویلی دی، هغه زموږ د لیك په ځواب کې ویلي دي چې هغه له موږ سره نور پاچاهان مرستندوی ولیدل نو خپل لښکر به زموږ مرستې ته راواستوي او نورو پاچاهانو موږ ته دا شرط ښودلی دی چې هغو ته د خلیفه د مرستې ډاډ ورکړي. په دې وضعیت کې موږ همدا یوه لار لرو چې بغداد ته ولاړ شو. او د خلیفه له لوري د شام، مصر او مراکش، پاچاهانو ته دا پیغام واستوو چې په جهاد کې زموږ ملاتړ وکړي.

که د خلیفه نیت پاك نه وي هم زموږ باور دی چې هغه به په بغداد کې پر موږ لاس نه پورته کوي، که د عام ذهنیت له ویرې هغه د طاهر او د هغوی د ملګرو له کړو وړو نه په سترګې پټولو مجبور شوی ؤ نو زموږ پرخلاف به هم یوازې دومره فکر وکړای شي چې موږ هلته تنګ کړي تر څو د بغداد پرېښودو ته مجبور شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ سره د دی پروا نشته.

خو زموږ باور دی چی له خلیفه سره په لومړی کتنه کی به د هغه ټولی اندیښنی لری کړو، موږ به هغه ته ووایو چی که تاسو زما د پلار اشتباه نه شی بخښلی نو ماته یی سزا راکړی مگر مسلمانان د مغلو له غلامۍ نه وژغوری، موږ د خوارزم د پاچا پرځای داسی څوك وبولی چی د اسلام د ناموس د ساتنی لپاره ستا تر جنډې لاندی د یوه سپاهی په حیث جنگیدل ځان ته ویاړ بولی.

طاهر وویل : له دی ټولو خبرو سره که بده نه منې نو زما رایه دا ده چې تاسو ما او عبدالملك بغداد ته واستوی، موږ به په څو ورځو کې د وضعی له سهی حالت نه ځانونه خبر کړو او ستاسو په خدمت کی به حاضر شوو خلیفه او د هغه نور حکام چی له موږ سره کوم سلوك وکړی له هغه نه به د دوی نیت څرگند شی، که موږ بیرته راستانه نه شوو نو معنی به یی دا وی چی موږ یی ستا د پلوی په گناه نیولی یو، او ستا سو په اړه هم د دوی ارادی سهی نه دی، او که موږ بیرته راغلو نو تاته به د بغدا د ټول حالات ووایو.

سلطان جلال الدین له دی رایی سره اتفاق وښود او طاهر، عبدالملك او مبارك ته یی بغداد ته د تلو اجازه ورکړه، له طاهر سره راغلیو دیرش تنو ځوانانو ته هم د څو ورځو لپاره بغداد ته د تلو اجازه ورکړای شوه.

*****

(۲)

ماښام مهال د بغداد صدر اعظم صفیه خپلی کوټی ته ور وغوښته او د هغی په لاس کی یی یو لیك ورکړ ویی ویل:

لوری! پوره لس کاله ما د خلیفه په خدمت کی تیر کړل خو پر چا می اعتماد ونکړای شو، او نه زما دا تمه ده چی څوك دی پر ما اعتماد وکړی، زما تر ټولو لویه گناه ښایی دا وه چی په ځینو معاملو کی د خدای «ج» د رضا پرخلاف د خلیفه د خوښی تابع وم، او د هغه په اشارو می کار کاوه، خو پر اسلامی نړۍ د هیبتناکی تباهی په راوستلو کی د خلیفه ملاتړ نشم کولی.

واوره لورې! جلال الدین خوارزم شاه له خلیفه نه د مرستی په تمه بغداد ته را روان دی، زما په تینگار هغه سلطان ته یو امیدواروونکی لیك استولی دی، او زما دا تسلی وه چی دغه کار به می د تیرو ټولو غلطیو کفاره شی، خو داسی ښکاری چی تقدیر ته زما ښیگڼه منظوره نه ده، نن هغه لوی منافق او غدار مهلب

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن داؤد د مغلو د ځانګړی استازی په حیث بغداد ته راغلی، له هغه سره څو تنه مغل سرداران هم دی، خلیفه پخوا هم د مغلو تر رعب او هیبت لاندی ؤ، مهلب د هغه پاتی حوصله او غیرت هم تری واخست، هغه خلیفه پوهولی دی چی که ته جلال الدین ونیسی او مغلو ته یی وسپاری نو بغداد به د تباهی له اوره وژغورل شی او د چنګیز خان پرځای ناست کسان به تاته تل په عزت او احترام ګوری.د خلیفه د داړ لپاره د مغلو د انعام په تمه څو مفتیانو دا فتوی ورکړی ده چی مغلو ته خدای «ج» د ځمکی په پراخه ساحه حکومت وربخښلی دی، له دوی سره مخالفت د خدای «ج» له رضا نه د بغاوت په معنی دی او د جلال الدین مذهبی عقیده سهی نه ده، ځکه خو د بغداد پر خلکو د هغه اطاعت فرض نه دی، داسی ښکاری چې مهلب له څو ورځو را په دیخوا دلته مصروف ؤ خو زه یی له راتلو نه هغه مهال خبر شوم چی دی له څو مغلی سردرانو سره د خلیفه پر دسترخوان ناست ؤ.

ما د خلیفه د پوهولو هڅه کړی ده، خو هغه د مهلب د خبرو تر اغیزی لاندی دی او له مغلو نه تر خدای «ج» زیات ویرېږی نن شپه بیا خلیفه ما او د پوځ څو تنو سردارانو ته د خبرو اترو وخت او بلنه راکړی ده،، او زما امید دی چی نن به د خلیفه په محل کی د مسلمانانو د برخلیك پریکړه وشی، د خلافت له لویو سردارانو څخه یو هم په دی نظر نه دی چی د خوارزم شاه په ملاتړ د مغلو د دښمنی خطر قبول کړی، خو زه به خپل وروستی فرض ترسره کړم. نن د قاسم ارتیا احساسوم، خو هغه ډیر لری دی زه تاته یو ډیر لوی مسؤولیت سپارم، تاته معلومه ده چی د خلیفه په خفه کولو سره ډیر لږ خلك د هغه له مانۍ نه ژوندی راوتلی شی، ښایی زما پای هم همدغسی وی، که زه تر نیمی شپی پوری کورته را ستون نه شوم نو ته سعید راوغواړه دا لیك وروسپاره او دا لارښوونه ورته وکړه چی هر څومره ژر کیدای شی جلال الدین ته یی دی ور ورې. ځکه چی که خلیفه د جلال-الدین د نیولو پریکړه وکړی نو زما باور دی چی نن شپه به لښکر وریسی واستوی، او دی به دراز دنه افشا کیدو په سبب کورته راپری نږدی، ما سعید پوهولی دی، هغه به د طاهر د پخوانیو ملګرو نه څو ځوانان را ټول کړی او طبیلی ته نږدی به زما د حکم انتظار کوی، تر اوسه ما هغه ته نه دی ویلی چی په کوم کار پسی به یی استوم، او له ضرورت نه پرته داسی مهم لیك هم هغه ته ورسپارل لازم نه بولم، امکان لري خلیفه زما خبره ومنی او جلال الدین ته ددی لیك د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

استولو اړتیا نه شی، په هر صورت که زه تر نیمی شپی پوری رانه غلم نو د بغداد د صدر اعظم وروستی فرض به د هغه وریره پوره کوی، سعید او د طاهر نور ملګری تر ما پر تا زیات اعتماد کوی.

صفیی وویل : ته داده اوسه زما لخوا به لتمی ونه شی، صدر اعظم وموسکل وبی ویل : زما پر تا اعتماد دی،که قاسم هم دلته وای بنایی د دی کار لپاره زما نظر پر تا وای.

صدر اعظم شاهی مانۍ ته راستون شو.

*****

(۳)

د ماسختن لمانځه نه لږ وروسته د صدر اعظم په مانۍ کی فریادونه اوچت وو، د مانۍ ټول نوکران پر هغه راغونډ شوی وو، د هغه د ټټر او پوښتیو له ټپونو نه وینی روانی وی، صدر اعظم سترګی وغړولی او په هوښ راغی، په ټیټ غږ یی پوښتنه وکړه : زه دلته څنګه راغلم؟

یوه نوکر وویل : ته چی دروازی ته راورسیدلی وغورځیدلی، موږ راواخستی او دلته مو راوړی.

: او هغه نوکران چی له ما سره ؤ څه شول؟

یو نوکر ور وړاندی شو وبی ویل : زه معمولی ټپی یم!

حامد ووژل شو.

: تا هغوی وپیژندل؟

: هو! ما مهلب وپیژاند، کله چی ته د خلیفه له درباره راووتی هغه له تا سره یوځای ؤ، موږ دواړو له زینی نه خو ګامه لری ستا د راتګ انتظار کاوه، کله چی ته لاندی راکوزیدی نو څلور تنو چی نقابونه یی پرمخ، راکش کړی وو د ونو له سیورو نه راووتل پر تایی حمله وکړه.

تا مخ واړاوه او د دروازی په لوری دی منډه واخستله خو مهلب دی لاره ونیوه او په خنجریی دوه دری واره دربانډی وکړل او د مرستی لپاره یی چیغی کړی. حامد زمانه وړاندی ؤ هغه پر مهلب حمله وکړه خو هغه ځان یوی خواته کړ او بچ شو او حامد د یوه مول وهلی د توری په ګوزار ټپی شو او وغورځید زه ور وړاندی شوم یو مول وهلی می وواژه، نورو دریو حمله راځپاندی وکړه، ما یو بل هم وغورځاوه، په دی ځنډ کی د خلیفه د مانۍ نه نور سرتیری راووتل، مهلب ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاغی او وبی ویل سپاهیان راغلل راځی او بیا هغوی وتښتیدل زما تا ته پام شو، ته له هغه ځایه مانی ته تللې زه په منډه درغلم او څوګامه درسره ولاړم او بیا په دی ګومان ودریدم چی هغوی به په تا پسی راشی کله چی پوه شوم چی ته مانی ته نژدی شوی زه هم راغلم.

صدر اعظم وویل : سعید چیرته دی؟

سعید نوکران په یوه او بله خوا لری کړل او د هغه د بستری ترڅنګ ودرید، صدر اعظم د خپلی میرمن، لور، صفیی او سعید نه پرته نور نوکران له کوټی و ایستل.

کله چی کوټه تشه شوه سعید ته یی وویل : ستا په ذمه چی کوم کار دی صفیه به یی درته ووایی ملګری دی تیار دی؟

: هو صیب!

صدر اعظم خپلی میرمنی ته وکتل: زمانه وروسته به ستا لپاره دا غوره وی چی مصر ته ولاړه شی، زه د لږ ځنډ میلمه یم.

صفیی وویل : کاکا! ما تر اوسه تاته یوه خبره نه ده کړی طاهر ژوندی دی، او که ستا بدل بل چا وانه خست نو هغه به یی خامخا اخلی.

: لوری رښتیا وایه! زما په زړه یو درونډ بار ږ.

: هو دا رښتیا ده پر هغه یی د مړه ګومان کړی ږ او سیند ته یی غورځولی ږه دا سعید ته هم معلومه ده.

صدر اعظم په سوالیه نظر سعید ته وکتل هغه وویل : هو صیب هغه ژوندی دی.

صدر اعظم صفیی ته وکتل ویی ویل : صفیی لوری! زما د ورتګ نه وړاندی خلیفه د سلطان جلال الدین د نیولو لپاره دیرش زره تنه سرتیری استولی وو، اوس دی ته خپل فرض پوره کړه.

نن شپه به هغوی ډیر زیات مزل کړی وی...

سکینی ما له تا سره د خبرو فرصت ونه موند... نن له ما سره کښینه.

د سکینی اوښکی بهیدلی او د هغه ترڅنګ کښیناسته، صدر اعظم څو شیبی دی ته وکتل او بیا یی سترګی پټی کړی له درده یی زګیروی وکړ، لږ ځنډ وروسته یی سترګی خلاصی کړی او په اشاره یی اوبه وغوښتی، سعید هغه ته تکیه شو او راپورته یی کړ، صفیی یی د اوبو پیاله پرشونډو ورکیښوده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو غوړپ اوبو نه وروسته یې بیا سترګې پټې کړې او څملاست، سکینې وویل : بیهوښه شو.

سعید زر د هغه خوله وازه کړه صفیې ته یې وویل چې اوبه ورو څښې.

صفیې یې په خوله کې اوبه ورواچولې، خو د هغه له ستوني د تیریدو پرځای تر دواړو واښکو بیرته تویې شوې، صدر اعظم سترګې وغړولې او څو ځلې د بندې بندې ساه کښلو وروسته په ابدي خوب ویده شو.

صفیې، سکینه او کاکا ناوې په ژړا پریښودې اوښکې یې تویولې او بهر راووتله، سعید ورپسې ؤ.

: زه ستا د امر انتظار کوم، هغه وویل.

صفیې ځواب ورکړ : ودریږه! زه اوس راځم، لږ څنډ وروسته صفیه له خپلې کوټې راووتله، هغې د سپارلې جامې اغوستې وې او په ملا یې توره ځوړنده وه.

هغې د یوې خدمتګارې په لاس کې یوه پاڼه ورکړه ورې ویل : سبا ته دا رقعه سکینې ته ورکړه.

سعید په حیرانۍ هغې ته کتل. دې ورته وویل : سعیده راځه.

: مګر ته له موږ سره ځې؟

: هو! زه به له تاسو سره ځم کاکا راته ویلي وو چې دا د ده د ژوند وروستی او ډیره مهمه ذمه واري ده. او زه یې پوره کول غواړم.

: مګر ته باید پر ما اعتماد وکړې.

: زما پر تا اعتماد دی، خو زه ویریږم چې هغه به ستا له لاسه کوم پیغام ته ارځښت ورنکړي، له د ینه پرته مهلب ما ډیره ښه پیژني، زه دلته په پاتې کیدو ددې کور بدمرغۍ نوره زیاتول نه غواړم.

*****

(٤)

د لمر له راختلو نه لږ وروسته طاهر او د هغه ملګرې د یوې غرنۍ سیمې نه تیریدل، په یوه پراخه سیمه کې ورننوتل چې مخامخ یې په غونډیو کې اته، لس تنه سپاره ولیدل چې اسونه یې چارګام زغلوی. په هغوی پسې د پنځوسو تنو سپرو په شاو خوا کې بله ډله وه، طاهر په ځیر د لیدونه وروسته عبدالملك ته وویل:

دا سې ښکاري چې هغه وروستني په مخکنیو پسې راغلي دي. او موږ یې باید

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرستی ته ورورسیږو.

عبدالملك وویل : هغوی له شانه غشی وریسی را اوروی، وګوره یو تن یی زخمی شو لویږی، تعقیبوونکی په دوو ډلوویشل شول او هغوی غواړی را ایسار کړی او تښتیدونکی یوازی ځانونه ژغوری، جګړه کول نه غواړی، موږ باید د هغوی مرسته وکړو.

طاهر خپلو ملګرو ته مخ واړاوه او په لوړ غږ یی وویل : ژر کوی چی هغوی یی په منګولو کی را ایساریدونکی دی.

د سترګو په رپ کی د طاهر ملګری له غونډیو نه دری ته ورکوز شول، طاهر په لوړ اواز وویل : وګوره د ټولو دمخه لکه چی یوه ښځه ده، ته د کیڼ لوری سپاهیانو مخه ونیسه، زه ښی خواته ورځم، هغوی له دواړو خواونه د غشو تر دم لاندی راغلی دی، هغوی ته خوږ آزاد پریږده که هغوی په موږ هم د غلیم د ملګریو ګومان وکړ او په یوه او بله خوا د مخ اړولو هڅه یی وکړه نو ویه وژل شی.

د طاهر ملګری په دوو برخو وویشل شول او د شاډلی مخه یی ونیوه، تښتیدونکو دوی خپل مرستندویان وګڼل تر لږ وړاندی تیریدو وروسته ودریدل.

طاهر وړاندی ورغی په لوړ غږ یی وپوښتل : تاسو په هغوی پسی ولی راغلی یاست؟

د ده په ځواب کی یو تن چی خول یی پر سر ؤ او د ډلی مشر معلومیدو را وړاندی شو ویی ویل : دا د خوارزم شاه جاسوسان دی، تاسو زموږ لاره مه نیسی.

: تاسو د خلیفه سپاهیان معلومیږی، بنایی تاسو ته معلومه نه وی چی د خلیفه او خوارزم شاه ترمنځ د دوستی تړون شوی دی.

: پردی خبرو موږ ډیر ښه پوهیږو. ته زموږ له مخی لری شه، که نه نو په لری کیدو به دی مجبور کړو.

: نه تر څو موږ ته دا معلومه نه شی چی هغوی څه ګناه کړی موږ به یی ساتنه کوو.

: موږ شکمن یو چی دوی خوارزم شاه ته ورځی.

: تاسو یوازی په شك د خلکو د وژلو اجازه نه لری. او بیا خوارزم شاه ته ورتلل خو ګناه نه ده.

: نو د مقابلی لپاره چمتو شه!

طاهر ځواب ورکړ : د مسلمان وینه ډیر ارځښت لری، غوره دا ده چی بیرته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستانه شي. تاسو تر پنځلس شلو تنو زيات ياست، خو زما سره داسې سرتيري دي چې په ډيرو ډگرونو کې يې د خپلو متهو زور ازمويلی دی.

موږ تاته داږ درکوو چې د خليفه دښمنان نه يو، تاسو دلته ودريږئ، زه يو سړی هغه ته وراستوم که هغه موږ ته داږ رانکړای شو نو پخپله به يې ونيسو او بغداد ته به يې بوځو.

طاهر عبدالملك په اشاره نژدې وروغوښت او ورته ويې ويل: ته ورشه وگوره څوك دی؟

پوځي افسر وويل ته څوك يې؟

طاهر ځواب ورکړ : ويريږه مه موږ مغل نه يو مسلمانان يو.

: که تاسو مغل وای نو زموږ لاره به مو نه وه نيولی.

: د ويرې او که د دوستۍ په سبب؟

افسر لږ له دوه زړې وروسته د خبرو موضوع بدله کړه ويې ويل : ستا لهجه او غږ داسې سړي ته ورته دي چې ما پيژاند، هغه هم ستا په څير په هر کار کې پښه کلکه ايښودله.

ښايي زما څيره هم هغه ته ورته وي، او ښايي چې زه هماغه سړی وم.

: هغه مړ شوی دی!

: کله کله مړي هم ژوندي کيږي.

: ته کټ مټ د طاهر بن يوسف په څير غږيږې.

: طاهر بن يوسف مړ شوی دی، او نن د هغه يو دوست د هغه په تعقيب د مرگ په درشل پښه ايښې ده، ستا غږ او لهجه يوه داسې چاته ورته ده چې د منصب په تمه يې د خپلو دوستانو د نيولو وعده کړې وه.

: ته څوك يې؟

: که ته د دوستانو په هيرولو عادت نه وې نو ښايي ومې پيژنې! طاهر دا وويل او خول يې له سره لرې کړ.

: طاهره... ته !!

: هو! افضله! ايا ته خپله څيره نه راښکاروې؟

: که تر اوسه شکمن يې لږ وړاندې راشه.

: مگر ته خويې ...!

: هو ماته يې زهر راکړل. خو هر زهر وژونکی نه وي!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: طاهره! خدای «ج» شاهد دی چی زه په هغه سازش کی شریك نه وم او ستا د نیولو لپاره می څه دسیسه نه وه جوړه کړې.

طاهر خول پرسر کینبود ویې ویل :زه افسوس کوم چی تاته د دي موقع په لاس درنه غله چی ما ونیسی، اوس پوښتنه کولی شم چی په کوم نیت دلته راغلی یې؟ او دا خلك څوك دی چی درپسی راغلی؟

: زه تاتـه څه نشـم ویلی، یوازی دومره ویلی شم چی تا زما لاره ونیـوله د لښکرو د مشر د امر مخالفت دی وکړ.

: د لښکرو مشرا! هغه چیرته دی؟

: زه دا نشم ویلی.

: نو ستا خیر په دی کی دی چی بیرته وګرځه!

: ته پوهیږې چی زه بی زړه نه یم.

: ترڅو ته غدار نه وی زما همدا رایه وه، خو غداری او زړورتوب په یوه وجود کی نه راټولیږی.

: ماته یوازی د هغو خلکو د تعقیبولو امر شوی، که د لاری په نورو خلکو د توری اوچتولو حکم وای نو ماته به دی د بی غیرتی پیغور نه ؤ راکړی.

: کله چی ته پوهیږې چی زموږ له مړیونه تر تیریدو دمخه په هغوی پسې نشی ورتلای، نو بیرته ولی نه ستنیږې؟

افسر څه ځواب ورنکړ او په زړه نا زړه حالت کی یې خپلو ملګرو ته وکتل، په دی څنډ کی عبدالملك اس وزغلاوه او طاهر ته نږدی ورغی او د افضل پر خلاف یې نیزه برابره کړه.

طاهر وویل : عبدالملکه! د جګړی اړتیا نشته، دا زموږ دوست افضل دی او په غالب ګومان یې د بیرته ستنیدو پریکړه کړې ده.

عبدالملك وویل : دی اوس د ځان په باب هیڅ پریکړه نشی کولی، افضله تیار شه!

طاهر چیغی کړی : نه، نه عبدالملکه ودیږه! خو عبدالملك ده ته د پام کولو نه پرته اس پونده کړ او پر افضل یې حمله وکړه، افضل د ځان ژغورلو هڅه وکړه خو د عبدالملك نیزه د هغه تر تټر بوټه وختله.

دواړه لوری د یوی شیبی لپاره چوپ شول، عبدالملك اس راوګرځاوه او د دوی په منځ کی ودرید د افضل ملګري یې مخاطب کړل په لوړ آواز یې وویل:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاسو کې نور څوک شته چې د خليفه نمك حلالوي؟

دغه وچه ځمکه د منافقينو، غدارانو او خاينانو وينې ته تږې ده..ماته وګورئ زه عبدالملك يم، بناپي په تاسو کې ډير ما وپيژني، عبدالملك يوه شيبه خول له سره لرې کړ او بيا يې بيرته پر سر کيښود ويې ويل : کاشکې تاسو ژوند او مرګ پيژندلی، تاسو د کمزورۍ په مخ کې زمريان او د زورور په وړاندې ګيدړان شئ.

تاسو په ښځو غشي اوروئ، خو چې ميړونه ووينئ لړزه درباندې راشي. ولاړ شئ خپل سالار ته ووايئ چې کوم ځنګل ته د ښکار لپاره راغلی هلته سوئ نشته، پړانګان پکې اوسيږي. له خوارزم شاه سره لږ خلك دي خو د دوی هريو له زرګونو سره په جګړه پوهيږي، ورشئ!

که زما سره دا احساس نه وای چې زموږ توری به ستاسو له وينو نه شرميږي نو بناپي ما د تيښتې فرصت نه وای درکړی.

د افضل ملګري يو پر بل پسې وتښتيدل او په لږه شيبه کې ډګر تش شو.

عبدالملك طاهر ته نږدې راغی د هغه له څيرې نه وحشت څرګنيده ويې ويل : زر راځه صفيه دې انتظار کوي.

: صفيه!

: راځه هغه تپي ده!

: طاهر ډېلې پوښتنې پرته اس پونده کړ.

کله چې د غونډۍ سرته اس خوت رفتار يې کرار شو نو هغه له عبدالملك نه پوښتنه وکړه : هغه چيرته ده؟

: ما هغوی د دې غونډۍ شاته د خوړ په غاړه پريښودل.

: تپ خو يې خطرناك نه دی؟

: پر هغې دوه غشي لګيدلي دي، د يوه تپ معمولي دي خو دوهم يې ډير بد په ښتيو پورې نښتی ؤ، غشی مې ايستلی دی خو...!

: خو څه؟

: خدای «ج» دې خير کوي.

*****

(٥)

صفيې يوې ډبرې ته تکيه کړې وه او ناسته وه، سعيد اوبه ورڅښلې، طاهر يې چې وليد جګه شوه ودريده، هغه له اس نه پلې شو صفيه ځګامه ور وړاندې شوه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو بیایی سترګی تورې شوې، هغې تیندکونه وخوړل او نژدې وه چې وغورځیږي چې طاهر ورمنډه کړه هغه يې په خپلو متو کې تکیه کړه او ورو یې په ځمکه څملوله.

صفیې ! ته دلته ولې راغلې؟ طاهر په دردناکه لهجه وپوښتل.

د صفیې پر شونډو غمجنه موسکا وغوړیده ویې ویل : اوس د دې خبرو وخت نشته، وګوره دغه خوږ ځومره وروکې دی خو اوبه یې ځومره رڼې دي، د دجلې سیند ډېر لوی دی خو د هغه له خوړپرو اوبونه ډېره ستومانه شوې وم، ستا د کلي د خرما په باغونو کې کټ مټ دغسې اوبه بهیږي.

د یخو، خوږواو رڼو اوبو خوړونه اوچیني! زه د هغوی په لټه کې دلته راغلم، د طاهر ځو ملګرې نژدې ورغلل خو عبدالملك هغوی یوه لوری ته ورسره بوتلل.

صفیې وویل : ته ولې خفه یې، ماته وګوره، زه خوښه یم، هو! ما ددې خوږ په باب درته خبره کوله، که زه مړه شوم ددې خوږ پر غاړه مې ښخه کړه.

:نه، نه، صفیې ته به روغه شې، ستا زخم معمولي دی، زه به تا هغو د خرما باغونو ته راسره بوزم چې د یخو، خوږو او رڼو اوبو ویالې پکې بهیږي، اوس به د پیښو د توپان هیڅ څپه هم موږ یو له بله بیل نکړای شي.

صفیې وویل : او موږ به هر سهار پر اسونو سپريږو د صحرا سیل ته به ځو.

: هوکې صفیې زه وعده کوم.

: او زه به له تاسره د نیزه بازې لوبه کوم، او بیا به د خرما په باغونو کې ګلونه لټوو، او کله چې ته د جګړې لپاره روانیږې نو زه به د ریګونو پر غونډۍ خیژم او ستا لاره به څارم.

: هوکې صفیې!

د صفیې ترسترګو اوښکې روانې شوې سلګۍ یې وکړې ویې ویل :

نور زما سره د مرګ غم نشته، ته زمایې، زمایې!!

او بیا یې سترګې پټې کړې.

د طاهر سترګې راډکې شوې چیغې یې کړې صفیې، صفیې!

صفیې سترګې وغړولې خو څه یې ونه ویل طاهر عبدالملك ته غږ وکړ هغه په منډه راغی طاهر ورته وویل : دی ضعف کړې دی اوبه راوړه د اوبو له ځو غوړپه وروسته د صفیې څیره لږ راتازه شوه په کمزوري غږ یې وویل : لکه چې ویده شوې وم، د خرما په هغه بڼ کې، د رڼو اوبو چینه بهیده... زه هلته ولاړه وم... ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اس سپور وی چیرته تلی... چیرته ... دیر... لری. هغی بیا سترګی پټی کړی.
په مخ یی نیلی رنګ زور واخست ورو ورو یی ویل :
تاسو څنډ مه کوی پوځ له دی ځایه... یو پړاو لری... عبدالملک یی پر لاس لاس ورکیښود بیایی طاهر ته وکتل او انا لله و انا الیه راجعون. یی وویل سر یی ځوړند شو، طاهر له دنیا او مافیها نه ناخبره د وفا او مینی دغی مجسمی ته کتل، عبدالملک د هغی پر مخ خپل دسمال وغوړاوه، او طاهر یی ترمټ ونیو وبی ویل : جګ شه! د همت نه کار واخله.
طاهر جګ شو ودرید، عبدالملک ته یی کتل د هغه له سترګو وحشت وریده، د عبدالملك په سترګو کی اوښکی ډنډ شوی او لاسونه یی وغوړول او، طاهر بی اختیاره په غیږ کی ځان ور وغورځاوه او په سلګو شو.
عبدالملك وویل : طاهره! ښایی په دنیا کی داسی انسان نه ژ چی دا باید ورته ژوندی وای.
لږ څنډ وروسته د همغه خوږ په غاړه د طاهر ملګرو صفیه په خاورو کی ښخه کړه، طاهر د ځنګلی ګلانو څو ګیډی راټول کړل او د هغی په قبر یی وشیندل.
عبدالملك وویل : راځه طاهره چی ناوخته کیږی.
طاهر په اس سپور شو له سعید نه یی وپوښتل د لښکرو سالار له څومره پوځ سره را روان دی؟
: له شل زره لښکر سره.
طاهر عبدالملك ته وویل : د صدر اعظم لیک ماته راکړه!
بیا یی پر لیك سرسری نظر تیر کړ او ویی پوښتل: نو مهلب هلته رسیدلی دی نور نو دی بغداد خدای ساتی.
عبدالملك وویل :.زه ویریږم چی سلطان زموږ له مشوری پرته بغداد ته مخه نه کړی، موږ باید زر تر زره ځانونه ور ورسوو.
طاهر اس ته پونده ورکړه ویی ویل : راځه.
په لاره کی طاهر له سعید نه پوښتنی کولی او دا ورته معلومه شوه چی دوی د سر لښکر له پوځ نه لاره کړه کړی وه خو په نیمه لاره کی د پوځ د مخی ډلګیو لیدلی وو او پر دوی پسی راغلی وو.

*****

(٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان جلال الدین خوارزم شاه سره دوه نیم زره تنه سرښندویان وو، له بغداده د قشمور تر مشری لاندی د شل زره سرتیرو د راتگ خبر یی چی واورید دوه زره تنه یی په مورچلو کی ځای پر ځای کړل او پخپله له پنځه سوه تنو سره وړاندی ولاړ، د یوی غونډۍ پر سر د خلیفه د لښکر د راتگ په انتظار شو، په همدی وخت کی یی خبر ترلاسه کړ چی د خلیفه نور لس زره تنه لښکر د یوه بل سالار مظفر الدین په مشری د شمال ختیځ له لاری را روان دی او غواړی سلطان کلابند کړی:

د صدر اعظم د لیك له لوستلو او د عبدالملك، طاهر او سعید نه د خو پوښتنو نه ورروسته سلطان ته معلومه شوه چی د خلیفه پوځیان به خامخا د ده د نیولو هڅه کوی، او که دی دلته خوندی پاتی شو هم د دوی پوځ به یی تعقیبوی، او تر هغو به یی پری نژدی تر څو یی د مغلو په لاس ورنکړی.

کله چی د قشمور پوځ راښکاره شو نو سلطان طاهر ته د سولی بیرغ ورکړ او د سولی لپاره یی خبرو اترو ته واستاوه.

طاهر قشمور ته دا پیغام ورساوه چی یا خو بغداد ته زموږ لاره مه تړی، سلطان پر دی باوری دی چی کله د خلیفه په حضور کی ودریږی د هغه بدگومانی به لری کړی، که نه وی نو موږ ته ددی موقع راکړی چی له دی ځایه خلیفه ته پیغامونه واستوو، که دا دواړه وړاندیزونه ستاسو لپاره منظور نه وی نو سلطان د بیرته ستنیدو لپاره چمتو دی خو پر دی شرط چی تاسو به یی له شا نه نه راځی.

قشمور چی له جلال الدین سره یوازی پنځه سوه تنه ولیدل د خپل ځواك د ازموینی شوق پری غالب شو په بی پروایی یی ځواب ورکړ : زموږ رومبی او ورروستی پریکړه دا ده چی سلطان موږ ته وسپاری که نه نو مقابلی ته تیار شی.

طاهر هڅه وکړه چی قشمور قانع کړی خو هغه هیڅ وانه وریدل، هغه نورو جنرالانو ته هم وویل خو په یوه یی اغیزه ونه کړه.

طاهر مایوس شو ویی ویل : تاسو ته د دوستی او مینی له گلانو سره راغلی وم، خو تاسو د دبنمنی د ازغیو لپاره لمن غوړولی، زه د سولی استازی راغلی وم خو تاسو جگړی غواړی، زه وعده کوم چی ستاسو هیله به ترسره شی. ډیر د خفگان ځای دی چی مسلمان د هر څه په له لاسه ورکولو برسیره پردی وباړ کاوه چی د دوی په څیر میلمه پال بل څوك نه وو خو نن دغه نیکمرغی هم د بغداد له اولس څخه واخستل شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدین له جګړې څخه نه ویرېږي خو نن هغه توره چې په وار وار د مغلو په وینو کې ډوبه او رنګ شوه د مسلمانانو له تورو سره په ټکر کیدو بنایې وشرمیږي، خدای «ج» پوهیږي چې ددې جګړې نتیجه به څه وي خو تاسو ګواه یاست چې موږ ورته تیار نه وو او راباندې وتپل شوه.

قشمور وویل : ورځه موږ ته ددې جګړې نتیجه معلومه ده او د یوه ساعت دننه به تاسو ته هم معلومه شي.

طاهر د اس جلب کلک کړ ویې ویل : ماته یوازې یوه خبره معلومه ده او هغه دا چې د خوارزم په څیر د بغداد د عظمت ورځ هم ګرځیدلې ده او په موږ کې د هر یوه برې د دواړو ماته ده.

طاهر اس ته پونده ورکړه او د سترګو په رپ کې سلطان ته ورغی.

د قشمور د پوځ عربي سربښندویو ته د طاهر د میلمه پالنې پیغور له زغم نه وتلی ؤ، په هغوی کې زیاترو پریکړه وکړه چې په جګړه کې به برخه نه اخلي، په ایراني او ترکي سرادرانو کې هم ځینې زړه نا زړه وو، ځکه خو قشمور چې د وخت نزاکت احساس کړ سمدستي یې د حملې امر وکړ.

جلال الدین شاته خپل په مورچلو کې پوځ ته هدایات واستول او د قشمور مقابله یې وکړه، د بغداد پر پوځ له څو حملو وروسته یې شاته تګ پیل کړ. قشمور دا ګنله چې سلطان ماته وخوړه او میدان پریږدي په هغه پسې ورغی، سلطان به لږ مخامخ جګړه کوله او بیا به په شا تلل او د قشمور پوځ یې د هغو توندو غونډیو منځ ته ورساوه چې تر شا یې د ده غشي ویشتونکې غلې وو، قشمور چې ناڅاپه له څلور واړو لوریو د ډبرو او غشو باران ولید دا یې احساس کړه چې د سلطان د پوځ په شمیر کې یې غلطي کړې ده، په تنګو درو کې یې د خپل لښکر نیمایي کسان مړه او ټپیان پرېښودل او په شاتګ یې پیل کړ، په بیرته ستنیدو کې یې تر درې میلو پورې له هرې ډبرې او کونج نه د غشو او ډبرو استقبال کاوه او بیا چې له میدان نه وتښتیدل شاته یې د بیا راکتلو جرئت ونه کړ.

سلطان تر څو میله په هغوی پسې ورغی او بیا بیرته راوګرځید، په لاره کې د مظفر الدین له لس زره تنو سره هغوی مخ شول، د مظفر الدین پوځ د قشمور د پوځ په ماته بې زړه شوی ؤ له لږ مقابلې وروسته یې وسلې وغورځولې.

د دې بریالیتوبونو نه وروسته رضا کاران ډلې ډلې د سلطان په پوځ کې شامل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، په څو میاشتو کې د هغه د پوځ شمیر شل زره تنو ته ورسید. د تبریز والي د مغلو حلیف ؤ، سلطان هغه ته د غداری د سزا ورکولو لپاره تبریز ته مخه کړه. والي د مغلو د مرستی له انتظار پرته وتښتید او سلطان دغه ښار ونیو، د تبریز له نیولو وروسته جلال الدین شاوخوا څو نوری سیمی هم ونیولی، په دی وخت کی یی د بغداد د خلیفه ناصر الدین ... د وفات او د هغه د زوی ظاهر د خلیفه کیدو خبر واورید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه بله هڅه

د ناصر له وفات نه چې خبر شو سلطان طاهر او عبدالملك ور وغوښتل د نوي خلیفه ظاهر د اخلاقو او عادتونو په اړه یې تري پوښتنې وکړې، طاهر د سلطان د پوښتنې په ځواب کې وویل:

ما له ظاهر سره یوازې یو ځل لیدلی دی، زما په ګومان هغه یو کمزوری سړی دی خو بد ذاته نه دی، هغه د پلار په څیر مغل خپل دوستان نه بولي.

عبدالملك ووېل : زه هغه له ډېرې مودې راهیسې پیژنم، زما باور دی چې هغه د پلار پر ضد دی، خو د هغو کسانو له ډلې څخه نه دی چې خپلو ارادو ته عملي جامه ورواغوندي، بیا هم که په بغداد کې یو سهی لارښوونکی وي نو له هغه نه زیات کار اخستل کیدای شي.

سلطان ووېل : زما په ګومان تاسو دواړه هغه ته ښه مشاورين کیدای شئ، که زه تاسو د خپلو استازو په نامه هلته واستوم خامخا به مو خبروته پاملرنه وکړي. په بغداد کې د بې طرفۍ په حالت کې د مصر او شام اولسونه له موږ سره ملاتړ ته نه چمتو کیږي، تاسو بغداد ته ولاړ شئ، خلیفه ظاهر د ټولې اسلامي نړۍ لارښوونې ته چمتو کړئ او ده ته دا یقین ورکړئ چې تر څو زه ژوندی یم د مغلو ټول پام به خپل لوري ته راواړوم، که دې وغواړي د ټولې اسلامي نړۍ پوځونه په بغداد کې راټولولی شي، هغه ته دا هم ووایئ چې په کومه ورځ موږ د بغداد، مصر او شام د پوځونو سره پر مغلو حمله وکړو په همغه ورځ به په هند کې سلطان التمش چې زموږ پلوی دی د مغلو پرخلاف د جګړې اعلان کوي. او د ایران ترکستان او خراسان اولسونه به چې تر اوسه پورې چوپ او غلي دي ناڅاپه راپورته شي.

ما دا اوس احساس کړې ده چې چاته د مرستې لپاره تر ورتګ راته دا غوره ده چې هندلته خپل مسؤولیت ادا کړم، که زه په دې ګهوډې او پردیسۍ کې څوکاله

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

له مغلو سره وجنگیدلی شم نو باور می دی چی مسلمانان به می مرستی ته را ورسیږی، په څو ورځو کی به له آذربایجان نه لس پنځلس زره تنه نور راسره ملګری شی او زه به په دی هغوی تر دوو کالو پوری نور هم پریشانه کړم، په دی موده کی تاسو توله اسلامی نړۍ راویښولی شی.

طاهر او عبدالملك په یوه غږ وویل : موږ تیار یو.

سلطان وویل : مبارك له ما سره پرېږدی، هغه یو ښه سرتیری دی او زما ورته ضرورت دی.

څو ورځی وروسته طاهر او عبدالملك بغداد ته رسیدلی وو خلیفه ظاهر چی د دوی په ورتګ خبر شو لیدو ته یی وروغوښتل، د لومړی لیدو نه وروسته طاهر چی د جلال الدین په نامه لیك واستاوه مضمون یی داسی ؤ:

د خدای «ج» شکر دی چی موږ تر خپلی هیلی او اټکل هم زیات بریالی شوو.

مهلب چی د صدارت عظمی امیدوار ؤ له خلیفه سره زموږ د ملاقات نه وروسته چیرته غلی شوی دی، خلیفه د پوځ د سنبالولو چاری عبدالملك ته وسپارلی او زما په اړه یی دا پریکړه کړی چی زه د ده د استازی په حیث شام، مصر، عربو، مراکش او اندلس ته ولاړ شم، او زه به سبا ته روانیږم.

څرنګه چی د حج وخت نژدی ؤ، ځکه عبدالملك طاهر ته مشوره ورکړه چی ته تر تولو دمخه مکی ته ولاړ شه، هلته به د هر هیواد مسلمانان راغونډ وی او ستا له پاره به د جهاد د تبلیغ تر تولو غوره موقع وی، پر دی سربیره به په لاره کی خپل کورته هم ورشی.

*****

(۲)

یوه ورځ ماښام ته نژدی مهال زید یو ښکلی ماشوم په غیږ کی د خرما په باغونو کی چکر واهه چی ناڅاپه یی یو سپور ولید چی اس ګړندی زغلوی، زید څو ګامه ورغی او د سپاره د لاری پر سر ودرید، سپور چی ورنژدی شو اس یی ودراوه او له سره یی اوسپنیز خول لری کړ زید چیغه کړه:

طاهره! طاهره!! بیا یی ورمنډه کړه د اس جلب یی ونیو، ماشوم ددی شور ماشور او غیر عادی حالت څخه وویریده شونډی یی بوڅی کړی او بیا پړنګ په ژړا شو.

زید زر بیرته د اس جلب خوشی کړ ماشوم یی وتپاوه او ویی ویل : واه واه! چی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پلار دی ولید زما په شکایت دی خوله پرانستله، بیا یی طاهر ته وکتل ویی ویل : ته څه ته گوری ولی له اسه نه پلی کیږی او ماشوم نه کراروی!

طاهر له اس نه پلی شو ماشوم یی واخست هغه ناڅاپه غلی شو او په څیر څیر یی طاهر ته کتل بیا یی د هغه په څلیدونکی زغره لاسونه وهل.

: زه کور خبروم، زید دا وویل او اس یی تر جلب ونیو د خرما په بڼ کی یوه لوری ته چټك روان شو، طاهر ورو ورو څوگامه د خرما په بڼ کی واخستل او بیا ودریده ماشوم ته یی وکتل، ماشوم اوس زغره پریښوده او دواړه لاسونه یی خول ته وروغځول.

طاهر سر ټیټ کړ د ماشوم وړوکی پستی خپړی دده په مخ ولگیدی. دده په زړه کی نرم او لطیف ټکانونه اوچت شول، هغه بیا د ماشوم دواړه لاسونه ښکل کړل او بیا یی د لږ څنډ لپاره تول پام او مینه د ماشوم ښکلی څیری ته ور واوښته او بی اختیاره یی د هغه بارخوگان، شونډی، سترگی اوتندی ښکل کړل. زما بچیه! زما ژونده! زما روحه، او طاهر ورو ورو گامونه اخستل او د کور دروازی ته ورنژدی شو.

که دی څو ورځی دومره مینه ورسره وکړه نو دا به بدورگه کړی! طاهر ټکان وخوړ مخامخ یی وکتل ثریا څوگامه لری د دروازی نه بهر ولاړه وه او موسکل یی.

: ثریا زما...؟

ثریا زر لاس پر شونډو کیښود او دروازی ته یی اشاره وکړه طاهر اندیښمن دروازی ته وکتل څو گامه لری احمد بن حسن، شیخ عبدالرحمن، سعیده، او حنیفه په انگړ کی د دروازی په لوری را روان وو، طاهر په بیړه را وړاندی شو او ماشوم یی ثریا ته ورکړ او د کور انگړ ته ورننوت، د کور د خلکو او طاهر ترمنځ لا اته، لس گزه فاصله وه چی اسماعیل او امین د خرما له بڼ نه راووتل او له طاهر سره غاړه غړی شول.

اسماعیل ساه نیولی وویل : موږ غشی ویشتل زده کول چی زید ستا د راتلو خبر را وړ.

کله چی د کور ټول غړی پر طاهر راټول شول د اسماعیل پر شونډو شوخه موسکا وغوړیده شیخ عبدالرحمن ته یی وکتل ویی ویل : بابا تا لکه چی ونه پیژاند! دا طاهر ورور دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیخ په غوسه شو امسا یې اوچته کړه ویې ویل : ودرېږه! ساده! اسماعیل وتښتید لرې ولاړ او له خندا نه لټ په لټ اوښت، حنیفه هم تر شونډو لاندې موسکۍ شوه خو حنیفه او سعیده نه د شیخ د غوسې په سبب پوهیدل او نه د اسماعیل د کرسندی خندا په راز.

*****

(۳)

د ماسختن له لمانځه نه وروسته چې ثریا د طاهر له ارادې نه خبره شوه د حج او له هغه وروسته په اسلامي هیوادونو کې د جهاد د تبلیغ لپاره یې له طاهر سره د ملګرې هیله څرګنده کړه.

سعیدې د هغې خبرې ورسره تائید کړې ویې ویل : ما چې د ثریا په اړه څه اوریدلي دي نو زما ګومان دی چې دا به ستا ډیره مرسته وکړي.

شیخ وویل : زما پر دې څه اعتراض نشته مګر ماشوم؟

سعیدې وویل : ماشوم به له ماسره وي، اوس هم هغه له ما نه پرته بل چاته نه ورځي.

د سعیدې پر ټینګار له هغې سره حنیفه د خپل لمسي په پرېښودو راضي شوه.

اسماعیل چې په یوه کونج کې ولاړ ؤ وویل : زه له حج نه وروسته له دوی سره ځم.

شیخ وویل : چوپ شه دا ستا د زده کړې وخت دی.

احمد بن حسن وویل : ته ډیر مصروف سړی یې، غوره به دا وي چې د اسماعیل ښوونه او روزنه ماته وسپارې، له امینې سره به یې سات تیروي.

شیخ وویل : ما له څو ورځو راسې دا فکر کاوه خو زه حیران یم چې د دې ناپوه نه پرته به زما ګوزاره څه وړ وي؟ زه اوس د ده له شوخي او شیطانت سره روږدي شوی یم.

زه چې څومره د ده د کرس کرس خندا څخه په غوسه کیږم همدومره ورته ناکراره هم وم. دا زما د بوډاتوب د ژوند یو ضرورت شوی دی.

په ورکتوب کې به یې زما پایزار غلي کړ، اوس بیا د کجورو بنډونه پکې اچوي، زه پرې په غوسه شم او بیا فکر کوم چې که ده داسې شوخي نه کولی زما ژوند به څومره بې مزې ؤ، خو د تعلیم لپاره باید زه دې له تاسره پریږدم، اسماعیله دلته راشه!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسماعیل پښیمانه او سرخوږند وراندې ورغی شیخ په مینه تر خپل څنګ کښیناوه ورته ویې ویل : بچوا زه به له حج وروسته تا همدلته پرېږدم، خو په دې شرط چې په هفته کې به دوه ځله ماته ښارته خامخا راځې.

: ته اونیا ولې همدلته نه پاتې کېږې؟

: بچیه ! زما کار او بار ډېر پراخ دې چې راټولول يې ډېر وخت غواړي.

: نو زه به هره ورځ تاته درځم، ماښام به زه او امین د ښارا پرځای پر اسونو سپرېږو او هلته به درځو.

: ډېر ښه زه به هره ورځ ستا لخوا د یوې نوې شوخۍ انتظار کوم.

: بابا جانه! د اسماعیل سترګې ډنډ شوې ویې ویل :

ما وبخښه ! زه به بیا هیڅ شوخي نه کوم.

د شپې مهال شیخ عبدالرحمن چې خوبوړې غوندې په خپله بستره غځېدلی ؤ په کوټه کې د چا د پښو غږ واورید ویې ویل: څوك یې؟

اسماعیل په ویریدلی لهجه ورته وویل : بابا جانه زه یم.

: په دې ناوخته دلته څه کوې؟

: باباجانه ... زه!

: هو ووایه!

: بابا جانه! وبخښه ستا سره د شوخۍ نه کولو له وعدې نه مخکې ما یوه شوخي بله هم کړې وه.

: زما په بوټونو کې به دې بیا د خرما زړې غورځولې وي!

ښه ورځه زه به یې سهار ترې لرې کړم.

: نه بابا جانه زه یې پخپله ترې لرې کوم.

د شیخ تر چپرکټ لاندې د لږ لاس تپولونه وروسته اسماعیل وویل : بابا جانه که اجازه وي شمعه راوړم، ما تول بوټونه ونه موندل.

شیخ وویل : داسې ښکاري چې ته خپل اطاعت ثابتوې، ورشه ډیوه راوړه!

اسماعیل بلې کوټې ته ولاړ او چې لږ ځنډ وروسته بیرته هلته ورغی امین هم ورسره ؤ، اسماعیل شمعه امین ته ورکړه او ده تول بوټونه راغونډ کړل او له ځانه سره یې واخستل. شیخ په اندیښنه ترې وپوښتل : اوس دا تول پایزار بهر ته د څه لپاره وړې؟

اسماعیل په اندیښنه ځواب ورکړ : بابا جانه د مینګلو لپاره!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: د مینځلو لپاره!؟
: هوکې بابا جانه خبره داسې ده چې نن ما د زړو پرځای لمدې خرماوې پکې اچولي وې.
: ودرېږه ناپوهه او شیخ پر خپل ځای کیناست.
اسماعیل او امین په بیړه له کوټې ووتل.

*****

(٤)

له ویده کېدو نه وړاندې ثریا طاهر ته وویل :
تر اوسه دې د زوی د نوم پوښتنه نه ده کړې؟
طاهر ځواب ورکړ : ما له ډېلې نه د رخصتیدو په وخت کې یو نوم درته یاد کړی ؤ، تا خو به د عبدالعزیز نه پرته بل نوم نه وي وړاندې ایښې؟
: نه ما همدغه نوم پرې ایښی.
طاهر سوړ اسویلی وکیښ ویې ویل : هغه زما ډېر ښه دوست ؤ.
: تا یوه وعده پوره نه کړه.
طاهر وپوښتل : کومه؟
ثریا د خپل لاس ګوته وروښودله ویې ویل :
تا وعده کړې وه چې که بغداد ته ولاړې ... نو؟
: ثریا ! دا کیسه مه راسپړه.
: زه له ماښام راسې تا ډېر پریشانه ګورم ، ستا په څېره کې هغه پخوانی تازګي نشته، روایه څه شوي دي؟
: ثریا دا به غوره وه چې نن دې دا کیسه نه وای سپړلې.
: ما وښه، که هغه زما په سبب ستا نه خفه شوي وي، نو زه به پخپله بغداد ته ورشم او پخلا به يې کړم.
طاهر په دردناکه لهجه ووېل : د هغې پخلا کول اوس د چا په وس کې نه دي، هغه له مانه ډېره لرې تللې.
: څه، د هغې له بل چا سره واده...!
: نه، نه ثریا، هغه په دې دنیا کې نشته.
: اف، ومې بخښه!
طاهر جګ شو ویې ویل : زه لږ بهر چکر وهم، او بیا بهر ته ووت د سپوږمۍ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا د کجورو د ونو له پاڼونه تیریدله او ځمکی ته رسیدله طاهر د یوی نسکوری ونی په تنه کېښیناست، د سپوږمۍ په رڼا او د ستوریو په سیوری کی د صفیی سره د تیرو لیدو کتو په چورتونو کی ډوب شو. د سپوږمۍ د موسکا او د ستوریو د ستر ګکونو او خنداګانو سره سره چاپیریال ورته غمجن ښکاریده. هغه تر ډیره وخته ناست ؤ تر دی چی د چا د پښو غږ یی واورید شاته یی وکتل او له ځایه جګ شو ویی ویل : ثریا!

ثریا په شرمناکه لهجه وویل : زه افسوس کوم چی ته می خفه کړی، ثریا ور وراندی شوه، بی اختیاره یی لاس وغزول او هغه په غیږ کی ځان وروغورځاوه او په سلګیو شو.

: ماته روایه په هغی څه وشول؟ کاشکی ما د خپل ژوند په بیه هغه بیرته راوستلای شوای. زه هر څه زغملی شم خو ستا په څیره یوه ذره د خفګان اغیزه نشم زغملی، طاهر د ثریا سره بیرته د همغی خرما پر تنه کېښیناست او ویی ویل:

څو

په تا کی هغه تولی ښیګڼی شته چی یو انسان یی هیله کولی شی، داسی ونه ګڼی چی د ژوند کومی پیښی به زه له تانه بی پروا کړی یم، خو د صفیی مرګ داسی پیښه نه ده چی زه یی زر هیره کړای شم، زما باور دی چی ستا موسکا زما د هر تپ د تکور لپاره د ملهم کار ورکوی، خو د صفیی له مرګه وروسته زیاتره. زماپه زړه کی دا راګرځی چی ښایی زماپه دی دنیا په خوشحالی کی هیڅ حق نشته د یوی داسی موسکا یاد ونه به چی د اوښکو او آهونو په زرګونو توپانونه پکی غلی وو ما د تل لپاره ناکراره کړی.

ثریا وویل : زه د هغی د کیسی اوریدو هیله لرم.

ښایی ستا د زړه بوج پری سپک شی، زه د خوښی په موسکاګانو کی نه دغم په اوښکو کی درسره شریکه یم.

نو واوره!

طاهر د صفیی د ژوند د کیسی وروستی پاڼی اړولی او د ثریا له سترګو اوښکی روانی وی.

کله چی طاهر کیسه پای ته رسوله ثریا وویل: کله چی ته له دی دندی نه راستون شوی او بغداد ته تللی زه هم درسره ځم، د هغی نیمګړی پاتی کار به زه سرته رسوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(۵)

له بغداد او نورو اسلامي هيوادونو څخه د اميدواري پيغامونو په سلطان جلال الدين او د هغه په سپاهيانو کي نوی روح پوه کړه، سلطان پر آذربايجان حمله وکړه او زياتي سيمي يي له هغو سردارانو نه ونيولي چي د سلطان سره د غداری په انعام کي مغلو ورکړي وې، بيا يي گرجستان او تفليس ته مخه کړه، په تفليس کي يي فتحي ډيری حيرانوونکي وې خو ناڅاپه يي په کرمان کي د براق حاجب د بغاوت خبر واوريد، سلطان له ځان سره دری زره تنه لښکر ملگری کړ او په ۱۷ ورځو کي له تفليس نه کرمان ته ورسيد، براق حاجب بخښنه وغوښته او پخپلو وعدو يي د وفا ژمنه وکړه. سلطان په بيرته راستنيدو کي څو ورځي په اصفهان کي پاتي شو، دلته يي د خليفه ظاهر د وفات او د خليفه مستنصر د خلافت خبر واوريد، او له دی سره جوخت يي دا واوريدل چي په تفليس کي پر مغلو ځان پلورو سردارانو بغاوت کړی دی، او د عيسويانو په مرسته پر آذربايجان حمله کول غواړي سلطان چي دا واوريدل په بيړه يي ځان آذربايجان ته ورساوه، او په څو اونيو کي د باغيانو له ځپلو وروسته بيرته تبريز ته راستون شو..

تبريز ته چي راورسيد وايي وريدل چي د مغلو يو لوی لښکر بڼری په لور پرمخ راروان دی. له سلطان سره لښکر زيات نه ؤ خو هره ورځ يي دا اوريدل چي د ظاهر د هڅو په نتيجه کي د رضا کارانو نوی ډلی بغداد ته راځي او هلته راټوليږي. ځيني رضا کاران نيغ تبريز ته راتلل.

ری ته د مغلو له رارسيدلو وروسته سلطان ته جاسوسانو دا خبر راوړ چي هغوی د موصل په لوری پرمختگ کول غواړي، او د بغداد او نورو اسلامي هيوادونو سره د ده د لاری غوځولو هڅه کوی. سلطان دا خطر هم احساس کړ چي که مغل همدان ته ورسيږی نو دا امکان هم شته چي هغوی د کردستان او موصل ترمنځ د اوږدی دفاعي ليکي جوړولو پرځای نيغ پر بغداد حمله وکړی او د اسلامي نړی دغه ورروستي مورچل هم ويجاړ شي.

ځکه خو سلطان د مغلو ټول پام ځانته دور اړولو لپاره اصفهان ته مخه کړه، او د څو ورځو تياری نه وروسته يي د ری په لوری کوچ وکړ.

له ری سره نژدی يي له مغلو سره ټکر راغی، او د سرښندونکو يرغلونو په نتيجه کي يي مغل شاتگ ته مجبور کړل، خو د سلطان ورور غياث الدين چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځ د کین لوري د دستي قوماندان ژ د ډيري بدې غدارۍ په نتيجه کې له ميدان نه وتښتيد، مغلو چې د جلال الدين يو اړخ تش وليد د لښکر په زړه يې يرغل وکړ او د هغه د پوځ پښې يې ورپړدولې، سلطان شاته ولاړ او بيا يې د لښکر د تنظيم نه وروسته حمله وکړه، خو د مغلو د لښکر د شمير زياتوالي او د غياث الدين د خيانت په وجه د سلطان لښکر مورال بايلود، هغوی د بري نه مايوس شول يوازې د پاچا د امر د عملي کولو په خاطر جنګيدل، د مغلو يو لښکر له شانه راوګرځيد او غوښتل يې چې دوی کلابند کړي، سلطان چې له څلورو خواونه مايوس شو پوځ ته يې د شاته تلو امر وکړ او په يوه خوايي حمله وکړه او له ميدان نه ووت.

تاتاريان تر اصفهان پورې په سلطان پسې ورغلل خو د ګوبي په دښته کې د چنګيز خان مرګ ټول شهزادګان او سرداران په بيرته راستنيدو مجبور کړل.

سلطان چې تبريز ته راستون شو د عبدالملک په منځګړيتوب يې خليفه مستنصر ته ليک وليکه چې اوس د پريکنده جګړې وخت رارسيدلی دی. تاسو تيار شي د البرز له غرونو تر ارمنيا پورې د تاتاريانو تر بيرته راتلو پورې د دوی د عيسوي خليفانو د غوڅ تاوولو لپاره زما د ګوتو په شمير لښکر بس دی، له دې عملياتو وروسته که ماته بغداد ته د راتلو اجازه راکړې نو زه به تر آمو د مغلو د بيا راپورې وتلو تر وخته يو مزبوت او روزل شوی پوځ جلا کړم، او موږ به له مغلو سره يو پريکنده جنګ کوو، که د مسلمانانو خليفه ته په څه سبب زما تګ بغداد ته منظور نه وي نو زه به د بغداد له حدودو نه بهر په کوم ښار کې هستوګنه غوره کړم او د بغداد د پوځ د راتلو انتظار به کوم.

د طاهر بن يوسف له لوري سلطان ته دا احوال ورغلی ژ چې هغه د مصر او مراکش له پاچاهانو نه د مرستې وعدې اخستې او بيرته حلب ته راستون شوی دی، د شام له اولس او اميرانو څخه هم د مرستې هيله لري.

سلطان هغه ته دا پيغام واستاوه چې ته له شام نه سمدستي هندوستان ته روان شه، سلطان التمش ته يې وعدې ور په ياد کړه.

کوم وخت چې موږ له سنباليدو وروسته له مغلو سره د پريکنده جګړې پريکړه وکړو سلطان ته به احوال ورکړو. په دې حال کې که سلطان التمش د افغانستان له لارې پر مغلو بريد وکړي نو د هغوی پام به د دوو محاذونو ته واوړي او دا به زموږ لپاره ستر ملاتړ وي. غوره به دا وي چې تر څو داسي وخت نه وي را رسيدلی ته په هندوستان کې پاتې شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څو جګړو نه وروسته سلطان جلال الدين د آذربايجان په شمال او لويديځ کې پراخې سيمې ونيولې، د هغه سپاهيان د دغه نه شليدونکو جګړو نه ستومانه شول. خو سلطان به په وار وار د مصر، شام، عربو، او هندوستان د پوځونو د رارسيدلو او د مغلو پرخلاف د پرېکنده جګړې وعدې تکرارولې او د دوی حوصلې يې اوچتولې پر دې سربېره له ځينو ځايونو د رضا کارانو ډلګۍ هم ور رسيدلې.

د بغداد په اړه د عبدالملك خبرونه ډېر اميدوارروونکي وو خو له انديښنو خالي هم نه وو، خليفه مستنصر د پوځ د سنبالولو او تنظيم په باره کې د ظاهر لاربنووونې عملي کولې د ترکي رضاکارانو نه پرته هغه بغداد ته د راتلونکو رضاکارو لپاره هم خپلې دروازې پرانستې وې، د دجلې د سيند پر غاړه يې يو ډېر لوی د پوځي زده کړې مرکز جوړ کړی ؤ چې عبدالملك يې د دې مرکز ناظم تاکلی ؤ، دا ټولې خبرې اميدوارروونکي وې. خو عبدالملك د سلطان په نامه په ځينو ليکونو کې څه انديښنې هم ښکاره کړې وې، د هغه تر ټولو ستر شکايت دا ؤ چې خليفه په پرده کې ټولو ته داډ ورکوي خو د بغداد د اولس په مخ کې د سلطان له ملاتړ نه وېرېږي، د مغلو سفير چې د ده د پلار د واکمنۍ په وخت کې له بغداد نه شړل شوی ؤ اوس بېرته راغلی دی او له خليفه سره يې اوږده اوږده ملاقاتونه کېږي. خو بيا هم چې خليفه ته د هغه په باب شکايت وشي نو هغه ځواب ورکوي چې موږ د تيارۍ لپاره فرصت ته ضرورت لرو او د دې هدف لپاره مغل بايد په بدګومانۍ کې پاتې شي.

عبدالملك سلطان جلال الدين ته دا هم وليکل چې د مغلو سفير د لوټ شوی مال يوه زياته برخه بغداد ته راوړې ده او په هغې د پاچاهۍ د لويو اميرانو علماو او رايي د خاوندانو د ضميرونو اخستلو هڅې کوي. ځينې خلك برالا د مغلو پرخلاف د جهاد د اعلان مخالفت کوي.

خو بيا هم جلال الدين د هغو کسانو له جملې څخه نه ؤ چې مايوس شي، هغه چې د شمال لويديځ له عملياتو وزګار شو تبريز ته ورسيد، په تبريز کې له څو شپو پاتې کېدو وروسته خبر ورغی چې د چنګيز د زوی تولای خان په مشرۍ د مغلو پوځ له آمو راواوښت او د اسلامي نړۍ د غوره شويو غدارانو هيأت يې د بغداد خليفه ته ور استولی دی.

سلطان د عبدالملك په نامه يو اوږد ليك واستاوه او پخپله د همدان په لور وخوځيد.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی ماته

عبدالملك له خليفه نه د ملاقات غوښتنه وکړه چې هغه ورغوښت، خليفه د عبدالملك د غوښتنې سره سم له هغه سره دوه په دوه يوازې کيناست.

خليفه مستنصر چې د جلال الدين ليك ولوست له لږ فكر كولو وروسته يې وويل:

تولای خان له پنځه لکه تنه لښکر سره له سيحون دريابه پورې وتلی دی، كه اړتيا ولرې نو پنځه لكه تنه نور هم ور بللی شي ستا په گومان به اوس له جلال الدين سره څومره سرتيري وي؟

عبدالملك ځواب ورکړ : دا سهی ده چې له سلطان جلال الدين سره اوس ډير لږ پوځ دی. خو ته پوهيږې چې هغه په افغانستان کې له شپيته زره پوځ سره د «شيگی توتو» دوه لكه تنه پوځ ته يوه عبرتناكه ماته ورکړه، او همدا اوس يې له ډير لږ پوځ سره د كرمان، اذربائيجان، قبچاق، تفليس او آرمنيا پراخه سيمې نيولې دي.

خليفه وويل : اوس زموږ ټول پوځ دری لکه تنه دی، فرض کړه که دا د بغداد نه بهر چيرته ماته وخوری نو د بغداد برخليك به څه وي؟

عبدالملك وويل : كه تاسو نن د جهاد اعلان وکړی، نو زه پوره ډاډ دركوم چې له همدغه ښار نه دری لکه تنه رضا کار سرتيري په يوه اونۍ کې درته تياروم. او تاسو به بيا وگورۍ چې له مراکش نه نيولی تر عراقه به ډير زيات شمير رضا كاران ستاسو تر بيرغ لاندې راټول شي. هغوی ستا له لوری د جهاد د اعلان انتظار کوی، مغلو تر اوسه پورې پر موږ بری نه دی موندلی بلكې زموږ له گډوډۍ نه يې گټه پورته کړی، زما باور دی په كومه ورځ چې د بغداد پوځونه همدان ته ورسيږي، په همغه ورځ به د هندوستان نه د سلطان التمش لښكر تر بلخه پورې رسيدلی وي. او د تركستان، خراسان او ايران په مرو ايرو کی به د كسات سكروټې راوځليږي، او زما پردې هم باور دی چې مغل دغه حالت ويني

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د آمو له دریا به د راپوري وتلو جرئت به ونه کړي.
خلیفه وویل : عبدالملکه ! زه ویریږم که ماته وخورو د بغداد انجام به څه وي؟
: ماته او بري د خدای «ج» په لاس دی، خو تاریخ گواه دی چې له ویرې تر اوسه پورې چا گټه نه ده اخیستې، تاسو فکر وکړی چې جلال الدین اوس د اسلام د دفاع وروستی مورچل راتینگ کړی دی، که دغه مورچل مات شو نو د بغداد په لور به د مغلو د سیلاب مخه څوك ونه نیولی شي، زه تاته د دی پوښتني لپاره راغلی یم چې له بغداده به زموږ پوځونه څه وخت روانیږي؟
وخت ډیر تنگ دی او دا ضروری ده چې له جگړې نه دمخه زموږ پوځونه سلطان ته ور ورسیږي چې هغه یې وروزلای شي.
: مگر موږ په دې هم ویریږو چې که نورو اسلامی هیوادونو زموږ مرسته ونه کړه نو مغل به پر موږ یرغل راوړي.
: تاسو خپله ذمه واري پوره کړي او باور وکړی چې نورو ته به د وروسته پاتې کیدو فرصت نه وي.
: تا ته معلومه ده چې د بغداد زیاتره علماء د مغلو پرخلاف د جهاد له اعلان سره مخالف دي؟
: ډزیاتره نه یوازې څو تنه او زه هغوی علما نه گڼم، هغوی د اولس غداران دي، چې د خپل ضمیر قیمت یې د مغلو له سفارت نه ترلاسه کړی دی.
: مگر د خلکو یوه لویه ډله د دوی تر اغیزې لاندې ده.
: ستا د جهاد د اعلان نه وروسته به د هغوی اغیزه لري شي.
: تاته معلومه ده چې له ترکستان نه هم د څو علماؤ او سردارانو پلاوی ماته راغلی دی؟
: ماته معلومه ده چې دا یوازې هغه خلك دي چې د قوم د ځوانانو د وینو او د لونو د آبرو قیمت یې ترلاسه کړی، هغه اولس چې د چا په توری نه تسلیمیدلو، هغه دې غدارانو مات کړی.
مگر امیر المؤمنینه! دا د بحث وخت نه دی، ایا موږ ددې لپاره دایمی ذلت ومنو چې څو تنه غداران مو په منځ کې پیدا شوي دي؟
او ستا څه گومان دی چې کومو خلکو له سلطان جلال الدین سره غداری کړی ده هغه به د وخت په راتلو ستاسې سره داسې ونه کړي؟ هغو خلکو تاته د مغلو د دوستی پیغام راوړی دی، که تاسو داسې گومان کوی چې مغل د مسلمانانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستان دي نو دوی هم د ځان خواخوږي وګڼي او که تاسو داسې ګڼي چې اوس تر مغلو زموږ بل ستر غليم نشته نو بيا خو دا هم بايد ومنې چې دوی زموږ بدترين خاينان دي.

: عبدالملکه ! ته تل موږ له ځانه سره په همنظره کولو مجبوروي، خو دا مسئله ډيره نازکه ده، له مغلو سره د جګړې د ذمه واری له اخستلو نه وړاندې بايد موږ ډير فکر وکړو.

عبدالملك وارخطا شو خليفه ته يې وکتل ويې ويل:

: نو ايا ستا اراده بدله شوې ده؟ زموږ دغه تياری هسې د تظاهر لپاره ؤ؟

تاته معلومه ده چې سلطان د بغداد په تمه هندوستان پريښود، ستا د محترم پلار د اميدواروونکو پيغامونو په سبب هغه دمايوسيو په تيارو کې د اميد ډيوی بلې کړې، او له هغه وروسته يې تر ننه يوازې په همدې اميد همت ونه غورځاوه چې د مغلو سره په جګړه کې به تاسو دي يو وفادار سرتيرى ګڼي او مرسته به يې کوی. اوس هغه همدان ته نژدې اړولی او د بغداد د پوځ په انتظار دی تر اوسه پورې لږ شمير پوځ په دې تمه ملاتړ ورسره کوی چې ستا په مرسته به دوی له مغلو نه کسات واخستلای شي، په ياد ولره چې که له بغداد نه مرسته ور ونه رسيږي هم هغوی به خپل مسئوليت سرته رسوی او له تانه د مايوسيدو نه وروسته هم د دې امکان شته چې د هغه ځيني ملګرې ترې ولاړ شي، خو د مغلو د برې نه وروسته به يو ديانتدار مؤرخ هم ددې ليکلو جرئت ونه کړی چې سلطان جلال الدين خوارزم شاه ته مغلو ماته ورکړه، بلکې دوی به دا ليکي چې کله هغه د وروستي ځل لپاره له مغلو سره جنګيده نو د هغه ورور توره ترې اخستی وه، اوس ته پخپله پام وکړه چې د نړيوالو به ستا په باب نظر او رايه څه وړ وي؟

خليفه وويل : ستا مطلب دا دی چې نړۍ‌به موږ د اسلام دښمنان ګڼي؟

: نه، نه زما باور نه راځي چې تا به د بې طرفه پاتې کيدو پريکړه کړې وي، د خدای «ج» په خاطر ووايه چې زه ستا په باب د بدګوماني مجرم يم، ماته سزا راکړې!

خليفه جګ شو ويې ويل راځه!

: چيرته د پوځ قرارګاه ته!

: نه بلی کوټې ته، هلته ډير خلک راټول دي، ښايي هغوی تاته زموږ دّ مجبوری سبب دروښيي، خليفه دا وويل او لاسونه يې وپړقول، يو غلام کوټې ته ورننوت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه ورته ووېل :

عبدالملك زموږ دربار ته ورسوی.

*****

(۲)

عبدالملك دربار ته ننوت، هلته د خلافت وتلی مشران او سرداران راټول وو پر هغوی سربیره د ښار هغه علماء هم وو چی د خوارزم شاه پرخلاف د مغلو په ملاتړ یی فتوی ورکړی وه او د زیات شهرت خاوندان شوی وو.

د خلیفه د تخت نه لاندی شهزاده معتصم ناست ؤ، او له هغه سره د «سردارانو او علماؤ هغه ډله ناسته وه چی له ترکستان نه یی د مغلو د دوستی پیغام خلیفه ته راوړی ؤ، او د دوی په منځ کی چی عبدالملك یوه اشنا څیره ولیده وینی یی په رگونو کی وچی شوی دا مهلب بن داود ؤ.

عبدالملك تردی وړاندی بغداد ته د هغه په راتگ خبر نه ؤ هغه په یوه تشه کرسۍ کښیناست.

نقیب د تخت له شانه د خلیفه د راتگ اعلان وکړ او ناست کسان ټول پاڅیدل.

خلیفه چی پر تخت کښیناست عبدالملك ته یی وکتل او ویی فرمایل :

عبدالملکه موږ ستا خبری اوریدلی، ته دا وایی چی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان زموږ فریضه ده، خو دا عزتمندان چی د ترکستان د علماوو پلاوی هم پکی ناست دی، ستا ددی رایی مخالف دی، زه د دی ټولو د وړاندی تاته د خپلی رایی د ښکارولو اجازه درکوم، که تا دوی ته قناعت ورکړای شو زه سبا ته پوځ ته د روانیدو امر ورکوم که نه نو زما هیله ده چی ته د دوی دلایل په سړه سینه واوری.

عبدالملك پردی باوری شوی ؤ چی دا هر څه د ده د خولی بندولو لپاره کیږی. خو بیا هم دی اوچت شو او یوه اوږده او له جوشه ډکه وینا یی وکړه او کښیناست.

د بغداد علماؤ ته معلومه وه چی عبدالملك او د هغه ملگری د عوامو په پارولو پوهیږی، ځکه له دوی نه یوه هم د دی جرئت ونه کړ چی جگ شی او ځواب یی ووایی، خلیفه د هیأت غړو ته وکتل خو هغوی هم د عبدالملك د خبرونه وروسته پریشانه ښکاریدل.

مهلب له خلیفه نه اجازه وغوښته او جگ شو، هغه له مچ نه د کوچ جوړولو په چل پوهیده، د ماته خوړلی ذهنیت درلودونکو خلکو د مایوسی تر وروستی بریده

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو کار ورته آسانه ؤ، ځکه خو هغه مغل په سلګونو میله لرې نه بلکې د بغداد په کوڅو او بازارونو کې لیدل، د مهلب له خبرو وروسته د ترکستان او بغداد څو تنو ملایانو خبرې وکړې او د هغه خبرې یې تائید کړې. په پای کې د خلافت امیرانو او سردارانو خپله خپله رایه وړاندې کړه، لږ او ډیر د ټولو نظر دا و چې د تاتاریانو پرخلاف جګړه ځان وژنه ده.

د ویناګانو بل پړاو د جلال الدین پر شخصیت او د هغه د عقایدو پر اعتراضاتو پیل شو، په پای کې خلیفه له عبدالملک نه وپوښتل : څنګه عبدالملکه ستا تسلي وشوه که نه؟ چې د ټول د مشرانو دا رایه ده نو مونږ د هغه مخالفت کله کولی شو؟

عبدالملک ودرید، له غوسې نه ریږدیده، د هغه د خبرو هر لفظ د اوریدونکو پر زړونو نښتر ؤ، هغه ته دا هم معلومه وه چې چیرته ولاړ دی، خلیفه حیران ؤ چې ما ده ته د خبرو اجازه ولې ورکړه، عبدالملک وویل :

زما داږ حاصل شوی دی، ماته هغه کمرونه ښکاري چې د اولس ببرې به ورسره تکر او ټوټه ټوټه شي. خو تاسو یا په بدګومانۍ کې لویدلي یاست او یا ځان ته په دروغو تسلي ورکوئ، دا خلک د اولس مشران او لارښوونکي نه دي، او د مغلو په مقابل کې چې دوی نن دلته غړونه اوچت کړل دا د دوی د زړونو څخه نه د خیټو نه را اوچت غږونه دي.

د ترکستان دغه اته، لس تنه غداران د ټول عالمان او سرداران بلل د هغو زرګونو علماو او امیرانو سپکاوی دی چې د مغلو پر غلامۍ یې شهادت غوره وباله، او زموږ د ښار دغه مشران چې نن یې لویې لویې ګرانبیه چپنې اغوستي دي او دلته راغلي دي هغه کسان دي چې اولس ته له شرمه خپل مخ نشي ورښکارولی، له دوی نه پوښتنې ایا په دوی کې له کوم یوه سره دا جرئت شته چې د بغداد د کوم جومات په منبر اوچت شي؟ ماته اجازه راکړې چې په یوه ورځ د بغداد په زرګونو علماء دلته راټول کړم چې هر یو به یې د مغلو پرخلاف د جهاد ملاتړ وکړي، د کوم لارښوونکي دوی نه هغوی دي، چې د اولس لپاره د ژوند او مرګ لاره پیژني.

د مسلمانانو خلیفه!

زه پوهیږم چې خبرې مې بې ګټې دي، ماته معلومه ده چې دي سوداګرو مسلمانان په مغلو پلورلي دي، دغه خلک چې نن تاته دا داږ درکوي چې مغل به د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغداد له خلکو سره خپل تړون نه ماتوي، زه دوی ته دا داډ ورکوم چې کله د مغلو توری له تیکو راووزي نو هغوی به بیا د سره او سپین د ویني توپیر ته ونه ګوري.
دوی په دې دفاعي جګړه کې له موږ سره ملاتړ ته چمتو نه دي خو په بربادۍ کې به دوی له موږ سره خامخا د وندې خاوندان وي.
زه بنایي بغداد پریږدم، خو چې ترڅو دلته یم دغه تش په نامه علماو ته اخطار ورکوم چې زما پرخلاف فتوی ورنکړي او د خلافت د دې منصبدارانو نه هم غواړم چې زما لاري ته ازغی مه راشیندی، زه یې تر ښځو لاندې کولای شم، په بغداد کې د دې مشرانو پر هڅو برسیره تر اوسه داسې خوانان شته چې په کوتك او لاتي یې ویرول ممکن نه دي، زه نه غواړم چې په بغداد کې داسې حالات رامخې ته شي چې مغل سلطان جلال الدین پریږدي او دلته راتلل لومړی ضروري وبولي. زه به د سرکاري پوځونو د راسره بیولو هڅه نه کوم، خو هغه رضا کاران چې له نورو ښارونو نه د سُلطان د ملاتړ په نامه-راغلي د هغوی په بیولو کې حق په جانب یم. امکان لري چې هغوی د بغداد د خلافت او مغلو ترمنځ د سولې د خبر په اوریدو مایوس شي او خپلو کورونو ته ستانه شي، په هر حال زه به هڅه وکړم چې هغوی د کوم هدف لپاره راغلي هغه پوره کړي.
زه نور درنه ځم، خو له تلو وړاندې یوې خبرې ته د مسلمانانو د خلیفه پام را اړول غواړم. هغه دا چې مهلب بن داود د وحید الدین او پخواني صدر اعظم قاتل دی، زما دا ویل بې ګټې دي چې دې ونیسې، خو د خلیفه له محل نه چې څوك ووزي پر هغه د شانه پر خنجر برید یو بې شرمانه عمل دی که د خلیفه په اجازه وي او که نه، او زه تاسو ته ډاډ درکوم چې زه تر څه حده له پاملرنې سره عادت یم، له محل نه بهر اوس لږ تر لږه لس زره تنه خلك دي چې تر ما ښامه زما د نه ورتګ په صورت کې به دوی په ماڼۍ کې زما د لټولو هڅه کوي... زه نور ځم.
چې عبدالملك له ماڼۍ راووت له سترګو یې اوښکې بهیدلې، هغه ویل: په دې ډېرو کې ژوند راپیدا کول زما د وس نه پورته ده، بربادي د بغداد برخه ده.
له دروازې نه بهر د خلکو ګڼه ګوڼه وه، هغوی د ده نه د یوه مهم اعلان اوریدو ته ناکرار وو، هغوی چې دې ولید د کرار ورتګ پرځای ور وزغلیدل او چې د ده په سترګو کې یې اوښکې ولیدې چایي په لاره کې د دریدو جرئت ونه کړ، تر ماښامه دا خبره په ښار کې مشهوره شوې وه چې د خلیفه او مغلو ترمنځ د دوستۍ تړون شوی دی، د رضاکارانو ډلګیو [illegible] خپلو خپلو کورونو ته د تلو لاري چارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنجولي.

د شپې مهال عبدالملك د سلطان جلال الدين او طاهر بن يوسف په نوم اوږد ليك وليکه او د کورنه بهر د بغداد ډيرو ځلميانو او د پوځي ښوونځي زده کوونکو پهره کوله.

*****

(۳)

سلطان جلال الدين په يوه دره کې اړولی وو او د بغداد د پوځونو د راتلو انتظار يې کاوه، څومره چې د مغلو لښکر ورنژدې کيده هومره د سلطان ناکراري زياتيدله، يوه ورځ د لمر راختو نه لږ وروسته د پخوا په شان سلطان په يوه غونډۍ وخوت او د بغداد لورې ته يې هغې لارې ته کتل چې په خوړ کې تيره شوي وه، له ده سره څو تنه نور افسران هم ناست وو، هغه لرې د يوه لوړ غره په لمن کې پنځلس، شل تنه سپاره وليدل، له لږ غور نه وروسته سلطان له خوښيو نه جگ شو او په زوره يې وويل : هغوی راغلل، هغوی راغلل، هغه دي هغوی له بغداده د درې لکه تنه پوځ د راتلو خبر راوړي، وگوره تا ويل چې د عبدالملك د خواب تر راتلو پورې څو نورې ورځې هم لگيږي، خو ما درته ويل چې که په نيمه شپه کې زما استازي بغداد ته ورسيږي نو عبدالملك به همغه مهال خليفه له خوبه ويښوي او زما د ليك ځواب به ترې اخلي،ته پر خليفه بدگمانه وې، خو ما درته ويل چې د هغه په چوپتيا کې ډير مصلحتونه دي، اوس به موږ تولاي خان ته هغه درس ورکوو چې په افغانستان کې مو «شيگې توتو» ته ورکړي ؤ، د خليفه استازي راغې، د لښکر ټولو سپاهيانو ته حکم وکړي چې له خيمو راووزي او هر کلي يې وکړي.

لږ څنډ وروسته د سلطان د پوځ لږ شمير کتار لاس په نامه ودريدل، سپاره چې نژدې ورغلل له اسونو پلې شول، سلطان له خپلو څو سردارانو سره ور وړاندې شو بنه راغلاست يې ورته ووېل او ويې ويل : تاسو ډير ژر راورسيدی ټول زما له طرفه د انعام حقدار یاست.

يو تن را وړاندې شو د عبدالملك ليك يې سلطان ته وړاندې کړ، سلطان وويل د دې ليك له لوستلو وړاندې غوارم وپوښتم چې د بغداد پوځونه به څه وخت له هغه ځايه را خوځيږي؟

هغوی پريشانه يو بل ته وکتل. سلطان ليك پرانست ويې ويل : ښايي تاسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی خبر نه یاست، عبدالملك ډیر احتیاط کار سړی دی.

د لیك د لوستلو په وخت کی د سلطان رنګ تك زیړ شو، د هغه حالت داسی چاته ورته ؤ چی ناڅاپه یی بریښنا ونیسی، هغه خپلو ملګرو ته وکتل او لیك یی له رپیدونکو لاسونو ولوید.

ویی موسکل خو دغه موسکا یی تر اوښکو زیاته دردناکه وه.

په ژړه غونی غږ یی وویل:

ماته معلومه وه، خو زیاته مأیوسی انسان په ځان تیر ایستلو عادت کوی، ما له ریګونو مانۍ جوړولی.

مبارکه! د عبدالملك لیك په لوړ غږتولو ته واوروه، او تر هغه وروسته چی څوك ځی زما له لوری ورته اجازه ده، زه د ځواك پرخلاف جنګیدلی شم، له تقدیر نه می ګیله نشته، پر موږ د پروردګار دا معمولی احسان نه ؤ، چی لږ شمیر انسانانو ته یی کلونه کلونه د مغلو د سیلاب د درولو او تم کولو همت راکړ، خو چی مسلمانان راویښ نه شول او تر تولنیز ژوند یی ځانګړی او انفرادی مرګ غوره وباله، نو له تقدیر نه څه ګیله؟ تقدیر د. چا لپاره خپل قانون نه بدلوی.

سلطان استازو ته په خطاب کی وویل : تاسو ورځی!

عبدالملك ماته لیکلی دی چی ترڅو ورځو پوری به له لږ شمیر سرتیرو سره موږ ته ځان راورسوی، هغه ته ووایی چی نور یی ماته راتګ بی ګټی دی.

سلطان خپلی خیمی ته ننوت، تر مابنامه د هغه څو سرښندویو ورسره د لیدو هڅه وکړه خو د خیمی په مخه کی ولاړ پهره دار به ځواب ورکړ چی هغه ویده دی. او امر یی کړی چی زه څوك راونه غواړم څوك راته رانشی.

څو ورځی وروسته سلطان اذربایجان ته مخه کړه.

*****

(٤)

سلطان جلال الدین خوارزم شاه د تبریز په شمال لویدیز کی په یوه غرنی کلا کی اوسیده، د مغلو لښکر دده په تعقیب تر تهران پوری رسیدلی ؤ، خو له ختیځ او جنوب لوری د زیاتو واورو اوریدو په سبب د مغلو د سملستی پرمختګ خطر نه ؤ، د سلطان ملګرو یوه یوه د هغه ملګری پریښوده او اوس نژدی یو نیم سل تنه هغه کسان ورسره پاتی وو چی په دنیا کی یی د هستوګنی ځای نه درلود او له ده سره یی په ژوند او مرګ د ملاتړ پریکړه کړی وه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان به زیاتره وخت یوازی تیراوه، د دنیا سره یی مینه او دلچسپی ختمه شوی وه، د تیمور ملك او نورو سربښندویانو د شهادت نه وروسته هغه ته د تسلی او حوصلی ورکولو هم څوك نه وو، هغه یوازی د ساه کاږلو لپاره ژوندی ؤ، له بغداد نه د مایوسوونکی خبر د اوریدو نه وروسته هغه د ژوند د حقایقو نه د ځان لری ساتلو په خاطر شراب څښل پیل کړی وو، د هوش هره شیبه ورته له زغم نه وتلي وه ځکه یی هڅه کوله چی بی هوښه او ُنشه وی. او چی کله به د خومار په حالت کی هم د تورو د شرنگار تصور هغه ناکراره کړ نو د نڅا او سرود د مجلس تودولو امر به یی وکړ.

خو هغه به سکون او قرار نه درلود او ملگرو ته به یی ویل چی «شراب او رباب د بغداد امیران د ژوند له ترخو حقیقتونو بیگانه کوی خو ماته هیڅ آرام نه شی راکولی»

کله کله به هغه خپلو ملگرو ته ویل : زه ډیر لوږ ځلي یم، چی تاداوونه یی بیوریدلی دی، تاسو له دی ځایه ولاړشی، زه ویریږم چی که راغورځیدم تاسو به لاندی شی، کله به هغه د کلا دروازه خلاصه کړه او بهر ته به ووت او په راوروکی به تر ډیره پوری بهر گرځیده.

کله کله به یی شراب چی شوندو ته نژدی کړل بیرته به یی جام لری وغورځاوه صراحی به یی ماته کړه، کله به یی توره وکښله، کوم ملگری به یی راوغوښت او ورته وبه یی ویل : وگوره دا زما خوله څیر وی، نه، ښایی دغه بی روحه او سپنه هم زما په څیر خفه وی، ښایی دی ته هم زما په څیر دا اړتیا وی چی ځان هیر کړی، ورشه دا د شرابو په مټ کی ډوبه کړه!

یوه ورځ واوره اوریده، د کلا دننه د سلطان په مخکی د رقص او سرود محفل تود ؤ.

ساقی د شرابو پیالی گرځولی، چی ددروازی پهره دار راغی ورته ویی ویل : عبدالملك له بغداده ستا د لیدو لپاره راغلی او ستاسو په خدمت کی د حاضریدو اجازه غواړی.

سلطان په ترخه لهجه وویل : عبدالملك ! هغه دلته څه وړ راورسید؟ د هغه اوس له ما سره څه دی! نور څوك ورسره دی؟

: پنځه تنه نور ورسره دی!

: تا ولی ورته وویل چی موږ دلته یو؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ماورته وویل چی هغه دلته نشته، خو هغه له هغه وړاندی کلی نه یو لاربنود ورسره راوستی دی، هغه هم وایی چی په آذربایجان کی له زیاتی سرگردانی وروسته موږ ستاسو پته موندلی ده.
یوه سړی وویل : معظم پاچا! امکان لری هغه له بغداد نه کوم ښه خبر راوړی وی.
سلطان په چیغو وویل : زما د وړاندی د بغداد نوم مه اخلی.
را ویی غواړه هغه!
عبدالملك چی کوټی ته ورننوت او د محفل وضعه یی ولیده هك پك شو.
سلطان د شرابو پیاله اوچته کړه او ویی ویل :
راځه عبدالملکه ! ولی دی ښه ونیوه، راځه زما ترڅنگ کښینه! او بیا یی پر پیاله شونډی کیښودلی.
عبدالملك وړاندی ورغی د سلطان ترڅنگ کښیناست راگ له سره پیل شو، سلطان له صراحی نه بیا جام ډك کړ، او د خو غوړپه څښلو نه وروسته یی په مخ کی کیښود ویی ویل : عبدالملکه! زما گومان چی دغه ځای د ژوند د هنگامو نه ډیر لری دی، زما دا تمه وه چی تر دی ځایه به می هیڅوك هم پل راوانخلی، خو اوس باید دا ځای هم پریږدم، تا د بغداد پوځونه چیرته پریښودل؟
نه چی دلته راغلی هغه خبری دی بیا رایادی کړی چی ما یی د هیرولو هڅه کوله.
سلطان بیا جام پورته کړ خو عبدالملك یی له لاسه واخست لری یی وغورځاوه خپل خنجر یی راویوست سلطان ته یی ونیو ویی ویل :
- معظم تولواکه ! لکه چی گستاخی می وکړه، واخله ما پخپل لاس ووژنه، زه دا ننداری نشم لیدای، زما سترگی ویاسه.
راگ بند شوی ؤ او په محفل چوپتیا خوره وه، سلطان په غیر معمولی ډاډ عبدالملك ته وکتل صراحی یی پورته کړه هغه ته یی ور وړاندی کړه ویی ویل :
واخله دا هم ماته کړه، ما پخپله دا خو ځلی مات کړی دی، دا شیان په ماتولو نه خلاصیږی، دا د خاوری گوډی دی چی په یو ځل ماتیدو بیرته پتری کیدای هم شی، که پتری نه شول نوی هم جوړیدای شی، دا د انسان زړه نه دی چی یو ځل مات شو نو بیا د تل لپاره له کاره لویږی.
عبدالملك پریشانه او اندیښمن شو، سلطان صراحی په دیوال وویشتله.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبدالملك سترګې راډکې شوې ويې ويل :
معظم پاچا! ما په خپل ژوند کې يوازې يو سرې ليدلى ؤ چې مايوسي يې نه پيژندله خو نن...!
جلال الدين وويل : هغه انسان چې تا د جلال الدين په نامه پيژانده مړ شوى دى، اوس ته د هغه له مړي سره خبرې کوې، هو ته دا ووايه چې دلته څه ډول راورسيدلى؟
: ما له بغداده د رضاکارانو يوه ډله راسره راوستې وه، او ...!
سلطان يې خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : څومره رضا کاران!
: له ما سره پنځه زره کسان را روان شول.
: تا غلطي کړې ما احوال درکړى ؤ چې دا کار مه کوه.
: ستا پيغام داسې مهال راورسيد چې موږ له بغداده يو منزل وړاندې راغلي وو، ستا حکم يې چې واوريد درې زره تنه بيرته وګرځيدل او...!
سلطان يې بيا خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : او پاتې دوه زره تنه به خامخا چيرته د مغلو په منګلولو کې راګير شوي وي؟
عبدالملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : هوکې د تبريز او همدان ترمنځ موږ د هغوى د څو ډلو له خوا راګير شوو.
: څومره سرتيرې ژوندي پاتې شول؟
د دوو سو تنو په شاوخوا کې، چې تبريز ته راورسيدو ستا درك مو ونه موند، څکه خو له دې پنځو تنو پرته نور مايوس بيرته ستانه شول. او له هغو پنځو تنو سره زه له دوو مياشتو راسې ستا په لټون پسې په دې شاوخوا غرونو کې سرګردان وم او دا دې دلته راورسيدو.
جلال الدين وويل : تا دومره خلك بې ځايه ضايع کړل.
: زه خپله غلطي منم، زه بايد په کردستان راتاو شوى واى، خو ايا ته دا نه منې چې پر ما ته ستا اعتراف به د هغو لکونو انسانانو وينې خوشې ولاړې شي چې د ورورستې برې په اميد يې ستا ملاتړ کاوه؟
سلطان ځواب ورکړ : نو ته دا غواړې چې زه تر څو ژوندى يم لړ لړ مسلمانان بايد راټول کړم او د مرګ کومې ته يې ورټيل وهم! زه تر اوسه په دې اميد جنګيدم چې اسلامي نړۍ به راويښه شي، ما هغوى ته د تيارى وخت ورکول غوښتل او ما خپل فرض پوره کړ، هغوى له مراکش نه تر هندوستان پورې ماته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

داوینی پیغامونه را واستول خو نتیجه یې څه شوه؟

زه چې اوس بیا راپورته شم په کوم امید!؟

د چا په امید وجنګیږم! ته له دې قوم نه څه هیله لرې چې امیران یې وطن پلوري دي؟! چې په علماؤ کې یې یوه داسې ډله پیدا شوې ده چې د منبر پر سر د مغلو د غلامې فتوی ورکوي، چې د سرتیرو د تورو او سپنه یې د دښمن د پیسو په حرارت ویلې شوي او چې خلیفه یې... ما د هغه یادول نه غوښتل.

: دا هر څه د خلیفه له لاسه وشول، خو د خلیفه د بې وفایۍ نه وروسته د خدای «ج» د رحمت دروازې ونه تړل شوې ته بیرته هندوستان ته ولاړ شه، که هندوستان نه وې د مصر او مراکش دروازې دې پرمخ خلاصې دي، مونږ به له مغلو نه د شمال د اورنیو غرونو بدل د افریقا په تودو دښتو کې واخلو، بنایي تر اوسه د خدای «ج» د رحمت د نازلیدو مهال نه وي راغلی خو مونږ به تر هغه وخته جنګیږو تر څو د خدای «ج» د رحمت سمندر په جوش رانه شي، فرض کړه چې له ترکستان نه د مغلو شړل ستا په برخه کې نشته، خو دا ستا په وس کې شته چې د سلطان او د لښکرو د مشر پر ځای د یوه سرتیري په حیث د یوه بل سلطان خدمت وکړي.

سلطان په ترخه لهجه ورېل : ته ما ولې اندیښمن کوې؟ ما خو پاچاهانو ته پیغامونه استولي دي، د هغوی ځوابونه هم راغلي دي، هغوی حق په جانب دي. یوه ماته خوړلې پاچا ته پناه ورکول اسانه نه دي. او زما په لټه کې د مغلو پنځه لکه تنه شپه ورځ بوخت دي.

هغوی په خپل پوځ کې د یوه ماته خوړلي سرتیري په مغلو سره پنځه لکه تنو مغلو ته ولې د یرغل بلنه ورکړي؟

زه یوازې یو سرتیری وم، او خپل فرض مې ترسره کړی دی، زما سره توره وه او ترڅو چې تیره وه جنګیدلم، خو ته د یوه سرتیري سره سره عالم هم یې او ستا ذمه واري تر اوسه پوري نه ده پوره شوې، ته ورځه نور زما او ستا لارې بیلې دي.

عبدالملک ورېل : مګر یوه لاره شته چې دواړو ته خلاصه ده.

: هغه کومه ده؟

: د عزت مرګ! مونږ له دې لارې نه هیڅوک هم نشي ایسارولای جلال الدین جګ شو ودرید، او بیله دې چې نور څه ووایي بلې کوټې ته ولاړ، او چې لږ څند وروسته بیرته راووت د سپرلۍ جامې یې اغوستې وې، د مجلس خلک تول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودریدل.

سلطان وویل : عبدالملکه! د عزت د مرگ لپاره ماته د ملگرو ضرورت نشته، ما غوښتل د دنیا ټول غمونه په شرابو کی ډوب کړم. خو زه په کرار نه شوم، ما هڅه وکړه چی د نغمو په تال کی ویده شم، خو د تورو شرنگهار می په غوږونو کی کرنگیده، زه ځم او تاسو ټولو ته امر کوم چی هیڅوك راپسی رانشی. زه د مسلمانانو د دفاع لپاره ستاسو تورو ته اړ وم، خو اوس د ځان په خاطر ستاسو ژوند په خطر کی غورځول نه خوښوم.

عبدالملکه! زما شراب خوړل به پر تا ښه نه وی لگیدلی، زما په زړه کی د تیمور ملك له وینو نه وروسته ستا د اوښکو زیات درناوی او قیمت دی، زه وعده کوم چی بیابلاس ورنژدی نه کړم، ته بیرته ولاړ شه خپل کار ته دی دوام ورکړه. تاته به دا غوره وی چی هندوستان ته ولاړ شی، طاهر ښایی تر اوسه هلته وی، که دی ولید زما له لوری ورته ووایه چی د سلطان التمش سره پاتی شی، که یی نه منله ورته ووایه چی دا زما حکم دی. زما وروستی حکم!

سلطان یوه تن ته د اس د زین کولو امر وکړ، یوه سردار وپوښتل : مگر ته په دی اوربښت کی چیرته ځی؟

سلطان ځواب ورکړ : ماتاته ددی پوښتنی کولو اجازه نه درکوله، که ته زما لپاره څه کولی شی نو دا دعا کوه چی خدای «ج» دی ما د عزت له مرگه نه محرومـوی، او تـه زر تـر زره لـه دی ځایه ولاړ شـه. زه نـه غـواړم چـی سـتـا پـه موجودیت د مغل وحشی لښکر دغه سیمه هم برباد کړی.

عبدالملکه ! په دی خلکو کی زیاتره داسی دی چی کور او کلی نه لری زه دوی تاته سپارم. ته د وی هندوستان ته بوزه، زما باور دی چی سلطان التمش به د دوی مرسته وکړی.

لږ ځنډ وروسته دغه خلك د کلا په دروازه کی ولاړ وو او له سلطان سره یی خدای «ج» پامانی کوله. په دوی کی یو هم داسی نه ؤ چی په سترگو کی یی اوښکی نه وی. سلطان اس پورنده کړ یو تن ورمنډه کړه رکاب یی ونیو او په ژړا یی وویل:

زه له وړوکتوبه له تاسره یوځای یم، د خدای «ج» په خاطر ماته اجازه راکړه چی درسره ولاړ شم.

: ډیر ښه، ته له ماسره تلای شی، خو که کوم بل چا له حکم نه سرغړونه وکړه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به ډیر خفه شم.

سلطان جلال الدین خوارزم شاه د واورو په توپان کی ورك شو .

تر دی وروسته بیا چاته دا معلومه نه شوه چی هغه څه شو او په څه حال دی.

تر ډیرو کلونو پوری د هغه په باب ډیر عجیب او حیرانوونکی داستانونه مشهور شول. کله به دا واوریدل شوله چی هغه چا د یوه فقیر په جامه کی په فلانی کلی کی لیدلی، کله به دا خبره مشهوره شوه چی په کوم ځنګل کی یی د یوازی توب ژوند غوره کړی دی. او کله به دا خبر راغی چی هغه د خلکو له نظره غلی د مغلو سره د وروستی جګړی دپاره د سرتیرو یو ځواکمن لښکر راټولوی او ناڅاپه به یوه ورځ په فلانی ځای کی راښکاره شی.

مغلو پر هغه پسی ټول وطن لویشت په لویشت ولټاوه، په سلګونو تنه یی په دی ګومان چی جلال الدین دی ووژل او د ده د مونډلو لپاره یی لوی لوی بخششونه اعلان کړل، خو هیڅ درك یی معلوم نه کړای شو.

ځینو خلکو ویل چی نوموړی د یوه عادی سرتیری په جامه کی د مغلو پر یوه چونی حمله وکړه وجنګیده او بیا شهید شو. ځینو نوروخلکو بیا دا ګومان کاوه چی هغه د قوم کوم خاین یا د مغلو کوم جاسوس وژلی دی.

په هر صورت د وخت په تیریدو ورو ورو خلك پر دی باوری شول چی د خوارزم زمری ژوندی نه دی.

*****

(۵)

یو ماښام له بغداد نه څو پړاوه لری عبدالملك او د هغه ملګری د یوه کلی سرای ته ور ورسیدل له اسونو پلی شول د شپی مهال چی د سرای ټولی کوټی ډکی وی نو د سرای مالك د عبدالملك کوټی ته ورغی ویی ویل :

یو بل عزتمن سړی راغلی دی، په نورو کوټو کی د پښی ایښودو ځای نشته، ته به د هغه دپاره زحمت باسی.

عبدالملك وویل : زه د هغه له لیدو پرته په کوټه کی هغه ته اجازه نشم ورکولی.

د سرای خاوند وویل : هغه ډیر ستومانه دی، د مغلو جاسوس نه ښکاری.

عبدالملك وویل : د مغلو نه، د خلیفه جاسوس به وی.

: زما باور دی چی هغه جاسوس نه دی، د سرای له خلکو سره جاسوس دومره په آمرانه لهجه نشی مخرکیدای زما پر دی انکار چي تش ځای نشته هغه د خپلی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیتی ځیرولو ګواښ کړی دی.

یو سړی کوټې ته ورننوت او ویې ویل : له ده سره زه پریکړه کوم تاسو زر دوډۍ راوړئ!

عبدالملك منډه واخستله نوی راغلی سړی ته ورترغاړی وت چیغه یې کړه : طاهره! ته دلته څه ډول راورسیدلی؟!

: زه له بغداده راغلم او د سلطان په لټون پسې آذربائجان ته ځم.

عبدالملك وپوښتل : ته بغداد ته څه وخت راغلی؟

: څلور ورځې کیږي، نیمه شپه وه ورسیدم ستاسو کور ته ولاړم هلته مې تول احوال معلوم کړ او سهار وختی بیرته را روان شوم.

: نو تاته ټول حال معلوم شو؟

طاهر په مایوسۍ ځواب ورکړ : هو!

عبدالملك وویل : ته دلته ډیر ناوخته راغلی!

طاهر ځواب ورکړ : زه سلطان التمش بنګال ته د یوه مهم کار لپاره واستولم. ستا استازی هم ماته ناوخته راورسید.

: ستا میرمن چیرته ده؟

: هغه مې په ډیلی کې پریښوده او زه دی لوری ته راغلم. دغه سفر ډیر ګران ؤ. په بغداد کې زه پردی هم خبر شوم چې مغلو پر تا حمله کړې ده ستا په باب زیات اندیښمن وم اوس چیرته روان یې؟

: زه د خپلو ماشومانو د راوستلو لپاره بغداد ته روان یم.

: وروسته بیا څه ارداه لرې؟

: بیا هندوستان ته دتلو اراده لرم.

: سلطان جلال الدین د التمش په نامه کوم پیغام درکړی دی؟

: نه!

د طاهر د څو پوښتنو په ځواب کې عبدالملك خپله کیسه سر تر پایه ورته تیره کره. طاهر تر ډیره چوپ ناست ؤ، د سرای مالك ډوډۍ راوړه د دوی په مخکې یې کیښوده خو د دوی اشتها سوځیدلې وه.

عبدالملك وویل : زه ددی خلکو بغداد ته بیول مناسب نه بولم دوی به همدلته پریږدم او ماشومان به پخپله راولم او بیا به هندوستان ته مخه کړو. اوس چې ته راغلی ماته غوره مشوره راکولی شې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : که موږ سلطان پیدا کړو او هندوستان ته یې بوزو زما په گومان به التمش اوس د هغه په ورتگ څه اعتراض ونه لري، د جلال الدین د پیغام په وررسیدو هغه له مغلو سره د جهاد اعلان ته چمتو شوی ږ.

: خو د خوارزم شاه پیدا کول اسانه نه دي، که یې بیا پیدا کړای شو هم هندوستان ته په تلو به راضي نه وي یو لویدلی دیوال بیرته دریدلی شي خو لویدلی غر بیرته نشي دریدای.

طاهر له لږ فکر وروسته وویل : ډیر ښه ته دي ملگري دلته پریږده خو زه به درسره خامخا ځم.

: ستا خوښه خو هلته په مرو ایرو کې له پوکلو نه هیڅ نه ترلاسه کیږي. اوس خو هلته داسې علما هم پیدا شوي دي چې مغلو ته د خدای سیوري او اولي الامر وايي.

: زه هلته خپل وروستی فرض پوره کوم،

: هغه څه؟

: زه اولس تـه دا ویـل غـوارم چـې د بـغداد تـباهي را روانـه ده، کـه دوی د راتلونکي توپان د مقابلې لپاره چمتو نه وو نوزه به ورته ووایم چې ځانونو ته کوم د پناه ځای وگوري.

زه خلیفه ته دا وایم چې لږ تر لږه باید د خپل کور د ساتنې غم وکړي.

: خو دا تول بې گټې دي او ښایې تاته دا هم معلومه شوې وي چې له مغلو سره د تړون نه وروسته مهلب صدر اعظم تاکل شویدی.

: زه د دې لپاره هم بغداد ته ځم، هو مبارك چیرته دی؟

: هغه په بغداد کې دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی پیغام

په بغداد کی د مناظرونه شلیدونکی لړی بیا پیل شوی وی، د سیند په غاړه د شیعه او سنی علماؤ تر منځ یوه زورروره مقابله «مناظره» روانه وه، د دواړو ډلو لویو علماو پکی برخه درلوده، او خلکو داسی احساسوله چی له لاسه وتلی مشغولتیاوی او سرگرمی یی له سره پیل شوی دی.

په همدان کی د مغلو د یوه لوی لښکر راټولیدل د بغداد خلکو ته یو تریخ حقیقت ؤ، د خلیفه او تولای خان ترمنځ پر یو بل د برید نه کولو پر تړون برسیره څوك په دی نه تیروتل چی د مناسب فرصت په ترلاسه کولو به مغل پر بغداد حمله ونه کړی،خو د بغداد-د خلکو حالت هغه «شتر مرغ» ته ورته ؤ چی پر افق تالنده وینی او سر پر ریگونو کی ومنډی.

بحثونه او مناظری دوی ته د نشه راوړونکی دوا په څیر وی، د اسلام دښمنانو د ترکستان، خراسان او ایران په میدانونو پراوونه اچولی وو او پر اسلامی نړۍ یی د وروستی گوزار لپاره خپلی توری او نیزی تیرولی او په بغداد کی د اسلام نوم اخستونکی د دی لپاره ناکراره و چی وپوهیږی د کومې فرقې د علماوو د ژبی تیغ نه نورو نه زیات تیره او زیات زهرجن دی؟

طاهر بن یوسف او د هغه ملگرو په دوی کی یو څل د لږ وخت لپاره د ژوند ساه پو کړه، او د دوی په فعالیتونو د څه مودی لپاره د هغو علماو کار او بار د څه وخت لپاره سوړ شوی ؤ چی له تیرو څلورو پیړیو را په دیخوا یی د یو بل دروغجن او کافر ثابتول د دین تر ټولو ستر خدمت باله، د هغوی ځای د حق ربښتینو علماؤ نیولی ؤ چی له تباهی او بربادی نه د خدای «ج» او رسول صلی الله علیه وسلم د هر نوم اخستونکی ژغورل اخپله دینی فریضه او ذمه واری بلله، خو د حقپالو، دغه ډله هم هغو خلکو ته د توری د اهمیت په وربښودلو کی پاتی راغله چی له پیړیو پیړیو راسی د هر درد د علاج لپاره په کتابونو روږ دی شوی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو.

هغوی د طاهر په بلنه میدان ته راغلل او د هغوی د هڅو په نتیجه کې د اولس په اذهانو کې یو ناڅاپي بدلون راغی هغوی د خبرو پرځای د ژغورنې لاره په عمل کې ولیده هغوی خوارزم شاه وروستي حصار او مورچل وګاڼه او پرې ورټول شول.

خو د بدلو حالاتو په وړاندې د هغوی جوش او احساسات ساړه شول، له لرې لرې ځایونو راغلي رضاکاران بیرته مایوس ستانه شول.

خلیفه د دوی د ساتنې ضامن و او د خلیفه نوی وزیر په ډیرې هوښیارې او تدبیر مغل د بغداد مدافعین او ساتونکي وبلل، د دوی په نظر پریووالی، تنظیم او جهاد د ټینګار کوونکو علماو اهمیت لږ شو او دوی یو ځل بیا خپلو هغو لاربښوونکو ته پاملرنه وکړه چې د یوه ښه مناظره کوونکي او بحث کوونکي جوړیدل یې د دنیا او آخرت نیکمرغي بلله، د سنیانو او شیعه ګانو دغه مناظرې په بغداد کې د علم او عرفان د باران د نزول د دوهم پړاو پیلامه وه.

*****

(۲)

د مناظرې دریمه شپه وه، یو بل ته مخامخ پر دوو سټیژونو خیمې دریدلې وې، په مناظره کې برخه اخستونکي علما پر کرسیو ناست وو، د هغوی په مخ کې په میزونو لوی لوی کتابونه کتار وو، د روښنايي لپاره د دواړو ډلو رضا کارانو مشالونه اوچت نیولي او دریدلي وو، پردې سربیره ځای ځای فانوسونه راځړیدلي وو، په منځ کې د دریمګړي سټیج ؤ او ځلورو خواوته د خلکو بې شانه ګڼه ګوڼه وه.

په تیرو دوو ورځو کې د مناظرې اصول او مقررات وټاکل شول، د دواړو لوریو علماو دا سوګند اوچت کړی ؤ چې دوی به له پارونکي کار څخه ډډه کوي د خلکو دا ګومان و چې د دوی دغه لوبه به لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پورې دوام ولري. او له بزګرانو پرته زیاتره خلك د مناظرې تر پایه د موسم د بدلیدو هیله من نه وو، دوی په وار وار دا ازمویلي وو چې که د تالندې یا باران په سبب په مناظره یوه یا دوې ورځې ځنډیدله نو مناظره کوونکي به تازه دمه شول او له سره به یې بحث پیل کړ، نن ماښام ته نژدې پر لویدیځ افق تیارې راخورې شوې خو د خلکو دا ګومان و چې تالنده نشي راتلای پردې سربیره د دریمګړي په غوښتنه د مناظرې له پیل نه مخکې خلکو دا دعا کړې وه چې نن یې مجلس په خیر خیرت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای ته ورسیږي.

صفونه تړل شوي وو، او د دین په مورچلو کې د علم توپونو د ګولیو او رول پیل کول چې د توپان یوه توندہ څپه راغله، مشالونه مړه شول او د کیږدیو تنابونه وشلیدل، د خیمو په منځ کې راځړیدلیو فانوسونو په سبب په دواړو ستیجونو اورونه ولګیدل علما بهر ته راووتل خو په ګڼوډۍ کې هغه زیات قیمتي کتابونه په اورونو کې پاتې شول.

له څو زوروړو څپو وروسته شمال ودرید او آسمان شین شو، پر ستیژونو د لګیدلي اور لمبوله اسمان سره خبرې کولې، دڅیمګرۍ ستیج له اور نه خوندي و د هغه چتر هم روغ پاتې ؤ، ښي او کیڼ لورې ته د اور د لمبو په زیاتیدونکې رڼا کې خلکو ولیدل چې د دڅیمګرۍ سره نژدې یو سړی د سرتیرو په جامه کې ولاړ دی او په دواړو لاسونو خلك چوپتیا ته رابولي، څوك چې ورنژدې وو هغوی وپیژاند او په لږ شبیه کې د خلکو په منځ کې له یوه سره تر بله د طاهر بن یوسف، طاهر بن یوسف غږونه اوچت شول، خلك له څلورو خواونه د دڅیمګرۍ د ستیج خواته ورتول شول، د اور د لمبو له لوړیدو سره د هغه چترې ته هم خطره شوه خو څو ځوانانو یې مراندې غوڅې کړې او چترې یې لرې یوې خواته وغورځوله:

د دڅیمګرۍ چې طاهر خبرو ته چمتو ولیدل ویې ویل : زه له خپل ستیج څخه چاته د خبرو کولو اجازه نشم ورکولی، خو عبدالملك زر ور وړاندې شو د هغه په غوږ کې یې وویل : ته چوپ اوسه دا درته غوره ده که نه زما خنجر ډیر تیره دی، دا غونډه به ستا په صدارت وي ته غلي چوپ کینه! .

د مناظره کوونکو سترګې په سو څیدونکو کتابونو نښتي وې، څکه هغوی له دې نه ناخبره وو چې د دڅیمګرۍ له ستیج سره نژدې څه پیښه ده، او کله چې دوی د طاهر بن یوسف نوم واورید تکان یې وخوړ، هغه خبرې پیل کړې وې، د هغه د خبرو دا څو جملې د خلکو د پام وړ اړولو لپاره بس وې:

«پر ژوند پورې ملنډې وهونکو! دغه تالنده او توپان د خدای «ج» یو خبرداری وګڼئ! تاسو به د بابل او نینوا د تباهي داستانونه اوریدلي وي، خو خدای «ج» دې هغه ورځ نه راولي چې په راتلونکې کې سیلانیان د دې ښار ماضي کنډوالي وګوري دا ووایې چې یو وخت دلته یو شاندار ښار آباد ؤ چې بغداد نومیده، شل لکه انسانان پکې اوسیدل، مانۍ یې د پنځو پیړیو د معمارۍ نمونې او یادګارونه وو، خو د بابل او نینوا په څیر دوی هم د عبرتناکې بربادۍ سره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ شول.
او دوی ځکه له برباد‌ی سره مخ شول چې دوی به د خپلو اشتباهاتو لپاره د خدای «ج» او رسول د احکامو تاویلونه کول، دوی د قرآن حکیم نه د ژوند درس زده کول پریښودل، قرآن دوی ته د یووالي او نظم حکم کاوه خو د دوی د ژوند لومړنی مقصد د مسلمانانو په منځ کې د نفاق او بدبختی پیدا کول وو.
خدای «ج» دوی ته له کفارو سره د جهاد حکم کاوه خو دوی کفار خپل ساتونکی او محافظین گڼل او پخپلو کی سره لاس او گریوان وو، د بربریت یو زورور توپان یې دروازې ورټکولې، خو دوی د راتلونکی بربادی نه سترگې پټې کړې وې او یو پر بل یې د الفاظو غشي اورول کافي بلل.
د بغداد خلکو!
د بغداد خلیفه او ستاسو امیرانو یوازې د څو کاله آرام او اسوده ژوند په خاطر ستاسو او ستاسو د راتلونکی نسل د خپلواکی او ناموس معامله له مغلو سره کړې ده، خو امیران چې دلته شته دی، په خلاصو غوږونو واوری چې د بغداد انجام به له خوارزم نه بېل نه وی، تاسو د اور لمبو ته بلنه ورکړه چې د بغداد درمندونه وسوځوی.
تاسو د اور لمبی خپلو کورونو ته وربللی دي،چې یوازې په سوځولو پوهیږي، او په یاد ولری! کله چې هغه سوځول کوی نو د جونگړې او مانۍ تمیز او توپیر نه کوی.
مسلمانانو! ستاسو تاریخ گواه دی چې تر اوسه پورې تاسو د چا توری مات کړی نه یاست، ستاسو توری د هر چا توری غوڅې کړې دی، ستاسو د گوتو په شمار پوځونو ډیرو لویو لویو لښکرو ته ماتې ورکړی دی، ستاسو د کومی ناکامی او ماتی سبب ستاسو کمزوری نه دی، بلکې که تاسو کله ماته خوړلی هغه ستاسو د خپلمنځی اختلاف او ځانځانی نتیجه ده، تاسو که کله له تباهی سره مخ شوی یاست نو هلته ستاسو د خاینانو لاس دی».
یو تن په لوړ آواز وویل : ایا د جلال الدین په ماتو کی هم د کوم غدار او خاین لاس ؤ؟
طاهر ځواب ورکړ : څوك وایی چې جلال الدین ته مغلو ماته ورکړه؟ هغه د یوه کمره په څیر د مغلو د سیلاب د څپو مقابله کوله، لویو لویو توپانونو هغه ونه خوځولای شو، خو د دی کمره د ماتولو لپاره مغلو ته د اسلامی نړۍ معمارانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلی تیشی ور وراندی کړی، دجلال الدین په مایوسولو تاسو خپل یو مرستندوی له لاسه ورکړ، هغه د بغداد پر دروازو پهره کوله، خو پر هغه د شانه گوزار وشو هغه څو کاله د مغلو پام ور گرځولی ؤ چی تاسو د تیاری وخت ترلاسه کړی، د ترکستان، خراسان او ایران د ښارونو بربادی ستاسو د سترگو د غړیدو لپاره کافی وه، خو تاسو د تولنیز ژوند پرځای انفرادی مرگ غوره کړ، تاسو د هغه سری پښنی هم ووهلی چی ستاسو بار یی هم پخپلو اوږو اخستی ؤ.

د بغداد خلکو!

ستاسو په خوښه او یا ستاسو له خوښی پرته د بغداد خلیفه تاسو ته ازغی کرلي دی، تاسو له راتلونکی نه د گلونو تمه مه کوی، ایا تاسو دا فکرنه کوی چی بغداد...»

طاهر خپله خبره نه وه بشپړه کړی چی د سیند د بری غاړی نه د غشو باران جوړ شو او په یوه وخت کی دری غشی د طاهر په زغره کی ونښتل، د ستیج شاوخوا څو تنه تپیان شول. اوخلورو خواوو ته گلوډی پیل شوه، طاهر له خپله ځایه ونه خوځید او په لوړ آواز یی وویل:

د بغداد خلکو زما پیغام واوری بیا ولاړ شی!

عبدالملك په بیړه طاهر له ستیژ نه راښکته کړ، د غشو یو بل باران راغی او د ستیج په شاوخوا کی څو نور کسان هم تپیان شول، په دی څنډ کی د طاهر څو سربښندوی مینه وال توری ایستلی د سیند د غاړی په لوری ولاړل او تش لاسی خلك هم په هغوی پسی ورغلل، خو د دوی د ور رسیدو نه دمخه غشی ویشتونکی په کومه خوا تللی و، او د سیند څو کښتی بلې غاړې ته روانې وې، عبدالملك څو تنه رضاکاران د سیند پر غاړه په پهره ودرول او پخپله بیرته طاهر ته ورغی، ویی ویل:

هغوی وتښتیدل، مگر ته تپی یی، راځه دلته پاتی کیدل خطرناك دی.

خو طاهر له خپلی زغرې نه دوه غشی کش کړل ویې ایستل او ویې ویل : دا زخمونه ډیر معمولی دی دا دریم غشی ته وپاسه.

: مگر وینی!

: په څو څاڅکو څه لوی نقصان نه کیږی، زر کوه زه یو څو خبری ضروری بولم.

عبدالملك غشني و ایستلو او ویی ویل : ستاخوښه خو دا هغه مړی نه دی چی د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرافیل په شپیلۍ راپورته شي.

*****

(۳)

طاهر یو ځل بیا په ستیژ ودرید، خلك چوپ شول هغه وویل:

د بغداد خلکو! ایا دا فکر نه کوی چی ستاسو د غدارانوله لاسه د خوارزم د لکونو شهیدانو وینی بی ځایه ولاړی شی؟ د یتیمانو آهونه او د کونډو اوښکی بی اغیزی شی؟

په یاد ولری! دبغدا د هغه خلك چی له خوارزمشاه سره یی غداری کړی ده د اولس هغه مجرمان دی چی خدای «ج» به یی هیڅکله هم ونه بخښی، د تقدیر پریکړی ثابتی او نه بدلیدونکی دی، ښایی زما دعاګانی هغه بدل نه کړی خو که تاسو یوازی ژوندی پاتی کیدل غواړی هم نو زه دا مشوره درکوم چی بغداد پریږدی او چیرته ولاړ شی، هغه ښار چی دومره غداران او بد ذاته خلك پکی وی د تقدیر له کسات نه نشی ژغورل کیدای.

زما مشوره ښایی هغو خلکو ته د منلو وړ نه وی چی له مغلو څخه یی د وطن پلورنی قیمت اخستی دی، خو اولس ته زه دا وایم چی دلته پاتی نه شی، ستاسو د علماو د فتنو پاللو، امیرانو د خیانت او د خلیفه د بی تدبیری له امله له بغداد څخه د ځمکی د مخ یو ناسور جوړ شوی او تقدیر چی کله جراحی ته چمتو کیږی نو تیره او بی رحمه تیغ یی د چټلی وینی سره پاکه وینه هم بهوی.

دا مه ګنی چی ستاسو د خلیفه روحانیت به ستاسو د ساتنی ضمانت وکړی او مغل چی د خدای «ج» او رسول ﷺ نه منکر دی ځکه خو په تاسو تش په نامه مسلمانانو هم نشی برلاسی کیدای.

د خدای جل جلاله او رسول صلی الله علیه وسلم ملاتړ یوازی له هغه چا سره وی چی احکام یی منی.

مغل کافر دی خو هغوی د مسلمانی دعوه نه کوی، تاسو د مسلمانی دعوه کوی خو په عملی دول د خدای جل جلاله او رسول ﷺ له احکامو نه انکار کوی.

مغل د باطل نظام د برلاسی لپاره سرښندنه کوی اسلام تاسو جهاد ته وربولی، اسلام را ښیی چی تاسو د تولی نړی څخه د فتنو د ورکولو لپاره پیدا شوی یاست، خو د خدای «ج» ددی ښکاره احکامو سره سره تاسو ځان نه خوځوی.

په یاد ولری! داسی بی همته او بی غیرته قوم د خدای «ج» د رحمت حقدار نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي کيداى، تاسو د خپلو پلرونو د امانت بار نشي اوچتولى، تاسو دا گومان مه کوئ چې تاسو له منځه ولاړې نو اسلام به نابود شي، نه، خداى «ج» به د خپل دين د لوړولو لپاره بل اولس غوره کړي، د خداى «ج» دين تاسو ته اړ نه دى، تاسو ورته اړياست.

تقدير ته دا اسانه ده چې له تاسو نه وروسته له همدغو مغلو نه چې د اسلام ډير بد غليمان دي د دين د ساتنې او دفاع کار واخلي، اسلام داسي زړه ته ضرورت لري چې له خدايه پرته پکې د بل چا ويره نه وي، د داسي غاړي ضرورت دي چې له خدايه پرته بل چاته په ټيټيدو روږدې نه وي، د داسي تورې ضرورت دي چې کېږدل يې نه وي زده، اسلام داسي سر تيرې ته اړتيا لري چې د برې او ماتې نه بې پروا جنگيدلى شي، د اسلام نيک زړي، نيک خويه او نيک ذاته انسانانو ته ضرورت دي چې له خپلو سره غدارې نه کوي، داسي علماؤ ته ضرورت نه لري چې د کافرو په ملاتړ فتوى ورکوي، د داسي علماؤ ضرورت دى چې د غشو په باران او د تورو په سيورى کې کلمه زمزمه کوي. د خداى «ج» دين د مرمر ډبرو په محلونو کې اوسيدونکو او د وربښمينو چپنو او جامو اغوستونکو اميرانو ته ضرورت نه لري، هغو صبرکوونکو او احسان منونکو سپاهيانو ته يې اړتيا ده چې په خيټو باندې ډبرې تړي او جنگيدلى شي.

د بغداد خلکو! ستاسو لپاره دوى لارې دي، يوه دا چې په تيرو گناهونو توبه وباسي او د راتلونکې لپاره فکر وکړي، د راتلونکي مصيبت د مقابلې لپاره سره يو شي، خو دا کار تر هغو پورې نشي کولى تر څو د بغداد کوڅې او واټونه د خاينانو او نفاق اچوونکو څخه صفا نه کړي، ستاسو لپاره دوهمه لاره دا ده چې دغه ښار پريږدى او چيرته لرې ولاړ شي، پردې ښار د خداى «ج» قهر نازليدونکى دى، زه وينم چې د دجلې د سيند اوبه ستاسو په وينو سرې کيدونکې دي او مغل ستاسو له کوپړيو نه د فتحې د څلو جوړوونکي دي. دا ښار د وحشت او ستم د هغه دوران ليدونکى دى چې تر اوسه پورې چا نه دى ليدلى، بنايي د بغداد د ويرانى او تباهى په وراندى د بابل او نينوا د بربادى داستانونه هم پيکه شي.

ددې وينا له پاى ته رسولو وروسته زه په بغداد کې خپل وروستي فرض هم ترسره کوم، له دې وروسته به تاسو ماونه وينئ، او دا د دې لپاره نه چې زه له خطر نه تښتم، بلکې د دې په خاطر چې زه د ځان وژونکو له ملگرى نه له هغه چا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره ملګري غوره بولم چې ژوندی پاتی کېدل غواړي، زه ددې لپاره ځم چې تاسو مې ضرورت احساس نه کړ، خو که ماته دا معلومه شوه چې له تاسو سره د ژوندي پاتې کېدو هیله راپیدا کېږي او تاسو بغداد له غدارانو نه پاکولو ته چمتو یاست او د مغلو په ملاتړ تر ژوند نه مرګ غوره بولی نو د عزت په مرګ کې زه ستاسو ملاتړ کولی شم، د ذلت په ژوند کې ملګري کولو ته درسره تیار نه یم.

«د خدای «ج» پامان»

مناظره کوونکو دادمنه ساه واخستله او طاهر له ستیج نه راکوز شو له عبدالملك او نورو څو ځوانانو سره په تیارو کې ورك شو.

عبدالملك یوه ورځ د مخه خپل اولادونه له بغداد نه لیږلي وو، پنځلس ، شل تنه ځوانان له ښار نه بهر دوی ته انتظار وو، د غونډې له ځایه چې ووتل عبدالملك وویل : که تاته د تېښتو په سبب سفر ګران وی نو تر اوسه څینې داسې دغلی کېدو ځایونه شته چې حکومتی سرتیرو ته نه دی معلوم.

طاهر ځواب ورکړ : نه ! په زغره دې غشو چندان اغیزه نه ده کړې، معمولی زخمونه دی، زه پری خبرېږم هم نه، خو له تلو نه دمخه زه په بغداد کې یوه بله ذمه واری هم پوره کول غواړم، او ښایی د دې هدف لپاره زما د څو تنو ځوانانو ملاتړ ته ضرورت شي.

: د څه لپاره؟

: د مهلب بن داود سره څو خبری!

: مګر اوس د صدر اعظم ماڼۍ ته ننوتل آسان نه دی.

: ماته یوه آسانه لاره معلومه ده.

: د څو تنو ضرورت دی؟

: تر لس تنو پوری.

: نو راځه! مګر چیرته چې ته د لسو تنو اړتیا احساسوی زه هلته پنځلس تنه ضروری بولم.

: ډیر ښه پنځلس سهی دی، مګر په دې کار کې تر زیاتو خلکو زیات پام ته ضرورت دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای

صدر اعظم مهلب بن داود د خپلې مانۍ په یوه پراخه کوټه کښې ناست ؤ چې د سیند د غاړې لورې ته وه، د ښار ناظم، د جیل څارن او د بغدا د د پوځونو سالار قشمور په مجلس کې ورسره شریك وو، د شرابو پیالې گرځېدلې او د بغداد په تازه حالاتو تبصرې کیدلې.

مهلب وویل : زما په گومان خو هغه بیا وژغورل شو، په هغه ورځ چې هغه قوي زهرو هیڅ پرې ونه کړل نو معمولي زخم به یې څه وکړي؟

د ښار ناظم ځواب ورکړ : نه ماته کوتوال په دې اړه تسلي راکړه او راغلی یم، په دومره فاصله کې لږ تر لږه څلور غشي چې لگیدلي وي نو ژوندي نشي پاتې کیدای او د هغې ورځې د زهرو په باب زما رایه دا ده چې له ده سره به د زهرو تریاق وو.

: مگر هغه ډیر باتد بیره دی، کیدای شي زغره یې اغوستي وي او راغلی وي. کوتوال هغه د لویدو په حال کې لیدلی او تري راغلی.

: زما هدایت دا ؤ چې زر تر زره په کښتیو کې بلې غاړې ته ځانونه ورسوي او د نتیجې انتظار مه کوي.

مهلب وویل : هغه بیا له امن نه په ډك ښار کې اور بل کړی دی، زه به یو ځل بیا مغلو ته ډاډ ورکوم او زما په گومان به د دوی بیا غوښتنه دا وي چې څوك د دوی پر خلاف بلوا وي جوړوي دوی ته یې وسپاري.

د جیل څارن وویل : له دې پرته موږ ته بله لاره نشته، ظاهر که فرصت ترلاسه کړ نو موږ ته به گوزار راکړي.

د ښار ناظم وویل : مگر زموږ لخوا د زرتر زره اقدام پرخلاف به اولس راوپاریږي. او د اولس جوش او احساسات چې وگوري نو خلیفه به هم د سمدستي اقدام کولو اجازه را نه کړي، نن په وینا کې ده اعلان وکړ چې له بغداده درومي،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هغه ربښتیا هم ولاړ نو خبره به پخپله سره شي. او که هغه دلته د پاتې کیدو هڅه وکړه نو د علماو یوه لویه ډله موږ د هغه پرخلاف تیاره کړي ده چې د هغوی پیروان به دوی ته د فعالیت اجازه نه ورکوي.

نن د هغه خبرې له اټکل نه لرې وي، که نه موږ به په غونډه کې د ګډوډۍ جوړولو لپاره خلك ور استولي وو، د راتلونکې لپاره به زه دا بندوبست وکړم چې د هغه د رتلو لپاره په هره څلور لارې او جومات کې علما موجود وي.

تر سبا پورې به لږ تر لږه د یو نیم سل علماؤ لخوا دا فتوی صادره شي چې هغه غواړي خلك بغاوت وکړي.

ناڅاپه طاهر ایستلې توره دننه ورننوت او ویې ویل : تاته به د غلطي فتوی د صادرولو اړتیا پاتې نشي، د مهلب له لاسه د شرابو جام ولوید او ښکته پرې راغله، قشمور زر راپورته شو د توري موټی ته یې لاس ور اوږد کړ خو طاهر د برېښنا په څیر د خپلې توري څوکه د هغه په سینه ورکیښوده او ویې ویل : کښینه! قشمور له غوسې نه شونډې وچیچلې او کښیناست.

مهلب راسنبال شو ویې ویل : ته دلته په څه نیت راغلی یې؟

طاهر ځواب ورکړ : ته له ډیرې مودې په ما پسې سرګردانه وې، او ما له بغداده د تلو نه مخکې له تا سره څو خبرې غوښتې.

: مګر تاته معلومه نه ده چې زما د غږ په اوریدو به دلته پنځوس تنه پهره داران راټول شي.

طاهر په داډ ځواب ورکړ : پنځوس نه پنځه څلویښت! پنځو تنو د سیند په غاړه ارګمی ایستل، هغوی زموږ په ولکه کې دي، که تا نورو ته غږ وکړ نو دا به ستا وروستی غږ وي.

له عبدالملك سره پنځه تنه نور ځوانان هم توره ایستلې کوټې ته ورننوتل.

طاهر وویل : دننه ډیرو خلکو ته ضرورت نشته، بهر ته پام کوی.

د عبدالملك په اشاره دوه تنه ځوانان بیرته بهر ته ووتل، او پاتې درې نور د ښار د ناظم، د جیل څارن او قشمور په سر ودریدل.

طاهر وویل : جګ شی!

: مهلب چې له ویرې لرزیده: ته څه غواړې؟

طاهر ځواب ورکړ : ما درته وویل چې څو خبرې درسره لرم.

: ستا هرې غوښتنې منلو ته چمتو یم، ووایه څه غواړې؟!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: یوازې دا چې تول له مورچه سره ولاړ شي.
: چیرته ؟
: چیرته مو چې بیایو.
: که له تللو انکار وکړو نو!
: بیا به له مجبوری نه له توری کار واخلم، ته یې په تیغ لاس ووهه!
طاهر دا وویل او د توری څوکه یې د هغه په سینه ورچوخ کړه.
: نه، نه د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه، زه وعده کوم چې بغداد به پرېږدم او چیرته به ولاړ شم.
: زما ستا پر وعدو باور نشته، ځکه خو زه تا له ځانه سره بیایم.
: چیرته؟
: له بغداده لرې داسې ځای ته چې ته بیا بیرته دلته تری رانشي.
: ته دا وعده وکړه چې ما به نه وژني!
طاهر وویل : که زه وعده وکړم نو ستا به باور شي؟
: زه پوهیږم چې ته په دروغو وعده نشې کولی.
عبدالملك وویل : د بغداد د مناظرو په ډیر اورېدو اوس په بحث روږدی شوی دی، زه د ده په چاره پوهیږم.
عبدالملك طاهر یوې خواته کړ، د مهلب په ورمیږ یې توره ورکیښوده او ویې ویل : جګیږه که...!
مهلب په بنده بنده لهجه وویل : د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه زه ځم.
: ورو غوږېږه! عبدالملك پټکه پرې وکړه.
قشمور بیا توری ته د لاس ور اوږدولو هڅه وکړه خو طاهر ګړندی ور وړاندې شو د هغه په ګېډه یې توره کیښوده او ملګری یې له هغه نه توره واخسته.
قشمور وویل : توریالی داسې نه کوی چې یو څوك بې وسلې کړی او بیا پرې حمله کوی.
طاهر وویل : ته داوه اوسه تاته به د توری چلولو د کمال ښودلو فرصت هم برابر شي.
: که ته دا وعده کوی نو زه چمتو یم چې درسره ولاړ شم.
: زه وعده کوم او زه دا ژمنه هم کوم چې ستا د توری په مقابله کې به زموږ له لوری یوازې یوه توره وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشمور وویل : درځی!

طاهر د ښار ناظم او د جیل څارونکی ته وکتل ویې ویل: جګ شی تاسو ته هم ضرورت دی.

*****

(۲)

مهلب او د هغه ملګرو په خپلو پښتیو د تورو تیری څوکی احساس کړی او له کوټی نه راووتل، د طاهر نورو اته، لسو تنو هغوی راګیر کړل، د سیند پر غاړه دوی کښتی ولاړی وی، د طاهر ملګرو د مهلب د چکر د ټولو کښتیو پری شلولی او په سیند کی یی لاهو کړی وی، هغه پنځه تنه پهره داران هم چی دوی په نیم خوبی حالت کی نیولی وو لاسونه او پښی یی په پړیو تړلی پراته وو.

طاهر مهلب ته په کښتی کی د سپریدو اشاره وکړه، او هغه دده تر اشاره زیات د عبدالملك د توری په څوکه مجبور شو چی په کښتۍ کی سپور شی.

قشمور، د جیل څارونکی او د ښار ناظم هم وروسی په کښتی کی سپاره شول.

د طاهر اته تنه ملګری په یوه ځانګړی کښتی کی او نور اوه تنه په پړیو تړل شویو کسانو سره یوځای په دوهمه کښتی کی سپاره شول.

لږ څنډ وروسته کښتی د سیند په منځ کی د څپو له بهیر سره وخوځیدی.

مهلب څو ځلی په ډیره عاجزی پوښتنه وکړه : تاسو موږ چیرته بیایی!

عبدالملك هر ځل دا ځواب ورکاوه : چورته‌مه وهه ستا منزل ډیر لنډ دی.

د آبادو غاړو نه نږدی اته میله لری طاهر په کښتۍ کی له پرتو ډبرونه یوه راپورته کړه مهلب او ملګرو ته یی ورو‌ښودله ویی ویل : تاسو پوهیږی چی دغه ډبری د څه لپاره په کاریږی؟

مهلب په ژړاشو ویی ویل : نه، نه دا ظلم دی د خدای «ج» په خاطر په ما ورحمیږی!

طاهر قشمور ته وکتل : څنګه جنابه ته روایه! ایا دا پوښتنه ظلم دی چی د سیند پر غاړه پرتی ډبری د څه لپاره په کاریږی؟

: زه په دی مطلب ونه پوهیدم.

عبدالملك‌وویل : دی ساده سړی دی، دغسی پوښتنی مه تری کوه.

قشمور له غوسی نه ولړزیده ویې ویل : تا له ما سره د توریالیو په څیر د مقابلی وعده کړی وه؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : زما په زړه کې له غیرتیانو سره عزت شته زه خپل ملګري ته نصیحت کوم چې له تا سره ګستاخي نه کوي، همدغسې له تانه هیله لرم چې د بې غیرتو مرسته به نه کوې، زه له تانه څو پوښتنې کوم، نه بلکې تا قاضي کوم او خپله دعوه درته وړاندې کوم.

قشمور وویل : مګر زه یوازې سرتیری یم.

: زما دعوه ډیره جنجالي نه ده، یو محل یوه سړي زما پر ملا ډبره تړلې وه او سینه ته یې غورځولی وم، که هغه سړی په لاس راشي زه څه سزا ورکړم؟

قشمور : که دې وموند نو همدغسې سلوك ورسره کولی شې!

طاهر : زماله یوه زړور سرتیري نه د همدغه ځواب تمه وه، د جیل د څارن تر ملا ډبره وتړی!

دطاهر دری ملګرو هغه په زور پرمخې څملاوه، هغه چې د څه مزاحمت هڅه وکړه عبدالملك د توري څوکه پر ورمیږ ورکیښوده ویې ویل : خبردار! که لږ وخوځیدې حلالوم دې.

کله چې د هغه تر ملا ډبره تړل کیدله نو مهلب جګ شو او په سینه کې یې د توپ وهلو هڅه وکړه خو طاهر په کیڼ لاس د هغه په ښي تندي د سوك وار وکړ او په کښتۍ کې یې راوغورځاوه، د ښار ناظم هم د جګیدو هڅه وکړه خو د طاهر یوه ملګري له شانه د هغه په غاړه کې پړی وراچاوه او په کښتۍ کې یې راوغورځاوه.

لږ څند وروسته د ښار د ناظم او مهلب پر ملا هم ډبرې وتړل شوې.

مهلب د عبدالملك د ګواښونو پرواونه کړه، په چیغو یې وویل : زما ډبره له دوی دواړونه درنه ده، دوی له مانه ښه لامبوزن دي، د خدای «ج» په خاطر ما پریږدی. زه تاسو ته یو لك اشرفۍ درکولو ته چمتو یم.

طاهر وویل : نه، نه، نژدې د نیمې اسلامي نړۍ د تباهۍ لپاره دا بدله ډیره لږ ده.

: زه دوه لکه درکوم پرې مې ږدې.

طاهر : مګر پردې خو د خوارزم یو ویجاړ شوی ښار هم بیرته نشو آبادولی.

: زه پنځه لکه اشرفۍ درکوم، تر دې زیاتې له ماسره نشته.

: مګر ستا پلار ډیر غریب سړی و، تا دا دومره دولت له کومه کړ؟ زما په ګومان ته د ځان ژغورلو لپاره دروغ وایې!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: نه په خدای «ج» سوګند دروغ نه وایم، زما سره پنځه لکه اشرفی او د همدومره بیې جواهرات هم دی، ما پرېږدی زه د دی ټولو ورکولو ته چمتو یم.

: د دی مطلب دا دی چی تا د بغداد له خلکو نه رشوت اخستی دی؟

: نه، په خدای «ج» سوګند ما رشوت نه دی اخستی.

: نو دا مال دی له کومه کړی؟

: ماله مغلو نه اخستی دی!

: تر کومه چی ماته معلومه ده مغلو یوازي یوه سړی ته زیات مال ورکړی ؤ، او هغه، هغه څوك ؤ چی چنګیز خان ته یی پر خوارزم د حملي په صورت کی د خلیفه د بی طرفی ضمانت ورکړی ؤ، چی وحید الدین یی بندی او بیا یی په زهرو وواژه، چی صدر اعظم یی وواژه او خلیفه مستنصر ته د مغلو د دوستی له پېغام سره راغلي ؤ.

مهلب وویل : زه خپلي ټولی غلطی منم او اعتراف پرې کوم خو د خدای «ج» په خاطر ما وبخښی زما په مرګ تاسو ته هیڅ ګټه نه رسیږی.

طاهر ځواب ورکړ : زه پوهیږم چی ستا پر مرګ سربیره چی پر بغداد کومه تباهی راتلونکی ده، هغه به راځی، په بغداد کی د منافقانو او خاینانو شمیر ستا د سر له ویښتو هم زیات دی، خو د بغداد د تباهی د سببونو له برابرولو وروسته به د مغلو نه د انعام اخستونکی ته نه بل څوك وی، تا مغلو ته د بغداد دروازی خلاصې کړې، خو د دوی د توورو په سیوری کی به پر مسلمانانو حکومت کوونکی غدار ستا له کورنی څخه نه له کومی بلی کورنی څخه وی.

د ښار ناظم وویل : تا ته د زهرو په ورکولو او په سیند کی ډوبولو په دسیسه کی زما هیڅ لاس نشته.

طاهر وویل : نو تاته څنګه معلومه شوه چی له ماسره داسی پیښه شوی وه؟

: ماته د جیل څارن وویل!

د جیل څارن وویل : بی غیرته کیږه مه په دی دنیا به له ما پرته ستا زره څه ور ولګیږی؟

طاهر وویل : اوس ته دا پریکړه وکړه چی پخپله به په سیند کی ځان ورغورځول خوښوې یا موږ تاسو ترلاس او پښو ونیسو او سیند ته مو وغورځوو؟

د جیل څارن وویل : که له موږ سره احسان کوی نو داسی به ښه وی چی موږ یو ځای سیند ته واچوی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : ماته منظوره ده، زه په وروستیو شیبو کی له تاسو سره څه زیاتی کول نه غواړم، او دا ډېری له هغو ډېرو نه په وزن کی زیاتی نه دی چی ما یی بوج واخست او له سینده پوری وتم.

د ښار ناظم وویل : مگر زموږ لامبو نه ده زده.

: نو په دی صورت کی به موږ په زور تاسو سیند ته ور غورځوو! عبدالملکه لومړی د مهلب نوبت دی.

د جیل ځارن خپلو ملگرو ته وویل : که یو یو په اوبو کی وروغورځول شوو نو ستاسو ډوبیدل حتمی دی.

که یوځای ور پریوتو نو زه ستاسو سره د ملاتړ ژمنه کوم، دا ډبره ډیره معمولی ده، زه تر دی له دروند بوج سره له سینده پوری وتلی شم.

طاهر او د هغه ملگری د جیل د ځارن پردی ایثار حیران شول، ځکه چی په بدنی لحاظ هغه له خپلو ملگرونه کمزوری او ډنگر ؤ.

بیا هم هغوی ډاډه وو چی له دومره بوج سره هیڅوک هم څنډې ته نشوای رسیدلای.

د جیل ځارن وویل : تاسو موږ ته د یو ځای کوزیدو اجازه راکوی؟

طاهر : زموږ پردی هیڅ غرض نشته.

د جیل ځارن جگ شو د کښتی پر څنډه ودرید او ویی ویل : زه ځم که ستاسو زما مرستی ته اړتیا وی راپسی راځئ که نه نو زه به په تاسو پسی شاته راونه گورم.

ناظم او مهلب هم چټک پورته شول د هغه ترڅنگ ودریدل د جیل ځارن لاسونه وغځول ویی ویل : خپل ورمیږونه زما بغل ته راکړی زه به تاسو له گردابه راوباسم وروسته بیا ستاسو د خپل قسمت خبره ده.

ډوبیدونکی د یوی خځلی تکیه هم غنیمت گنی مهلب او ناظم هم خپل تقدیر د جیل ځارن ته وسپاره، عبدالملک د طاهر په غوږ کی وویل : د ده بلکل لامبو نه ده زده، زه دی له هغه وخته را په دی خوا پیژنم چی په پوځ کی ؤ.

طاهر وویل : ماته معلومه ده، یو لامبوزن دومره احمق نشی کیدای.

دری واړه تر لږ ځنډه د کښتی پر څنډه زړه نازړه ولاړ وو، بالاخره د طاهر ملگرو په تورو هغوی مجبور کړل چی په سیند کی ځانونه وروغورځوی.

: ناظم او مهلب دواړو په گډه چیغی کړی: موږ پریږده، غداره ستا لامبو نه ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده، موږ هم درسره دوبوي، خاينه، فريبکاره، دروغجنه، مکاره موږ خوشي کړه!
خو د جيل څارن هغوی کلك نيولی وو او ويل يی : موږ... په ژوند او مرګ... له يو بل سره... د ملګري... ژمنی کړي وي...
او بيا هغوی څو ځلی د دويېدو او راښکاريدو نه وروسته په اوبو کی ورك شول.

په دی موده کی د قشمور پر سر دوه توره ايستلی ځوانان ولاړ وو قشمور چی طاهر او عبدالملك وليدل چی ده ته يی پام وو واوښت ويی ويل :
تاسو ماته د يوه سرتيري په مرګ د مړيني وعده راکړی وه، اوس مو اراده څه ده؟

طاهر ځواب ورکړ : موږ به ستا هيله پوره کړو.
تا دا وعده هم کړی وه چی زما مقابله به يوازی له يوه سړی سره وی.
: موږ پر خپله وعده ولاړ يو.

* * * * *

(۳)

د نيمی شپی سپوږمی راپورته شو، دواړه کښتنی پر څنډو ولګيدی، طاهر خپلو دوو ملګرو ته په بله کښتی کی پر پنځو تنو اسيرانو د پهری لپاره امر وکړ او د ده نور ملګری د ده د لارښونی سره سم له کښتی نه ښکته شول، د اوبو او څنډی ترمنځ په يوه وړوکی تاپو ودريدله ، تر دی وروسته قشمور عبدالملك او طاهر د تورو په سيوری کی د کښتی نه راښکته کړ او چی کله د دوی ملګری تر قشمور راچاپير شول نو طاهر قشمور ته د توری ورکولو حکم وکړ.
عبدالملك د طاهر په غوږ کی وويل : پر غشيو د تپی کيدو نه وروسته ستا ډيره وينه وبهيده، ځکه خو دی مقابلی ته ماته اجازه راکړه.
طاهر ځواب ورکړ : د صفيی د شهادت نه وروسته ما يوه ژمنه کړی وه، زه هغه پوره کول غواړم، ته زما په باب چورت مه وهه زه بالکل روغ يم.
عبدالملك ډير ټينګار وکړ او چی کله د دوی بحث زور واخست او غږونه يی اوچت شول او په لوړ غږ يی د يو بل د قانع کولو هڅه کوله قشمور وويل:
زما د مقابلی لپاره بايد داسي سړی مخی ته راغلی وای چی زما سيال وای، له بده بخته په تاسو کی يو هم زما سره په مرتبه کی برابر نه ياست، بيا هم زه طاهر غوره بولم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر عبدالملك یوی خواته دیکه کړ توره یی له تیکی راوویستله او ویی ویل : تیاریږه!
قشمور توره وخوځوله او په داډ یی ځواب ورکړ:
زه تیار یم.
د شپی به تیاره کی د تورو شرنګهار پورته شو، له لږ ځنډ توندو حملو وروسته قشمور مات شو او شاته ولاړ.
طاهر وویل په اوبو کی د ووکوزیدو په اراده شاته د تلو هڅه مه کوه، ما تاته د توریالیو په څیر د مقابلی وعده درکړی وه د تښتیدو د فرصت وعده می نه وه کړی.
قشمور ویل : نو ستا په خیال زما لپاره له مرګه پرته بله سزا نشته!
طاهر وویل : اوس دی پر خپل مرګ باور راغی؟
: هوکی زه داسی احساسوم چی ستا د تیپونو په اړه زما اټکل غلط ؤ، ما اشتباه وکړه چی د عبدالملك پرځای می ته مقابلی ته غوره کړی.
ته د دی غلطی جبران کولی شی.
: څه ډول؟
: وسله وغورځوه.
هغه چی طاهر لږ بی پروا او غافل ولید ناڅاپه یی توپ کړ او پر طاهر یی پرلپسی ګوزارونه وکړل، یو ځل خو یی توره په یوه شن د طاهر د ککری سره نژدی تیره شوه، طاهر تیټ شو ځان یی وساته او بیا یی ناڅاپه پر هغه تیغ وار وکړ، قشمور تاو راتاو شو او په ځمکه راپریوت، توره د هغه تر خیته بوته ختلی وه.
طاهر ورتیټ شو د هغه په لمن یی توره پاکه کړه عبدالملك ته یی وکتل او ویی ویل : که ده توبه کړی وای نو خامخا به می پریښی ؤ، خو ده غوښتل ما په خبرو راولی او فکر یی کاوه چی.زه به بی پروا شوی یم.
عبدالملك وویل : راځه چی نوره ناوخته کیږی، زما په خیال خو دواړه کښتی باید سیند ته ورتیل وهو، بندیان به هم پکی پریږدو تر سهاره به دا کښتی ډیری لری تللی وی او تر څو څوك بندیان را وباسی او د دوی کیسه اوری موږ به ډیر لری تللی وو.
طاهر وپوښتل : زموږ آسونه له دی ځایه څومره لری دی؟
عبدالملك ځواب ورکړ : نژدی نیم میل لری به وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(٤)

د عبدالملك د هدایاتو سره سم له بغداده د هغه څو دوستان یوه‌ورځ وړاندی دی سرای ته را رسیدلی وو چی ده پکی د خوارزم شاه یو نیم سل تنه سر تیری تم کړی وو، د عبدالملك میرمن او دوه بچیان چی یو اته کلن هلك او بله یی پنځه کلنه لور وه دی سرای ته را رسیدلی وو.

دریمه ورځ مابنام مهال عبدالملك او طاهر هم له شلو تنو سره ور ورسیدل او څلورمه ورځ سهار وختی قافله د هندوستان په لور وخوځیده.

څو ورځی وروسته چی کله دوی له وړوکو وړوکو غونډیو نه تیریدل طاهر په یوه لوړه غونډی ودرید او د شمال لوړو غرونو ته یی وکتل، هغه په تصور کی د یوه خوړ په غاړه د ډبرو هغه ځلی لیده چی صفیه تری لاندی په ابدی خوب ویده وه، عبدالملك لږ څنډ اس ودراوه او د هغه انتظار یی کاوه او بالاخره یی ورته وویل:

طاهره په څه چورتونو کی ډوب یی؟!

طاهر تکان وخوړ هغه ته یی وکتل، په سترګو کی یی اوښکی ځلیدلی.

عبدالملك په غمجنه لهجه وویل : راځه قافله لری ولاړه.

طاهر اس ته پونده ورکړه ویی ویل : عبدالملکه! زه په دی فکرونو کی یم چی د بغداد په باب زموږ دومره مایوسی خو به اشتباه نه وی؟

عبدالملك ځواب ورکړ: نه! زما په ګومان موږ دا لویه غلطی وکړه چی د بغداد له خلکو نه مو لویه توقع درلوده.

: آیا دا امکان لری چی هغه ښار چی صفیه غونډی نجونی پکی زیږیدلی د تل لپاره ورك شی؟

: په کوم ښار کی چی د مهلب غونډی په زړګونو انسانان وی، هغه له تباهی نه هیڅوك نشی ساتلی، صفیی خو د داسی ښار په خاوره کی ښخیدل هم ونه منل چی د خدای «ج» قهر پری راتلونکی دی.

: عبدالملکه ! موږ خو به له خپل مسئولیت څخه تښتو نه؟

: نه، موږ هلته روان یو چی خپل فرض مو ورغواړی، زما باور دی چی په هندوستان کی پاتی شو موږ به د قوم سهی خدمت وکړای شو، سلطان التمش زموږ تورو ته اړتیا لری، په بغداد کی موږ خپل فرض پوره کړی دی، کومو خلکو چی د ځان وژنی اراده کړی وی هغه هیڅوك نشی ژغورلی، کله چی یو داسی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولس چی په توپان کی یې د ډوبیدو اراده کړی وه د نوح علیه السلام غوندی د لوړ مقام خاوند پیغمبرونه ژغورلای شو نو موږ څوك یو؟

موږ د بغداد خلکو ته د دوی په لار کی خطرناکی کندی ور وښودلی، خو هغوی په پټو سترګو په تګ ټینګار کوی نو په دی کی نور زموږ څه قصور دی؟

د خوارزم ښارونه د دوی تر سترګو لاندی یو یو تباه شو، خو د تقدیر له لوری په وار وار د دوی پر ګواښلو برسیره هغوی عبرت وا نه خست.

د بغداد خلك د ذلت هغه وروستی تل ته کوز شوی دی چی له هغه ځایه یې بیرته راپورته کول د کوم انسان د وس خبره نه ده، د کوم کلی چی په هرو پنځو تنو کی یو غدار وی هغه له تباهی نه څوك ژغورلی شی؟

د یوه اولس د تباهی لپاره د مهلب په څیر یو سړی بس دی، په بغداد کی خو په زرګونو مهلبان شته.

طاهر وویل : د بغداد د تباهی نخښنی به د مستعصم پر تخت کیناستلو سره رابری شی، ما اوریدلی دی چی د هغه له شرابو او د ښځو له نڅا او سرود پرته هیڅ نور زره نه غواړی، زما په نظر خو د بغداد د تباهی لپاره همدا کافی ده چی په داسی سړی د خلیفه نوم پوری شی.

هغه چی کوم څوك وزیر وټاکی خامخا به تر مهلب زیات چالاك وی.

*****

(٥)

طاهر او عبدالملك د التمش د پوځ غوره جنرالان بلل کیدل، د جلال الدین خوارزم شاه په اړه چاته معلومات نه ؤ چی چیرته دی، مغلو په هغه پسی آذربایجان، ارمنیا ، او ققفاز لویشت په لویشت ولټول هغوی څو ځلی د هغه د مرګ اعلان وکړ خو نړیوالو دا نه منله.

وخت تیریده، طاهر د عزت او شهرت وروستی پوړی ته رسیدلی ؤ، په نړی کی هیڅ داسی نعمت نه ؤ چی ده نه ؤ ترلاسه کړی، د ثریا مینی د ده د کور د ماحول جنت نظیره کولو لپاره بس ؤ.

په بودا توب کی د ده دری زامنو په توره چلولو کی نومونه ایستلی وو، د ثریا وروړ اسماعیل په سوداګری کی نوم ګټلی ؤ، د عبدالملك کور د طاهر د کور ترڅنګ ؤ او د هغه بچیان هم په لوړو منصبونو ټاکل شوی وو، مبارك او د طاهر نورو ملګرو هم ښه اسوده ژوند درلود.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډیلی کی په زرګونو افراد داسی وو چی د طاهر په ژوند یی رشك کاوه، خو طاهر تل یوی اندیښنی ځوراوه، او هغه د بغداد یادونه، د ماضی ګردونو د هغه له سترګو بغداد پټ نه کړای شو.

په ډیلی کی یی پنځلس کاله په پوځ او حکومت کی له تیرولو وروسته پاتی ژوند د اصلاح او تبلیغ لپاره وقف کړ او عبدالملك په هر ډګر له هغه سره د ملاتړ اراده کړی وه، د هندوستان نا مسلمانو خلکو ته د دین له تبلیغ وروسته به دوی یو ډول روحی آرامی احساسوله، خو چی کله به په کوم مجلس او یا غونډه کی د خبرو په وخت کی طاهر ته بغداد ورياد شو نو ده به زر خبری پای ته ورسولی او یوی ګوښی ته به ځانګړی شو او په فکرونو کی به ډوب شو.

هغه به په وار وار په خپل زړه کی ویل : کاشکی ما دا ښار له تباهی نه ژغورلی شوای!

هغه به ځان ګواښه، عبدالملك به راغی تسلی به یی ورکوله او ویل به یی : طاهره! ستا په سبب په هندوستان کی څو زره تنو کلمه ویلی ده او تر اوسه په ملیونونو انسانانو ته د خدای «ج» د پیغام رسولو اړتیا ده، اوس د بغداد په اړه فکر کول هیڅ ګټه نه لری، د بغداد ځمکه شاړه وه، ځکه خو هلته د نیکی تخم رازرغون نکړای شو.

د هندوستان ځمکه حاصل ورکوونکی ده، دلته موږ ته د خپل زحمت ثمر لاس ته راځی.

طاهر به وویل : ته سهی وایی او بیا به جګ شو او خپل کار ته به روان شو.

*****

(٦)

اته ویشت کاله تیر شول، په دی اته ویشتو کلونو کی زمانی ډیر اړخونه بدل کړل، په ایران کی د چنګیز خان لمسی هلاکو خان واکمن ؤ او په بغداد کی د مستعصم د خلافت دریم کال ؤ.

مغلو پر بغداد د حملو تیاری کاوه، د خلیفه وزیر ابن علقمی له مغلو سره جوړ جاړی کړی ؤ خلیفه ته یی مشوره ورکړه چی د علم او روحانیت په دی مرکز کی د دری لکه سرتیرو څه اړتیا ده، دا پر خزانه یو بی ضرورته بار دی، ځکه خو په بغداد کی له څو زره سرتیرو پرته نورو سرتیرو ته د تل لپاره رخصت ورکړای شو، نوری ته د قوم لویانو او د دین د علماؤ دا حالت ؤ چی د هغوی مناظرو پای ؤ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د شیعه او سنی بحث نور د بشپړی خپلمنځی جګړی حالت غوره کړی و.

د ښار په امیرانو کی د حکومت د تنخواه خورو پرځای له مغلو سره د خپل ضمیر او د اولس د عزت د بیی ترلاسه کوونکو شمیر څو چنده زیات ؤ.

د خلیفه په لاس کی د شرابو جام ؤ او د هغه د تخت په مخکی ښځو نڅا کوله، چی یو قاصد راغی خبر یی راوړ چی هلاکو خان بغداد ته را نژدی شوی دی، د خلیفه له لاسه د شرابو پیاله ولویده او د هغه پر سپینه چپنه یی څاڅکی ولویدل، هلاکو خان د تالندی او بریښنا په څیر رانازل شو او بغداد هغه تباهی ولیدی چی د بابل او نینوا ورانی یی په مخکی هیڅ وی.

له شلو لکو انسانانو څخه یوازی څلور لکه تنه پدی وتوانیدل چی وتښتی، د دجلی اوبه د وینو له زوره سری شوی د کتابتونونو ، کوروتواو مدرسو د اور لمبو له اسمان سره خبری کولی.

د ښار هغه تجربه کار مناظره کوونکی چی له کلونو یی یو پر بل د کفر فتواوی ورکولی، هغه امیران او علماء چی د کلونو کلونو خیانت انعام یی ترلاسه کول غوښتل او هغه خلیفه چی پر تخت کیناست او د خدای «ج» پر دین یی ملندی وهلی، له لویو لویو او ګرانبیه سوغاتونو سره د هلاکو خان خدمت ته حاضر شول خو د یوه هم ژوندی بیرته راستنیدل نصیب نه شول.

د عباسی خلافت وروستی د سترګو تور یی د وژلو پرځای په لیمڅی کی ویپچه او د فیل پښو ته یی وغورځاوه او چی کله هلاکو خان ته دا شک پیدا شو چی څینی خلك د ده د توری له دم او د اور له لمبو نه ژغلی شوی دی او د کورونو په تل خونو کی پټ دی نو هغه د سیند بند ونړاوه چی د هلاکو خان له بیرته ستنیدو وروسته په بغداد کی له سپیو او کارغانو پرته نور څه ژوندی پاتی نه وو، بغداد د ماضی داستان شوی ؤ او د بغداد اولس خپل کړلی ریبل.

پای

د ۱۳۷۷ د وری (حمل) ۲۹مه

الفاروق بلډنګ د سهار ورځپانی دفتر

رحیم الله «ترابٔ»

Scanned by CamScanner

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library